

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

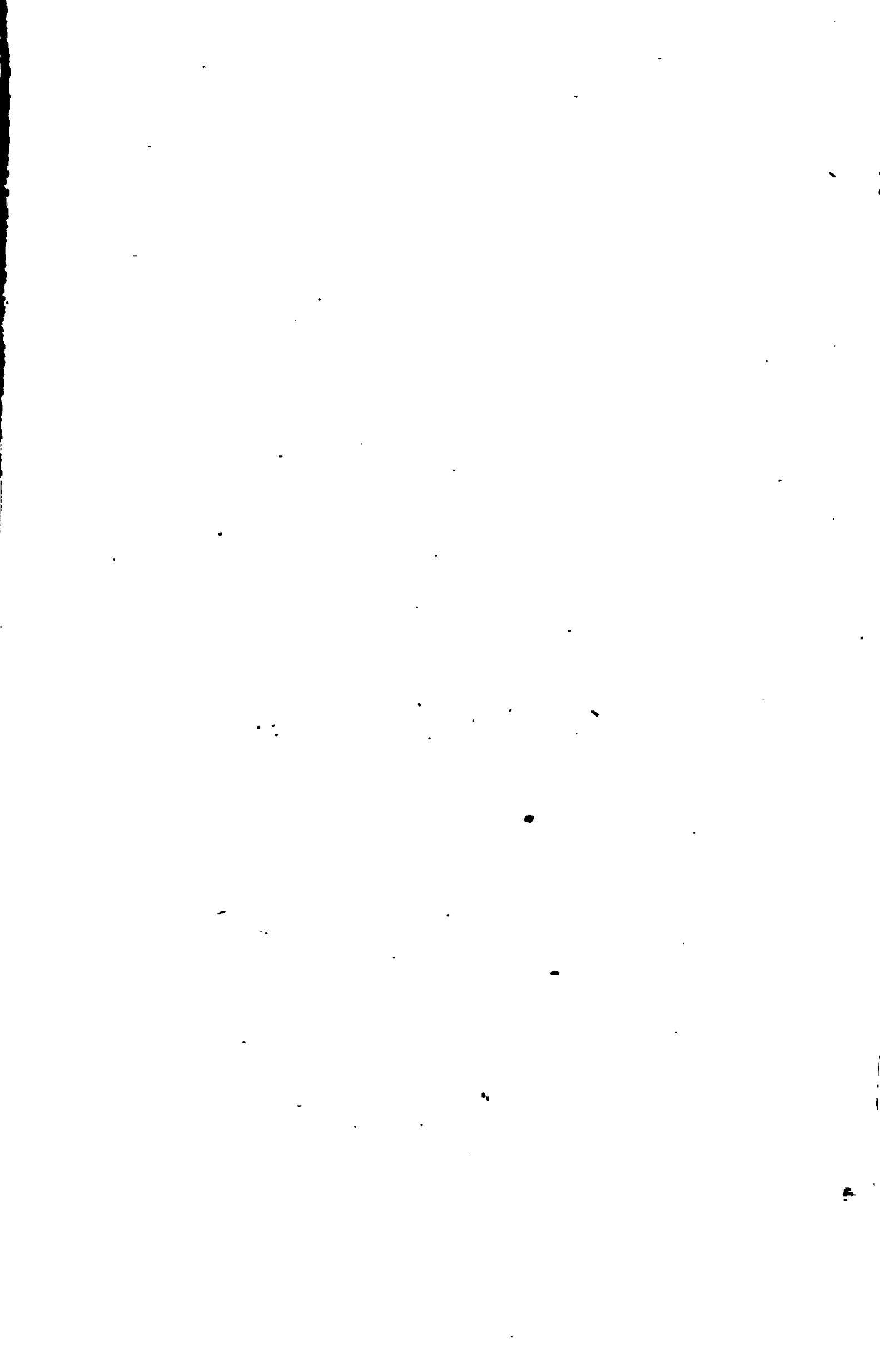
Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

Danskeren,

et

Ugeblad,

samlet og udgivet

af

Mik. Fred. Sev. Grundtvig.

Fjerde Aargang.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Dvigt, Bog- og Rodetrykker.

1851.

Svad end vi har strebet,
Svad end vi har talt,
Svad Dansk har fordrevet
For Dansten er galt!

Nytaarsmorgen.

ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY
CAMBRIDGE, MASS.

Revid. 499.35
v. 4
1851

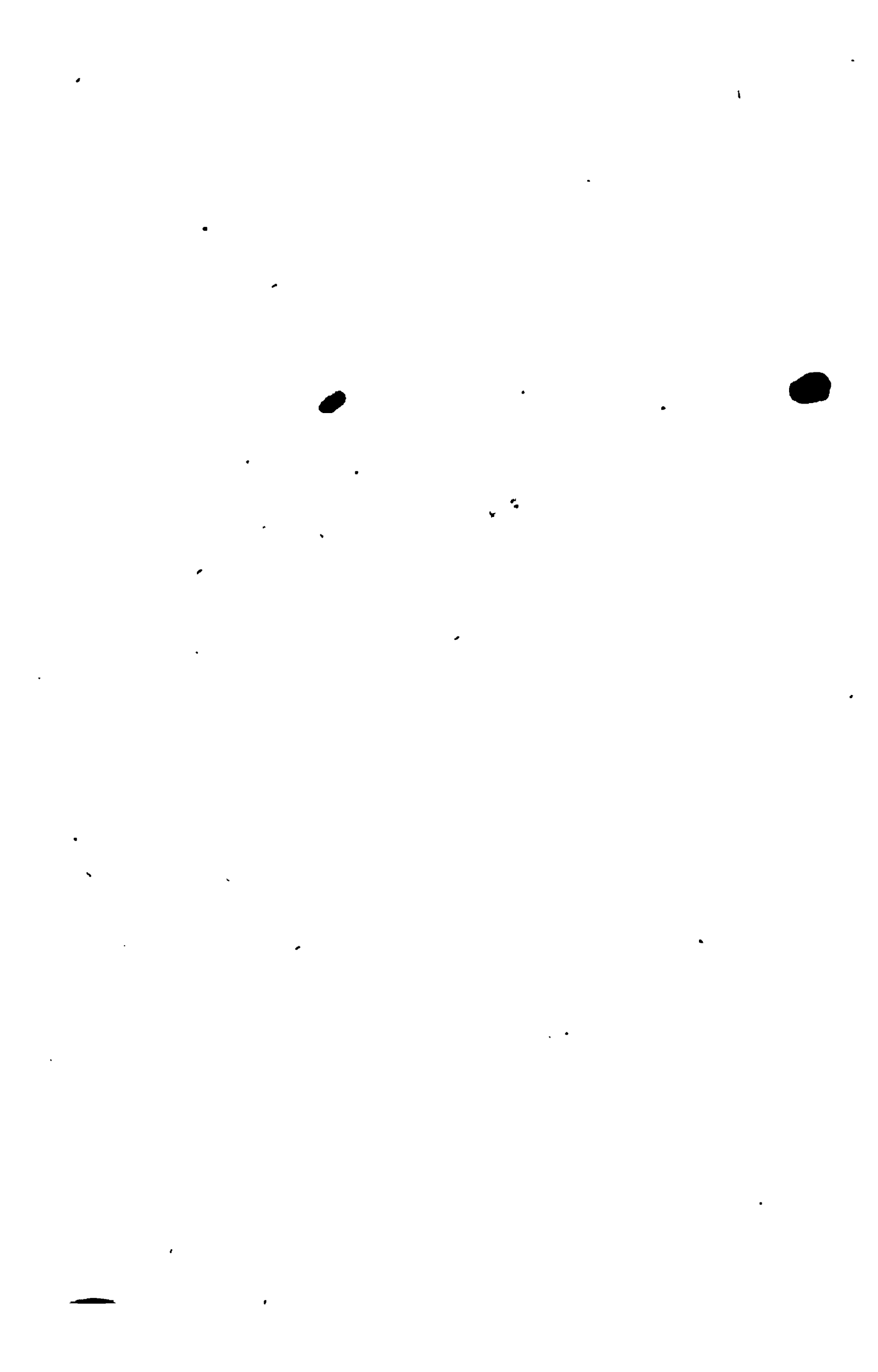
Indhold.

(Stjernen betegner Rimene.)

	Side
Folket, Folkekirken og Folke-Troen i Danmark	1, 35.
*Danke Aptaars-Bers	17.
*Carlo Dalgas	33.
*Til min Datter, Datter Elifabeth	49.
Folkens Beroligelse	54.
*Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid	65.
Tale for Troes-Frihed i Folke-Tinget	69.
*Til Danehæren	81.
Hebendskab og Christendom i Danmark	82.
*Seiren og Freden	97.
Folke-Tinget og Troes-Friheden i Danmark	99.
Den Danske Ende paa den Jydske Krig	113.
Krigshæren, Rigsdagen og Krigstanden i Danmark	121.
*Elifabeth Christine Margaretha Grundtvig	129.
Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark 131, 309.	
*Hjerne-Skald i Danmark	145.
Dansten, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark	161.
*Lodsang for de Danstes Seier i Kampen for Fædernelandet	177.
*Beskomsf i Hjemmet til de danske Krigskarle	179.

	Side
Bigtigheden af Jdsted, Slaget og Beretningen derom....	181.
Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder- Jylland	193.
*Skjaldelivet i Danmark	225, 257, 513, 582.
Den danske Sømagt og Aprilsdagene	241.
Dansk Uplysning	273, 305, 387, 369, 529.
*Sigrid og Ottar	289.
April 1801 og April 1851	296.
Marcissus i Berlings-Avisen	302.
Clara Raphael	321.
*De danske og de tyske Alfer	331.
Planen til det danske Monarkies Ordning	353.
Provindsen Danmark	388.
*Dansk Grundlovs-Sang	385.
*Hilsen til Norge	386.
Kisbenhavn og Tanberg-Moen paa Ktingerige	388, 401.
*Wegers-Gildet i Engeland	417.
*Svysover, Dagen laar	434.
Stridshammeren og Gusdtavlen i Sønder-Jylland	447.
Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?	449.
Aabent Brev til Professor R. M. Petersen	465.
*Ottar Blant i Norge	474.
Folle-Festen ved Leire	483.
*Danmarks Pris	497.
*Daneherens Hjemkomst	505.
*Rigsdagen 1848	510.
*Til Danmarks Lysalf	545.
*Barselgildet	556.
*Frugthandlerken	559.
De store Kloder og de smaa Mennesker	561.
*Himmelstormen og Ordets Magt	570.

	Side
*Bættevarslet i Danmark.....	577.
Menneske-Livet i Danmark.....	598, 609, 657.
*Diebliftet og Skjalden.....	625.
Ell „Danstereus“ Læseverben.....	629.
„Besøget“ af Clara Raphael.....	341.
Folket og Folke-Lyngget i Danmark.....	652.
*Jumna.....	673.
● Folketlyngget og den motiverede Dagsorden.....	679.
*Sønder-Jyllands Priis.....	689.
*Den danske Havfrue.....	691.
*Spd: Sølland 1851.....	695.
■ Danmarks Fare og Danmarks Frelse.....	705.
Arve-Retten til Danmarks Rige.....	721.
Normonerne og Holsten-Gottorperne.....	737.
Lisbing-Havn som Frihavn.....	746.
*Den tappre Landsoldat.....	753.
*Efteraars-Livet i Danmark.....	756.
✓ Vi har jo et klassisk Ministerium.....	766.
Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ-Maaned 1851.....	769, 785, 801.
*Mødermaalet i Danmark.....	799.
*Ell „Danstereus“ Læseverben i Juleugen 1851.....	817.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Esverdagen d. 4. Januar. Nr. 1.

Folket, Folke: Kirken og Folke: Troen i Danmark.

I.

Jeg behøver vel ikke at sige „Danstereus“ Læsere og Læserinder, at det er Lov- Forslaget om borgerlig Troes- Frihed, der med en vis Nødvendighed fører Tanken hen til det danske Folks kirkelige Stilling, thi derom præter jo nu ikke blot Præster og Professorer, men alle Blade, og Berlings- Avisen udmærker sig især ved sine opbyggelige Skrifte- Taler, først og sidst for min lovfaste Ven, Etatsraad Spandet, der har gjort det frygtelige Forslag, men dog ogsaa for „Danstereus“ Udgiver, der lige fra Begyndelsen har understøttet det. Hvad derhos godt kan behøves, er med Rolighed og en vis Grundighed at betragte denne vistnok meget vigtige og meget folkelige Sag, thi det meste, man hører og læser derom, er aabenbar, baade i dansk og svensk Forstand, meget uroligt, og Grundighed kan jeg ikke engang finde Spor

af i den bispelige Bog om „Grundlovens Bestemmelser“ eller i den meget mere „geistlige“ end „aandelige“ Stri- velse til den danske Rigsdag, saa det er vist en god Sierning jeg prøver paa, naar jeg stræber at indlede en rolig og grundig Betragtning af Kirke- Sagen, og om det vil lykkes, maa jo komme an paa en Prøve.

Da jeg gjennem begynder at hvad der angører deirkkelige Forhold med ham, som jeg for Alvor kalder „Vorherre“, saa vil jeg ogsaa her begynde med hans berømte Ord „Sabbaten er gjort for Men- nestets Skyld, og ikke Mennesket for Sabbatens“, thi har han Ret deri, da har jeg aabenbar ogsaa Ret i, at Kirken er til for Folkets Skyld og ikke Folket for Kirkens, og at hvad der oveniøbet kalder sig selv Folke-Kirke kan aldrig uden klar Selv- Modsigelse paastaae den allermindste borgerlige Ret enten over Folket eller ligeoverfor det. Nu har imidlertid Noget, der kaldte sig „Kirken“ efter ganske andre Grundsætninger end „Vorherres“ forlangt Evangs-Ret over det danske Folk, og Kongerne, ligesom Knud den Hellige til Christian den Ottende; har giennem et Tidrum af hele otte- hundrede Aar i større eller mindre Grad indrømmet Kirken, først den saakaldte „katholske“ og siden den saakaldte „lutherske“ Kirke, en saadan Evangs-Ret over det danske Folk, saa ingen af dem maatte engang

blive Mand og Kone uden Kirken gav sin Tillæbelse dertil, intet Barn maatte fødes til Verden uden at føres til Kirken for det endnu vidste Forfæder paa Svire og Bestre, og der blive døbt paa en vis Tro, og tilsidst maatte intet Menneske blive voksen uden for Tugthuset, naar de ikke vilde gaae til Bæstning hos Præsten, lade sig overhøre af ham i Kirkens Bærdomme, og selv, enten de troede meget eller lidt, høitidelig forsikre, at de troede alt hvad Præsten forlangde, de skulde sige „Ja“ til.

See, denne Kirkens verdslige Evangs-Act over det danske Folk, som altid har været en stor, ligesaavel uchristelig som umenneskelig Uret, denne Evangs-Act er det, Danmarks Riges Grundlov fra ifjor udtrykkelig har ophævet, ved den Bestemmelse (§ 84), at Ingen kan paa Grund af sin Troesbetiendelse berøves Afgang til den fulde Rydelse af borgerlige og politiske Rettigheder, og om aldrig for andet, saa maatte det danske Folk derfor være den danske Kong Frederik den Syvende og det med ham grundlovgivende Folkeraad megen Tuf skyldig, da derved jo ingen berøves men alle gives Frihed til selv at raade for deres kirkelige Forhold, som en Sag mellem Gud og dem, der ikke kommer den verdslige Dyrighed eller nogen af ens Medborgere ved, da vi i den Hen-

seende kun, som Medmennesker, har Lov og Rald til, om vi kan, at raade, oplyse og trøste hverandre.

Saalænge imidlertid denne borgerlige Frihed for at lyve os selv og Borherre paa, og Frihed til at sige vor Hjertens Mening om Gud og Evighed, som intet Menneske har seet eller kan begribe, og maa, efter Sandheds Grund-Lov, ikke sige, han troer andet om end hvad han virkelig troer i sit Hjerter, saalænge, siger jeg, denne borgerlige Frihed kun staaer i Grundloven, saalænge har vi den ikke i det virkelige, daglige Liv, thi saalænge bliver Præsterne ved at indberette, hvem der i deres Sogne ikke vil lade sig vie, eller ikke lade deres Børn døbe, eller hvem der er blevet atten Aar gammel uden at være konfirmeret. Dette er vist nok en Grundfeil, thi da alle Embedsmænd skal holde Grundloven, saa burde alle de gamle Lovbud om ved borgerlige Spørgsmaal at holde Bog med Folk om, hvilken Tro de betiender sig til og hvilke Kirke-Slikke, de følge, ansees for ophævede, og man maatte aabenbar langt heller paa denne Maade ladt Kirke-Sagen lidt uordenlig jævne sig selv end ved at give nye Love derom reise al den Riv og Splid, som, efter en aandelig Trældom med ottehundredes Aars Hævd, nødvendig maatte ledsage en pludselig Omflabelse af det borgerlige Selskabs Forhold til Kirken. Det er imidlertid ikke Rigs-

dagen eller Nogen paa den, men Geistligheden og Ministrene, der har forhindret Sagen fra at jævne sig saavidt mueligt i Stilhed, thi det er Geistligheden, som har paaflaaet, at de gamle Lovbud og den gamle Evangsret vedblev at være i Kraft, til de udtrykkelig ophævedes, og Ministrene har paa mange Maader givet dem Medhold, som om den saakaldte Folke-Kirke efter den gamle Stats-Kirke havde arvet en vis Evangsret over det danske Folk, der ved et mindeligt Forlig, om end uden Erstatning, maatte afløses.

Herhen hører Bevillingerne til at indgaae blandede Ægteffaber, og Ministeriets Lov-Forslag desangaaende, og hertil hører Kravet paa et saakaldt Synode eller en Kirke-Forsamling, der skulde have en vel ubestemt men dog nødvendig Indflydelse paa det danske Folks Stilling til Præsterne og hvad man kalder „Kirken“, og kun for at giøre Ende paa alt dette Kvæleri, ved en baade efter Folke-Retten og Grund-Loven klar Sag, gjorde den ligesaa christelige som folkelige Lovkyndige sit Forslag til den Lov om borgerlig Troesfrihed, der nu over hele Landet udraabes for et Angreb paa Folke-Kirken med alt hvad der er det danske Folk helligt og ærværdigt.

Hvor alvorlig derfor end Sagen i sig selv er, saa har dog Maaden, hvorpaa den tages, baade af Geistligheden og mange andre, noget saa uhyre latterligt ved

fig, at man skulde tænke, Bedkommende maatte selv føle det, thi medens det aabenbar er den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler, man ikke kan forlige sig med, beraaber man sig dog med det alvorligste Ansigt paa Grundloven mod det frygtelige Forsøg paa at sætte den i Kraft, og beraaber sig især paa den Ret, som den gamle Stats-Kirke skal have faaet af Grundloven ved Titelen af "evangelisk-lutherisk Folkekirke", og det, uagtet Grundloven udtrykkelig har ophævet alle Fortrin, som knytte sig til Rang og Titler.

Man slutter nemlig som saa: Folke-Kirken er en Kirke, hvortil hele Folket hører, med Undtagelse af dem, der aabenlyst har vendt den Ryggen, denne Folke-Kirke skal være hvad vi kalder "evangelisk-lutherisk", og dertil hører baade at lade sig vie af en Præst, naar man holder Bryllup, at lade sine Børn døbe af Sognepræsten, naar ens Kone gjør Barsel, og at lade dem bekræfte i deres Daabspagt, naar de bliver fjorten eller dog før de blive atten Aar. Altsaa, siger man, kan den i det hele meget betænkkelige Troesfrihed, som Grundloven indrømmer Borgerne, slet ikke angaae det danske Folk, der hører til Folke-Kirken, men kun de Faa, som er udenfor, og selv derved er at mærke, at skiondt de, efter Grundloven, kan bekiende sig til hvilken Tro, de vil, saa skal de

dog bekiende sig til en Tro, enten de saa har nogen eller ikke.

Denne ganske besynderlige Løstegang, som man finder baade i den „aabne Skrivelse“ fra tiobenhavnske Præster og Professorer til den danske Rigsdag og i den Søellandske Biskops Udlæggelse af Grundlovens Bestemmelser om Troesfrihed, grunder sig nu paa saamange Bildfarelser, saavel i christelig og kirkelig, som i folkelig og borgerlig Henseende, at jeg ikke skal prøve paa at opregne, end sige at giendrive dem stykkeviis, men kun stræbe, efter Evne, at oplyse Sagen selv paa alle Sider, da, naar den bliver tilstrækkelig oplyst, Bildfarelserne jo maae falde bort af dem selv.

Hvad nu først vor gamle lutherste Statskirke angaaer, da er det os alle vitterligt, at naar hele det danske Folk regnedes dertil, da var det ikke fordi hele Folket frivillig bekiendte sig enten til hvad der stod i Luthers Catechismus, eller til hvad der stod i Alterbogen og den Augsburger Confession, da tværtimod alt længe selv Præster og Præste-Lærere havde aabent erklæret sig imod alle disse Bøger, som Rettesnøre enten for den kirkelige Lærdom eller de kirkelige Handlingers Udførelse, saa man behøvede blot at gaae Hovedstadens Kirker rundt for at overbevise sig om, at den gamle lutherste Statskirke var paa den ene Side, paa Præste-

Siden, aldeles opløst. Da man nu i Hovedstaden kunde gaae til Alters og lade sine Børn confirmere hos hvilken Præst, man vilde, saa var Stats-Kirken ogsaa fra Menigheds-Siden forsaavidt opløst, som Kirlegængerne sluttede sig til de i Lærdom og Kirke-Forretninger høist forskiellige Præster, men dog var selv i Hovedstaden baade Daaben og Brudevielsen en Evangs-Sag, da man kun ved at købe et Kongebrev derpaa, kunde faae Frihed til at lade sig vie og lade døbe af hvilken Præst man vilde. Udenfor Hovedstaden var ogsaa Evangen paa Menigheds-Siden fuldstændig, saa der skulde alle, der ei havde kjøbt sig fri, noies med alle kirkelige Handlinger, med Præst-Læsningen og Confirmationen, som deres Sognepræst forrettede dem, og da man nu, ved at skifte Sognepræst, tit fik en ny, der lærde sig imod den forrige og forrettede de kirkelige Handlinger mere eller mindre derefter, saa er det soleklart, at man forlangde af Sognekfolkene, at de enten skulde være aldeles ligegyldige ved Kirkens Ord og Sacramenter, eller at de skulde skifte Tro og Lærdom, ligesom Trælbønder skifte Herremænd og maa noies med den, de faaer. Da nu det sidste er umueligt, saa udbredte der sig naturligvis en rædsom Ringeagt for alt Kirkeligt eller dorst Ligegyldighed derved, og hvem der aandelig satte sig til Modværg, blev sat i Bøder eller sat i Løgthuset, uden-

alt Hensyn paa, om den Tro, de vilde have Lov til at beholde og forplante, og den Maade, de vilde have de kirkelige Handlinger udførte paa, var den i Lov og Alter-
bog foreskrevne eller ikke.

Denne halv opløste og halv forstenede Kirkebygning var nu aabenbar en Grav for al sand Tro og Fromhed, men da Regjeringen dog ingenlunde vilde tillade nogen af os at gaae ud af den og selv sørge for vor Opbyggelse, saa anstrængede jeg min Dyrstidsomhed for at gjøre Opholdet deri taaleligt for levende Mennesker, og det, fandt jeg, var gjørligt i Danmark, naar man opløste Evangs-Kirken ligesaavel paa Menigheds-Siden som paa Præste-Siden, saa enhver Præst kunde frit i Henseende til Lærdom og Kirketjeneste følge sin Opfattelse af Christendom og Bibel, men ogsaa alle Landets Indbyggere frit benytte hvilken Præst, de vilde, naar de blot anmeldte de kirkelige Handlinger for Sognepræsten til ordenlig Indførelse i Kirkebogen.

Dette var Meningen med Sognebaandets Løsning, som nær var lykkedes, da Biskoppen i Sælland og den københavnske Geistlighed forhindrede det, og da nogle af os siden stræbde at faae et Ord derom indført i Grundloven, strandede ogsaa dettr Forsøg paa en lignende Modstand, skiondt det paa Rigsdagen hebd sig, at Sognebaandets Løsning jo vilde følge af sig selv og behøvede derfor ikke at nævnes i Grundloven.

Nu er det imidlertid vel at mærke, at Sognebaandets Løsning kun da vilde forvandle den herstende Statskirke til en tjenlig Folkelirke, naar Præsterne beholdt deres selvtagne Frihed til at sige og gjøre i Kirken omtrent hvad de vilde, saa alle Forskiellighederne og Modsetningerne hos Folket ogsaa fandt deres Udtryk hos Præsterne, og netop det Modsatte var det, Sællands Biskop stilede efter ved at udarbejde en ny Altersbog, som Præsterne ved alle kirkelige Handlinger bogstavelig skulde følge, enten det saa stemmede med eller stred imod deres Overbeviisning, og det Samme stiler man nu paa ved at kræve en Kirkeforsamling (et Synode), hvor der efter de fleste Stemmer skal vedtages en kirkelig Ensamighed for det Hele.

Saaledes ligger da den saakaldte evangelisk-lutheriske Folkekirke i den yderste Forvirring, uden at nogen enten kan sige, hvad Tro den bekiender sig til, hvad Lærdom den fører, eller hvilken kirkelig Deltagelse, den kræver af alle sine Medlemmer, da det er os alle vitterligt, at Præsterne i den lives og strides om Troen og Lærdommen, og er høist uenige selv om Maaden, hvorpaa Daaben og Nadværen skal forrettes, saa at, om Grundloven end ikke gav os alle Krav paa borgerlig Frihed for al Kirke = Tvang, saa trængde dog aabenbar alle de, der har nogen virkelig Tro, og regnes til den saakaldte Folkekirke, der slet ingen Tro har,

høilig til den borgerlige Troes-Frihed, som man dog paa Rigsdagen har hørt, kun de med ingen Tro skulde hige efter, og som man snart i alle Blade læser, det skal være en stor Fornærmelse at tilbyde Folke-Kirkens Medlemmer.

Men, siger man, i alt Fald kan jo de, som ikke er fornøiede med Folke-Kirkens Tro og Gudsdyrtelse, frit gaae ud af den, og enten gaae over til et andet Troes-Samfund, eller stifte et nyt!

Kun paa et, maa jeg sige, thi vil man ikke i den ene Henseende holde Grundloven, førend der er kommet en ordenlig ny Lov om det, og vil man ikke have en saadan ny Lov om den almindelige Troesfrihed, da vil man sagtens heller ikke tillade os, som hidtil regnedes til Folke-Kirken, at forlade den, førend derom er givet en ordenlig ny Lov, som man ikke vil give, før man har hørt et kirkeligt Synode, der maastee kun vil give Slip paa os under saa haarde og vancærende Betingelser, at vi, for vort danske Borgerstabs og borgerlige Væres Skyld ei kunne indgaae dem.

Men selv naar det er ærlig meent, at vi frit kan forlade den saakaldte Folke-Kirke, hvad Dieblit vi vil, og da, uden alt Staaer i vore borgerlige og politiske Rettigheder benytte den kirkelige Frihed, Grundloven hjemler, selv da møder jo dog den store Banstikthed, at den saakaldte Folkekirke har ingen Fælles-Tro,

fom et heelt kiendeligt Samfund vedkiender sig, og hvorom dets hele Gudsdyrkelse dreier sig, men har kun et tusind Sognepræster, hoist uenige om Troen og Lærdommen og hoist forskjellige i Udførelsen af den offentlige Gudsdienskte, og at dog enhver af Folkekirken saakaldte Medlemmer er ved Daaben, og udenfor Kiøbenhavn ogsaa ved Confirmationen og Altergangen, bundet til sin Sognepræst og ved Brudevielsen til Brudens Sognepræst, der snart kan forkynde den ene Tro og snart den anden, idag forrette Daab, Confirmation og Brudevielse paa een Maade og imorgen paa en ganske anden, alt efter som Personlighederne stift, og nu opstaaer det store Spørgsmaal, hvem kan og skal gaae ud? Skal alle de gaae ud, som idag har en Sognepræst, med hvis Prædiken og Gudsdienskte de ikke kan stemme overeens eller være tilfreds, hvor skal de da gaae hen, saa det kan sees, at de er udenfor Folkekirken?

De fleste, som, naar de ikke kan finde Frihed i den saakaldte Folkekirke, maae og vil gaae ud, er saaledes ubestvigel dem, der, ligesom jeg, slet intet har imod Luthers Catechismus, Alterbogen og den Augsburske Confession, undtagen at de har været hele det danske Folk paa tvungne, og at de nu af de fleste Præster enten forvaldes saa slemt, eller følges saa dødt, at hvem der har Morten Luthers Tro, slet

ikke kan være tjent med de Sognopræster, deres Lærdom og deres Substjeneste; skal vi nu gaae ud af Folkekirken, hvor skal vi saa gaae hen? Vi kan hverken gaae til Katholiker eller Kalvinister, og vil vi indrette et eget Troes-Samfund, da vil man sagtens, saalænge Luthers Cathedismus, den gamle Alterbog og den Augsburgske Confession ikke udtrykkelig er aflæstede, fortælle os, at vi er ikke noget eget Troes-Samfund, som kan anerkendes, men falder ind under den saakaldte "evangelist-lutheriske Folkekirke", efter hvis Synodal-Beslutninger vi maae rette os.

Dog, sæt, at man ikke vilde gaae saaledes irette med os, eller at man ved en Synodal-Beslutning havde indført en ny Ensformighed i Folkekirken, saa vi gammeldags Lutheraner var her endnu nemmere end i Preussen at kiende og stielne fra det nymodens evangelist-lutheriske Kirkesamfund, hvordan vil man da have denne saakaldte Folke-Kirke, der staaer udenfor en stor Deel af Folket, ventelig udenfor alle dem, der lægger nogen spudelig Bøgt paa Tro og Gudsdyrkelse, stillet til Rigsdagen og det borgerlige Selskab? Vil man saa fremdeles i denne evangelist-lutheriske Folkekirke have Barnebaaben til at være en Evangs-Sag, skiondt den baade efter Evangeliets og Luthers Lærdom maa være en firkelig Frisag? Vil man fremdeles der have Altergangen til at være en Evangs-

Sag, skøndt, hvis Apostelen Paulus var evangelist og Morten Luther var lutherst, ogsaa Kirken maatte haardelig træde de uværdige Gæster med Guds Dom? Vilde man fremdeles der gjøre den Confirmation til en Evangelsag, der først er stabt af Kong Christian den Sjette, og kan altsaa hverken ligge til Grund for Evangeliet eller for Lutherdommen? Vilde man endelig blive ved at paatvinge alle Folkekirkens Medlemmer en kirkelig Brudevielse, som Evangeliet ikke kender noget til, og som Morten Luther aabenbar forfaste, da han selv indgik et borgerligt Ægteskab, der ikke blot var ulirkeligt, men stred, som Ægteskabet mellem en Munk og en Nonne, mod alle hans Tids Begreber om et kirkeligt Ægteskab? Og hvis man vil alt dette, og saa ovenikøbet som ingen Ting borgerlig giennem Juristerne opløse de i Folkekirken indgaaede Ægteskaber, uden at de Fraskilte derfor enten maa udelukkes af Folkekirken eller tabe deres Ret til en ny Brudevielse, seer man da ikke, at Folkekirken derved udsættes for almindelig Spot og Foragt, eller stoler man paa, at det kan den trodse med § 8 i Presseloven, hvorefter der ikke maa drives Spot med noget bestaaende Religions-Samfunds Troeslærdomme og Gudsdyrkelse, og med § 3 i Grundloven, hvorefter den "evangelist-lutherste Folkekirke" skal "understøttes af Staten" uden Spørgsmaal om, i hvad For-

held den snævr til Folket, eller om den virker til Gavn eller Skade for Tro, Gudsfrøgt og Sædelighed?

Vil man alt dette, da kan jeg vel ikke begribe, hvorfor man vil det, men da kan jeg dog begribe, at man modsætter sig den borgerlige Troesfriheds Udstrækning til Folkekirken; men vil man have en virkelig Folkekirke, hvormed Folket i det hele finder sig vel tjent og derfor ikke fristes til at forlade eller drives til at affasse, da maa man nødvendig paa en eller anden Maade gjøre Opholdet i Folkekirken til en fri Sag, der ved borgerlige og politiske Rettigheder slet ikke kommer i Betragtning.

Slutningen bliver da for det første, at man aabenbar kræver Grundloven, hvis man giver en ny Lov, hvorved den borgerlige Troesfrihed, eller vort Borger-Livs Uafhængighed af vor kirkelige Troes-Bekendelse, som Grundloven hjemler os alle, under det Naadstus, at saagodtsom hele Folket hører til Folke-Kirken, indskrænkes til de Faa, som ei har været indpressede i Stats-Kirken.

Slutningen bliver for det andet, at de aabenbar bedrager det danske Foll, som indbilder dem, at Ophævelsen af den borgerlige Kirke-Zwang er en heel eller halv Affkaffelse enten af Daab, Confirmation, Brudevielse eller nogeniombest anden kirkelig Handling, eller at deres Frigivelse enten kan

nedfætte dem i Nogens Dine, eller vænere den Kirke, som kræver dem af sine Medlemmer, da tværtimod Frivilligheden er den kristne Kirkes og maa være ethvert ærligt Kirke-Samfunds Grundlov, og da selv de guddommeligeste Indstiftelser maa tabe al deres Ærværdighed i deres Dine og al deres Betsignelse paa dem, de verdslig og borgerlig paatvinges eller paanødes, thi man skal ikke nøde Gødt i Dødt, siger Ordsproget, og hvem derfor de saakaldte "Kirkens Gøder" paanødes, de har al Grund til at slutte, at Bedkommende ikke selv anseer dem for noget Gødt.

Slutningen bliver for det tredje, at da Barne-Daaben og Confirmationen, saavel som Brudevielsen, selv for Medlemmerne af ethvert kristeligt Kirke-Samfund maa være en fri Sag, saa er det aldeles bagvendt af kirkelige Hensyn at gjøre dem til en borgerlig Evangs-Sag, og at vil man ikke selv drive Spot med sin saakaldte Folke-Kirke, da maa man endelig holde op med af borgerlige Grunde paa Raadstuen at opløse de Ægteskabs-Baand, der med kirkelige Forpligtelser er knyttede i Kirken; thi ellers siger man jo reent ud, at hvad Gud har sammenføiet skal Magistraten opløse!

Samllet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Torsdagen d. 11. Januar. Nr. 3.

Danske Nytaars-Bers.

Til Dannetungen.

Nytaaret bringe for Bane Dig Dob!
Marken er lille, men Jorden er god,
Thronen er lavlig, men sitter den staaer,
Kronen er bunsel, men gammel i Gaard,
Spiret, som Baanden, er ikke ragret,
Men hvad sig hoier, det brister ei let!
Ydun var altid Skjoldungerne hals,
Rigs-Væblet er af det rødeste Guld,
Aldrig saa tit blive Skjoldunger graa,
De jo guldløffede atter opstaae,
Det volder Væblet, som Ydun gav Skjold,
Paradis-Væblet fra Hedenold,
Det er Guld-Væblet med Frodes Fred,
Det er Skjoldungers „Livsalighed!“

Til det danske Rigsraad.

Nøgtet, som dog nok en Lyst'er har lavet,
 Længe har sagt, du var død og begravet,
 Og det er sandt, at i Dannemarks Rige
 Længe man vidste ei af dig at sige;
 Smiled end Lykken og skinned end Daad,
 Vidste man ei sine „levende Raad“,
 Og som i Dannemark Ordsproget løb:
 „Raadvildhed er endnu værre end Død!“
 Ikke desmindre jeg troer dog vist,
 End er ilive du her eller hist,
 Thi om end ikke jeg veed, hvor du boer,
 Saae dog i Aarenes Løb jeg dit Spor,
 Saae det, naar Ord kaldte Folket til Daad,
 Saae det, da Kongen tog Folket paa Raad,
 Seer det i Grundlovens Fribreve smaa,
 Der kan som Bætte udgiøre en Aa,
 Seer det vel ikke i hver Paragraf,
 Dog i de fleste en Kiende deraf,
 Veed, at hvor Troen og Talen er fri,
 Frit over Aanden sit Stovært veri!
 Nytaaret føre dig frem for en Dag,
 Vise, at Folkets er ogsaa din Sag,
 Dannemarks-Sagen til Tid og til Sted:
 Dansthedens Seier til Eiberens Bred,

Danfledens Seier i Lys og i Løn,
 Danmark i Blomster, mens Bogen er grøn!

Til den danske Rigsdag.

Ordenlig talt, som man fløyer et Haar,
 Har ei engang du endnu fylbt Aar,
 Kun paa en Solstue det høres kan,
 At du har faaet din første Tand!
 Døbt er du ikke, den geistlige Met
 Alt dig har sat paa det sorte Bret,
 Korser sig over alt hvad du koster,
 Kalder dig snart et utidigt Foster,
 Bryder sin selvgjorte Bispestav
 Sultende over dit Hedenstak!
 Dog med alt det er du ægtefødt,
 Jævre-Ting var din Moder født,
 Ægteviet til Nordens Aand,
 Ordenlig til hans høire Haand,
 Og det slet ikke af nogen Degn,
 Men af en Præst med Hammerstegn,
 Bist nok en Hedning, saavel som du,
 Men det maa kommes med Flid ihu,
 At som i Syd, saa kun i Nord
 Kirkegaarden er „Christen Jord“,
 Marken er hedenst, ihvad vi gjør,
 Kove den fra os ei Christne tør,

Thi deres hellige Overdrot
 Røveri dem forbad ei blot,
 Men han har sagt det med rene Ord,
 Ei han vil' eie et Fodsbred Jord,
 Kiender som Christne sig kun ved dem,
 Der sig med Jorden vil laane frem,
 Laane, som han dem sit Mønster gav,
 Kun af alt Landets Jord en Grav!
 Netop som født af Hedning-Åt
 Har du i Danmark Dødsret;
 Derfor bekiend kun høit og frit
 Hedenflabet i Nytaar dit,
 Uden at ændse, hvad end derom
 Siger den falske Christendom,
 Mens den sande dig gunstig spaaer
 Glædelig Jul og lykhaligt Nytaar!

Til Danebæren.

Tal for det gamle Aar, tusind Tal!
 Tal for dit Nam til det tyffe Paf!
 Tal for din Rærlighed først og sidst,
 Stærkere baade end Bold og List,
 Skionnere end nogen Rose rød,
 Stærkere selv end den bitter Død!
 Ristet er paa hvert Bøgeblad:
 Jdsted-Hede og Fredrikstad,

Leve i Dannemarks Bryst og Sang
 Stal dine Slag-Sværdes Efterklang,
 Rødme derved under grønne Lind
 Stal mangel Læbe og Skjoldms-Rind,
 Kvæde derom, medens Døvre staaer,
 Hjarne og Brage med snehvidt Haar!
 Kommer dig Lyften igien for nær,
 Tal som Hr. Peder da med dit Sværd *)!
 Lad det rase, om end man flyer!
 Lad det rase, til ingen knyer!
 Stil det saa til dit eget Gavn!
 Stil det saa i Vorherres Navn!
 Lynger som Steen end Mandeblood,
 Derpaa raader dog Himlen Bod,
 Gaf kun over Tyrannens Grav!
 Steenen falder som Støv da af.
 Sparet du har med Lovemod
 Alt for længe din Fiendes Blood,
 Alt for ofte din Fange mødt,
 Og under Seier dig selv forblødt,
 Sving nu Sværdet med Liv og Sjæl!
 Rns din Fiende og spar dig selv!
 Dannemarks Lykke dertil staae vi
 Rytaaret, nu vi mødes i!

*) Bisen om „Feynersværdet“ findes i „Nye og gamle Biser af og for danske Folk“, 1849 og 1850.

Til det danske Fæderneland.

„Faderlandet“ er tyft tilbunds,
 „Fædrelandet“ freolft tilmunds,
 „Fæderne-Land“ er det danske Navn,
 Hardtab forældet som „Risbing-Savn“,
 Har dog endnu sin danske Klang,
 Som giennem Dret gaaer glat sin Gang,
 Stædes ei før den finder Bund,
 Gienlyds-Bunden i Hjertegrund!
 Fæderneland, som af Modersliv
 Heltebaads-Nanden har kaldt sin Biv!
 Gid du maa vies til Thor iaar,
 Skinne som Sif med nyt Guldhaar,
 Og paa den gamle Thrudvangs-Eng
 Rede med Blomster din Brudfeng,
 Føde endnu ham mangt et Kulb,
 Frugtbar som baade Stov og Muld,
 Føde ham Kæmper, som slaae tilbunds,
 Føde ham Kvinder, som staae tilmunds,
 Føde ham Skjalde, som Stær i Flok,
 Til hvis Sang vandser Steen og Stol,
 Føde ham til hvad der fattes end
 Fribaarne, dygtige Gierningsmænd,
 Som allesammen, hver paa sin Viis,
 Kast arbejde til Danmarks Priis!

Himlen signe den Jdræt saa,
 At det kan alt med Glæden gaae!

Til det danske Folk.

Hvor man skal finde det danske Folk,
 Saae man ved Jdsted og Dvre-Stoll,
 Der blev selv Tyffens Tvivl til Tro,
 Slog med Beviserne sig til No,
 Maa det bekiende, du end er til,
 Staaer ikke blot, men er paa Spil,
 Spillet er gaaende som ombord,
 Sy ham, som narrede os ifjor!

Hvad skal jeg ønske dig helst iaar,
 Andet end alle de bedste Aaar?

Seier og Ære? deraf du sit
 Meer end du ønsked med Taareblit,
 Hvor dine Hænder i Birtingsbad,
 Fra Fredriksodde til Fredrikstad,
 Røbde med Strømme af Rosens-Blod
 Æren for mageløst Lovemod,
 Røbde dig Soelglands, men gav dig Graad,
 Østet kun Torne med Heltedaad!

Skal jeg dig ønske den lange Fred,
 Kronet med Guldstøv og Frugtbarhed?
 Nei, thi formeget i Verden tit
 Er endnu værre end forlidt,
 Døde end ei du af bare Fred,
 Dog paa et Haar var du nær derved,
 Og den saakaldte Fred i Grav,
 Den bli'r kun Ormene fede af.

Det som dig frelst paa Gravens Rand:
 Lykken, langt bedre end din Forstand,
 Den jeg dig ønsker ei blot iaar,
 Men til Himmel og Jord forgaaer,
 Den jeg haaber hver Nytaars-Dag
 Bringe dig skal en bedre Smag,
 End du har havt i al den Tid,
 Danst du vraged ret med Flib,
 Lygged paa Tyft og paa Latin
 Hvad kun paa Danst var Kræs for Svin!
 Lykken for dig da spille saa,
 At i dig selv du sees at gaae,
 Og allermindst for Tyftens Vind
 Ud af dit eget gode Skind!
 Da faaer du Smag paa Liv og Fred,
 Som der er Hjertens-Blæde ved,

Smag for alt hvad paa Jord og Hav
 Hjertet ynder og Gud dig gav,
 Smag for Rampen, om nok saa haard,
 For at beholde dit Gyldenaar!

Til det danske Modersmaal.

Hvor du findes og hvad du er værd,
 Hvad du udmærker dig ved især,
 Derom trættes de Lærde ei,
 Thi du er ikke paa deres Bei,
 Udenom Livet og ovenom alt,
 Op til Glax-Himlen, for klassisk kaldt.
 Alt hvad Somme af dem har hørt,
 Da giennem Dannemark de er kiort
 Glubst til Tyskland og saa til Rom,
 Er ikke værdt at tale om,
 Er kun, at du kalder „Abler Dru“,
 „Liebe Elskov“ og „Kinder Børn“,
 Herster hos Børn og Bønder kun,
 Klinger vel kiort i de Rønnes Mund,
 Flyder vel let og gaaer vel glat,
 Men er igrunden dog flau og plat,
 Fattig paa Ord om fine Ting,
 Slet ikke flabt til ret Krumspring,
 Brugelig kun paa en lille Plet,
 Ubestemt og uregelret,

Staaer, som man siger, i Nimeri
 Laalelig vel Poeter bi,
 Løstes af „Danstereu“ dog i Sky
 Kun, for han er af sin Dansthed fry!

Hvad skal jeg ønske dig til Nytaar,
 Som jeg tør haabe, du ogsaa faaer,
 Andet end holbergst Latter luun
 Over Spræng-Lærdoms Stor-Kapun,
 Og over alle de høie Sving,
 Som er i grunden ingenting?
 Jeg dig vil ønske, hvad bedst jeg veed:
 Dannekvindernes Rieerlighed!
 Binder du den, da er du rig,
 Mig paa Glæde og Lyffelig,
 Binder da ogsaa, Nat og Dag,
 Snart ved Høiesteret din Sag
 Baade mod Tyft og mod Latin,
 Baade mod Drue og mod Svin,
 Saa de maa labe dig kiont i No,
 Som den berømte „danstke No“,
 Amme, selv midt mellem Jis og Snee,
 Baade til Borr og hans Søner tre*),

*) Bør de tre Søner var, efter Nordens Bragesnat,
 Ddin og hans Brødre.

Amme på Jordens yndigste Plet
 Til alle Poder af Anders Æt,
 Til alle Konger og Kæmper nye,
 Som løfted Dannebrog høit i Sky,
 Til alle Skjalde, hvis Kvad og Sang
 Dufte som Roser i Dancvang,
 Til alle Kvinder og Piger smaa,
 Som halvkvædet kan heelt forstaae!

Til den danske Kirke.

Somme vil sige, du er af Steen,
 Dg kun en maadelig lille Een,
 Ingen Ting mod Sanct Peders i Rom,
 Eller Sanct Povel's med Bispedom;
 Andre vil sige, du er af Bind,
 Dg af det tykke Hjernespind;
 De, som har kendt dig fra ifjor,
 Siger, du er af Aand og Ord,
 Som alle Huse i Riget sært,
 Langt fra Verden, men Hjertet nært!
 Til de Sidste jeg regner mig,
 Duffer dig ogsaa da følgelig
 Nytaars-Gaverne fra ifjor:
 Rærligheds Aand med Sandheds Ord,
 Til at opbygges jo meer og meer,
 Alt som dig mindre Verden seer,

Til at styrtes, jo meer man spaaer,
 At ved Frihed du reent forgaaer,
 Til at fylbes med Glæden stor,
 Som er et Himmerig paa Jord,
 Til at fylbes med Frydesang,
 Hvorved lytter hver Fugl i Sang,
 Hvortil alle Guds Engle smaa
 Amen svare fra Himlens Blaa!

Til den danske Stole.

Soel er oppe, men hvor er du?
 Kommer du ikke dit Rald ihu!
 Har du ikke det hørt i Lou,
 Dag i Norden er Dællings Sou*^{*)}.
 Eller forstaaer du ei det Ord:
 Faber lille til Høvding stor,
 Som skal ride den høie Hest,
 Ride Skinfare foruden Blæst,
 Lade ham ryste sin Straale-Mann,
 Som kaster Lys paa det hele Land!**)

*) Dælling (Dagling) er som „Dagstærret“ efter Edda Dagens Faber, og det passer godt paa Daglysets Udvikling i Drengeskolen.

**) Skinfare (Straale-Mante) er efter Edda Dags Ridebest, og betyder altsaa paa Altsmaalet „Oplysning“.

Hvad jeg dig onsker fremfor alt,
 Om jeg end derfor Nads blev kaldt,
 Er, at hvordan det saa dig gaaer,
 Nødes du maas herfrem iaar,
 Midt iblandt Fiender nødes til
 Troen at vove i Lykkespil,
 Lyse omkap med Stole hver:
 Fransk og Latinsk og Tytt især,
 Saa det kan blive en afgjort Sag,
 Hvem der oplyser som „Nat mod Dag“!
 Dernæst Omkvædet er paa Bisen:
 Sid for dem alle du bæere Prisen,
 Saa man dog endelig, Nar for Nar,
 Troen derpaa ihænde faaer,
 At, hvad imod der prøles end,
 Dansken er tjenligt for Dannemænd,
 Tjenligt, selv naar derom det gjaldt
 Siden paa Tytt at fluge alt,
 Tjenligt, fordi hvad os er næst
 Gælder det om at kiende bedst,
 Og selv Tytten, som veed alt andet,
 Beed dog kun lidt om Dansker-Landet,
 Mindre om Danskens Hoved-Sag,
 Allermindst om vort Hjertelag,
 Som dog, blandt andet, ved Giftermaal
 Spiren er til den „gode Raal“,

Dg som hos Dannemænd tilsidst
 Udslaget gjør dog ganske vist,
 For ei at tale om Dannedvinder,
 Som kun et Haar om Hjertet binder,
 Dg hvis Gaade kun løse kan
 Hvem der paa Hjertet har sund Forstand!

Til Dannedvinderne.

Rosens-Blommer og Lilie-Baande!
 Bar jeg bare nu ret i Aande,
 Sikkert et Nytaarsvers I sit,
 Som alle andre overgik,
 Thi som Solen I overgaaer
 Alt hvad paa Jorden jeg forstaaer,
 Dg naar man spørger mig: hvorved?
 Driftig jeg svarer: Rærlighed!
 Er den Solen paa Himlens Blaa,
 Da ogsaa I er Sole smaa,
 Dg om eder det siges sundt:
 I staaer stille og vi gaaer rundt,
 Men staaer os selv i Lyset her,
 Til vi kommer jer lovlig nær,
 Saa ikke blot jeres Lys os naaer,
 Men jeres Barme os bringer Baar.
 Som vi ønsker om Solen blid,
 At hun maa ligne sig selv altid,

Sprede Laager og bryde Sky'r,
 Aldrig glemme sin høie Byrd,
 Altid æres for hvad hun er,
 Jeg det samme maa ønske jer,
 Og naar det skeer, som vist jeg troer,
 Da faaer vi hvils Dag i Nord,
 Middags-Glands i den danste Stole,
 Hvor J skinne som Aften-Sole,
 Hvor J pege som Straalestær,
 Holde kun paa hvad Kys er værd!
 Da, jeg haaber, J ogsaa skal
 Holde paa eders gamle Skjalb,
 Saa han, som en Erindring kjær,
 Hviler det varme Hjerte nær,
 For han elsted i Liv og Død
 Moders Hjerte og Moderskiød,
 Fandt for Anden kun Sommer varm
 Læt ved en om og kjærlig Barm,
 Fandt for Sjælen kun Liv og Fred,
 Troens og Haabets, i Kiærlighed!

Til „Daufteren“.

Med Duffer til Rytaar at glemme sig selv,
 Det nænner vist aldrig en ærlig Sjæl,
 Og gib du da aldrig, om end du gad,
 Maa glemme, du er et „Ugeblad“,

Og selv om dit Navn man kalder „Edder“,
 Dog selv ikke glemme, hvad du hedder,
 Men svare dertil saa godt paa Dansk,
 At ingen kan giøre det om til Franskt,
 End sige til Tyskt! Det være skal
 Mit første Dulle i allens Fald,
 Men gierne jeg sniler dig dernæst
 I Aarets Lob hvad dig huer bedst;
 Og det er jo Læsere fleer og fleer,
 Som alle har Lyst til at læse meer,
 Og finder, at Dansk gaaer altid glat,
 Hvor vreden end Tysken det kalder plat,
 Og glæder sig over de Lysalfer lette,
 Som træde i Dans nu paa Nordens Slette!
 Til Slutning jeg sniler dig den Fryd
 At see dig fordunklet af større Dyd,
 At sige en Dyd, som dner til
 Lidt andet end Taarer og Skuespil,
 En Dyd paa Dansk, som gior Tysken vr,
 Og har tilgavns baade Næb og Klør,
 En Dyd med Daad, som udretter alt.
 Hvad snsteligst du med Grund har kaldt!
 Da kan med en god Samvittighed
 Du lægge dig hen og døe i Fred,
 Og trøste dig med, dit Dansker-Navn
 Uddøer ei saa snart i Riibenhavn!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Riibenhavn.
 Prisen for et Hverdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa
 Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Riibenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 18. Januar. Nr. 3.

Carlo Dalgas.

(Maleren C. Dalgas, Broder til Ernesto, var en af de første Frivillige, som greb til Vaaben for den danske Sag; haardt saaret i Jysted-Slaget, oppelede han neppe sin Helbredelse, før han llede til Kampen paany, og faldt saa Dagen før Nytaar ved Fiendens meningsløse Anfald paa Forposten ved Røshorst.)

Utter brast et Leds af Riæden,
Benne-Riæden ungdomsvarm,
Boret op i Glæde af Glæden,
Blussende af Sorg og Harm,
Da, udæstet og forhaænet,
Gamle Dronning Dannebød
Silde vaagnet, alt herbaænet,
Sulted: hvor er Løvemød!

Haand i Haand med Søner mine,
Bore op jeg saae med Lyst
Ungerføende faare, fine,
Lindrende, med Id i Bryst,

Blomstre endnu mine egne,
 Skal jeg glad dem atter see,
 Edlig alt dog maatte segne
 Rikere Ungdoms-Benner tre!

Riærlig mindes skal de Riætte,
 Konsten blødte først og sidst,
 Fandt imellem Død og Egge
 Kun til Lysglimt stækket Frist:
 Lunby tungt det var at miste
 Bed den bratte Dfferdød,
 Dalgas kæmped med de Sidste,
 Maled Nytaarsaften rød!

Malerist er Nytaarstiden,
 Lys og Stygge mødes der,
 Malerist er Folke-Striden,
 Bolgebannet fjern og nær;
 Sønners Kamp for Moders-Hæren
 Er det skionne Maleri,
 Som hver Daad af Danehæren
 Aftenrød sig speiler i!

Gid det lindre og forsøbe
 Sorgen hos den æble Biv,
 Som, hvor Danmarks Kæmper bløbe,
 Savner tvende Sønners Liv!

Carlo fulgde bold sin Broder,
 Deres Moder forrigsuld,
 Som vor fælles Helte-Moder,
 Føle, hendes Graad er Guld!

Folket, Folke: Kirken og Folke: Troen i Danmark.

II.

Naar Taler er om „Folke: Troen“ i Danmark, da pleier jeg gierne at fortælle hvad der hændtes mig for en Snees Aar siden, da en sællandsk Bonde kom op til mig for at faae gamle Saxos „Danmarks Krønike“ i den ny Stikkelse, som jeg havde været Nester for. Sællandsfaren havde nemlig alt Bogen under Armen og Dørren i Haanden, da han vendte sig om, maalde mig lidt med Vinene og sagde: men er det her nu ogsaa altsammen, for jeg har engang læst den gamle Bog, og man vil jo nok beholde hvad man har? Jeg forsikrede ham nu vel, at det kunde han være rolig for, da jeg ikke med mit Vidende havde udeladt det mindste, men da jeg dog ikke kunde bare mig for med det samme at smile lidt over hans morsomme, her ugrundede, men ellers paa den Tid endnu vel-

grundede Mistanke til de uymodens Bogorme, der pleiede at forgnave alle gamle Bøger, saa gjorde mit Smil Sællandsfaren endnu mere betænkelig, saa han maatte rykke ud med hvad der laae ham paa Hjerte, og det gjorde han nu med den Indledning, at det var vel noget, man ikke skulde tale om, men med den Slutning, at det var dog egentlig det om „Troldene“, han tænkte paa. Ogsaa i denne Henseende kunde jeg med en god Samvittighed berolige ham, og da jeg tillige betroede ham, at jeg tænkte ganske anderledes om saadanne gamle Fortællinger end lærde Folk nuomstunder pleiede, saa skildtes vi meget gode Venner ad.

Nu har jeg nok seet, at min selvgjorte Striftefader i Berlings-Avisen vil dutte mig paa, at naar jeg, selv i Folkethinget, fortæller noget morsomt, der er hændtes mig selv, at da er det en Historie, jeg selv har lavet til det samme, men da jeg dog aldrig har drevet den Slags „Digte-Konst“, som er den letteste, men ogsaa den fletteste af alle: den, selv at mynte „Kiendsgierninger“, som man siden vil beraabe sig paa, saa jeg veed, det er sandt og ingen Løgn hvad jeg fortæller om Sællandsfaren og mig, saa har jeg siden tit tænkt paa ham og paa „det om Troldene“, som han slet ikke kunde give Slip paa. Det er dog sørgeligt nok, har jeg tænkt, at hvor Folke-Troen fra Arildstid har været saa rig og smuk, som i Dan-

marf og hele vort Norden, det ene ſkulde være Gienfærd, Here, Miſfet og Trolde, man beholdt, da alle Afer og Afynier, Lysalfer og Valkyrer forsvandt, men, tænkte jeg ſaa, det er jo Munkenes Styld, der forbødte alt det Naturlige og Folkelige ſom Hedenſkab, og indſtærpede meget under Navn af Chriſtendom, der, naar det ikke ſkulde være bare Fjas, maatte gaae til med Hereri, og meget, ſom, naar det ſkulde være ſandt, maatte gjøre Troldepakket meget frygteligere end før, ſaa det er intet Under, at kun den daarligſte Deel af Folke-Troen, der fik et Chriſteligt Skin, har holdt ſig giennem Middelalderen.

Viſt nok ſtræbde vore proteſtantiske Præſter, iſær i det attende og i Begyndelſen af det nittende Aarhundrede, i Forbund med denne Verdens Randsagere (de Naturkyndige), paa een Gang at udrydde al Folke-Tro, ſom de under eet kaldte Døvertro, ſaa ingen ſkulde engang have Lov til at troe, at Solen ſtod op og gik ned, men dels regiere, efter Ordsproget, ſaa ſtrænge Herrer ikke længe, og dels lader en Tro, hvor den virkelig findes, ſig ſjelden overvinde uden af en anden Tro, ſom enten er ſandere eller dog behageligere, og her var det egentlig kun den blotte, bare Bantro, man vilde ſætte i Folke-Troens Sted, hvad vel kan lykkes i det Smaa, men aldrig i det Store, kan det blandt andet ikke, fordi der er ſaamange Kvinder og

Dørn i Verden, som slet ikke kan undvære Tro, og som altid vil være Jordens elstværdigste Stabninger.

Betragter vi nu Folke-Troen i Danmark, som den er, slet omvendt af Munkene i Middelalderen, og siden, foragtet af de Boglærde og Striftkloge, først længe saagodtform overladt til sig selv og Ammestuerne, og sidst hjerteløst bespottet og bestridt, da seer vi naturligviis et halvdødt Birvar af de æventyrligste og tit urimeligste Indbildninger, dels af hedensk, dels af papistisk og dels af saakaldt videnskabelig Byrd, saa en Folke-Kirke, der skal kunne optage og oplive det Hele, maatte bestaae af meget ulige og stridige Dele, medens paa den anden Side Navnet „Folke-Kirke“ er den tomme af alle Titler, naar Kirken ikke i det Hele tiltaler og tilfredsstiller Folke-Hjertet.

Naar man derfor nu vil gjøre noget klogt i kirkelig Henseende, da maa man enten hvad vi kalder „opgive Kæret“ og gjøre de borgerlige Indretninger aldeles uafhængige af Indbyggernes kirkelige Forhold, der da bliver enhver egen Sag, ligesom i Nord-Amerika, eller man maa see til at hitte paa en ny kirkelig Indretning, der giver Enkeltmandens Tro og Tanker om det Guddommelige, og i det hele om Forholdet mellem Himmel og Jord, Tid og Evighed, det Synlige og det Usynlige, saa frtt et Spillerum, at man kan haabe, omtrent hele Folket vil derved føle sig fyldestgjort. Vil man derimod

gaae en *Middelvei*: vedligeholde eller paany oprette en *Stats-Kirke* med sin *Ensførmighed* og særegne *Forpligtelser* mod den verdslige *Verdighed*, som igjen skal vederlægges ved visse borgerlige *Fortrin*, medens man udenfor denne *Stats-Kirke* overlader *Folke-Troen* til sig selv og til indfødte eller fremmede *Speculanter* deri, da gjør man en stor *Daarlighed*, hvoraf *Følgen* maa blive, at den stensøde *Stats-Kirke* her ligesom i *China* kun bliver fiendelig paa sine mange kostbare *Gravsteder* og *Kigbuse*, og, selv en aandelig *Grav*, dobbelt latterlig ved sin *Titel* af *Folke-Kirke*, medens *Folke-Troen* splitter sig ad mellem endeel *Secter*, alle misundelige paa *Stats-Kirken*, vrantne mod den verdslige *Verdighed*, som vedligeholder en unyttig *Byrde* paa offentlig *Betøstning*, og udygtige til den levende *Berel-Virkning* med *Folke-Stolen*, som er en *Betingelse* for folkelig *Dplysning*.

Uagtet jeg derfor er temmelig vis paa, at den saakaldte „*Kirkeforsamling*“, naar den finder *Sted*, vil med de fleste *Stemmer*, som altid bliver *Geistlighedens* *Gienlyd*, erklære sig for denne sørgelige *Middelvei*, og uagtet jeg maa finde det rimeligt, at denne *Middelvei* ogsaa vil foretrækkes i *Statsraadet* og paa *Rigsdagen*, saa maa jeg dog med *Flid* advare derimod og stræbe at vise, at hvad jeg tilraader, som er en *fri Folke-Kirke*, om det end i *Christenheden* er

noget Ryt, dog ingenkunde indeholder noget ugiørligt eller uøst.

Naar man nemlig blot, som jeg alt for mange Aar siden har foreslaaet, løste Præsternes Svørliv, saa de kunde bevæge sig kirkelig frit, indenfor de Grændser, Folke-Troen, Oplysningen og Bibelen, selv nok saa frit fortolket, maa sætte dem, og løste saa tillige Baandet, som knytter Enkeltmændene til deres Sognepræster, og naar man saa derhos oprettebe tilsvarende Planteskoler (Seminarier) for de tilkommende Præster, hvor man kun saae paa medfødt Duellighed og erhvervet Dygtighed til at forstaae og tiltale Folket om aandelige og hjertelige Ting, da vilde vist nok kun meget saa benytte sig af Friheden til at indrette og bestynde et fraskilt Kirke-Samfund, og Forbedelene heraf er indlysende, da Regieringen derved beholdt saagodtsom hele Præsteskabet i et vist afhængigt og venligt Forhold til sig, raadte for dets Dannelse og kunde føre stadigt Tilsyn med dets Virksomhed, hvad der udgjør hele Nytten af en Stats-Kirke, uden at bringe noget af al den uødelige Skade, som den verdslige Dyrigheds Forsøg paa at beherske Folke-Troen og Præste-Lærdommen altid har gjort og altid maa gjøre, da det Aandelige og Hjertelige selv ligesaa umuelig kan beherskes ved verdslige Midler, som man med Hænder kan tage og føle paa det levende Ord, som ud-

gaar af vor Mund, og da følgerig alt hvad der under Navn af Tro og Ærbødighed virkelig kan beherskes af den verdslige Magt, er altid kun tomme Slygger af Tand og Hjerte, der enten er til Spot for alle levende Mennesker eller maa til ingen Nytte værges af den verdslige Magt ved Bold mod alt det Levende, der vser Skyggernes Tomhed. Da nu desuden hos os Statskirkeens Præster selv har tiltaget sig en Frihed, der aldrig mere kan fratages dem uden at bortkylse alle frubarne og virksomme Siæle fra Præste-Stillingen, saa vilde den eneste Nyhed være Sogne-vaandets Løsning, som Præste-Friheden ogsaa gjør til en klar Nødvendighed, naar man ikke vil drive alle dem ud af den saakaldte Folke-Kirke, som virkelig har nogen Tro; der naturligvis ikke vil leve og bve eller kan stifte med deres Sognepræst. Nogen Ueilighed vil der vistnok altid for de Enkelte være ved at skulle selv søge sig en Præst, naar Sognepræsten ikke tiltaler og tilfredsstiller dem, men i de allerfleste Tilfælde vil denne Ueilighed dog være langt mindre end den, det maatte koste at finde et fraskilt Kirkesamfund, man kunde stemme med, eller at stifte et nyt.

Naar nu saaledes enhver Sognepræst, medens han i verdslig Henseende var Embedsmand som nu, i kirkelig Henseende var indskrænket til de indensogus og udensogus Kirlegængere, der frivillig sluttede sig til

ham, da herstede der Troes-Frihed i Folke-Kirken og var saamegen Orden, som Friheden kan taale og som efter det kirkelige Forholds fri Natur er muelig, naar det skal være levende og lysteligt, som Folket maa kræve og enhver klog Regiering ønske det. Dette fri Forhold mellem Præsten og hans Menighed er ogsaa langt fra at være os ubekendt, men er endog i Ribeenhavn noget meget gammelt, ikke blot forsaavidt som det tildeels finder Sted i alle Sogne, men som det aldeles og bestandig har fundet Sted ved de tykke Menigheder midt iblandt os. Her har nemlig Præsterne ved Petri-Kirken og ved Fredrikskirken aldrig havt Sognefolk, men kun en fri Menighed, der blev større og mindre eftersom Kirlegængerne søgte sig dragne til hin eller denne Præst, og den eneste Ulempe, man derved har sporet, var slet ikke af kirkelig, men af reen verdslig Art, fordi Kirlegængerne skulde selv lønne deres Præst, medens jo i Folke-Kirken alle Præsterne maa lønnes af det Offentlige.

Var man ved Omsvinget 1848, eller dog samtidig med Grundloven, slaet denne Bei ind, da vilde den nærværende Forlegenhed med Troes-Friheden være undgaaet, thi da vilde vi alle følt, at vi havde Troes-Friheden, skiondt under en vis tilfløret Skikkelse, da det ikke synderlig vilde besvære Noget, at skulle have en Døbesejdel og en Confirmations- eller Bielses-

Attest, naar det stod Præsterne frit for at forrette Daab, Confirmation og Brudevielse omtrent, som de vilde, og stod igien enhver frit for at søge Daab, Confirmation og Brudevielse hos hvilken af de bestillede Præster, han lystede. Nu, da Sagen er kommen i Bevægelse, bliver det vist nok nødvendigt udtrykkelig at ophæve de kirkelige Forholds Indvirkning paa den borgerlige Stilling, men naar det stæer paa den læmpelige Raade, at erklære Ægteskabet for borgerlig gyldigt fra den Dag, det er ordenlig indskrevet og indført i Kirkebogen, Døbeseddelen for borgerlig gyldig, naar den bevidner Fødselens Indskrivning i Kirkebogen, og den borgerlige Confirmation for stædt ved Udskrivningen af Skole-Protokollen, da vil Næsten, naar man frigjør Folkekirken, jævne sig selv, og Erfaringen vil snart lære, hvilken uberegnelig Binding for den folkelige og borgerlige Enighed det er at have beholdt det aandelig frigjorte Folk i en Folkekirke, hvor Præsterne af sig selv, trods al Troes-Forskiel og Lærdoms-Strid, vil stræbe at have det folkelige tilfælles og at udvikle det med forenede Kræfter.

Vel har man endnu hos os sædvanlig saa liden Opmærksomhed henvendt paa det folkelige, som jo hos os er det Danske og Nordiske, og saa lidt Forstand paa dets høie Bigtighed i alle Raader, at de fleste

Læsere vel neppe veed, hvad jeg her mener med det Folkelige, der i den fri Folke = Kirke vilde danne en egen Forbindelse selv mellem stridende Parter og hos dem alle finde Understøttelse og Udvikling omfang, men det er dog nemt sagt og let at forstaae, thi alt Folkeligt knytter sig jo med Nødvendighed til Fæderne = Landet, finder sit eneste levende Udtryk paa Moders = maalet, og kan kun trives i det gamle Bannelag fra Arildstid, saa ligesom vi læser om de gamle Ægypter, at skøndt de ellers havde meget forskiellig Tro og Guds = dyrkelse, saa dyrkede de dog alle Folkets og Landets oprindelige Gude = Par: Isis og Osiris (Folke = Hjertet og Folke = Aanden), saaledes vilde man faae det samme Syn at see i Danmark. Naar man nemlig ved borgerlig Troes = Frihed helbreder for det Bannid med verdslige og haandfaste Midler at ville gjøre sin Tro og aandelige Synsmaade herstende i en vis større eller mindre Kreds, da taber man derved ingenslunde den Lyft man har til at gjøre sig og sit giældende i saa stor en Kreds som mueligt, men da stikker man smukt Fingeren i Jorden og lugter sig til hvor man er, da stræber man baade ret at kiende det Folkesærb, man aandelig og hjertelig vil virke paa, og at faae Folkets Moders = maal i sin Magt, som det store Drivehjul, og endelig at oplyse Folket om sig selv og alt sit eget, da det

kan er derved, man især vinder Folk og fikker sig Besiddelsen.

Naar nu Præsterne blive folkelige, da følger deraf ikke blot, at Folket, som har nogen Tro, paany bliver kirkeligt, men i Danmark og i hele vort Norden tør man godt forudsige, at da bliver Folkekirken ogsaa paa en Maade „evangelist-lutherst“, vist nok ikke i den Forstand, Somme vil tage Navnet, da det kan vilde passe, hvor Præsterne svor paa den Augsburgske Confession og hele Menigheden paa Luthers Catechismus, men dog evangelist-lutherst i den Forstand, som Navnet maa tages i vor Grundlov, hvor det ikke er knyttet til nogensombest Bog eller Betændelse, men maa henføres til en stor Grundfæstning, som Luther havde tilfælles med det glædelige Budskab, der er Folket bekendt under Navn af „Christi Evangelium“, og denne fælles kirkelige Grundfæstning er den, at vor egen Opfættning og vore egne Hænders Gierninger har intet at betyde i vor Saligheds-Sag, men at det ene er et Guds Ord og vort Hjertes Tro derpaa, som driver hele Saligheds-Bærlet. At nu denne evangelist-lutherste Grundfæstning vilde ved sin egen Livskraft blive herskende i vor fri Folkekirke, det slatter jeg ikke blot af Reformations-Historien i det sextende Aarhundrede, men af den nordiske Løstegang i det hele, og hvor stor end Forskiellen vilde

blive, som den altid har været, paa denne store Grund-
 sætning's kirkelige Gienneførelse, saa vilde dens levende
 Anvendelse i Folke-Stolen dog føre til en baade
 gavnlig og glimrende Dplysning, da den vilde hævde
 Ordet og Hjertet samme Plads i Tankegangen, som
 de har i det virkelige Menneske-Liv, der nu i alle
 vore Stoler enten reent oversees fra en luftig Høide,
 eller formsrkes istedenfor at oplyses og forklares, idet
 man enten stiller det Diensfulige og Haandgribelige
 øverst, eller begynder dog med Eftertanken (Reflexionen)
 over Levnetsløbet istedenfor at begynde med Livet selv,
 som det udtrykker sig i Ordet og gjør et Indtryk paa
 Hjertet, der svarer til Kraften paa den ene og Bøieligheden
 paa den anden Side, hvoraf saa hele vor Tankegang som
 ved en aandelig Fødsel og Bæret naturlig udvikler sig.

Til Slutning skal jeg bede „Dansterens“ Læsere og
 Læserinder dog engang lidt alvorlig med mig at betænke,
 hvad det egentlig har paa sig med al den Snal, der
 igien ved denne Leilighed er faldet om at lade Folk vore
 op som „Hedninger“ og at falde tilbage til „Heden-
 skabet“.

Først maae vi i Henseende til Ordene bemærke, at
 de er meget udfyldige, da Hedenstak kun betyder hvad
 der har været hos Folket fra Arildstid (hedenifra) og
 Hedning følgerig paa hvert Sted det gamle, natur-
 lige, forchristelige Menneske, saa det er forsaavidt

ganske rigtigt, naar Folkesmunden kalder alle vore spæde Børn, før de døbes, „de smaa Hedninger“, men er de virkelig christensøbte, rinder der dog ogsaa noget Christenblod i deres Arer, og naar vi tænker, at alt hvad de har af Hedenskab blæser bort ved Daaben, hvor man ikke engang længer, som i Pavedømmet, blæser paa dem og bortmaner Guden, da er det aabenbar en tom Jubildning. En saadan Forvandling af det Hedenste (det medfødt, gamle og naturlige) hos Menneske-Barnet, blot ved haandgribelige Midler og Læsning derover, til Christeligt (nyt og overnaturligt) vilde nemlig være et Hexeri, som Christendommen vilde have usluttelig Skam af at love, da daglig Erfaring lærer, det sker ingenlunde ved Daaben, men hvad Christendommen da heller aldrig har lovet, da den tværtimod baade har gjort en vis bestemt Tro og frimodig Belienelse deraf til Billaar for Daabens guddommelige Virkninger, og har tillige bestrevet Forvandlingen af det gamle til det ny Menneske-Liv, som en fremstridende Fornyelse og Forklaring af Christi menneskelige Natur hos hans Troende, og som virket af Anden gennem Kiærligheden. Dette kan nemlig falde mange fuldt saa utroligt, som at det gamle hedenste Menneske-Liv ved et Trylleslag blev et nyt og christeligt, men det er dog aabenbar noget ganske andet, hvorved de angivne Midler passe til Diemedet, og hvorom Cr-

faringen aflægger et ganske anderledes gunstigt Bidnesbyrd end om Hedenskabets Forvandling til Christelighed eller det gamle Menneffelivs Forvandling og Forædling ved Daaben alene som en præstelig Embeds-Forretning.

Det andet jeg skal bede mine Læsere og Læserinder lægge vel Mærke til, er at den Folke-Tro paa Birkningen af Daaben, Altergangen og selv af Præsternes selvgjorte Brudevielse paa Menneffets Aand og Hjerte, Bæ og Bel, enten her eller hisset, uden Hensyn paa Bedkommendes Tro eller Bantro, Tilboielighed eller Modbydelighed, denne Folketro, som jeg tillader mig at kalde en slem Døvertro og "papistisk Surbei", staaer i uopløselig Sammenhæng med den papistiske Grund-Døvertro paa de indviede Bisper og Præster, som Christi verdslige Statholdere og Himmerigs Dørvogtere, som raade for alle Menneffers Sjæl og Salighed, saa man gjør sig kun uhyre latterlig, naar man paa den ene Side vil forse sig for Paven og Præste-Herskabet (Hierarchiet) og dog paa den anden Side aldeles papistisk tilskriver Præste-Hænder og Præste-Munde Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at gjøre vort Ægte-skab og hele vort Levnetsløb Christeligt, altsaa ogsaa Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at gjøre det altsammen uchristeligt, blot ved at nægte os Daaben, Altergangen og Brudevielsen.

Bestillinger paa „Danstøeren“ modtages i alle Boglæder i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Boglæderne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Kjøbt hos J. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 25. Januar. Nr. 4.

Til min Datter: Datter Elisabeth.

(Forfattet Nyaarsvers.)

Uf Nyaarsvers en „Dunker“ fuld,
Dg ei det mindste til den lille,
Som dog til Skjalben smiler Gud,
Er ham en nyfødt Glædes-Rilde!
Mon Rimelighed jeg deri
Kan bedre see, end du kan finde,
Som, naar jeg dig vil gaae forbi,
Beed om din Ret mig godt at minde?
Stomager-Børn og Smede-Hest,
Man sagde vel i gamle Dage,
Hvor Gloen trykkes, sølde bedst,
For værst var deres uden Rage;
Men nuomstunder spiller Stammen
Den Rolle fast, som Heren før,
Saa i den Mening: allesammen
Vi feier for vor egen Dør.

Thi feier jeg og her for min,
 Saa godt som det sig lader gjøre,
 Med Rim til Nytaarstiden din,
 Om end de falde i det Lø're.
 For dig det end er hip som hap,
 Du putter alting glat i Munden,
 Saa Dreftast og Løndetap
 Dig smager lige godt igrunden;
 Engang, om fjorten, femten Aar,
 Du sagtens bli'r lidt mere kræsen,
 Og kræver, hvad du sikkert faer,
 Et Nytaarsvers med bedre Bæsen,
 Men dog jeg haaber, du med Bid
 Iser vil slye hvad der'er vandet,
 Og sige: dette for sin Tid
 Kof kunde løbe med blandt andet!

Det er det første Nytaars-Ry,
 Du griber i med begge Hænder,
 Du kan ei spinde eller slye,
 Man knap kan sige, du har Lænder!
 For dig da ligger vedtudstrakt
 Det hele Nulle-Sand og Rige,
 Saa det er allerlettest sagt,
 Hvad ondes kan en lille Pige

Med Engle-Smil og Rosen-Rind,
 Med Barnelivets friske Glæde,
 Med klare Dine, kærligt Sind,
 Og Taarer kun i Ny og Ræde,
 Men dog din gamle Bedstefar,
 Som er lidt sær i somme Dele,
 Dig ønsked helst, at hvad du har
 Beholdes maatte i det hele!
 Dit søde Smil sig erted da
 Til alt hvad der er smukt igrunden,
 Dit tonefulde Dabata
 Blev luttet søde Ord i Munden,
 Og de i Pagt med Rosenkind
 Og Kærlighed, som de bør være,
 Dig bragde nok til Lyttens Lind,
 Til Dronning-Magt og Dronning-Være;
 Thi Kærlighed i Skionheds Dragt,
 Som aander idel Barne-Glæde,
 Kan, som den elskelige Magt,
 Selv Ræmper frit paa Ratten træde!

Dog Dufte-Rosen med Guld-Ralle
 Os farer som en Sky forbi,
 Naar ei hun tage vil til Talle
 Med Favnen, hun kan holdes i,

Men vil hun det saa længe kun,
 Et Kys kan gløde paa vor Mund,
 Da fødes brat en Fugl saa fin,
 Som Hjertet dristig kalder sin,
 Den Fugl faaer selv i Hedning-Daab
 Med Rette Yndlings-Navnet „Haab“,
 Og kaldes i sit Moderkiøb
 Paa Læberne med Rette føb.
 See, derfor jeg dig ønske vil
 Hvad mueligviis dog kan slaae til,
 At du maa svare til dit Navn,
 Din Byrd, dit Kald som Dannelvinde,
 Saa agtes større maa dit Gavn
 Og dufte sødere dit Minde,
 End hendes selv, hvis trætte Fod
 Nu til Opstandelsen sig hviler,
 Hun, som sit Navn dig efterløb
 Og Yndets Glæds, hvormed du smiler!
 Ja, gid i dig din Bedstemoder,
 Opfaldt, maa staae forklaret op,
 Som Glædsen fra de dybe Floder,
 Naar den forgylder Bjergets Top!
 De Baand, som hos min ædle Biv,
 Til hendes Sorg og ingens Glæde,
 I Dybet bandt det skionne Liv,
 Som vilde lybt sig selv udbræde,

De Baand, som nu for hende brast
 Kun som de gamle Bjerge flyttes,
 Gid de for dig maa være Bæst!
 Gid allerhelst de aldrig knyttes!
 Da skal du straaale i din Kreds,
 Huns-Kredsen, hun saa smil omfavned,
 Ei mindre from, men meer tilfreds,
 Med Perler kandske Guds frygts-Navnet!*)
 Som nu dit Smil fra Blomster-Engen,
 Med Paradisets Esterkin,
 Forplanted over Gottesengen
 Sig til den Skionnes blege Kind,
 Gid saa dit Lys i Vinterdage,
 Med Barnet født i Bethlehem,
 Maa kaste nyfødt Glands tilbage
 Paa Mindet om din Moders Hjem!

*) Navnet „Elisabeth“ betyder „Guds frygt“.

Holstens Beroligelse.

Holstens Beroligelse (paa Pluddervælst, som hærten er Danst eller Tyst „Parification“) maa vist nok ligge alle Dannemænd langt mere paa Hjerte end den ligger nogen af alle Stormagterne, som vil have Æren derfor, hvis den lykkes, og har aabenbar Stam deraf, hvis den mislykkes; thi ligesom det dog er Danmark, der har havt den svære Kamp at bestaae og de store Offere at bringe, saa vil det ogsaa blive Danmark, der lider Skaden, hvis den Rolighed, der nu skal fødes, ligesom de forrige Baaben-Stilstande og den saakaldte Fred fra ifjor, kun bliver Moder til en endnu blodigere og mere fortvilet Kamp. Om nu dette under alle Omstændigheder vil blive Tilfældet, kan ingen vide, men saameget kan man forudsee, at det maa blive Tilfældet, dersom vort Statsraad ikke vinder en ganske anden Synsmaade for Holstens Beroligelse end det hidtil tydelig nok har lagt for Dagen, blandt andet ved at foreslaae den forrige Udenrigs-Minister, Reventlans-Criminal baade til den danske Konges Minister for Holsten og Høirehaand derovre; thi heraf maae vi jo slutte, at Grund-Tanken ved Holstens saakaldte Beroligelse er endnu ingenslunde Danmarks Indfredning mod Holstenernes Angreb, men er Holstenernes Tilfredsstillelse, som, hvad man end ellers tænker

sig Umæltigheden af, dog kun vil findes uuelig paa
 Danmarks Befolkning og ved Danmarks Udsættelse for
 den allerværste Ufred og Uro. Dannemænd skulle sig
 derfor kun ikke med den Jubildning, at vore fløgtige
 Diplomater kan og vil slaa to Fluer med eet Smæld;
 paa den ene Side hørde Danmark Slesvigs fredeligt
 Befiddelse og Dansthedens Fred i Slesvig, og dog paa
 den anden Side tilfredsstille Holstens om ikke ret-
 mærkede, saa dog gamle og haardnakkede Krav paa en
 inderlig og uoploselig Forbindelse med Slesvig, ikke i,
 men udenfor og allerhelst tværtimod Danmark!
 Nei, saadant et Mesterstykke er ikke blot vore, men af
 Verdens Diplomater over Magten, fordi det er en af
 de soleklare Umæltigheder, der langt fra at lade
 sig gjøre, ei engang lader sig tænke i vaagen og ordnede
 Tilstand, men lader sig kun drømme om i en naturlig
 eller unaturlig Søvn, lader sig kun høiroftet kræve af
 de stakkels Diplomater, naar man er halvfuld. Det
 eneste uuelige Kunst-Stykke i denne Retning er nemlig,
 at den ene af de stridige, hinanden ubelukkende, Paa-
 stande, enten den danske eller den hollandske, sættes
 i grunden aldeles tilside, men at man dog derved spiller
 saa snildt under Dække, at den tabende Part enten
 kan indbilde sig, han har vundet, eller dog at Mod-
 parten har ogsaa tabt, saa det gaar omtrent lige op.

Hvillen af Parterne, enten Danmark eller Holsten, det nu maa blive, naar det skal blive nogen af dem, der vil lade sig smøre om Munden med Blod og røies med Jubbilbningen, det er saa klart, som at Holsten ikke paa nogen Maade vil det, saa at skal det blive nogen, maa det blive Danmark. At dette ogsaa endnu maa være den herskende Anstuelse i vort Statsraad, det maa man slutte af alt det lidet, man seer og hører om den danske Sags Stilling og Behandling, thi saalænge Kongen af Danmark fremstilles som en upartist Skifte-Forvalter mellem Danmark og Holsten, der siges at ligge hans Hjerte lige nær, da vil vort Statsraad, der fremstiller ham saaledes, jo end ikke have Skin af at staae paa Danmarks og Dansthedens Side, saa vi maa kalde det store Ting, om vort eget Statsraad besuagtet vil staae fast paa, at Danmark dog, for Seierens og Folkemeningens Skyld, maa beholde Skinnet af at besidde Slesvig. Naar man nemlig troer, som vort Statsraad endnu synes at troe, enten at Holsten har ligesaa god Ret til Slesvig som Danmark, eller at Holstenernes Tilfredshed maa være den danske Konge ligesaa dyrebar som det danske Folks Tilfredshed, og at den første dog er langt fra at være saa godt Risb som den sidste, da vilde det rimeligste være, at de reent ud sagde til os: under den sørgelige Borgerkrig, som I har be-

gyndt, har I havt Lykken og Seiren med jer ligesom
 Han til Fredrikstad, saa I maae selv finde det
 billigt, at eders holstenske Brødre, som har lidt
 Nederlag paa Nederlag, og kun ved det store Lyfflands
 Hjelp undgaet den allerstørste Ulykke, der kan ramme
 et Folk, nu til Siengæld faaer sin Billie med Slesvig,
 thi Heren er jo, som I selv siger, det feireste Træ i
 Stoven, og Heren vil I vise jer saa meget mere vær-
 dige, som I ædelmodig give Slip paa enhver Fordeel,
 Seieren muelig kunde bringe! Naar derfor vort Stats-
 raad ikke tiltaler os saa aabenhjertig, men vies med
 giennem Udenrigs-Ministeren at sige os, at man
 har maattet opgive den „danske“ Politik for en vis
 „europæisk“, der mere tiltalbe Stormagterne, da kan
 det kun være, enten fordi vort Statsraad ikke tiltroer
 os den vistnok overdrevene Ædelmodighed at lade vore
 arrigste og farligste Fiender høste Frugterne af vore dyre-
 koste Seire, eller fordi vort Statsraad veed, at
 Holstenerne heller ikke vilde være tilfreds dermed,
 da de paa ingen Maade vil indrømme at vi har havt
 andet end Skam af hele Krigen, og vil paa ingen Maade
 opgive Kravet paa usødelig Heren for de „moraliske
 Seire“ den ene større end den anden, som de vil have
 vandet fra Frederis til Fredrikstad.

Under disse Omstændigheder kan man da neppe
 tvivle paa, at jo vort Statsraad vilde give sit Minde

til en „Overeenskomst“ hvorved Holsten kom til at staae uafhængig af Danmark, men dog saaledes knyttet dertil, at Slesvig, og giennem Slesvig, Danmark, paa mange Maader var afhængig af Holsten. naar det blot derhos blev erkjendt, at Slesvig hører dog egentlig ikke til Tyskland, men, paa en vis Maade mere væsentlig end Holsten og Lauenburg, til det „danske Monarki“, som Stormagterne ønsker vedligeholdt.

Kunde altsaa Holsten beroliges, det er: vilde Holstenerne give sig tilfreds dermed, da kunde man godt vædde ti mod een paa, at dette vilde blive Afgjørelsen, og jeg er langt fra at troe, at en saadan Afgjørelse vilde møde uovervindelig Modstand paa den danske Rigsdag eller vække nogen farlig Utilfredshed hos det danske Folk, skiondt man kan see med et halvt Øie, at Danmark derved opgav sig selv og overgav sig paa Naade og Unaade til Holsten-Gottorperne, som Tysklands Fortrav, og dermed til de usonoligste Fiender ad Danmark og alt hvad dansk er. Selv „Fædrelandet“ ymter jo om, at naar man blot har faaet „Eider-Grændsen“ rigtig affat paa Danmarks Raart, da maa man være beløvet paa at see det lille Danmark opslugt af det store Tyskland, hvis ikke „Sclandinaverne“ i en Hast tager det paa Hatten, som Thor tog Orvendel og bar ham over

Uivaga, uden anden Skæde end at en Læa frøs af ham, „Berlingerens“ vil da vist snart fortælle os, at det er hvad han har sagt fra Begyndelsen; „Rord og Syd“ gøtter sig allerede over Spasen, og „Risbenhavnsposten“ vil med Rette læse dem Lerten alle sammen som „seerhjerterde“ til at troe alt hvad den har spaaet som den eneste Indgang til Republikens Herlighed.

Men er dette dog ikke en fortviolet Udsigt for alle Dannemænd og Dannedeinder og for deres Børn, dem, der i Tusindtal har kæmpet, blødt og seiret for gamle Danmark, og dem, der i Tusindtal daglig vore af samme fædernelandskiærlige Rod til de Rættelstes Medbeilere, til Dannevirkes uovervindelige Bogtere?

Jo vist er det fortviolet, saa fortviolet, at jeg, efterat have læst Berdens-Historie med Glid i halvtredstusindstyve Aar, aldrig, udenfor Danmark, er stødt paa saa urimelig haardnakket en Fortvivelse, som den, vi har at drages med, og synes dømt til at opføde, ligesom Aferne maatte opføde Fenris-Ulven midt iblandt sig. Men det gaer dog ogsaa med vor Fortvivelse, ligesom med hint Uhyre, at den kan ikke opsluge os førend Tiden kommer, saa hvem der har nogen dansk Erfaring, er saa vant til at see Fortvivelser ligge og gløe ilde, uden dog at gjøre videre Glæde, at han endogsaa imellem til Tidsfordriv leger med den, og

saaledes gaer det mig med Danmarks fortvblede Stilling efter Seieren paa Idsted-Hede, der seer lige saa gal ud, som Stillingen før det lidt leitede, men dog ret syndige, Forhammer-Slag ved Ban, ja, maa i Sommes Dine see endnu galere ud, siden de sukker efter Stillingen lige foran Dyrret (status quo ante). Det morer mig ordenlig engang imellem at tirre den lille arrige Ulve-Unge, og give ham en Steen at bide i, naar jeg længe har ærgret mig over at see Folk blive baade røde og blege, saasnart han gnarrer, ja, seer dem tit være færdige til at styrte sig ud over Langebro, for ikke at falde i hans Klør, som dog maa være endnu et heelt Verdens-Aar, der er temmelig langt, før de kan gjøre Løvehuden synderlig Skade.

Uden alle Signelser, saa, naar jeg seer vist paa den Lykke, der nu i tre Aar stadig har fulgt de danske Baaben, saa vidt som de har faaet Lov til at følge Lykken, og med alt knapt Forlov har fulgt den til Dannevirke og Eideren, og jeg seer paa den anden Side Ulykken, som Holsten-Gottorperne og deres tyffe Belyndere ikke har havt Behov at lede om, men har mødt paa hver Sei, de gif, og ved hvert Skridt, de tog, og naar jeg derhos betænker, hvad herinde er skeet i Lys og Løn og maatte see, for at en saadan seierrig Kamp, som vi har ført, baade kunde begyndes, og, hvergang Diplomaterne fortvblede, fornyes, da siger

jeg til mig selv: det blev jo en Komedie, hvorover selv
 Tyfkerne maatte lce sig ihjel, hvis Pennene formaede
 at slaae saa tyk en Streg over alle de Seiersbruner, Helte-
 Sværdet ristede paa Saga-Skjoldet, at de blev utiende-
 lige, eller at en ligesaa seiersalig som ædel og opoffrende
 Folke-Kamp for det yndige Fæderneland, det liflige Moders-
 maal og det fredegode Fællesskab, alt fra Arildstid, skulde
 føre til en fortviolet Dpgivelse og en flammelig Under-
 gang af det altsammen! Hvor umuelig det derfor end
 synes, at vort Statsraad skulde faae Mod til at følge
 den jævne danske Politik at holde fast paa hvad man
 har og at lade fare hvad ei dermed lader sig forene,
 men kun med Slave-Lænter forbinde, og hvor umueligt
 det end visfere maa synes, at enten Preussen eller
 Østerrig eller de andre Stormagter skulde paanøde os
 den jævne danske Politik, vi ikke selv tør følge, saa
 er det dog i mine Dine en Umuelighedernes Umuelighed,
 at Danmark med Dansten og Danskheden skulde
 gaae tilgrunde ifølge lutter saadanne indvortes og ud-
 vortes Begivenheder, som gicennem Hartusfinder altid har
 frelst vedkommende Folt, Riger og Tungemaal fra
 Undergang, saa det vilde være ligesom naar Morgen-
 Solen gif baglængs og skulde sig bag Midnatten,
 hvad man jo dog maatte see, før man troede det.

Trods alle mørke Udfigter i Nytaaret, troer jeg da
 ikke, at Nytaaret gaar i sin Moder igien, og endnu

mindre at 1851 skulde blive ved at gaae baglængs og løbe løbft bagvendt til det kom bag ved Thor-Naa- neds Ry 1848, men jeg troer virkelig, at om vi end ikke i 1851 naaer saa langt frem, at man kan see, vi har revet os løs fra Tyskland og, saavidt mueligt, beroliget Holsten, saa kommer vi dog, ligesom de forrige Aar, et lille Skridt videre og dermed i det mindste et Haneffed nærmere til det Maal, der for mine Dine ikke er fjernere end at vore Statsmænd, saavel som alle Dannemænd, naar de blot havde havt rigtig Lyst og Mod, kunde strævet til for længe siden. Alt hvad Danmark behøver for at løsrive sig fra Tyskland og staae paa sine egne Been, er nemlig, efter Jøsteds Slaget, kun Mod til at vende Tyskland Ryggen og Mod til at troe, at de Been, som har baaret Dannebrog over de tyske Skandser og de tyske Liig til Dannevirke, de kan ogsaa bære den, naar de staaer stille, og alt hvad Danmark kan gjøre for at berolige Holsten, mere end alt er seet ved at staae de Holstenere, der var alt for stubse og nærgaaende, for Panden, saa de styrtede, det er aabenbar at lade Holsten være det Meldebed, det nu engang er, og ei mere brænde sig paa det.

At nu de to Ting, der igrunden er saa lette, som det er for enhver af os i slet Selskab at vende sig om og gaae sin Vej, uden at bryde sig om hvad enten Gæbedrengene domme eller Spottesuglene tralle derom,

at de synes os saa vanstelige, ja, saa umuelige, at vi ikke tør tænke paa dem, endstige gjøre dem, det er jo vist nok meget sørgeligt, men er dog endnu mere latterligt, og da danske Folk, især vi Sællandsfarer, har et meget godt Hie at see det latterlige med, saa var det jo dog slet ikke urimeligt, om vi allerede iaar tørde Vinene med en Teglsteen baade over den bedrøvelige Borgerkrig med Danmarks Arvesiender giennem tusind Aar i det mindste, og over Fredrikstads yndelige Udelæggelse af sine egne gode Venner, som blev Danehæren til usødelig Ære, og over alle de for Danmark høist lykkelige Begivenheder, som kun Lysskere kan forlange, at Danske skulle græde deres Dine ud over, og at vi tog os en god Latter over vor egen konstige Dumbhed, hvormed vi gjorde os til Pligt at læmpe vor Tæntegang om vor egen, om den danske Sag efter Fiendens, efter Holsten-Gottorpernes og Lyssernes Begreb, hvad vi jo dog alle kan see, er en Molbo-Historie, der i latterlighed overgaaer baade den, der hidtil har dette berømte Navn, og alt hvad Holberg og andre Skjels-Mestere har lavet til at indlemmes deri. Jeg veed meget godt, at Naragtigheden endnu stuler sig for de fleste gode Dannemænd og Dannedvinder under det Ronne-Slor, som er noget andet end det berømte Ranna-Slor, er den nægte Beskræbelse, man gjør sig til Pligt med den tyske

Skolemester, som brouter af at have gjort os til Mennesker og truer med at gjøre os til. Fæ igiær dersom vi vover at mukke, da han soleklart kan bevise, at han holder sig strengt til den Lærebog, han vel selv har skrevet, men vi dog af egen Drift kiøbt og betalt i dyre Domme, saa at naar han spørger efter Bogen, da skal vi ogsaa kiønt svare efter Bogen; jeg veed det godt, men alle gode Dannemænd og Dannekvinder kan jo dog indsee, saavel som jeg at i det Kapitel om Danmark, Dansken og Danskheden, hvorom der i den tyfte Skolemesters Bog enten staaer, at det veed man intet om, eller staaer saadant noget ravgalt Løi, som at Kolding er en tyff By, at Dansk er fordærvet Plattyff, at alle de danske Bøger, som dner noget, er daarlige Oversættelser af Tyff, og alt saa videre, i det Kapitel kan man dog umuelig svare den tyfte Skolemester efter hans Bog og hans Hoved, uden at gaae baade Sandheden og os selv meget for nær, saa at naar han ikke vil rette sin Bog og sin Tankegang om os, vort Fæderland og Modersmaal efter vore velgrundede Indvendinger og undskyldte sine ravgale Paastande med Uvidenhed om den rette Sammenhæng, da maae vi i det allermindeste vende ham Ryggen og tage os en anden Skolemester eller være vor egen, og da skal vi snart opdage, at vi har ikke tabt det mindste ved at lade ham løbe, eftersom de andre Kapitel i hans Bog er ikke stort efterretteligere, end det om Danmark, Dansken og Danskheden.

Bestillingen paa „*Danskeren*“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker *Qvist*, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af *N. F. S. Grundtvig*.

Kjøbenhavn. Trykt hos *S. D. Qvist*.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Torsdagen d. 1. Februar. Nr. 5.

Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid.

Du, alle Dansternes Fæderneland,
Hvoraf jeg fik ei til Ddel et Spand,
Fik ei en Fodsbred af Stov eller Muld,
Og hvor jeg arved' et Gran ei af Guld,
Men hvor endnu jeg, da hvidt er mit Haar,
Benter hver Jul et lykkeligt Nytaar,
Fandt snart i Narene syv Gange ti
Glæder saamange som Dage veri,
Mindes af Sorger kun to eller tre,
Som lagde Glæden om Jul under Sne,
Men slog dog op til den mildeste Is,
Som flaber rindende Vand under D,
Pibende melder og bobblende spæer:
Nu kommer Støren og Storken med Baar!

Du, alle Dansternes Fæderneland,
Hvor selv din Skjald var en lykkelig Mand

Men fremfor alt vær din egen! vær Dansk!
 Pynt dig ei længer paa Lyf eller Frank!
 Blandt alle Pletter i Sind og i Skind
 Falfshed er ællest som Sminte paa Kind.
 Vov kun at være, som Gud dig har skabt!
 Bindes kan atter da hvad du har tabt,
 Og du er skabt som den yndigste Bang,
 Hvorfra en Lærke i Sky sig opsvang,
 Og du er skabt til de blideste Aar
 Som nogen Fugl kan omfviddre i Aar.
 Og som naar Solen gjør Straale til Pil,
 Saa gjorde Han, som har dannet dit Smil!

Du, alle Danskeres Fæderneland!
 Over dig svæve som Kvinde og Mand
 Freia og Odin, de dele ei blot
 Balen hver Dag, men de dele alt Godt,
 Dele da og dine Hundrede-Aar,
 Bringe dig flisteviis Lykke og Aar.
 Sidst var Skion Freia din Dronning saa blid,
 Nu har du Odins opbrusende Tid;
 Daaden, du over i Hærsaders Aar,
 Deiligst dog nævnes i Rosernes Gaard,
 Og om din Elskov i Hoielofts-Sal
 Skjaldene tvæde for Ræmper paa Val.

Saa dine Læber, lyfkalige Sang!
 Smeltende fjerne hinanden i Sang:
 Heltens Drape er Pigerens Lyf,
 Kærligheds Svæde er Kæmpernes Trof!
 Derfor, faalænge fom Kvinder faae Børn,
 Dannemarks Løve fal trofse hver Dru,
 Og medens Kæmper end glimre paa Bal,
 Prifes fal Kvinden i Hoielofte-Sal:
 Djærveste Kæmper i Daners Hjemftavn
 Altid udfprang af den smmefte Favn,
 Derfor da ogsaa i Liv og i Død
 Hvilen de finde i Kærligheds Skib!

Tale for Troes-Frihed i Folkethinget.

(Et Udtæft.)

Naar man, fom det ftedte aabenlyft i Ravedømmets
 Tid, desværre, ogsaa hos os, truer og tvinger Folk
 til at bekiende hvad de ikke troer, til at fuge Raades-
 midler, de ikke mener at behøve, og til at bede om en
 Befiguelfe, de ikke felv onfter, og alt det giver man fo
 ved at true og tvinge Folk til den chri-ftelige Daab,
 Altergang og Brudevielfe, da er dette faa aabenbar
 fribende mod Sandhedens Land og faa oprørende for

den menneskelige Følelse, at de, der truer og tvinger Folk til at lyve og hylle paa det allerhøitideligste, nødvendig maa see til at besmykke det for sig selv og andre med den af Ensten grebne Paastand, at det er til Bedkommendes eget eller i det mindste til deres Børns og Børnebørns Gavn, om ikke her, saa dog hiøset, saa den aabenbare Grusomhed har dog sin Grund i en hemmelig Rærlighed. Naar nu denne Kirke-Prædning er øvet og denne Besmykkelse stadig brugt i flere Aarhundreder, saa Folk endog har fundet sig i at betale med rebe Penge, hvad der blev dem paansødt som en aandelig Naabegave, da bliver det let til et almindeligt Mundhæld, at lidt hemmeligt Gavn har man dog vel sagtens af den aabenbare Ulempe, Ueilighed og Udgift, og Præsterne, som modtage Betaling for de paansøgte „Kirke-Goder“ vil let fristes til at kalde det Rætteri, naar nogen paaftaaer at paa tvunget Daab, Altergang og Brudevielse er til slet ingen Nytte enten her eller hiøset, altsaa heller ikke en halv Skilling værd. Heraf kan man let forklare sig baade den papistiske Blindhed og det store Præstehad, som Luthers og hans Benner ved Reformationen havde at drages med, men hvor nu, som hos os, den lutherske Dplysning blev herskende, at al Kirkegang og alle Kirkestikke uden Tro er idel Lant og Giegleri, der skalde man ikke vente at finde synderligt af den papistiske Døgtro paa den tvungne Saliggjørelse, og der falder

Præsterne i den klareste Selvomdfigelse, naar de paa den ene Side præter at kun Troen gjør salig, og paa den anden Side at Daab, Altergang og Brudevielse, ogsaa uden Tro, bidrager enten meget eller lidt til Saligheden, saa der er jo immer noget overrassende og meget urimeligt ved den stærke Modfigelse og den forstræffelige Banskættelse, som Lovforslaget om borgerlig Troesfrihed og slet ikke andet, har mødt, og det selv hos mange ellers, som man siger, meget fornuftige og oplyste Mænd, men da der ved denne Leilighed er kastet en slem Skygge paa Folkethinget, paa Grundloven og paa den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, og som jeg haaber, det danske Folkething altid vil hævde, saa er det i mine Mine Hovedsagen, at Skyggen her mødes af en jævn Dplysning, der vel kan oversees, men ei overstygges.

Baade først og sidst maa det da erindres, at efter Grundloven kan Ingen paa Grund af deres Troesbetiendelse berøves Adgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, og at i Kraft deraf er det, at alle vi, som sidder her, er valgte til at tage Deel i Lovgivningen, uden Spørgsmaal om, enten vi var døbte eller ikke, enten vi gaer i Kirke eller Kloster, eller ingen af Delene, og ligedan skal det efter Grundloven være med enhver borgerlig Stilling, og det er jo da soleklart, at Folkethinget maatte aldeles

glemme sig selv og Grundloven, naar det skulde medvirke til en Lov, der gjorde den allerstumpeste Borger-Rettighed: at give sig i Ægteskab og opdrage sine Børn i Fred, afhængig af nogen som helst Troes-Bekjendelse eller nogetsomhelst Troes-Samfundes Kirke-Stifte, det være sig nu Daab eller Omstaaelse, jødisk eller kristelig Brudevielse; og Folkethinget maatte i det mindste glemme sit Kald til at sætte Grundloven i Kraft, naar det ikke skulde gøre sit til, at alle danske Borgere baade nyder Frihed til at indgaae Ægteskab og til at opdrage deres Børn uden alt Hensyn til deres Troes-Bekjendelse eller kirkelige Forhold.

Naar man derfor har anset over, at Lovforslaget om Troes-Frihed har nydt Fremme og fundet ikke saa lidt Bistand i Folkethinget, da har man derved anset over, at der i Danmark er et saadant Folkething, valgt uden alt Hensyn paa nogen Kirke eller Troes-Bekjendelse, og at vi har en saadan Grundlov, som frigjør hele Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, og man skulde da, naar man ansaae Folkethinget og Grundloven for ligesaa uskyldige som uskyldige, andraget paa Grundlovens Omstaaelse, istedenfor at anklage Folkethinget, fordi det gjorde sin Skyldighed ved at fremme et af Grundloven staaende udsprunget, velbetænkt Lovforslag, der ligesaa vel skulde paa alle Kirke-Samfundes Frihedsrelse fra borgerlige Indgreb, som paa Borgerlivets Frihedsrelse fra kirkelige

Judgrib. Naar man nemlig har paastaet, at Lovforslaget om Troes-Frihed enten gjorde Judgrib i Folttekirkens Frihed eller berøvede dens Daab og Brudevielse enten lidt eller meget af deres Birkning, Ære og Betydning, da er det jo klart, at Bedkommende enten var ført bag Lyset eller stod sig selv i Lyset, thi enten har Bedkommende slet ikke kiendt det Lovforslag, de udtrykte deres Afsty for, eller de maae ansee Folttekirkens Daab og Brudevielse for noget, saa eller Ingen vil bryde sig om, uden de borgerlig tvinges dertil, og i dette Tilfælde er det jo netop dem selv, der, saavidt det staaer til dem, berøver Folttekirkens Daab og Brudevielse hele deres kirkelige Ære og Betydning.

Hertil kommer endnu, at saalænge Barnebaaben er en borgerlig Tvangs-Sag i Folttekirken, saalænge kan Folttekirken ikke, hvad den dog for sin egen Æres og Oplysnings Skyld maatte, gjøre Barnebaaben, hvis kristelige Retmæssighed jo er et af de allerfineste theologiske Spørgsmaal, til en kirkelig Frisag, og saalænge Brudevielsen for Folttekirkens Medlemmer er en borgerlig Tvangsag, saalænge kan Folttekirken umuelig have Brudevielsens kirkelige Ære og Anseelse, med mindre Præstestabet igien ligesom under Pavedommet, blev Dommere i Ægteskabs-Sager, saa det er aabenbar kun et Lovforslag i samme Aand, som det, selv Præster og Professorer har breidret os, der kan give Folttekirken den Frihed og

Selvstændighed, som ethvert Kirkesamfund maa have, for kirkelig og aandelig at hævde sin Ære og Anseelse.

Men, vil man sige, naar Folket i det Hele alligevel ønsker, at deres eget Kirkesamfund skal vedblive at være en Statskirke, skal vedblive at undertaste dens Medlemmer en borgerlig Tvang baade til Barnebaad, Confirmation, Altergang og Brudevielse, hvem tør da forhindre Folket deri, og hvem kan sige, at derved sker noget Brud paa Grundloven, naar det staaer enhver dansk Borger frit for, om han vil høre til Folketirken eller ikke?

Hertil svarer jeg naturligviis, at dersom det var mueligt, at alle de, der hidtil var Statskirkens borgerlig tvungne Medlemmer, selvfølgelig saagodtsom hele det danske Folk, kunde tænke, at de ikke vilde have borgerlig Frihed til at gifte sig eller til at opdrage deres Børn uden at spørge Præsterne om Forlov, og gjorde Folket denne sin Tænkemaade vitterlig, da vilde vi, som udgjør Folkethinget og jo næsten alle har hørt til samme Statskirke, jo selv tænke ligesaa, og da vilde hverken Lovforslaget om Troesfrihed være fremlagt eller Grundloven givet, saa det er aabenbar et stort Spørgsmaal, hvormange af Folket, der virkelig tænker saaledes, og selv om de Tusinder, som har understrevet Adresserne mod Lovforslaget, selv om dem er det et stort Spørgsmaal, hvormange der vilde vedkiende sig en Tænkemaade, der

gjorde deres saakaldte Kirkesamfund ufluttelig Glæde, medens det er klart, at mange af dem har staaet i den aabenbare Bidsfarelse at Lovforslaget vilde berøve dem Friheden til at blive ved deres Fædres Tro og følge deres Kirkeskifte.

Hvis derfor Folkethinget, under den vrangge Forudsætning, at Folket vilde have den borgerlige Trovang vedligeholdt i sin Kirke, medvirkede til en Lov, som stadfæstede den gamle Trovangs-Indretning, da vilde det vel ikke aabenbar stride mod Grundloven, naar man kun udenfor Folkekirken, uden alt Hensyn paa ens Troens-Bekendelse, kunde have fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, men Erfaringen vilde da snart lære, at man havde taget mærkelig Feil ad det danske Folks Ønske.

Jeg for min Part, som dog tør troe, jeg hører til dem, der i Danmark sætter høiest Pris paa Fæderne-Troen og paa alle de nedarvede Kirkeskifte, jeg vilde finde mig nødt til at udtræde af den saakaldte Folkekirke, og raade alle mine Venner til at gjøre det samme, naar det nu igien skulde sættes i Kraft, hvad der længe har været et dødt Bogstav, at i Folkekirken skulde alle de, der vilde gifte sig, nødes til at gaae til Alters, og der skulde Præsterne nødes til at erklære aabenbar uchristelige Ægtefæber for christelige, og naar da, som jeg troer, snart maatte skee, alle de, der frivillig bekendte

Folkekirkenes Tro og fulgde dens Skikke, gik ud af dem, hvad Gavn eller Glæde mener man da enten Gud eller Mennesker vilde have af en Kirke, hvis Medlemmer fandt det nødvendigt at tvinge hinanden til at betiende en vis Tro og følge visse Kirkestikke?

Naar jeg nu med disse Dine betragter det Lovforslag om Ægtekab med mere, som er indstødt til anden Behandling istedenfor Lovforslaget om Troesfrihed, da maa jeg naturligviis finde det aldeles forfæstelig under begge sine Skikkelser, da det endog vilde udvide Evangen til Medlemmer af alle i Landet bestaaende eller anerkjendte Kirkesamfund, saa man maatte sige sig ud af dem alle for at faae Lov til blot saameget som at gifte sig, uden vedkommende Kirkes Tilladelse, og skulde endda først underkastes et skarpt Forhør, om man dog slet ikke hørde til noget Kirkesamfund. Dette strider saa aabenbar baade mod Grundloven og mod alt Begreb om borgerlig Troesfrihed, at jeg slet ikke vilde kunne forstaae Indbringelsen af saadanne Forslag, naar ikke en af de ærede Forslagsstillerne i Forlags havde oplyst os om, at efter hans Mening skulde alle Enkeltmænd noies med den Troesfrihed, Borherre har givet os ved at gjøre Lanter toldfrie, en Troesfrihed, der ikke behøver at indføres, da selv de Christne havde den midt under de hedeste Forsølgelser af de hedenske Reiser og selv Kiæfterne havde den i Spanien midt under Inquisitionens største Græ-

fæmhed, og at Religions-Frihed derimod kun tilkommer
 Kirkesamfund i det hele, og det, efter Udovalgets Mening,
 saadanne Kirkesamfund, der vil gjøre Bærnedaaen til
 Pligt for alle sine Medlemmer, Altergangen til Pligt
 for alle dem, der vil gifte sig, og indrette deres Brude-
 vielse saaledes at den ikke hindrer Magistraten fra at
 afstille hvad de siger, Gud har sammenfoiet. En saadan
 Religions-Frihed kalder jeg imidlertid hvad det for mine
 Dine aabenbar er, et Præste-Herstab, der kun upartisk
 er deelt mellem Præster af alle Bekiendelser, og det vil
 jeg bede Vorherre bevare Danmark fra.

Til Slutning maa jeg dog ogsaa sige et Par Ord
 om Ægteffabets Hellighed og Ærværdighed, som man
 med denne Heilighed idelig har raabt paa og som jeg tør
 troe at kiende og staae ligesaa høit som Regen. Selv
 Præster og Professorer har skrevet os til, at det var et
 "gudsforladt" Ægteffab, der stiftedes uden Brudevielse og
 kirkelig Hoitidelighed, men de maae da enten troe at et
 Ægteffab kan være gudeligt uden Gudsfrøgt hos dem
 der indgaer det, og være ugudeligt trods Ægtefællernes
 Tro og Gudsfrøgt, eller ogsaa de maae troe, at naar
 man lader sig vie, da bliver man gudfrøgtig, og naar
 man ikke lader sig vie, da mister man sin Gudsfrøgt,
 og jeg tilspæer, at ingen af Delene kan jeg rime enten
 med Christendom, sund Fornuft eller daglig Erfaring,
 saa det er mig en altfor dyb Hemmelighed.

Derimod troer jeg, at som man er Jødt, saaledes bliver man Ægtefødt, enten man lader sig vie eller ikke, og jeg troer fremdeles, at naar man beder Borherre være med sig i hele sit Liv og Levnet, da har man ham ogsaa med sig i sit Ægteskab, enten man er viet i Kirken eller i Huset, af en Præst eller af en Bysfoged, og at dersom man ikke beder Borherre være med sig i hele Livet, da bliver man ogsaa gudforladt i sit Ægteskab, om man saa var viet midt i Peterkirken og det af Paven selv. For Resten, saa naar man har fundet at Lovens Forskiel mellem ægte og nægte Fødsel bidrog ikke til at giøre Ægteskabet helligt og ærværdigt, da venter man dog vel ikke at en borgerlig paatvunget Brudevielse skal bidrage mere dertil, skiondt man saavidt mueligt har ophævet alle borgerlige Fortrin for de Ægtefødte.

Tilæg.

Den høiærværdige Rigsbogsmand fra Falster, Ord- fører i denne Sag, hvælede igaar med et vist Velbehag ved hvad han selv havde sagt forleden om "Sæderne", vore Sæder, som, efter hans Formening, stod iveien for det borgerlige Ægteskabs almindelige Indførelse, og

den ærde Rigsdagsmand henvendte sig begge Gange adtrykkelig til mig, saa det vel endog hører til hvad vore Fædre kaldte „gode Sæder“ at give Svar paa Liltale, og det vil jeg nu fortælle, da jeg troer, et lille Ord derom kan være paa sit rette Sted.

Først maa jeg da, som lidt sproglærd paa Modersmaalet oplyse, at den ærde og lærde Rigsdagsmand har ladet sig føre paa Glattis af de tyske Professorer, naar han antager, at vi Danstere gjør en høitidelig Forskiel mellem Sæder og Baner ligesom de skarpsindige, spidsfindige, haardklovede tyske Professorer mellem deres „Sitten“ og „Gewohnheiten“, thi allerede vores gode gamle danske Ord „Sædvaner“ og „sædvænlige“ skal lære os, at paa Dansk flyder begge Dele sammen, saa den høitidelige tyske „Sædelighed og Sædelære“ buer paa Dansk kun til at gjøre Loier med.

Dernæst maa jeg for ramme Alvor bemærke, at baade vore Sæder og vore Baner, især i Kiøbenhavn, vist langt mindre lægger Hindringer i Veien for det borgerlige Ægteskabs almindelige Indførelse end for de gode og lyttelige og især for de bedste og lytteligste, som jeg kalder de christelige Ægteskabers Barighed hos os, og en af disse fine Sæder og slemme Baner er den, naar man skal giftes, da kun at lade sig flappe sammen af en Præst, for helst i Huset, nu helst i Kirken, uden noget Dieblif at have „beraadt sig med Gud i

Himmelen" og sædvanlig kun efter en meget flygtig Beraadelse med "sit eget Hjertelag".

Endelig maa jeg lægge hele Thinget, og, om det vil lykkes, hele det liære danske Folk paa Hjerte, at hvad der er godt og velsignet i den gamle Sædvane at stifte sit Ægteffab i hvad vi kalder "Guds Huns" og for "Herrens Alter", og jeg troer, der er meget godt og velsignet deri, det kommer netop for en Dag, og det kommer os først ret tilgode, naar Brudevielsen bliver en fri Sag, thi det gælder altid om Guds Belsignelse, at kun hvo som leder, han finder, og desuden veed jeg, som gammel Præst og som Sou af en gammel Præst, at kun de, man kan vie med Lyst, fordi de sætter lidt Priis paa vor Tjeneste, kun dem kan man vie tilgavns, saa hvor det er Høveri paa begge Sider, bliver det daarligt Arbeide kun til Plage for Præsten og til Byrde for Brudfolkene.

Vi forudsætter nemlig, at det bliver i Følgekirken med Brudevielse, ligesom hidtil, at hvem der forlanger den, saa er den, saa hele Forfiellen bliver kun den, at nu tvinges selv de, som ikke ønsker den, til at lade, som de ønskede den. medens vi derimod vil, at det skal gaae ærlig til, saa at hvem der ikke ønsker Brudevielsen, skal heller ikke nødes til paa Strømt at forlange den af Præsten, og den høitærede Minister, som meende, at vi vilde have Brudevielsen til at være et Privilegium for dem, vi kaldte "rene og hellige", han tog da mærkelig fejl.

Bestillinger paa „Datteren“ modtages i alle Bogkæder i Danmark, Norge og Eversig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkæderne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos L. D. Nøst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Lørdagen A. S. Februar. Nr. 6.

Til Danebøeren.

Deiligt, som din Daad, er og dit Navn,
Danebær fra Dannevirke!
Kom og indtag hele Riobinghavn,
Folkeþing med Borg og Kirke,
Som paa Dans og Skjolds og Frodes Biis
Jdsted-Sysfel du indtog med Priis!

Biis det Klarlig, at fra Hedenold
For det Blanke ei du blødte,
Men for Riærlighedens rige Sold,
Som med Krands og Rys dig mødte,
Saa du kaldes skal med Tone varm
Dane-Riærlighedens stærke Arm!

For sig selv og for sit Ligtens-Rits
 Kæmper kun Soldater-Hæren,
 Regner ud i Dalene for "Friis",
 Sætter i sin Glimmer Æren,
 Danehæren, bjærv til Folke-Gavn,
 Bære aldrig mere Soldater-Ravn!

Danmark, deiligst Bang ved Bolgen blaa,
 For den har du Seier vundet,
 Ved dig seire, medens Stjerner staae,
 Danstthed nu ved Dre-Sundet!
 Da med Danmark og med Danstthed skal
 Om dig kvæde Jordens sidste Skjalb!

Hedenstfab og Christendom i Danmark.

Naar jeg her nævner „Hedenstfabet“ først, da maa jeg bemærke, at det stæer kun fordi Hedenstfabet er ældst herinde, og fordi jeg troer, vi har endnu mest af det, thi saa meget hænder jeg dog til Christendommen og saa høit statter jeg den, at jeg visse vuste, at baade jeg selv og alle Danskere var hele Christne, ikke blot fra øverst til nederst, men ogsaa fra inderst til yderst, i Sind og i Skind; men jeg veed

ogsaa, at der hører meget til, saa naar man indbilder sig, det er flest uden at man selv vidste det, da tager man mærkelig Feil, og det gaaer da med ens Christendom, ligesom det gaaer med mangen en Jomfrues Deilighed og med mangen en Professors Visdom, at ingen kan see dem uden de selv. Jeg, som nu i mange Aar har vænt mig til at tage Verden som den er, skændt jeg ønskede, den var, og er vis paa, den skulde være meget bedre end den er, jeg har med det samme opdaget, at jeg ogsaa i denne Henseende maatte tage mig selv om Næsen, thi vel er jeg, som alle de andre, christnet og døbt, mens jeg var lille, og lærde baade min Catechismus og min Forklaring med de Bedste, er blevet overhørt i min Christendom, har gaaet mange Gange til Alters, og er ordenlig viet i Kirken, har desuden læst min Bibel baade paa Dansk og paa Græsk, og har nu snart i fyrretyve Aar været Præst, og har, saa vidt jeg fik Lov til det, baade præket hver evige Søndag, taget Børn til Læsning og, som man siger, stridt for Christendommen meer end de fleste, men dog har jeg, som sagt, opdaget, at med alt det, saa hører jeg dog endnu i mange Henseender til den Verden, der ingenlunde er, som den skulde være, og som den maatte være, for med Rette at kunne rose sig af sin Christelighed og lade haant om alt Hedenstak, thi da alt hvad der ikke er christeligt hos os, enten maa være

hedensk eller jødisk eller tyrkisk, saa er jeg endda ret glad ved, at det Ikkechristelige hos mig for det meste er hedensk, thi saa er det dog naturligt, og det unaturlige, ved jeg, er det allerværste, for det har Fanden slabt.

Jeg ved det jo godt, at denne min Synsmaade og denne min Tankegang om Christendom og Hedenskab, saavel som om det naturlige og unaturlige, er endnu langt fra at være de sædvanlige, for da jeg først blev Præst i Kiøbenhavn og spurgde mine Læseborn (Confirmander), hvad det var at være en Christen, da tav de enten bømstille, eller de svarede: det er, "at være god", og saalænge man staaer paa det. Trin, bliver man hverken bedre eller christeligere end man er, af den indlysende Grund, at vi alle, ubeseet, synes, vi er gode nok, og, at da formeget og forlidt forværder alting, saa hører det til Pligterne mod os selv, at blive ved det samme Paa, som den rette Midte, den gyldne Middelvei mellem aabenbar Ugudelighed og Overdrivelse af Gudfrygtigheden, ligesom de Stenbellige. Nuomstunder træffer man vel i Kiøbenhavn baade hos Store og Smaa en Forklaring over hvad det er at være Christen, der klinger fylbigere, saa de kan sige, det er at være døbt og lade sig confirmere og naar man vil gifte sig, at lade sig vie i Kirken, og, naar ens Born blive store, da at gaae til Alters med dem

for et godt Exempels Skyld, og naturligviis at afflye alt hvad der blot lugter af „borgerligt Ægteflab“, men disse, som man siger, „kirkelig oplyste“ Kiøbenhavnere de er dog snart værre at tale med om Christendom end de, der i al deres Trostydighed bekjendte, de vidste slet ikke, hvad det var at være Christen, naar det ikke var at være god. Hvem der nemlig i al sin kirkelige Bantundighed dog tænker, at god maa man være eller blive naar det skal gaae En godt baade her og hisset, dem kan man dog nok faae lært, at Christendommen er en egen Aabenbaring om, hvordan baade Jøder og Hedninger kan blive meget bedre end de var før og faae det meget bedre end de havde det før, og at denne christelige Aabenbaring maa man frem for alt troe og stole paa, naar man vil være en Christen; men hvem der er kommet til den Forklaring, at Christendom er slet ikke andet end efter gammel Sædvane at lade sig vie af en Præst, naar man gifter sig, at lade sine Børn døbe saasnart det kan skee, uden at de bliver forkiølede, og at gaae i Kirke, naar man ikke selv er forkiølet eller frygter for at blive det, eller skal i Dyrehaven eller har andet lovligt Forsald, med dem er det en fortvivlet Sag at tale om Christendom, fordi det er dem hardtad ligesaa ubvendig en Ting, som det „Christentsi“ hvori Børnene blev døbt i forrige Tider, og som paa Landet enten Præstens eller

underlig Sammenhæng med hele den usynlige Verden, der ligesaaet paa en Raad er inden i os, som oven over os, da det usynlige Ord, som gaar ind ad vort Øre og ud ad vor Mund, kommer ovenfra og gaar ind igjennem os og aabenbarer paa sin Vej hvad der usynlig lever og venter sig inden i saadanne forunderlige Stillingen, som vi selv er, eller i andre Bæsnere, som vi har en vis Eghed med, og Hovedsagen maa da altid være, at vi kan komme til at føle, vi er rigtige Mennesker og at det er glædeligt at være rigtige Mennesker, saa vi fryder os ved vor Tilværelse og kan trøste os over alle de Ubehageligheder, man, som Mennesker, har i denne Verden, og da især over den største, som er, at vi ved Døden skilles fra dem, vi har kiære, og som iglen havde os kiære; dette forudsat, da er jeg sikker paa, det vil jo sige: da tror jeg, vi vil snart kunne tale os for saavidt til Rette med hinanden om Christendom og Hedenskab, at vi paa begge Sider bliver enige om, at al Rang - Strid og Navnes Hæder her vilde være latterlige, og at Spørgsmaalet dog egentlig er, hvad der gjør os til Mennesker, og naar vi er blevet det, kan gjøre os til rigtige, glade og lyttelige Mennesker?

Er vi nu først enige herom, da bliver vi det ogsaa snart herom, at hvad der gjør os til Mennesker, det er jo aabenbar, hvad der kiæbelig skiller os fra de

Umælende, altsaa Ordet om det Usynlige inden i os, triendt omkring os og ovenover os, altsaa om den saakaldte anden Verden: Aandens og Hjertets Verden, der i Ordet aabenbarer sig for os og træder i Forbindelse med os, og at hvad der altsaa skal kunne giøre os til rigtige, glade og lyttelige Mennesker, det maa være et Ord, vi kan lide paa, udtrykker vort Forhold til den anden Verden, som det virkelig er, altsaa et troværdigt Sandheds-Ord, og som sætter os for stedse, evindeligt, i et glædeligt Forhold til denne Aandens og Hjertets usynlige Verden.

Naender vi nu dette paa os selv, paa de Mennesker, vi nu engang er, som vi nødvendig maae, naar vi skal have Gavn og Glæde deraf, da seer vi strax, at det maa være Ordet paa vor egen Tunge, vort naturlige Tungemaal, altsaa vort Modersmaal, da det kun er Ordet i denne Stikelse, vi rigtig veed Meningen med og kan fornemme Livet og Kraften igiennem, og da nu hverken vi selv eller Christendommen har flabt vort Modersmaal, men vi har arvet det fra vore gamle, hedenske Forsædre, saa indseer vi let, at vi baade maae kende, elske og bruge vort Modersmaal i sin naturlige, hedenske Art og Stikelse, naar Ordet derpaa skal kunne oplyse os om, hvad enten Hedenskab eller Christendom er, og naar et Ord, det være i Aanden og Kraften enten hedensk, jødisk eller christeligt, skal kunne

træde i Kraft hos os og bidrage enten lidt eller meget til at vi bliver rigtige, glade og lykkelige Mennesker.

Derfom vi saaledes ikke paa Dansk havde Ordene: Menneske, Fader, Moder, Ægteskab, Børn og Søskende, Gud, Forsyn og Udsødelighed, Tid og Ewighed, Sandhed og Løgn, Sjæl og Samvittighed, Tro, Haab og Rærlighed, som gjorde et tilsvarende menneskeligt Indtryk paa vort Hjerte, da kunde aabenbar hverken Guder eller Mennesker oplyse os derom eller oplive os dermed, saa det var ikke blot vore gamle Forfædre, der maatte være Mennesker, før de kunde blive Christne, være hedenske, før de blev christelige Mennesker, men det er igrunden ligesaavel os og vore Børn, og det har kun været skjult for os, enten fordi vi ikke gjorde noget rigtigt, menneskeligt Brug af Christendommen, eller fordi alt det Menneskelige, vi mødte, kom til os under eet, saa vi ikke kunde stille det hedenske og det christelige fra hverandre.

Ligesom nu vort Modersmaal er igrunden hedensk, hvor mange christelige Navne og Talemaader, der end har faaet Indfødsret og har dybere eller flakkere slaaet Rodder i vort Tungemaal, saaledes er ogsaa vort Hjertelag og hele vor Tankegang igrunden hedensk, selv naar Christendommen har gjort allermost Forandring og Forbedring paa dem, og naar det synes

anderledes, da kommer det kun af, at vi med Flid har afrettet os selv eller ladet os afrette enten efter fremmede Hædningers, eller efter Jøders, eller efter Tyrkers Tankegang og Talemaade, hvad vi godt kan forstaae, er unaturligt, leitet og bagvendt, og derfor baade aandelig og hjertelig dødt og magtesløst, saa det kan Christendommen, netop naar den er et guddommeligt Middel til at gienføde og fornye det rigtig Menneffelige hos os, slet ikke virke igiennem, og ei virke levende paa uden til at fordrive eller nedbryde det. Nu er imidlertid, efter min Tro og tilsvarende Erfaring, Christendommen et saadant guddommeligt Raademiddel til at gienføde, fornye og opelske den ægte Menneffelighed hos os, og maa nødvendig gjøre det paa den eneste muelige Maade, ved at optage hvad der vel er hedenskt, altsaa forvildet, udartet og aandelig afmægtigt, men dog menneffeligt hos os, for at oplyse og oplysse, rense, styrke, udvikle og klare det til en saadan ægte Menneffelighed, som den, der hos Jesus Christus var forenet med Guddommeligheden.

At nu dette Underværk, denne Christning af vort menneffelige Hedenstak, fleer paa en hemmelig og ubegribelig Maade, især ved Daaben og Nadveren, som dertil er indstiftede af Christus selv, det er vist nok baade den Christne Menigheds og den Hel- lige Skrifts Bidnesbyrd, men derfor maae vi dog

ingenkunde tænke og kan som Christne aldrig tænke, at det enten stæer ved noget Hereri eller Trylleflag, eller at det kan stæe imod vor Billie og uden vor menneskelige Medvirkning; medens det jo er latterligt at indbilde sig, det er stædt uden at vi selv kan mærke det, thi er vi blevet til nye og andre Mennesker, da maae vi nødvendig mærke det, og bliver vi ikke ved Christendommen til nye og andre Mennesker, da maatte enten Christendommen være Tant, eller vi er endnu ikke Christne.

Naar saaledes Christendommen skal virke aandelig og hjertelig paa os til Gienfødelse og Fornyelse af den ægte Menneskelighed, da maa det stæe paa en menneskelig Maade, altsaa giennem Ordet paa vort Modersmaal, som er det Middell, hvormed vi virker aandelig og hjertelig paa hinanden, og Forforskjellen mellem det christelige Guds-Ord og vort eget Ord kan da ikke være anden end den, at der er guddommelig Liv og Lys i det christelige Ord, som vort hedenste Ord fattes, altsaa at i det christelige Ord lever og virker Guds egen Aand, som ogsaa bliver vores Aand, naar vi med Ordet tilegner os ham, og denne Tilegnelse er det aabenbar, som baade Menigheden og Skriften kalder Troen, Hjertets Tro paa Guds Ord, thi det er menneskeligt at tilegne sig et Ord, naar vi med

Tro, 2: sikkre paa detts Sandhed, lægge det paa Hjerte.

Ligesom det nu er Ordet med Guds Kraft i sig, men i alle Maader menneskeligt, kan uden Feil, og Troen med Hjertets Tilsvielighed paa det menneskelige Guds-Ord, der maae udrette alt hvad Christendommen kan udrette hos os til den ægte Menneffeligheds Gienføbelse og Fornyelse, saaledes er det ene paa Haabet og Kiærligheden, vi kan og skal kiende hvad og hvormeget Christendommen ved Ordet og Troen har udrettet hos os, altsaa hvorvidt vi er christuede og hvormeget hedensk eller tyrkisk der endnu er hos os.

Kaar vi nemlig besinder os paa, hvad vi Danske imellem os selv mener med „Haab“, da veed vi alle, at det er Forventning af noget godt og glædeligt i Fremtiden, og derfor er det os klart nok, at det evige Livs og Guds Herligheds Haab, som Christendommen lover os, er noget nyt for os, som vi hverken er født med eller selv kan give os, saa alt hvad vi har af det er aabenbar christeligt, men at ikke blot alt det hos os, som vil svælle, men ogsaa alt det hos os, som ikke kan bære dette Haab, er enten hedensk eller noget endnu værre, og da dette christelige Haab maa blive meget stærkt og fast hos os, førend det kan overvinde Døds-Frygten, og smile ad alle det Dødeliges

Jubvendinger imod sig, saa har vi deri en sikker Maalestok for vor Christelighed.

Lægger vi endelig paa Hjerte, at ved "Kiærlighed" mener vi Danstere en meer eller mindre herskende Tilbøielighed, altsaa en Hjerte-Fruer eller Hjerte-Dronning, da formoder vi strax, hvad Christendommen mener med den Kiærlighed, den Guds Kiærlighed til Mennesket og Menneskets Kiærlighed til Gud, som den sætter over alt andet, og som den evige Livs-Kilde uleder alt Godt og Glædeligt af, men vi opbager ogsaa let, at der hører meget til at troe fuldt og fast paa Guds den store og rige Kiærlighed til det faldne, vildfarende Menneske, som er Kilden til alt, hvad de Christne troe, Gud har gjort og gjør til Menneskets Frelse og Kilden til hele det Christelige Haab, og at der fattes forstrækelig meget i at Kiærligheden til Gud hos nogen af os endnu har nedbrudt alle Skillerummene mellem Ham og os, saa vi med Sandhed kan sige, hvad den fuldkomne Kiærlighed kræver: alt mit er dit, og alt dit er mit. Alt det nu hos os, som ikke kan dele vor Tro paa Guds Faders Kiærlighed til Mennesket, og alt det, der staaer iveien for vor fuldkomne Kiærlighed til Gud og vor glade Besiddelse af det evige Liv deri, det er aabenbar enten Hedenstak eller noget endnu værre, saa den Stolthed,

hvormed man paa Christendommens Røppe seer ned paa Hedenstabet, er i alle Maader ilde stædt.

Slutningen bliver da, at medens der er noget hos os alle, der maa kaldes værre end hedenst, kaldes tyrkisk, saa er vor hedenste Menneftelighed i Følelse, Tankegang og Tungemaal ikke blot hvad Christendommen maa forudsætte hos os for at kunne udrette noget, men ogsaa hvad Christendommen tilegner sig, renser, styrker og forvandler ved den Guds Kraft, som er mægtig i vor Skrøbelighed, saa hvis vi ringeagte og forflyde vor hedenste Menneftelighed, da faaer vi aldrig nogen christelig Menneftelighed, da bliver vi i Henseende til Aand og Hjerte ikke Christne, men Tyrker.

Dette er nu Forholdet mellem Hedenstabs og Christendom ikke blot i Danmark, men hos ethvert mennefteligt Folk, undtagen Jøderne, og man har kun overseet det, fordi man enten indbildte sig, at Christendommen kunde og skulde tilintetgjøre alt det Naturlige hos Menneftet, eller fordi man tog Hedenstabs og Afguderier for eet og det samme, uagtet Erfaring noksom har lært, at Afguderier ligesaavel kan have en christelig som en hedenst Farve. Men vender vi nu Tanken især til det Nordiske og Danske Hedenstabs fra Arildstid, som vi kan lære anderledes godt at kende end noget andet Hedenstabs, selv det

Græste, fordi vi til vort særegne Hedenstab har Røglens inden i os, da opdager vi snart, at der er et ganske eget Forhold mellem vort Hedenstab og Christendommen, som paa den ene Side forklarer den forholdsviis lette rolige Indgang Evangeliet fandt hos vore gamle Forfædre, men gjør det paa den anden Side lidt vanskeligere at drage skarpe Grænse-Linier mellem det Hedenste og det Christelige hos os, da vi let kan tage Feil ad hvad der ligner hinanden, men er dog igrunden ikke det samme. Dette er nemlig ikke blot Tilfældet med vore hedenste Forestillinger om „Gud, Forsyn og Udsødelighed“, der tit blot med lidt christelig Farve, er taget og tages endnu for christelige, men er især hos os Danstere tilige Tilfældet med de christelige Lærdomme om „Naade, Barmhjertighed og Fred“, som vi let fristes til at give en hedenst Bending, fordi vi som Hedninger paa vores Viis har løftet dem til Stjerne!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 68 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Spørdagen d. 15. Februar. Nr. 7.

Seiren og Freden.

Seiren er vundet og Danmark bestaer,
Det er vort Omkvæd paa Bisen,
Dg for vor Fremgang i forrige Aar
Menigmand skal bære Prisen,
Al-Mænen hører af Styrke jo til,
Slam faae den Lyffer, det nægte vil!*)

Seiren er vundet med Ære fuldrig,
Hæren vi hilse med Glæde,
Men dog, desværre! endnu vi har Krig,
Freden er ikke tilstæde,
Baadene hvile, men Hjerterne ei,
Banet endnu er ei Fredens Bei.

*) Almue (isl. almugi og alþýða) er oprindelig Folket med al dets Magt og Formue, men er, ligesom „Folket“, i Stændertiden regnet for ingen Ting.

Seiren er bundet ved Jdsted og Stoll,
 Og Dannevirke er vores,
 Men ingen Fred. skæm dog Dannemarks Folt,
 Mens det af Tyffen bedaares,
 Sjælen i Tyffen er Splid jo og Riv,
 Legemet har et uroligt Liv!

Seiren er vristet af Tyffernes Haand,
 Bundet med Ddb og med Egge,
 Tidt den kun nytter, naar Tyffens Haand
 Kan med sin Pen os forstræffe,
 Trælle vi er, ikke fribaarne Mænd,
 Naar vi kun blegne for Blæt og Pen.

Seiren er bundet og Salget er frit
 Baade for Gamle og Unge,
 Fugle med Neb noies hver jo med sit,
 Saa skal hvert Fald med sin Tunge,
 Vær som vort Kors vi det høityste Sprog,
 Sortne maa Korset i Dannebrog!

Seiren er bundet trods Tyffernes Pral,
 Bundet med Riæthed og Lykke,
 Fred vi kun vinde for Tyffhedens Kval,
 Naar vi den blæse et Stykke,
 Lær havde Slæg forend "Tyffe" fik Dunn,
 Helmdal sin Lær forend "Lent" Bafun!

Seiren er vundet til Eiderens Brødd,
 Døfter vi Fred, som læn være,
 Hølfsten er tyff, tyff er al vor Fortræd,
 Begge faa lade vi fare!
 Ligefaa god. er jo Dauffen fom vi,
 Meget for god til at druknes i Sli!

Folke-Thinget og Troes-Friheden i Danmark.

Lit faaer man Lov for lidt og Laft for endnu mindre,
 naar Ordspøget, og det Sidfte har Folkethinget faaet
 at fornemme under Behandlingen af den Lov om bor-
 gerlig Troesfrihed, fom fra alle Kanter er udraabt
 for et Ulygre, der aldrig burde faaet Lov til faa meget
 . som at flikke Naesen ind ad Dørren hos os og lugte
 hvor den var, thi det er baade vift og sandt, at Folke-
 thinget ei har gjort det mindfte meer for denne Lov end
 det høilig var nødt til, naar det ikke vilde gjøre baade
 fig selv og det danske Folk den ufluttelige Skam, at i
 deres Dine var Troesfrihed enten noget faa affpæ-
 ligt eller dog noget faa smagløft, at man aldrig engang
 maatte tænke derpaa eller tale derom, endfige da ftemme

derfor. Folkethinget har nemlig kun med Meie tilladt, at Lovforslaget om borgerlig Troesfrihed maatte nyde Fremme og komme til anden Behandling, og da Over-
tallet i det nedsatte Udvalg ganske lagde det tilside og foreslog noget ganske andet, der, naar det skulde være hensigtsmæssigt, forudsatte, at ingen af alle den saakaldte Folke-Kirkens Medlemmer folde mindste Trang til den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, da maatte selv Spændet snart opgive sit Forslag, og Udvalgets ganske andet blev igaar antaget med 70 Stemmer imod 10, blandt hvilke fattige Ti der endda var adskillige, for hvilke selv den ny Lov, der kun angaaer dem, som hverken hører til Folkekirken eller til noget andet anerkendt Samfund, syndes alt for ufrivillig frisindet og fritænkterist.

Har altsaa Folkethinget ikke viist Forslaget om at giennemføre den grundlovlige Troesfrihed i hele Borgerlivet for lidt gunstig Opmærksomhed, for megen har det aabenbar ikke viist, det vil selv de ivrigste Ræmper for Folkekirkens Frihed for at faae Frihed bagefter nødes til at indrømme.

Uagtet jeg nu imidlertid fuldtvel erkender Folkethingets vanskelige og indviklede Stilling i denne Friheds-Sag, som havde Ministrene, kunde vente at faae Landstinget og syndes at have Folke-Stemningen imod sig, saa fandt jeg dog, efter det mindste Over-

læg, jeg kunde anvende, at saa langt, som Udvalget gik fra det oprindelige Forslag, der fritog alle Rigets Indbyggere for at underkaste sig enten Daab, Confirmation eller Brudevielse som en Børgerplicht, som en af deres borgerlige Lynger og Byrder, saa langt derfra, som der er til Antagelsen af en Lov, der maas synes at benægte næsten hele Folkets Krav paa eller Trang til borgerlig Frigørelse fra Kirketvang, saa langt burde Folkethinget vist ikke gaaet.

Dette stræbde jeg igaar, saa godt, jeg kunde, at stille Thinget for Die og lægge det paa Hjerte, og skøndt det ikke lykkedes mig at rokke Overtallets Beslutning i denne Sag at see mere paa de Enkelte, som ved denne Lov vilde faae en Frihed, Ministeren paastod, de ellers maatte nødes til at savne, end paa alle dem, hvis Krav var lige saa retmæssigt, men hvis Trang til Friheden ei for Dieblikket var saa indlysende, saa vil jeg dog meddele „Dausterens“ Læsere og Læserinder min afvigende Betragtning af Sagen paa dens sidste Trin.

Da min Udtalelse ikke endnu er aftrykt i Rigsdags-Tidenden, kan jeg vel kun give mit Udlast, men da jeg altid, naar jeg skriver for Munden, skriver udaf Munden, saa bliver mit „af Haanden i Munden“ næsten ganske det Samme, som mit „af Munden i Haanden“.

„Naar den høitærede Minister for Oplysnings-
Bæsenet fastes yttrede, at det vist ikke vilde giøre nogen
synderlig Forstiel hvad vi endnu kunde have at sige om
det Lovforslag som idag skal antages eller forkastes, og
at han derfor med god Samvittighed allerede da kunde
ønske at beholde det sidste Ord, da var jo vel endel
ærede Rigsdagsmænd derom enige med ham, men Thi-
gets Overtal havde dog i mine Mine foreklar Ret, da
det fandt det urigtigt at afbryde Ordskiftet om Loven i
sin Heelhed før det endnu var begyndt, altsaa at afvise
det uhort. Det gjorde man rigtignok forleden ved
Presselovens tredie Læsning, men det er vist nok hvad
man nødvendig skulde giøre een Gang til, og allerminst ved
en Lov som denne, thi det er jo klart, at gaaer man
frem paa denne Wei, da bliver Forhandlingen ved 3die
Læsning et Uglebillede af Forhandlingen ved 2den Læs-
ning, istedenfor, hvad den skulde være, en Forklaring
af Forhandlingen ved første Læsning, saa Loven, efter
ved anden Læsning at have modtaget alle de Indbringer
og Tillsæmpninger, man fandt hensigtsmæssige, nu i sin
klare Skikkelse modtog sin endelige afgjørende Dom.

Saaledes i Almindelighed, og nu dette Lovforslag
i Særdeleshed, der ikke har giennemgaaet nogen første
Forhandling, er faldet ned fra Skyerne ved anden Be-
handling og saa godt som slet ikke betragtet i sin Heel-
hed, i sin hele Stilling paa den ene Side til Danmarks

Riges Grundlov og paa den anden Side til den Frigivelse af Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, som, hvad enten man vil kalde den Troesfrihed, Samvittighedsfrihed, Religionsfrihed eller, som Engelftmanden, der gaar borte paa det for Haanden virkelige, „Gudsdygtigheds-Frihed“ (liberty of worship), er et i vore Dage aldeles uafviseligt Krav, som under en eller anden Skikkelse, paa en eller anden Maade, ordenlig eller uordenlig, ved Lov eller uden Lov, maa tilfredsstilles, hvor enten Borgerlivet eller det høiere Menneskeliv skal vinde en fornyet, varig Skikkelse og rolig Birtfømhed.

Man har vist nok ogsaa herinde dristig paaستاet, at ialtfald hos os her i Danmark var der saagodtsom slet ingen Trang til en saadan borgerlig Frigivelse fra det kirkelige Halsjern, da Folket var velfornøiet med det, som det var gaaet over til Folkekirken fra den gamle Statskirke, men jeg maa tage mig den Frihed at sige hvad jeg kan bevise, det er ikke saa.

Det kan vist nok være sandt, hvad Enslinder fra Holland og fra Jylland har understrevet, at de ingen Trang følte til borgerlig Frihed for Kirketvang, men det kan dog kun være sandt, naar de virkelig endnu søve den søde Gavn, hvortil vore verdslige Kirkeløve truede Folket og hvori vor gamle Statskirke indbødte sine Medlemmer, thi ikke blot alle de saakaldte

„Dyvalte“ trindt i Landet har jo høiroftet forkyndt, at de i deres Saligheds-Sag ei kunde erkiende nogen verbølig Magt og Myndighed, men vi alle, som er vaagne til aandelig Bevidsthed, hvad enten vi antager eller vi forlaster den Troesbekiendelse, som vore verbølige Love foreskrev, vi veed jo, at vi i denne Henseende ei med vor bedste Villie kan erkiende den verbølige Dyrigheds eller Rigsdagens Ret til at bestemme vort Forhold til Gud og Evigheden og i det hele til den anden, usynlige Verden, enten det, eller kan, som ærlige Mennesker, underlaffe os deres Bestemmelser paa disse dem aldeles fremmede Enemærker. Ja m. G. for at nævne noget aldeles bestemt, som jeg veed med fuld Visshed, saa seer de her en dansk Borger, en af den gamle Statskirkes gamle og, som man siger, meget gammelbags Præster, som har stridt hardt for alt det Indvendige i Statskirken, men har dog i alle sine 40 Præsteaar baade følt og paaftaaet Retten til borgerlig Troesfrihed og har selv følt Trangen saa dybt, at han ikke blot indstændig har bedt om at maatte træde ud af den i hans Dine rædsom forvirrede, halv forstenede og halv opløste Statskirke, men vilde selv af det haarde Forbud ei ladt sig hindre fra at træde ud paa egen Fare, naar han ikke havde ladet sig bevæge ved Tanken om de Tusinder, som havde lyttet til hans kirkelige Røst og maatte fulgt ham ved det dengang borgerlig for-

tvivlede Stridt, og selv derved kunde han ikke ladet sig bevæge, hvis han ikke havde nærret det Haab, at hos det milde, billige og frebelige danske Folk maatte dog snart den milde og klare Dplysning om borgerlig Troesfriheds Retmæssighed og Nødvendighed ogsaa i Lovgivningen gjøre sig gjældende.

Nu, det Haab blev ei heller stuffet, thi den Dplysning har jo gjort sig gjældende i Danmarks Riges Grundlov, der saa udtrykkelig som muelig hjemler Borgerlivet i hele sin Udstrækning Fritagelse fra alle kirkelige Hensyn, og jeg er sikker paa, at naar det Lovforslag, som min meget ærede, baade trofaste og lovfaste, Ven gjorde til at giennemføre denne Frigivelse af Borgerlivet, som tillige vilde frigjort Kirkelivet i alle Samfund, naar det paa en Maade fik Dvertallet imod sig, da var det ingenlunde forbi Dvertallet enten misundte eller vilde nægte Rogen af os som danske Borgere den kirkelige Frihed, vi føle Trang til at nyde og har efter Grundloven ogsaa borgerlig Ret til at kræve, men at det kun var, fordi der var noget, der stødte den danske Følelse og meer end der behøvedes, som stred mod indgroede Sædvaner. Og naar nu det nærværende Lovforslag er nær ved at faae Dvertallets Stemme for sig, da er jeg ogsaa sikker paa, det er ingenlunde forbi man enten finder det svarende til Grundlovens Forjættelse eller fyldestgiørende for os af alle Betiendelser, som føle

dybt baade vor Ret og vor Trang til at føre et lov-
mæssigt Borgerliv uden alle kirkelige Indsigelser og at
ordne vore kirkelige, vore aandelige Forhold uden borger-
lig Indblanding, men, Overtallet kan kun lade sig be-
væge til at stemme for dette Lovforslag, ved den Paa-
stand af Ministeren for Kirkevesenet, at de, der for
Dieblilket aabenbar behøve og høiroftet kræve Undtagelse
fra de gamle, verdslige Kirkelove, de kan ikke hjælpes
dertil uden ved en ny Lov, men at det kan ske ved en
Lov som denne. Og denne Paastands Rigtighed er det
nu, jeg ikke blot drager i Tvivl, men reent ud benægter,
i det jeg paaستاer, baade at alle de, som føler Trang
til borgerlig Troesfrihed kan faae den uden nogen
ny Lov, og at dette Lovforslag kun vilde hjælpe meget
faa af dem til denne Frihed.

Dels mener jeg nemlig, det er klart, at alle de
danske Embedsmænd, der har lovet at holde Grund-
loven og vil følge den, maa drage deres Haand tilbage
fra al Anvendelse af borgerlig Evang i Kirkesager, saa
at ingen Præst kan kræve borgerlig Evang anvendt mod
dem i hans Sogn, der enten, efter Indskrivningen
til Ægtekab, har bide hvad før kaldtes for længe med
at lade sig vie, eller, som, efter Anmeldelsen af et
Barns Fødsel, bide hvad før kaldtes for længe med at
lade det døbe, eller som var blevet atten Aar gammel
uden at lade sig kirkelig bekræfte i sin Daabspagt, og

faa at ingen Dommer, hvis flige Sager kom for ham, kunde enten domme til Tugthus eller til Bøder for saadanne kirkelige Forseelser. Dernæst har jeg jo selv hørt af den høitærede Cultusminister, at han havde sørget for, at ingen, som lod sit Barn henligge udsøbt, blev sat i Bøder, og den høitærede Minister maatte jo da ligesaa godt, efter sin egen Overbeviisning, kunne sørge for, at ingen kom i borgerlig Uheilighed fordi de ikke var kirkelig confirmerede eller havde labet sig vie.

Saaledes kunde vi da alle, som føle Trang til borgerlig Kirkefrihed, være hjulpsne uden nogen ny Lov, og dersom derimod det nærværende Lovforslag antages og træder i Kraft, da er vi, aabenbar de fleste med Retten og Trangen til Frihed, som regnes til den gamle Statskirkes Birvar eller Chass, som man siger, skal være den Folkekirke, Grundloven nævner, saa langt fra at være hjulpsne, at kunde noget betage os selv Haabet om at opnaae denne Frihed, da maatte det være en Lov, som denne, der ene befatter sig med dem, der hverken regnes til Folkekirken eller til noget anerkendt Samfund, som om ingen andre herinde enten Ret eller Trang til borgerlig Troesfrihed end de, man herinde har kaldt „kirkelige Lovgængere“, altsaa, reent ud sagt, det samme som vore Fædre paa Derne kaldte „Kaffere“ og i Jylland „Kieltringer“, som ogsaa da var fri for Kirketvangen.

Skulde nemlig vi, som regnes til Folketirken, faae Gavn af den Frihed, nærværende Lov tilbyder, da maatte vi ikke blot aabenlyst træde ud af Folketirken, men holde os fra alle anerkjendte Kirkesamfund, og vogte os for at anerkjendes som et Kirkesamfund, og jeg skal overlade det til Folkethinget at bedømme, om det enten vilde være stemmende med Grundloven, med Borgerlivets eller med Folketirkens Laro, at vi, jeg veed ikke hvormange, men dog sikkert danske Folk i Tusindtal, skulde nødes til at være kirkelig husvilde for at nyde den borgerlige Troesfrihed, som alle vaagne Sjæle føle Trang til og alle danske Borgere efter Grundloven har Ret til at kræve.

Vist nok vilde jeg, naar der ei kunde blive bedre Risd, ogsaa i disse dyre Domme kobe den nødvendige Frihed og raade mine Bøener til det samme, men jeg er dog vis paa at handle i det danske Folks Aand og i Folketirkens velforstaede Laro, naar jeg foreslaaer Thinget at forkaste nærværende Lovforslag, der vilde staa langt mere end gavne Frihedens Sag, og næsten gjøre det umueligt at faae borgerlig Troesfrihed fredelig og læmpelig giennemført i Danmark, hvortil der ellers nu er den bedste Udsigt, thi da den hvitærede Minister har erklæret sig gunstig for Sognebaandets Løsning, saa er der al Udsigt til, at vi næsten alle, som regnes til Folketirken, ogsaa frivillig kan blive i den, uden at savne den aandelige Frihed, vi ikke kan eller

maar opgive. Hertil hører nemlig, efter min gamle Overbeviisning, blot tilligemed Sognebaandets Løsning en saa fri Forfatning i Folkekirken, at der f. Ex. kan være saa stor Forskiel mellem lige borgerlig gyldige Brudevielser, som der alt længe har været mellem mine reenkirkelige og saadanne reenhuslige, som de i sin Tid meget yndede og søgte Brorsønstle Brudevielser, thi naar enhver i Folkekirken, som Staten understøtter, kan med lidt Uledighed kan finde alt hvad han kirkelig søger; da gaaer vist meget saa ud paa kostbare Æventyr. Denne læmpelige, og jeg tør sige baade kirkelig og borgerlig udmærket glædelige, Løsning af det for Borger-Samfundet sørgelige Stridsspørgsmaal om den rette Vej til Guds Rige, denne Løsning vilde langt fra at forberedes, saavidt. mueligt forebygges ved Antagelsen af nærværende Lovforslag, som jeg derfor paa det kraftigste og kærligste maa fraraade."

Saavidt Rigsdags-Talen, og det gjorde mig meget ondt, at mellem de Udsættelser, den høitærede Minister gjorde paa min Tale, som syndes slet ikke at have høret ham, var ogsaa den, at baade havde jeg gjort Regning uden Bært, naar jeg ventede at Folkekirken skulde blive rummelig nok baade til mig og mine Antipoder, og at jeg havde modtaget mig selv ved at nægte den verdslige Magt. Slet til at give Love i Troessager og vilde dog have den til at paansøbe Folkekirken en urime-

lig Troesfrihed. Selv-Modsigelsen vil Læseren strax see, jeg var fri nok for, naar jeg kun yttrede Døstet om en saa fri Forfatning i Folketirten, som ovenmeldt, uden at berøre Raaden. hvorpaa Døstet maelig kunde opfyldes, men da jeg alligevel ganske rigtig troer, som der ogsaa staaer i Grundloven, at Folketirtens Forfatning skal ordnes ved Lov, altsom af Rigsdagen og den verdslige Dyrighed, saa skal jeg tilføie et Par Ord om denne Sag, som synes mig klar nok, men synes endnu at staae noget dunkelt ikke blot for mange Præster og Professorer, men selv for den høitæredne Minister.

Uagtet der nemlig ikke staaer i Grundloven, hvad der stod i Ubløstet, at med Folketirten menes det Kirkesamfund, som Folke-Mængden vedkiender sig, saa maae dog Lovgiverne ei blot have Ret til men ogsaa have den Pligt at paasee, at denne saakaldte Folketirte, som opholdes paa almindelig Betøfning, ikke faaer en Indretning, der kan stille den ved Mængden af Folket, og derved ei blot gjøre dens Raad tomt og latterligt, men gjøre den selv til en forhadt Ørde for Folke-Mængden, der, udenfor den, maatte selv bestøe sin Gudsdyrkelse og dog bidrage mest til at vedligeholde hele Landet over en dem uebehagelig Gudsdyrkelse for Mindreparten. Lader det sig altsaa, som jeg paastaaer, forudsæe, at hvis man i Folketirten ikke

sit ubøide, men indskrænke den selvtagne Frihed, som enhver dygtig Præst i den danske Statskirke giennem over et halvt Aarhundrede har nydt, da den Folkekirken ikke beholde enten Overmaalet af aandelige Kræfter eller Mængden af Folket. da løber det sig ogsaa forudsigelig, at den eneste hensigtsmæssige Ordning af Folkekirken er, ved Præsternes fritagelse fra alle andre kirkelige Forordninger end „den Hellige Skrift“ og ved Sognebaandets Løsning, at gjøre Stillingen og Bevælgelsen i Folkekirken friere baade for Præsterne og deres Kirkegængere end de kan være i noget andet Kirkesamfund. Kun da vilde man nemlig have Rimelighed for frivillig at beholde baade et stort Overmaal af Folket og et stort Overmaal af de aandelige Kræfter i Folkekirken, hvad dog er det eneste, der kan gjøre en kirkelig Stats-Indretning folkelig og derved ikke skadelig men gavnlig for det Hele. Grundlovens Bestemmelse om at Folkekirken skal kaldes „evangelisk-lutherisk“ kan heller ikke lægge mindste Hindring iveien for en saadan vist nok usædvanlig Frihed, thi da det i Grundloven ligesom med Glæde er indgaaet at give Folkekirken et kirkehistorisk Navn eller andre Kiendemerker, som henvisse paa en bestemt Skikkelse, saa har Lovgiverne aldeles frie Hænder til at bestemme, hvorledes den evangelisk-lutheriske Kirke skal være indrettet, som i Danmark skal kaldes Folkekirke og nyde den samme

ved Grundloven tilfikkrede Understøttelse. De Præster eller Kirlegængere, som ikke er fornøiede med den Forsatning, Loven foreskriver, har nemlig ei det mindste at klage, naar det staaer dem frit for at træde ud, stifte et Kirkesamfund og øve en Gudsdyrkelse som sættes dem, og ligesuldt beholde Adgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder. Naar kun denne grundlovlige Udvei staaer aaben, skal jeg derfor heller slet ikke klage, om man indretter Folkekirken saa fremt, at jeg ikke kan røre mig i den, men jeg vilde da kun beklage at man ikke havde bedre Vid for Folkets, Folkekirkens og Christendommens i aandelig Frihed sammensmeltende Lær; thi hvad Christendommen ved en saadan Frihed tabte, var kun Skinnet af at være hele Folkets Tro, men hvad den vandt, var et nyt Liv i Aand og Sandhed!

Bestillinger paa „Danstøeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 68 Sk.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 22. Februar. Nr. 8.

Den Danske Ende paa den Tydske Krig. (En Drøm.)

At jeg ikke uden i Drømme' kan see til Enden af den Tydske eller sædvanlig saakaldte Slesvigste Krig, det har jeg vist tilfælles ikke blot med „Danskere“ Læserinder og Læsere, men med alle baade Store og Smaa herinde, som ikke seer giennem de tykke Brillen, der altid ved Enden viser os Danmark som en gammel Kiælling paa sine bare Knæ foran det tykke Uglebillede af Keiser Augustus. Ja, Læsere har vel nok hørt, at Tyssland i mange Herrens Tider har havt en saakaldt „Keiserlig Majestæt“, der vel sædvanlig midt i selve Tyssland havde meget lidt at sige, men gjorde dog, ligesom Italiens „Pavelige Hellighed“, Krav paa et vist Over-Herredømme ikke blot i hele Christenheden, men i hele Verden, og at denne tykke Keiserlighed grundede sin Afkomst til Verdens-Thronen derpaa, at det fornemmelig var Tysserne, der ødelagde

det gamle Romerske Keiserdømme, som raadte over al Verden, og at altsaa Tyskernes Konge, efter den guddommelige Krigsret, var den keiserlige Boldsmands (Tyrans) baade nærmeste og eneste rette Arving. For at denne keiserlige Paastand imidlertid ikke skulde klinge alt for naragtig midt i Christenheden, saa indpræntede den tyske Stolemester med stor Skarpsindighed og endnu større Riedsommelighed alle dem, der vilde, eller nødtes dog til at lade, som de vilde, høre paa ham, at naturligviis var den tyske Keiserlighed ikke, som den romerske, ugubelig, men hellig, ikke hedensk, men christelig, og for med eet Ord at udtrykke denne væsentlige Forskiel, kaldte Stolemesteren ikke blot det tyske Keiserdømme det „hellige Romerske Rige“, men kaldte ogsaa den tyske Keiser paa Latin „semper Augustus“, hvilket han vel oversatte paa Tysk „alzeit Mehrer des Reichs“, altsaa paa Dansk „immer over Strævet“, men forklarede dog paa det grundigste saaledes, at eftersom Keiser Augustus ikke blot var den første, den ædleste og klogeste af alle de romerske Keisere, i hvis „gyldne Tid“ baade Virgilius, Horatius, Ovidius, Livius og mange andre guddommelige Pennesørere blomstrede, men eftersom den samme Keiser Augustus raadte over hele Verden, da „Christus“ blev født, og udtrykkelig nævnes i „Evangeliet“ som Herre over Christi Forældre og Fødeland,

og eftersom Christus selv har sagt: giver Keiseren hvad Keiserens er! saa er det Augustiske Keiserdømme paa een Gang det rette Verdens-Rige og den „christelige Stat“. Hertil kommer endnu, at Keiser Augustus Tid ogsaa var „Fredens“ Guldsalder, saa Freden forstyrredes kun ved den hedenske Keisers Blindhed, som ogsaa vilde herske over Tyskland, der dog, som Jdeernes Fødeland, ikke hørte til den gamle romerske Verden, men stod over den som en svævende Guds-Moder, med Ideen om det rette Verdens-Rige og den christelige Stat under sit Hjerte, saa der maatte den ugudelige Keiser Augustus lide sit berømte Nederlag, til et Barsel om, at kun den hellige, evig tyffe Keiser Augustus kunde, som med guddommelig Ret beherske, saa med guddommelig Bidsdom frede og berolige al Verden, paa Tyskland nær, hvor den evige Idee maa blive ved at glære frit, for bestandig at aabenbare sig i immer fuldkomnere Skikkelser!

Dog, jeg seer nu, hvad Læserinden vist længe har mærket, at jeg blot ved at nævne Tyskland blev smittet af den tyffe Uendelighed, og over den tyffe Drøm om det hellige Romerske Rige nær havde glemt min egen danske Drøm om Enden paa den jydsk Krig, som vi, trods alle Danehærens Seire, endnu maae sukke over og slatte til og grue for Uendeligheden af.

Jeg vil da, saavidt mueligt, springe over alt hvad der trænger sig ind paa mig til Dplysning af den tyfste Keiferligheds Krav paa Overherredømmet i det lille Danmark, baade i Middelalderen, da denne Keiferlighed beraabde sig paa Spydstagens Ret, som selv danfke Konger, naar de var landflygtige, eller havde overlegne Medbeilere til den danfke Throne, eller var paa anden Maade i Klemme, havde erkjendt, og i Nytaars-Tiden, da den beraaber sig paa Pennespidsens Ret, som mange danfke Pennesliffere, der havde gaaet i tyf Skole, eller i flet ingen, selv havde forfrevet sig til at forgube, jeg vil, saavidt mueligt, overspringe, det vil fige: tun løselig berøre alt dette, der fvel ikke er den nærværende Krigs-Sag uvedkommende, men fpaær den fvarere Uendelighed end en god Ende, som dog er, hvad alle Danfker maae vufte, og hvad jeg, som fagt, endnu tager mig den Frihed at drømme om.

Altfaa jeg drømde, som vi faakaldte halvgale Mennesker, jeg mener Skjalde og Rimsmede, pleier at drømme, halvvaagen, at det var gaaet med den jydfe Krig omtrent som det virkelig er gaaet, tun lidt rafhere, faa Tilbageetrængelsen ved Slesvig i 1848, uden nogen Baaben-Stilstand, fulgdes af Giennembruddet ved Frederis, Fremrykningen til Jdsted og Dannevirke og Indtoget i Frederiksort og Kronværket, som først

nylig har staaet i de tyske Aviser med „sort Raub“, men findes indtegnet i Danmarks Aarbøger med „rødt Blat“.

Derpaa drømde jeg, at mens de saakaldte danske Diplomater, efter mange mislykkede Forsøg paa at sticere sig selv en Pen, der endnu var spidsere end den tyske, fortsatte deres med Nødvendighed uendelige Forsøg paa at kibe, bitte eller paa en eller anden, tilladelig eller utilladelig, Maade faae Fingre paa en tysk Pen, saa spids, at den stak alle tyske Penne af Sadlen, da hørde man pludselig i Kjøbenhavn, til sin store Forstrækkelse og endnu større Forbauselse, at Kjøbenhavn, ingen kunde begribe hvordan, paany havde opstøttet Oprørs-Fanen, og var forladt baade af de danske og de østerrigske Tropper, uden forsaavidt endeel af dem var enten blevet overvælde, overraske eller overtalte til at blive derinde paa deres Kresorb, eller uden at tale om Æren, paa Lykke og Fromme.

See, nu var vi da lige nær, efter alle vore Seire og al vor Fredslutning, undtagen forsaavidt, at vi nu dog endelig, hvad man snart havde forsvoret Mueligheden af, var blevet kloge af Skade, og lovede os selv, at kunde vi nu bare faae Bugt med Kjøbenhavn, da skulde Polter tage baade ved Kjøbenhavn og ved hele Holsten, det vil sige, de skulde faae Lov til at

gaae ad Helvede til, hvor de heller vilde være med Tyffen end i Himmerig med Dausten.

Nu varede det heller ikke længe, før der kom gode Efterretninger fra Kensburg, eller rettere fra Danehæren, som indberettede, at Kensburg, Gud ske Lov! var sprængt i Luften og den „dødsmodige“ holstenste Krigshær splittet ad i hundrede tusinde Stykker, hvormed det var gaaet saaledes til, at efter en haard Besleiring af Østerrigerne fra Syd og Danehæren fra Nord, havde Holstenerne i deres Fortvivlelse besluttet ei blot at efterligne, men saa høit som den tykke Isee er over de danske Træskoer, at overgaae det berømte Udfald fra Frederis, og havde desaarfag drukklet sig pærefulde og med hele deres Styrke ved Nattetid styrtet løs paa de danske Forstandninger, hvad da havde havt det blodigste Slag i det nittende Aarhundrede til Følge, hvori mange danske Helte gik til „Ryes Brigade“, men den holstenste Hær blev aldeles tilintetgjort, da de, der undgik Blodbadet, sprang i Luften ved Miner, som de selv havde anlagt.

Hermed endtes Krigen, thi nu blev endelig Statsraadet enigt med Kongen af Danmark og det danske Folk om, at selv hvis der laae et Kalifornien skjult mellem Kensburg og Altona, saa var Holsten dog ikke Tusindebelen værd af hvad dets Undertuelse, Besiddelse og Forsvar maatte koste Danmark, medens

derimod det herreløse Holsten var et Tvists Guld-
 æble af første Stusse at trille ind mellem alle de tykke
 Nagter, baade store og smaa, saa Intet kunde være
 tjenligere til Danmarks Fred end at lade Tyskerne
 trækkes i Haare med hinanden om den historiske Ret til
 Holsten, og om det hellige Romerske Riges og den
 Christelige Stats Lærv og Arv i saa Henseende. Som
 sagt, saa gjort, Holsten blev overladt til Tyskland og
 Slesvig til Danmark, og derved fik Danmark Fred, som
 det baade inderlig ønskede og høilig trængde til, og
 Tyskland fik, hvad ene kan staae dets Naboer Fred,
 en ny og gyldig Grund til indvortes Splid og Strid.

Ja, vil man sige, det er en Drøm, der aldrig
 gaaer i Opfyldelse, og derom nytter det ikke at tvistes
 med Noget, thi det kan ene Tiden vise, men hvad jeg
 vil gjøre „Danstærens“ Læsere og Læserinder opmærksom
 paa, det er, at hvad man troer saa vist at kunne sige,
 gaaer aldrig i Opfyldelse, det er ingenlunde, at vi en
 af Dagene kunde faae en ganske tilforladelig Efterretning
 om Fornælsen af den holstenske Opstand, og dernæst,
 med kortere eller længere Mellemrum, om Rensborgs
 Beleiring og Dansehærens afgjørende Seier, thi det første
 vilde Folk i Kiøbenhavn finde meget rimeligt, og det sidste,
 hvor urimeligt det end efter tykt Regning maa kaldes,
 maatte dog findes ligesaa mueligt som Seiren ved Jbsted
 og Forsvaret af Fredrikstad, men at hvad man mener

kan „aldrig flee“, det er, at Danskerne skulde blive floge af Skade, og det saa floge, at de heller vilde have et lille Himmerig for dem selv, end bygge paa det store Helvede med Tyskerne, og nu vil jeg dog spørge alle Dannemænd og Dannedinder, hvorfor netop det, der dog igrunden er det allerrimeligste under Solen, skulde være en Umueligheders Umuelighed? Sæt nemlig, at det var to onde Ting, Danmark havde at vælge imellem, enten at være utyft eller at blive udanst, skulde da ikke gamle Folt saavel som Børn, lærde Mænd saavel som Bønder, kunne forstaae, at det utyfte var dog i Danmark et langt mindre Onde end det udanst, og da nu selv den tarveligste Tilværelse er et stort Gode i Sammenligning selv med den mest glimrende Tilintetgørelse, saa haaber jeg fremdeles, at hvordan det ellers gaaer, Danskerne dog vil ende med at lade Tysken fare og for Alvor prøve, hvad Dantsk buer til, naar det bliver brugt. Lad os derfor drømme om det til det fleer!

Krigs-Hæren, Rigs-Dagen og Rigs-Standen i Danmark.

Da jeg i Søndags efter Kirke-Tjenesten var oppe i Ridehuset for at hilse paa „Tiende Lette“, som har taget udmærket Deel i Kampen for Eider-Grændsen og Danmarks Bestandighed, og som begge mine Sønner for det meste har fulgt, da blev der, blandt mange andre Staaer, ogsaa udbragt en Staal for Folkeraadet, men dog hverken under Navn af dette eller af Rigsdagen, tværtimod under Navn af „Stænderne“, og det var ingenlunde blot som Folkethingets Aldersformand dette jordslaaede Navn skurrede i mit Øre. Man kan vel sige, det var blot en Fortællelse, meget undskyldelig hos en Krigsmand, der havde holdt Marcken hele den Tid, mens Grundloven var iværk og den ny Tingenes Orden igiære, og jeg vil forsaavidt heller ingenlunde gaae irette med nogen Enkeltmand enten om hans Synsmaade eller hans Talebrug, men om end det altid udanste og upassende, nu usalig hensovede „Stænder-Navn“ kunde giælde for en af de sædvanlige Mund-Glippinger eller Feiltagelser, saa stemmede det dog kun alt for godt overeens med den Miskenndelse af Grundloven og Rigsdagen, som man offentlig, baade i Folkethinget og i Læseverdenen, driftig har paaftaet, fandt i det hele Sted hos Daenhæren, saa det er i

mine Dine en ganske alvorlig Sag, at den eneste Gang, man i Rikshuset syntes at drikke Rigsdagens Staal, da drak man ikke dens, men „Stændernes“!

Nu, jeg har aldrig hørt enten til Grundlovens eller Rigsdagens Lovtalere, men har tværtimod baade i Huset og uden Huset gjort mig al optænelig Umage for, at de begge skulde blevet og virket langt anderledes, ogsaa med Hensyn paa Danehæren, end de blev og end de gjorde, men „Stænderne“ i hvilken som helst Bemærkelse, man enten har taget eller kan tage Ordet, Stænderne, som, hvordan man vender dem, altid staaer „Folket“ iveien, og kommer meget let selv uforvarende til at træde „Folket“ paa Nakken, dem har jeg længe før 1848 brudt Staven over, og bliver aldrig saa gammel, at jeg skulde angre det, og Rigsstanden i Særdeleshed, som en af Danmarks Riges Stænder, er mig noget saa utaaleligt, at jeg kan ikke engang høre ymte derom uden at fare i Harnist derover.

Hvad nemlig Rigs-Hæren i ethvert Folke-Rige har været og maa være: Folket selv i hele sin Ungdoms-Kraft og Styrke, det maa Danehæren ret egentlig være, fordi baade er Danmarks Rige saa lille og det danske Folk saa fredeligt og fredsalligt, at enhver Erobrings-Krig, selv naar den føres lykkeligst, maatte igrunnen være ligesaa ufølgelig som uheldsvanger,

og enhver Forsvars-Krig vil, for at lykkes, udtræve af hele det lille Folt saa store Dpoffreller og saa levende hjertelig Deeltagelse, at allensalvs i Danmark kan en "Krigs-Stand" umuelig være Foltet tiær eller Riget gavnlig, men er i Freds-Tid en stor Lande-Plage uden i Krigs-Tid at kunne formindste enten Rigets Fare eller Foltets Dpoffreller. Hvis derfor Danehæren nogensinde, som Gud forbyde, efterat have kæmpet modig og seiret glædelig for Fædernelandet, skulde forlange at lønnes derfor med Dprettelsen af en i Fredstid anseelig, velrustet, velbetalt, mægtig og myndig Krigs-Stand, da var Danehæren selv blevet det lille Riges farligste Fiende og undergrov baade Rigets Tilværelse og den friherlige Stilling, den, som Folke-Styrken til Fædernelandets Bærn, i denne Krig paany har indtaget og maa nu hævde sig, saalænge Danmarks Rige skal bestaae og Danehæren nævnes, thi hvis denne Hær nu ei længer vilde nøies med at være uspylig i Fredstid og kun, naar Luren gjalder, ligesom ved et Trylleslag at vore op af Jorden til alles Forundring, til Fiendens Stræf og Rigets Frelse, da var det forbi baade med Danehæren og Danmarks Rige, og enten de da tabde sig i en tyft eller i en russisk Heelstat og Krigsstand, det vilde igrunden, i folkelig og menneskelig Henseende, gjøre liden eller ingen Forstiel.

Med denne Betragtning af de virkelige, i Verdens-
 Løbet vel tilspindelende meget smaa, men for alle Danne-
 mænd og Dannedvinder dog meget store, og, som jeg
 troer, ogsaa i Mennefteslægtenes Levnetsløb vigtige For-
 hold og Omftændigheder, maa jeg vist nok friftes til at
 mistvivle om Danmarks og Danfthedens virke-
 lige Redning, thi jeg veed jo godt, at baade er den
 herftende Stemning i alt hvad der falder fig selv
 „Armeen“ for en Krigs-Stand paa Freds-Fod,
 med et fornemt, trykkende og koftbart Soldater-
 Væfen, at derhos er det vel Regieringens Anftuelfe, at
 en faadan Krigs-Stand, om den end maatte kjøbes
 baade paa Folkets og den folkelige Selvftændigheds Be-
 koftning, er Statens uundværlige Støtte, og endelig,
 at selv Folkethinget, fom dog har en Følelfe af,
 hvem der maa betale Gildet, og at et Rige er meget
 flet tjent med en Krigsstand, fom beherfter og fortærer
 det, selv Folkethinget tænker uden tvivl, at en faadan
 Krigsstand, med et til Krig fuldtalligt Officeer-
 Korps paa heel og halv Sold, med en almindelig Ud-
 fkrivning og Afrettelfe ved Krigstugt af Folke-
 Ungdommen i Fredstid, er vel et stort, men et „nød-
 vendigt“ Onde, fom man faaer at finde fig i.

Ja, tilviffes friftes jeg til Mistvivl, om Dan-
 marks og Danfthedens virkelige Redning, hver Dag, jeg
 flaaer paa mine Been, og ei mindft, naar jeg tænker

paa Krigsstanden i Fredstid, der altid ligner
 Pharos magre Røer, og ingensteds meer end i Dan-
 mark, men jeg har besluttet aldrig at fortvivle om
 Danmarks og Dansthedens virkelige Nedning, og seer
 nu til min store Glæde, at jeg behøver det ikke heller,
 blandt andet fordi „Fortvivlelse“ med alt hvad dertil
 hører er i grunden ligesaa lidt Dansk, som det er Græsk,
 men er blot og bart Lyst, som man blot behøver at
 vare sin Mund for eller at spytte ud, for at blive
 det kvit.

Mistvivl er altsaa det yderste, hvortil man paa
 Dansk kan drives, og den er der gode Raad for, naar
 Danmarks Lykke saa tit og saa fiendelig har be-
 stemmet den, som nu i de sidste tre Aar, da Mis-
 tvivlen ordenlig er sat i Gabestolken, saa ingen af
 os kan have Lyst til at dele halvt med den, men maae
 alle føle os bevægede til langt heller at troe paa Dan-
 marks mageløse Lykke, der saaledes har spillet Giel
 med det enige Stor-Lystland og med det havomslungede
 Holsten-Gottorp, at mens den seierrige Danehær
 drager ind ad Hovedstadens Porte med Frydefang, drager
 Danmarks Arvesiende ud af sin Røvertule med
 Graad. Med Troen paa denne Danmarks Lykke,
 meget bedre end Forstanden, gaaer jeg da ikke blot rolig
 forbi Mistvivlen i Gabestolken, men kan ikke engang
 bære mig for at støse den lidt i Forbigaaende for al den

Stærpsindighed, hvormed den mistænkte Danmarks Lykke og trøstede sig selv over det danske Riges efter Mistvivlens Love uundgaaelige Undergang, og med denne nys befæstede Tro paa Danmarks Lykke, tør jeg ogsaa haabe, at baade Kongen, Folket og Folkethinget dog endnu betids, om end først paa den høie Tid, vil opdage, at alt hvad der kan siges til en Krigsstands Afbefaling eller for dens Nødvendighed, bestandig forudsætter, enten at Folket ikke kan og vil forsvare sig selv, eller at Dyrigheden ved Krigsstandens Hjælp vil underkue Folket, saa at i Danmark, hvor Folket nys saa klarlig har viist, at det baade kan og vil forsvare sig selv, og hvor Dyrigheden hverken kan eller vil underkue Folket med Folke-Kraften, der vilde det være en topmaalt Daarflab at skabe en Krigsstand, der ved sin blotte Tilværelse maatte udtære Landet, forknytte den friske Ungdom og udtømme de Hjælpesilder til Rigets Børn, som maa findes i Folkets Fædernelands-Riærlighed, Frimodighed, Velstand og Veltilfredshed! Dette er vist nok, efter Omstændighederne for Diebliffet, meget haabet, men Danehærens nyeste Daad og hele det danske Folks Levnets-Løb berettiger alle og forpligter Dannemænd til det største og lysfeste Haab, hvis Opfyldelse er indenfor Muelighedens Grændse.

Nu vil dog vist Ingen nægte Mueligheden af, at Danehæren, som bestandig gaar ud og ind af det

danske Folk, kan komme til at indsee, at den er eet med Folket, og at naar Folket med Danebæren i sig opløfter sin Røst, denne danske Folke-Røst da kan og vil overstemme Major Harbous hylende Pæn og nedbysse alt Straal paa en Krigsstand, til hvis Gunst Folkethinget skulde veile, og hvis Blomstring i Fred paa Folkets Beløftning skulde være en Krigsret, man i fornøden Fald vilde vide med Ræverne at gjøre gjældende. Ja, jeg tør og maa endnu gaae et Skridt videre og paaftaae, at hvormange Hindringer, der end kan ligge og kan lægges iveien for den danske Ungdoms folkelige Dplysning og den danske Folkestemmes Dpløstelse, saa er det dog i grunden meget rimeligere, at et heelt Folk, stort eller lille, som har Dine i Hovedet og Munden til Tjeneste, vil baade lufte sine Dine op og see paa sit eget Bedste og lufte sin Mund op og kræve sin Ret, det er meget rimeligere end at Folket skulde blive ved at see med andres Dine og snakte „Freds-Soldaten“ efter Munden, til det styrtede i den Afgrund, som Underholdningen af en Krigshær til Freds-Brug og almindelig Krigs-Lugt i Fredstid med en Jern-Nødvendighed har styrtet og maa styrte ethvert Folk i, som enten lod sig forsvare og beherske af Soldater (Leietropper), eller lod sig indbilde, at dets egne Børn, naar de lod sig lokke eller true til at krybe i Soldater-Troien og sværge til Fanen, forvandledes til

„Soldater“, til Leietropper uden Fader, uden Moder og uden Slægtregister, uden Modersmaal, Fæderneland eller Borgerret, forvandlede altsaa til et blindt Krigs-Redskab i Tugtemesterens Haand, der endnu bedre lod sig bruge mod Folket end mod Fienden, til Rigets Udelæggelse end til dets Bærn!

Da nu det i grunden rimeligste her er det allerbedste, og da Borherre, som kan alt, immer vil det allerbedste, saa haaber jeg med Rette, at Krigsstanden i Danmark, langtfra at opsluge Danehæren, skal forsvinde i den, saa Danmark herefter altid skal synes værgeløs i Fred men findes i Krig endnu bedre forsvaret end i Aarene 1848—1851, skøndt dette, efter Kampen og Seieren ved Idsted, Missunde og Fredrikstad, er meget sagt. Efter „meget gjort“ er nemlig „meget sagt“ aldeles i sin Orden.

Bestillinger paa „Dansternen“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørbogen d. 1. Marts. Nr. 9.

**Elisabeth Christine Margaretha
Grundtvig, fød Blicher.**

(Hendes Hære Efterladte tilegnet.)

(Februar 1851.)

Lidt gamle Seer
Boier sit Hoved taus:
Al! hun er borte —
Hun, som ham elsked mest;
Ei meer han hører
Ordet med Kjærligheds
Lifligste Hjerterøst
Fra Livets Sommer.

Ei meer han fluer
Diet, som minded ham
Om Nordens tybe
Herlige Himmelspeil;

Den Sjæl, som stille
 Lytted til Skaldens Flugt,
 Flyver nu over ham
 Paa Himmelstraaler.

Men graanet Seer
 Løfter sit Tankeblik:
 Hans Mund fortæller
 Strophen for Livets (Gjæst);
 Fra Landens Køre
 Evige Fædreland
 Hvister hans Ungdomsbrud:
 Guds Fred, Du Kjære!

Dg atter seer han
 Diet, som minded ham
 Om Markens Kornblomst
 Dg om det dybe Hav.
 Han atter hører
 Røsten med Skovduens
 Indigste Hjerteklang
 Fra Livets Sommer.

Til bjærve Søner
 Flyve Beskignelser
 Med Dannelsvindens
 Fryd i forjættet Land.

Til Hjertets Datter
 Haaber hun Himmelfred
 Og til hin Sjaeleblomst
 I Bernebuggen.

Guds Fred hun aander
 Ud fra sit Paradis
 Til dem, hun elsked,
 Og — dem, hun aldrig saae.
 Dybt Skjalden føler
 Paradis-Lustningen,
 Seer i Guds Rige ind
 Med stille Lovsang.

J. S. Jørgensen.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

II.

„Danstereus“ Læsere og Læserinder har stillet, saavel som jeg, i den senere Tid hørt og læst en heel Deel om Grundloven og Rigsdagen, der ikke tjende synderlig til deres Anbefaling, da de, efter Sigende, skulde stille paa at gjøre os til Hedninger allesammen,

og kunde let virke til at den militære Læge-Stand og kansee hele Soldater-Standen enten maatte forgaae eller, ligesom Slesvig-Holstenerne, gjøre en Ophevelse (Erhebung), som man i daglig Tale kalder Oprør. Hvad nu mig angaaer, da rører saadant noget mig egentlig slet ikke, thi jeg vilde ønske, at baade Grundloven og Rigsdagen var saa hedske som mueligt i Nordens Land, da de saa vilde være baade Folke-Dyden, Folke-Retten og Folke-Friheden udmærket gunstige, og jeg er sikker nok paa, at har vi kun en fædernelands-kærlig, kraftig og modig Ungdom, og en sund folkelig og menneskelig Udvikling, da slaaer vi os godt igiennem i Krig saavel som i Fred, om vi end ikke har en eneste, der sætter sin Ære i at være "Freds-Soldat", eller en eneste, der gjør Krav paa standsmæssig Stilling og Lønning som Krigs-Læge i Fredstid. Derimod er det langt fra at være mig ligegyldigt, om den Mening, jeg er tilfreds, paa hvilke Veie og med hvilken omhelst Besmykkelse, udbreder sig blandt Folket, at Grundloven og Rigsdagen skulde være til Hinder for gode Love, for Rigets Velstand og Folkets Velgaaende, saa man maatte ønske dem begge aflaffede, jo før, jo heller, thi en saadan Mening anseer jeg ikke blot for aldeles ugrundet, men for saa fordærvelig, at kun Danmarks og det danske Folks arrigste Fiender, kun Holsten-

Sottorperne og deres stortyffe Belyndere, kan glæde sig ved denne Menings Udbredelse.

Denne min Overbeviisning turde vel have saameget mere Krav paa Opmærksomhed, som jeg aldrig har gjort nogen Avertule af mit Hjerte, men selv da man sværmede allermeest trindt omkring mig for en ny Grundlov og et lovgivende Folkeraad, har aabenhjertig bekendt, at begge Dele, saaledes som de for Diebliffet kunde ventes, let kunde blive mere til Skade end til Gavn, og var langt fra at stille den Sikkerhed for den borgerlige Frihed og for en viis, folkelig Styrelse, som man deraf ventede. Derfor mener jeg, det er rimeligt, at naar jeg desuagtet paa det bestemteste erklærer mig mod al Krebsgang til 1847, og for Haandhævelsen af Grundloven og den derved hjemlede Rigsdag, da maa jeg dertil have vægtige Grunde.

Disse mine Grunde skal jeg nu stræbe faa tydelig at udpege, som jeg med Pennen formaaer, og jeg vil haabe, at alle Dannemænd vil føle sig drevne til at overveie dem, for de stemme for, at syv Ministre og en Gaandsfuld andre høie Embedsmænd med dem. paa ny bag Kongens Ryg og under Enevoldsmagtens Skjold skulde upaatalt kunne gjøre og lade alt hvad de vilde, handle med Folket og Riget og alt hvad der er i dem efter eget Lykke.

Dette er nemlig min Hovedgrund for den ny Ringenes Orden med Grundlov og Rigsdag, at hvormange Lyder den end kan have, naar man sammenligner den med hvad der var allerbedst og sunsteligst, saa er den dog som Dag mod Nat i Sammenligning med hvad der gik nærmest forud og hvad der, naar den afskaffedes, vilde følge nærmest efter, thi det var og vilde være et aldeles udansl, plattysk, iiskoldt, stramt og læstigt Dødbider-Bæsen, der uden mindste Betænkkelighed opoffrede Danmarks Rige og det danske Folk for en saakaldt Heelstat, hvori Danmark toges paa Slæbetong af Slesvig-Holsten-Lauenburg, og det danske Folk dreves til at fornægte sig selv og sit Modersmaal og at lade sig afrette i den tyske Skole til Tyskernes Trældyr og Abelatte.

Ja, dette var aabenbar Udsigten, der aabnede sig for os i Begyndelsen af 1848, og som, trods alt hvad siden er gjort og skedt, trods Grundlov og Rigsdag, endnu bestandig lurer i Baggrunden og vipper frem ved enhver Underhandling om Danmarks fremtidige Stilling til de saakaldte Hertugdømmer, saa vi, saa Danmarks Rige og det danske Folk havde aabenbar forlængere siden været folgt til Holsten-Gottorperne og det tyske Sammensurium, dersom, det ikke var blevet forhindret ved Omsvinget i Marts 1848, og ved den dermed paa det nærfste sammenhængende Døds-kamp og

hinsfeier, og denne Forhindring vilde antagelig have været en tydelig Forskulde, hvis Stats-Ræftneriet kom i sin gamle fiirne Gang: paa.

Spørgs man nu, om jeg tør idestaae for, at alle det Gamme bliver Tilfaldet, om end baade Grundloven beholder sin Gyldighed og Rigsdagen sine Rettigheder, da maa jeg vist nok svare, at en Grundlov og en Rigsdag uden Rygsbød hos Folket umækelig kunde gjøre Mirakler, men jeg lægger dristig til, et skal Riget og Folket reddes, da maa det være med Grundloven og Rigsdagen, som jo er det eneste, der kendeelig staaer i veien for at Danmarks Rige kan opføre et være et eget Rige og spalte ned til en Tredeedel af et Slesvig-holsten-lauenburg-dansk Rige, og at det danske Folk kan underkastes en anden Løvgivning end sin egen, hvori Fiendens Sprog og Stemme blev ligesaa berettiget som det forhen danske Folks.

Ja, denne Indlemmelse af Danmarks ældgamle Rige i et splinterøyt Rige, endnu værre end Ungarns og Bøhmens i Østerrige, og denne Forgjørelse af det danske Folk til en blot Talstørrelse af et ligesaa udansk som dansk Riges Indbyggere, og denne Fornedrelse af det fribaarne, ædle og kække danske Folks Modersmaal til en af Dialekterne i et Monarki uden Modersmaal, en Dialekt, som vel paa Papiret skulde være lige berettiget med det tyske Sprog, hvilket

vog 40 Millioner talder deres Modersmaal, men som i Birteligheden maatte aldeles fortrænges fra det offentlige Liv af en saadan indenkunst Meddelelse; denne Tilintetgjørelse af Danmarks Rige og det danske Folk er det aabenbar, der foreslaaes os, ikke af vore aabenbare Fiender, thi det vilde efter Danehærens Sveie kun være at lee ad, men af vore tilsyneladende Venner, som vel endnu turde have stor Indflydelse paa vort Statsraad, paa dets-Tilbud og Indrømmelser. Det er Danmarks store og beundringsværdige Lykke, at denne Indflydelse, mens den aabenbar var stor, ikke førte Slaget ved Idsted, mens Slesvig var heelt eller halvt i Fiendevold, fik Statsraadet bevæget til paa en mere skjult Maade at opgive Danmarks og det danske Folks Selvstændighed, ved Afstaaelsen af det hele eller halve Slesvig til Holsten og Tyffland, thi da Grundloven lader Slesvigs Stilling til Danmark ubestemt, og da Rigsdagen derfor ikke har noget grundlovsligt Krav paa at give Slesvig Love, saa vilde hverken Grundloven eller Rigsdagen kunnet forhindre det. Nu derimod, efter Slesvigs Erobring med danske Baaben, da der ikke kan være Tale om Slesvigs Deling eller Afstaaelse, men kun om Danmarks aabenbare Opgivelse af sin Selvstændighed til Fordeel for de holsten-gottorpffe Oprørere, nu staaer aabenbar „Danmarks Riges Grundlov“ og Rigsdagens i Grund-

loven hjemlede Rettigheder - iverien derfor, saa naar Rigs-
dagen holder paa Grundloven og Folket holder paa
Rigsdagen, da kan det ikke ske, da kan der i det
høieste kun blive Spørgsmaal om den danske Rigs-
dags Ret til at give Love for Slesvig, men aldrig
om nogenfomhelst anden Forsamlings Ret til at
give Love for Danmark. Da der nu midt iblandt
os aabenbar findes, taler og skriver, et om ikke holsten-
gottorpst saa dog slesvig-holstenst Parti, som vil have
Slesvig igien gjort afhængig af Holsten og Tyss-
land, uagtet det nu ikke kan ske uden ved at gøre hele
Danmarks Rige afhængigt af Holsten og Tyssland,
saa er det begribeligt nok, at baade det Spandetske
Lovforslag om borgerlig Troesfrihed og alt hvad der i
Rigsdagens „Gjoren eller Liden“ med Rette eller dog
med Sku deraf kan lastes, daglig misbruges til at ind-
bilde Folk, at Danmarks Riges Grundlov er en stor
Feiltagelse og den derefter valgte og bannede Rigsdag
en unyttig Byrde, der koster mange Penge, sætter ondt
Blod og staaer iverien saavel for en viis og faderlig
Styrelse, som for Bevarelsen af Monarkiets Heelhed og
for en Udjævning af den sørgelige Riv med Brødrene
i de tytte Hertugdømmer og af Stridighederne med det
store Tyssland, der, hvis de ikke snart tilægges, vil,
trods alle Jdsted-Slag, gøre Danmark ulykkelig og,
hvad end er værre, gøre det saakaldte danske Folk

til en barbarisk Bederfryggelighed i hele Tysklands, altsaa tillige i alle Guders og Menneskers, i Fornuftens og Sædelighedens, i Intelligensens og Moralens Dine.

Om derfor end vor Grundlov havde alle de Lyder, man tillægger den og flere til, og om end baade Folkethinget og Landstthinget var saa daarlig sammensatte og saa mislede, som man siger, og endnu værre, saa maatte dog alle Dannemænd og Dannede kvinder af al Magt holde paa Rigsdagen, saalænge Rigsdagen blot holder paa Grundloven og paa sine grundlovlige Rettigheder, ja, hele det danske Folk maa, for sin egen Tilværelses Skyld af alle Kræfter holde paa Rigsdagens Ukrænkelighed i det mindste saalænge til Danmarks Rige er frelst fra den i enhver Sammenkobling med Holsten-Lauenburg og Tyskland overhængende Tilintetgørelse*).

Dette, at Danmarks Riges Grundlov med den grundlovlige Rigsdag, som tilligemed Kongen er den eneste lovgivende Magt i hele Riget, at de efter Omstændighederne er det eneste Bolverk mod den folkelige Tilintetgørelse, der, trods Danehærens Størverk,

*) Hvem der vil see dette klart og tydeligt, om end lidt tørt, udviklet og fremstillet, læse Magister Allens lille Skrift: „Skal Danmark være et selvstændigt Rige eller Tysklands Basal?“

endnu fra alle Sider truer os, det er ogsaa Hovedgrunden, hvorfor jeg af al Magt holder paa Grundloven og Rigsdagen, som det Dannevirke, ikke selv de fatterløbste Ord skal faae mig til at forlade, og som Fienden derfor paa egen Fare maa storme, om han vil faae det i sin Magt; men skiondt dette er Hovedgrunden, saa er det dog ikke den eneste Grund, hvorfor jeg holder paa Grundloven og Rigsdagen, skiondt de begge er langt fra at være saa gode, saa folkelige, saa danske, som jeg for Danmarks Skyld maatte ønske, de var, thi de er dog, efter min fulde Overbeviisning, langt fra at være til Skade, til saameget Gavn, som vi ikke kunne have af noget som helst andet, undtagen man vil tænke sig et himmelfaldent Ministerium, saa ægte dansk, saa høit oplyst, saa afgjort frisindet og saa helttemødigt, som hverken vort nærværende Ministerium er eller noget paafølgende kan ventes.

Med Efterslægten for Die tør jeg nemlig sige, at hvad jeg selv har været Vidne til, det kan og skal ogsaa Rigsdags-Eidenden vise, at hverken Grundloven eller nogen anden Lov, som Ministrene har foreslaaet, vilde blevet bedre, men at de alle, eller dog næsten alle, vilde været daarligere, om de havde beholdt den Skikkelse, hvori de blev forelagt, altsaa den bedste Skikkelse, Ministrene muelig vilde givet dem, hvis der ingen

Rigsdag havde været, og rimeligviis vilde dog Ministrenes Lov- Forslag ei engang været saa vel betænkte, danste og fristnede, som de var, naar der ikke havde været en Rigsdag, som Ministrene skulde staae til Ansvar og hvis Samtykke de maatte vinde. Sammenligner vi derfor Grundloven, Valgloven, Presse-loven, og hvilkensomhelst vigtig Lov, der paa Rigsdagen har giennemgaaet sin foreløbige Skærnsild, ikke med vore Lante-Mønstre eller Idealer, men med Ministrenes Lov- Forslag, og disse igien med de Love, der lige til 1848 udstømmede (emanerede) gennem Cancelliet, Renteskammeret, Goldkammeret o. s. v., da vil det for alle fribaarne og oplyste Dannemænd være soleklart, at Rigsdagen og den med samme paa det nyeste sammenhængende Minister- Ansvarlighed har gjort en Forskiel i Lovgivningen, som paa Nat og Dag, og at er det end for graat paa vor Lovgivnings Himmel til at kaldes en Morgen-Røde, saa er dog Skyggen stadig paa Ministrenes og Lyset paa Rigsdagens Side, saa man kan ikke tænke sig Rigsdagen borte uden ved Krebsgangen at faae Nat paany.

Naar det derfor synes mange, selv endeel af Danmarks og mine gode Benner, at naar det ikke var for den holstenste Ulykke og den tyffe Pines Skyld, som nu sikkert vilde komme over Danmarks Rige, hvis det ikke havde sin egen Grundlov og sin egen lovgivende

Rigsdag, da maatte man, i Tillid til gode Enevolds-
Konger, som vi for det meste har havt dem, og i Haab
om bedre og danskere Ministerier end hidtil, sukke
Grundloven med sin tykke Bidtlostighed og sin franke
Overfladelighed og sin udanske Torhed, og den lov-
givende Rigsdag med sine Bondevenner og sine
Embedsvenner, sin slæbende Gang giennem to Kamre,
sine høie Kospenge, sine langtrukne, ulæselige Rigsdags-
Tidender o. s. v. langt borte; da maa jeg sige mine
bedste Venner det lige i Dinene, at naar alle deres
Anker baade paa Grundloven og paa Rigsdagen ikke
blot var saa meget grundede, som jeg maa indrømme,
men meget meer endnu, saa var deres Ønske om at
blive denne maadelige Grundlov og daarlige Rigsdag tvit
dog endnu meget daarligere end Grundloven og Rigs-
dagen, da de jo selv veed, at deres Ønske om lutter
gode Enevoldskonger og det ene Ministerium bedre end
det andet er aldeles magtesløst til at skabe Konger
og Ministre efter deres Hoved og Danmarks Hjerte,
medens det derimod med vor nærværende Grundlov og
Rigsdag er soleklart, at det Bedste, der hersker hos
Folket, vil ogsaa komme til at herske over Riget
og give det Love.

Medens vi derfor alle ved de frie Valg lan og
skal arbejde paa, at Rigsdagen bliver bedre og bedre
sammenfat, og medens vi, naar vi har Sæde paa Rigs-

dagen, kan og skal utrættelig arbejde paa, at dens Stemme bliver Folkets Røst i sin bedste og frieste Tone, da er det en Miskiendelse enten af Menneskelivet og Folkelivet i det Hele, som det findes og færdes paa Jorden, eller dog af dette Livs Trang til borgerlig Frihed og folkelig Oplysning, for nu og herefter at kunne opholdes og bestaae, hvis vi onste vor Rigsdag og Grundlov borde uden bedre isteden.

Det gaaer nemlig nu og herefter med hele Menneske-Slægten og med ethvert Folk, ligesom det gaaer med mig og alle Entelmænd paa vore gamle Dage, at hvad vi end af Nag og Tvang have taalt, maatte endog behovet i vor Ungdom, saa kan vi nu ikke uden at blive modfaldne. lade baade Haabet og Hænderne synke, fremdeles taale det, saa Frihed maae vi have, om vi skal være tilfreds med vor Stilling og med Lyft anstrænge vore sidste Kræfter. Og det andet er ligesom dette, saa hvor taaleligt det end kan være løbet af for os i yngre Dage, skøndt vi igrunden famlede i Mørke og løb tit Panden imod Væggen, Lyd, vorende Oplysning om alle vore Livs-Forhold og især de nærmeste, det maae vi have og faae, naar vi hverken vil sætte os hen i Raskelovns-Krogen og sarmule til Beiret gaaer fra os, eller vi skal gaae og blive til Spot paa vore gamle Dage, fordi vor Følelse har hverken den Styrke eller den Sikkerhed, som fordam hjalp os, ikke

heller har vi længet den stærke Hænde, der kan taale Stød eller de gode Stunder til at give Lærepenge; hvad vi endnu skal kunne gøre tilgavns, det maa gøres snart og gøres fløgt. Ja, saaledes er det nu og herefter med hele den gamle Menneske-Stægt, og endnu kændeligere med alle Følkesfærd, som vel blive langt senere gamle end nogen af os, men dog ogsaa lidt tidligere end hele Stægten; og troer man nu, at folkelig Frihed og Dplysning trives bedre under mindstkrænkede Enevolds-Konger med uansvarlige Ministre end med en folkevalgt, lovgivende Rigsdag, som altid staaer i levende Berelvirking med Folket, og behøver selv al muelig Frihed og Dplysning for at forsvare sin Stilling og gøre sin Indskydelse paa Lovgivningen og Styrelsen gældende, troer man det, da har man aabenbar baade den daglige og den verdenshistoriske Erfaring imod sig.

Naar vi derfor paa den ene Side indseer, at bedre end det Folk er, vi lever iblandt og tilhører, kan umuelig den herskende Mening og offentlige Tilstand blive, og indsee vi paa den anden Side, at saa god, som Folket igunden er, kan den herskende Mening og den offentlige Tilstand kun blive ved borgerlig Frihed og folkelig Dplysning, da kan vi vist nok betragtet os selv baade Danmarks Riges Grundlov og vor Rigsdag meget bedre end de for Diebliffet er, men vi kan intet Dieblif, selv naar Follkelivet og Rigests Tilværelse ei der-

ved stod i siensynlig Fare, søgte Grundloven paany afløst med „Kongeloven“ eller søgte den lovgivende Rigsdag, valgt af hele Folket, afløst med de gamle „Stænder“ efter Klassevalg eller en splinterny Landdag, der til Ministrenes Morstab maatte døe af Rædsommelighed.

Vist nok er det intet Under, at de Fleste og stundom de Bedste iblandt os, der er voret op i alstens Ledebånd og med behørig Skjæpper, ordenlig kan blive bange for Frihed og Oplysning, hvor der kun kan være lidt ægte af begge Dele, medens det Uægte er meget uelstændigt og truer slemt, men naar Heiligheden dog staaer aaben til Førelsen af et frit og oplyst Folkeliv, da maae vi fatte Mod til heri som i alt at see Livets Farer under Vine, og har vi en Gud, da maae vi ogsaa have det Haab, at der er Raad for Uraad, saa man behøver hverken at døe af Rædsel eller af Trusel.

Bestillinger paa „Dønsteren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 68 Sk.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Søndagen d. 8. Marts. Nr. 10.

Hjerne-Skjald i Danmark.

(Det eventyrlige Oldsagn om Rimsmeden Hjerne eller Hjerne, der blev Konge i Danmark for sit Eigers over Frode Fredegod, det tog gamle Saxo bogstavelig til at lee ad, men det er dog slet ikke latterligt, naar man betænkter, at „Hjernen“ hos os alle er Hoved = Redskabet ved Tanke-Gangen, høi eller lav, og at paa Nordens Oldsprog Brage og Hjerne er eet og det samme og betyder Hoved, Skjalden eller Skjalde-Kongen med alle hans Hjerne-Spind.)

Kong Hjerne paa Jorden
Er vide berømt;
I Syden og Norden
Om ham have drømt,
Med Præster og Skjalde,
Smaa pigerne alle,
Som elsked det vingede Ord!

Som Skyhimlen skifter
 Sin Farve og Fart,
 Med Drømme-Bedrifter
 Det har samme Art,
 Med Navnene mange
 I Skjalvenes Sange
 Hver Drøm gav Kong Hjerne sin Daad!

I Grækernes Drømme
 Kong Hjerne hedd Zeus,
 Ved Parabis-Strømme
 Han fattes tilværs,
 Og hans Hjerne-Foster
 Endnu kaldes Møster
 Minerva af sprænglærde Folk!

Men jeg tør dog mene,
 Det meste var Bind
 Med Pallas-Athene,
 Det Sky-Hjernespid,
 Som med hendes Ugle,
 Den Dronning blandt Fugle,
 Hvis Sang er som Malurten fød!

I Fredegods Dage,
 I Aernes Tal,
 Kong Hjerne hedd Brage,
 Unheriers Skjalb,
 Bort Norden omstraalet
 Har med Asamaalet
 Hans følgende Hav-Hjernespind!

I Dannemarks Stove,
 Hvor Rosen groer vilbt,
 Hvor sødt man kan sove,
 Der brømbes og mildt,
 Der kaldte man gjerne
 As-Brage Skjalb-Hjerne,
 Det Jævne man der hued. bedst!

Af Blomster paa Tue
 Han bandt vel en Krands
 Til Hjerternes Frue
 Med Guldaare-Glands,
 Men grovt var vist Bindet,
 Bar finere Spindet,
 Da var det Hav-Fruens, ei hans.

Alt hvad han har spundet,
 Som drømmende Fugl
 I Sommernats-Blundet,
 I Bladenes Skjul,
 Er Levnetsløbs-Traaden
 I Hjerteskjalds-Gaaden,
 Og Hadings, vor Ypperstepræst!

I Oldsagne-Krogen,
 I Eventyrs Dragt,
 I Kronike-Bogen
 Er Spindet nedlagt;
 Ved Hading og Hjerne
 Sæt Danemarks Stjerne!
 Der finder du Guld-Hjernespind.

Der sænket de ligge,
 Som Hør under Vand,
 Hensmuldred dog ikke,
 Nyspindes de kan,
 Naar Dragen og Skietten
 Og Beglen paa Sletten
 Med Læmpe har gjort deres Pligt!

Belan, lad mig prøve
 At spinde paany
 Hvad Danmark's Love
 Har løftet i Sky,
 Saa under Lov-Telten
 Jeg spinder til Hæloten
 Med Danmark's guldkronede Skjald!

„I Eiben tilbage
 Utallige Aar,
 I Fredegods Dage,
 Og ved hans Ligbaar,
 I Stoven sang Hjerne,
 Og hoi var den Stjerne,
 Han havde hos Danmark's Foll!

De bar over Sletten
 Kong Fredegods Liig,
 Den Sidste af Vitten,
 Omkommet ved Svig,
 Og Stov af den Riere
 Bar let nok at bære,
 Men Savnet usigelig tungt.

Da sad paa Riddstenen
 Den jævneste Skjald,
 Og spandt paa Gulb-Lenen,
 Med Gulbtaare-Fald,
 De yndigste Traade,
 Som Alfer kan faade,
 Naar de sig om Hjerterne snoe.

De danske Idrætter,
 Med Glands underveis
 Til Afer fra Jetter,
 Som Freias og Freis,
 Dem knytted til Frode
 I Lag fredegode
 Da Skjalden med Gulb-Hjernespiandt

Hver Helt med sin Snette,
 Hver D med sin Helt,
 Slog Karer i Røtte
 I Sund og i Belt,
 Med Frode i Følge,
 Som reiste paa Bølge
 Sit Banner til Seier og Fred!

Hvert Herred paa Marken
 Gav Kæmper paa Rab,
 Som Træet og Barken,
 Der stilles ei ad,
 De kæmped paa Heben
 Med Glæds for Mart-Freden,
 Med Sang de og Seiren hjembar!

Som Lerne med Lerne,
 Paa Ræverne rap,
 Ran male paa Rværne
 Guld-Kornet omlap,
 Saa Driften og Kræften
 Fra Morgen til Aften
 Guld-Alderen flabbe i Bang.

Som Marken og Søden
 De kyskes i Løn,
 Saa Gavnet og Glæden,
 Med Lykken til Søn,
 Og i Frode-Bisen
 Guds-Lykken bar Prisen,
 Bar Ravn af den strålende Freyl

Med Fredegods-Ravnet
 Det Gamle blev ungt,
 Da lettedes Savnet,
 Men Tiget blev tungt,
 Det sant, som det falske,
 Fra Soel under Maake,
 I Bærebæres Konninge-Hoi.

Og han, som indspinde
 Dem lunde i Bryst
 Det levende Minde,
 Til Glæde og Trost,
 Ham ralde Guldstaven,
 Ham kroned paa Graven
 De Danske til Thron-Fyldingsmand!

Da løb over Glove,
 Med Sangen i Sky,
 Da foer over Bove
 Det Rygte med Ny:
 I Danmark Kronen
 De sætter paa Tønen,
 Guldbælet er Bragelou bedst!

Derfor skal i Norden,
 Mens Stoven er grøn,
 Derfor skal paa Jorden,
 Mens Rosen er rion,
 Med Hvi-Nordens Skalde
 Sangfuglene alle
 Om Danmark træde i Kor.

Saa Danmarks Guld-Nare
 Sig speiled i Hav,
 I Freias Guld-Laare,
 Som Soken i Hav,
 Som Mindet gientalder
 Den soundue Guld-Nlder
 I Duffe, i Drom og i Sang!

Dog før end man træde,
 Med Glimmer og Dou
 Opbulled af Fro.de
 En nægte Son,
 Fra Rusland til Sundet,
 Med Trold-Seier vandet,
 Han kom vel med hundrede Seik!

Kong Hjørne vel kæmpe
 Og kunde med Sværb,
 Med Liff og med Læmpe
 Han foer dog især,
 I Staalvaaben-Braget
 Hans Fiende vandt Slaget,
 Kun Hjærne-De af alt han beholdt.

Der tragted han Volge,
 Der taagde han Salt,
 Blev deraf i Folge
 Og Salt-Syber kaldt,
 Hvor Kredsen blev strevet,
 Hvor Hjørne, udlevet,
 Tog Guld-Kransen med sig i Grav!

I Danstere jævne,
 Med Snegl-Lantegang!
 Hvordan fik I Evne
 Til saadan en Sang,
 Der, veilig som Guldet,
 Opstiger af Muldet,
 Opfarer med Lærten i Sty?

Hvordan blev Skjald-Hjærne,
 Bed Fred egods Grav,
 En tindrende Stjerne
 Paa Eibernes Hav,
 Hvor Himlen sig speiler,
 Hvor Alf-Snekken seiler,
 Med Aserne alle ombord?

Er Hjertet i Barmen
 Da Aanden saa tiert,
 Har Lyset i Barmen
 Et Herberg saaært,
 At Natten og Dagen
 Gjør lidt kun til Sagen,
 Hvor Rærlighed To gjør til Eet!

Ja, saa maa det være,
 Det flimter jeg nu,
 Til Dansernes Ære,
 Til Lysternes Gru,
 Saa Aanden er inde
 I Hjertets Rærmunde,
 Livs-Duften sig klarer til Lys

Da med Afamaalet
 Kong Frode i Nord,
 Han havde afstralet,
 Sant livløs til Jord,
 Paa Vaar over Bangen
 Da i Grotte-Sangen
 Ham bare hans Benner med Gul.

Ja, saa Afamaalet,
 En Omvei fulklang,
 Blev baaret til Baalet
 I Dødnings-Sang,
 Med Sorrig og Pine,
 Fra Thiodolf af Hvine
 Til Islandets Bannade-Skjald⁷⁾!

Dog, efter de Dage
 Hos Hjerne gienklang,
 Hvad forbum med Brage
 I Sky sig opsvang,
 Saa vel Ræmpevisen
 Gav Afamaal Prisen,
 Bar selv dog Guldkronen til Løn!

Men det var igrunden
 Den Frue saa fin,
 Som raader for Munden,
 Dens Njød og dens Bim,
 Som Hjerte for Hjerne,
 Hun fødte sin Stjerne,
 Bar Lys under Bælte i Løn!

⁷⁾ Thiodolf af Hvine var Oldermannen for Harald
 Paarfagers Skalde, og Halfred Bannade-Skjald
 i Olav Tryggvasons Gaard var den Sidste, der sang
 for Aserne.

Den Epsalfe-Moder,
 Som Hjærne i Strid
 Med vægte Froder,
 I vor Mellemtid,
 Hun misted med Blodet
 Sel Magten, ei Modet,
 Beholdt og af Riget en D!

Der trælled for Brodet
 Den Frue saa fin,
 Men vugged i Skjodet
 Dog Eys-Alfen sin,
 Blev Salt-Raagerinde,
 Mens Fredegods Minde
 Bar dog hendes Liv, hendes Lyft!

Berømt mellem Jyder
 Blev fra Risbinghavn
 Den store „Salt-Syder“
 Med Hjærne i Favn,
 Det kiendtes paa Mælet,
 Han var end besjælet
 Af Mindet om Fædrenes Aand*)!

Igrunden lidt bister,
 Med Smil dog i Skæg,
 Den lange Philister
 Han sætter til Bæg,
 Og kun som for Løier,
 Han sammen dog bøier
 Paa ham begge Ender endnu.

*) „Hans Rikkelsen“ var den store Saltsyders kjendte
 Døbenavn, og hans Ellnavne blev siden mange paa Marken.

Bel Krebsen er frevet
 Til Kamp under De,
 Omfider udlevet
 Maa Hjærne og bœ,
 Idag og imorgen,
 Fra Hytten til Borgen
 Dog høres hans Dommédags-Slag.

Ja, om Danevangen
 Selv Dagen idag
 Endnu kæmper Sangen
 Med Bulder og Brag,
 Endnu kæmper Hjærne
 For Danmarks Stjerne
 I Mindet af Fædrenes Aand.

Saa vide paa Jorden
 Er Skjaldfab kun Pragt,
 Endnu dog i Norden
 Er Skjaldfab en Magt,
 Og i Danevangen
 Lør end Folkesangen
 Med Markstriget vove en Dyst.

Saa vide paa Jorden
 Er Skjaldfab kun Tant,
 Endnu dog i Norden
 Er Skjaldfabet sandt,
 Mens hos Dannelvinder
 Det søger og finder
 I Mindet sin Møderne-Arv.

Ja, mens Dannelvinden
 Har Skjalb-Drotten kjær,
 Hos hende forinden
 Er Aanden os nær,

Dg kæmper i Tønen
 For Riget og Kronen,
 Om end i en Saltsyders Dragt.

Ja, „Saltet“ hos Guder
 Betyder jo Bidd,
 Som syder og spruder,
 Har Styrke og Bidd;
 Som oftest for Haanden,
 I Nord dog for Aanden
 Det strider og bider fuldhvast.

For Aanden, mens Liget
 Nedsænkes i Muld,
 For Folket og Riget,
 For Kronen af Guld,
 Kun smiler og græder,
 Kun kæmper og kvæder
 Skjald-Hjærne med Liv og med Sjæl!

Hans Faders er Staalet,
 Han sliber saa hvast,
 Hans Moders er Maalet,
 Han holder saa fast,
 Og Guldet, hans Biser
 Opveier og priser,
 Er Grubens, som Hjertet saa dyb!

Skiondt Krebsen er strevet
 Til Ramp under De,
 Og Hjærne, udlevet,
 Dmsider maa døe,
 Dog Fredegods Minde
 Skal vare og vinde
 Paa Hjærns, mens Guldhjertet slaaer!

Si end har tilgode,
 Som Grottesfang løb,
 En Kæmpe af Frode,
 Som hevner hans Død,
 Det er en Rold Krage,
 I Gyldenaaers-Dage,
 Fru Hjertelils Broder og Son!

Lys-Alfen opmaaler
 Da Mark, Skov og Muld,
 Alt hvad han bestraaler,
 Gienfinner som Guld,
 I store Udgifter
 Han Guldet udfifter,
 Med Gieving det gribes om Land!

Vel Armod kun høster,
 Hvo Penge udsaaer,
 Men Hanegals-Røster
 I Leireborgs Gaard
 Om Guld-Morgenrøden,
 Med Liv efter Døden,
 I Bjartemaals-Lønerne spaae.

Saa findes paa Jorden
 De Saliges D'r
 I Hjertet af Norden,
 Hvor Fuglen ei døer,
 Men sover og vaagner,
 Og synger og dovner,
 Mens Himlen og Balgen er blaa!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

København. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Spørbdagen d. 15. Marts. Nr. 11.

Dansten, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark.

Det „Statistiske Tabelværk“, som, blandt meget andet, giver os Tal paa de aarlig fødte og selv paa de dødfødte Børn i hele Landet, hører vel ingenlunde til mine Livbøger, saa lidt som Tallene og Regnekunsten i det hele hører til mine Livstykker, blandt andet fordi der slet intet Liv er i dem, og kan derfor igrunden heller aldrig komme noget Liv udaf dem; men dog gad jeg nok vidst, hvad der ikke staaer i Tabelværket: Tal paa dem i hele Danmark, som taler Dansk og intet andet til daglig Brug, enten fordi de ikke kan eller fordi de ikke har Lyst til at tale fremmede Sprog. Hvorvel jeg imidlertid ikke veed Tal paa disse virkelig dansttalende, altsaa rigtige Danstere i Danmark, saa veed vi dog alle, at de endnu indenfor Sønder-Jylland ikke blot udgjør Folke-Mængden, men Befolkningen i det hele, da de, der endnu taler Lyst til

Hverdagsbrug, thi det de er langt flere end Danskerne maatte ønske, dog som Tal-Størrelse kun udgjør en meget lille Deel af Landets Indbyggere, medens de, der hos os til daglig Brug tale et andet fremmed Sprog end Tyisk enten er blotte Reisende eller, udenfor Hovedstaden, en stor Sjældenhed, der gjør hverken fra eller til.

Dette maa vel være Hoved-Aarsagen, hvorfor man sædvanlig kalder det Overdrivelse, Tysterhad, Pæredanskhed, eller hvilke plubbervælske Stielbsord man heller bruger, naar jeg sædlig gjør opmærksom paa den store Fare, uet lille danske Folk løber eller staaer for at tabe sig selv og sit Fæderneland til de Fremmede og da især til Tysterne, som baade er for os de mest nærgaaende, og er tillige vel de nærigste og umætteligste af alle Mennesker. Jeg siger, dette maa vel være Hoved-Aarsagen til, at hvad der i alle andre Lande under Solen kun støber de Fremmede, aldrig de Indfødtte, dog i Danmark synes at støbe Folket ligesaa meget, som de Fremmede; thi at Folke-Mængden dog hos os, som allevegne, ønsker at beholde hvad den har, og vil kun meget usdig trække for de Fremmede, det følger jo af sig selv, og det gav sig endnu isjor tydelig tilkiende ved de saa at sige utallige Navne, man saae paa Bønstrifterne til Rigsdagen om, at det maatte forbydes alle dem, der ikke havde dansk Indfødsret, enten

at tie eller drive Jord eller at vinde Borgerkab og drive borgerlig Næring i Danmark.

Men just fordi man kan være vis paa, at det gjælder om Danmarks gamle Indbyggere ligesom om alle andre Landes, hvad der da ogsaa er gamle Ord i Danmark, at enhver er sig selv nærmest, og at, naar vi maa raade, da „skal vore egne Hunde gnave vore egne Been“, og fordi især de sidste tre Aars Kamp for gamle Danmark klarlig viser, at hos os fremfor nogensteds er „Hund djærvest for sin egen Dør“, just derfor maa Hoved-Grunden til den værste Skolighed midt under Faren for at blive de Fremmedes og da nærmest Tyskernes Trælle, Hoved-Grunden dertil hos det danske Folk, der, saa lille, som det er, har vist, at de Gmaa er ikke altid at spøge med, naar de blive vrede, det maa være Bantundighed eller Bannaad, Forkvæling og Forgjørelse, Mis-Edelse og Mis-Dplysning i Henseende til alt hvad der ikke ligger lige for Næsen eller, naar man træder paa det, springer i Dinene.

Naar man nemlig ikke blot i en Bog men i sin egen Pande kan hvad paa godt Dansk kaldes „stave og lægge sammen“, da lærer man strax, at naar de Fremmede, og da hos os nærmest Tyskerne, var Landets Eiermænd og Folkets Ledere og Læremestere, da gjorde det for Dieblisset ingen Forskiel, om de Fremmede

i Landet var faa eller mange, og at selv med Hensyn paa Fremtiden gjør det kun en Forskiel, naar den indfødte Folke-Mængde, mens den endnu i Næverne har Over-Magten, tillige kan faae det i sit Hoved, hvordan baade den Kraft, der ligger i Næverne og den Kraft, der ligger i Munden og løber om i Hovedet, og især den Grund-Kraft, der ligger i Hjertet og Villien og samler alle Kræfter, maa udvilles og bruges for at nøde de indenlandske Fremmede, som vi med eet Ord vil kalde „Hjemtyskerne“ til enten at reise udenlands eller at stille Fingeren i dansk Jord og lugte, hvor de er, alt efter vort gamle Ordsprog „Stil følge eller Land flye!“

Noget kan nu vist nok i denne Henseende udrettes ved gode danske Love om Indføds-Retten, men dels hører der dog ogsaa et godt dansk Hoved til at hitte paa saadanne gode danske Love, dels maa Folket have sat sig fast i Hovedet, at saadanne Love skal baade gives og følges, førend man kan vente, at Regjeringen og Rigsdagen vil give og overholde dem, og endelig vil de Fremmede, som har Lyst til at sidde os paa Hovedet, trods alt, hvad vi ellers gjør, dog faae deres Krig frem, dersom vi ikke kan vænne dem af med at see os over Hovedet. Dette, vil man sige, er en meget vanskelig Sag, og det maa jeg selv belienbe, det er en meget vanskelig Sag, især i Danmark, hvor man

endnu synes at være meget tvivlsraadig om, hvorvidt man virkelig har et eget Hoved, eller kun et Laanes-Hoved eller et Riobe-Hoved, der egentlig sidder i Bøgerne, som man bærer under Armen eller, naar man skal gjøre noget andet, lægger paa Hylben, thi det følger af sig selv, at førend man kan tage sit Hoved iagt for at overgloes og oversees, maa man være sikker paa, man har et Hoved, der sidder paa sit eget og hænger forsvarlig sammen med hele Kroppen, saa det ikke falder af og gaaer itu, naar man gjør en raff Bevægelse. Det er nu løierligt nok med det, at det falder aldrig Italienerne, Spaniere, Franskmænd, Engelmænd eller Tyskere, ja, ikke selv Bøhmere eller Ungarer, knap nok Russer og Tyrker ind at tvivle om, at de jo har et eget og det i grunden et meget godt Hoved, saa det giælder kun om, at de lærer at bruge det ret og kan faae Lov til at følge det, men heroppe i vort Høi-Norden, hvor man dog skulde troe, at Hovedet netop havde sin rette Plads, der begynder først den fremme Tvivlsraadighed, som i Danmark er blevet til en indgroet Mistvivl om Hoved-Sagen, der aabenbar er den: om man i vort Høi-Norden har et eget Hoved, som man maa have, for at see med sine egne Øine og staae paa sine egne Been, og som man kan følge uden at løbe mere Fare

end alle Følk i denne Verden er udsat for, og som man kan kan undgaae ved at lægge sig til at døe.

Det er nu imidlertid allerede temmelig klart og bliver daglig klarere, at hvis vi Smaafolk i Norden ikke kan faae den Tro, at vi har et eget Hoved og faae Mod til at følge det, da maae vi lade os slæbe af de Fremmede og da især af Tyskerne derhen, hvor vi dog ikke har mindste Lyst til at ende vore Dage, slæbe til Tyskland, hvor man ikke gjør andet end „bygger paa Helvede“ med den Grundsætning, at „selvgjort er velgjort“, saa at selv et Helvede, man selv har byggt, er i alt Fald meget bedre end et Himmerig af Guds Raade.

Det første vi nu baade i Danmark, Norge og Sverrig maa komme efter, førend vi kan faae den Tro, at vi har vort eget Hoved og gjør klogeft i at følge det, det er, at vi har allesammen eet Folke-Hoved, for der kan ligesaa lidt være tre eller fire Folke-Hoveder i vort Norden, som der kan være to eller tre i Stor-Britannien, femten i Italien og sex og tredive i Tyskland, saa det maae vi først og fremmest finde os paa og finde os i, at Danskhed, Svenskhed og Norskhed er hos os, ligesom Sachsisshed, Frankisshed og Svabisshed i Tyskland, eller Engelskhed og Skotskhed i Stor-Britannien, en Hjerte-Sag, der vel er fuld berettiget til at giælde

for en Hoved-Sag i alle vore indvortes Anliggender, men ingenlunde i vore udvortes Forhold. Det gaaer nemlig dermed i det større, ligesom det gaaer i det mindre med enhver af os, som er Mand i sit Hus, thi vore huslige Anliggender maae vi vel, naar vi vil have Husfred og nyde hvad man kalder huslig Lyfsalighed, rette efter vort Hjerte, altsaa efter vor Raad, om vi har en, men i Henseende til Rigsdags-Balgene og alt hvad der griber ind i Forholdet af vor Balgtreds til andre Balgtrede og til hele Riget, der maae vi, om vi skal udrette noget med Kraften af hele Balgtredsen, ogsaa have og følge et Fælles-Hoved, uden Hensyn paa vor egen eller vor Rones Tilboielighed eller Nødsbydelighed, og tænker vi os ved Ministerbordet, da seer vi strax, at vi der maae have og følge et Rigs-Hoved uden Bild og Benflab, naar det skal gaae godt med Rigets Sager.

Har vi nu faaet Hoved-Spørgsmaalet rigtig stillet, saa det bliver et Spørgsmaal om, hvorvidt vort Norden har sit eget Hoved og gyldig Grund til at følge det, heller end et Dødning-Hoved, som det Romerske, eller et Bildhoved, som det Tyfse, et Brughoved, som det Franske, eller et Krolhoved, som det Engelske, da behøver vi slet ikke i blind Egenhærlighed at forudsætte, at Hvi-Norden ligesaa vel som Tyfkland, Frankrig og Stor-Britannien maa have sit eget Hoved, som

egentlig hele Europa eller hele Verden burde, og, var de kloge nok, ogsaa vilde følge, men vi behøver blot at see paa vort Nordens Tungemaal og paa den Nordiske Tankegang, der har udtrykt sig selv i Nordens gamle Mindesmærker og klarest i hvad vi kalder den „Nordiske Mythologi“, for at finde, at Hvi Norden langt fiendeligere end nogen anden Deel af den ny Folke-Verden har sit eget Hoved, der slet ikke lader sig rumme i noget af de andre Folke-Hoveder, som end er oven Mulde, og som derfor Nordens Folt maae følge, naar de ikke vil være de Fremmedes aandelige Trælle, spille falsk og gjøre alting skævt.

Kommer vi nu først saavidt med folkelig Oplysning i Danmark, at vi see, at det lille danske Folt ingenlunde er et Brudstykke af eller et Paahæng til det Tyske, men er en lyslevende Afdeling i det nordiske Folt, hvormed det staaer i uopløselig Sammenhæng, da først er vi paa gode Veie til at fatte og bruge vort eget Hoved og at følge det Fremmede til Dørs, naar det ikke vil finde sig i Billighed og nøies med Gæste-Retten hvor det ingensteds har hjemme.

I Henseende til Lovgivningen maatte vi da vel aabne os for vore nordiske Grander, saa de behøvede blot at sætte sig ned hos os for at have dansk Indfødsret, og sætte en Pind for Oversømmelsen med Bildfremmede især Bildtyskere, fordi Tyskerne hedder med

Dette Bildtyskere hos os, blandt andet, fordi de bryder sig kun meget lidt om Tyskland, men meget for meget om sig selv og deres Tyskhed, som de indbilder sig og paastaer, har Ret til at raade og herstille allevegne, ja, over hele Verden, fordi det er den rene, klare Fornuft; men det vil dog aldrig være Hovedsagen, thi Hovedsagen er, at vi i hele vort huslige og offentlige Liv bruge vort nordiske Tungemaal, følge vor egen nordiske Tankegang og opfostre vore Børn til at gjøre begge Dele endnu meget bedre end vi.

Her seer vi Runen, og skøndt denne nordiske Hovedsag ogsaa i Sverrig og Norge endnu betragtes meget for løst og behandles tit meget letsludig, saa er det dog især i Danmark, at man, langt fra at holde paa Modersmaalet og den dermed overensstemmende Tankegang, har drevet et sandt Afgudereri med de fremmede Tungemaal og tilsvarende Tankegange, og stræber ret med Flid at indpode dette Afgudereri hos den opvoksende Ungdom, saa Tungemaal og Tankegangen, saalænge dette varer, maa nødvendig blive mere udansket og unordisk fra Slægt til Slægt, mere og mere forvandlede, mishandlede og foragtede af Tyskheden, som Danskerne, naar de trælle allerivrigst for den, kun ynkkelig kan efterabe, aldrig tilegne sig.

Naar vi nu siger til Danstjerne: vil I virkelig beholde Danmark til Krv og Eie og leve lykkelig der, da maae I fremfor alt „blive ved at tale Dansk“ og opfostre jere Børn til at tænke paa Dansk om alle virkelige Ting og vigtige Sager, men det kan ikke skee, med mindre I feier alle de fremmede Sprog, og især det Tyske, ud af jere Huse og af jere Børneskoler for Drengene saavel som for Piger; see, da sætter de gjerne et ynkeligt Ansigt op, fordi de paa den ene Side godt føler, det er sandt, men paa den anden Side gruer for hvad Tyskerne og især „Hjemtyskerne“ og deres Tilhængere vilde sige derom, og gruer for at alle de, som har gaaet i „den sorte Skole“ dog muelig med deres „sorte Kunst“ kan udføre hvad de altid har truet Danstjerne med: at gjøre dem til Dyr, til Fæ, kanstee endog saa til „Ulterde“ til Rotter og Muns, hvis de ikke ved giennem Skolen at lærste i de fremmede Sprog og i Husene brækte især paa Tysken alt hvad de kan, vil snart fortiene den endda kan maadelig erhvervede Titel af „dannede Mennesker“.

Der er, som man let seer, gode Raad dyre, thi selv den klareste Oplysning synes her at være spildt, saa det mindre er Bantændighed, end snart en kallingagtig Frygtfomhed og snart en smaalig Storagtighed, der gjør sig gjældende, og er saa udbredt, at hvem der ikke, som

vore lærde Følt og selv næsten alle vore Skjalde, immer lærer paa og gruer for, hvad man vil sige og skrive om dem i Tyskland, de lærer dog for det meste paa og gruer for hvad „Hjemtyskerne“, de lærde Følt og selv Skaldene vil sige og skrive om dem i Danmark, og at saalænge de gjør det, saalænge tør de neppe tænke end sige prøve paa at seie de fremmede Sprog og især Tysken til Dors.

Var det nemlig blot Dplysning, ikke Mod og Mandshjerte til aandelig Kamp og Seier, man sædvanlig fattedes, da vilde Mangelen snart være afhjælpet, thi for det første er Talen jo slet ikke om, at hvem der vil reise udenlands, bereder sig til det, saa godt han kan, ved at lære det nødvendigste af det Folks Sprog, han vil gjæste, eller at den, der i sin Birketreds har meget med Fremmede at gjøre, lægger sig efter at forstaae dem og gjøre sig forstaaelig for dem, eller at den, der vil skrive om fremmede Følt og Sprog, først, saavidt mueligt, gjør sig bekendt med dem, eller at hvem, der troer, han i Bøger paa et fremmed Sprog kan finde meget morsomt og lærerigt, som endnu fattes i danske og nordiske Bøger, han søger det hvor det findes; men Talen er aabenbar kun om, hvad alle Danske til daglig Brug skal tale i deres Huse og hvad de skal enten sulte eller taale, at deres Børn, mens de er Børn, oplæres i, og at det ubelærende maa være

Danst og Nordist, naar vi vil blive ved at tilhøre og hjælpe til at udgiøre det Nordiske Hoved-Folk, der unægtelig har et eget, fra alle andre kiendeligt Tungemaal og en eiendommelig Synsmaade for og Betragtning af hele Menneſte-Livet, alſaa et eget Hoved og en egen Aand, hvorgf der kan og ſtal udvikle ſig en egen Forſtaand, det er ſaa ſoleklart, at ſelv Muldvarper, der ikke kan taale Lyſet, maa finde det indlyſende.

Viſde man nu indvende, at vor opvokſende Ungdom vilde tabe i Rundſtab og blive tilbage i Udvikling, naar den under Dyræxten indſtrænktes til Danſt og Nordiſt Tale, Skrift og Læsning, da var den Indvendning meget let at giendrive, naar der ikke laae noget ganſte andet derunder end hvad der udtrykkelig ſiges deri, men vi veed alle, hvad Meningen er, at naar vore Børn ikke til deres ſyttende eller attende Aar havde talt eller læſt andet end Danſt og Nordiſt, da kunde de i deres ſyttende og attende Aar hverken tage Examen i Latin og Græſt, Tyſt og Franſt, eller i noget fremmed Sprog, alſaa heller ikke nær ſaa tidlig komme i en Bei, hvor man kræver en ſaadan Examen, og ſom man dog maa gaae for at faae et Levebrød. Det nytter ikke her, om man ſvarer, at det er jo dog forholdsviis kun ſaa faa af hele Folket, der kan faae et Levebrød for deres Skolegang og Dverhøring,

at det aldrig maa komme i Betragtning, hvor Talen er om den Stolegang og Opfostring, som er i hele Folkets Lære, det nytter ikke, fordi dette Spil i Examinens og Levebrøds-Lotteriet er hos os en smitsom Sygdom, der trænger igiennem snart til alle dem, der bryder sig det mindste om deres Børns Dannelse. Det nytter heller ikke, om man svarer, at naar kun først Forældrene gav deres Børn en folkelig, hjemlig og derfor ogsaa netop god og frugtbar Dannelse, da vilde Bedkommende snart nødes til enten at affstøffe alle de tossede Examinere, eller dog gjøre dem saaledes om, at netop de, der var naturligt og folkeligt opfostrede, maatte ndmærke sig derved, thi man tænker, at enten vilde det aldrig skee, eller ens egne Børn vilde dog blive Offeret, som naar Roen bser, mens Græsset groer. Det nytter endelig ikke engang, om man svarer, at alle stikkelig gode Hoveder, som under Opvoerten har faaet Modersmaalet i deres Magt og er blevet hjemme i Dansk og Nordisk Læsning, de vil, om man endnu kræver de tossede Examinere til offentlig Virksomhed, meget let og meget snart kunne underkaste sig dem, uden at tabe hvad de ved den folkelige Opfostring har vundet, thi da siger eller tænker man dog, ja, det er "de gode Hoveder", men saa "de daarlige Hoveder", hvad skal der blive af dem?

Det er jo nemt seet og let sagt, at de „meget daarlige“ Hoveder vil aldrig, hvad man saa end gjør ved dem, due til Hovedbrug og Hovedbrud, men at meget daarlige Hoveder til fremmede Sprog og Udenads-Læsning kan være meget gode Hoveder til Modersmaalet til Indenads-Læsning og til at drive en eller anden borgerlig Syssel, som der ogsaa skal Hoved til, og at vi endelig vilde faae langt færre meget daarlige Hoveder, naar vi ikke med Flid odelagde mange middelmaadige og forbedrede de fleste gode Hoveder ved en unaturlig Afretning og Forstoppelse, men selv denne flaaende Bemærkning vil sædvanlig strande paa den meget flade, men meget udstrakte Sand-Grund, at hidtil har man dog seet mangfoldige daarlige Hoveder ved lang Afretning, Slid og Glæb og Lykkestræk at slippe taalelig fra alle de befalede Examinier og slippe ind i et godt Levebrød og slippe ud af Verden tit meget hæderligere end mangt et godt Hoved, og at, har desuagtet Danmark staaet og Dansten hyttet sig, saa gjør de det vel ogsaa herester, stisndt man bliver i det gamle Eraab, som er det eneste, hvormed især de stakkels daarlige Hoveder kan være tjent.

Dog, langt fra at blive nedslaaet over Afmagten i alle de klare Fornuft-Grunde, man paa Papiret kan give for, at vi maae blive ved at tale vort Modersmaal og oplære vore Born i det, om vi ellers vil beholde vort Fæderneland i Fred for de vildfremmede

Folk, og især for Bildtysterne, saa morer og muntre det mig meget mere engang at see det ordenlig ført til Bogs, hvad der i grunden har drevet Folk herinde til at foretrække den tykke Afretning for den danske Dannelse, som er Dannished, thi er det ikke dog meget morsomt, at det til Slutning bliver for de daarlige Hoveders Skyld, vi skal opoffre de gode Hoveder og tilfidsætte hvad der tjener dem bedst, og at dette bliver den videnskabelige Grundighed, som vi albrig var kommet til, naar vi ikke havde lært Tykt, og som vi, til vor ubodelige Slæde, vil tabe, naar vi lader Tykten fare! Ja, vilde det ikke være en forfærdelig Ulykke, om Ridsbøveberne kom til at giælde for hvad de er, og blev saa meget mere ioinesaldende, jo mere de gode Hoveder ved en god Behandling udviklede sig og stinnede i alle Birketredse! Jeg tiltroer virkelig ogsaa alle Dannemænd og Dannelsvinder saa megen Gølelse for det Sande og saamegen Sands for det Morsomme, at naar de blot rigtig faaer Syn paa, baade hvorfra den fremmede og især tykke Afretning hindrer os og hvorefter den fører os, da vil de baade lee ad den og væmmes ved den, og da faaer den snart sit Lobepas.

Num en eneste Bemærkning vil jeg endnu gjøre, og det skal være den, at naar man paastaer, at det vilde see yndelig ud med den Forstand, man kunde komme til ved blot at tænke paa Dansk, og med den Kundskab, man blot skulde øse af Danske og Nordiske Bøger, da taler man, som den Blinde om Farverne, thi jeg er ganske vis paa, at hvem der blot har læst „Danskere“ og eftertænkt hvad der staaer i den, vil om alle virkelige Ting og vigtige Sager i det mindste tænke meget klarere og tale meget tydeligere end de fleste, som deres hele Tid har tygget paa den latinske Grammatik, paa Skallerne af fire, fem fremmede Sprog og paa en heel Snees høityste Bøger, og dog er „Danskere“ jo kun

en meget ringe Deel af hvad man kan læse og eftertænke uden at kunne andet end Dansk, end sige da, naar man kan lidt Svensk og Islandsk til, som vi jo bør og meget let, naar vi selv har lært det, kan lære dem af vore Børn, der har Lyst og Nemme, følgelig alle dem, der virkelig kan have Gavn deraf. Havde vi derfor kun selv en Tusindedeel af den Oplysning og Estertanke, baade om det udvortes og indvortes Menneske-Liv, som man kan opnaae, uden at kunne noget andet Sprog end sit danske Modersmaal og uden at have læst en eneste tysk Bog enten i Grundsproget eller Oversættelse, og blev denne Oplysning og Estertanke daglig almindeligere hos hele Folket og rigere i hver opvoksende Slægt, da behøver man ingen Spaamand at være, for klart at kunne forudsæe og dristig forudsige, at selv tyske Professorer, naar de havde lært lidt Dansk, eller blot lagde sig lidt paa Rundskab om, hvordan vi stillede vore Sager i alle Henseender, skulde høilig forundre sig over den levende Sammenhæng, der var i vor Tankegang, og den Klogskab, hvormed vi vidste at behandle alle virkelige Ting og Livs-Forhold, skiondt vi, efter den høityske Philosophies himmelske eller dog næsten himmelske \circ : høiluftige Maalestol, hørde mere til Fiskenes og Fuglenes end til de eneste rette Menneskers \circ : Tyskernes Slægt!

Bestillinger paa „*Danskeren*“ modtages i alle Bogkøbehandlere i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker *Qvist*, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogkøbehandlerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af *N. J. C. Grundtvig*.

Kjøbenhavn. Trykt hos *J. D. Qvist*.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Søndagen d. 22. Marts. Nr. 13.

Lovsang for de Danskes Seier i Kampen for Fæderlandet.

Mel. Lovet være du Herre Christ.

Syng med os, baade Mart og Slov,
Gud til Ære, til Pries og Lov!
Underlig er Hans Bei og Færd,
Altid Han er til Hjælp dog nær,
O, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Land og Hav:
Hvad vi savned, det Gud os gav!
Synger med os, I Stjerner smaa,
Synger med os, I Bølger blaa:
O, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Nat og Dag
 Gud forsvarer den danske Sag!

Synger med os, I Gubber graa,

Synger med os, I Pøder smaa:

D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Blomst og Fugl:

Lykken leger med Danmark Skjul!

Blomstre skal Freden her paany,

Rjærlighed synge høit i Sky:

D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Syd og Nord:

Fred med os har Gudsfredens Ord,

Bandre det skal fra Favn til Favn,

Byde: Guds Fred! i Jesu Navn,

D, Gud stee Lov!

Syng med os, hvem der elsker Fred,

Liv og Lys i al Rjærlighed!

Derfor det danske Blod udbrandt,

Derfor vi stred og Seier vandt,

D, Gud stee Lov!

Syng med os, hvert et Hjerte godt:
 Gud, Han seer dog paa Hjertet blot,
 Finder Han der den gode Grund,
 Glæde Han saer der alenstund!
 O, Gud fæe Lov!

Velkomst i Hjemmet til de Danske Krigskarle.

Rei. Vi Sømand gjør ei mange Ord.

Lad Lyffen vaase hvad han vil
 Om Sællandsfar og Jyde!
 For Baas, hvor det gaaer bidhvast til,
 Har intet at betyde,
 Og bidhvast gif det til isjor
 Bed Jdsted og Missunde,
 Der luffed, trods de stolte Ord,
 Vi smukt de tyffe Munde.

Velkommen hjem til Huus og Gaard,
 Og til en yndig Pige,
 Enhver, som, med og uden Saar,
 Har sribt for Danmarks Rige!

Gud give, Det maa staae i Fred,
 Som „heiligt Bang og Bænge“,
 Saa ingen Tysker lystes ved
 At spotte Danste Dreng.

Dg gid, som her, med Liv og Lyft,
 I Hytter og i Sale,
 Om Danste Karles Kæmpebyst
 Maa høres Sang og Tale,
 Saa Piger smaa vil ogsaa med,
 Naar det i Stuen lyder
 Som før „ dengang jeg drog afsted!“
 Vi veed, hvad det betyder.

For kommer Tysken saa med Raas
 Igien til Dannevirke,
 Da finder Ledet han med Raas,
 Som han kan ei opdirke;
 Da mødes under Dannebrog
 Han brat af Holger-Danske,
 Som lærer ham det danske Sprog
 Med Hurra og Staalhandske.

Saa lad os høre nu, hvordan
 Det Danste Hurra klinger,
 Naar Holger-Danske Menigmand
 For Tyskens Dren ringer!

Hurra, Hurra, for Dannebrog,
 For Kongen og hans Ka'le!
 Det er det gamle Ræmpesprog
 Paa Bjerger og i Dale.

Bigtigheden af Idsted-Slaget og Beretningen derom.

„Danstercens“ Læsere og Læserinder har vist alle ønsket at see en udførlig og paalidelig Beretning om Idsted-Slaget, saa det maa have været dem i Raad, at jeg forleden stillede den Forespørgsel til Krigs-Ministeren: hvad der saalænge havde forsinket og endnu forsinkede en saadan Beretning? og skiondt det Svar, jeg fik, kun var lidet trosteligt, vil jeg dog her aflægge Regnskab for den høitidelige Samtale, som vel ikke ret mange gjør sig den Uleilighed at oplede i Rigsdags-Lidenden, og som dog, efter mine Tanker, bør være alle vitterlig.

Spørgsmaalet indledes da paa følgende Maade:

„Ijsor Skjærsommer, da vi, og Ministrene med os, holdt Gilde og Høitid for „Danmarks Riges Grundlov“, som vi ønskede Methusalems Alder, da mindedes vi derved, som vi maatte, med Glæde og Stolthed

Danehæren, hvis Helteblod gjorde, som vi sang, „vor Friheds Morgen rød, men straalende tillige“, og da spaaede den høitærede Krigs- Minister, at, dersom Sværdet igien foer af Steben, da vilde Danehæren i 1850 kæmpe ligesaa heltemodig som i de forrige Kampens og Storkærligheds Aar, og allerede i den næste Maaned git den ærede Ministers Spaadom i Opfyldelse, endog langt mere glædelig og glimrende end vi, ja, vel selv end Ministeren turde ventet.

Dette Julislag, med den dyreløbte, men ogsaa dyrebare Seier, som ikke blot har givet Danehæren Ry til Verdens Ende, men som ogsaa har gjort, at der ved Landets Ende: paa Dannevirke og i Kronværket, kan synges og er sunget med Sandhed „Dansten har Seier vundet“; dette Dommendags-Slag til Holsten-Gottorps Fald og Danmarks Opreisning, hvorom, saalænge Danmark staaer, danske Skjalde med Lyst vil kvæde, som vil i Mindet være det danske Folks Stoltthed, og som det skal være Historiestriverens Ære at fremstille i sin store Sammenhæng med Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid; denne Hoved-Begivenhed i vort lille Verdensløb venter vi, venter hele Norden nødvendig med Længsel en paalidelig og fuldstændig Beretning om, fra Danehæren selv, som ikke har for Skik at prale, men som ogsaa nu har udrettet saa store Ting, at den godt kan nøies med at sige Sandhed. En saadan ubørlig

Beretning om Isted-Slaget er ogsaa, efter Berlings-Avisen, for lang Tid siden kommet Krigsministeriet tilhænde, men synes der at være begravet, eller dog at være lagt paa Hylben, uden at nogen, som ikke er indviet i Ministeriets Hemmeligheder, kan begribe, hvorfor; thi vel har der engang staaet i Berlings-Avisen, som om det var fra Krigsministeriet selv, at den Høistbefalende for Danehæren ønskede, at Beretningen ikke hurtig skulde kundgøres, men deels synes mig, at vi her slet ikke befunde os paa Dustersnes Enemærker, da ikke blot Danehæren, men hele det danske Folk havde ustridigt Krav paa en hurtig Kundgiørelse, og havde dobbelt Krav derpaa, da Ministeriet har sat en Lov igiennem, der egentlig giver Krigs-Ministeriet Monopol paa danske Krigs-Efterretninger; deels det, og deels kan jeg dog heller ikke troe, det skulde være den Høistbefalendes Ønske, at denne Beretnings Kundgiørelse skulde opsættes saa længe, saalænge til den varme Deeltagelse derfor, saa vidt mueligt, var kielnet, og saalænge, at falske Rygter og forvanstede Beretninger kunde faae Tid til at rodfæste sig.

Da nu Ministeriet heller ikke har betroet Thinget det allermindste om Grunden til denne besynderlige Hemmeligholdelse af hvad der nødvendig maa være alle Dannemænd kært og kun kan være Fienden ubehageligt at høre, saa kan jeg, som dansk Føllesmand,

ikke unblade endnu for Slidsmissen denneføde at stille den udtrykkelige Forspørgsel til den høitærede Krigs-Minister: hvad i al-Verden der dog saalænge har kunnet forsinke og endnu forsinke Kundgiørelsen af den udførlige Beretning om Jdsted=Slaget? "

Hertil svarede, efter Rigsdags-Tidenden, Krigs-ministeren: det har sin Rigtighed, saaledes som den ærede Tale har ytret, at den commanderende General har forlangt, at Beretningen om Slaget ved Jdsted indtil videre ikke blev offentliggjort, og, da Ministeriet maatte billige de Grunde, hvorfor den commanderende General ikke ansøgte, at den blev bekendtgjort, er den heller ikke hidtil kommet til Publikums-Kundskab. Saalænge Krigen varer, er det vigtigt, at Fienden saa lidt som mueligt faaer Efterretning om vore Foretagender: en Rapport indeholder Beretning om det Forbigangne, men selv heraf kan en klog og snu Fiende udbrage Oplysninger om vore Dispositioner, om Armeens Styrke, dens Bevægelser, de Commanderendes Fordeling og mange andre Ting, som kunde være ham til Nytte og os til Glæde. Dersom den commanderende General ikke havde forlangt det, vilde Ministeriet alligevel ikke have bekendtgjort Rapporten (Hør!); men nu ere disse Grunde ikke længere tilstede, og for mere end 14 Dage siden er den Beslutning tagen: at bekendtgjøre Rapporterne over Slaget ved Jdsted, Fægtningen ved Nibsunde og

Kredrifsstab. Bekjendtgjævelsesmaaden bliver den: man har overladt Rapporterne til Bestyrelsen af det Invalides-fond, som er stiftet ved Armeen. Bestyrelsen vil udgive en Beretning om de foreskudne Krigsbegivenheder, ledsagede med Kort over Egene, uden hvilke de i en ringe Grad vilde være forstaaelige. Disse Forarbejder have medtaget endel Tid og ere, saavidt jeg veed, endnu ikke gaaft tilende, men de vil snart blive det, og da vil de blive bekjendtgjorte. Som sagt, denne Bestemmelse om Maaden, hvorpaa de skulle bekjendtgjøres, er tagen for mere end 14 Dage siden, længe forinden jeg erfarede, at den ærebe Taler vilde interpellere Ministeriet.

Efter Rigsdags-Tidenden endtes nu den lidet opbyggelige Samtale med følgende Ord af Grundtvig: ja, hvad den høitærede Krigsminister sagde om Grunden, hvorfor baade den Høistbefalende havde ønsket, at Beretningen om det Slag, der gjorde Udslaget, ikke skulde offentliggjøres, og hvorfor, som han tillige sagde, Ministeriet alligevel vilde holdt den hemmelig, selv om den Høistbefalende havde bedt derom, det er mig baade saa nyt, og var, i det mindste for mine Dine, saa dunkelt udtrykt, at jeg ikke kan have nogen synderlig Mening derom; men jeg maa dog sige, at det skulde være formæderligt, om Slaget ved Jøsted var det første Slag i Verdenshistorien, i Anledning af hvilket, de, der vandt Slaget, skulde være saa bange for

Fiendens Benyttelse af deres Seiersberetning, at de heller stulde lade de største Løgne og de værste Forvanskninger gaae om iblandt Folk end røbe, hvorledes de havde slaaet Fienden! Jeg kan ikke forstaae denne Grund og jeg maa aabenhjertig tilstaae, at jeg heller ikke troer den (Hør!), nei, jeg troer virkelig, indtil jeg bliver bedre overbevist, at Grunden, hvorfor man saalænge har holdt Beretningen hemmelig og endnu holder den hemmelig saalænge man kan, og lader den komme ud paa en Maade, hvorved den vil faae den mindst muelige Offenlighed — thi den skal jo blot komme ud med Kort og dyrt betales til Juvalidefondet, som det hedder — jeg siger, indtil jeg bliver bedre overbevist, troer jeg, at Grunden simpelthen er den, som har været Grund til saameget andet, at man „vil ikke irritere Fienden!“

Dette velbekendte Stil-Ord fra 1807 kan nu vel synes bittert nok, men det er dog langt fra at kunne udtrykke al den Bitterhed, Dannemænd smage, naar der tænkes paa, at Idsted-Slaget, der kunde og stulde gjøre Retten til Slesvig ligesaa klar, som det gjorde Besiddelsen deraf, det behandles, saavidt mueligt, baade som en militær og en diplomatisk Hemmelighed, istedenfor aabenlyst at føres i Marken og kastes i Bægtkaalen til Pant paa, at der er meer hvor det kom fra. Nei, den Bitterhed er usigelig stor, thi det er soleklart, at saa-

længe man ikke har Sind og Mod til at gjøre Jdsted-Slaget gjældende, som Kraft-Grunden til vort Krav paa Slesvig, saalænge er vi ikke videre end 28. Jan. 1848.

Paa Rigsdagen passer det ikke at udtrykke sig skarpt herom, naar man ikke tillige vil foreslaae Ministeriet sat under Tiltale, og det vil jeg ikke, for jeg maaskee af Omstændighederne kan nødes dertil, thi vel bryder jeg mig ikke stort om at have Overtallet imod mig, naar jeg har Retten for mig, men naar en Rigsdagsmand forudsæer, at et Forslag kun vil vække et oprørende Ordskifte, da bør han efter mine Tanker ikke gjøre det, og desuden er Rettergangen med et Ministerium om Rigs-Styrelsen i det hele sjelden eller aldrig til Gavn. Giennem Læse-Berdenen maa jeg derimod paa den stille Bei stræbe at gjøre baade Ministeriet, Rigsdagen og Folket opmærksomme paa, at efter Jdsted-Slaget staaer den „danske Sag“ paa en Korsvei, hvor det efter alle Mærker er lagt i Regjeringens Haand, om Danmarks Rige skal bestaae eller forgaae, saa hvis Regjeringen nu svigtede den „danske“ Sag, det være sig af hvilkenombest tænkelig Grund, da forraadte den Sagen, Folket og Riget, og Ministeriets Ansvarlighed har da aldrig været og kan aldrig blive klarere, og Diebliffet er for oplyste Dannemænd et af de ængsteligste i hele Danmarks Riges Historie.

Saa længe nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland var heelt eller halvt i Fjendevold, da var det vist nok klart, at Danmark aldrig ved Underhandlinger vilde komme i virkelig Besiddelse af „Ewstens Æble“, og det var for mig intet Dieblit tvivlsomt, at jo Danmark, naar det ikke vilde opgive sig selv, maatte stole paa sin Lykke og saa snart som mueligt lægge Sværdet i Bægtstaalen, uden at ændse alle de Betæneligheder, som fra flere Sider reiste sig derimod, men disse Betæneligheder var imidlertid saa mange og saa store, at der hos Regieringen virkelig udtrævedes et ikke saa lille Gran af Heltemod for at komme til den faste Beslutning at lade det „briste eller bære“. Mange forunderlig sammenstødende Omstændigheder, hvori Forsynets Haand var umiskienkelig, nødte imidlertid Regieringen til at vove det afgjørende Slag, og kunde det end, som jeg dog ikke stionner, være tvivlsomt, paa hvilken Side Selvopoffrelsen var kæflest og æblest i Juli-Slaget, saa kan der dog ikke være mindste Tvivl om, at jo Lykken i det hele var paa vores Side, især da Fjendens følgende Forsøg paa at sprænge vor Forsvars-Ræde fra Misfunde til Fredrikstad saa aabenbar mislykkes.

Fra dette Dieblit af hører der ikke længer Heltemod hos den danske Regiering til at holde paa Slesvig eller Sønder-Jyllands fri Besiddelse som en afgjort

Sag, hvori ingen Stormagt eller Smaamagt kan blande sig, uden med himmelraabende Uret at udæste Danmark til en ny Dødsstump, og der er ikke mindste Grund til at tænke, at nogen af Europas Stormagter vil gjøre det, naar Danmark indskrænker sit Krav til hvad Det har baade Ret til og Hold paa, overladende det ganske til Stormagternes Afgiørelse, i hvilken Stilling og Forbindelse Holsten og Lauenburg herefter skal staae, naar Danmarks Fred og Frihed kun ikke derved sættes i siensynlig Fare, men Riget faaer et nogenlunde billigt Bederlag for de store Pengetab, som det holsten-gottorpste Oprør og Forræderi aabenbar har forarsaget.

Naar derfor vort nærværende Ministerium ikke blot tilbageholder den udførlige Seiers-Beretning om 3dsted-Slaget, der kunde og skulde oplyse hele det danske Folk om den lykkelige Ende, Gud har gjort paa den farlige, længe tvivlsomme Kamp om Rigets Grænse og Rigets fri Tilværelse, men naar Ministeriet paa alle Maader lader os forstaae, at det ikke vil puffe paa 3dsted-Slaget, uagtet det var med alle Stormagternes Samtykke at vi der lod Sværdet skifte, at det ikke vil gjøre Seiren giældende til at hævede Danmarks Rige den fri og fulde Besiddelse af Slesvig eller Sønder Jylland, som en med Bøld løsrevet, men med Magt atter indtaget Deel af Riget, da maa de selv indse, hvad de ogsaa selv har pmtet om, at det er en Op-

givelse af den „danske Sag“ eller, som Udenrigs-Ministeren har udtrykt sig, en Forlæbelse af den „egenlige danske Politik“, for muelig at vinde noget, som de sætter store Priis paa, nemlig hvad de kalder en „Heelstat“.

Man behøver nu ikke at spørge, om dette, at ombytte „Danmarks Rige“ med en udansk Heelstat kan ske med det danske Folks Minde, med et Folks Minde, der i hele tre Aar har gjort saa store Opoffrelser og kæmpet baade saa tiækt og saa lykkeligt for Danmarks Riges Bestandighed, thi det seer man strax er en umuelig Selv-Modsigelse, men derimod maa man vel spørge, som jeg spørger her: hvordan et Ministerium, som føler sin Ansvarlighed for det danske Folk, kan ville blive ved Roret en Dag længer, naar det troer at maatte raade Kongen til hvad der, som Folkets ubodelige Skade, umuelig lader sig forsvare for Folket, om man end kan indbilde sig fra et høiere himmelsk eller lustigt Stade at kunne forsvare Opoffrelsen af Danmarks Rige og det danske Folk, det være sig nu af Hensyn til Kongens personlige Fordeel, til Stormagternes særdeles Velbehag, til det høitoplyste Tysklands Ære, til godt Forlig med de nu engang ligesaa foragtige som oprørste Holsten-Gottorpere, eller til hvad andet under Solen, man vil nævne. Saalænge „Kongeloven“ skalde gælde, saa Danmarks Rige kun be-

tragtedes som Kongens Stamgods og det danske Folk kun som den vorbenede Befolkning paa dette Stamgods, saalænge kan jeg nemlig godt forstaae, at Ministrene, naar de ikke folde varmt for det danske Folk og saae kun paa deres juridiske Ansvar for Kongen alene, kunde tilraade Opoffrelsen af Folket og Riget til Bedste for Kongens Person, men nu, da Kongeloven er ophevet og Kongen høitidelig har lovet ingen Beslutning at tage om nogen vigtig Sag uden med Folkets Minde, og da Ministrene ei blot er Kongen men nærmest Rigsdagen ansvarlige for deres Raad og for alle Regierings-Handlinger, da maae de jo aabenbar tilraade Kongen alle de personlige Opoffelser, som Folkets Belfærd og Rigets Bestandighed kræver, saa at naar Kongen af Danmark ikke kan vedblive at kaldes eller være Hertug af Holsten og Lauenburg, uden at Danmarks Rige derved maatte tabe sig i en splidagtig saaladst Heelstat, og uden at det danske Folk blev saaledes lænkebundet til hele Tyssland eller til Brudstykker deraf, at det umueligt kunde bevæge sig frit efter sit eget Læve, umueligt derefter ordne sine udenlandske Forbindelser eller udvikle sine indvortes og udvortes Kræfter, end sigte da i Historien med Ære svare til sit gamle danske Navn og sin gamle Berømmelse, eller bidrage sit til at udgiøre baade aandelig og verdslig den Nordiske Stormagt, som ingenlunde Mangel paa

fridbaarne Følt og store Anlæg, men kun Tidsumstændig-
hederne hidtil har hindret fra at reise sig; da maa, efter
mine Tanker, vort ansvarlige Ministerium enten raade
Kongen til at lade Holsten og Lauenburg fare, eller
det maa overlade Pladsen og Ansvaret til Danne-
mænd, som vil og tør raade til alt hvad det danske
Folks Liv og Danmarks Riges Bestandighed kræver!

Jeg tør nu vist nok ikke kalde det rimeligt, at vort
nærværende Ministerium vil nogen af Delene, men derfor
opgiver jeg ingenlunde Haabet om, at det vil see sig
vødt til en af Delene, thi der var jo saa lidt Rimelighed
for at Idsted-Slaget skulde fundet Sted, at man
maa tænke, Daneherren havde ligget paa Als endnu;
mens det gik som det kunde med Slesvig, hvis ikke
Holsten-Gottorperne havde været forblindede og
dumdriftige nok til at rykke frem og udæste Over-
magten, og i værste Fald vil da Fiendens Forblindelse
og Dumdriftighed vel til Enden blive hvad de fra Be-
gyndelsen har været: brugelige Midler i Forsynets
Haand til at frelse Danmarks Rige, som det let
kan synes, mod Rigets egen Billie!

Samllet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos B. D. Nøbbe.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 29. Marts. Nr. 18.

Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland?

„Danskerens“ Læsere og Læserinder har sikkert lagt Mærke til den Forespørgsel, jeg i Lørdags stillede til det samlede Ministerium, saalydende:

„Antager Ministeriet at have eller ikke at have fuld Ansvarlighed for alle Regierings-Handlinger i og angaaende Slesvig eller Sønder-Jylland, som ikke blot efter Grundloven maa regnes til Danmarks Rige, men som Riget i hele tre Aar har gjort store Opoffrelser for, og som Dancshæren har med Baaben indtaget og forsvaret?“

Hvordan jeg nu indledte og fremmede denne Forespørgsel, hvad Deel Folkethingets andre Medlemmer tog deri og hvad Ministrene svarede, det vil jeg vist nok ikke gjøre nogen Hemmelighed af, fordi det behagede Ministeriet kun at lade det stee for „lukkede Dørre“, men denne Omstændighed gjør dog, at ingen Beretning

derom kan gyldig afhjemles med Rigsdags-Tidenden, og at den eneste nogenlunde paalidelige Oplysning, jeg kan give om min Deltagelse i det varme Ordskifte, er mit eget kolbsfindige Udlaft til Indledningen, som man maa finde det rimeligt, at jeg, som skulde aabne Forhandlingen, ei synderlig er afveget fra. Denne min Opstrift var da fileet, som følger:

„Gid det maa være et godt Barsef for Danmark og alt ægte Dansk, hvad aabenbar er et Barsef, at det netop blev idag, den 22de Marts, Marsdagen for det store Omsving i vort folkelige Levnetsløb, da jeg skal stille min Forespørgsel om Minister-Ansvarligheden i Danmark og navnlig om Ansvarret for Slesvig eller Sønder-Jylland, det gyldne „Tvistens-Åble“ mellem Danmark og Nord-Albingien eller Holsten-Gottorp!

Det var nemlig, som vi alle veed, paa denne Dag for tre Aar siden, at Minister-Ansvarligheden, den uundværlige, den længselsfuldt ventede, undfangedes i Danmark, og paa denne Dag fastedes da ogsaa Træningen mellem Danmark og Holsten, der fra nu af skulde holde op at lives i Slesvig, men, naar det ei anderledes kunde være, naar Holsten haardnakket vilde paastaae sin Uret som Ret, da skulde de kæmpe om Slesvig og lade Sværdet jævne Trættens.

Her i Danmark, her er da ingen Revolution, ingen Omvæltning, som Regieringen skulde være nødt til at bryde med, her er ingen Marts-Erobringer, som skulde fravristes os med Staalhandsker, nei, her er ved en lykkelig Berel-Virkning mellem Kongen og Folket begyndt en folkelig, en dansk Reformation, det er: en Forsnyelse af Danmarks ældgamle Kongerige, en Forsnyelse, som Regieringen nu kun har Balget imellem at giennemføre eller at afbryde; men i Holsten, der udbrod en Revolution, som desværre greb om sig midt ind i Slesvig, og med denne holsten-gottorpste Revolution, hvori Sjælen og Rieruen er brændende Had til Danmarks Rige og dyb Foragt for det danske Folk, med denne Revolution kan Danmarks Rige og det danske Folk umuelig forsones eller forlige sig, thi det vilde være en soleklar Selv-Modsigelse, et folkeligt Selvmord, og har vi derfor virkelig endnu en ansvarlig Regiering, da maa det fremfor alt vise sig veri, at Regieringen ikke paa nogetombest Bilkar forsoner jeller forliger sig med den holsten-gottorpste Revolution, hvis hele Digten og Tragten har været og maa være ikke blot Afbrydelsen af den dansk-folkelige Reformation, men Danmarks Riges Oplosning og Undergang.

Dg nu er det os alle vitterligt, at Slesvig eller Sønder-Jylland, det var og er og maa bestandig blive Tvistsens Æble mellem den holsten-gottorpste Omvæltning

og Danmarks Riges Fornøjelse, og at Slesvig eller Sønder-Jylland har været Krigs-Sluepladsen i de sidst forgangne Aar og blev endelig i den haardnakkede Kamps tredie Aar Balpladsen for Dyrørs-Hæren, Sluepladsen for Danehærens Lovemod og Seiers-Lytte.

Nu har da Sværdet jævnet Trætten, Danehæren har vundet Slesvig eller Sønder-Jylland med sin Daad og kjøbt det med sit Blod, og viist sig mægtig til at undertrykke Dyrøret paa de danske Enemærker, til Eider-Grændsen, og nu maa det da ikke blot ligge Danehæren, men hele det danske Folk paa Hjerte, at Rigets Fornøjelse, som har kostet store Offere, men er dem ogsaa værd, ikke skal afbrydes, at Modet og Manddommen, Lytten og Seiren, som tilbagegav Riget sin Frihed og Ære, med sin gamle Udstrækning, at de ikke skal være spildt, men at Sønder-Jylland, atter vædet, ja, man kan vel sige oversvømmet med det danske Helteblod, maa bære Danmarks Rige Frugter, svarende til de store Dpoffrelser, Livs- og Døds-Kampen derfor har i alle Henseender krævet og har i Sandhed kostet det danske Folk.

Her reiser sig nu det store Spørgsmaal: hvem svarer det danske Folk for, at der ikke ved hemmelige Underhandlinger med Revolutionen og Dyrøret, deres Dp-havsmænd eller Belyndere, tabes igien hvad der aabenlyst med Baaben er vundet? hvem er Folket og os, Folkets Tillidsmænd, ansvarlig for, at Slesvigs

eller Sønder - Jyllands fri Besiddelse fiktres og hørdes Danmarks Rige?

Svaret herpaa kan vist nok synes saa let, at det var urimeligt at oplaste noget Spørgsmaal derom, thi der staaer jo i Grundlovens § 18, at Kongen er ansvarshfri, men at Ministrene er ansvarlige for Regjeringens Førelse; men Loven kan kun sige os hvad der bør være og kun Livet kan vise os, hvad der virkelig er Tilfældet, saa kun Ministrene selv kan sige og vise os, at de erkender og betænkter deres fulde Ansvarlighed for alle Regjerings - Handlinger, og da ret egentlig for saadanne Regjerings - Handlinger, som ved at angaae Besiddelsen af Slesvig og Danmarks Riges Stilling til det holfstengottorpste Oprør, aabenbar angaaer Folkets Liv og Rigets Skæbne.

Da flere Ministre desuagtet har udtrykt sig, som om de intet Ansvar havde for Regjerings - Handlingerne i det med danske Vaaben indtagne og med danske Tropper belagte Slesvig, og da jeg derhos saae det offentlig anmeldt, at der var udnævnt en slesvigsk Minister, som skulde have Ansvar for Kongen alene, saa fandt jeg allerede heri tilstrækkelig Grund til aabent og ligefrem at forespørge hos det høie Ministerium, hvorledes dette var at forstaae, men mit Spørgsmaal er i de sidste Dage blevet endnu langt nødvendiggere og tungere, hvis jeg ikke skal sige, at det paa en sørgelig Maade er

blevet overflødig, ved de Dplysninger, jeg troer mig i Besiddelse af om Ministrenes Betragtning baade af Slesvig og Holsten, og i det hele af den „danste Sag“, saavidt jeg kan see, som en Bisag, der maatte underordnes visse høiere Hensyn.

Skal nemlig dette tages bogstavelig, ja, skal det tages i nogensomhelst anden Mening end hvad dog i mine Dine er noget ganske andet, i den Mening, at man naturligviis i Henseende til den danste Sag, som til alle Sager i denne Verden, maa noies med hvad man kan opnaae, skal det tages i nogen anden Mening, saa at Ministrene høre sig over den danste Sag og stræbe at betragte den, saavel som den holsten-gottorpste Oprørs-Sag, upartist fra et vist høiere Stade, ja, da er det, desværre, klart nok, at Ministrene slet ikke antager at have noget Ansvar for det danste Folk og dette Folks Tillidsmænd, thi Folket og vi kan i Danmarks Riges Sag umuelig lade noget høiere Hensyn gælde end Rigets Bedste og Folkets Vel.

Imidlertid, uagtet jeg maatte være uærlig, om jeg sagde, at jeg efter al den Dplysning, jeg har kunnet faae om Ministrenes Betragtning af den danste Sag og af et saakaldt, men ogsaa kun saakaldt dansk Monarki, havde fundet anden Mening deri, end at Ministrene har gjort og vil gjøre, hvad de umuelig kan

forsvare for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, saa hverken vil eller tør jeg dog nægte Mueligheden af, at det høie Ministerium, ved udtrykkelig at udspørges om denne Hovedsag, kunde selv komme til mere Klarhed over den, og da enten, hvis de ansaae den danske Sag for slet eller dog fortviolet, løste sig fra Ansvarret paa den eneste rette og grundlovlige Maade, eller besluttede, uden at ville retfærdiggjøre den ene begaaede Feil ved den anden, herefter til det yderste at holde aldeles een-
 sidig paa Danmarks Rige, som de alene har Ansvar for, og da især holde paa Slesvig eller Sønderjylland, som en klar og retmæssig Erobring fra Oprørerne, der saavidt mueligt skal vogtes for al giftig Indflydelse fra deres Side.

Gid det Sidste maa skee, saa vist som det kiætte, milde, taalmodige danske Folk har fortjent af sine Konger og af alle sine Tillidsmænd at agtes mere værd end hele den øvrige Verden, med al dens Roes og Last!"

At nu Ministrene ligesaalidt for lukkede som for aabne Døre paatog sig det Ansvar, jeg spurgde om, det følger allerede deraf, at de kun vilde svare for lukkede Døre, thi vilde de paataget sig Ansvarret for Slesvig eller Sønderjylland som „dansk Eie-
 dom“ rettelig frataget Oprørerne med Staalhandsker, og nu kun tilfals for dem eller andre Fiender til samme Priis, som det har kostet Danmark, vilde

Ministrene paataget sig dette Ansvar, da maatte det aabens-
 bar skeet for aabne Dørre, da det jo ikke var os, som
 Enteltmænd, men Folkethinget, som Folkerøsten,
 der spurgde om den danske Folkesag. Hvordan der-
 for end Ministrene svarede for lukkede Dørre, kunde
 Svaret umuelig være tilfredsstillende, med mindre Mini-
 strene havde lovet offentlig baade at sige og at vise,
 at de, uden alle andre Hensyn, vilde holde fast paa
 Slesvigs eller Sønder-Jyllands fri og fulde Besiddelse
 med hele Danmarks Styrke, og at de ingenlunde gav
 et saadant Løfte, vil de uden tvivl selv være de ivrigste
 til at paastaae, saa jeg er vis paa deres Medhold, naar
 jeg aldeles frikiender dem derfor.

Hvad nu de andre tilstædeværende Folkethingsmænd
 synes om Ministrenes Svar og Svaremaade, det faaer
 de selv at sige eller tie med, efter eget Lykke, da jeg
 derom ingen paalidelig Beretning kan give, men det
 forekom mig rigtignok, som om det langt overveiende
 Overtaal folde sig mere tiltalt af min Forespørgsel end
 af Ministrenes Svar, og hvad nu endelig mig selv an-
 gaaer, da ligger det jo i Forespørgselen selv, og findes
 tydelig sagt i forrige Nummer af „Dansternen“, at
 jeg synes kun meget daarlig om en Minister-Ansvarlighed
 for Slesvig eller Sønder-Jylland, der skulde holdes
 hemmelig baade for Venner og Fiender, altsaa slet ingen
 offentlig Virkning have, slet ingen fiendelige Frugter

bringe. Dersom jeg idag faaer Ordet ved den fra Lands-
thinget tilbagevendte „Tilsluds-Bevillings“ eneste Behand-
ling, skal jeg offentlig udtale min afgjorte Mistillid
til et Ministerium, der ei engang offentlig vil love til
det yderste med hele Danmarks Styrke at holde paa
Slesvig eller Sønder-Jylland, som Danehæren har ind-
taget og viist, den kunde forsvare mod de hidtil fæbte
Angreb, og som, efter det danske Folks dybe Følelse
og min fulde Overbeviisning, er Danmarks Rige
umisteligt, saa den Regiering, som nu opoffrer
Slesvig eller Sønder-Jylland, opoffrer dermed paa een
Gang Danmarks Ret, Danmarks Ære og Danmarks
Frihed.

Men, hvad enten nu dette skeer eller ikke, da
vender dog det tunge Spørgsmaal tilbage, der ligger
som en Steen paa det danske Folks Hjerte, det Spørgs-
maal: hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller
Sønder-Jylland?

Saalænge Danehæren stod i sin Skjoldborg ved
Dannevirke, og udstrakte sine Binger til Misfunde
og Fredrikstad, saalænge kunde man vel ikke strængt
sige, at Danehæren var Danmark ansvarlig for Sles-
vigs Besiddelse, thi den kunde jo midt i sit Seiers-Løb
faae Befaling fra Regieringen at trække sig tilbage til
Dan, til Als eller til Frederis, og havde da jo ikke Lov
til at blive staaende, men paa en Maade kunde man

dog sige, at Danehæren i sin daværende Stilling var Danmark ansvarlig for Slesvigs Besiddelse, da det neppe lod sig tænke, at den danske Regiering skulde tvinge den feierrige Danehær til imod sin Villie at rømme Balpladsen og heelt eller halvt overlade Oprørs-hæren den Krigs-Stueplads, hvorpaa de danske Baaben havde glimret og gjort Dannebrog ubødelig Ære.

Nu, derimod, da Danehæren for det meste er opløst, medens der staaer en fremmed, ingenlunde for det danske Folk paalidelig Krigshær i fuld Rustning bag Eideren, nu kan Danehæren aabenbar ligesaa lidt være Danmark ansvarlig for Slesvig, som den kunde det i April 1848, da dens svage Fortrop vel med Æren stred men med Sorgen maatte vige for den preussisk-tydske Overmagt, og hvis altsaa Preussen=Østerrig eller Østerrig=Preussen, idag eller imorgen, med eller mod vort Ministeriums Ønske, forlangde, at Slesvig skulde rømmes af de danske og besættes af fremmede Tropper, da vilde det uden tvivl ufortøvet skee, og Slesvig dermed være lige saa vist tabt som det ifjor blev vundet.

Dg selv om dette ikke skeer, men det overlades til Pennen, til de saakaldte „Notabler“: eenogtyve Slesvig-Holstenere og syv til daglig Brug Danstalende, og til vort nuværende Ministerium, i Overensstemmelse med Kabinetterne i Wien og Berlin, upartisk at fastsætte Slesvigs fremtidige Stilling, paa den ene Side

til Holsten og paa den anden til Danmark, da kan man, uden al Rundskab til hemmelige Meddelelser, og selv uden at have læst sig til noget af de tykke Blade, med et halvt Die forudsæe, at Slesvig eller Sønder-Jylland gaaer tabt for Danmark, som da, langt fra at have vundet noget ved Treaars-Krigen, ved Jøsteds-Slaget og alle sine store Dpoffrelser, ei blot har tabt alle de Penge og alt det Blod, som Krigen har kostet, men har tabt selv Udsigten til at bestaae som et frit, selvstændigt Kongerige.

Spørgsmaalet, hvem der er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland? falder da nu aabenbar sammen med det store Spørgsmaal: hvem er Danmarks Rige ansvarlig for dets danske Tilværelse? og da Ministeriet, som efter Grundloven skal være ansvarlig for hele Regjeringens Førelse, ikke engang aabenlydt vil sige, altsaa endnu mindre aabenlyst vise, at det føler og vil bære dette Ansvar, og da Kongen, efter Grundloven, er ansvarsfri, saa veed jeg ingen under Solen, der skulde kunne bære Ansvaret uden den danske Rigsdag, men medens disse Linier gaae igiennem Trykkeriet, hæves rimeligviis Rigsdagen, og før den træder sammen igjen, er ventelig Slesvigs og dermed Danmarks Skjæbne afgjort, saa det vilde i alt Fald være bagefter, om vi da fatte Ministeriet under Tiltale for gjort Sierning, som ei stod til Ændring.

Der er altsaa nu slet ingen under Solen, paa hvis Ansvarlighed for Slesvig og for Danmarks Riges Bestandighed, det danske Folk med allermindste Grund kan stole, saa det eneste Spørgsmaal, der end kunde gøres, maatte være: om der da heller ingen er over Solen? og dette Spørgsmaal, seer man strax, lader sig kun bevare af Fremtiden, saa jeg kan derom kun sige, hvad jeg troer, altsaa, hvad jeg føler mig i mit Hjerte sikker paa, skiondt jeg hverken kan begribe eller bevise det. Da det imidlertid dog kan bidrage til at trøste det danske Folk, der, som alle hjertelige Folk, er meget godtroende, saa vil jeg sige, hvad sandt er, jeg troer virkelig, at der er En over Solen, som, naar vi tør lægge den danske Sag i Hans Haand, baade kan og vil være Danmark ansvarlig baade for Slesvig eller Sønder-Jylland og for alt hvad der udkræves til Rigets Bestandighed og Folkets Belfærd. Det er naturligviis Vor herre, som, saavidt jeg kan skionne, ikke blot i forrige Tider mangfoldige Gange har frelst det lille Danmarks Rige, naar dets Undergang synes uundgaaelig, men som ogsaa i de tre sidste Kampens og Seierens Aar, trods al Verdens Forventning og trods alle muelige Misgreb fra den danske Regierings Side, har sat os i virkelig Besiddelse af Livsens Gode, og har styret alle Omstændigheder saaledes, at naar vi blot vil nøies med vort eget og har Mod til at holde fast

paa det, da har vi ved Trears - Rampen, langt fra at miste noget, med vore godvillige Opoffrelser vundet tilbage, hvad vi i hele sex Aarhundreder smertelig maatte savne, og hvad vi nu ikke længer kunde undvære, uden at gaae den visse Undergang imøde. Hvorfor skulde jeg da ikke troe Vorherre til, at Han baade kan og vil fremdeles styre saaledes for os, at vi ikke kuldseiler midt i Havnen, skiondt det efter Styrmands - Konstens Regler synes at maatte stee, hvis ingen anden kommer til Roret, end de, der nu sidder ved det, og skiondt de, efter alle Mærker, vil faae Lov til at styre, til Ulykken er stedt! Hvorfor skulde jeg ikke troe det, da det slet ikke er mere end Vorherre har gjort for Danmark baade issor og i Dversfjor og Aaret isorveien, og da jeg aldrig i hele Verdenshistorien har fundet Spor til, at et Folk, som reiste sig for sin Odelstret til Fæderne-landet, og som seirede i Rampen for sin Odelstjod, i samme Aandedræt berøvedes Frugten af sin helttemodige Opoffrelse og glimrende Seier ved et Pennestrøg! Naar man nemlig, kun i en lidt videre Synskreds, end Engellmanden pleier at have for Die, regner efter Rimelighed, som han meget rigtig siger, man skal, da maa man regne paa, at jo mere Tillid, vort Ministerium har til sine Pennestrøg, des mindre vil det udrette med dem, og at, da det aabenbar i halvtredie Aar ei har udrettet det mindste med dem, som er værd at

nævne, de da heller ikke i sex Maaneder skal kunne udrette med dem, hvad ikke blot maatte nævnes, men hvad aldrig kunde glemmes saalænge der var en eneste Danne-
 mand og Dannedvinde paa Jorden, der sørgede for „deiligst Bøng og Bønge“, og mindedes det gamle Dannevirke, der endnu 1850 udholdt med Glands og Ære den sidste „Torning“ for det, ubegribeligt, blot ved et Pennestrog „slet forfalbt“! Man skal ikke friste Gud, og derfor har jeg gjort mit Bedste til at oplyse og fraraade den forbærvelige Raas, vort nuværende Ministerium for mine Dine styrer, men naar det stolt kaster Handstken til mig, da siger jeg: velan! jeg tager den op, vist nok ikke paa mine egne Begne, thi jeg veed godt, jeg selv er her ingen Ting, men jeg tager den op for Borherre og for Hans vældige Tjener: Nordens Aand, som man her paa Sletten kalder Holger-Danske, og lad den, som taber Slaget, kun blive til Latter! Den leer bedst, som leer sidst, det har altid været mit Livsprog, og da Borherre har givet mig gode Lunger at lee med, saa kan jeg ogsaa nok taale at lees lidt ad indtil videre.

Efterkrift.

S Anledning af Tilsluds-Bevillingen, der gjaldt fire, fem Millioner, hvormed Udgifterne for det løbende Finantsaar havde oversteget Overslaget, tog jeg mig i Mandags ganske rigtig den Frihed at sige, at det skulde være langt fra mig at stemme for denne Bevilling, da jeg ikke kunde sionne rettere end at det nærværende Ministerium stod paa Kippet til at opoffre Slesvig for at faae Lov til at gribe feil ad Holsten, ja, til at opoffre Danmarks Ret, Danmarks Ære og Danmarks Frihed for, jeg vidste ikke hvad, eller for at flaffe Kongen en tom Titel af Hertug i Holsten og et meget lavt Sæde paa den tyffe Fyrstebænk under et preussisk-østerrigt eller østerrigt-preussisk Jernspir.

Dertil svarede, efter Rigsdags-Lidenden, Finantsministeren: „jeg skal ikke i et offentligt Møde føre Discussionen ind paa et Gebeet, som har været Gienstand for Forhandlinger i et hemmeligt. Jeg skal derfor ikke med Grunde imødegaae den ærede sidste Talers stærke Paastaaelse og stærke Paasagn mod Ministeriet. Jeg skal kun svare ham tilbage igien, at Ministeriet veed at hævde Danmarks Ret, Danmarks Interesser og Danmarks Ære, og tiltroer sig at kunne gjøre det trods den ærede sidste Talers Omksomme derom. Saa længe altsaa Ministeriet er i Besiddelse af Majoritetens

Lidid, saalænge skal Ministeriet vide roligt at betræde sin Bei og at overse saadanne Uttringer, som dem, hvormed den ærede sidste Taler er fremkommet mod det."

Da der i Rigsdags-Tidenden ikke endnu findes mere af dette ganske mærkelige Ordskifte paa Falderebet, skal jeg her kun bemærke, at ligesom jeg i det hele høilig maa misbillige Ministeriets Hemmelighedsfuldhed, saaledes maa jeg i Særdeleshed værge mig mod det Forlangende at tie offentlig med alt hvad det behager Ministeriet kun at tale hemmelig om. Det er nemlig klart, at hvad vi Rigsdagsmænd veed, det veed vi, og det skal vi, efter bedste Overbeviisning, bruge til Rigets og Folkets Bedste, uden Hensyn paa hvordan vi har faaet det at vide, og naar nu saaledes Ministeriet, som sædvanlig er Tilfældet, omsider betroer os, som en stor Hemmelighed, hvad vi længe har vidst, da maa det jo ingenlunde hindre os fra baade i Lys og i Løn at giøre vor Kundskab frugtbar til Danmarks Gavn, thi ellers maatte jo Ministeriet kunne forvandle alle vore gamle Bitterligheder til nye Hemmeligheder, blot ved at hvidste dem til os og sig: tie stille med hvad I veed! og dermed kunde dog Danmark ligesaa lidt som vi, være tjent. Det Høieste vi i denne Henseende kan tjene Ministeriet i, er, ikke, med mindre vi nødes dertil, offentlig at beraabe os paa deres hemmelige Meddelelser. Kunde forresten Ministeren seet Folkethinget længere end til Tænderne, da vilde han neppe roft sig af dets Majoritetens Bifald.

Bestillinger paa „Daughteren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Everrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Babsstræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos L. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Efterdagen d. 5. April. Nr. 14.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

III.

Harde man ved det store Ordsliste om „Danmarks Riges Grundlov“ givet mine Ord Magt, da var, iblandt andet, „Stats-Raadet“ kommet til at hedde „Rigs-Raad“ og hele „Rigs-Dagen“ kommet til at hedde „Folke-Lthing“, og naar et af vore Ordsprog siger, at „Ravnet gjør intet til Sagen“, da er det lidt for meget sagt, thi skjødt det vist nok er langt fra, at Ravnet altid gjør Sagen klar, saa kan dog et Ravn gjøre meget baade til og fra, saa det er, som et andet Ordsprog siger, dog immer bedst at kalde BARNET ved sit rette Ravn. Det gjør saaledes en mærkelig Forstiel, om man kalder Rigsforstanderen „Konge“ eller blot „Magthaver“ og om man kalder Landets Indbyggere „Folket“ eller blot „Undersaatter“, og samme Forstiel gjør det hardtad, om man kalder Kongens

Raadgivere „Statsraad“ eller „Rigsraad“, og om man kalder Sjælen i den levende Berel-Birkning mellem Kongens og Folkets Tillidsmænd „Rigsdag“ eller „Folkething“.

Uden imidlertid her at gaae dybere ind i denne Navne-Sag, vil jeg kun indstærpe, at da „Rigsraad og Folkething“ er meget danskere, altsaa hos os folkeligere Ord end „Statsraad og Rigsdag“, saa burde de ene af den Grund været foretrukne, og at skiondt de blev tilfidsatte, saa maae vi dog ogsaa af den Grund altid bruge dem, naar vi vil gjøre os klart, hvad vi som Dannemænd forstaaer ved de Indretninger, som i „Cancelli-Stilen“ kaldes „Statsraad og Rigsdag“.

Om derfor de saakaldte Statsraader end satte sig nok saa fast i Hovedet, at hvad de kaldte „Stat“, „Blandings-Stat“ eller „Heel-Stat“ var hvad de skulde have for Die, og hvad de skulde raade til og raade for paa alle muelige Maader at sammenholde, sammensnøre og befæste, hvordan det saa end gik med „Danmarks Rige“ og hvormeget end det „danske Folk“ havde derimod at indvende; da maatte vi Dannemænd ligesuldt tænke og sige: nei, hvad saa end det mørte og fremmede Ord „Stat“ kan betyde paa fremmede Sprog og i andre Riger og Lande, saa er „Statsraad“ her i Danmark dog kun et Navn, godt eller slet,

passende eller upassende, som vi bruger om Kongens Lillidsmænd, dem han efter Grundloven har Ret til frit at vælge og at stifte saa tit, han vil, men som, efter Grundloven, skal være Folket og dets Lillidsmænd ansvarlige for Regjeringens Førelse i „Danmarks Rige“, saa dette Riges Bedste er det uskriddig, det danske Statsraad altid skal have for Sie, og skal raade deri, som de tør og kan forsvare det for det danske Folkething, og, hvis Folkethinget finder det nødvendigt, for den danske „Rigs-Ret“.

Uagtet nemlig Kongens ansvarlige Raadgivere ved en Feiltagelse kaldes „Statsraad“ istedenfor „Rigsraad“, og uagtet ved en anden Feiltagelse „Folkethinget“ kun er blevet Navnet paa den ene Deel af hvad man kalder „Rigsdag“, saa kan og skal vi dog, støttende os til Grundloven og Modersmaalet, altid betragte og bedømme vort Statsraad, som om det hebd Rigsraad, og vor Rigsdag, som om den heel og holden hebd Folkething, saa de feilagtige Navne, skiondt de altid gjør noget, dog skal gjøre saa lidt som mueligt til Sagen.

Bilde derimod nogen sige, at da selv Navnene „Statsraad og Rigsdag“ kun passer daarlig til hvad de skal betyde, saa kunde det være det samme, enten vi havde en Grundlov og en Rigsdag eller ikke, da det jo igrunden følger af sig selv, at det er

Rigets Bedste og Almeen-Bellet, som jo er Folkets Begaende, Kongens Raadgivere altid skal have for Die, og at naar Folkets Røst, der aldrig længe lader sig overdøve, forbømmer dem, da bliver de kaldt til Ansvar; vilde nogen sige det, og det siger vist ikke saa saa, da skulde vi svare dem: enten har I Skielmen bag Dret eller I trænger selv høit til at oplyses, førend I kan oplyse andre, thi dersom det ikke kunde nytte at have ansvarlige Ministre, og at have Indretninger til paa Folkets Begne at holde Die med dem, og, naar behøves, drage dem til Ansvar, dersom det ikke kunde nytte, blot fordi der var en Feil ved Benævnelsen, da kunde det jo heller ikke nytte, om vi havde den klareste og bedste Grundlov, naar den, hvad let kunde skeet, feilagtig var blevet kaldt en "Constitution", ja, da maatte det ei engang kunne nytte, om vi havde det ypperste og bedste Rigsraad, naar det blot feilagtig kaldtes Statsraad.

Lad os derfor kun holde fast paa det, at hvad end Kongens Raadgivere kaldes, saa skal de, efter Danmarks Riges Grundlov, være det danske Folk, det danske Folkething og den danske Rigsret ansvarlige for Regjeringens Førelse og for enhver Regjerings-Handling, og lad os indprænte vore Børn, at denne Minister-Ansvarelighed er Sjælen i vor fri Forfatning, ikke fordi vi kan faae daarlige og flette Ministre for dømt ved

Rigsretten og faae dem hængt eller brændt, thi dels hytter de dem sædvanlig godt for det, og dels var det jo kun en Hevn, vi først kunde faae over de Uslinger, naar de ikke længer var Ministre, altsaa naar de havde gjort den Stade, de kunde, men forbi det gjør alle Dage en mærkelig Forstiel, om Kongens Raadgivere og Tillidsmænd staaer bag hans Ryg, saa han maa have Dine i Rakken for at see, hvad de gjør paa hans Regning, eller de staaer for Kongens og Folkets Afsyn, med fuld Ansvarlighed til begge Sider. Dette Stade lystes nemlig Krysterne og Risdhovederne sjelden ved at indtage, og kan allensalbs ei længe beholde, og dog er det dem, der, som Ministre, har gjort og vil gjøre de fleste Ulykker i Verden, thi de er en daglig Plage, hvorimod de frække og kloge Ministre vel kan gjøre de største Ulykker, men gjør dem kun sjelden, og gjør altid meget Gavn, om ikke for Guds, saa dog for deres egen Skyld.

Vist nok vilde det ikke nytte, der staaer i Grundloven, at Ministrene skal være ansvarlige for Regieringens Førelse og for alle Regierings-Handlinger, naar der ikke tillige stod, at Ordet i den Henseende skal være frit, thi med Ordet, med Mund og med Pen, er det jo alene, man kan drages til Ansvar og kræves til Regnskab, men skiondt jeg havde ønsket, at Friheden til ustraffet at turde sige sin Mening om alle offentlige Sager og deres Behandling, var blevet endnu langt

ubtryffeliger givet og bedre sikret ved Grundloven, end det er Tilfældet, saa kan efter den dog ikke hele Statsraadet lukke Munden paa en fritalende Rigsdagsmand og maa heller hverken ved Censur eller ved andre „forebyggende Forholdsregler“ hindre nogen fra at offentliggøre sine Tanker ved Trykken, saa Ministrene er aldrig sikre paa at gøre noget galt idag, uden imorgen at kaldes til Regnskab derfor.

Vil man sige, at det har ikke stort at betyde, da paa den ene Side dog selv Rigsdagsmænd, med vedkommende Things Samtykke, kan sagsøges for hvad de har sagt; da Loven fra ijsor om „Pressens Brug“ aabner Leilighed nok til Presse for vore Penne, men levner kun en halv Time eller høist tre Kvarteer til den fri Offenliggørelse ved Trykken af saadanne Tanker, som Justits-Ministeren, selvfølgelig ogsaa Politiet, misbilliger; og at endelig Statsraadet kan lee ad en enkelt Stemme paa Rigsdagen, som let kan overdøves, og ad en enkelt lille Bog, som kan see ingen uden Forfatteren, Sætter og Politimesteren faaer læst; see, da er det altsammen ganske rigtigt, for saavidt, som Grundloven kunde været Ordets Frihed meget gunstigere, som Folkethinget burde været meget strengere ved Presse-Loven, og som man meget heller maa ønske offenklaare Lyder, Feil og Misgreb oplyste og paaante med mange Stemmer end med enkelte, og i hvad alle end i hvad

kan nogle få læser, men det er derfor dog hverken nyttigt eller uvigtigt, at Ordet hos os dog har faaet en vis Frihed, som det for maatte savne, og det er ikke engang nyttigt eller uvigtigt, at Grundloven hjemler Ordet mere Frihed, end det for Diebliffet nyder, thi Presse-Loven er jo ingen Grundlov, saa den kan baade uden Omkost forandres, og den skal tilfidesættes ved Domstolene, naar den er stridende mod Grundloven. Naar nemlig kun Loven, som Danmark Riges Grundlov gjør, binder forsaavidt Hænderne paa Rigsraadet, at de paa lovlig Maade ikke engang kan prøve paa den Umuelighed, der frister alle Magthavere, den Umuelighed at lulle alle Munde, eller stride til den Yderlighed at forsegle alle Presser, da vil de Række og de Kloge altid faae deres Ord lagt i Laget og faae „deres Besvø fort“, og det er i borgerlig Henseende Hovedsagen, da Krystere og Brushoveder vel kan sige og skrive meget, som i andre Henseender kan være ypperligt, men Række eller Klogskab, og helst begge Dele, maae dog ligesaavel de have, der tilgavns skal kunne standse eller mestre Rigsraadet, som Rigsraadet maa i temmelig høj Grad besidde begge Dele, for at kunne tilgavns baade styre og raade. Vist nok staaer det klart for mig, at alle Rigsdagsmænd og hele Folket burde have deres egen Mund og Pen til ligesaa frit Brug, som Ministrene har deres, saa der skulde ingen anden

Presselov være end Ansvarligheds-Loven for Tale og Skrift, der naturligviis maatte lyde langt strængere for Ministrene i deres Egenstaaelse af Rigsraad end for blotte Borgere eller selv for Rigsdagsmænd, thi ingen fristes saa meget til at misbruge Mund og Pen og ingen kan misbruge dem saa grovt og farligt som Kongens Raadgivere og Rigets Styrmand; og denne indlysende, men dog længe aldeles ubemærkede Sandhed trænger vist nok høilig til at indskræpes, ligesom jeg allerede i det gamle "Cancellies" Dage tog mig den Frihed, i Anledning af den Ørstedste Presselov, at indskræpe den. Men desuagtet maa jeg dog indrømme, at i det mindste Rigsdagsmændenes Ord efter vor Grundlov har saamegen Frihed, at de Række og de Kluge kan faae offentlig sagt og ved Trykken offentliggjort omtrent alt hvad de vil, uden at løbe synderlig større Fare end Ministeriet løber ved at lade dem stævne og, om unødvendigt, straffe for deres Mund og Pen. Dette er nu ogsaa, borgerlig talt, Hovedsagen, thi paa den ene Side maa man huske, at selv de klareste Lovbud i Frihedens Lov kan overtrædes og vil blive overtraadt, naar Magthaverne vil og tør driste sig dertil uden at ændre den Fare, de selv løbe derved, og paa den anden Side maa man indrømme, at skiondt Krystere og Brushoveder ogsaa kan sige og skrive meget, som gavner og glæder Folket, men mishager Rigsraadet, saa

er det dog aldrig dem, der tilgavns kan lede eller støtte den offentlige Mening.

Om ikke for andet, saa fordi jeg selv er regnet til „Brusshoveberne“ og hører, som Skjald, ogsaa nødvendig til dem, maa jeg dog her bemærke, at jeg med Glid ikke siger de „Riætte og Kloge“ men „de Riætte“ og „de Kloge“, thi skiondt Riæthed og Klogskab altid maa følges ad for at give Borger-Livet sin nødvendige Sikkerhed og sin rette Stillelse, saa en Konge, der i høi Grad forener begge Dele, kan, naar han vil, være som en „Gud paa Jorden“, saa er de to Egenskaber dog sædvanlig meer eller mindre ulige deelte, og da begge, hver for sig, naar de kun ikke indbyrdes rage i Strid, kan udrette store Ting, den ene mest i Krigerstke, den anden mest i fredelige Forhold, saa maae de i et velindrettet Borger-Samfund begge med Glid opelstes og gives saa frit Spillerum, som de begge, uden hinandens Skade, kan have.

Bed Talen om Rigsdags-Ordets Frihed kommer jeg nu nødvendig til at tænke paa Kirke-Ordets Frihed, som ei er mindre uundværlig, hvor et sundt Følkeliiv skal udvikle sig og et drifstigt Borgerliiv trives, og i Rigsdags-Rampen om „Troes-Friheden“ har jeg tilstrækkelig godtgjort, at denne Frihed hos os endnu ingenlunde er enten saa abstrakt eller saa betrygget, som den bør være, men naar vi blot kan faae

den Frihed, Grundloven i saa Henseende hjemler alle danske Borgere, lagt til den Frihed, som Stats-Kirkens Præster og Præste-Lærere selv har taget sig, da vil dog Kirke-Ordet i Danmark være ligesaa frit som i Nord-Amerika, og den kirkelige Frihed være Folket og det borgerlige Selskab langt gavnligere end ellers nogensteds paa Jorden.

Kirke-Ordets lige under Regjeringens Dine selvtagne Frihed bestaaer nemlig deri, at de danske Præster og Præstelærere fra Slutningen af forrige Aarhundrede ikke brød sig mere end de selv vilde om hvad der stod skrevet enten i Stats-Kirkens saakaldte „Symboliske Bøger“, i „Ritualet“ eller selv i „Bibelen“, saa hvad de i eller for Kirken talde eller skrev, hørde tit enten til meget forskellige Religioner eller var en Blanding deraf, og denne saakaldte „videnskabelige Frihed“, som jeg en Tidlang af al Magt bekæmpede, var vist nok ligesaa utaalelig som ulovlig, naar vi desuagtet skulde beholde en herskende Statskirke, det vil sige: naar det danske Folk skulde ligesuldt være bundet til Sognepræsterne, hvert Sogn til sin, selv gaae til Alters og lade deres Børn døbe og confirmere hos dem, thi enten maatte Folket under disse Sogne-Paver lade al Tro fare, eller, hvad omtrent var det samme, stifte Tro som de stiftede Sognepræst. Saa snart man derimod, som det er skedd ved Grund-

Loven, tager Herredømmet fra Stats-Kirken, ved at gøre det danske Borgerliv uafhængigt af en vis Troes-Bekendelse, men vil alligevel beholde Stats-Kirken under Navn af Folke-Kirke, da behøver man blot, for at høste alle Religions-Frihedens Fordele, uden at betale dem saa dyrt som andensteds, at løse Sognebaandet og at gøre den saakaldte „videnskabelige Frihed“ for Præster og Præstelærere lovsfast i allerverdste Udstrækning.

Skulde man regne efter de Stemmer, man i Troes-Frihedens Sag ogsaa hørde fra Bisper, Præster og theologiske Professorer, da maatte man vist nok slutte, at det Modsatte vilde skee, saa man snarere strammede end løsnede Sognebaandet, og saa at Sognepræsterne med samt Præste-Lærerne heller opgav deres videnskabelige Frihed og lod sig paany bagbinde til Ritual og Symboliske Bøger, end de vilde taale, at Sogneklosterne, uden at udvises af Folke-Kirken, fik Lov til at have saa meget eller saa lidt med dem at gøre, som de selv vilde; men det er dog paa den ene Side alt for bagvendt og hardtab umueligt, efter to Menneske-Alderes Rydelse af den videnskabelige Frihed i Statskirken, frivillig at vende tilbage til den for alle dygtige og frimodige Ordførere utaalelige Trældom og Bogstav-Tjeneste, og den verdenshistoriske Erfaring har paa den anden Side nu saa

Klarlig viist, at ligesom enhver herskende Statskirke bliver en Forstening, saaledes bliver den, hvor Herredømmet ved Religions-Frihed er indskrænket til dem, der ikke bryder sig om aandelig Frihed, en latterlig Grusbank, der dog vil gjælde for den Klippe, hvorpaa Borherre har bygt sit Hus, saa det kan trodse alle Storme og Vandløb og selv „Helvebes Porte“, saa hos os maae dog nok, om ikke de Gamle, saa dog de Unge faae Øinene op og see, at i Kirken, hvad den saa end kaldes, tjener Frihed os alle bedst og kan umuelig være for stor, da det gjælder om enhver god Aand saavel som om Herrens egen Aand, og da ret klarlig om „Nordens Aand“, at hvor han er, der er Frihed, og hvor man vil have aandelig Trældom, der er han ikke.

Uagtet jeg derfor nok vilde ønsket, at hvor der i Grundloven staaer, at Folkelirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, havde staaet det lille Ord „fri“ foran „Forsatning“, saa vilde dog netop dette ønskelige Ord være blevet mistydet af mange Bisper og Præster, som om det fritog hvad de kalde „Kirken“, det er: dem selv, fra at lovbindes paa Rigsdagen, og jeg har godt Haab om, at hvor, som i Danmark, Grundloven frigjør Borgerlivet fra alt Præste-Herredømme, hvor Statskirken er ombøbt til Folkelirke, og skal have sin Forsatning giennem Folkethinget, og hvor

Hærfæsternes videnflabelige Frihed giennem en lang Mærkedes har flaaet Rodder, her vil man faae en Kyrkirke at see, der rummer omtrent hele Folket uden at indflutte det, og som, skøndt den i sin Heelhed ei kan være kristelig, men kun dansk, dog rummer og udviller mere levende og oplyst Christendom end alle Stats-Kirker og Kirke-Stater fra Konstantin den Stores Tid til Verdens Ende.

Jeg seer jo nok, der ligger en Steen iveien, som er eller synes dog „meget stor“, og det er „Latin-Skolen“, med Universitetet og Examen-Bæsenet, flabt i dens Billede og efter dens Lignelse, og til denne Steen giver Grundloven os ingen egen Løstestang, da den slet intet bestemmer om Dplysnings-Bæsenet i sig selv, undtagen at der ikke maa være Censur eller noget, som forebygger vore Tanlers Dffenliggjørelse ved Trykken, men dette, saabelsom Dphævelsen af al borgerlig Kirke-Evang og Kirke-Tugt, og Forenings-Retten i alle lovlige Diemed, maa dog vist snart stille Latin-Skolen ved sit Forprang med Dplysning til Stats-Behov, og det er ene dette Forprang, der gjør Latin-Skolen til en farlig Anstøds-Steen. Tager man nemlig det bort, da vælter man med det samme Stenen fra Hulen, hvor Folkelyset ligger begravet, og giver den sin rette Plads som en flad Ligsten over den romerske Røverdrot, hvem vi ikke

skal misunde hans pralende Gravskrift. Bliver man først lidt bedre oplyst end hidtil sædvanlig, da vil man ogsaa let indsee, at Eneretten til de fleste og bedste „Levebrød“ kan Latin-Skolen og Bogstav-Bæfnet umuelig beholde, naar, som Grundloven byder, alle de Jndskrænkninger i den fri og lige Adgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skal hæves, medens det følger af sig selv, at naar enhver i Lovgivningen til Titel og Rang knyttet Forret affattes, da bortfalder med det samme alle de saakaldte „Candidaters“ Forret til visse Embeder og Levebrød. Naar nu endelig, som Grundloven kræver, „Offenlighed og Mundlighed“ saa snart og saa vidt som mueligt, gennemføres ved hele Retspleien, og Rævnings eller Sandemænd indføres, da er det umuelig andet, end at man vil spore Virkningen deraf i hele det borgerlige Selskab, thi ikke blot maa vore Lovlyndige aabenbar dannes ganske anderledes levende og folkelig, end det kan see i Latin-Skolen og gennem Rømerretten, naar de først skal vise, de forstaaer og kan tiltale Folket, før de kan domme det, men Folket vil da snart kræve „Offenlighed“ i alt hvad der angaaer det Hele, og „Mundlighed“ i alt hvad der gaaer paa Livet løs, som al Skole-Underviisning gjør, igrunden endnu langt mere end Misgiernings-Sager og Sogemaal for politiske Lovbrud.

Med alt dette kan man vist nok sige, der er baade for meget og for lidt i vor Grundlov: for meget om Kongens og Rigsdagens og hvert enkelt Things og for lidt om Folkets og Borgernes Rettigheder, og om de Friheder, som Folkelivet og Borgerlivet maa nyde, for at blomstre og bære Frugt baade i Rigsraadet, paa Rigsdagen, i Embeds-Kredsen og i alle lovlige Næringsveie; men da dog Grundloven hjemler os de to væsentlige Bestand-Dele af en god Forfatning, som er Minister-Ansvarligheden og Folke-Røstens Frihed, saa vil vi blive mere tilfreds med den, jo bedre vi blive oplyste om dens Dyder og Lysder, da den dog egentlig slet intet indeholder, som kan hindre et oplyst Folkeraad og et folkeligt Rigsraad fra at tilfredsstille alle Folkets rimelige Ønsker og retmæssige Krav, forsaavidt de ved en folkelig Lovgivning og Styrelse lade sig fyldestgøre.

Vel er jeg nemlig slet ikke blind for Skærene i Rigsdags-Farvandet, men just fordi de ligge nøgne for Dagen, haaber jeg, de vil findes mindre farlige, og jeg skal en anden Gang med Glid yttre mig saavel om Lovgivnings-Maaden i det hele, som om Valg-Maaden til begge Thing i Særdeleshed. Jeg vilde ønsket, Grundloven havde slet ikke nærmere bestemt disse Ting, men overladt dem til mindelig Overenskomst mellem Rigsraadet og Rigsdagen, og til Erfaringens Prøvelse, men i

Danmark, hvor Lykken altid er bedre end Forstanden, tør jeg dog troe, det, uden nogen Grundlovs-Forandring, der altid er meget betænkkelig, selv med dette indviklede og slet beregnede Maskineri kan og vil gaae godt, naar blot Minister=Ansvarligheden og Rigsdags=Ordet's Frihed, langt fra at rottes, flittig befæstes.

Bidrag.

De, under Mærkerne s t og K. S. modtagne Bidrag til "Danstereu" vil ikke blive benyttede, og i Anledning af Bidraget under sidste Mærke maa jeg tilføie, at om det borgerlige Selstaa, og da især om Rigsdagen og Stemningen i Fæderuelandet, optager jeg neppe noget som helst Bidrag fra Ubenævnte og mig aldeles Ubeliendte; thi om saadanne Ting skal en Udgiver, lige saa vel for Læserverdenen som for Domstolen, afhjemle alt hvad han ei selv vil tilsvare.

Bestillinger paa "Danstereu" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Gl., og paa Posthusene 58 Gl.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 12. April. Nr. 15.

Skjaldelivet i Danmark.

(En Mundsmag.)

I.

Kun smaat har jeg beilet
Til Krands og til Navn,
Forsættlig forfeilet
Den flakfiste Havn,
Men høit har jeg levet,
Dg graa er jeg blevet
Paa Sletten som Bjergenes Skjald!

Ja, Bjerger i Norden,
I Syd og i Øst,
Hvor Sky havde Lørden,
Dg Skjald havde Røst,
De stod mig for Die,
Som Synernes Høie,
Bed Staven jeg kiækt dem besteg.

Men Sletten, hvis Bjerge,
 Skal de maales ud,
 Kun regnes af Dværge
 For Muldvarpe-Stub,
 Der, hvor det var givet,
 Mig fryded og Livet
 Og fryder mig vist til jeg dør.

Lad andre det drille,
 At Beiret er graat,
 At Marken er lille
 Og alting er smaat,
 Som Guldet for Bisen,
 Saa Navnet og Prisen,
 Saa Skyen, vor Sang løstes i!

Fra Staderne høie,
 Fra Skyernes Rand,
 Saae aldrig mit Die
 Saa yndigt et Land,
 Med Liv og med Lykke
 At boe og at bygge,
 For Skjalde, som her under De!

Er Roserne blege,
 Og Druerne faa,
 Da er ogsaa vørge,
 Da er ogsaa smaa,
 De Torne, de Naale,
 Som mindst vi kan taale,
 Og Njoden, os stientes, er fød!

Er Engene smalle,
 Og Bættene smaa,
 De rætte dog alle
 Til Volgerne blaa,
 Og faurere finder
 Man ingen Rierminder,
 End Sællands „vi glemme dig ei“.

De yndigste Reder,
 Som Fugl kan attraae,
 Hvor Bøgen sig breder,
 De findes ogsaa,
 Til Sangene lytter
 De faure Lovhytter,
 En Blomst er hvert Blad paa sin Kvist.

Naar fra Liature,*)
 Hellenernes Fjeld,
 Med Musernes Bure
 Og Helikons Bæld,
 Jeg ledte faldneie,
 Med speibende Die,
 Om Speilet for Skjaldenes Liv;

Da saae jeg paa Mæde**)
 En Blomme saa prub,
 Med deilige Blade
 Og frodige Skud,
 Den blev til en Pige,
 Og Skjaldene sigte,
 At hun var en Datter af Zeus.

Hun var som en Duffe,
 Saa lille, saa pæn,
 Forstod dog at plukke
 Smaa-Blomster igien,
 Dem spiste den Lille,
 Og stændt det var ilde,
 Hun vorde dog yndig beraf.

*) Liature er det nygræste Ravn paa „Parnas“, hvis
 Top dog ogsaa de Gamle kaldte „Lyktores“.

***) „Mæde“ er „Eng“ i Folkemunde.

Hun vorde i Enge
 Som Græsset til Hø,
 Hun var ikke længe
 Den rankeste Ros,
 Før, ranet og røvet,
 Hun sagde bedrøvet
 Livs-Blomsten og Lyset Farvel.

Fra Hellas end toner
 Persephones Strig,
 I Hades hun throner,
 En Dronning fuldlig,
 Til Døds-Kongen viet,
 Dog aldrig befriet
 Hun vorder fra Skyggernes Raar.

Ja, Engenes Smykke!
 Du er mig et Speil
 Paa Skjaldenes Lykke,
 Som slaaer ikke feil,
 De gløded, de isned,
 De blomstred, de visned,
 Og aldrig opblomstred paany.

Om end vi har Dre
 For Guldharpens Klang,
 Dog aldrig vi høre
 Hellenernes Sang,
 Vi selv maae nedstige
 Til Styggernes Rige
 For Styggen at se deraf!

Naar, Ymer! fra Svalen,
 Opbyggt af dit Bryn*),
 Jeg stræbde i Dalen
 For Sagn at faae Syn
 Paa Skjaldelivs-Disen,
 Som Brage gav Prisen,
 Som alle hans Sønner gav Bryst;

Da faae jeg nedfalde
 Fra Asten i Sty,
 Som Hoinordens Skjalde
 Gav Krone og Ry,
 Et Vble i Dalen,
 Hvorefter paa Svalen
 Mig Lænderne flux løb i Band!

*) Hele Asgaard var nemlig, efter Edda, byggt af Ymer
 Jettefabers Dienbryn.

Rødmusset var Frugten,
 Som Pigen i Dands,
 Og yndig var Lugten,
 Som Rosers i Kraands,
 Det blev, fort at sige,
 Og selv til en Pige,
 Gulbæblet fra Ybrasils Top.

Med blomstrende Rinder
 Og Smil om sin Mund,
 I Kreds af Kiærminder
 Sig leirede hun,
 Gulbæbler saa sticere
 Som Asten kan bære,
 Med dem leged Disen i Skib.

Som Fugle i Lunde
 Hun kvibbred derved,
 Hun kaldtes Idunne
 Og Guldvægt og Hedb*),
 Hun kunde forynge,
 Som Skjaldene synge,
 Med Aeblerne fine de Graa!

*) Gulveig og Heid i Bøluspa, som er den nordste Spaadom om Tidens Løb og Ende.

Hun lod sig udfritte
 Om Tiberens Elv,
 Dens Udspring og Rindte
 Og Udløbet selv,
 Som Skygge hun sidder
 Endnu med sit Skidder
 Hos Brage i Obins Bathal!

Langt lysere Dage
 Sig speile vel der,
 Hos Odin og Brage,
 Med funklende Sværd,
 End Hades afbilder,
 Men Intet formilder
 Igrunden hvad dog er en Død!

Gulbæblet i Norden,
 Som Blomsten i Syd,
 Forsvandt dog fra Jorden
 Og tabde sin Dyb,
 Thi Livet er Dyden
 I Norden og Syden,
 Med Døden faaer Laft vi og Stam!

Slog Brage end Harpen
 I Dødnings-Hall,
 Det var kun som Sarpen
 Med dødt Lønesald,
 Som Thjodolf fra Hvine,
 Til Skjalvenes Pine,
 Slet ikke til Skjalvenes Trøst!

De drømme, de smage
 Guldæblet i Baar,
 De graane dog fage
 I brat Efteraar,
 De gnistre som Flinter
 Kun i Fimbulvinter,
 De kvæde som Hagl og Isflag!

Vel hørde jeg Røsten
 Om færrere Syn
 Fra Bjerget i Østen,
 Omkrandsset af Lyn,
 I Dalen dog bygger
 Kun Paradis-Skygger,
 Og stamt er Propheternes Rør!

Naar Lynilden farer
 For Menneffens Søn,
 Da vel aabenbarer
 Et Liv den i Løn,
 Langt bedre end Skjalbes,
 Men derfor det kalbes
 Kun ret med et høiere Navn!

Men her paa det Jævne,
 Hvor Livet jeg fandt,
 Lykkelig at nævne,
 Det aldrig forsvandt,
 Det ploier og seiler,
 Det yndig sig speiler
 Med Gefion i Drefund!

Hun er en Havfrue,
 Som danser paany,
 Hvergang en Regnbue
 Sig hvælver i Sky,
 Og kysfes med Boven,
 Og bringer fra Døen
 Livs-Aande til Bølgerne blaa!

Mens Idun og Brage
 End leved i Nord,
 I Hedenolds-Dage,
 Af Furen gik Ord,
 Som hun velforsøiet
 I „Sundet“ har pløiet,
 Saa Sælland blev Gefions D.

Ja, Fruen hin feire,
 Som Skjaldene sang,
 Blev Dronning i Leire,
 I Old-Danevang,
 Og paa sit Høisæde,
 Som Dansternes Glæde,
 Hun er deres Gammen endnu.

Naar Høisædet falder,
 Hun springer i Hav,
 Som altid hun kalder
 Sin Bugge og Grav,
 Naar Danevang sukker,
 Paany hun opdækker,
 Og Høisædet reiser sig selv.

Ja, Glæden og Sangen,
 Som Kvinde og Mand,
 Ei trættes om Rangen
 Paa Land eller Strand,
 Men altid i Følge,
 Paa Land og paa Bølge,
 De fliftes til forrest at gaae.

Paa Bølger og Tuer
 I „deiligste Sang“
 Gior Sangen Havfruer
 Og Havfruer Sang,
 Hvor Danstjerne kvæde,
 Hvert Kvad aander Glæde,
 Og Glæderne kvæde paany!

Fra Dven er Livet,
 Saa vide paa Jord,
 Til Skjaldene givet
 Med vingede Ord,
 Men ei alle Steder,
 Hvor Kvad flabde Glæder,
 Blev Kvadet af Glæden gienfødt.

At bedst under Solen
 Det stedte hos os,
 Saa nær ved Nordpolen,
 Isgangen til Trods,
 Det er en Riendsgierning
 Af Lyffens Guldterning,
 Bor Moder lod Fuglen ei døe!

Ja, frit skal det synges
 I vor Fødestavn,
 At Skjaldfab forynges
 I Gefion's Favn,
 Fordi Daunetvinden
 Med Rose paa Rinden
 Af Hjertet har Fuglen saa kjær.

Hvor Kvinden ei længer
 Har Buret i Barn,
 Der selv med Guldstrænger
 Er Skjalden dog arm,
 Der tidlig han graaner,
 Og naar han neddaaner,
 Da aldrig paany han opstaer.

Men her paa det Jævne,
 Hos Kvinden i Lund,
 Er Barmen at nævne
 Et godt Drefund,
 Som Glæden har pløiet,
 Til der velforsøiet
 Som Havfru at træde i Dands.

Her til Ræmpedisen
 Hun dandsed isjor,
 Dg nu bryder Isen
 Hun atter i Nord,
 Hun synger, hun dandsfer,
 Dg Skjalden hun kandsfer
 Naar omt hun ham tager i Favn!

Saa lærde jeg Livet
 At kende med Fryd,
 Som her det er givet,
 Er Skjaldfabets Dyd,
 Saa her kan vi kvæde
 Med Lyft og med Glæde
 I Midvinters Tid som i Baar!

Hvor Kys følger Kvadet,
 Paa Læbe fuldsød,
 Opvoxer af Badet
 Rindrosen saa rød,
 Og Kvad følger Kysset,
 Saa aldrig nedbysset
 Kan blive den betlige Sag!

Skion Havfru i Sundet!
 Skion Sigrid paa D!
 Du, som rosenmundet
 Lød Fuglen ei bød,
 Men aanded Livs-Barmen
 Fra Dybet i Barmen
 Med Kys i det klangfulde Rim!

Bed dig har jeg kvædet
 Med Liv og med Lyst,
 For dig har jeg kvædet,
 Som du mig har lyst,
 Om dig vil jeg kvæde,
 Som Gesion-Blæde,
 Som Dronning paa Bogenes D.

I Sundet den samme,
 I Hjertet og saa,
 Hvor Luerne flamme
 I Bolgerne blaa,
 Du Ringe og Bister
 Og Sløret kun stifter,
 Altid lige dyb, lige sød!

Den Læbe paa Sletten,
 Med Løsningens Ord,
 Som fried fra Jetteu
 Dig fordum i Nord,
 Du kyste i Tanken,
 Skiondt med Hjertebanken
 Til Jorden du Dinene slog.

Det er, som vi høre,
 Fra fordum dit Ry,
 Med Skjaldenes Dre,
 Du Sigrid den bly,
 Hvis smaa Finger-Ender,
 Til Lyset dem brænder,
 Vil Dthar kun flappe iløn*)!

Naar Kvadet, du synger,
 Med Liv og med Lyft
 Paa Læberne gynger,
 Du Skjalden har kyst,
 Ja, kyster igrunden
 Ham lige paa Munden,
 Afkyster ham vingede Ord!

*) Om den bly Sigrid (Spritthe) staar at læse i „Danmarks Kronikes“ 7de Bog (Fordansknigen II. 98—102.)

Bestillinger paa „Dausteren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørbdagen d. 19. April. Nr. 16.

Den danske Sømagt og Aprilsdagene.

Det er, saa at sige, hele Verden vitterligt, at i August 1807 overfaldt den største af alle Sømagter, den Engelske Sømagt, med en stærk Landmagt under Wellington, os Danske, uden Varjel, da vore Tropper laae i Holsten og vor Flaade laae aftattet og ubemandet i Havnen, og at Fienden, efterat have brændt vor Hovedstad, bortførde ikke blot alle vore Krigsskibe, men alt hvad der af gode Ting hører til en Flaades Udrustning, saa det kan ikke synderlig forundre Verden, at Danmark fra den Tid af ikke har vist sig paa Havet som Sømagt, men vi Danskere kan dog ikke godt finde os deri, skøndt den siden (1814) paafølgende Skilsmisse fra Norge maatte gjøre det dobbelt vanskeligt, om ikke umueligt, for Danmark at betofte, udruste og bemande en Flaade, svarende til den Rang mellem Sømagterne, vi indtil 1807 havde beholdt. Da vi derfor 1848 fik Krig med Tyskland, erklærede

vi, som en gammel Sømagt, raft baade tyffe Havne og Floder i Blodestand, og da Tyskland slet ingen Flaade havde, satte det virkelig lidt Stræf i Fienden, skøndt vi kun udførte meget lidt af hvad vi truede med, men da vi saa i April 1849 løb ind til Eternsørde med et Orlogsskib og en Fregat for at styde nogle Standsere ned, men mistede begge Skibene med hele deres Mandskab, da begyndte vi dog selv at tvivle om, vi var ingen Sømagt længer, og har siden heller ikke gjort mindste Forsøg paa at vise os som en saadan.

Da vi dog imidlertid har endeel Krigsskibe liggende, bliver ved at bygge Krigsskibe og holder, tilligemed "den faste Stol", en heel Deel Sø-Officerer, som koster Landet mange Penge, saa maae vi dog snart see at komme paa det Rene med os selv, enten vi vil opgive Haabet om at blive en Sømagt paany, eller vi vil tage bedre Forholds-Regler end siden 1807, da det fra 1848 er blevet klart, at den Flaade, vi indbildte os i Mellemtiden at have flabt paany, den duede ikke, da det kom til Stykket, den kunde ikke engang bytte sig for Fienden paa Landjorden og vilde da endnu langt mindre kunnet maale sig med en fiendlig Flaade tilføes.

Jeg ved jo nok, man har en heel Ladning af Undstyldninger for Ulykken ved Eternsørde, men de er allesammen i mine Dine kun en Fier i Bægtstaalen med den vitterlige Riendsgierning, at Angrebet paa

Slandserne ved Eternsforde var og blev det eneste virkelige Forsøg, vi i Treaars-Kampen gjorde paa virkelig at vise, vi var en Sømagt, at dette Forsøg løb saa yndelig af, at man baade paa Orlogsskibet og Fregatten strøg Dannebrog for Slandserne, uden engang at have prøvet en Storm, og at endelig Skibs-Førerne blev saa godt som frikendte, og Sø-Ministeren nægtede haardnattet at forelægge Rigsdagen Oplysning om Sagens sande Sammenhæng. Alt dette sammenvorer nemlig for mine Dine til en eneste stor Riendsgierning, som klarlig viser, at Danmark, hvad det saa end kan blive, hverken 1849 var eller er i dette Dieblif en virkelig Sømagt, men har, for hele Betøftningen paa hvad dertil hører, kun i sine egne Dine, og knap selv i dem, Skin af at være det.

At Sø-Ministeren og Sø-Officererne ingenlunde vil indrømme dette, er paa en Maade begribeligt nok, thi det var jo netop dem, som skulde viist at vi endnu var en Sømagt, der, om den var nok saa lille, dog altid maatte kunne gøre sig gjældende mod en Fiende, der slet ikke er Sømagt, men at ogsaa Rigsdagen og de Fleste hos os, som har nogen Mening om den Sag, stræber endnu at troe, vi har dog vel en Sømagt, det kommer af, at de ikke samler det hele til een stor Riendsgierning, men tager hver enkelt Deel for sig og opløser den igien saa smaalig, som mueligt, og

finder da let, at enhver af disse Enkeltheder, saasom Indløbet til Eternforde, eller Strygningen af Flaget, eller Dømmen over Skibsførerne, eller Uvirkeligheden til en vis Tid, eller Laalmodigheden, da Preuserne hjemførde Gesion ligesom vor Næse, eller Somministerens haardnakkede Bægring ved at oplyse Sagen, i og for sig selv endnu ikke beviser, at vi kun har Skinnet af at være en Somagt, og har selv Skinnet kun, forsaavidt vi kun stirre paa Skibene, paa Nyboder, paa Sø-Officererne og Sø-Sessionerne, uden at spørge, hvad der med dem er udrettet. Da tager man nemlig ikke, som man skal, Sagen og Spørgsmaalet reent historisk, men reent juridisk, saa man spørger ikke: var det mueligt at alt dette kunde skebt, naar Danmark havde havt en Somagt? men spørger kun: er der begaaet nogen beviislig Feil i det enkelte, og hvem har i saa Fald Skylden? Da nu i en saadan Sag den ene næsten altid med Rette kan skyde noget af Skylden paa den anden, og alle paa Skæbnen, Uheldet o. s. v., saa finder man tilligemed Skylden ogsaa Sagen tvivlsom, skiondt Sagen er den soleklare Riendsgjerning, at hvad man kalder den danske Somagt har under en Trears-Krig vüst sig som en Afsmagt, og det flarest den eneste Gang, den prøvede paa at vise, at den var en Magt.

Jeg lader nemlig gierne, og heller end gierne, Undskyldningerne gjælde for alt hvad de kan, saa at, lige fra ham, der, bilselig talt, sad ved Roret paa hele vor saakaldte Flaade, til dem, der bogstavelig strøg Dannebrog paa et dansk Orlogsskib og en dansk Fregat for dem, der havde slet ingen Flaade, men kun et Flag, kommer ingen Enkeltmand til at bære hele Skylden enten for den Afsmagt og Drødselshed, der vistes i det hele, eller for det klare Beviis paa begge Dele, som Historien om Kong „Christian“ og Dronning „Sofie“ paa Volgen blaa i mine Dine er, men denne Fordeeling af Skylden, som jeg gierne overlader til Rigsdagen, Sorennen og Krigs-Historien; berører for mine Dine slet ikke Riendsgierningen, og kan da endnu mindre enten tilintetgjøre den Riendsgierning, der tværtimod ved alle Undskyldningerne forudsættes, eller svække Gyldigheden af det Beviis, den samme Riendsgierning fører for Afsmagten.

Kun for Hovedsagens Skyld, som i mine Dine er Spørgsmaalet: enten Danmark skal opgive Haabet om paany at finde den gamle „Bei til Roes og Magt“ paa det „fortladne Hav“, eller ikke? kan derfor vil jeg bemærke, at Ulykken ved Eternsørde og hele vor klart beviste „Sv-Afsmagt“ i mine Tanker egentlig er Selskabet-Akademiets Skyld, som det har været og virket siden 1807. Under denne Forudsætning seer man

nemlig strax, ikke blot at Skylben for vor Sømagt fordeler sig selv saa billig og saa ligelig som mueligt mellem alle dem, der siden 1807 har flabt og opholdt, ophøiet og stolet paa dette Søfædet-Academi, men man seer ogsaa, at naar dette Søfædet-Academi blev ophævet eller omflabt, da kunde Udsigterne til en dansk Sømagt maaskee blive ligesaa lyse, som de nu er mørke, og, med Hensyn paa den saakaldte danske Flaade under Trears-Rampen, fulsorte.

Da jeg ifjor engang i Folkethinget ymtede om dette, fik jeg et meget artig Brev fra vor nuværende Sømminister, som dengang bestyrede Søfædet-Academiet, hvori han indbød mig ombord paa Rædet-Skibet under Dyrehaven, for at prøve, om ikke Udsigterne derfra vilde blive lidt lysere, og havde det ikke uheldigviis været en Søndag-Formiddag, som gav mig andensteds Erinde, skulde jeg vist ogsaa fulgt Indbydelsen, men min Betragtning af Søfædet-Academiet kunde selv de allerlignigste Syner paa Rædet-Skibet umuelig forandret, thi denne Betragtning grunder sig ingeniunde paa en Fordom mod Akademiet enten i det hele eller i det enkelte, men kun paa den urokkelige Riebsgierning, at vi har ingen Sømagt, og paa den Tro, at Danmark endnu ikke blot har Sømænd til en lion lille Flaade, men at de danske Sømænd har baade Mod og Kraft og Hoved til at gjøre Gavn med

en saadan Flaade i Krigstid, og, enten de vinder eller taber Slaget, gjøre Flaaget, Flaaden og Folket Ære, som de, efter hele Verdens Dom, gjorde det anden April 1801 under de for Resten allerungunstigste og hardtab reent fortviolede Omstændigheder. Er nemlig denne Tro om vor Evne til en Sømagt ligesaa velgrundet, som Riendemærket paa vor Sø-Afmagt er indlysende, da maa Skylden for Afmagten nødvendig ligge i Ubenyttelse eller Banbrug af de tilstædeværende Kræfter og i allehaande Misbrug og Misgreb, der finde deres fælles Brændpunkt og Moderstied i den Indretning, som har havt Monopol paa at gjøre Sø-Officerer. Om derfor denne Indretning, dette Søkadet-Akademi, allerede 1807 var forældet, eller om det først siden er blevet forkvælet, det gjør kun meget lidt Forskiel, da baade Sagen og Skylden blev den samme, og Spørgsmaalet blev kun, som det er: hvad man skal gjøre for at faae Styrmand og Befalingsmænd baade over og paa Flaaden, der baade kan og vil benytte de Kræfter og Midler, der staaer til deres Tjeneste, saaledes at Danmark ikke, som nu, kun skal have Tab og Sorg og Skam, men som endnu 1801, Gavn og Glæde og Ære af at kalde sig en Sømagt.

Man har imidlertid en mærkelig Fortælling fra 1807 om Søkadet-Akademiets daværende Bestyrer, for hvis Sandhed jeg vel ikke kan indestaae, men hvis

Rimelighed dog er saa ivinesfaldende, at den i alt Hald
 giver en rigtig Forestilling om, hvorledes man paa Sø-
 løbet - Akademiet har betragtet og behandlet Flaadens
 Stilling til Havet og til Danmark. Der laae nemlig
 to danske Orlogsskibe, „Prinds Christian og Lovise
 Augusta“, i norske Havne, mens den engelske Land-
 magt i Kiøbenhavn bemægtigede sig hele den danske
 Flaade, hvoraf en ringe Deel 1801 havde trodset den
 engelske Sømagt, og med disse to Skibe, som Flaadens
 sorgelige Levning, styrede Søladet - Akademiets Bestyrer
 til Danmark om Efteraaret. Da, siger man, mødte
 han i Ssen nogle engelske Krydsere, som Mandflabet
 brændte af Begierlighed efter at maale sig med og styre
 sin Harmes paa for det stammelige Overfald, men dertil
 havde Befalingsmanden ingen Lyft, men dreiede af med
 den Udskyldning, at han ei turde bære Ansvaret for at
 sætte Danmarks sidste Skibe og alle Raderterne paa
 Spil, og siden, siger man, var han slet ikke den samme
 Mand som før, men lagde en ganske ny Plan for Akade-
 miet, saa Raderterne baade kom til at lære Lyft og
 at blive langt anderledes belæste og civiliserede end før,
 uden at der tænkes synderlig paa, hvad de skulde være
 udenfor Akademiet, Læseammeret og Balsalen: paa
 Ssen og i Kampen! Saa lyder Fortællingen, og
 hvad Feil, der end kan være ved den, saa er det vist,
 baade at Søladet - Akademiet efter 1807 fik en langt

mere tykt og franskt end engelskt eller danskt Sætning, saa man satte Rundskab om hvad der stod i Søgerne høit over hvad der skedte i Kongedybet 1801, og at de Sø-Officerer, der fra nu af dannedes, i lang Tid fjelden styrede til Søes uden at løbe paa Grund, og at under Trears-Rampen gjorde de, der styrede ind til Ekeruførde, hvad der endnu var meget værre og sørgeligere, og da gjorde slet ingen Sø-Officerer ellers noget, som man fandt værd at tale om, uden Steen Bille, da han befried Frederis, og den unge Hammer, da han gjorde Blikingsstog paa Landjorden.

Sø-Etaten vil jo vist nok sige, at det er høist uretfærdigt slet ikke at regne al den Tjeneste, Sø-Folket har gjort Landmagten under hele Krigen baade ved at oversætte Tropper, ved at sætte i Land og at flyde i Land og holde Ryggen fri, men jeg kan ikke gjøre ved, at al denne Hjælp, naar den var allerstørst, paa ingen Naade beviser, at vi har en Sømagt, medens alt det andet klarlig beviser, at vi har en Sø-Afmagt, og selv Blotaderne beviser i mine Dine slet ikke andet end at vi engang har haft en Sømagt, og at Fienden tænkte, vi havde kunnet en endnu, thi der er, saavidt jeg veed, ikke skedt det mindste ved nogen af Blotaderne, som Skyggen af en Flaade jo kunde gjøre ligesaa godt som en virkelig Flaade.

Jeg vil nemlig ingenlunde nægte, men tør tværtimod paastaae, at hvis der var en tyfl Flaade til og den imorgen kom paa Risbenhavns Kjed, som i Erik af Pommerns Tid, for at tage vore Krigsskibe, da vilde vi strax, om end paa en lidt uordenlig Maade, faae en dansk Sømagt, der kunde vise Fienden Vinterveien, thi vi har alle de Dele, hvoraf en Sømagt bestaaer, men har dem kun ikke samlede, og har derfor heller ingen Sømagt, da baade den Misbannelse, der er givet, og den Betragtning, der siden 1807 har gjort sig herkende: at enten kan Danmark aldrig faae en Sømagt, som er værd at nævne, eller den ny Sømagt maa paa Tyfl søges i Luften: i Maanen og Stjernerne, paa Papiret og paa Tavlen, og vil da vore, jo mere man over alt dette glemmer baade Skjærtorsdags-Slaget, Søen og Rampen og Danmark med alt hvad Dansk er, det gjør, at vi har ingen Sømagt og faaer ingen, saa længe det gaaer i den Glendrian.

Vil man sige, at efter den Regning havde vi heller ingen Landmagt førend 1848, da indrømmer jeg det strax, og føier til, at vil man herefter bære sig ad med Landkadet-Akademiet og den militaire Høiskole, ligesom før 1848, da holder vi snart op at have en Landmagt, skøndt Krigen har viist, vi paa en lidt uordenlig Maade fik en, som var ægte, men derfor

er det lige sandt, at en Sømagt fik vi ikke, den har vi ikke og den faaer vi ikke, før vi lære ganske anderledes at samle, udvikle og benytte de hidhørende Kræfter, og dog er det min Tro, at selv om Danmark kunde beholde sin Landmagt, som den gik ud af Skærsilden den sidste December 1850, hvad dog er umueligt, saa kunde vi dog, for vor Friheds, Selvstændigheds og folkelige Udviklings Skyld, ikke undvære en Sømagt, og det, hvor lille den saa blev, dog saa god en Sømagt, som man har Ret til at vente, hvor det forkladne Hav var fra Arildstid de Danstes Bei til Roes og Magt, og til største Roes, naar Magten var mindst.

Danmark har nemlig, saa vidt jeg veed, aldrig vundet større Roes paa Søen end vi vandt paa Kongedybet 1801, da Sømagten aabenbar var mindst, indskrænket til Blokkade og Klydepramme, som, efter firfjendstypede Mars Fred, tilbids bemandede med Femtenrigsdalerskarle, skulde forsvare sig mod Verdens største Sømagt, anført af Englands største Bovehals, Seierherren fra Rilen, og Rosen var velfortjent, thi et kække Forsvar mod hvad man kalder afgjort Overmagt lader sig neppe tænke, og var ikke Modet faldet paa dem, der stod udenfor Rampen, da var ogsaa det kække Forsvar efter alle Mærker blevet kronet med en velmageløs Seier! Vil man sige, det kom tilbids af, at de Danste dengang ikke vidste hvad de havde imod

Ag, da svarer jeg: det kan gjerne være, men det kom dog i grunden deraf, at de danske Befalingsmænd vidste og viste og brugte hvad de havde med sig, og havde de ved Eternførde i April 1849 blot gjort det samme, da vilde deres aabenbare Uvidenhed om, hvad de havde imod sig, aldrig gjort Udslaget, men baade Fiender og Venner vilde seet, at baade havde Danmark endnu en Sømagt, og det, enten den vandt eller tabte, en af de bedste.

Vilde man endelig spørge mig, om jeg troer, at Danmark, uden Fællesskab med Sverrig og Norge, kan have og holde en saa stor Sømagt, som vil behøves ved Siden af Rusland og ligeoverfor Tyskland, der vel endnu ingen Flaade har, men sikkert faaer en, der i Damptiden kan blive os farlig nok? da svarer jeg paa Timen Nei, det troer jeg, er umueligt, medens det derimod er langt lettere for to eller tre selvstændige Riger at have en god Flaade end en god Landhær til fælles Brug og Gavn og Ære, men vi maa netop bære os ligesaadan ad for at levere vor Broderpart til en god nordisk Orlogs-Flaade, som om vi troede at kunne faae en dansk Flaade, der kunde bære den tyske i Sønk, og, i den vel undgaaelige Kamp om Østersøen mellem England og Rusland, gjøre Udslaget til Nordens Gavn.

Den eneste Maade, hvorpaa Danmark igien kan faae en Sømagt, som selv den Engelske maa nødes til at ændse og til at vinde med det Gode eller med det Døde, det er at smide baade Tysken og alle tykke Indbildninger om Bogstavernes Almagt og om den til alting unyttige Drenges-Bidensfabeligheds Nytte til alting overbord, og ene see paa, hvad der i Engeland, og overalt hvor man har faaet en virkelig Sømagt, der fød sin Prøve, naar det gjaldt, er gjort for at faae og beholde den, og da at gaae hen og gjøre ligesaa.

Hvad der nu i Engeland er gjort, og maa gøres overalt hvor man vil have en god Sømagt, det er, paa den ene Side at lette og frigjøre Søfarten, og paa den anden Side, saavidt mueligt, at sikke sig det nødvendige Antal af dygtige, tiække og fædernelandske Befalingsmænd paa Flaaden, overladende til disse selv, hvem af dem der tillige kan og vil udmærke sig ved Bogkundskab og selstabelig Dannelse, da disse Ting vel, under visse Betingelser, baade kan gjøre Gavn og pryde Folk i enhver Stand og Stilling, men vil aldrig i synderlig Grad hos Mængden af Sømænd findes forenede med den til deres daglige Dønt fornødne Drift og Dygtighed, og kan slet ikke træde istedenfor nogen af Delene. Hvad vi altsaa i Danmark først og fremmest maae gjøre for at faae en god Sømagt, det er aldeles at opgive og afflasse den akademiske

Dannelse af Sø-Officerer som et soleklart Misgreb, hvormed da den taabelige Alders-Grændse, der slaer Som for alle Mænd og Karle, vil falde af sig selv, og at afflaase det hele Søindrullerings-Væsen, eller dog alle de Sessjoner, Udmynstringer, Indstrænkninger og Forhindringer, som det har ført med sig, da den fri Bevægelse er en blomstrende Søfart aldeles uundværlig!

Dog, her vil jeg standse, til vi er kommet saa vidt, da det vel neppe fleer i min Levetid, og det dog slet ikke nytter at tale om de mange Ting, der videre kunde være til Nytte, saalænge man ikke engang vil gjøre det „ene Nødvendige“, og at man ikke vil det, uden man nødes dertil, det følger af sig selv, naar man først med Glib er kommet paa saa gale Veie, som vi med vore Bestræbelser ester paa Lykk at faae noget, der, videnskabelig talt, i Ideen, var endnu meget bedre end den Engelske Sømagt, thi intet er saa haardnakket, som en Bildfarelse, man har kjøbt for Biisdom, og vil naturligvis, saa længe som mueligt, sælge for hvad man har kjøbt den. Havde jeg derfor ikke saa stærk en Tro, som jeg har, baade paa de store Grundkræfter og den sunde Jævnhed hos det danske Folk, og paa den Lykke, som i Danmark altid har været bedre end Forstanden, da maatte jeg vente, at man fremdeles, som alt længe, mens man loe ad den „Lykke

Flaade" i Luften, selv af al Magt vilde bygge paa den, indtil man pludselig overraskedes ved at see den i Fiendens Haand og gif tilgrunde med den. Om en saadan Overraskelse gav Aprils-Dagen ved Eternsørde 1849 ikke blot Mandflabet paa Kong Christian og Dronning Gefion, men os alle en kun alt for tydelig Forestilling, og dog har man hidtil ikke seet anden Frugt deraf end den „Borgermester-Dyd“, som driver til ingen Ting at gjøre, for paa den sikreste Maade at undgaae alle Misgreb saavel som alle Misgierninger. Rimeligviis vil man imidlertid, naar man faaer Stunder, see til at skærpe baade Examiner, Sessioner og Disciplinen, for, da man synes at maatte opgive Haabet om en Smagt, der selvstaendig kan udrette noget i Krig, dog i det mindste at have en Sv-Etat, der hos Tyfterne kan gjøre Soladet-Akademiet Være i Fred, og, hvis der, ulykkeligviis, kommer Krig paany, da i al Besejdenhed indskrænke sig til at tjene Landmagten, og i al Underdanighed følge dens Bevægelser.

Ja, jeg kan ikke nægte, at dette er høist sandsynligt, saa Aprils-Slaget ved Eternsørde, der ved at falde paa samme Dag, som det, Christian den Fierde scierrig holdt sammesteds, unægtelig blev et des ulykkeligere Barsel, kom til at staae i Historien som det sidste Søslag, de Danske vovede; men det sandsynligste er, Gud ske Lov! især i Danmark tit længst

fra at være eller blive sandt, og jeg vil haabe, det med vor Sømagt klarlig vil stadfæste sig, thi i grunden var det jo dog ligesaa urimeligt som bedrøveligt, om April-Slaget ved Ekeruførde ei blot skulde blive hvad det er: det første danske Bovestykke efter April-Slaget ved Risbenhavn, men ogsaa, som det tegner til, det sidste, thi Trears-Rampen har jo ellers klarlig bevist, at det danske Folk er langt mere sig selv bevidst, langt kæffere og seierrigere i Midten af det nittende Aarhundrede end det var ved Aarhundredets Begyndelse, og hvorledes skulde der da finde en Undtagelse Sted netop paa Folkets gamle „Bei til Roes og Magt“ paa Vølgen blaa!

Sil vi imidlertid, som man har truet os med, „Glaade og Flag“ tilføelles med Hølfsten, da var vi i det mindste visse paa at blive ligesaa godt forraadte tilføes, som vi blev tillands 1848, og Flensborg vilde da sagtens blive os endnu byrere end Aensborg har været!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn, Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 58 Sk.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 26. April. Nr. 17.

Skjaldelivet i Danmark.

II.

Fuldbyd er din Gaade,
Du Havfru i Nord!
Saa byd som Guds Raade,
Aan loft af Guds Ord:
Af alle de Munde,
Som gløbed i Lunde,
Lillysbed dig Liv og Aand.

Det volber den Glæde,
Dig leger i Bryst,
Naar Skjaldene væde
Med levende Røst,
Ei tindrer den Stjerne,
Som deler ei gjerne
Med Glæden sit Liv og sin Glands!

Fra Norden og Østen,
 Fra Syden og saa,
 Til dig strømmer Nøsten
 Paa Bølgerne blaa;
 Hvor Barmen har hjemme,
 Kan Englen fornemme.
 Hiusfdes det vilvende Hav!

I Hedenolds Dage
 Til „deiligste Bang“
 Kom Dind og Brage
 Med Spa og med Sang,
 End før fra det Herne
 Kom Hading, kom Hjærne,
 Og Gram med sin Hammer af Guld!

Fra Hedenolds Dage,
 Til sidste Ryttaar,
 Kom Brødre ad Brage
 Til Skjoldungers Gaard,
 Saa aarle og flde
 Af Skjaldfabets Rilde.
 Du drak som man vier med Rys!

De leved og døde
 Bed Bolgerne blaa,
 Med Roserne røde
 Igien at opstaae,
 Med Sangene fine,
 Hos Sønerne dine,
 Sang-Moder i Lille-Slæd Hjemul!

Thi rygteves vde
 Det brat over Sø,
 Her laae under Eide
 Lyksaligheds De,
 Hvor Heltens Sjæle
 Fandt Liv og sit Mæle,
 Og Sjæl-Land vi kaldte vor De!

I Tyrus tillige
 Og Argos det hebd:
 Her havde den Rige
 Sit Guld gravet ned,
 Med Kronos og Balder
 Den gamle Gulbalder.
 I Sæl-Land end varede ved*)!

*) Sælland betyder nemlig det „lyksalige“ Land, og efter den sydske Udtale „Sælland“ kan det betyde „Sæl-
lenes“ Land, saa jeg glætter lidt, at der kan spilles

Kun latterlig klinger
 Det Ord vel i Bog,
 Der fødtes med Binger
 Paa Aandernes Sprog,
 Men sandt er igruunden
 Om Hjertet og Munden
 Alt hvad der om Aandet er sagt.

Thi Perlen og Guldet,
 Og Edelsteen hver,
 Som synker i Muldet
 Og skjuler sig der,
 Paa Aandernes Tunge,
 Som Skjaldene sjunge,
 Er altid det høibaarne Ord!

Naar Ordet, som sover
 I Havfruens Skød,
 Til Læben sig vover,
 Og gnistrer som Glød,
 Da kommer, opgravet,
 Opfisket af Havet,
 Det Gyldne for Dagen paany!

der i den phœnicisk-græske Mytke om de Lyfkaliges Der ved
 r. i Ordens Ende, hvor Helte-Sjælene var udbødige, og hvor
 Kronos (Arids-Tiden) ligesom havde begravet sig selv
 i den Guldalder.

See her Gylden-Karet,
 Som jeg raabde ud!
 Til Berden har haaret.
 Det Havfruen prøv,
 Var let under Hjerte,
 Men fødte med Smerte
 Det guloprude, vingede Ord!

Ja, Moder paa Marken!
 Det røbe jeg maa,
 Dit Hjerte var Arken
 Paa Bølgerne blaa,
 Hvori Skjalde-Bøden
 Kom hid over Floden,
 Saa Guld blev paa Tunge mig lagt!

Ja, stort er det Under,
 Og større det Held,
 Som knap jeg udgrunder
 I Gry eller Kveld,
 At hos Dannekvinder
 I Dybet man finder
 Hvad hjemme dog har over Sky!

Paa Skjoldenes Lunge
 Det hoibaarne Ord,
 Mens listig de stange,
 Dem løfter fra Jord,
 Hvor Himlen sig spejler
 I Havet, de sejler,
 Blad-Snekken dem løfter i Sky*).

Naar Sangen er ude,
 De synke dog brat,
 Og Stjernes Brude
 Dem byde Godnat,
 Men Dansevangs Skjalde,
 Naar bybest de falde,
 De synke i Gefions Favn!

Ja, i Drefundet,
 I Havfruens Favn,
 De altid har fundet
 Den yndigste Favn,
 Hun flapper, hun lysker,
 Hun sødt dem neddykker
 Med Gienlyd af Kvadet i Sky!

*) Blad-Snekken er Skibbladner eller "Fros-Skibet", bygget af Lys-Alferne til at bære alle Afer, altsaa paa jævn Danst "Skjalde-Læben"!

Dem vugger paa Bode
 Da Havfruens Arm,
 De dumsme, de sove
 Bed Havfruens Barn,
 De hvile, de doone,
 Men glade de vaagne,
 Mens Himlen og Bølgen er blaa!

Saadan har jeg levet,
 Saa flot og saa frit,
 Til Haaret er blevet
 Som Rim og som Aridt,
 Til Tungen sig vender
 I Mund uden Tænder,
 Men har dog sin Tønde beholdt.

Hvergang jeg fra Stuen
 Redfant i det Blaa,
 Gik Rygtet i Byen,
 Jeg skulde forgaae,
 Som Phæton hode,
 Begrædt kun af Alle,
 Med Taarer som Blod paa Papir*)!

*) Sel var det Rav-Taarer, som Pøplerne omkring Cri-
 Danos græd over Phæton, men Nutidens „Fabler“ er
 langt fra saa rige, som Oldtidens „Mytther“.

Dog nede hos Stuen
 Jeg havde det godt,
 I Havsgaard, i Stuen,
 Som jeg talder Slot,
 Ja, liflig, undtagen
 Jeg drømde om Dagen,
 Hun aldrig mig meer tog i Favn.

Hvad ellers jeg drømde,
 I Kveld eller Gry,
 Mig atter oprømde
 Til Reiser i Sky,
 Jeg drømde, histoppe,
 Paa Volgernes Toppe,
 Bar Synernes Bjerger endnu.

Da løfted Fros-Skibet
 Igien mig til Sky,
 Hvor Sang mig blev givet
 Med Syner paany,
 Som i Arilds-Tiden,
 For nu, ikke siden,
 De falbt paa Syns-Bjergenes Top.

Jeg saae Skjalbelivet
 Saa vide paa Jord,
 Ved Nilen i Sivet,
 I Syd og i Nord,
 Paa Borg, under Takte,
 Hos Hyrder og Høtte,
 Og selv midt i „Seernes“ Kort

Og hvor jeg henvendte
 Mit Blik under Traa,
 Det Store jeg kiendte
 Igien fra det Smaa,
 Saae stort aabenbaret
 Hvad smaat vederfaret
 Bar Danevangs-Stjalden ilon!

Hvor kunde jeg prise
 Livs-Lyften, jeg nød,
 Og glemme Elise,
 Mens Rinden var rød,
 Og Glæden i Barmen,
 Og Barnet paa Armen,
 Og Diet paa Bølgerne blaa!

Hvor kunde jeg glemme,
 Af Kvinden i Sang
 Jeg laande min Stemme,
 Jeg lærde min Sang!
 Mig fødte en Kvinde,
 Og uden Beninde
 En Skjald er som Fuglen i Vort!

Og hvad var Havfruen
 Vel meer end en Drom,
 Hvis ikke paa Luen
 Hun, kiærlig og sm,
 Af Glæds i det Jætre
 Lod Dinene tiædre,
 Og aabned for Skjalden sin Favn!

Og hvad var Rierminder,
 En Ladning tilmands,
 Kun som man dem hæder
 Til Høitid i Krands,
 Naar meer ei de groede,
 Som rundue af Rode
 Paa Orsning i Fædrenes Land!

Ja, hvad var Rimminder,
 Naar længer ei nu
 De, som Darnetvinter,
 Kom Englen ihu,
 Men Skjalven det vidste,
 At han var den sidste,
 Som sættes til Syner og Sang!

Hvortil nytted Sange,
 Hvortil nytted Syn,
 Naar længer i Sange
 Ei fængede Syn,
 Ei Hjerter antændte,
 Som ulmed og brændte,
 Brød ud i lys Lue tilsløst?

Ja, hvad var Havfrøen
 Bel meer end en Drom,
 Hvis ille paa Tuen
 Hun, kjærlyg og sm,
 Tilsløst kom til syne,
 Med Blit under Bryne,
 Som Glæden fra Presnuds Døbl!

Fuldtit, naar fra Sven,
 Fra Volgernes Lind,
 Jeg flimtede Møen
 Med aftenrødt Skin,
 Med Aftenrøds-Solen
 Paa Dronninge-Stolen,
 Med Glæden jeg grundet derpaa.

Fuldtit, naar i Dalen,
 Hos dig, Dresund!
 Til Stov-Rattergalen
 Jeg lytted i Blund,
 Da hørde i Dromme
 Jeg Svanesang strømme
 Fra Havfruentis Læbe fuldsød.

Naar paa Himmelbjerget,
 Hvor Heimdal skal staae,
 Til han har afværged
 Hvad afværges maa,
 Jeg Svaneerne tvende
 Ved Himmelens Ende
 Saae sovme i Hornernes Sv;

Da faldt jeg i Lønter
 Saamange derpaa,
 At seent kun opsanter
 Dem Skjald-Gubben graa;
 Men selv dog forbinde
 Som Mand sig og Kvinde
 De Svane til Ragnarok-Sang!

Og Svanen med Huen,
 Som synger tilfodt,
 I høide Havfruen
 Sig klarer fordist,
 Naar, høvet fra Søen,
 Sig hviler Skjald-Møen
 Paa Lids-Alintens Dronninge-Stof!

Den Moder til Skjalde
 I Stol under De,
 Naar Stjernernes falde,
 Hun vorder Skjald-Mø;
 Sangkvinden maa skjaldre,
 Naar trylle og galbre
 Er alt hvad Spaamændene vill

Hvor Svamen med Hatten
 Gaaer Moderen fra,
 Med Lysalfer Slatten,
 Det dages vel da,
 Endnu det med Slatten,
 Sig skjuler i Natten,
 Hvad heller som Salen dug: Sky.

Hvorfra han end kommer,
 Han dages dog vist,
 Saa Anden til Dømmes.
 Gaae Skjalde tilfødt,
 Mens Hjertet med Smagen
 Det lægger for Dagen,
 Hvad ret der var: deilig: tilbuds:

Som Kvinden og Manden,
 Da Hjerte og Hand
 Bist række hænden
 Guld-Troffabens Haand,
 Men kun for paa: Binge:
 I Sky sig at fvinge,
 Som Søster og: Broder med Ops!

Dog, end græs Riærminder
 Saa tætte i Lund,
 Og som Dannedvinder
 Os kysse paa Mund,
 At Skjalde og Sange
 Maae fødes i Bange
 Saa tit, som vor Stov springer ud.

Saa lad os kun daane
 Og synge: vi dse
 Som Sol kun og Maane
 Gaae ned under De,
 Og kun som Lovfalbet
 Blor Stov-Jesen staldet,
 Til Lovspringet vaagner paany!

Vil kun med Hænsruen
 Vi leve og dse,
 End blomstrer paa Luen.
 Lyksaligheds De,
 Hvor med Skjaldelivet
 Det Sjælen er givet
 At smage Udødelighed.

Kan ei selv med Noie
 Riærminden i Sang
 Bør: Mund og vort Die
 Aftysse en Sang,
 Mens Røserne græde,
 Vi føle med Glæde;
 Vi gaar i vor Moder igien.

Med hende vi glæde
 De Saliges Der,
 Hvor Kysfene kvæde,
 Saa Fuglen ei døer,
 Hvor i Dødning-Haven,
 I Krandsen paa Graven,
 Udflattes den yndigste Fugl!

See, derfor jeg flatter,
 I Skjaldenes Liv,
 Som Søster og Datter,
 Som Riærest og Biv,
 Men tidlig og silde,
 Som Skjaldfabets Rilbe,
 Som Moder, Havfruen i Nord!

Hun har mig jo savnet
 Før end jeg blev fød,
 Hun bøder paa Savnet,
 Naar jeg kaldes død,
 Hun kjærlig vil giemme
 Mit Syn og min Stemme,
 Til klart de gienfødes paany!

Thi leve Havfruen,
 Mens Bølgen er blaa,
 Og kyskes paa Tuen
 Med Skjaldene graa,
 Saa liflig de kvæde
 Om Riærligheds Glæde
 Og alt hvad med den er i Stægt!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvistgaard i 1842

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 3. Mai. Nr. 18.

Dansk Dplysning.

I.

Naar jeg ofte har spottet med den tyske Dplysning, som "en tom Lygte", man iblinde troede paa, som det usyulige Lys, hvori den sande Vorherre, den tyske Fornuft, boede, og naar jeg i skarp Modsetning dertil har prist den danske Dplysning som en brændende Lampe, der vel ingen Dpsigt gjorde og udbredte kun et svagt Lys over den store Dunkelhed, som er Stov-Menneskets Skueplads herueden, men udbredte dog et virkeligt Lys, gjorde det veilyst paa Banbringen og livligt under Hvilen, da kan jeg godt forstaae, at mange Dannemænd og Dankekvinder maae have tænkt: ja, gib det var saa vel! men hvor tør man dog troe det? Dplysningen maa jo dog igrunden være den samme allevegne, da vi er alle Mennesker, og skjøndt Tyskerne jo vist nok er saa høitrvende, at de sagtens tit ikke forstaaer dem selv, saa har de jo dog

vist meget bedre Hoveder end vi stakkels Danflere, og kan allensalbs langt bedre taale Hovedbrud end vi, som gierne bliver øre paa Timen, naar vi vil begynde at tænke paa, hvordan det dog igrunden hænger sammen med alting paa Jorden, end sige da i Luften og i Himmelen, og at grunde paa hvad der er inden i Mennesket, end sige da, hvad der er inden i Borherre, som man jo dog ogsaa maatte vide, naar man var rigtig oplyst, saa naar man ogsaa kan føle paa sig, at der er igrunden slet ingen Ting i alle de saakaldte almindelige Begreber, som man i alle vore Skoler kalder Dplysning, saa ønskes man vel dog til at nøies med dem og tør ikke trodse dem, da man ellers bliver stældt ud for et Fæ og kan ikke hvad man kalder videnskabelig bevise, man er dog intet Fæ, end sige da bevise, at man er bedre oplyst end alle de tyske Professorer!

Ja, det kan jeg godt skjønne, for det er til en Tid ikke gaaet mig selv et Haar bedre, og skjøndt det er saa længe siden, jeg gruede for at trodse den tyske Dplysning, at jeg hardtad har glemt det, saa husker jeg mig dog alt imellem selv paa det, for at være billig mod andre gode Venner, men videre kan jeg heller ikke regne det, thi hvor undskyldelig end den Svaghed kan være hos os, at troe iblinde paa den „tomme Lygte“ som en mageløs Dplysning; eller dog ikke

med Spot og Latter trodse den, saa bliver den Svag-
 hed dog lige fordærvelig, thi saa længe den Svaghed
 behersker os, bliver vi jo ved at famle i Mørket, føle
 os ulykkelige i mange Raader, og har saa ovenikøbet
 den Stam og daglige Værgrelse, at Hjemtyskerne
 peger Fingre ad os, fordi vi ikke anderledes kan tilegne
 os og benytte den glimrende Dplysning, som fra dem
 overstraalet os og som vi dog selv bekiender, vi troer
 paa og finder mageløs.

See, derfor maa jeg blive ved at spotte med den
 „tomme Lygte“, i det Haab, at alle gode Venner og
 Brøder, som føler med mig, der er „ingen Ting“ i
 den, ogsaa faaer Mod til at sige det høit, og naar
 man vil tyse dem med, at, lader de den Dplysning
 fare, da har de slet ingen, da kiætt at svare, at
 man seer dog ligesaa godt i Mørke, som uden Lys,
 saa at, om det end ikke stod skrevet, var det dog baade
 vist og sandt, at et Mørke, der fører Titel af Lys,
 det er det yderste Mørke, som man fremfor alt maa
 vende Ryggen, om man nogenstunde skal blive rigtig op-
 lyst. Saalænge man nemlig enten har mindste Tro paa
 den tyffe Dplysnings Subdommelighed, eller har dog
 Strækt i Livet for at spotte og trodse den, da gaaer det
 os igrunder, ligesom det viensynlig gif os med den saa-
 kaldte tyffe Overmagt, som vi aldrig havde over-
 vundet, hvis vi ikke først havde faaet Mod til at spotte

og trodse den, og derfor har jeg i „Danstereu“ især søgt at oplyse, at vi ligesaa lidt kan lade den tyske Dplysning som den tyske Overmagt giælde, naar vi, som et lille, men ædelt og fribaarent Følt, vil beholde vort danske Fæderneland, vort danske Modersmaal og vort danske Bænnelag i Fred, da den tyske Dplysning om disse Ting er, at de skal forvandles fra Dansk til Tysk, saa enten maae vi spotte og trodse den tyske Dplysning saavel som den tyske Overmagt, eller vi indvikler os selv i den groveste Selv-Modsigelse, ved paa een Gang at ville baade indrømme og trodse den tyske Overmagt, indrømme den med Munden og trodse den med Haanden, altsaa, ligesom Slesvig-Holstenerne, gjøre Oprør mod hvad vi blive ved at kalde vort „naadige Herstab“!

Hidtil, seer jeg nok, at denne „Danstereus“ Dplysning om det rette, med Nødvendighed stridige Forhold mellem Dansk og Tysk har kun frugtet lidt, saa jeg ved Enden af Treaars-Rampen omtrent ligesom ved Begyndelsen maa høilig undres over, at mens der i Danmark findes Ugersvende i Tusindtal, der tør vove deres Troie mod den saakaldte frygtelige tyske Overmagt i Birkeligheden og i aaben Mark, og mens hele det danske Følt, baade Unge og Gamle, baade Mænd og Kvinder, har opmuntret til den farlige Ramp med Tyskerne, har fulgt Danehæren med Seiershaab og

mødtaget den feiertrønet med ufigelig Glæde, ja, mens
 hele det danske Folk har trodsset, spottet og glimrende
 overvundet den virkelige tyske Magt, vi havde
 imod os, og har i den Henseende ingen Dødsfrelser
 flyet, og snarere leet end grædt over den tyske Døds-
 ning, at naar det var gaaet fornuftig til, da maatte
 Tyskerne ikke blot have slaaet Danskerne baade
 ved Frederis, ved Jbsted, ved Missunde og ved
 Fredrikstad, men de maatte for længe siden have ind-
 taget i det mindste det halve Danmark, saa Dan-
 skernes Seire maae være Glogleri og Blændværk,
 Tyskerne har bestandig, moralisk og fornuftig, aande-
 lig, vundet Seier; mens det vitterlig er saa; da tør
 dog saa eller ingen stemme i med „Danstereu“, som
 dog kun paastaer hvad der følger af sig selv, at var
 den tyske Dødsning om Forholdet mellem Dan-
 mark og Tyskland, mellem os og Tyskerne, rigtig, da
 var Tyskernes Krav paa Slesvig og paa hele Jylland,
 deres Hab og Foragt, og deres Slutninger om deres
 fornuftige Overmagt og deres moraliske Seier, ogsaa
 rigtige, men at er denne Dødsning og disse Slutninger
 splittergale og uhyre latterlige, saa er det samme rime-
 ligviis Tilfældet med hele den tyske Dødsning,
 og Danskerne, som har et udmærket godt Die for det
 latterlige, maae da nødvendig lee ad dem selv, naar de
 fra den dem velbekiendte splittergale tyske Døds-

ning, flatter sig til, at den dem ubekjendte tyffe Dplysning (som dog er Rilden til den splittergale) maa være mageløs fornuftig, klar og guddommelig!

Her er da gode Raad dyre, og jeg veed næsten slet ikke, hvad jeg meer skal gjøre for at fremkalde den sunde Latter over egen Daarlighed, der af sig selv gaaer over til en lystig Latter over al den Taabelighed, man enstund har tilbedt eller dog forset sig for, som en allerhelvedes Wiisdom, thi har ikke i hele tre Aar Tyfsternes høiroste og tusindtungebe Egun og Pral, ved Siden ad det danske Folks ydmyge Storhed og bly Kiæthed, der kronedes med Daneherrens glimrende Seier, med hele Nordens hjertelige Deltagelse og hele Europas Beundring, har alt dette ikke kunnet give det danske Folk Mod til at lee ad den tyffe Dplysning og vende den Ryggen, hvorledes skulde da min stakkels Pen kunne udrette saa store Ting!

Dog, heller død end raadvild, det var min Moders Livord, det er ogsaa mit, og under den Forudsætning, at om end det danske Føll ei endnu saa ganske har faaet Nof af den tyffe Dplysning, at de tør blæse ad den, saa kan der dog umuelig fattes ret meget deri; under den Forudsætning vil jeg, saa tydelig som jeg kan, pege paa, hvad jeg kalder „dansk Dplysning“ i det hele, thi da det hos Danskere jo

dog maa have vaft en god Formodning om „Dausterens“ Dplysning, at den stemmer ypperlig overeens med vort Duffe om at beholde vort gamle Fæderneland, Modersmaal og Bammelag i Fred, mens den tyffe Dplysning haardnakket strider derimod, faa synes det rimeligt, at naar det danske Folk blot kunde skimte, at den danske Dplysning i det hele vilde være ligesaa forsvaerlig og langt anderledes behagelig og velgiorende end den Tyffe, at Folket da ogsaa i denne Henseende fandt, det var meget bedre at vies med sit eget, end at give det bort til sine arrigste Fiender, i Haab om at faae dobbelt op af dem, naar de engang fik Spendeer-Buxerne paa, som dog aldrig har hørt enten til den gammeltyffe eller til den nytyffe Dragt, der immer blev spet i Rive, hvor man heller vil tage end give!

Jeg vil da nu stræbe tydelig at pege paa den danske Dplysning, hvormed jeg mener den Dplysning, jeg har fundet i Danmark, og ingenlunde en selvgjort Dplysning, der skulde være sprunget ud i Danmark, ligesom den tyffe i Tyffland, mellem to Flintestene, uden Fader, uden Moder og uden Slægt-Register, thi det udmærker netop den danske Dplysning, at den er slet ikke storagtig, men kendes smukt ved sine kiære Forældre og takker dem tilligemed Borherre baade for hvad der er blevet og for hvad der kan blive af den.

Naar jeg nu strax nævner Christendommens Lys og det danske Die som den nydanske Dplysnings Kære Førelbre, da veed jeg nok, der kan være mange, som vil sige, eller dog tænke ved dem selv: ikke andet? det skal man i vor høitoplyste Berden ikke komme vidt med, men det er dog i Christenheden kun Tyskerne og hos os da kun Hjemtyskerne, der vil tænke saa slemt i deres Hjerte og bruge deres Mund saa ilde, og Hjemtyskerne og jeg, vi kan nu engang umuelig forliges om Dplysningen, især fordi vi umuelig kan forliges om Danmark, som vore Hjemtyskere vil med Djævels Bold og Magt skal høre til Tyskland og høre Tyskerne til, men som jeg vil, med Guds Hjælp, skal fremdeles som fra Arildstid høre til de tre ikke blot nordlige, men nordiske Riger og skal høre Danskerne selv til, og hvormange og hvor skarpe Spydigheder derfor end Hjemtyskerne og deres Papegoier, Stær og Slæder, kan og vil sige enten om det Christelige Lys eller om det danske Die, saa bliver jeg ligesuldt ved mit, og møder Spydighederne ligesom vore Krigsfolk mødte de tyffe Spydstager histovre: med „Bankeneten“, og misander slet ikke Hjemtyskerne med deres Haler den samme Trost som General Willisen og hans „dødsmodige“ uovervindelige Helteflare, at, fik de end ugubelige Prygl og maatte, saavidt de blev paa Benene, fægte med Hælene,

saar løb de dog af „med Profiten“, hvad paa Hvi-
 tyst hedder en „moralist“ Seier, ventelig fordi det
 er en Selvsfordømmelse af de „Dødsmodige“ at løbe fra
 Døden og der staaer skrevet, at hvem der overvinder
 sig selv er bedre end den, der indtager en Stad!

Hvad nemlig først det „danske Die“ angaaer,
 saa kan det aabenbar aldrig være saa daarligt, at jo
 Danskerne maae see alt, hvad de virkelig skal komme
 til at see, med deres egne Dine, thi hvad man kan
 seer med andres Dine, det seer man aabenbar slet
 ikke selv, men troer det iblinde paa andres Ord,
 og Pøtler maa troe Tyskerne iblinde paa deres Ord,
 Danskerne kan det naturligviis ikke.

Hvad dernæst det christelige Lys angaaer, da er
 det først at mærke, at Lys kan selv det bedste Die ikke
 slabe eller give sig selv, men maa betragte som Lyffens
 Gave, baade som det sidder i Diet og som det underlig
 med Ordet skinner ind giennem Dret, og naar Tyskerne
 vil paastaae, at saadan er det vel med Legemets Lys,
 men ikke med Sjælens, da maae vi bede dem først ret
 skarpt og klart at skille deres egen Sjæl fra deres
 eget Legeme, saa vi kan see, hvad der hører til hver
 især, og naar de krymper dem ved det, da maae vi
 bede dem tie stille med deres saakaldte Dplysning,
 der ikke skal gjælde om det hele Menneske, som det
 findes i denne Verden og finder sig selv, men kun gjælde

om noget af Mennesket: om Sjælen, som ingen af os kan see, og som Tyskerne selv maae betiende, de veed slet ikke hvad den igrunden er, for man har jo nok Lov til, paa eget Ansvar, at troe hvad man vil, selv at Ja og Nei om eet og det samme er hip som hap, men dermed har man naturligviis selv sagt, at man ikke regner hvad man selv siger, men vaaser med Flid, og naar Tyskerne paastaer, at dette rigtig nok gælder om Legemet og alle legemlige Ting, men ingenlunde om Sjælen og de aandelige Ting, saa at hvem der er flog paa dem, maa nødvendig sige sig selv imod, maa nødvendig hvad man ellers kalder "vaase", da var vi jo gale, om vi regnede deres Ord om hvad de selv siger intet Ord er at regne.

Vi vil derfor heller ikke videre beraabe os paa alle de Prædiker, som Tyskerne endnu tit selv holder over det kristelige Lys, som det himmelske og evige, sande og guddommelige Lys, thi da, efter deres ravgale Paastand, Ja og Nei om Sjælen og alle aandelige Ting af høiere Grunde smukt maa forliges, saa maatte det kristelige Lys efter deres Indbildning ligesaavel kunne kaldes verdsligt og jordist, falsk og ugubeligt, og det kan dog umuelig være Dplysning, med mindre Dplysning og Formørkelse, Lys og Mørke, ogsaa igrunden løb ud paa eet, og var altsaa udenfor Daarelisten slet ikke værd at tale om, da det jo kun er at

spilde sine Ord, naar man taler om hvad intet Ord kan i mindste Maade gjøre fiendeligt.

Vender vi os da nu bort fra de fortvivlede Tyskere, der, i Henseende til Sjælen og alle aandelige Ting, efter hvad de kalder deres rene, gudbommelige Fornuft, men som vi, efter deres egen Grundfætning om Ordets Ligegyldighed, ligesaa godt kan kalde snarset og ugubelig, vil paa een Gang være baade Tysets og Morkets Børn og Apostler, og vender vi os derimod til det christelige Lys, som det har skinnet over al Verden og er kommet til os, da seer vi strax, at hvad dette Lys kalder Dplysning er allerede ved grundforskjellig fra den Tyske, at den gjælder det hele Menneske, som han gaaer og staaer i denne Verden, lyslevende, thi vel skielner ogsaa den christelige Dplysning mellem Sjæl og Legeme, men kun, som vi allesammen maae skielne mellem det Synlige og det U synlige hos os, thi den skiller dem ikke ad, det lader den Døden gjøre, og melder kun i den Aaledning, at selv den Skilsmisse er kun en Dvergang, saa den Samme, der fra først af har slabt dem begge, har gjort baade det Indvortes og det Udvortes, baade det Synlige og det U synlige, Han vil ogsaa ved Legemets eller Kjødets Opstandelse paany sammensøie hvad Døden har adskilt, saa Sjæl og Legem kommer i al

Evighed, ligesom her hos alle levende Folk, til at staae Raad og Brast, bøie Dndt og Godt med hinanden.

Hvad der altsaa nødvendig maa være Løgn, dersom der er Sandhed til, som ikke er Løgn: den tykke Løgn, som man kan tage og føle paa, at skndt Mennesket kun er sig bevidst, ved kun af sig selv at sige, som en Heelhed, saa skulde Mennesket dog bestaae af to Halvdele, der igrunden slet ikke havde med hinanden at giøre, eller ligne hinanden og passe sammen, men var grundforstieilige og grundstridige, saa at Sjæl og Legeme egentlig kun ved paa det skarpeste at stilles ad, som Døden alene kan stille dem ad, kun derved kom hver i sit Element: Legemet til Jorden for aldrig meer at staae op, og Sjælen til Himlen for aldrig meer at falde ned og giøre sig gemeen med Jorden, denne tykke Grundlgn har da Christendommen hverken Ldd eller Deel i, og kan umuelig have det, naar den skal kunne være Sandhed, thi hvad man ikke kan bekræfte uden dermed selv at benægte eller hvad man ikke kan benægte uden derved at bekræfte, det maa være Løgn, og begge Dele gir dog den tykke saakaldte Dplysning om aandelige Ting hvert Dieblif, og ret klarlig, naar den paaftaer, at vel kan i det Aandelige alting, selv hvad der, som Nat og Dag, Død og Liv, Løgn og Sandhed, aabenbar udelukker hinanden, igrunden godt forliges, men

ene og alene Sjæl og Legem, som dog hos os alle omfavne hinanden, de kan ikke i al Evighed forliges, eller naar den vel benægter at noget som helst Ord kan giælde for et gyldigt Udtryk af Aand og aandelige Ting, men paaftaaer ligesuldt, at dens egne Ord og at selv dens Bogstaver eller Ord-Stykker baade kan og skal giælde for et gyldigt Udtryk af Aand og alle aandelige Ting.

Altsaa, det christelige Lys er i det mindste frit for den klare Selv-Modsigelse, der er Grund-Løgnens uudslettelige Brændemærke baade i Hænde, Haand og Mund, og det Lys kan altsaa muelig være hvad det udgiver sig for: Sandheden selv, det guddommelige Ord, som levende udtrykker alt hvad der er baade i Gud og Mennesket, eller hvad Lysterne paa deres Kragemaal kalder "den rene Fornuft", der, naturligvis, langt fra, som Lysterne siger, at være ubegribelig, maa fra Evighed til Evighed begribe sig selv, og langt fra, som Lysterne drømme, at staae i Modfærtning til hele det virkelige Liv, maa netop have Livet, det evige Liv med hele dets Fylde i sig selv, og det christelige Lys stiller den sunde Menneske-Forstand al den Borgen og Sikkerhed for sig, som efter Omstændighederne kan stilles, ved at beraabe sig paa vor egen Samvittighed og paa vor egen Erfaring, saavidt som den gaaer.

Det christelige Lys bærer sig nemlig ad med os, ligesom vi bærer os ad, eller veed dog godt, vi, som kloge og kiærlige Forældre, skulde bære os ad med at undervise og oplyse vore Børn om det forunderlige Menneske-Liv, som de er kommet sovende til og bærer sig folgelig tit meget leitet ad med at benytte og kan meget let ved Frygtsomhed eller Forvovenhed, ved Taneløshed eller Selvflogskab, selv forbittre sig, forkwalle og forspilde. Naar vi nemlig, som kiærlige Forældre, skulde bære os klogt ad med de Smaa, saa de kunde have Gavn og Glæde af hvad vi kaldte Oplysning, da maatte vi jo altid begynde med at giøre dem opmærksomme paa noget af den Smule, de allerede kiendte, eller kunde dog lære at kiende, naar de blot vilde luffe deres Dine op, og derpaa fortælle dem noget, der enten for deres egne Dine kastede Lys paa deres snevne Synskreds eller udvidede den lidt, det vil sige: gav dem et Fremsyn, et Blik ind i Fremtiden, naar de blev større og gjorde visse Opdagelser inden i dem selv, eller mødte visse Omstændigheder i Verden, som vi, men ikke de kiender af Erfaring. Egenlig talt kan vi nemlig aldrig i et Dieblif for bestandig udvide de Smaaes Synskreds, ligesaa lidt som vi i et Dieblif kan sætte en Aen til deres Bæxt eller blot giøre dem en Tomme høiere, men ligesom vi, ved at lade dem krybe op paa en Stool eller ved at lede dem op paa en Bante, kan for et Dieblif udvide deres udvortes, legemlige Synskreds, saaledes kan vi ogsaa for et Dieblif udvide deres indvortes og aandelige Synskreds ved at lade dem, som det meget rigtig hedder, staae paa vore Skuldre, thi det kan skee, naar vi, efter vor egen Erfaring, spaaer dem hvad de engang, om de lever og træder i vore Fodspor, selv vil opleve, og naar denne vor Spaadom er sand og de Smaa lægger den paa Hjerte, da kan de have meget Gavn af den, saa de, naar noget saadant møder dem, hverken

bliver forknøyt eller raadvilde, men egentlig klogere bliver de dog ikke derved, førend alt som vor Spaadoms gaaer i Opfyldelse.

Jeg veed det jo nok, at saaledes bærer selv i Danmark sædvanlig ikke engang deres egne Forældre end sine Stolemesterne dem ad med de Smaa, og skjøndt jeg har hørt det for Die med de Børn, jeg var nærmest til at oplyse, saa har jeg dog hidtil kun meget maadelig sat det i Værk, fordi det endnu meget maadeligere var fædt med mig, og fordi jeg maatte arbejde mig op imod Strømmen baade hos mig selv og andre, men desnagtet er det jo klarlig det ene rette, naar vi, som kiærlige Forældre og Lærere nødvendig maae, vuste, at de Smaa, baade under Opvæxten og fiden, maae føre et saa lyst og glædeligt, altsaa lykkeligt Menneſke-Liv, som mueligt, hvad vi meget godt veed, naaes ingenlunde ved at pine dem fra Barnsbeen med Bogstaver og Bøger, jo flere og jo mørkere og mere vildfremmede, desbedre, for at de, om Lykken vil søie, kan glimre ved alle Overhøringer, og, om Lykken vil spille for dem, let faae et „godt Levebrød“, som giver meget at fortære og kun lidt at bestille, saa de kan baade æde og drikke, kobe og spille, sove og dovne, saameget de gider; thi naar ogsaa dette fede Levebrød opnaaes og nydes i mange Aar, da veed vi godt, at det gjør intet Menneſke lykkeligt enten i Liv eller Død, enten i denne eller i den anden Verden, men kan kun gjøre dem lykkelige, der glemmer, de er Menneſker, og enten regner sig selv til de Umæleude, der kun af en sær Hændelse har faaet Mund til at tale med, eller stræber at blive Djævle, der kun græder, naar de faaer Prygl og leer, naar det gaaer ilde til!

Siden imidlertid det christelige Lys, der bærer sig ad med os alle, som alle kiærlige Forældre skulde bære sig ad med Menneſke-Børn, nu i hele tusind Aar har skinnet over Danmark og aabenbar

særdeles forlystet det danske *Vie* og klaret mange *Synker* fra utallige *Dannemænds* og *Dannekvinders* *Hænder*, saa slutter jeg, at det danske *Hjerte* maa have en meget dyb og inderlig *Følelse* af, at den *christelige* *Oplysning*-*Maade* er den rette *menneskelige*, og da den dog saa *almindelig* *forsømmes*, ja, *bestrides* i *Berden*, *ventelig* ogsaa *være* den *guddommelige*, saa at, naar *Dannemænd* og *Dannekvinder* blot *turde* for *Tyskerne*, og især for *Hjemtyskerne*, som de ikke godt kan *holde* *tre* *Skridt* fra *Livet*, da vilde de *baade* *ganste* *anderledes* godt end *hidtil* *benytte* sig af den *christelige* *Oplysning*, og, det *bedste*, de *kunde*, *esterlign* den i *hele* deres *indbyrdes* *Underviisning*, *Børne*-*Opdragelse* og *Stole*-*Indretning*.

Her *staaer* vi da *igien* ved det *vansteligste* af alle *Spørgsmaal* i *Danmark*, som *aabenbar* er: *hvad* *Dannemænd* og *Dannekvinder* *tør* *vove*? thi *seer* man dem *dagligdags*, da *fristes* man til at *tænke*, de *tør* *knap* *troe* deres *egne* *Vine*, end *sig* *lufte* *Munden* *op* og *sig* *høit* *hvad* de *seer* for *deres* *Vine*, uden *først* at *spørge* *Hjemtyskerne* om *Forlov*; men *seer* man *paa* *Danskerne* i *gamle* *Dage* og *seer* man *selv* i *vore* *Dage* *paa* den *danske* *Ungdom*, naar den *kommer* i *Ånde*, som ved *Frederis*, ved *Issted* og *Fredrikstad*, og *seer* man *endelig* *paa* *unge* eller *gamle* *Dannekvinder*, som *elster* *ret* af *Hjertens* *Grund*, da *maa* man *sig*: de *tør* *jo* *alt* *hvad* det *skal* *være*, de *tør* *gaae* i *Isden* for *hvad* de *har* *fiært*, og de *har* *deri* *saa* *vidunderlig* *Lykken* med dem, at *kan* *nogen* *gaae* *igiennem* *Tyskland* *uskiændt* eller *igiennem* *Helve* *ubrændt*, da *maa* det *være* de *Danske*!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Neibst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 10. Mai. Nr. 19.

Sigrid og Ottar.

Mel: Dg det var liden Gudrun.

Der gif et Sagn i Lunden,
(Det gaar fit gamle Stud!)
Om Bøllere saamange
Alt til den væne Brud,
Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Hun var en Rosensblomme,
Hun var en Liljevand,
Dg Ord der gif saa vide
Af Sigrid over Strand.
Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Kan nogen det udrette,
At Dine hun slaer op,
Den yndigste af alle
Er hans med Sjæl og Krop.
Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Det prøved hun forgiteves
 Saamangen Ridder stion,
 Det prøved dog foroven
 Især en Bondesøn.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Han listig kunde rime
 Dg mægtig Harpen slaae,
 Saa klart og var hans Mæle,
 Som Kirke-Klokker gaae.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Det klang i Sigrids Dre,
 Hun sagde ei hvordan,
 Men aldrig hendes Die
 Hun letted dog et Gran.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Med Næsen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Beständig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenskiær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Dg det var Klinte-Kongen,
 Han var saa fladefro,
 Tyvstjaalet blev den Gaare,
 Bortført til Zettebo.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men Dttar var en Ræmpe,
 Dg Sigrid var ham tier,
 Han fældte Klinte-Kongen,
 Som var ei bedre værb.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Han løste hendes Loffer,
 Det lange, gule Haar,
 Det Klinte-Kongen speied,
 Bød hende Trællesaar.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men hvad end Sigrid tænkte,
 Hun talde ei et Ord,
 Dg end var hendes Dine
 Som naglede til Jord.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Næsen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Bestandig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenstær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Dg det var Elve-Fruen,
 Hun var det største Stærn,
 Forlokkede den Faure,
 Gif hende i sit Gærn.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Skion Sigrid maatte vogte
 De Geder og de Gæs,
 Som gaaer ved Nattetide
 I Elvetrat paa Græs.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Men Dttar var en Ræmpe,
 Dg Sigrid var ham kjær,
 Han drukned Elve-Fruen,
 Som var ei bedre værd.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Da gjorde han en Bise
 Og kvad den høit i Sky,
 Den nyaned Sigrid efter,
 Men lige mut og bly.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Med Ræsen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Bestandig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenskiær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang.

Det var en Søndag-Aften,
 I klare Maanestun,
 Da gif i Bondegaarden
 Selvbuden Sigrid ind.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Alt som en Tiggerpige,
 Hun bad om Rattely,
 Dg bænted sig i Krogen
 End lige mut og bly.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang:

Men Dttar og hans Moder
 Ei stued Hund paa Gaar,
 De kjendte flux den Gaure,
 Som gjæsteb deres Gaard.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

Det Tirsdag var derefter,
 Mens hun gil ind og ud,
 De smykked Jomfru Drude,
 Som det var Dttars Brud.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

De gil til Brudekamret,
 Skion Sigrid fulgde med,
 Hun skulde Lyset holde
 Dg staae i Lærnested.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang!

De pilled af de Naale,
 Bel tusind, tænker jeg,
 De pilled op de Knuder,
 Det blev en Langeleg.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Sang

Seelænge da paa Gløder
 Skion Sigrid maatte staae,
 Til Luerne de spilled
 Paa Finger-Ender smaa.
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Da led fra Ottars Læbe
 Med Klottespil i Talt:
 Skion Sigrid! Hjertenskiære!
 Tag Fingrene i Agt!
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Da slog hun op to Dine,
 Det var to Sole smaa,
 Hvad begge ledte efter,
 Nu soleklart de saae.
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

I gode Dannedvinder!
 Hvad synes I derom?
 Oldsagnet om skion Sigrid,
 Beed I, hvoraf det kom?
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

April 1801 og April 1851.

(Talt i „danfle Samfund“.)

Det er nu længe siden, jeg havde Ordet i det lille „danfle Samfund“, som jeg for tolv Aar siden var med at grunde, og som, under en meget ringe og tarvelig Skikkelse, dog allerede, især ved Sangen og ved de smaa, nu over hele Danmark, især hos Menigmand, udbredte Sangbøger, har i Stilhed bidraget uberegnelig til Dansthedens Dplivelse og Dymuntring i Fædernelandet; og naar skulde jeg hellere afbryde den lange Tanshed i en folkelig og venlig Kreds end paa en Dag som denne, der levende minder os om Dannebrog's Hædersdag for et halvt Aarhundrede siden, om Skærtorsdags-Slaget i Rongedybet, det store og gode Barsel for alle de Kampe, Dansten og Danstheden siden med Riæthed og Ære har bestaaet, det store og gode Barsel baade for de Seire, som alt er vundne, og for dem, der, med Guds Hjælp, skal vindes til en glædelig Fornyeelse af Danmarks Riges gamle Fred og Frihed, Glands og Ære!

Men jeg maa ligesaagodt sige det strax, hvad jeg ved denne Leilighed dog ikke kan dølge eller fortie: der staaer noget iveien for mig, naar jeg idag glædelig i Minnet og i Tankerne vil gaae tilbage til Skærtorsdag den anden April 1801, da de danfle Løver

paa den blaa Grund blev vælte af deres lange, søde Søvn, men lod sig dog ikke forstrække enten af Drager eller af Elefanter, men værgede sig efter gammel Bane saa tiækt, at der gik Ord deraf saa vidt som Volgen er blaa; der staaer noget iveien; og det er ei blot de danske Sømænd, det er alle Dannemænd, som veed, det er ligesom den første April, der staaer iveien for den anden, det er Skærtorsdagen 1849, som der ogsaa er gaaet Ord af over Verdens Havet, men ikke til Dannebrog's Ære og de danske Sømænds Roes, tværtimod, til deres Last og Skam, det er denne sørgelige Aprilsdag, der staaer iveien for den glædelige Aprilsdags Ihu-kommelse.

Hvorvidt nu vore Sømænd, da de Skærtorsdag 1849 var kommet ind i Fæliden ved Eternfærde, forstyldte eller ikke forstyldte Banhelbet, de havde, og Banrygtet, de fik, ved at stryge Dannebrog paa to af de stolteste Seilere, der har stridt under danske Ulke, stryge Dannebrog paa dem for tyske Landkrabber, det kan jeg ikke vide og det tør jeg ikke sige, men Skammen for Dannebrog og Ulykken for den danske Flaade var dog lige store, saalænge til Skammen blev aftvættet og Ulykken opveiet, og det er, desværre, endnu ikke skedt, men ligesom vore Dine og midt imellem danske Krigsskibe hjemførde tværtimod Tyskerne „Gefion“ som et Seierstegn over den danske

Sømagt, og under hele Krigen udførde vi tilføes ikke det mindste, der saaledes hevuede Skade og gjorde Dannebrog Ære, at det kunde sammenlignes med den Skade, vi leed, og den Skam, vi fik ved Eternførde i April 1849.

Der er imidlertid to trøstelige Sandheder, ja, der er tre, som jeg idag kommer ihu, og som jeg vil bede dem alle drages til Minde, da jeg af egen Erfaring veed, at de kan trøste en Dannemand over den store Ulykke, og give ham glædelige Udsigter for Fremtiden, ogsaa der, hvor de danske Dine altid søge de lyseste og de rigeste Udsigter: over „det forkladue Hav“.

Den første trøstelige Sandhed er den, at Dannebrog i alle disse tre Kampens Aar, og da ret aabenbar ifjor: paa Idsted-Hede og ved Fredrikstad, har vundet langt mere Ære tillands end det tabte tilføes, thi det hørde ogsaa til Danmarks Lykke, at det gamle Skillerum mellem den danske Krigsmagt til Lands og Bands var nedbrudt, saa Dannebrog er nu igien det fælles Hovedbanner, og vor Landmagt og Sømagt skal herefter, som i den sidste Krig, staae Last og Braft, dele Medgang og Modgang, Ære og Skam, Sorg og Glæde med hinanden, ligesom det er aabenbart, at havde den danske Sømagt ikke endnu 1801 holdt det danske Flag saa høit i Ære, da var Dannebrog heller aldrig 1850 kommet til at vaie saa stolt paa

Dannevirke, som den gjorde, som den gjør, og som vi tør haabe, den skal fremdeles vaie der fra Slægt til Slægt!

Dette var den første trøstelige Sandhed, vi idag skal mindes, og den anden er den, at Skiærtorsdag 1801 ligner paa et Paar vore danske Sømand, som de har seilet deres egen Sø fra Arildstid, men Skiærtorsdag 1849 ligner dem kun paa det Halve, kun forsaavidt der paa Orlogsskibet dog ogsaa den gang var dem, der, naar galt skulde være, heller fløi i Luften med Dannebrog, end de med den lod sig fange, haane og spotte af Tysken; thi heraf tør vi dristig udbrage den Slutning, at ikke blot ved første gode Leilighed, men i det mindste ti Gange før een vil den danske Flaade ligne sig selv, saa ingen skal tage fejl derad, og som den lignede sig selv den anden April 1801.

Ja, dette tør jeg saameget dristigere spaae, som det er den tredje trøstelige Sandhed, at Danskheden paa den senere Tid i alle Henseender mere og mere lever op i Mindet om sine gamle, feiersalige og lyffelige Dage, og at her gaaer Syn for Sagn ogsaa iasten, at ingen med mere Glæde tager Deel i Danskhedens Fornøjelse hos Folket, end netop de danske Sømand, thi under disse Omstændigheder maatte det jo gaae til med Hexeri og med de forreste af alle Konster,

om det ikke netop hos de danske Sømand skulde allerklarest vise sig, at "Danstien har Seier vundet", og det kan da umuelig være andet end Dine-Forblindelse, naar det for Diebliffet synes, som det netop var dem, der stod tilbage.

Ja, ligesom det var vore Sømand, der 1801 skød det danske Nytaar ind hos os, saaledes huffer jeg godt, at da hardtad alt andet i Risbenhavn var blevet fremmed for sig selv: tytt eller fransk, da var "Nyboders Folk" og alt hvad der hørte til den danske Flaade endnu paa sin gammelbogs ægte dansk, og vel er der nu ogsaa ved Flaaden kommet endeel fremmed ind, som ikke gjør godt, gjør heller ondt som "Donner" den tyttse Forræder; men alt det fremmede kommer, med Guds Hjelp, nok ud igien, naar "Holmens faste Stol" faaer alt det ægte Danske friffet op og klaret hos sig, og at det er deres Lytt, det har jeg seet fra den første Dag, de mærkede, at her var et "dansk Samfund", hvor vi virkelig, for Alvor arbejdede derpaa.

See, derfor siger jeg: trods April 1849 og trods alt Tytternes Pral af Seieren, de vandt over den danske Sømagt, og af den stolte tyttse Flaade, hvormed de tænker snart at kunne komme til Nyboder og tage vore Høns, trods alt det og meget mere, kan og vil vi glædelig komme Skærtorsdag, den anden April 1801

ihu, som en dansk Fædersdag, der nu herefter aldrig skal glemmes og skal heller ikke behøve at flamme sig ved sine Navnere i vore Dage; thi hvad man end kan og vil sige om April 1849, saa havde dog alt April 1848 klarlig viist, at Skjærtorsdag i Rongedybet var ikke den sidste Aprilsdag, der lærde Danmarks Fiender, at skiondt de Danske er Lam i Fred, saa er de dog nu, som fordm, Løver i Strid, og Fremtiden vil da nok lære dem, at hvor Dannemænd allermindst kan taale at bydes Spot, det er paa "det fortladne Hav", deres gamle "Bei til Roes og Magt!"

Dette var, hvad jeg følte i min Ungdom, da jeg, for halvtredstindstyve Aar siden, den hebe Skjærtorsdag, stod paa "lange Linie" og var Tilhører ved Ræmpertrættten paa Rongedybet, og det er hvad jeg føler iaften, da jeg har den Ære og Glæde at føre Ordet midt i det vaagnede Danmark, som, Gud ske Lov! i de sidste tre Aar har viist, og, med Guds Hjælp, i de næste tre hundrede Aar vil bestandig klarere vise, at skiondt det danske Folk er kun lille og er dagligdags det fredeligste Folk under Solen, saa baade kan og vil det dog forsvare sin Frihed og sit Fæderneland mod hver en Fiende og da først og sidst mod de storpralende og nærige Tyskere, der, om de kunde, gierne slugde os med Hund og Haar og pralede saa bagefter af, at det var af bare Rierlighed, for at vi skulde have

det ligesaa godt, som de, der siger selv, de har det bandsat. Nei, det „skal ei stee“, men længe leve, længe blomstre gamle Danmark „deiligst Bang og Bænge!“

Narcissus i Berlings-Avisen.

„Kragen raaber paa sit eget Navn“ og saaledes gjør Hjemtysteren i Berlings-Avisen for iastes, naar han fortæller os, at Danskere, som er dansksindede, og vil i Danmark udbrede Danstheden, de „forgabe sig med en Narcissus's selbestuende Forsængelighed i en og udtale Had og Forsølgelse mod en anden Nationalitet“. Vel skal nu Danskere ikke bryde dem synderlig om, hvad der staaer i Berlings-Avisen, men naar det gaaer saa vidt, at man ikke blot paaftaaer at Tyskerne især i Flensborg tit er de mest dansksindede, men at det er en utilgivelig Feil midt i Danmark at være „dansksindet“, og at vi derfor skal slaae en Streg over Danstheden for at blive rigtig „loyale“, som Elessvig-Holstenerne jo skal have været til det yderste, mens de af al Magt bestred og forhaaned Danmark og alt Dansk, da gaaer det dog aabenbar over Stræbet og nøder alle danske Læsere til

at ærgre sig lidt over, at sligt kan bydes os ikke blot i et saakaldt danst, men i et, som det ellers synes, meget ministerielt Blad.

Dog, det skal ogsaa kun være lidt, jeg vil ærgre mig over Hjemtyskeriet, hvor jeg saa finder det udenfor mig selv, og jeg tog egentlig blot Pennen for at vise, hvor aabenbar Kragen (den tykke Egenskerlighed) raaber paa sit eget Navn, naar hun stælder den danske Fædernelands-Kierlighed ud for en Narcis.

Bemeldte Narcis eller rettere Narkis var nemlig, efter Mythen, en Flodstæg, der bestandig stod for Speilet og forgabede sig i sit eget glatte Ansigt, til han tabte baade Sands og Samling og blev til en Balmue eller en anden narkotisk Plante, man ikke kan lugte til uden at blive ør i Hovedet, og hvad synes nu den danske Læser og Læserinde om at anvende det paa Fædernelands-Kierligheden, der dog ligesaa fuldt maa være dansk i Danmark, som den er tyssk i Tyskland og græsk i Grækenland! Er det ikke dog mærkeligt, at midt i Danmark og midt i Danmarks Riges Hovedstad, hvor man nu i tre Aar har været Vidne til, hvorledes det danske Sind, den danske Fædernelands-Kierlighed, bevægede Entelmænd i Tusindtal til den ædleste og klareste Selv-Opsoffrelse, der skal det siges os paa Prænt haanlig og overmodig, at naar vi er og viser os dansksindede, da er det, som

hos Narcis, et taabeligt Galstab, en Forgabelse i vor egen Nationalitet, som vi skulde flamme os ved!

Ogsaa ved denne Leilighed maa jeg gjøre opmærksom paa vore Hjemtyskers Uforfammenhed, i det de hyde os hvad de selv kalde det oprørende at hyde Tyskerne, thi man kan vel høre dem ymte om, at selv de høitoplyste, retfærdige Tyskere kan gaae forvidt i deres nationale Paastaade, men at laste Tyskere, fordi de er tysksindede, eller at forlange, de af Rærlighed til os, til Italienerne, Bøhmere eller Ungarer, skulde opgive deres Nationalitet og selv deres Navn, det vilde de paastaae kunde knap falde den taabeligste og arrigste Dansker end sige dem ind, og dog er det jo klart, at vor Danskhed noget splittergalt i Danmark, da vor Tyskhed det ogsaa i Tyskland. Var det virkelig den ægte Humanitet og Menneſte-Rærlighed at være ligegyldig ved sine Nærmestes og sine bedste Benneres, sit Folks og Fædernelands Skæbne, for ret at vise sig søielig og ædelmodig mod sine Benneres, sit Folks og Fædernelands arrigste Fiender, og, ved Leilighed, mod Chineseerne og Manden i Naanen, da maatte det dog vel være eens for Danskere og Tyskere, og siden denne ny Dplysning er ramtyst, saa maatte jo dog Tyskerne foregaae os med et godt Exempel, saa vi kunde see, det lod sig gjøre, thi ellers er det jo kun som naar Ulven forsikrer Lammet, at var han i dets Sted, da lod han sig sluge af Ulven og sagde Tak til, da der aabenbar ikke var nogen bedre Lægedom for den bandsatte Egentærlighed og Egennytte, der gjør alle Ulykker i Verden.

Samlet og udgivet af N. S. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 17. Mai. Nr. 20.

Dansk Oplysning.

II.

„Clara Raphael“ og alt hvad der knytter sig til dette berømte Navn har gjort saa stor Opfigt i vor lille Læseverden, at „Danskerens“ Læserinde vist veed meget bedre Besked derom end jeg, som tilfældigvis, med mit Duffe, kun har faaet meget lidt deraf læst, og jeg tør derfor haabe, at hvad jeg idag har at sige, skiondt det fra min Pen ei er noget nyt, dog vil sees i et nyt Lys, thi Menneske-Hjertets Udfrielse af det Baretægts-Fængsel, hvortil det af den tytt-latinste „Pilatus“ har været dømt, indslutter aabenbar Kvindens aandelige og hjertelige Frigivelse (Emancipation) i sig, og det er jo dog Hovedsagen, thi hvad Borger-Rettighederne angaaer, da maa Kvinden saavel som Manden for Diebliffet finde sig i mange Indskrænkninger, som man uden gyldig Grund tænker, Almeen-Bellet kræver, og hun kan ligesaa vel som vi, ja tit meget

bättre end di, tröste sig ved, at naar kun danst Dplysning gör levende Fremstridt, da vil alle de Baand, som den viser, kun gör Slade, eller gör dog mere Slade end Gavn, sikert blive löste.

Ligesom nemlig „Kvinden“ under alle Himmelegue har været det levende Udtryk for Menneske-Hjertet, som det virkelig var tilfælde, saaledes er jeg vis paa, at Dannedvinden helst af alle Kvinder lader sin Sag sammensmelte med Hjertets Sag, og vil kun som en Skjoldms væрге sig mod den Trældom, Mis-handling og Forhaanelse, som Menneske-Hjertet hverken forholdsvis har forskyldt eller kan taale, og alt dette maa af sig selv falde bort, naar danst Dplysning faaer sin Morgenröde, thi ser kun Dannedvinden, hvilke Rettigheder hun paa Hjertets Begne har haads at tilegne sig og at kræve, da vil hun sikert haade have Mod og faae Lykke til at kræve sig dem paa den aller-læmpeligste men ogsaa allergrundigste Maade. Naar derfor Dannedvinden hidtil igunden har modsat sig al den Dplysning, der skulde føre til Kvindens Fri-giørelse, ligesom den bly Sigrid haardnakket vægrede sig ved at „slaae Dine op“, da tør jeg sige, det kom sig hverken af Frygt for Frihed eller af Fordom mod al Dplysning, men af den sikre Fornemmelse, at den Dplysning, man pinde hende med, var ingenlunde glædelig men høist bedrøvelig for Hjertet, og at den

Frihed, man fristede hende til at eftertrage, vel paa en Raade var "Frihed for Hjertet", men kun i den affyelige Mening, at det ikke blev Hjertet, der, især hos Kvinden, skulde nyde sin Frihed, men at det var Kvinden, der skulde blive fri for at have Hjerte, med alle de Sorger og Svagheder, som altid herneben har fulgt og maae følge med Hjertet og Hjertens-Riærligheden! Denne Forvandling af Kvinden til en hjerteløs Banflabning med Kvinde-Ansigt, Slange-Lift og Drenges-Ryfter, er nemlig en Forgjørelse, som Menneskes Hjertet hos os alle oprører sig imod, og maa derfor hos den mageløs hjertelige Dannedvinde afvise med dyb Affky og Foragt; men hvor den hjerteløse Dp-lysning ikke snart fordunkles af den Hjertelige, der vil den dog tage saadan Overhaand, at selv Dannedvinde maatte findes for svag til at afværge hvad hun hidtil som en Hjerte-Dronning med ædel Stoltthed afviste, thi Timen er nu kommet, da der paa en eller anden Raade maa "gjøres lyst" i Hjertekammeret, og hvor derfor ikke Hjertet selv, altsaa Kvinden, i hvem Hjertet veed af sig selv at sige, tager Haand i Dp-lysnings-Bærlet, der vil den ubarmhjertige tykke Fornæft gjøre saaledes lyst og ryddeligt, at der ikke vil levnes Spor af den sande Riærlighed, med alle dens Glæder og Sorger, men Stuen vil staae ledig, „feiet

og prydet" baade for den gamle Bægelsindigheds Uaand og for „syv andre" værre end han selv.

Vist nok syndes nu Dannedvinden nys, ved Spørgsmaalet om den borgerlige Troes-Frihed, at ville værge sig mod al Dplysning om hjertelige Forhold, og et ulykkeligere Bærfel for den danske Dplysning kunde jeg ikke tænke mig, men Dannedvinden og alt ægte Danst har, tilligemed alt det virkelig Dybe og Høie, for Diebliftet i alle Maader faa aabenbar Skinnet imod sig, at det aldrig bør komme Dannedvinden til mindste Skade paa gode Navn og Rygte, og jeg skylder hende tværtimod det Bidnesbyrd, at overalt, hvor jeg havde den Lykke at komme hende itale, tog hun meget villig mod den Dplysning, at det under alle Omstændigheder, følgerig ogsaa ved Barnebaab og Brudevielse, er ligesaa unyttigt som uretfærdigt og grusomt at anvende verbøslige og borgerlige Evangs-Midler i Hjertets Anliggender, saa jeg er vis nok paa, at Dannedvinden aldrig vil modsætte sig nogen hjertelig Dplysning, der kommer levende til hende, men om hun selv vil tage levende og virksom Deel i det hjertelige Dplysnings-Bærf, som uden hendes varme Deeltagelse umuelig kan lykkes, det er jo et Spørgsmaal, jeg maa overlade Fremtiden at besvare, og kan kun sige, at ogsaa det regner og stoler jeg paa.

Hvad der nu hidtil har gjort Dannekvinden sty for
 Dplysnings-Været, det er, efter mine Tanker, især den
 grundfælske Paastand, der er udraabt for en uimodsigelig
 Grundsandhed, at Hjertet, Menneske-Hjertet, kunde
 man i Dplysnings-Sagen aldrig regne, men maatte
 med Magt bringe til Taushed, da det ellers løb af
 med en, saa man tabte Hovedet og kom i allehaande
 „Eidenskabers“ Bold, som nødvendig fører os til
 det yderste Mørke, hvor der er Graad og Lænders
 Snidse. Vel har jeg nemlig tit seet Dannekvinden
 smile meget betydningsfuldt baade over de unge og de
 gamle Herrer, naar de udmalede deres „Frygt og
 Bæven“ for at Hjertet skulde løbe af med dem og at
 de skulde tabe Hovedet, og jeg har tit hørt hende
 sige temmelig spidst, at det havde vist ingen Rød;
 men hun har dog vist fundet, at hun turde ikke
 trodse denne, som det synes, alle Herrerens urolke-
 lige Grundfæstning, skiondt hun godt følte, der var enten
 slet ingen Ting eller noget meget stygt og sælt i den,
 saa hun havde ingen anden Udvei end at frabede sig af
 den sprænglærde Dplysning om det stakkels Hjertes
 dunkle Hemmeligheder, og see til i Stilhed at bringe
 de Herrer, Hjertet muelig kunde løbe af med, til minde-
 ligt Forlig om Hjertets nærmeste Anliggender, som
 vi alle veed er det huslige Forhold mellem Brud og

Beiler, Forældre og Børn, Sydstende og gode Venner.

Jeg kan imidlertid intet Dieblit tvivle om. at jo den bly Sigrid, naar man blot kunde bevæge hende til at „flaae Dinene op“, strax vilde see, at den grundfalske Paastand om Hjertets Uforligelighed med Dplysnings-Bæret nødvendig maa trodses og spottes, naar den ikke skal undergrave al Hjertelighed baade hos Mænd og Kvinder, saa ogsaa alle de nærmeste og inderligste Forhold mellem Menneskens Børn blev hjerteløse og rædsom unaturlige, og at det heller ikke kan være nær saa farligt, som det synes, at trodse og spotte den grundfalske Paastand, at Hjertet ved den sande Dplysning skalde „gaae i Lyset“, da man paa den ene Side kan være vis paa ved dette Rødværge at have den evige Sandhed, altsaa Borherre med sig, og paa den anden Side kan gaae ud fra den indlysende Sandhed, at i Hjertet er Livets, hele Menneske-Livets Kilde, saa at hvem der ikke vil have Hjertet oplyst, men vil til hvad de kalder Dplysningens Lær have Hjertet ubeløst og, saavidt mueligt, udryddet, som Morkets Moderstid, de er aabenbar baade Sandhedens og Menneske-Livets arrige Fiender, som man ikke kan forliges med uden at blive hvad de er.

Naar derfor ikke blot Hjemtyskerne, hvem Hjerteløsheden er i Riødet baaret, men ogsaa gode

Dannemænd, som dog aldrig kan eller vil glemme, at de har hvilet under en sød Moders Hjerte, og har denne dunkle, men livsalige Kilde at tørste for af den Livskraft og af den Glæde, der er i dem, saaledes bagtaler Hjertet, hele Menneske-Livets dunkle Møderflod, og raaber paa, at den Kilde maa stoppes, førend der kan rigtig blive lyst paa Jorden og alting kan gaae fornuftigt til; da er det jo aabenbart, at de gode Dannemænd ved slet ikke hvad de gior, men gaaer kun trofskyldig omkring med en »tom Lygte« for at lede om oplyste Mennesker, som de venter at støde paa, ikke hvor Menneske-Livet efterhaanden klarer sig, men hvor det forunderlige Menneske-Liv er uddøet, saa man behøver ikke at bryde sit Hoved med dets dybe Dunkelhed, man kan slaa en tyk Streg over det, som et gammelt Barbari, der lykkeligviis er fordrevet, og saasnart derfor Dannelsvinden ordenlig vil tage en Haand i med ved det hjertelige Oplysnings-Bærl, da vil sikkert de gode Dannemænd snart opdage, at de tog mærkelig fejl, fordi de lod dem narre eller forbluffe af den storpralende tykke Skolemester, som er den største Bindmager i hele Verden, og jeg behøver ikke at sige Dannelsvinden, hvor taknemmelige de gode Dannemænd er, naar de seer, at de ikke blot har gjort deres søde Røner flammelig uret, men er ved deres kærilige Bistand sluppet ud af en luffig Dullas Gærn, som de i grunden

aldrig holdt ad, men som aabenbar vilde ødelagt dem i Bund og Grund.

Sagen er nemlig den, at det gaaer med Menneske-Hjertet i det hele, ligesom det gaaer med alle gode Dannelser i det enkelte, hvoraf jo slet ingen er saa god, at der jo findes Feil ved hende, mens de dog allesammen er det bedste Stykke af hele Verden, saa naar man tog dem bort, maatte Vokter enten være Mand eller Professor eller Keiser, thi, trods alle sine store Lyder og tit grove Feil, er Menneske-Hjertet i hele sin dybe Dunkelhed dog aabenbar ikke blot en uundværlig Deel af Mennesket, ligesaa uundværlig som Hovedet, men det er tillige, som al Godheds og Kærligheds, Medlidenheds, Raades, Barmhertigheds og Omheds Kilde, uden al Sammenligning det Bedste hos Mennesket, saa naar man tænker sig det bort, faaer man aabenbar ikke Forestilling om et Himmerig men om et Helvede paa Jorden, hvorfor da ogsaa det hjerteløseste Menneske, naar han er klog paa hvad han kalder sin egen Fordeel, er fordomt til at ønske, at alle andre Mennesker havde det Hjerte, han fattes, eller at han dog kunde narre dem til i Ord og Gierning at lade, som om de havde det allersønneste og kærligste Hjerte.

See, derfor er den hjerteløse tykke Dplysning, dette Reservært af Egenkærlighedens Trold, som

sprang i Flint, da Christendommen blev ham for stærk, ogsaa fordømt til i klar Selv-Modsigelse at forgube det Samme dødt, som den bandsætter mens det er ilive, saa den Dplysning flaaer aabenbar Profeterne ihjel og bygger dem prægtige Gravsteder i eet og samme Landebæret.

Denne dog, Gud stee Lov! for os Danstere mere latterlige end sørgelige Begivenhed faaer jeg imidlertid vel see til lidt nærmere at oplyse, ikke fordi den jo, som en dagligdags Riendsgierning, er vitterlig nok, men fordi den „tomme Lygte“ stiller hverken Riendsgierningen i et latterligt eller i et sørgeligt Lys, men lader den staae i Bælgmørke, til iblinde at løstes til Stjerne af alle Rettevænde som et mageløst Mirakel af den overalmægtige tykke Fornuft, der naturligtvis beviser sin ubegribelige Over-Ålmagt ved at gjøre de allerklareste Umueligheder muelige, som der jo staaer skrevet; at for Gud, altsaa ogsaa for den guddommelige tykke Fornuft, er ingen Ting umuelig!

Den vitterlige Riendsgierning er nemlig den, at mens den tykke Fornuft fradømmer Hjertet, som Sandhelighedens Rilde og alle Eidsenskabers Årnesked, al Mandelighed, og dermed al Ret til at øve mindste Indflydelse paa det oplyste, fornuftige Menneskeliv, saa priser den dog ligesuldt Menneske-Riærlighed, denne Menneske-Hjertets Rildebygd, der indslutter alle

Hjertets Dyder i sig og adskiller dem af sig, som Kiernen i hele det oplyste, fornuftige Menneske-Liv, og denne „fornuftige“ Menneske-Kiærlighed skal, efter Sigende, kun adskille sig fra Hjertens-Kiærligheden derved, at den er grændseløs og er slet ingen For-Kiærlighed enten til Kiæresten, Forældre, Sydske, Slægt og Bøener, eller til Gud, Sandhed, Skønhed, Storhed, Himmel eller Jord, man strækker sig til alt mueligt og tænkeligt, selv til Maanen og Stjernerne og de utallige Sol-Systemer, der lade sig tænke udenfor vores, selv til Guden og hans Oldemoder og midt ind i hede Helvede og det yderste Mørke, hvor der er evig Graad og Lænders Gnidsel, og omfatter det alt sammen eens, lige sagsmodig, forfønlig, smt og kiærlig.

Dette grændseløse Kiærligheds-Begreb kan nu vist nok umuelig tælles Danneviden og Menneske-Hjertet, der ligesaa oprigtig hader deres Fiender, som de elsker deres Bøener, og føler dybt, at uden For-Kiærligheden er Bag-Kiærligheden ikke værd at tale om, men det uhyre latterlige, der er i at tillægge et hjerteløst og livløst, aldeles tomt Kiærligheds-Begreb al den hjertelige Kiærligheds Magt og Ære og al dens Indflydelse paa Levnetsløbet, det har Danneviden endnu ikke seet, fordi hun ikke vilde flaa sine Dine op, og dog maa hun see det, for hun kan

faae Mod til at lee den hjerteløse Dplysning op i sine
Dine, og i den sande Dplysning, saavel som i den
sande Menneſte-Kiærligheds Navn, som en majestætiff
Stjoldms, vende den Ryggen, hvorved den i Danmark
vil være tilintetgjort. som alt hvad Dannelsinden faa-
ledes udleer og vender Ryggen.

Det er nemlig aldeles viſt, at det er kun i
Menneſte-Hjertet Menneſte-Kiærligheden med
alle sine deilige Døtre lever, ſaa at naar de tyffe
Stolemestere vil rive Kiærligheden ud af Hjertet,
da enten myrder de den, eller de omfavner en Sky for
Here, lader ſig noiſe med en Skygge af Menneſte-
Kiærligheden, ſom de kalder dens rene Fornuft-
Begreb og fæſter med forte Konſter paa Papiret, ud-
raabende i Bælgmørte: længe leve den udødelige Dron-
ning Agape, ſom vi har udfriet af Hjertets mørke
Fængſel og ſat paa Lyſets Throne, ved Siden af den
rene Fornuft, den rette Zeus, med hvem hun vel i
Lidens Løb har mange Smaatrætter, men ſammenvæves
dog i det evige Hjerneſpind!

Selv de tyffe Stolemestere ſaa nemlig, naar man
gaaer dem paa Klingen, ikke nægte, at deres hjerte-
løſe Kiærligheds-Begreb, ſom de tillægger alle den
Kiærligheds Dyder, der er Lovens Fylde og Fuld-
kommenhedens Baand, har den Lyde at være dødt
og, ſom alt dødt, det Uheld at være ſoldt og magte-

Iøst, og svarer altsaa igrunden kun til den velbekendte
 Egentiærlighed, som vi alle har Noe af, men som
 aldrig gjør Næsten mere godt end den nødes til; men
 de udfylder dem, med, at det nu engang skal være
 Menneskets tragiske Lødd, "den haarde Skæbne, mod
 hvilken man omsouft sig stræber at bevæbne", da Egen-
 tiærligheden naturlig behersker os alle, saa at, vil
 vi have nogen Dplysning, da maae vi nøies med den,
 at det er saa, og haabe, at naar denne vor Egen-
 tiærlighed ved alle muelige Konster og Bidskaber
 afrettes, forfines og besmykkes, da bliver den tilnærmelses-
 vis, i en uendelig Udvikling, ligesaa guddommelig
 som den rene Fornuft, der maa antages at indslutte
 et sandt Menneske-tiærlighed i sig og udvikle den af sig.
 Dette er nu vel paa bredt Danst en Dplysning, hvor-
 efter vi er arme Djævole, men som, ved at gaae tilbunds
 i Djævelstabet, maae finde Guddommen paa Bunden af
 den bundløse Afgrund, enten fordi vi igrunden selv er
 Guder, som Skæbnen, vor misundelige Stifmoder,
 har forvandlet til Djævole, eller fordi der ingen anden
 Gud er til end en, der efterhaanden, i en evig Tid skal
 udvikle sig af det bundløse og bælgmørke Djævelstabet;
 men dette aandelige Bælgmørke gaaer dog for Dplys-
 ning, saalænge man troer paa den "tomme Lygte" eller
 er dog bange for paa Sandhedens Begne at spotte
 og trodse Selv-Nedsigelsens Grundlovg og af

Menneske-Riærlighedens Drift at vende den vederstyggelige afgudiste Egentiærlighed Ryggen.

Gjør vi nu imidlertid det, omtrent med de Ord, at en Dplysning, som man selv siger, man hverken har faaet af Borherre eller af andre Mennesker, eller ved Betragtning af det Menneske-Liv, man dermed vil beherske og deraf forklare, en Dplysning, som man selv vil have flabt førend man selv enten havde eller kiendte den, som altsaa skal være kommet af sig selv, uden at vide af sig selv at sige, og som altsaa er en soleklar Selv-Modsigelse og et bundløst Morke, den Dplysning har bestemt Fanden flabt, hvis Konst det er at gjøre alting til ingenting og saa deraf flabe alting efter sit eget Hoved: en heel Stygge-Verden, som er Styggen af ingenting, men kan nok efterhaanden, i en uendelig Tid, paa umuelige Raader, blive til ubegribelig og uforklarlig meget, som derfor maa kaldes guddommeligt, skiondt det er Fanden til Guddommelighed; see, da skinner det kristelige Lys os imøde med den Aabenbaring, at der er en levende Gud, som, langt fra at fattes Hjerte, er i sit inderste Bæsen Hjertens-Riærligheden selv, en sig selv evig bevidst Faderlighed, der indflatter en tilsvarende Moderlighed i sig, og seer derfor først og sidst paa Hjertet, som er flabt i Hans Riærligheds Billede, og som afgjør, hvorvidt Han kan meddele Mennesket sit Liv til Rydelse i hjertes-

Hgt Fællesskab, som kun Kiærlighed kan indføre og opholde.

Denne Kiærlighedens Aabenbaring henviser os da strax til Menneske-Hjertet, som den forudsætter, da vi jo uden det slet ikke vidste, hvad Ordene Kiærlighed, Faderlighed, Moderlighed, Barnlighed og hjerteligt Fællesskab havde at betyde, men den følger ingenlunde, at naar vi med dette Lys gaaer i os selv, da vil vi i Hjertekammeret løpdage mange stygge Ting, mange vilde Begiærligheder, som er Mødte til alle Synder og Bilsfarelser, og som den sande Gud umuelig kan elske, men maa hade, umuelig kan drage til sig, men maa styde fra sig, saa Kiærlighedens Aabenbaring maatte være Menneskets uigjensidige Dødsdom, hvis den kun var en Lov og ei tillige et Evangelium, kun et Kiærlighedens „Paabud“, ei tillige et Kiærlighedens „Tilbud“.

Spørdan nu det christelige Evangelium lyder, som et glædeligt Kiærligheds = Tilbud for Menneske - Hjertet, det maa høres, hvor det Ord levende forkyndes, som baade selv siger, det er intet dræbende Bogstav men en levendegjørende Aand, og som maa sætte Kiærlighedens Aand i lyslevende Virksomhed, naar det skal kunne holde hvad det lover; men at det er levende og virksom Menneske-Kiærlighed, altsaa en Hjertens-Kiærlighed, der ligesaa lidt kan findes paa Jorden

adskilt fra Hjertet, som Visdom og Forstand kan stude paa Jorden adskilt fra Hovedet, og at den saade Riærlighed umuelig kan være grændseløs, men maa have de samme Grændser som Sandheden, og maa ikke sig som en For-Riærlighed til det Elstøerdigste i Nærheden, det er en foreløbig Dplysning om Menneske-Livets Billaar, som Menneske-Hjertet i Dannebalden kan behøver at flaae sine Dine op, for at see, er giennemgribende og tilbunds hjertelig, og er saa langt fra, som den hjerteløse Dplysning, at være selvmødfigende, at den paa det næieste stemmer overeens med hele Livs-Erfaringen, og at den endelig, langt fra, som den hjerteløse Dplysning, at opløse eller overskiære Blodets naturlige Baand, vidunderlig helliger og befæster dem, langt fra at undergrave Hjertets huslige Forhold: mellem Brud og Veiler, Forældre og Børn, Sydstende, Slægt og Benner, tværtimod straalende oplyser og opliver dem, som Solskin i Baar, til et Riærlighedens Gylbenaar!

Jeg veed det jo nok, man tænker sædvanlig, at selv i Danmark er i det mindste Mandkønnet blevet om ikke saa fornuftigt, saa dog saa koldsindigt, saa stædigt eller saa flygtigt, saa aandløst og overfladeligt, at hvis Kvindekønnet ei er eller kan blive ligedant, da maa det blive grændseløs ulykkelig og ventelig tilsidst afløses af Iatter indforstrebne tyske Damer, som

anderledes godt kan holde Stridt med Culturen og Civilisationen, der nødvendig fordriver alt det Tro- skyldige og Trohjertige og egentlig alt det Hjertelige; men jeg troer, det er bare Snak, jeg troer, at Dannedvinden har igrunden nu lige saa megen Magt over Dannedmanden, som hun har altid havt, fordi hun er lige elstværdig i hans Dine, saa at naar han lader, som han foretrak den tykke Dame, da er det kun lige som Ottar lod lave til Bryllup med Jomfru Drude, men kun for at faae Sigrid til at slaae Dineene op, og det kan man jo see med et halvt Die, at naar vore Drengedborn ligesaa fra Barndommen oplyses til altid at see paa Hjertet, da vil der blive langt elstværdigere Dannedmænd af dem, end nu, da de fra Barndommen oplyses til at see bort fra Hjertet og kun gjøre sig lystige over det, saa at har vi desuagtet beholdt saa meget Hjerte i Livet, at Dannedvinden dog til Nød kan have Fælleskab med os, da maa det Drengeskulb, Dannedvinden tager sig paa at oplyse efter sit Hjerte, aabenbar blive et dansk Vidunder af en ligesaa mandig Hjertelighed, som hun er det af den Kvindelige!

Samlet og udgivet af N. S. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovise.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 24. Mai. Nr. 31.

Clara Raphael.

Skvad de kjobenhavnste Boghandlere sædvanlig har for Die, naar de sender deres Kunder nye Bøger at nippe til, om det er hvad de tænker, vedkommende helst vil have, eller hvad de veed, de selv helst vil af med, det skal jeg lade være usagt; men naar jeg tænker paa alle de Læs Prælemer og andre endnu mere ulæselige end uaffættelige Bøger, jeg i min Tid har faaet paa Prøve, skiondt de sædvanlig sit Bogsmael, mens det har været en stor Sjældenhed, at jeg fik hvad jeg kaldte en læselig Bog, uden med Flid, tit meer end een Gang, at forlange den, da faaer jeg rigtig nok den Mistanke, at vore Boghandlere ei blot, hvad der hos dem er ganste tilgiveligt, tænker mere paa Kjobere end paa Læsere, men at de har kun maadeligt Skion paa hvad der baader mest, som dog altså er at bruge til hvert Slags Gift den Mading, de helst bider paa.

Da jeg nu ogsaa i Bogfager bliver mindre nysgierlig, jo tiere jeg opbager, at hvad der sælges for nye Bøger kun er andet eller tyvende Uplag af gamle Riebommeligheder, saa er jeg sædvanlig langt tilbage med Læsningen, og det bliver nyt for mig, hvad der er gammelt, om ikke forældet, i den Kiøbenhavnske Læseverden. Dette er da ogsaa Tilfældet med „Clara Raphael“, som jeg alt længe havde besluttet at læse med Opmærksomhed, men fik dog først Fingre paa i aften. At jeg imidlertid i aften læste alle tolv Breve ud i eet Træk, og at jeg allerede idag anmelder denne Begivenhed for alle „Danstereus“ Læsere og Læserinder, det er mig selv et sikkert Tegns paa, at Clara maa have gjort Lykke hos mig, da begge Dele hos mig er nyt, som sjelden fleer, og siden det dog for længe siden er af de Dage, da jeg blev beruset af „Sort paa Hvidt“, saa finder jeg det raadeligst at sige mine Læser om den lille lykkelige Bog, mens jeg husker baade hvad der staaer og hvad der ikke staaer i den.

Jeg kalder nemlig „Clara Raphael“ en lykkelig lille Bog, fordi der især hos os hører endogsaa megen Lykke til, at en lille Bog, der hverken hænger sammen med et berømt Navn eller river ned paa berømte Navne, skal blive saameget læst, omtalt og omstrevet, men, som man veed, har Lykken flere Luner end nogen anden Kvinde, saa en lykkelig Bog kan være meget

daarligt Guds, da det slet ikke er en Bogs Egenflaber, men den lykkelige Stjerne, hvorunder den kommer til Berden, det heldige Dieblif, hvori den udspringer, som gjør dens Lykke. Et saadant heldigt Dieblif var det nu aabenbar for „Clara Raphael“ at komme til Berden i hos os, da „Skillings-Bladene“ var udsolgte, Jdsted-Slaget glemt, Constitutions-Feberen sat, Rigsdagen overseet, og det „Spandette Forslag“ egentlig for „Brude-Vielsens“ Skyld, i alles Munde.

Under disse Omstændigheder maatte Brevene om det „smukke Risn“, selv uden en berømt Udgiver, altid gjøre en vis Opfigt, og naar det var baade en lille og en læselig Bog, vække saamegen Opmærksomhed, som der i vor lille, temmelig flade Læseverden lader sig opnaae, men at „Clara Raphael“ er en læselig Bog, det er allerede i mine Dine et stort Fortrin, thi dertil regner jeg ikke blot, at man uden Riedsommelighed med Letthed kan læse den, men ogsaa at man ikke fortryder Læsningen som Lidskilde, saasnart den er forbi, men finder den værd at skrive bag Dret.

Dette, at skrive en Bog bag Dret betyder nu hos mig at høre efter, hvordan det beskrevne Ord vilde lyde, naar Mand eller Kvinde tog det paa sine Læber, hvad det da vilde være Udtrykket for og hvad Indtryk det da vilde gjøre paa et ordenligt Menneske, og saaledes skrev jeg da „Clara Raphael“ bag Dret som en af de saa

menneskelige Bøger, der skrives uomstønder. Læsere
 vil maatte finde, at dette er en meget fattig Noes paa
 en Tid, da „guddommelig“ synes at være det mindste,
 man kan sige enten om det „smukke Nisn“ eller om en
 Morstabsbog, naar man vil rose dem; men Læserinden,
 haaber jeg. vil føle, det er allerede store Ting, naar
 man med Sandhed kan sige om en Bog, hvad man
 langt fra kan sige om enhver, der har Næsen mellem
 begge Dinene, at den er „menneskelig“, og i
 alt Fald vedkiender jeg mig, paa eget Ansvar, denne
 Synsmaade. Jeg forstaaer nemlig, saavel som „Clara“
 ved Mennesket baade Mand og Kvinde, slagt i
 Guds Billede til at følge Sandhed, og til at
 enes med hinanden om Jorden, for saa desbedre
 at kunne enes med Vorherre om Himlen, og naagtet
 derfor Clara er langt fra at høre til hvad man kalder
 „mit Parti“, saa er hun, fremfor mange af dem, der
 siges om, ligesuldt af „mine Folk“, af dem, jeg
 kalder levende Mennesker, som bevise, de er det,
 ved at elske Livet og hade Døden under alle Stikelser,
 mens alle de, der roser sig af deres grændseløse
 Klarlighed, paa eensgang bevise deres Død og Usand-
 færdighed ved at hade og fordomme det sande, virke-
 lige Menneske-Liv under alle Stikelser.

Fremdeles er „Clara“ en tvindelig Bog, hvad
 jeg sætter megen Priis paa, ingenlunde fordi jeg ønsker,

at vore unge Piger skulde sætte sig hen og skrive Bøger, da de har meget både nyttigere og fornøieligere Ting at gjøre, men fordi der er endnu langt færre kvindelige end menneskelige Bøger i Verden, og Kvindens Menneskelighed og Menneske-Værd dog i vore belæste Dage ogsaa maa hæves i Læseverdenen, hvis de skal tillæmpe sig den Urdødelighed, de aabenbar til Svandhold har tabt, og maae dog tilbagevinde, hvor Menneske-Livet ei snart skal uddøe, thi at Adam ikke tog fejl, da han kaldte sin Kone Eva eller "de Levendes Moder" det lærer hver Dags saavel som Kartusfanders Erfaring, og dog er jo næsten alle vore "studerede" saakaldte oplyste Folk nu saa splittergale, eller saa umenneskelige, at de fradømmer, om ikke Kvinden, saa dog Kvindeligheden, som er den lyslevende Menneske-Natur, alt overdyrsk, som de kalder oversandseligt, folgelig alt menneskeligt Indhold.

Nu ytrer "Clara Raphael" vist nok temmelig forvirrede Tanker om Kvindens Menneskelighed og Indflydelse paa Menneske-Livet, hvad hun nok forveksler med et mandigt Indgreb deri, som dog kun ved en sær Undtagelse vil være hendes Skjoldmors-Rald, men hun udtrykker, hvad her er Hovedsagen, den dybe Følelse, at Kvindeligheden, som saadan, har saavel som Mandigheden sine utabelige Menneske-Rettigheder, som ikke blot for Kvinde-Vrens og

Kvinde-Lyffens, men for Guds og Menneſte-Livets Skyld maa hævdes, og kan i vore forfruede og opſminkede Dage neppe hævdes, med mindre i det mindſte een Kvinde i hver Folke-Kreds tager „Mod og Mandſ-Hjerte“ til ſig, og, under vore urimelige, for Sandheden og Menneſte-Hjertet utaalelige Selſkabs-Forhold, ſætter ſin Kvinde-Ere og Kvinde-Lyfte paa Spil, ved at viſe, at, naar galt ſkal være, da kan Kvinden, ligesaa vel ſom Manden, ſtaa ene i Selſkabet og gaa ene baade i Kirken, i Skolen og i Læſe-Berdenen, uden at være nær ſaa forknytt, miſmodig eller aandsforladt, ſom de fleſte hoi- og vel-ærværdige, høilærde og høitoplyſte Mandfolk, Læremeſtere og Bogmagere.

Som en ſaadan kvindelig Bog ſynes nu vel „Clara Raphael“ at ende meget ſorgelig, ſom et alt for klart Beviis paa „Arveſynden“, ſom „Clara“ meget overilet vilde fralægge ſig, thi det ſynes jo, ſom „Claras“ Skjoldmø enten kaſter ſig i Dødens eller i Baronens Arme og vil i begge Tilfælde gaae tabt for Friheds-Kampen, men ſelv, om ſaa var, vedblev Bogen dog at være lige kvindelig, thi en ſaadan Udmattelse efter et Kæmpeſtridt, og en ſaadan Friſtelse efter en forvoven Forſagelse, ligger aabenbar Kvinden endnu langt nærmere end Manden, og jeg kiender dog ſelv begge Dele af Erfaring meget for godt til at jeg derfor ſkulde bryde Staven over „Claras“ Skjoldmø,

eller endog blot opgive Haabet om at see nye, og det, efter Hvilen og en dyreløbt Erfaring, baade fastere og klarere Ræmpestrødt paa Skoldms : Banen. Clara befiender nemlig selv, hvad ogsaa uden hendes Bekiendelse vilde være klart nok, at hun fatter slet ikke Christendommen, og hun har derfor heller slet ingen levende Forestilling om den „Opreisning af mange Fald“ der er Kvindens Ræmpeliv endnu langt uundværligere end Mandens, men da man altid maa være et levende Menneske først, for at blive en levende Christen, saa er Clara aabenbar Guds Rige langt nærmere end baade Præsten, der skrifter, og Frøkenen, der vil omvende hende, uden endnu at have hendes levende Følelse af hvad Mennesket, skabt i Guds Billede, selv under sit dybeste Fald er og maa være baade i Guds og sine egne Dine, og hvad aandelig og hjertelig Sandhed, evig giennemgribende Sandhed, er og maa være for alle dem, der ikke skal gaae tilgrunde, ja fortabes i den bundløse Afgrund i og med Løgn og Falskhed, som vi alle veed er og flaber latter bundløse Afgrunde i det yderste Mørke.

Endelig er „Clara Raphael“ saa banst en Bog, at den midt i Danmark hører til de største Sjældenheder, og er i mine Dine en „Fugl Phoenix“, som alle Skovens Fugle skal hilse med deres bedste Sang, thi vel siger Ordsproget at een Svale gjør ingen Sommer,

men jeg har tiere bemærket og vil saa igien, at det giver en mærkelig Forstiel, om det er en sædvanlig Svale, eller det i grunden er den bortførte Idunne, der, efter Mythen, kommer hjem i Svaleham, og det er „Clara Raphael“ i mine Dine det bedste Udtryk for, jeg endnu har seet paa Prænt.

At nemlig en gammel Skjald, Taler og Striver paa Nordersmaalet, som desuden er aldeles indtaget af Dannekvinden og har kyssset sig endnu dybere ind i hendes Mundheld end han som Bogorm har gnavet sig ind i det gammelbanske og nordiske Skriftsprog, at han paa sine gamle Dage skriver en „Dansk“ og griber med Begjærighed enhver Leilighed til at lægge sin Fortiærlighed til Danstien og sit Forhad til Tysken tydelig for Dagen, det vil jeg vel nødig nok kalde ganske ubetydeligt, men det er dog langt fra at være saa godt og tydeligt et Barsel for Danstiedens Seier paa sine egne Enemærker, som en saadan lille kvindelig og ungdommelig Bog paa ganske usædvanlig godt Dansk, ikke blot hvad Pennen, men ogsaa hvad Munden og Røsten og Hjertelaget angaaer.

Ikke blot saavidt var jeg kommet, men havde temmelig udførlig fremhævet og forsvaret Claras Danstied, der tydeligst fremtræder i det skarpe Mundhuggeri med den grevelige Hjemtysker, som for sin Forson-

ligheds-Præf faaer den meget gode Dplysning, at det staaer ingensteds skrevet, at naar Bonden forlanger en Finger, vi da skal give ham hele Haanden. Da faldt det mig pludselig ind, at det dog vel, for en Sikkerheds Skpld, var bedst at læse den lille, men meget ansejede Bog engang endnu, før jeg sluttede Anmeldelsen, og den første Folge af anden Læsning var rigtig nok, at jeg slog en Streg over hele min Udvikling, men, som Læserinden seer, dog hverken over Bogen eller engang over Rosen for udmærket Dansthed. Kun vil jeg i denne Henseende tilføie, at vore Bøgers Roes for Dansthed kun lader sig forsvare i Modsetning til tyske, franske og pluddervælske Bøger, og ingenlunde i Sammenligning med den eneste tilbunds danske Bog, jeg kiender, som er Ræmpevises-Bogen med Rimkrøniken til Efterstrift.

Vel kunde jeg nu fristes til at giøre en stor Udsættelse paa Claras Dansthed, fordi hun dog tilsidst synes at ville staae og falde med den høityske Sybilles fæle Spaadom om Kvinde-Riærligheden, thi en saadan er jo aabenbar de høitruvende Ord af Schillers franske Jomfru, der ovenikøbet, til alle danske Pigers Opbyggelse og Dplysning, kun anføres paa Høitysk; men dels var det Synd at gaae strengt irette med Clara om hendes Dansthed, som Byen finder gruelig overdreven, og dels vedkommer dette langt mindre Bogen,

end det lille Menneſte, vi tænker os bag ved den, og det er jo en lille Hemmelighed, ſom man ikke godt kan tale høit om.

„Nord og Syd“ har nu rigtignok paastaet, at det er aldeles ligegyldigt, hvem der har ſrevet Bogen: enten, ſom Heiberg forſiktrer, en kion lille Pige, eller en gammel Matrone, eller Udgiveren ſelv, men deri er jeg kun forſaavidt enig med vedkommende, ſom Bogens Læſelighed, Menneſtelighed, Kvindelighed og Danſthed under alle Omſtændigheder bliver de ſamme, og jeg vil derfor, ſaa længe mueligt, holde paa den Forudsætning, at Bogen virkelig er ſrevet af en lille dansk Pige, ſom ſolde Skjoldmø-Rald til at vove en Dyst for aandelig og hjertelig Sandhed, og jeg vil af mit inderſte Hjerterønſte, at hun ikke ved al den By=Sladder, hun maa døie, taber Modet, men vel, at hun ogsaa deraf maa lære, at Læſe=Berdenen ikke er den Stueplads, hvor det egenlige Slag ſkal ſtaa og den virkelige Seier kan vindes, men er kun den Udkits=Høi, hvor Tannen maatte tændes, ſom den nu virkelig, ved „Clara Raphael“, er tændt, og ſkal, ſom jeg haaber, ikke ſluktes, før Danſken, alſaa ogsaa Dannekvinden, har „Seier vundet“!

De danske og de tyffe Alfer.

Hvor Bølgerne blaane,
 Hvor Soel og hvor Maane
 Staaer op under Sang,
 Hvor Børnene glade,
 Som Blomster og Blade,
 Sig tumle i Bang,
 Der, sorte og hvide,
 Der, vrede og blide,
 Omflagre dem Alfer endnu.

Fra Helvedes Porte
 Kom alle de Sorte
 Med Laagerne graa;
 Fra Paradis-Lide
 Kom alle de Hvide
 Med Stjerne blaa;
 De mødes, de brydes,
 De stanges, de stydes,
 De strides paa Liv og paa Død!

De Sorte til Faber
 Har Frygten: Livshæder,
 Dødbider med Orin;

Til Moder de Hvide
 Har Haabet: Soelblide,
 En Blomme saa fin,
 Og bedre Veninde
 Kan Livet ei finde
 Paa Veien til store Gladhjem!

Hvor Buggerne gynge,
 Soelblide mon synge
 Med Paradis-Røst;
 Blandt Gravenes Nider
 Der stogrer Dødbider
 Med Helvedes Lyst;
 Og midt mellem begge
 Smaa-Alferne giætte
 Med Bindpust af Haab og af Frygt!

Saa under Vaar-Binden
 Med Roser paa Rinden
 Der fares i Sky,
 Og uden al Hinder
 Sig Paradis-Minder
 I Barmen fornye;
 I Efteraars-Stormen
 Der med Gammel-Gormen
 Nedstyrtes, nedfares til Hel!

Det soelret man talder,
 Men dog i hver Alder
 Lit avet det gaaer,
 Saa ogsaa i Raabet
 Kom Midvinters-Haabet
 Og Frygten i Baar,
 Thi Alferne brydte,
 Som Danske og Tyske,
 De slaes til den yderste Dag!

Ja, alle de Sorte
 Fra Helvedes Porte
 Staaer Tyskerne bi,
 Og alle de Hvide
 Fra Paradis-Lide
 Til Benner har vi,
 Umueligt Forliget
 Er med Romer-Riget
 Desaar sag for Dannemarks Foll.

Bel gior sig uskyldig
 Med Flid "Eigegyldig",
 Freds-Mægleren suu,
 Men paa begge Sider
 Den dumme Dødbider
 Bi hilse med Gru,
 Og midt i "Kanalen"
 Redmaner vi Ra'len,
 Der er hverken Haab eller Frygt.

Ja, Eider-Kanalen
 Af Jæving er Halen:
 Tvivlraadigheds Strøm*),

*) Jæving svarer til "Jfing", som er vort gamle Billed-
 Ravn paa den rivende Strøm, der adskiller det grønne
 Gudhjem fra den grændseløse Jetteverden.

Hvorover kun færdes
 Af Sjæle de Lærdes
 I Midvinters-Drom,
 Den først kan tilfryse,
 Naar Hjerter ei gyse
 For Afgrund, for Død eller Dom!

Saa smukt sig forlige
 Kan Dannemarks Rige
 Med Reiserens Skiæg,
 Som Ret med Uretten
 Kan nedbysse Trætten,
 Og Thor gaae paa Æg,
 Som elste vi kunde
 Hvem alt vi misunde,
 Selv Navnet og Skindet af Liv!

I Lyfland der frygtes,
 Det atter skal rygtes,
 At Norden har Aand,
 At Markens Rierminde
 Kan bedre forbinde
 End Lyflerens Haand,
 At Nordlys kan brænde,
 Som ikke sig tænde
 Bed Lyflerens tyndeste Praas!

Ja, Lyflerne frygte,
 At ad deres Lygte
 Al Verden skal lee,
 Naar Lamper man tænder,
 Som virkelig brænder
 Til Livet at see,
 Som Mennesker føre
 Med Die og Dre,
 Med Hoved og Hjerte forligt!

De frygte tillige,
 Al Verden skal sige:
 „Som Lygte, saa Liv,
 Om Lyset og Livet,
 Som ei dem var givet,
 De yppede Riv,
 Som aandelig døde,
 I Tomhed og Dø
 De ledte om Lys og om Liv.“

I Danmark det haabes,
 Ja, høit det udraabes,
 Gienlyder i Sky:
 „Hvad Lyfterne frygte,
 Derom skal gaae Rygte,
 Deraf skal gaae Ry,
 Som i alles Munde
 Fra Van til Misfunde
 Er Idsted og Frederikstads!“

Ja, Danstjerne haabe,
 At Rærligheds Raabe
 Skal vinde sin Priis,
 At under den bæere
 Skal Hjertet de Ræere
 Læt til Paradis,
 Som i Spaadoms-Aaret
 Kong Hading blev baaret
 Af Kvinden med Roser i Barm*).

*) Det er i Slutningen af „Danmarks Krønikes“ første Bog, man finder det mageløse Sagn om Kvinden ved Arnestedet, som bar Hading under Raaben til den anden Verden.

De haabe tillige,
 At Lys skal opstige
 Af Dybet i Nord,
 Som Ravne kun laane
 Af Sol og af Maane
 Til Sandhedens Ord,
 Vil Skindet ei stjæle,
 Men lyse for Sjæle
 Paa Aandlivets lønlige Sti!

Og hvor er nu Røgtten,
 Som Haabet og Frygten
 Kan opløses i!
 Hvad Lysterne ramme
 Tildøde vil framme,
 Det opelste vi!
 Ja, Barnet er Frodes,
 Den tykke Herodes,
 Mon han vil for det boie Ræ!

Nei, alle de Sorte
 Fra Helvedes Porte
 Staaer Lysterne bi,
 Og alle de Hvide
 Fra Paradis-Lide
 Til Benner har vi,
 Som Danske og Tyske
 De Alfer saa brydte
 Maae slaes til den yderste Dag!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Esverdagen d. 31. Mai. Nr. 22.

Dans Oplysning.

III.

„Naturen gaaer over Optugtelsen“ siger Ordsproget, og skiondt den Kong Salomon, der har gjort sig selv paa de tyffe Høiskoler, enten rymper Næse ad dette Ordsprog, eller snyser over det, som et ulykkelig Barsel for „Barbariets“ Seier over „Dannelsen“, saa fryder jeg mig ligesuldt i Haabet til, at det vil stee i Danmark, og jeg maa nødvendig glæde mig dertil, naar jeg elfter min allernærmeste Næste som mig selv, for hos mig er det stedt for mange Aar siden, og jeg har derved faaet det saa godt, at jeg kunde umuelig staae ved at bytte med nogen af alle de tyffe Profesorer. Vel maa jeg nemlig, naar jeg ubarmhjertig river ned paa den „Optugtelse“ man giver vore Drengesbørn, baade til at blive Præster og Profesorer og til at blive hvad man kalder „fornuftige Mennesker“, tit endnu høre, ligesom Jakob i „Freias Alter“, at jeg har selv

„Dannelse“, jeg har selv faaet den „Dygtigthed“ jeg nu lader saa haant om og er saa utatnemmelig imod, men det leer jeg kun ad, thi ligesom man sagde om Ludvig Philip, at han blev Konge i Franrig, ikke fordi men stien dt han var en Bourbon, saaledes er jeg mig klart bevidst, at jeg er blevet hvad jeg er, og hvad jeg flatter langt hoiere end at være Konge af Franrig, ikke fordi jeg tilkaldt sig samme Dygtigthed, som de, der gaaer i den sorte Skole, men ene fordi Naturen, den dansk-nordiske Natur hos mig gik over Dygtigheden. saa Thor i Freias Klæder legede Brud hos mig saalænge til han fik Fingre paa Mjølner og slog Jettelongen for Panden, saa Hjernen sprøitede paa Bæggene, som min gamle Barnepige, i sit syndige Sprog, naar hun blev vred, pleiede at sige.

Derfor Ordet ikke er aldeles usikkert til at aabnebære Sandhed, da vil „Danstereus“ Læsere og Læserinder vist ogsaa i dette Stykke troe mig paa mit Ord, thi da jeg, stik imod hele den sorte Skole, paastaer, at Menneſte-Hjertet, som har sit Brændpunkt hos Kvinden, er hele Menneſte-Livets Kilde og Moderflod, og at Menneſte-Munden, som Manden skal svare til og dømmes efter, er det eneste Bærsted under Solen, hvor Sandhedens Aand kan træde i levende Virksomhed, det være sig til at vække, nære og oplyse

Menneske-Livet eller til at føre det med Kraft fra det Høie, saa er det jo soleklart, at Menneske-Naturen hos mig er gaaet over Optugtelsen i den sorte Skole.

Disse to Paastaaende om Menneske-Hjertet og Menneske-Munden, de er nemlig saa langt fra at staae paa Stads hos mig, at de er Grundsaetningerne i hele min Tankegang, thi Menneske-Hjertet og Menneske-Munden er, efter min Overbeviisning, Solen og Maanen paa Aandens Himmel, som vist nok hverken har staaet eller kan opholde sig selv, men hvor igiennem dog Menneske-Livet maa baade opholdes og oplyses, naar det ikke skal blive Dødens Skov og tabe sig i det yderste Mørke. Derfor begyndte jeg mit Fingersprog om dansk Oplysning med at pege paa Hjertet hos Kvinden, og vilde nu gierne pege saa tydelig paa Manden med Munden, at hverken Læseren eller Læserinden kunde tage fejl af Meningen, og skøndt det er mere at ønske end at haabe, maa jeg dog see til at gjøre mit Bedste.

Idet jeg nu med Pennen vil stræbe at oplyse Munden, og Ordet i den, som er den menneskelige Mundfylding, da er det jo det dobbelte Forhold til Menneske-Livet og til Menneske-Lyset, hvorom det gælder, og i begge Henseender maa Munden ikke blot selv bedst kunne klare for sig, men den er igrunden den eneste, der kan det. thi Ordet kan umulig staae saa levende for mig i Munden, at det jo dør paa Timen,

naar jeg vil føre det i Pennen, og det Lys i Ordet, jeg peger paa, kan aldrig kinne mig saa klart i Dinene, at det jo bliver Mørke for Læseren, med mindre han selv har det samme Ord i sin Mund og i sit Øre, og da den herstende babelste Sprogforvirring desuden har gjort, at de fleste Læsere, naar Talen er om aandelige Ting, læser „Læse“ hvor der staaer „høre“ og læser „Skrift“ hvor der staaer „Ord“, saa er en stiftels Striber, der ærlig vil staae Munden bi og ære den som Ære bør, reent i Leierbold. Jeg forudsæer det med Gru, at naar jeg nu igjen har gjort mig al optænkelig Umage for at indstærpe Læseren, at det er Munden, Menneske-Munden, jeg taler om, og at det er om Ordet i den, og slet ikke om Ordet ved Siden af Munden, jeg paa staaer, at i det og kun i og med det, kan den Aand være, der gjør levende, og gjør, som den himmelske Ild og guddommelige Livskraft, Sjæle stærke og Hjerter brændende, og paa staaer ligeledes, at dette samme Munds-Ord er det klareste Udtryk, Sandhedens Aand kan finde under Solen, saa aandelig Dplysning uden Ord er det arrigste Baas, man kan tænke sig, jeg forudsæer med Gru, at Læseren da meget muelig kan sige: ja, saamæn, det kan være ganske rigtigt, at Sprøget, og da især Skrift-Sprøget, er hvad der ligger Aanden nærmest, og er uundværligt til hvad man kalder forstandig Dplivelse og fornuftig

Dplysning, saa det er kun Fjog, der vil nemme „uden Bog“, men det er jo ikke noget nyt, det har jeg læst for i mange tyfle Bøger, som „Danstere“ dog siger, hans Dplysning gaaer stik imod, saa dermed er han nok ikke saa lidt i Bildevede. Ja, jeg forudsæer det, men jeg kan ikke forebygge det, saa jeg maa lade den Steen ligge, jeg ikke kan lette, og, som sædvanlig, troste mig ved „Læserinden“, som, da hun selv altid har „Munden til Tjeneste“, og kan med sin Munds Ord baade torbne og lyne, naar det skal være, og, naar hun vil, dermed sige sin Hjertens-Mening saa klart og tydeligt, at selv den dummeste Veiler kan forstaae det, og som derfor ogsaa, naar hun læser, har sine Øren og sin Mund med sig, for strax at prøve, hvordan det vilde lyde og om hun kan bruge det. Ja, Læserinden vil strax see, at det virkelig er en Mund af samme Stabning, som hendes egen, og Ordet deri, ligesom hendes eget kan være, jeg saa mærkelig ophøier paa alle Pennes og Pennesføreres, Skrifter og Bogflavers Beføstning, saa hun tvivler slet ikke om Meningen med dette mit Fingersprog, men kanstee nok om Sandheden deraf. See, denne Tvivl maa jeg finde ganske naturlig, og den kan jeg arbejde paa at overvinde, og i det Haab, at enhver velvillig Læser finder vel en Læserinde, der kan vise ham, hvor hans Mund er, naar han tager feil og vil putte Ordet i Pennes-

Posen, i det Haab vil jeg anføre mine Grunde for, at vor Mund virkelig er slabt til med Ordet baade at meddele os Aandens Liv og Sandhedens Lys.

Jeg kan see paa „Læserindens“ Mund, at en af Grundene til hendes Tvivl om Lovtalens Rigtighed er, at, ligesom jeg sidst tog Kvinden som Hjerte-Begrebet, saaledes tager jeg nu Manden som Munds-Begrebet, og det ligger hende aabenbar paa Tungen at sige mig lige i mine Dine: saa stikker dog den gamle Adam i dig, og med alle dine Lovtaler over Kvinden og over Hjertet, som Livets Kilde, løber det dog derpaa ud, at vi skal vogte paa Herrernes Læber og deraf sugge baade Liv og Lys, og det, skøndt Vorherre veed, og „Danstere“ burde ogsaa vide det, at vi for det meste kunde sugge os baade vinde og sticke, for vi fik enten Liv eller Lys ud af de Munde, hvor der for det meste kun er meget lidt af begge Dele. Denne Indvending, som jeg altid forestiller mig, af en smul om end stød Mund, vil jeg da først gaae imøde med den Forsikring, at jeg er langt fra at holde Lovtaler over andre Herrers Mund end gode Dannemænds, hvis Mund svarer til Dannedvindens Hjerte, som jeg holder alt for meget ad til at jeg skulde raade, end sige paalægge hende enten at sugge andre Herrers Munde eller slette deres Penne, og at her maa da ligge en Misforstand til Grund paa en af Siderne, eller maastee paa dem begge, og jeg har

ventelig ikke udtrykt mig tydelig nok, hvorfor jeg allerede kunde fortjene en lille Tøraf, som jeg da ogsaa allerede ganske rigtig har faaet. Jeg meende nemlig kun, at **Menneske-Munden**, som aabenbar er flabt til at tale af **Menneske-Hjertets Overflodighed**, den er ogsaa flabt til at tale af **Mandens Drift** og saaledes tilføre Hjertet baade Liv til Overflod og Lys til Husbehov, og det gælder naturligviis om **Menneske-Munden** baade hos Mand og Kvinde, ligesom alt hvad jeg har sagt om **Menneske-Hjertet**, naturligviis gælder Hjertet i dem begge, og jeg mener kun tillige, at ligesom **Menneske-Hjertet** har sit egentlige Brændpunkt hos Kvinden, saaledes havde ogsaa **Menneske-Munden** sit egentlige Høisæde hos Manden, der jo dog ogsaa er en af Lodseierne i **Menneske-Stamgodsset**, og er henviist til **Hoved-Lodden**, da Hjertet er, hvad han maa lede om og har tit ondt nok ved at finde. Det er for Resten ganske sandt, hvad Fruen siger, at mangfoldige saakaldte Mænd har langt mere „god Mad“ end „godt Ord“ i Munden, og at selv gode Dannemænd imellem kryer sig lidt af at være de egentlige Ordførere, hvad altid er en Feil, og bliver en latterlig Feil, naar de enten ingen Ting har at sige, som er værd at høre, eller tør dog ikke tale ud af Skægget, men det er ogsaa sandt, at endeel saakaldte Kvinder har mere af Munden end af Hjertet, og det er

ligeledes en Feil hos de gode Dannede, naar de selv ved Brudestamlen slet ikke vil høre det gode gamle Ord „han skal være din Herre“, og det bliver ogsaa latterligt, naar de dog hverken kan styre eller forsvare dem selv, saa det gaaer omtrent lige op, og det skal netop være den danske Dplysnings Hoved-Fortrin, smukt at forlige Mand og Kvinde, saa de faaer Gavn og Glæde af hinanden, og bærer over med hinandens Feil, istedenfor at den tykke Dplysning har bestandig mere skilt dem ad, som om Hoved og Hjerte var netop tilbunds uforligelige.

Saaledes vil jeg da, med Fruens Tilladelse, fortsætte, at Rangstriden er afgjort, thi en blot Rangstrid er det dog i grunden, som det slet ikke lønner Umagen at fortsætte, især i vore oplyste Tider, da alle Fortrin, som var knyttede til Rang- og Titler, er ophævede, og ingen veed bedre end Dannede, at hvor hun holdt Huus, der var det Fortrin, der knyttede sig til Herre-Titlen, ophævet længe førend Grundloven kom ud, og selv i den gamle Adams Tid fik jo Eva kun alt for meget Lov til at raade sig selv og Hjertet alt for megen Magt over Munden, saa Fruen kan være ganske rolig i den Henseende, Herren er næsten alt for høielig, naar man forstaaer at behandle ham rigtig, og naar jeg skal sige min Sandhed, saa synes mig, jeg kunde snarere forstyldt et Kys af Fruen lige

midt paa min Mund end det Smælt over Fingrene, hun gav mig, thi baade at kiende den rigtige Mand og ægte Herre fra de Uægte, og at behandle ham rigtig, det er jo hvad „Dplysningen“ vil lære Kvinden, og al sand Dplysning maa jo vise os Tingene eller Sagen, som den er!

Forudsat nu, som jeg, for at komme videre, maa forudsætte, at „Læserinden“ er beroliget og vil følge med, især naar jeg minder hende om, at hvad der kommer fra Hjertet, gaaer til Hjertet, og at vi dog allesammen, selv for vi fik Munde, har hvilet under vor føde Moders Hjerte, see, da støder jeg vel paa „Læserens“ Indvending mod Ordets Duelighed til at vise os Tingene, og især de usynlige Ting, som de er, altsaa mod Ordets Duelighed til sand Dplysning, og skiondt det, med eller uden alle tyffe Professorers Tilladelse, er den naragtigste Indvending, man enten kan høre eller gisre, saa synes den dog saa dybsindig, og er virkelig saa skarpsindig og saa fin en Blanding af Logn og Sandhed, at den maatte være Fandens Mester, som skulde kunne vælte en større Steen iveien for al Sandheds-Erkiendelse hos Menneskens Børn, og skiondt det er det største Bovespykke, jeg veed af at sige, at ville føre gode Dannemænd ind i en dyb saakaldt „logisk“ Strid, og ovenikøbet at ville have de gode Dannedvinder med, saa maa jeg dog, som en gammel

Bøvehals, prøve paa det, naar ikke hele den „dauſke Dplysning“ ſtal høres i Fødselen; thi det er jo ſoleklart, at var Ordet, ſelv i den reneſte og bedſte Mund, ſelv i Vorherres Mund, og da endnu langt viſere ſelv i den reneſte og bedſte Skrift, ſelv i „den Hellige Skrift“, udueligt til at give os ſand Dplysning, iſær om de uſynlige, aandelige og hjertelige Ting, da var vel den tyſte ſaakaldte Dplysning, der klarlig modſiger ſig ſelv, ligefuldt en haandgribelig Løgn, men ſaa var dog al menneſkelig Dplysning aldeles umuelig.

Derved maa da den dauſke Dplysning udmærke og grundfæſte ſig, at den ikke, ſom de tyſke Profefſorer, glemmer Spørgsmaalet om Grund-Forſkiellen mellem „Sandhed og Løgn“ til allerſidſt, og kommer da ved den uendelige Tilnærmelſe aldrig rigtig til det, men at den netop ſtiller dette Spørgsmaal med alle dets Banſteligheder i Spidsen, fordi det jo var latterligt at tvifte og ſtrides om, hvis Dplysning der var den ſande, derſom ſand Dplysning var os alle umuelig, hvad den aabenbar maatte være, derſom hverken Ord eller Skrift buede til at meddele den.

Man kan jo nok ſige, og har kun alt for tit ſagt og blindt troet, at man godt kunde ſpringe hele den ſpidsfindige Undeſøgelſe om ſand Dplysnings Umuelighed og om Ordets Umuelighed til dens Meddelelſe over,

de Birkeligheden indslutter Aueligheden i sig, og Ordets Brug til Dplysning dagligdags og giennem Kartusflader noksom beviser dets Brugbarhed dertil; men skiondt det er ganske rigtigt, at man kan og skal troe paa den sande Dplysning giennem Sandheds Ord længe før man er sig Grunden bevidst, hvorpaa den hviler, saa er det dog derfor ei mindre vist, at naar der nu ogsaa er en falsk Dplysning i Verden, som ovenfløbet glimrer langt mere end den Sande, da fristes man slemt til enten at lade sig narre med den falske Dplysning eller at modsætte sig al Dplysning om de allervigtigste Ting, og derved falde i den allerstørste Bildfarelse.

Saaledes gif det mig i min tidlige Ungdom, før jeg endnu fyldte de Tredivte, men da jeg dog alt var faldet i dybe Tanter om hvad der er sandt til evig Tid, og havde fattet Tro paa Christus, som den lyslevende, evige Sandhed; thi da var jeg en Aften i Selskab med den største Philosoph, vi havde i de Dage, hvad vel igrunden ei vil sige stort, men hvad jeg ogsaa kun nævner for at komme levende til hvad jeg egentlig vilde sige om den Bei, hvorpaa jeg er kommet til min danske Dplysning. Da jeg nemlig samme Aften kom i en varm Trætte med Philosophen om hans Pantheisme, hvorefter alt var guddommeligt, skiondt der var ingen levende Gud, da gjorde han tilfødt den

latterlige Paastand, at han havde „Modsigelsens Grundfætning“ saa aldeles paa sin Side, at vilde jeg ikke give efter, da maatte jeg prøve et halsbrættende Spring over den. Istedenfor at jeg nu med et Smil vilde bedt Philosophen oplyse mig om, hvad han egentlig meende, om det var, at han ikke modsagde sig selv, ved at tale om Guddommelighed uden Gud, som Menneftelighed uden Mennefte, eller om han maaskee med „Modsigelsens Grundfætning“ meende den Grundfætning, at Selv-Modsigelse er Sandhedens ufeilbare Kiendemerke, saa løb jeg, som en ung Bovehals, ganske rigtig i Fælden og erklærede, at selv „Modsigelsens Grundfætning“ vilde jeg springe over for at beholde min „levende Gud“. Det varede imidlertid ikke mange Dieblitte, før jeg bitterlig fortrød det forfløine Ord, i det jeg følte, at jeg dermed ikke blot havde tabt Slaget, men, bedraget af det mørke og tvetydige Ord „Modsigelsens Grundfætning“, havde forsyndet mig mod Grundloven for al sand Dplysning, som unægtelig er, at hvad man ikke kan sige Ja til uden med det samme at sige Nei, det er soleklar Løgn, og hvad man ikke kan sige Nei til uden med det samme at sige Ja, det er soleklar Sandhed. Dersom altsaa Christendommen og den levende Guds Tilværelse virkelig stred imod hvad de Lærde har kaldt „Modsigelsens Grundfætning“, da var Christen-

dommen en Grundlovg, som intet Menneske maatte og intet sandhedskærligt Menneske, som saae det, kunde troe paa, og dersom Pantheismen virkelig udsprang af al sand Oplysning Grundlov, da stulde alle Mennesker og da maatte alle sandhedskærlige Mennesker, som saae det, troe paa den. Herved fandt jeg mig da ikke blot drevet, men tvunget til omhyggelig at drøfte saavel Christendommens, som de berømte philosophiske Lærebygningers (Systemers) Forhold til Sandhedens Grundlov, og som snart til den klare Overbeviisning, at det var ingenlunde Christendommen, men rigtig nok al den verdslige Viisdom, jeg kiendte, som ved at veies paa denne gyldne, evig gyldige Vægtstaaal, maatte findes for let.

Dog, denne Fortælling kunde let, som alle Fortællinger om os selv, blive baade for lang og for tør, og oveni købet vække den Mistanke baade hos Læseren og Læserinden, at jeg enten vilde have dem allesammen til at gaae hen og gjøre ligesaa, eller, da jeg maatte vide, det var umueligt, have dem til at troe blindt paa hvad jeg sagde om alle muelige Ting, som en Læremester, der havde prøvet alt og kun beholdt det Bedste, som er evig sandt, og jeg maa da skynde mig at sige saa klart og tydelig, som mueligt, at jeg er ingen Tysker, og at det kan aldrig staae, de siger mig imod, naar de kun ikke siger dem selv imod med det samme, men at det maae de endelig see at vogte sig for, ligesaavel naar de taler om det Evige, som naar de taler om det Tidslige, om det Guddommelige som om det Menneskelige, og aldrig mere tage nogen til Læremester, som vil oplyse dem med Selv. Modsigelser, men lade ham gaae for den han er: en Baaser og Brøvler, der igunden slet ikke bryder sig om hvad der er sandt, men vil enten narre dem eller dog kun narres baade med dem og med sig selv.

Saa snart derfor nogen begynder med den Snat, at Ord er kun meget ufuldkomne Tegne paa Tanker, saa Tanken kan godt være sand fordi Ordene, vi maa betegne den med, strider stil imod hinanden, da skal vi vide hvad Kløften er slaaet, og bede ham giemme Nøsten, til han enten har fundet de rette Ord til sine sande Tanker, eller har opdaget et bedre Midde til at gjøre sine Tanker tydelige med, end Ordet er, da hvad der strider mod sig selv, kan umækelig bestaae, og man kun spiller sin og andres Tid ved at bruge unyttige Ord, som tilintetgjøre sig selv.

Dette veed da de tykke Professorer ogsaa godt, og naar de derfor bare kan faae os narret til endogsaa kun tilsyneladende at modsigte os selv. da raaber de strax, at de har vundet og vi skal bare holde vor Mund, til vi har lært i det mindste at forstaae Modsigelsens Grundsaetning, som er Tankerigets Grundlov, men saasnart vi spørger dem, hvad de begynder med, naar de vil oplyse Folk om alle guddommelige og menneskelige Ting, da faaer vi at høre, at det er ingen- lunde Modsigelsens Grundsaetning, men at det er en ganske anden Forsaetning, der skal troes uden alt Beviis, saa det er kun, naar vi iblinde vil sværge paa deres ubeviste og ubeviislige Forsaetning, de kan gaae strængt frem efter Modsigelsens Grundsaetning og udvise deres floge Tanker om alle mulige Ting, vel ikke med Ord, som alle forstaaer, men med dybe Konst-Ord, som de selv har skabt til det samme, og som kun meget ufuldkommen lader sig omstrive i Hver- dags-Ord, der er alt for grove til saa fine Ting, og kommer desuden let i Strid med sig selv, fordi de ikke er ordenlig afrettede (disiplinerede).

See, denne Oplysnings-Maae, der egentlig harde hedde den tykke Blindebuds-Leg, har man hidtil herinde taget for gode Vare, skiondt det paa et Haar ligner hvad vi ellers kun tager til Tasse med i

Daare-Risten, hvor man altid finder dem, som, naar man først indbrommer dem, at de er Gud-Fader eller Gud-Søn eller Gud den Helligaand, kan tale meget fornuftig om hvad deraf følger, især naar vi alt imellem vil nosies med et **Abrafadabra** istedenfor Hverdagsord til at besvare vore Indvendinger, eller vore Spørgsmaal om, hvor den Guddoms-Magt er blevet af, som maatte følge med Guddoms-Ravnet, naar det var paa sit rette Sted?

Hvad enten man derfor siger og skriver, at man vil lære os at begribe det ubegribelige, saa vi aldrig meer behøver at troe nogen Ting, lære os, om vi ellers har Hoved dertil, den sorte Kunst med Mund og Pen at aabenbare hvad ingen Mund kan udfige og ingen Pen beskrive, eller man gaaer ud fra den simple Forudsætning, at den „rene Fornuft“, som er eet med den guddommelige Sandhed, taler ud ad Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Oldfar, og udvifler saa, efter alle Kunstens Regler, og saavidt det vil lykkes, uden klar Selv-Modsigelse, hvordan det, under denne Forudsætning, maa see ud i Himlen og i Ewigheden, og vilde see ud paa Jorden og i Tidens Løb, dersom Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Oldfar kunde kommet tids nok til at forebygge baade Skabelsen og Syndefaldet, Sandfælgigheden og Indbildningskraften, Billedsproget og Misforstanden, Christendommen og Troen derpaa, Føleligheden og Fædernelands-Kiærligheden, og fremfor alt Selv-Modsigelsen, som nu har forkvælet og forstyrret hele den jordiske Tilværelse, saa den ikke engang hos vedkommende selv vil, hvad den dog aabenbar skulde, rette sig efter den rene Fornuft, som er den guddommelige Sandhed; see, da maa vi, som sandhedskierlige Mennesker, føle, at hos saadanne Folk er ingen sand Dplysning om Menneskelivet at finde, men kun et grovere eller finere Bæv af Selv-Modsigelser, som maa være Løgn, naar der er

Sandhed til, og er gudsbespottelig, saasandt som der er en levende Gud, af hvis Fylde vi har alle faaet, og som umuelig selv kan fattes enten den Bevidsthed, han lader oprinde eller den Sandheds-Ærlighed, han har tændt hos os, eller den Viisdom, vi har Forestilling om, føler Drift til at søge og har Trang til at finde.

Det er nemlig „Urettens Hemmelighed“, at da man med Skin af Ret kan kalde den sande Beskaffenhed af alt, baade de synlige og usynlige Tings følger ogsaa den menneskelige Bevidstheds og Samvittigheds, Ordets og Sandhedens inderste Væsen i Tvivl, saa kan man ogsaa, naar man vil, derved gjøre sin egen Oplysning herneven umuelig; men det hevner sig frygtelig ikke blot ved den Mandløshed og Hjerteløshed, indvortes Afsmagt og Fiskulde, som dermed følger, men farlig ved den Selv-Modsigelse, hvormed man nødes til hvert Dieblit at slaae sig paa Munden, og ved den Splid, der fødes og næres mellem alle Livs-Kræfter og Sjæle-Evner, og slaber baade indvortes og udvortes et levende Helvede paa Jorden, der fordømmer, piner og plager sig selv, og vil ikke lade sig omstabe til et Himmerig, fordi det strider mod Helvedes rene Fornuft-Begreb, der, som den rene, blotte, bare „Bærelse“, vil og maa være den eneste Undtagelse fra den Selv-Modsigelse, der, uden alle Undtagelser, gælder for den hele „Til-Bærelse“, vil og maa heller være den tomme men derfor ogsaa guddommelig rene og klare Muelighed, end være den ligesaa forplumrede og chaotiske, som fylsvige og behagelige Birkelighed!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Kergang. Eperdagen d. 7. Juni. Nr. 22.

Planen til det danske Monarkies Ordnung.

Naar denne „Danstereu“ kommer ud, da sidder jeg ubentviol i Norge eller jeg skalper under Gothlands Ryst, og et af Steberne maatte jeg jo onste mig saa fast nedfat, at mine Dine aldrig saae Risbenhavn mere, hvis det saakaldte danske Monarki virtelig blev ordnet, som skrevet staaer i Berlings-Nvisen (Nr. 112) og som det alt længe var en, om ikke aabenbaret Hemmelighed, saa dog vitterlig Sag, at vore ansvarlige Ministre vilde selv foreslaae; thi da var der ikke længer, og blev vel aldrig mere noget „Danmarks Rige“ til, da var det danske Folk ikke længer i nogen Henseende sig selv mægtigt, altsaa enten dødt og begravet eller dog, som Folk fra dem selv, dødt for denne Verden.

Denne min Betænkning om „Planen“, som skulde forelægges, og er nu forelagt, de saakaldte „Notabler“ fra Danmark, Slesvig og Holsten, den Betænkning

udtalte jeg paa Rigsdagen baade for Iuffede og for
 aabne Dørre, og var det, som det syndes, for bøde
 Øren, da vilde det jo vel ogsaa være for blinde Øine,
 jeg her gav den befrevet, men det er her til min Trost,
 skøndt det er min store Sorg, at Skinnets ingensteds
 bedrager meer end i Danmark, thi der bedrager det
 baade Benner og Fiender, og bedrog hidindtil,
 Gud stee Lov! dem mest, der regnede paa, at Folket,
 ligesaa lidt som Riget, hængde rigtig sammen, og regnede
 paa, at Raadvild skulde altid være, hvad han altid
 synes: hjælpeløs. Hidindtil har Herren hjulpet,
 det maa sagtens hans Tjener sige, da selv de har
 maattet sige det, der sjelden tænkte paa, at Borherre
 kunde gjøre noget i vore oplyste Tider, ja, da selv
 Fienderne trøster sig med, at det var ikke de Danske,
 men Borherre, der slog dem, og da jeg nu, som
 gammel og graa i Borherres Tjeneste, veed, Han har
 aldrig for Skit at gjøre noget halvt, naar han ikke
 vil og seer Udvei til at gjøre det heelt i Mag, saa
 var det jo en stor Skam, hvis jeg havde den Mistanke
 til Ham, at skøndt Han saa vidunderlig hjalp os baade
 1848, 1849 og 1850 til at vise mageløs Riækhed hvor
 Fienden ikke uden Anledning ventede at møde Riælling-
 agtighed, og hjalp os til, giennem det røde Hav, at
 naae Eidergrændsen, at Han nu 1851 vilde lade os
 i Stikken, ja, lade os ved Riællingagtighed tabe alt

hvad vi med Rædthed har vundet. Jeg vil imidlertid ikke gøre mig renere end jeg er, men bekiende, at i gaar, da jeg greb Pennen for at beskrive mine Tanker om Planen til det saakaldte „danste Monarkies“ Ordning, da faldt den mig af Haanden ved den kællingagtige Tanke: hvad kan det nytte? Har det ikke nyttet det mindste, alt hvad du har baade talt og skrevet om Danmarks Riges Uforenelighed, altsaa igrunden Uforligelighed, med det lille saavel som med det store Tyskland, allerklarest med Holsten-Gottorp, Danmarks Riges affagte, uforsonlige Arvesiende, har det ikke nyttet, selv da Oprøret rasede vildest, selv da den indtændte Arrighed, det indgroede Had og den dybe Foragt fra Holsten-Gottorp flød i Strømme fra de fraadende Læber ned paa hvert Dagblad, ligesom Blodet ved Frederis, ved Jdsted og ved Frederikstad; hvad skulde det da nytte, nu at kradsse lidt paa Papiret om det samme, nu da Oprørerne tilspindelende er afvæbnede, da Holsten vel aabenbar nok er langt fra at være beroliget, men da dog vore Ministre synes at have sat Danmark i Pant paa, at Holsten, det koste hvad det vil, det gaae med Danmark som det kan, skal blive beroliget, skøndt det er ligesaa umueligt for Danmarks Rige at berolige Holsten uden at opgive sig selv, som det var umueligt for Karthago paa anden Raade at „tilfredsstille“ Rom? Vel

glemde jeg ligesaa tidt Borherre igaar, som jeg glemmer Ham idag, men jeg maalde Ham, mærker jeg nu, som vi jo immer fristes til, paa en vis Maade med min egen Aen, saa da jeg selv, med al min, som man siger, overdrevne Forkiærlighed til alt hvad der er dansk, dog var nær ved at blive reent kied ad Riællingeriet, reist til Norge og ladt „Danstæren“ stotte sig selv, saa meende jeg, kunde Borherre, for hvem der er ingen Persons-Anseelse, vel ogsaa være kied ad Riællingeriet, vende Ansigtet fra Danmarks Rige og lade det stotte sig selv, lade det forgaae, siden det ikke havde Mod til at bestaae, uden paa den umuelige Maade at „opretholdes“ af sine arrigste Fiender, havde ikke det Mod, selv efterat Borherre havde givet det Mod og Lykke til langt meer end det: til at trodse og sælde Rigets Fiender.

Dette, at Borherre dog endelig har indseet, at Danmarks Rige og det danske Folk var ikke værd at hjælpe, kunde igrunden ikke hjælpes, da de, langt fra selv at hjælpe til, meget mere arbejdede paa at tilintetgjøre alt hvad Borherre gjorde for dem, stræbde efter hver Seier at stabe sig, som om de havde lidt det mest afgjørende Nederlag og maatte overgive sig paa Naade og Unaade til deres arrigste Fiender, dette troer aabenbar Lykterne, og det er den „moraliske Seier“ de røster sig med at have vundet over Borherre, skiondt de tilspøneladende blev slaaet af de Danske, og, var

jeg en Tysker, selv den allergüdfrygtigste Tysker, da maatte jeg troe det samme, og ansee Danmarks Rige, der selv efter en afgjort Seier syntes at opgive sig selv, for opgivet af Vorherre, den Eneeste, der tilgavns havde holdt paa det; men da jeg nu er en Dansker, saa maa jeg flamme mig ved den tykke Mistanke til Vorherre, at Han skulde ikke være bedre end jeg, ja, ikke engang være saa god, thi selv jeg kunde jo dog ikke nænne at slaae Haanden af Danmarks Rige, tabde vel Pennen af Haanden igaar, men tog den dog op med samme Haand idag, for endnu engang at see hvad jeg kunde gøre, skiondt jeg forud vidste, det var kun meget lidt, og rimeligviis slet intet, og dog skulde Vorherre, som altid gjør underlige Ting, nænne at slaae Haanden af Danmarks Rige, som, netop fordi det er lille, narlig behøver Hans Hjelp til alt Stordærk, og slaae Haanden af det skrøbelige Folk, der i al sin Skrøbelighed, ligesom det kvindelige Hjerte, er mageløs elskværdigt og ret skiftet til at vise, hvordan Guds Kraft fuldkommes i Skrøbelighed!

Nei, Han, som har hjulpet hidindtil, Han vil fremdeles hjælpe, Han som, mod al Formodning, lod Danehæren seire og seire glimrende over Kiernen af hele det store Tysklands Stolthed og Stridbarhed, Dansker-Had og Bønde-Foragt, Han vil ogsaa lade det danske Folk seire, glimrende seire over sin egen

Riællingagtighed og Tossægødhed og Magelighed og alt hvad der endnu synes at skulle berøve os Frugterne af Treaars-Rampen og Tredags-Seiren, af Herrens umiskjendelige Bistand og af al vor kiærlige og heltemodige Opoffrelse.

Fordi jeg har denne Tro, som altid snart giver Haabet nye Binger, naar de gamle ei kan bære meer, derfor, men ogsaa kun derfor kan jeg med Rolighed betragte den Plan til det saakaldte danske Monarkies Ordning, som er forelagt vore arrigste Fiender af vore egne Ministre, og som vel høilig forbausede og dybt bedrøvede det danske Folkething, men blev dog ikke anderledes afviist end at vore Ministre nu offenkjendelig vedkiender sig den.

„Dausterens“ Læser og Læserinde er nu vist nok blevet ligesaa forbausset og bedrøvet ved den aabenbarede Hemmelighed, som det danske Folkething blev ved den hemmelige Aabenbarelse, og har vist alt mange Gange sukket over, at dette skulde blive Enden paa den blodige Teg, det blive Følgen af de glimrende Seire, at Danmarks Riges Stilling blev endnu farligere og usikrere, endnu mere værgeløs mod Holsten-Gottorp, endnu meer afhængig af Tysklands Splid og Enighed end før 1818, Danmarks Riges alt længe mislige Selvstændighed endnu nærmere ved at bortfalde mod en lille Godtgjørelse af Preussen og Østerrig til Tysklands

saakaldte danske Storadmiral; men dog kan jeg ikke
 raane dem for al Udvikling af det Sorgelige, jeg seer
 i denne ulykkelige Plan, forelagt som af os selv til at
 vinde Fiendernes Bifald og at forsone Danmarks Rige
 med det uforsonlige Holsten-Gottorp.

Det for Danmarks Rige utaalelige i denne Plan
 er ikke blot Enkeltheder, men Planen i det hele til, saa
 tæt, som mueligt, at sammenkoble Danmarks Rige
 og især Sønder-Jylland med det tilbunds fiendlige,
 vildtyste Holsten, hvad nødvendig enten maatte avle
 uendelig Riv og Splid i det saakaldte danske Monarki,
 ibelige Oprør i Holsten og Syd-Slesvig og en bestandig
 Dødskamp med Tyskland, enten det, eller maatte stille
 Danmarks Rige ved al dets Frihed og Selvstændighed,
 og giøre en dansk folkelig Udvikling umuelig.

De Enkeltheder, hvori det Heles Utaalelighed for
 Danmarks Rige og det danske Folk mere og mindre klart
 viser sig, er imidlertid følgende Bestemmelser:

„Det danske Monarki vedbliver at være et samlet
 Hele under en fælles Fyrste, med samme Arvesølge,
 med fælles diplomatisk og consular Repræsentation,
 Flaade og Flag. Med Undtagelse af Hertugdømmet
 Lauenborg har det danske Monarki derhos overeens-
 stemmende Handels- og Skibsfarts-System, Mønt-
 føb, Post- og Told-Væsen.“

„Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg vedblive at udgiøre Dele af det tyske Forbund.“

„I alle de Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om Sager, som angaae Monarkiet i dets Heelhed, have Holstens og Lauenborgs hos Kongen tilstedeværende officielle Organer Sæde og Stemme i fuldtommen Lighed med de danske Ministre. Lovgivnings-Sager vedkommende de fælles Anliggender, Post- og Løds-Bæsenet herunder indbefattet, behandles foreløbigen ved Udvalg af Medlemmer i lige Tal af den danske Rigsdag og Holstens samt Lauenborgs Landdage, hvilke dernæst, hver især, forelægges Resultatet til Beslutning paa forfatningsmæssig Raade. Er Overensstemmelse om noget enkelt Punkt ikke at tilveiebringe, forbliver det forsaavidt ved det Bestaaende.“

„Hertugdømmet Slesvig har sin særlig beslutende Landdag og affødrede ministerielle og lokale Administration for følgende Anliggender: den civile og criminelle Lovgivning, Kirken og det offentlige Undervisnings-Bæsen.“

„Med Hertugdømmet Holsten har Hertugdømmet Slesvig følgende Institutioner tilføjes: Eiderkanalen, Brandforsikrings-Anstalterne, Universitetet i Kiel, forsaavidt den tyttalende Deel af Slesvig angaaer, Døvstumme-Institutet, Daare-Anstalten

i Staden Slesvig, Straffe-Anstalten i Glückstad, Ridderstab.“

Uagtet nu det daarlige Dansk og det meget pludder- vælste i Stilen gjør det vanstelig for jævne danske Læsere at see alt det for Danmarks Rige og det danske Folk utaaelige heri, saa er det dog vicksynligt nok, at paa den ene Side Slesvigs Danskhed vilde være aldeles opoffret, og at paa den anden Side maatte Danmarks Rige sees med den Arvesølge, de Forhold til fremmede Magter, den Sømagt, det Flag, den Handel og Skibsfart, det Loldvæsen og den Rontfod, som Holsten og Lauenborg krævede, eller slet ingen have, da jo ellers Fællesstabet blev ophævet.

Nu er det jo soleklart, at om end ikke Danmarks Folk og Rige ved at opgive Slesvigs Danskhed, ellers undergravede deres Tilværelse, saa bestemmede de sig dog for de slesvigste Danskeres og for hele Verdens Dine, og opgav feigt eller toffet Slesvigs med seiersrige Baaben vundne Besiddelse, og alt hvad de i tre Aar har kæmpet og blødt og gjort alle muelige Opoffrelser for, thi Navnet "dansk" til hele det saakaldte Monarki vilde jo være den tomme af alle Titler, medens det er aabenbart, at Fællesstabet med Holsten og Lauenborg, der vedblive at være Dele af det tyske Forbund, kun kan blive virkeligt,

forfaavidt det hele Monarki træder ind i det tyske Forbund og underkaster sig dets Bestemmelser om Flaade og Flag, Forhold til fremmede Magter, Arvesølge, Handel og Skibsfart, Post- og Told-Væsen, følgelig aldeles opgiver sin Frihed og Selvstændighed, som en europæisk Magt.

Naar saaledes, hvad let kunde skee, den tyske Forbundsdag bestemte, at alle de Monarkier, som havde tyske Landsdele i sig, skulde, ligesom det Østerrigiske og Preussiske Monarki, heelt indtræde i det tyske Forbund, da maatte jo det saakaldte danske Monarki enten blive virkelig tysk eller paa Timen opløses, og naar, hvad sikkert vil skee, den tyske Forbundsdag bestemmer, at alle Forbunds-Staterne skal have fælles Flaade og Flag, samme Forhold til fremmede Magter, samme Møntfod og Toldvæsen og overensstemmende Handels- og Skibsfarts-Love, da maa jo Danmark enten aldeles opgive Holsten og Lauenborg, eller opgive den danske Flaade med Dannebrog og al Frihed til at rette sine politiske Forhold, sit Toldvæsen, sin Handel og Skibsfart, efter sit eget Læs og Skion, der sædvanlig vil være det tyske Forbunds aldeles modsatte. Man behøver derfor blot et Dieblif at tænke alvorlig paa Danmarks Forhold til sig selv, sin Flaade, Handel og Skibsfart, og paa Danmarks naturlige og historiske Forhold til

Sverrig, Norge og England, for at see, at enten maa det foreslaaede Fællesskab med Dele af det tyske Forbund blot sluttet idag, for voldsomt med største Fare at brydes imorgen, eller det maa tilintetgøre Danmarks Rige, forgjøre det til en Provinds i det hellige Romerske Rige.

Man skal derfor ogsaa lægge vel Mærke til, at „Nord og Syd“ og hardtad alle, hvem der herinde hidtil vovede offentlig at anbefale den saakaldte „Heelstat“, bestandig gjorde det under den Forudsætning, at Holsten og Lauenborg traadte ud af det tyske Forbund, men at hvad nu, til vor store Forbauselse, vore egne Ministre ei blot foreslaaer os, men tilbyder paa vore Begne Rigets Fiender, det er Fællesskab med Holsten og Lauenborg, skiondt de blive ved at være Dele af det tyske Forbund og staae under dets aldeles uberegnelige Magt og Myndighed. Uagtet jeg derfor ingenlunde vilde føle mig beroliget over Fællesskabet med Holsten = Gottorperne om Flaade, Flag, Handel, Skibsfart og Møntfod, selv naar Holsten traadte ud af det tyske Forbund, uden dog derfor at være mindre antidansk, saa seer man dog let, at naar Holsten ikke træder ud af det tyske Forbund, da kan Danmark umuelig forene sig med Holsten uden enten at træde ind i det tyske Forbund, eller prøve med Magt at trække Holsten ud deraf. Naar vi endelig betænkter,

hvad Folgen blev 1848 af vort Fællesskab med Holsten om Rigs hæren, da maae vi godt kunne forudsæe, hvad Enden vilde blive paa vort Fællesskab med Holsten om Flaaden, om end det blev det eneste.

Vilde nu Danmarks Rige ved Udførelsen af den forelagte Plan til det saakaldte danske Monarkies Ordning, heelt og holdent opgive sin Frihed og Selvstændighed, da vilde det ikke sige stort, at det derved endnu vissere og klarere opgav Slesvigs Danskhed og Dansken i Slesvig, thi naar man kober Kræmmeren har man Krammen for intet, saa, naar hele det saakaldte danske Monarki var saagodtsom indlemmet i det tyske Forbund, da kunde baade Holstenerne og de tyske Slesvigere rolig overlade det til Forbundsdagen i Frankfurt at indtale deres Rettighed til at beherske Slesvig og til at undertrykke al levende Yttring af Danskheden, som en affstyelig Propaganda.

Men naar man nu ikke indseer dette, eller naar man forudsætter, at der bliver intet af Fællesskabet mellem Danmarks Rige og Holsten, da maa man dog kunne see, at naar Slesvig skal have en besluttende Landdag og naahængig Bestyrelse, blandt andet for Kirke- og Undervisnings-Væsenet, og naar Slesvig fremdeles ei blot skal have Brandforsikrings-Anstalter, men ogsaa Ridderflabet og Kieler-Universitetet tilføelles med Holsten, da

maa Danskheden i Slesvig være ligesaa vis paa at blive undertrykt og udryddet, og Danmark være ligesaa vis paa at tabe al Indflydelse i Slesvig, som om Slesvig høitidelig var afstaaet til Holsten og indlemmet i det tyffe Forbund.

Herom vil Læseren, om han ikke selv indseer det, vist ogsaa finde det umistænkeligste Bidnesbyrd i Geheimeraad Scheels saakaldte „Fragmenter“, som jeg derfor skal anbefale til opmærksom Giennemlæsning og Sammenligning med Planen til det saakaldte danske Monarkies Ordning, thi denne forrige Regjerings-Præsident i Slesvig-Holsten vil dog vist ingen mistænke for overdreven Danskhed, og skiondt den titomtalte „Plan“ i det hele er udflækket i hans egen Hjerne, saa fraraader han dog alt Fællesskab mellem Slesvig og Holsten indbyrdes, og paa det Stærkeste det fælles Ridderstab og Fællesskab om det Kielske Universitet. Om det „Slesvig-Holstenske“ Ridderstab bemærker han saaledes, at selv om det ikke aabent havde støttet sig til Rebellionen, kunde det dog ikke vedblive at bestaae som Corporation*), og om det Kielske Universitet er hans Ord endnu mærkeligere. Den national-politiske Retning (siger han nemlig) der i en Række af Aar har været herskende paa Kieler-

*) Scheels Fragmenter 1ste Hefte 19—20.

Universitetet, kan betragtes som en af Hoved-Marsfagerne til den nærværende Catastrophe og især til en stor Deel af Embedsmændenes pligtstridige Forhold. Denne Retning vil ikke blot ikke ophøre, men blive drevet endnu videre. Vil man fra Grunden af helbrede det Onde og forebygge en Tilbagevenden af samme, saa tør man ikke lade en af dets Hovedrødder staae^{*)}.

Jeg troer gierne, at Geheimeraadten nu ikke vilde give det samme Raad som 1848, da han tog Hensyn til Tidens Pinagtighed, thi om hans Omhu for Danmarks Rige kan der jo slet ikke være Tale, og selv i Henseende til hans eget Hjernefoster, det saakaldte danske Monarki, udtrykker han sig til Slutning meget yndsig saaledes: min Kiærlighed til Hertugdømmerne er stor, og gjorde sig stedse mere følelig i samme Grad, som deres Beboere dyngede Uret paa Uret; den bliver ikke overgaaet af min Kiærlighed til det fælles Fædreland, det fælles Monarki, og staaer ikke tilbage for denne. Hermed siges nemlig ingen-
 lunde, hvad man efter Sammenhængen skulde ventet, at hvor stor end Forfatterens Kiærlighed var til Hertugdømmerne, saa var den dog slet ikke større end hans Kiærlighed til det fælles Monarki, men han siger tværtimod, at hvormegen Kiærlighed han end kunde have

^{*)} Sammensteds 20—21.

til det fælles Monarki, saa overgif den dog ingenlunde hans Riærlighed til Hertugdømmerne, hvis Grændser, som alt ægte tyff, lades ubestemte, men derfor er det lige vist, at selv Hr. Scheel har seet og sagt hvad vi alle maa kunne see og turde sige, at naar man lader det Slesvig-Holstenfle Ridderstab bestaae og knytter Slesvig til det Kielske Universitet, da arbejder man Holsten-Gottorperne og Dyrøret lige i Hænderne, og da kan det umuelig være Alvor med at bævde Danmark Slesvigs Besiddelse.

Naar nu derhos Slesvig skal have en beslutende Landdag og en uafhængig Bestyrelse i Henseende til Kirke- og Underviisning-Væsenet, saa lader det sig jo klarlig forudsee og sikkert forudsige, at det Kielske Universitets Fostersonner, som til Jævnshold vil have Bestyrelsen i deres Hænder og den slesvigfle Landdag i deres Lomme, de vil godt sørge for, at Danskheden hverken i Nord eller Syd skal rose sig af den Lige-Berettigelse, der efter Planen skal blive "begge Nationaliteter" til Deel.

Endelig maa jeg giøre Læseren opmærksom paa, at naar Planen skal udføres, da maatte den "danske Rigsdag" synke ned til en provindsfiel Landdag, eller, som Hr. Scheel uden alle Komplimenter udtrykker sig, en "Stænder-Forsamling". Vel er jeg slet ikke sikker paa, at Læseren holder ligesaa fast paa "Danmarks Riges Grundlov" og den "danske Rigsdag" som jeg, men jeg troer dog, at naar han betænkter, det vilde ingenlunde være den danske Konge eller de danske Ministre, men Holstenerne, Kielerne og den tyffe Forbundsdag, der fik al den Magt og Myndighed i det danske Riges Anliggender, som, efter Grundloven, skal tilhøre den danske Konge og Rigsdag i Forening, da vil dog vist ogsaa han frabede sig en saadan Kalfatring af det danske Riges Forsatning, hvorved alt hvad der angik det Hele kom i de

Fremmedes Bold, og alt det Enkelte nødvendig maatte rette sig derefter.

Som sagt fra Begyndelsen, jeg smigrer mig ingenlunde med, at denne „Danster“ vil udrette det mindste mere til Danmarks Riges Redning fra den truende Undergang end alle de foregaaende „Danstere“ og, hvad der er langt mere, hele min Rigsdags-Færd har udrettet, saa jeg gør kun hvad jeg gør for intet at undlade, som muelig kunde tjene til Danmarks Redning, men, som ogsaa sagt fra Begyndelsen, jeg har den Tro, at Vorherre tænker i dette Stykke ligesom jeg, saa Han vil heller intet Middel og ingen Møie spare for at redde Danmark, og da Han er ligesaa almægtig, som jeg er afmægtig, saa kan jeg ikke tvivle om, Han jo nok opnaaer sit Niemed, og redelige Tvivlere vil jeg anbefale lidt alvorlig Eftertanke om, hvorvidt det 1849 under Beleiringen af Frederis var rimeligere, at den vilde faae saa dagn et Udfald, eller 1850 om Foraaret var rimeligere, at Aaret skulde gjøre et nyt Tidrum ved Jdsted-Slaget og krones med Krandsen fra Frederiksstad, end det nu er, at Forhandlingerne om Planen til det saakaldte danske Monarkies Ordning vil ende med Danmarks Riges klare og ærefulde Skilsmisse fra Lyssland, og med det danske Folks Jubel over ei meer at rides af den „tyffe Mare“ men frit at kunne følge sin ædle danske Drift til Held og Hæder!

 I Ugen efter Pindse udkommer intet Nr. af „Danstere“, men næste Uge et dobbelt.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Esverdagen d. 14. Juni. Nr. 24.

Dansk Oplysning.

IV.

Hvad "Skrift" er, det kan vi godt skionne, naar vi selv har lært at læse og skrive, for da veed vi godt, det er intet Hexeri, som de "Bilde" tænker, men kun noget Krimis - Krams, vi selv maler op paa Papiret og har lært udenad skal betyde hvad Folk ellers siger med deres Mund, ligesom Bankofedlerne skal betyde hvad der staaer paa dem i rebe Penge, saa det gaaer nødvendig med al Skrift, naar Ordet i levende Folks Munde, som den skal betyde, fattes, ligesom det gaaer med Bankofedlerne, naar "Baluta i Banken annammet", naar Pengene fattes, som de skalde indløses med, at saa duer Skriften til ingen Verdens Ting, ligesom vore gamle Bankofedler i 1814. Vist nok er det en stor Kunst at kunne skrive godt for sig, end sige da at kunne skrive godt ud og ind ad Munden om alle muelige Ting, saa at for hvem der

kan læse godt og flydende, er det livagtigt, som han hørde hvert Ord af en tilsvarende Mund, og for hvem der har „Munden til sin Tjeneste“ er det en smal Sag at sige det høit og lydelig, Ord for Ord, som skrevet staaer, men der er dog immer en Hage ved, saa at dersom man ikke har hørt hvad man læser i den samme Mening og Sammenhæng, og har lagt det paa Hjerte, saa det blev ens eget, da kommer man let til at stamme og hakke i det, og selv naar man har lært Skriften allerbedst udenad, men har ikke faaet det tilsvarende Ord paa første Haand indenfra, saa staaer man dog og snatter som en Bog, hvad vel især Narre høilig forundrer dem over, men hvad dog intet rigtigt Indtryk gjør paa Folk, saa de lægger paa Hjerte hvad der bliver sagt, men det er for dem, ligesom naar man drømmer, man sidder til Høibords og spiser og drikker kostelig, men finder dog, naar man vaagner, at Maven er tom.

See, saaledes er det jo ogsaa en stor Kunst at faae Bankofedler til at gaae for rede Penge og især at faae dem til at gaae glat, saa mange vil heller have dem end rede Penge, fordi de baade er meget lettere end Sølv og Guld, for ei at tale om Robber, og kan derfor meget bedre sendes langveis bort, og tager meget mindre Rum op baade i en Tomme og i en Staffe, og gjør ingen Larm, naar man tæller dem, og endelig, fordi de har hver deres Tal og Nummer,

saa naar man vil være saa forfigtig at tegne dem op, saa kan Lyvene ikke nær saa let løbe med dem uden Fare for at rende sig en Staver i Livet. Men see, hvor denne Kunst nu ogsaa, som i England, er drevet til det høieste, saa det kan hardtad synes ligegyldigt, om der var Guldpenge og Sølpenge til, naar man kun havde Bankofedler nok, og et eller andet Slags „Smaapenge“ til daglig Brug i Husboldningen, selv der behøves kun et forfioient Ord fra en aaben Mund med et spodst Smil omkring, som kan have Sandsynlighed og gjør Indtryk, behøves blot et saadant forfioient Ord om, at det hænger nok kun daarlig sammen med Banken, for i dens Kioldere, der skulde være fulde af Sølv og Guld, der er deilig frist Luft og Bærelse for til Leie, saa bliver Folk, selv tit de adstodigste Mænd midt i London, let som om de var gale, fanter alle Bankofedler og andre saakaldte „gode Papirer“ som de kan rage og strabe sammen, for at faae Guld og Sølv for dem, mens der dog endnu maa ske er lidt tilbage, og staaer man saa ikke hvor de kommer strax paa Pinde med de rede Penge, da er Hundrede og eet ude, og man snfter alle Bankofedler Pøtter i Bold som det arrigste Snavs under Solen.

Netop saaledes gaaer det med Bøger i Tyskland, hvor man i visse Maader har drevet Skrivekonsten til det høieste, saa Folk sædvanlig ikke

bryder dem synderlig om, enten de har Mund til at tale med eller ikke, undtagen til den dagligdags Smaasnak, som ikke har videre at betyde, men som dog er meget nemmere afgjort med Munden end med Fingersproget, som man maa gaae i Døvstumme-Institutet for ordenlig at lære; men vi saa det især paa Hurlumheien 1848, da det pludselig gik som et Lys op for Folk, at alt det Skriveri, som vedkommende sædvanlig ikke mener et Ord med, er dog i grunden til ingen Nytte, saa man maa have fat paa dem selv, som staaer for det Hele, og vil staae for Styret, de hedde nu Reifere, Ronger, Stats-Ministre, Præster, Professore, eller hvad de vil, man maa kunne see dem stivt i Dine og sige dem lige op i deres Dine hvad man tænker om dem, og høre dem sige med deres egen Mund hvad de mener og vil staae ved.

Men spørger vi nu igien, hvad saa „Ordet“, som det lyslevende gaaer ud ad Munden, hvad det egentlig, i grunden, er, see, da er det aabenbar endnu en langt dybere Hemmelighed, end naar man spørger, hvad rede Penge, og hvad „Guld og Sølv“ egentlig, i grunden, er, og dog veed vi, at selv de, der mener, de veed grundig Besteed om hvad Guld og Sølv er i dem selv, de kan dog neppe, skiondt Somme har pralet af, de kunde, giøre Guld og Sølv, hvad de dog maatte kunne, naar de vidste Besteed tilbunds,

og de kan endnu mindre forklare os, hvoraf det kommer, at Folk bliver ikke nær saa bange, naar de hører, at Guldet synker i Priis, forbi man kan flyde det op i Kalifornien, som naar de hører at Guldet eller Sølvet synker i Bankens Riisere, og hvoraf det kommer, at selv naar man ikke kan eller ikke vil give sine Guldpenge eller Sølvpenge ud for at faae noget for dem, saa holder man dog sædvanlig mere ad dem og mere paa dem end paa alle Banksedler og de „bedste Papirer“. Man kan jo nok sige, hvad sandt er, det maa komme af, at Guld og Sølv har en egen Glans og Klang, som særdeles behager de fleste Menneskers Øie og Øre, maaskee ogsaa har en egen hemmelig Lighed med høiere, usynlige Ting, som de dunkelt betegner og minder os om, saa at, om aldrig for andet, saa for Stadsens og det behagelige Indtryks Skyld har Guld og Sølv en egen Værdi, Guld-Værdi og Sølv-Værdi, for os; men det kan vi jo ikke bevise, det er jo en Hemmelighed, som nogle troer, andre tvivler paa og atter andre kiæft benægte, uden derved klarlig at sige dem selv imod, saa det eneste Bisse og Klare derom er den Riisgierning, at hidtil havde Guld og Sølv og rede Penge hos alle de Folk, der ellers bar sig menneskelig ad og blev til noget i Verden, noget eget Tiltrækkende og Tillokkende, saa at hvem der havde Nod af det, kunde

sædvanlig for det faae næsten alt hvad de vilde pege paa, ja, tit kiøbe levende Følk baade med Sjæl og Røp.

Men, som sagt, Ordet i vor Mund, det er endnu en langt dybere Hemmelighed end al Verdens Guld og Sølv og rede Penge, thi ikke blot er det Ord- sprog sandt, at man kan faae for et godt Ord hvad man ikke kan faae for Penge, saasom et godt Rys og en trofast Ræreste, som jo ikke er at veie op med Guld og faaes dog tit for det lille Ord "jeg elsker dig", ikke blot det, men Ordet i Munden er, som man veed, saa fiint og flygtigt, at, langtfra at kunne faae Fingre paa det, kan man selv giennem de allerbedste Forstørrelses-Glas ikke engang faae Die paa det, og var derfor de store Grammatikere, som tager dem paa at opløse og forklare alle Ord, ikke til deres Lykke saa dumme paa hvad Ordet er meer end sin egen Skygge paa Papiret, da maatte de blive gale over den Umuelighed, de har forstrevet dem til, en langt klarere Umuelighed end at øse Havet op med en Stee, eller, som Thor hos Udgaards-Loke, drikke det ud i een Slurk, for saadanne Umueligheder kan man dog prøve paa, men at opløse Ordet i vor Mund og at forklare os hvad det er i sig selv, det kan man ikke engang prøve paa, fordi man hverken kan faae fat paa Ordet eller endog kun see, hvor det kommer fra

og hvor det gaaer hen. Alt hvad derfor de floge Hous
 kan fortælle os om „Luften og Lyden“ i Ordet, om
 Klang-Figurer, om Tromme-Hinden, om Rettskrivningen
 og den eneste rette Udtale, om Nomen, Pronomen,
 Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Con-
 junctio og Interjectio, og om at den sidste Deel, som
 kaldes Interjectio, saasom: hu! ha! hu! hja! ganske
 vist er Moder til hele Menneſte-Sproget, forsaavidt
 der kunde være et menneſteligt Sprog til, førend
 der blev ſrevet Grammatiker, alt det og alle Tyſt-
 lands Profefſorer med alle deres Bøger om Sligt,
 gjør os dog aabenbar ikke en Smule klogere paa, hvad
 Ordet i ſig ſelv er, og forklarer ikke det mindſte af
 alle Ordets vidunderlige Virkninger, ikke blot i
 Vorherres Mund, der ſagde: tie ſtille! til Stormen
 og det bruſende Hav, ſaa de tav virkelig ſtille, men
 ogſaa i vor egen Mund og i andre Menneſters, ſom
 vi ſelv har hørt tale Ord, der ſnart gjorde os ſaa
 truſede i Hovedet, at vi nær var blevet gale, og ſnart
 gjorde et ſaa dybt Indtryk paa vort Hjerte, at vi kan
 aldrig glemme det, og at det har gjort os baade ind-
 vortes og udvortes til ganske andre Menneſter end vi
 var før.

Ja, alle „Danſkerens“ Læſere og Læſerinder har
 ſikkert, vel endogſaa tit, hørt det Søndags-Evangelium
 om Høvedsmanden fra Kapernaum med den „ſtærke

Tro", som sagde til Borherre: sig kun et Ord! saa bliver min Tjener frist; men jeg veed ikke om de har lagt Mærke til, hvordan den gamle Krigsmand forsvarede og stræbde ligesom at forklare sin stærke Tro paa Borherres "Ord", og det er dog mærkværdigt, for han sagde jo: see, jeg er kun et Menneske og har mine Foresatte, men jeg har dog Stridsmænd under mig, og naar jeg siger til den ene: gaae! saa gaaer han, og til en anden: kom! saa kommer han, og til min Tjener: gjør det! saa gjør han det. Jeg vil just ikke rose det Exempel paa Menneske-Ordets Magt, som Krigsmanden greb til, fordi det laae ham nærmest ved Haanden, og fordi han sagtens ikke selv var nogen stor Taler, men Grund-Tanken, at af Ordets Magt og Virkning i vor egen Mund, som dog for en stor Deel er i Andres Magt og som vi desuden bruger til saa meget andet, at den kan aldrig være rigtig reen, deraf kan og skal vi slutte os til hvilken Magt og Virkning Ordet maa have i Borherres Mund, saa at for ham maa alting være som sagt, saa gjort, og det maa ene ligge i vor menneskelige Stræbelighed eller veri, at vi tager mere i Munden end vi kan gabe over, at Ordet ikke nær altid i vor Mund er som sagt, saa gjort.

Denne Hovedsmandens uforbederlige Slutning er da ogsaa siden giennem atten Aarhundreder blevet stad-

fæftet og oplyst ved en mageløs stor Riendsgierning, som vi vel alle er langt fra at vide ligemeget om eller ganske at betragte i det samme Lys, men som dog, i Henseende til Ordets Magt og Birkning i Menneske-Munden, er som Staden paa Bjerget, der ikke kan skjules selv for den flygtigste Vandbringsmand, der har sine Dine med sig.

Denne mageløs store og indlysende Riendsgierning er nemlig Christendommen, ikke som en Bog og endnu langt mindre som hele den umaadelige Bog-samling, der enten kaldes christelig eller er dog opstaaet og opbygget i Christenheden, ikke heller som en Kirke-Stat eller en Stats-Kirke, men som et Ord i Menneske-Munden, der har haft en ganske vidunderlig Magt og en saa giennemgribende Birkning paa Menneske-Livet under alle Himmelegne og paa alle Dannelses-Trin, at hvor dyb en Hemmelighed Ordets Oprindelse og inderste Bæsen end kan være, saa er dets Magt over Menneske-Hjertet og derved over hele Menneske-Livet, dog derved hævet over enhver grundet Tvivl, og der kan kun være deelte Meninger om, hvorvidt dette Ord i Menneske-Munden heelt og holdent, eller kun halv om halv, eller maastee slet ikke, var et ikke blot menneskeligt, men ogsaa guddommeligt Ord.

Disse deelte Meninger om det christelige Ords Oprindelse og særegne Livskraft eller Aand kan og

vil vi her lade staae uafgjorte, og det saameget heller, som der i den christelige Prædiken, eller det saakaldte „Guds Ord“, længe, baade før og efter Reformationen, aabenbar var meget blot og bar menneskeligt, tit endog barnagtigt og endnu tiere sygeligt, som umuelig kunde være det rene Guds Ord, og mens det blev til et Ordsprog, at det gif ikke saa haardt til, som Præsten prælede, kunde man ligesaa godt bemærket, at det gif hverken saa blødt eller saa bogstavelig eller saa unaturlig til, som der tit blev prælet. Her har vi kun med den christelige Prædiken at gjøre som et Ord i Menneske-Munden, der har havt større Indflydelse paa hele Menneske-Livet end alle de Vidler, man foruden Ordet kan anvende til at beherske og bevæge Livet, saa man slutter vist nok med Rette, at Grunden dertil maa, som Christendommen altid har paaftaaet, ligge deri, at Ordet i sit inderste Væsen, Guds-Ordet i sig selv, er eet med den evige, guddommelige Sandhed, og at Mennesket er skabt i Guds Billede, hvad endnu, trods al den Forvirring og Svækkelse, Bildfarelserne, som Afvigelser fra Sandheden, nødvendig maa have medført, viser sig i Ordet, som hæver Mennesket ubestrikelig høit over alt det Umælende, og i den Magt, Ordet i Menneske-Munden endnu kan have over hele Menneske-Livet, og har aabenbar i høiere Grad, eftersom det levende

udtrykker usynlige, aandelige og hjertelige Ting, hvor-
 med det, som selv usynligt, staaer i en høist gaade-
 fuld men aldeles sikker Forbindelse. Dette er imidlertid
 en Slutning, der ikke lader sig nimodsigelig be-
 vise, da man, uden derved klarlig at modsiges sig
 selv, baade kan kalde den i Tvivl og reent ud benægte
 dens Sandhed, saa Kiendsgierningen, at Ordet i
 Menneſte-Munden hidtil har havt en mageløs Magt
 over Menneſte-Livet, er det, hvortil vi maae holde
 os, og kun frabede os enhver saakaldt Forklaring af
 denne Kiendsgierning, hvorved den igrunden blev bort-
 forklaret, ved at henføres til en Aarsag, der, efter al
 Erfaring, umuelig kunde frembringe den.

Dog, hvad der ligger os nærmest, er den Ind-
 vending, som enhver boglærd Lyfter vilde gjøre, og
 som han maastee dog nok kunde stile saa kunstig, at han
 ikke kunde gribes i Selv = Modsigelse, thi han kunde jo
 sige: velan! jeg indrømmer, at Ordet i Menneſte-
 Munden, især om aandelige, hjertelige og evige Ting,
 har havt en forbausende, mageløs Indflydelse paa hele
 Menneſte-Livet og Magt derover, og jeg lader det staae
 ved sit Værd, hvad Grunden dertil har været; men jeg
 paaſtaaer, at det er ikke længer saa, jeg siger hverken
 det er ondt eller godt, jeg vil slet ikke afgjøre, hvoraf
 det kommer, at Ordet i Menneſte-Munden, og da især
 Ordet om hvad der ligger langt tilbage i Tiden og

hvad der gaaer høit over alles eller dog de Flestes For-
 stand, at dette Ord i Menneſte-Munden, ſom før har
 virket meſt, nu virker mindſt og i det hele næſten ſlet
 intet paa Menneſte-Livet, jeg paaſtaaer det kun ſom en
 Riendſgierning, at det er ſaa, og at man derfor
 kun ſlet oplyſer Menneſte-Livet ved at fortælle, om
 end nok ſaa ſandt og ſmukt, hvordan det gif til i gamle
 Dage, mens Vorherre eller mens Taleren var et lille
 Barn, da det forbigangne Menneſte-Liv jo er os aldeles
 unyttigt, naar det ikke tjener til at oplyſe, ja bliver
 os til Glæde, naar det bruges til at fordunkle Men-
 neſte-Livet nu og herefter! Du er jo ſelv en gammel
 Taler, ikke uberømt baade i Kirken og derudenfor,
 baade i Skolen og paa Rigsdagen, og maatte alſaa
 kunne giendrive min Paaſtand med Riendſgierninger,
 om den var urigtig, men jeg har aldrig hørt dig tale
 om nogen ſtor og fiendelig Indflydſe paa Menneſte-
 Livet, ſom Ordet i din Menneſte-Mund ſkulde have
 havt, det være ſig nu ſom et heelt eller halvt gud-
 dommeligt eller ſom et bart og blot Menneſte-Ord!

Saaledes at gaae Folk lige ind paa Livet og lægge
 Beflag paa deres egen Mund og hele Perſon, det pleier
 vi vel ikke herinde, for ſaa glubſke er vi ingeniunde til
 daglig Brug, men det gjør Tyſkeren for et godt Ord,
 og ſaa er vi nødt til at ſlaae fra os ligesom ved
 Frederis, ved Jødſted og ved Frederikſtad, hvor

vi faae, det maatte briste eller bære, og siden det bar for os der, saa vil jeg nu ogsaa engang prøve min Lykke. Jeg kunde jo nok liste mig fra det ved at sige: Taler er jo her slet ikke om, hvad Ordet har virket i min Mund, som jo selv kan være Skyld i, at det blev kun lidt, men om hvad Ordet hidtil har virket i Menneske-Munden og kan da rimeligviis ogsaa virke baade nu og herefter, men jeg er jo ligesaa lidt traadt op i Kirken og paa Rigsdagen eller kommet frem i „Danstøeren“ for at liste mig bort ved Lærlighed, som Danehæren derfor kom til noget af de Steder, hvor den kæmpede og seirede, jeg er ogsaa kommet for at kæmpe, for at seire eller falde, og derfor er mit Svar: ja, Lyfster! jeg giendriver hele din kunstige Snaal med den Riendsgierning, at Danehæren har, mod hele Tyslands og hele Europas Formodning, med en i vor Tid mageløs Fædernelands-Riærlighed, Riæthed og Bestandighed, værget og æret Dannebrog, det gamle Danmark og Modersmaalet, og nu maa du, for min Skyld, gierne fradømme Ordet i min Mund, som altid gik i samme Retning, al Deel deri, maa, om du tør, paaftaae, at intet Guds eller Menneskers Ord, undtagen blot den lille ny Bise til den „tappre Landsoldat“, har mindste Deel i det Storbærk, som i mine Dine kun Ordets Almagt over Menneske-Hjertet kan forklare, saa var jo dog den lille ny Bise ogsaa et Ord i

Menneſte-Munden og virkede jo kun ſom Maa-
 dens fuglevingede og fuglenebbede Ord alt hvad den
 virkede, ſaa jeg tør driftig ſpaae, at dette Storsværk
 af Ordet i Menneſte-Munden, for frift til at kaldes
 forældet, vil i det mindſte i Danmark hverken blive
 det ſidſte eller ret længe komme til at ſtaa ene, jeg tør
 driftig ſpaae, at i det mindſte i Danmark og hele vort
 Norden vil Menneſte-Munden ſnart ſelv bevife,
 hvad ingen Pen kan giøre i dens Sted, at den endnu
 ikke er for gammel til at føre et Ord, hvis Magt over
 Menneſte-Hjertet er ligesaa nmiskendelig, ſom Hjertets
 Magt over Levnets-Løbet hos os har været og er endnu
 en vitterlig Sag. Nu ſaalænge vi af jer Lyſkere
 lod os indbilde, hvad I havde indbildt jer ſelv, at
 Menneſtet kunde være bedre end ſit eget Hjerte og
 vilde uden Hjerte ſtaa fig allerbedſt, at Stabs-
 ningen kunde være klogere end ſin Staber, og ſelv blive
 en Gud, naar der blot ingen Gud var, og endelig, at
 det levende Ord i Menneſte-Munden var ingen Ting,
 men Skyggen af Ordet, det døde Tegn for det, Bog-
 ſtaverne og de Herremestere, der kunde giøre ſtore
 Bøger af dem, de var ſtore Herrer og Magter og Lys
 i Mændernes Rige, ſaa med en Pen kunde man, naar
 man ſil gode Stunder, ſtabe hele Menneſte-Livet og hele
 Verden, ja, ſelv Borherre om; kun ſaa længe ſyndes
 det ogſaa hos os, ſom den Tid var forbi, da Ordet i

Menneske-Munden gjorde kraftige Sierninger og gjorde dem saameget kraftigere og bedre, som Ordet gav Ham Æren, der har „givet Mennesket Mund“ og blæst en Livs-Aande i hans Næse, der i Ordet kan blive til Aand og Kraft, til Sandheds og Rærligheds forenede Kraft, som er hvad alle sandhedstærlige Menneske-Hjertes længes efter og gierne lade sig både indtage og oplyse af. Herefter vil det gaae i en anden Stue, thi saasnart Dannedvinden ser, at hendes Hjerte og den Mund, som huer hende bedst, er meget forsvarligere end alle Tyflernes Penne, da flikker hun dem sikkert aldrig meer, men lærer heller alle sine Drenges børn at pege Fingre ad dem!

Provindsen Danmark.

Det første, mit Die efter Hjemkomsten fra Norge faldt paa i Berlings-Avisen Nr. 131, var det i det mindste der splinternye Udtryk „Provindsen Danmark“ ved Siden ad „Provindsen Slesvig“, og vel er Grundtanken: Forvandlingen af Danmarks ældgamle Kongerige til et Stamgods Nr. 1 eller Nr. 4, helst uden alt andet Navn, i en heel større Land-Eiendom for en eller anden Prinds, langt fra at være

fremmed enten for Berlings-Avisen eller for nogen saakaldt Heelstatsmand, men den nøgne Sandhed, at man vil forgjøre vort gamle fribaarne Kongerige, alle Danfkeres Odel, Arv og Eie, til en "Proviuds" af en vis større Heelhed, tytt, russitt, tyrkitt, chinefitt, eller hvordan Navnet, som gjør intet til Sagen, kan falde, denne nøgne Sandhed vovede dog Berlings-Avisen først nu at optage og maa da ventelig have bedre Rygsfyd end man enten skulde ønske eller vente.

Jeg seer imidlertid gjerne, at Heelstats-Folkene og Heelstats-Bladene kommer kiækt frem med hvad de mener, og jeg skal kun ved denne Leilighed bemærke, først, at Udtrykket "Proviudsen Danmark" i sig selv langt fra at være splinternyt, tværtimod maa kaldes forældet, thi i Kirke-Statens og Pavedømmets Tid kaldtes alle tre nordiske Riger saaledes i den pavelige Cancelli-Stil; dernæst, at det plubbervælske Konstord "Proviuds" i det latinske Sprog, hvoraf det er taget, betyder hverken meer eller mindre end et med Baaben indtaget, erobret Landskab, hvad, Gud ske Lov! aldrig har passet slettere paa Danmark eller bedre paa Slesvig end efter Jdstedslaget; og endelig, at lod Danmarks fribaarne og giensøbte Kongerige sig først gjøre til en "Proviuds", slesvig-holstenitt, stortytt eller af hvad Navn, nævnes kan, da vilde, efter mine Tanker, Proviudsferne Danmark, Norge og Sverrig snart i den russitt Cancellistil, ligesom før i den romerske, listig sammensmelte til een større Proviuds, enten under Navnet "Grønne" eller "Graa" Rusland.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 21. Juni. Nr. 25.

Dans Grundlovs-Sang.

Mel. Piben lyder, Trommen strælder.

Danmark med de søde Sange,
Søde Kvinder, kære Mænd,
Hjerter dybe, Minder lange,
Jævne, grønne, gyldne Bange!
Hør Lykkestning af din Ben!

Moder til vor Ræmpeviser!
Moder til vor Heltedands!
Du idag som Seiers-Dise
Maa med os din Lykke prise
Under Nordens Rosentrands.

Deilig er iaar oprundet,
Dannemark! din Grundlovs-Dag,
Fugle-Staren tusindmundet
Synger med os „Seier vundet“
For det klare Isted-Slag!

End vi savnes til vor Seier
 Fred saa god, som Seiren klar,
 Fred for alt hvad Folket eier,
 Frugt af Seiren, som opveier
 Hvad den Løstet aabenbar.

Naar adaare her vi mødes;
 Sid da Juli-Seirens Glands,
 Liffig som en Morgenrødes,
 Maa af Fredens Soel gjenfødes
 Til vor Grundlovs Straalekrands!

Hilsen til Norge.

Mel. Bort Fødeland var altid rigt.

Bær hilset, Norges Klippeland,
 Med Aase og med Linder!
 Bær hilset, Rømpers Fødeland,
 Med dine Stovværts-Minder!
 Bær hilset fra den grønne Strand,
 Trofaste, ægte Broderland
 For Marsten, som fik Navn af Dan,
 Den Bolde paa det Jævne!

Bær takket for hver gammel Helt,
 Og dobbelt for de Aye,
 Som slumred ind ved Sund og Belt
 Med Sleppegrell og Aye,
 Og for den Klippefaste Gran,
 Som holdt mod hede Helved Stand
 Paa Ejder-Strømmens Gyngerand,
 Og grønnes end ved Slien!

Bær takket for hvert Mandedræt,
 Hver Tante og hver Tale
 For Danmarks Vel og Nordens Ret,
 Paa Bjerger og i Dale,
 For Mindet om den soundne Tid,
 For Haab om den, som kommer hid
 Med nordist Alvor, Skjemt og Bid,
 Med Frihed, Fred og Glæde!

Bær takket for den aabne Favn,
 Du byder gamle Grander!
 I Ungdoms-Dragt fra Rjøbinghavn
 Det gamle Benstak lander,
 Som gammel Biin og gammel Vej
 Det vinker mildt og sviger ej,
 Det hilser Thor fra Bana-Frej,
 Og Syfter hans, den væne!

Hurra for Norges Klippeland,
 Og for dets Klippela'le
 Paa Elven og den vilde Strand,
 Paa Bjerge og i Dale!
 Hurra for gammelt Bønnelag!
 Hurra for denne Sommerdag,
 Som i det Fri og under Tag
 Skal mindes trindt i Norden!

Kjøbenhavn og Tanberg-Moen paa Ringerige.

I.

I dag fjortendage sad jeg hvor jeg sidder nu, ligeover
 for den ny Grønning og det gamle Ridehus ved
 Christiansborg, og i Mellemtiden har jeg ikke blot
 været i Kristiania, men ogsaa paa Krog-Kleven
 og i den heilige Birkelund ved Norder-Houg paa
 Ringerige, som man kalder Tanberg-Moen, og
 skøndt det synes knap værdt at nævne i vor forberede
 Tid, da man paa mindre end fjorten Dage kan reise til
 Amerika, og paa een Nat ligesaa langt som mangan
 Her i gamle Dage havde til Blotsbjerg eller til

Erome-Kirken, saa er det lige vist, at jeg glemmer aldrig den Reise, og skiondt jeg vel maa tage mig i Agt for at fortælle saa tit, saa vidt og saa bredt om den, som Gert Bestfaler om sin Reise „fra Harslev til Kiel“, saa bliver det dog neppe den sidste Gang, som det er den første, „Dansterens“ Læser og Læserinde indbydes til paa en Maade at gjøre den om igien med mig. Jeg haaber imidlertid ogsaa, at de, langt fra at fortryde derpaa, snarere vilde finde, det var et utaaleligt Gniert, om jeg vilde beholde det altsammen for mig selv hvad jeg har seet og hørt, tænkt og følt og sagt i de fjorten Dage, da „Dansteren“ paa en Maade laae i Dvale, ligesom man læser om Kroppene af de gamle Finner, naar deres Sjæle reiste til Island eller til Verdens Ende paa andre Kanter for at udspeide Heiligheden. Det er nemlig slet ikke min Agt at fortælle enten hvad der blev sagt og høyrmeget der blev sunget og drillet i Gothenborg, hvor jeg ikke var med, eller at opregne nær alt hvad Løst og Fast jeg mellem Kiøbenhavn og Lanberg-Moen tog Deel i, fra Belkomsten paa den norste Skibsbro til Farvellet paa det danske Falderøb; jeg vil kun, om det maa lykkes, meddele lidt af hvad der gjorde mest Indtryk paa mig, enten fordi det laae mig nærmest eller fordi det dog spudes mig det mærkværdigste, og skiondt det vist nok er en mislig Sag med en saadan Bragen efter eget Lykke,

maa staaer dog Læseren og Læserinden sig bedst ved den, fordi det med Pennen som med Munden maa være Lyften, der driver Bærket, naar det skal gaae fornøieligt.

Hoved-Sagen ved den Norske Reise, som jeg tog levende Deel i, er nemlig ogsaa for mig, at det var svenske og danske Studenter, der i Flok og broderlig Forening gjæstede de norske Studenter, ligesom de Norske og Svenske for sex Aar siden gjæstede de Danske, og at Kristiania lappedes med Kjøbenhavn, Norge med Danmark, om at gjøre Gæstmilddheden og Fostbroderskabet fra 1851 endnu priseligere og mere uforglemmelige end de Samme fra 1845, thi det baade spaaer og lover, baade varsler og bekræfter hvad der vel alt længe var ymtet og skjaldret om, men hvad der endnu tit grines og snæres ad: en virkelig, aandelig og hjertelig, Forbindelse mellem de tre nordiske Folk og Riger, saa de i Sammenstød med de Fremmede staaer Last og Braet med hinanden, og søge hos hinanden til Jævnshold al den Hjælp, Afverling, Udfyldning, Huro og Bæddesrid, som de attraae og behøve, medens de netop for at kunne finde hos hinanden hvad de mere eller mindre savne hos sig selv, og tillige fordi de ære Menneskeheden og elske Frihaareheden hos hinanden, af Hjertet unde og ønske hinanden al den Frihed, Eiendommelighed og Selvstændighed, som de unde og ønske sig selv. See, dette, som

er Daarstaa for de Hjerteløse og staaer som en Ummælighed for de Mandløse, det har vort Norden altid havt Hjerte til at sætte den høieste Pris paa, og det har vort Norden vel, desværre! ingenlunde altid, men dog, Gud ske Lov! engang havt Aand, havt fælles Livskraft til i Kæmpestil at prøve paa, som især det gamle Islandske Underværk klarlig beviser, og at dette store nordiske Hjerte endnu staaer varmt selv i Hovedstæderne og selv hos de Ungerføende, der fristes mest til at blive fremmede midt i Hjemmet, og at den nordiske Kæmpe-Aand, ei mindre tiærlig end kraftig, atter har begyndt at gæste sine gamle Benners Børn, selv dem der i Latin-Skolen fordes allerlængst bort fra Fædrenes Aand som fra deres Minde, see, det beviser i mine Mine de nordiske Studenter-Møder og blandt dem visse ikke mindst, men snarere allerklarest Mødet i Kristiania og i Tanberg-Moen.

Hvor klart det nemlig end nu staaer og alt længe har staaet for mig, at Norges borgerlige eller saakaldte politiske Skilsmisse fra Danmark og Forbindelse med Sverrig var uundgaaelig nødvendige, naar den forlige Misundelse stulde nødes til som Heren Thøt at skjule sig i en Jettestue, og naar den lange, ved fælles Skyld og Fremmedes Hjælp forblittrede Tvist og Trætte om Formandskabet i Norden stulde adjøvnes, saa lagde dog denne Begivenhed aabenbar for Dieblisset nye

Hindringer iveien for Nordens Enighed, som der hørde meer end een Menneſte-Alder til at bortrydde haabe i Danmark og i Norge, og ſom vi endnu i alle tre nordiſte Riger har at bekæmpe, ſaa ethvert godt Barſel, end ſige da et ſaadant Ræmpeſtridt, ſom det, vi gjorde nys, fra Kiøbenhavn og Gothenborg til Kriſtiania og Lanberg-Moen, maa være os tiærlomment og dyrebart.

For ei her at tale om det meget Sørigelige, ſom i Danmark maatte forvindes, førend Folke-Hjertet kunde forſone ſig med den, ſom det ſyndes, grufomme Sønderriſe af hvad ei blot var kaldt, men ogſaa elſtet ſom et Tvilling-Rige, ſaa er det klart, at der i Norge ved den hovedfulds Udſkiſtning af det firehundredaarige Fællesſkab med Danmark om Ronge og Hovedſtab, om Kirke og Skjaldſkab, om Høiſkole og Læſeverden, og ſelv om Skatkammeret, Gielden og andre ſaadanne Ting, ſom alle ordenlige Foll med Rette helſt vil have for dem ſelv, ved denne Udſkiſtning maatte ikke blot opſtaa mange Miſtanter om Forurettelſe, ſom, grundede eller ugrundede, vilde for Diebliffet om-trent virke eens, men maatte ogſaa i mange Henseender føles en vis Tomhed, ſom intet Foll har Lyſt og ſom det Noſte Foll hverken havde Lyſt eller Grund til at tilſkrive ſig ſelv, men ſom Det dog ikke uden Årſag frygtede for, vilde af de Fremmede blive lagt dem til Laſt, og ſelv hos de nordiſte Grander betragtes og

omtales meget tvetydigt. Heraf reiste sig Norges be-
kjendte Frygt for borgerlig at sammensmeltes med
Sverrig og for aandelig at sammenregnes med
Danmark, en Frygt, der vist nok var meget overdreven,
men var dog efter Omstændighederne uundgaaelig, og var
kun overdreven, fordi der hvilede Statte i Norges Skieb,
som, naar de kom for Dagen, maatte baade sikkre Norges
Selvstændighed i alle Maader og gjøre det rigt nok til
kongelig at verle Bønnen med begge Grande-Rigerne.

Men skøndt jeg nok tør sige, at Hoved-Grunden
til min Deltagelse i Norges-Reisen, især i Pindse-
Tiden, var mit Døste og Haab om den inderligste
Forbindelse, det venligste Samvæm og det glædeligste
Fællesskab i Norden, der nogenstunde har fundet Sted
mellem nærpaaarsørende, men ædle, kiælle, fribaarne
Folke-Stammer; saa vilde det dog være ligesaa nærligt
som urimeligt, om jeg vilde sige, at N. F. S. Grundt-
vigs Personlighed var mig ved denne Leilighed og paa
hele denne Reise aldeles ligegyldig, eller at jeg strev
al den vidunderlig store Opmærksomhed og venlige Mod-
tagelse, som han allevegne fandt, uden mindste Afdrag
paa det ny Fostbroderstabs Regning. Nei, dels er nu
ingen af os saa reen og fuldkommen, at han rigtig vil
det, og dels har virkelig N. F. S. Grundtvig, som
fyrretive Aars Præst i den for Norge og Danmark
fælles Kirke, som en af de saa danske Forfattere,

der har beholdt en god Døel norſke Læſere, ſom en graahaaret Skjald, der ſang for Buggerne mens de endan gik i Løvilling-Lakten, og ſom Ledd af en ungdommelig norſt Benueliæde, der ikke brøſt, før den, ſom Drypner, havde forplautet ſig, et ganſte eget Forhold til Norge, hvorfor han ogſaa perſonlig var indbudt af det Norſke Studenter-Samfund, og maatte derfor, hvad han ſagtens alt for gierne vilde, under hele Reifen ei blot huſte paa og tale om det Fælles, men dermed, ſaa godt det vilde gaae, forbinde det Særegne, ſaaledes, ſom vi maae unde og ønske alle Nordens Jubbyggere, de Smaa med de Store, venſlig at forbinde det Fælles med det Særegne, ſaa det Hele kan blomſtre, og de alle, hver iſær, kan drage Nytte deraf og glæde ſig derved.

Allerede paa Fjorden overraſtedes jeg høiſt behagelig af Norges Smil, thi jeg var neppe kommet op paa Dækket i den aarle Morgenſtund, da vi lettede efter kort Natteſly under Ballis, før man ræbde mig et Brev derfra, ſom var den Bellomſt paa Bers, der ſiden, lidt forlænget, læſtes i den „Norſke Nigſtidende“ (Nr. 47), og hvoraf iſær Slutnings-Linierne:

Norge aabnet har ſin Favn,

Kom da, elſte Skjald! dit Navn

Broderlandet figer,

paa det venligſte tiltalbe mig. Du traf det ſig tillige

faa heldigt, at der var kommet en lille vatter norsk Pige ombord paa samme Tid, blot for at gaae med lidt høiere op i Fjorden og holde „Pindse=Helgen“, og da hun stod der ganske alene, kom vi snart i en lille Samtale, som ved det yndige, naturlige Udtryk fornøiede mig saa overordenlig, at jeg kalder det Norges levende Morgen-Smil til mig.

Hvordan jeg nu blev modtaget i Kristiania, et blot af en mangeaarig Ven og Embeds=Broder, af hensovne Benners Børn og Efterladte, og af Studenter-Samfundet, men, saa at sige, af alle dem, jeg mødte; hvordan man kappedes om at giøre mig de lange Sommerdage korte, glæderige og uforglemmelige; hvordan gamle og unge Embeds=Brodre flokkedes til mig; hvordan Hovedstads=Kirken aabnede sig for mig med en lyttende Mangfoldighed; hvordan selv Storthinget og Statsraadet viste mig den ærefuldeste Opmærksomhed; og hvordan endelig Indbydelse fra Bergen og Trondhjem fløi hinanden imøde; dette med endnu meget andet svæver for mig som en høist behagelig Drøm, næsten for smigrende og æventyrlig til her at nævnes, saa udbrede mig derover kan jeg ikke; men da det dog er en virkelig Kiendsgierning, og da jeg, til Lykke, ei er andet i denne Verden end en gammel Bartons=Præst, Skinsmed og Bogorm, med en Smule ung Rigsdagsmand paa Enden, saa vidner det dog i mine Dine soleklart for

Kristiania og Norge, at det, Gud fæe Lov! er langt fra, at Kroppen (de materielle Interesser) der, som man saa tit har ymtet om, skulde have opslugt Aanden, thi blandt alle Nordens navnkundige Mænd er der jo ingen, der mere ubelukkende end N. F. S. Grundtvig skylder aandelig, mundlig og skriftlig, Birk-somhed hele sin Navnkundighed! Hvor maadeligt et Redskab jeg derfor end har været baade for Christendommens og for Nordens Aand, saa var det dog aabenbar disse Aander, Norge hylde i Auleddning af deres bekiendte Tjeners Nærværelse, saa, naar jeg kunde blive Egentiærligheden kvit, som naturligtviis hvert Die-blik blander sig i Spillet, da kunde jeg aldrig glæde mig for meget over hvad mig timestes i Norge, da det spaaer et sjældent, om ei mageløst Raaderum for de ypperste og ædleste Aander, Hoi over Hoi, som har virket Storsvært paa Jorden.

Dette var da ogsaa hvad jeg spaaede Norge baade ved Betskomsten i Kristiania og ved Folketfesten paa Ringerige, og mine Ord ved disse Leiligheder, som nærmest forbandt sig med hele det store Gæstteri mellem Fjeldene, skal jeg derfor her tillade mig at dvæle ved.

Betskomst-Gildet, Pindse-Mandag, var, som man nok har seet af Aviserne, i det Hele ikke heldigt for Drenlyden, altsaa ikke heller for Ordforerne, men man vil ogsaa

have seet, at skiondt det under disse Omstændigheder syndes værst at komme sidst, saa fik jeg dog deilig Ørenlyd og kunde rose mig af at beholde det sidste Ord, og naar man endelig har læst, at denne min lyttelige Tale var „et lunefuldt Udtryk af min Glæde over den Hylsing, jeg havde mødt“, da vil det følgende vise Læseren og Læserinden, at var Talen det, da var den dog lidt meer end det. Vel kan man nemlig allermindst under saa indviklede Omstændigheder svare til alt hvad ens Mund har sagt, men dog har jeg sikkert, iblandt andet, sagt omtrent hvad man her seer betegnet:

Ja, nu staaer jeg her da virkelig i Norge, som jeg knap havde ventet, men det er et stort Spørgsmaal, om jeg endnu paa mine gamle Dage har Næle nok til at faae Ørenlyd, saa det nytter maaskee ikke engang at prøve paa det. (Jo! Jo!)

Belan! saa vil jeg da prøve paa at sige Dem, hvad jeg paa mine gamle Dage vil heroppe i Norge.

Dette synes nu vel bedst at kunne besvares med saa Ord, for jeg vilde jo aabenbar see gamle Norge, og jeg vilde naturligviis tillige meget gierne tages godt og snildt imod, allerhelst med begge Hænder, og, naar jeg fik Munden op, med begge Øren, og see, i den Henseende har jeg jo allerede saa aldeles faaet det, som jeg vilde, at jeg godt, naar jeg havde sagt mange tusind Tal, kunde smukt holde min Mund, reise hjem

og sige med Sandhed, at jeg havde seet gamle Norge og fandt det meget vakkert, for det smilte til mig, og at jeg havde fundet Folket deroppe meget snildt, for de tog ikke blot venlig og gjæstmildd imod mig, men hørde ogsaa taalmodig paa mig. Dette er nu altsammen meget godt, men man har dog ogsaa lidt Samvittighed, som ikke vil tillade at man seiler over Kattegat paa sine gamle Dage blot for en god Levemaade, et mildt Dietast og en behagelig Drenlyd, og jeg har da sagt til mig selv, at skiondt jeg ikke fik Held til, som jeg af mange Grunde gierne vilde, at komme herop i Ungdommen, saa var det dog ogsaa godt Umagen værd at komme herop i Alderdommen, at sige saaledes, som jeg nu kom „med Ungdommen til Ungdommen!“

Det glæder mig, mine Herrer! at De finder, det var dog igien et godt Ord af en gammel Mund, men hvor gierne jeg end vilde, saa kan jeg dog ikke gjøre mig nogen Dyd eller Fortjeneste deraf, da Fordelen er aldeles paa min Side, for de egennyttige Dyder, om de end ogsaa kan være andre til lidt Gavn, skal man i det mindste være saa flog ei at rose sig af.

Naar jeg nemlig trøster og glæder mig ved, at jeg kom herop med Ungdommen til Ungdommen: med den danske og svenske Ungdom op til den norske, da mener jeg naturligviis ingenlunde blot det udvortes Følgeskab og Selvskab, men især det indvortes, saa det er min glade Følelse, at den Ungdom, jeg kommer med, har paa en Maade gjort mig ung igien med sig, saa jeg har Grund til at haabe, at den Ungdom, jeg kommer til, vil ogsaa paa en Maade gjøre mig ubødelig med sig!

Det var et forvovent Ord, vil De maaskee tænke, og det kan gierne være at der er lidt vovet i det, for jeg har altid, ligesom de gamle Skjalde, været lidt Bovehals i Munden, men saameget er dog vist, at den Ungdom, jeg kommer med, har gjort mig ung igien, saavidt det lod sig gjøre, ved at vække min egen Ung-

doms Minde, ved at stadfæste mit Ungdoms-Haab, og ved en underlig Meddelelse af dens friske overstrømmende Livskraft, saa det forbyrne maatte ligge i mit vist nok dristige Haab, at den Ungdom, jeg her kom til, skulde paa en Maade gjøre mig udsødelig med sig. Naar jeg imidlertid sagde »paa en Maade«, da aabner det jo ikke blot en Bagdør, som jeg ikke vil benytte til at liste mig fra hvad jeg har sagt, men Udtrykket »paa en Maade«, paa en vis Maade, er jo selv den Sidedør, hvorad jeg kom ind, saa jeg kan med Rette og forsaa vidt med Æren holde mig til denne Side og sige, paa hvilken Maade jeg mener at kunne dele Udsødeligheden med Dem.

Jeg maa da bede om Forlov til at bruge en Lignelse, som ikke jeg, men Nordens største Digter i dette Aarhundrede, som Denslæger har gjort i sin tiætte Ungdom til dermed at forsvare Forkiærligheden, som han havde fattet til vort høie Nordens Mytkefreds, thi han lignede da Grækerne Myther ved kostelige Smykker og Skuepenge af det røde Guld, stemplede med et mageløst Kunstner-Præg, der til Verdens Ende vil være Gienstand for alle dannede Folks Beundring, men som netop derfor hverken levner Nutidens eller Fremtidens nordiske Skjalde mindste Haab om at kunne heldig kappes med, end sige overgaae Græker-Landens Udsødelige i deres egen Kunst, paa deres egne Cuemærker; men saa lignede han derimod vort Høinordens Myther ved storflagne Guld- og Sølv-Stænger, hardtad ganske ubearbejdede, hvoraf Nordens Rim-Smede, med Nordens Ræmpeaand over Jæsen, ei blot kunde slaae mange nye Skuepenge med eiendommeligt Præg, men ogsaa danne utallige baade Braga-Bægere og Brysing-Smykker, ei mindre dyrebare for Nordens Folk end de gamle Kunstværker for Grækenlands, og ei mindre værdige til Efterslægtens Beundring. Saa talde Hoved-Skjalden og gif selv til Værket, som nu priser Mesteren, thi De giver

mig sikkert Stet i, at om end Hakon Jarl fra Glæbe var det eneste nordiske Kunstværk, hvormed Vlenflæger havde forbausset Verden og beriget Norden, saa vilde det være nok til at bevise, han saa ikke fejl, da han i det gamle Nordens aandelige Efterladenskab, ligesom i et Døvre af en Ræmpehøi, skintede Enderne af storflaene Guld- og Sølv-Stænger.

Dg see, m. H., denne mageløse Ræmpehøi troer jeg sikkert findes i Norge, blandt andet fordi jeg har læst i en af de allerældste norske Bøger, den saakaldte Snorros Edda, at høit oppe i Halogaland der levede og bode dybt i Oldtiden den allerrigeste eller dog en af de rigeste Konger i Norden, som heed Holga, og at over ham blev der opløstet en Høi, hvori immer kun det ene Lag var Jord, og det andet, jeg husker ikke ret, om baade Guld og Sølv eller det klare Sølv alene, og see, denne Holga-Høi troer jeg at have opdaget i Norges Ungdom, thi i hvert Lands Ungdom ligger alle de Glatte, som Forfædrene i Haab om bedre Tider har ligesom nedgravet hos sig. Saa snart der nu kommer rigtig Liv, Mandens Liv, i Ungdommen, med Lyft til Fædrenes Dødel, da styder den gamle Stat sig selv op fra Dybet og kommer, tit naar man mindst venter det, for Dagens Liv, og naar nu det stæer, som jeg haaber, saa Holgas Høifvlding klarlig styder sig op i den Ungdom, jeg her kom til, i gamle Norges Ungdom, da gjør den sig bestemt udsødelig i Norges og i Nordens Historie, og hvorfor skulde jeg da ikke haabe hvad jeg ønsker, at denne ædle, venlige Ungdom vil gjøre mig, som først pegede paa Halogalands rige Ræmpehøi, udsødelig med sig!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 28. Juni. Nr. 26.

Kjøbenhavn og Lanberg-Moen paa Ringerige.

II.

Naar jeg tænker efter, hvad der under Otte-dags-Livet i Norge gjorde det lifligste Indtryk paa mig, da var det, som altid hos Skjaldene, de gamle med de unge, de Smil om smukke Munde, jeg med meer eller mindre Ret turde tage til Indtægt, saa at selv det liflige Indtryk, som hele den ligesaa hjertelige som storværdige Modtagelse af Syd-Nordens Ungdom, Pindse-dags-Aften, nødvendig maatte gjøre paa mig, som paa alle Norges Gæster, først ret blev levende, da jeg om Mandagen ved Leilighed spurgde en vakker lille Pige, om ogsaa hun havde været med og hvordan hun var tilmode derved, og hun nu svarede med et yndigt Smil, at hun var med paa to Steder og hun havde nær "graatet"; men fordi der, efter Skjaldens, og jeg mener, efter Menneskets Natur, hører et saadant enklest

Mellemled til, for at vi kan tage et lifligt Indtryk
 lyslevende hjem med os til daglig Brug, derfor var
 Indtrykket i hele sin store Almindelighed ei mindre op-
 løftende, da jeg tog levende Deel i den glade Nordiske
 Ungdoms Seiers-Tog giennem Norges Hovedstad,
 ifra det gamle Aggershus til den ny Konge-
 borg, og naar jeg ved Tilbage-Synet helst lader Diet
 dvæle ved den vakkre lille Pige, der nær havde graatet,
 da er det vist nok ei mindst, fordi Diet helst dvæler ved
 det Smukke, som smiler os imøde, men dog nok lige
 saa meget, fordi Erfaringen har lært mig og de graa
 Haar har givet mig Mod til at sige det høit, at alt
 hvad der ordenligviis skal rigtig gaae os til Hjerter,
 maa gaae giennem Kvinden til os! Kvinden er
 nemlig Menneske-Hjertet selv i sin yndigste Aaben-
 barelse og levende Kærlighed, er altsaa den igrunden altid
 sig selv lige, til Verdens Ende ubodelige Menneske-
 Natur, hvori det maa levende indpræge sig og hvor-
 igiennem det levende maa udtrykke sig, hvad Indtryk
 Historien virkelig gjør paa Naturen, Menneske-Historien
 paa Menneske-Naturen, saa dersom ikke Norges Kvin-
 der, og især de Yndigste, nær havde graatet og virke-
 lig havde tilsmilet det nordiske Fostbroderlag, da maatte
 jeg, ikke blot som Skjald, men ogsaa som Historiker,
 have fundet selv et saa storladent og morsomt Stuespil
 tomt og ufrugtbart. Nu derimod kan jeg intet Dieblif

tvivle paa, at jo Nordens Ungerføende, under Banneret, som Nordens Kvinder har udfølet, vil kæmpe mandelig for Nordens Enighed, til denne Grund-Enighed, der kan og skal bære hele Menneſte-Livets farverige Mangfoldighed, ligesom den moderlige Jord bærer alle Skovens Træer og Markens Grøde og Engens Blomſter, forklares og forherliges med alle Seirens Frugter!

Nu at tale om den berømte Udflugt til Ringesrige, da maa jeg ſtrar betiende, at naar jeg tog levende Deel i den og glædede mig ikke blot et Dieblid ved den, men glæder mig endnu og vil, ſaalænge jeg lever, tit glæde mig over den, da var og er det hverken for den ſaakaldte „Kongens Udſigt“ paa Krog-Klevens Top, ſom jeg var for magelig til at beſtige, eller for den ſaakaldte „Dronningens Udſigt“ paa Flakkebjerg, ſom jeg kan nod meget flygtig i Forbigaaende, eller for noget af alt hvad man ſædvanlig kalder „smutte Udſigter“, thi vel er jeg netop ſom Skjald hvad man kalder „en Nar efter smutte Udſigter“, men det er ikke de smutte Udſigter, man kan opjage enten paa Krog-Kleven eller paa Alperne, men dem, man ligesaa godt kan have ved, efter Ordsproget, „at blive paa Sletten og roſe Bjergene“, ſom jeg gjorde forleden, da jeg i „Danſteren“ rimede om „Skjaldelivet i Danmark“, og desuden var, den Onsdag-Morgen, da Udflugten ſkulde begynde, de nærmefte Udſigter ved Kriſtiania kan

graa og hardtad forte, saa jeg var meget tvivlraadig om, hvorvidt jeg skulde vove to hele Dage af min Norste Pindse-llge paa det meget tvivlsomme og selv, efter Sigende, lidt farlige Vventyr. Jeg var derfor ventelig slet ikke kommet med til Ringerige, men var gaaet Glip ad alle de mange herlige Diebliske og venlige Minder, denne Udflugt skænkede mig, dersom ikke en af mine ældre norste Ryndinger og Embedsbrødre var kommet op fra Mosse-Eggen for venlig at mødes med mig, og havde bedt mig sidde op i jævne sig i hans lille oven-tørre Bogn med et Par vakre „blaa“ Heste, som man deroppe kalder de Abildgraa, saa den Udsigt, jeg reiste til Ringerige paa, var aabenbar den, at hvordan det end gik med Veiret og med de glimrende Udsigter fra Kleven, saa vilde det norste Mennekeliv, som herved fik Leilighed til bedre at udfolde sig for mig, ligesaavel indvortes betale Reisen, som de norste Mennester med Kundhed og Glæde betalde den indvortes. Uagtet jeg derfor ret inderlig glædede min ved, strax efter den vanskelige og langsomme Redfart ad Kleven, at see Aftensoelen skinne mildt over Steensfjorden, og ved i Norder-Hougs venlige Præstegaard at see Morgensolen oplyse det smukke Ringerige og laste Glæds paa de fjerne Sneetinder, ja, uagtet jeg intet Dieblit glemde, at dette hørde ogsaa til for at det norste Mennekeliv kunde baade vise sig og nydes i sin

Glands, saa vedblev dette Folkeliv dog at være hvad jeg især fæstede Die paa, og dette Folkelivs lyttelige Udvikling med den dybe Grund-Tone i hele sin maleriske Skønhed, det var den smukke, fortryllende Udsigt, som først og sidst frydede mit Die, og som ved Udflugten til Ringerige har vundet en bestemt Stillelse med en bestandig Farve, som jeg er sikker paa, vil tit naar jeg mindst venter det, glæste og fryde mig.

Denne Udsigt var det, der først ret aabnede sig for mig i Lanberg-Moen, den heilige Birkelund, hvor Ringeriges Bønder beværte den Nordens Ungdom, hvor Folket og Landet smeltede sammen for mit Die i den milde Aftenlysning, hvor der egentlig var ingen Nat, og hvor Blæset fra Gyrihougen blev mig Billedet paa Norges Glands, der i Tidens Aftenstund skal skinne vidt i Verden som en Bavn paa Biergetind!

Under disse Omstændigheder finder jeg det ganske rimeligt hvad jeg har læst i en Avis, at det var Ord, jeg talde fra Ræmpehoien i Lanberg-Mo, hvor Folketlokkene af begge Rion havde leiret sig saa smukt paa Brinkerne trindt om en lille Skueplads til Hallingdansen, var noget af det smukkeste, jeg sagde i Norge; thi vel kan jeg kun huske meget lidt af det enkelte, men det ved jeg af Erfaring, beviser netop, at jeg maa have været lykkelig nok til i det Dieblis næsten

reent at glemme mig selv og alt det enkelte over det hele, som derfor ogsaa er mig uforglemmeligt.

Man havde nemlig i Forbigaaende sagt mig, at her i Nærheden meende man, gamle Sigurd Sørs Kongsgaard havde ligget, og jeg vidste i alt Fald, den laae baade i Norge og paa Ringerige, og med eet stod da Snorre Sturlesons mageløse Rongeskrønike med hele det norske Folkeliv, som den ikke beskriver, men afmaler, lyslevende for mig, medens Diet ret med Velbehag dvælede ved Kronen paa Bæret, som er Hellig-Davids Saga, og da især ved Maleriet af Davids Hjemkomst fra sin lange og kjæffe Vildingsfærd, som altid har ubestrikelig forlystet mig. Mindet herom vilde jeg med et varmt og dristigt Ord fryde hvor det fandtes vaagent, og vække hvor det slumrede, og hvis det lyfledes, da var det ikke blot smukt men lifligt, og hos mig selv kan jeg føle, det lyfledes, for jeg maaler altid den Livskraft, der vaagner eller vorer i Mindet, efter den Oplivelse, som derigennem times Haabet, og jeg føler at mit Haab om Norges Fremtid blev mægtig oplivet i Birkelunden, saa nu haaber jeg rolig, hvad jeg kan huske, jeg dristig udsagde, at ligesom Hellig-David, da han gjæstede Ringerige med Krav paa Norges Throne som sin Ddel, naaede sit Maal, saa alle Smaa-Kongerne blev Bønder, saaledes skulde Nordens Land, som nu

giæstede Ringerige med samme Krav, ogsaa naae sit Maal, men med det samme gjøre Bønderne til Smaa-Ronger!

Ligesom nu hele min lille Tale i Birkelunden udsprang af den nyopklarede Følelse, at Norge ikke blot, som vi alle veed, er et meget malerisk Land, men at Norge har fra Hedenold været og vil sikkert til Enden blive Menneskelivs-Maleriets rette Hjem, saaledes seer man ogsaa nok, at i det lille Ord om det gamle Giæsteri paa Ringerige af Hellig-Olav, der gjorde Rongerne til Bønder, og det ny af Nordens Aand, som vil gjøre Bønderne til Ronger, i dette lille Ord, ret forstaaet, vugges Haabet om hele „Norges frugtbare Herlighed“, der skal give de unge Malere nye Opgaver at løse, ei mindre vanskelige men ei heller mindre lystelige og ærefulde end de Gamle. Vel anmærkede en af mine norske Embedsbrødre, at dette lille Ord sagtens vilde misforstaaes i Kristiania, som om jeg lystvædede Norge til det „Bonde-Regimente“, hvoraf Det, efter Sigende, alt skal have meer end nok, og da man endogsaa tit misforstaaer Ord, som der er slet ingen Ting i, saa er det høist rimeligt, at ethvert Ord, som der er meget i, vil blive mangfoldig misforstaaet, men hvem der ikke kiender Forskiel paa Folke-Mandens Sætte-Ronger og de selvraadige Tyranner, dem er det umueligt at tale til eller at tale med om folskelige og borgerlige

Ting uden grovelig at misforstaaes, og for hvem, der fiender denne Forskiel, vil det, især i Norge, hvor der slet ikke er andet end Embedsmænd, Ridsstæd-Borgere og Bønder, være soleklart, at hvor farlig end Herredømmets Overgang fra de Første til de Sidste kan, og, under Mangelen paa folkelig Dplysning, maa være, saa er denne Overgang dog aldeles nødvendig, naar Folkeligheden skal seire og Riget blomstre; thi hvor ubehagelige, ja, hvor utaalelige, for en saa myndig Stol-Ronge, som Hellig-Dlav, end saadanne bondelædte "Rids-Ronger" som Erling Skjalgsen paa Sole, der lod haant om Jarle-Rangen, maatte være, saa skod og faldt dog aabenbar Norges Lykke, Glands og Ære med saadanne kongelige Bønder og folkelige Tillidsmænd, og vil fremdeles staae og falde med dem, saa der er intet godt Raad uden at vække den kongelige Svimodighed hos Norges Døler og at klare dem deres store Kald til, ikke blot at raade hver i sin Kreds, men ogsaa at tænke og føle, at færdes og at gavne kongelig! Det er ogsaa paa den høie Tid, at dette sker, hvis ikke Nordmænds herlige Dødel skal blive et Bytte for Finlapper, Strælinger og fremmede Lykkefrister, thi hvorfor mener man vel at norske Bønder vandrer ud i Hobetal og stræbe med stor Besværlighed at vinde sig en ny Hjemstavn paa hin Side Verdens-Havet, hvorfor, uden fordi intet

Kongeligt kan trives i Klemme, og fordi Grundfølelsen hos Norges Bønder er endnu den samme som hos dem, der i Harald Haarfagers Dage fulgte Ingolf og Gange-Rolf til Island og til Normandiet, for, om mueligt, der at vinde den fri, den kongelige Stilling, hver i sin Kreds, stor eller lille, som de favnede i gamle Norge, hvor Stol-Kongen var blevet Tyrann før han selv vidste det, og hvor hans Trælle spillede, som Thore Sæl paa Karmen, store Herrer til alle fribaarne Odelsbønders Spot og Skade!

Hvad derfor er nødvendigt i hele Norden og alle-vegne, hvor Menneſteheben i sin folkelige Aabenbarelse skal paany optage og fuldende sit store Levnetsløb: den Forudsætning nemlig, at Folke-Manden kan oplyse Almuen, og den derpaa beregnede Almue-Dannelse, det er paatrængende nødvendigt i Norge, naar ikke alt det Fribaarne, efterhaanden som det vaagner, skal udvandre og efterlade Landet til en Tumleplads for et nyt Sæt Bagler og Birkebener, der alt spirer i de saakaldte Arbejder-Foreninger, hvis Ledere kan hedde Maare, Traner eller Bildgiæs, og mene det lidt bedre eller slettere, uden at det gjør synderlig Forſkiel, naar der ikke udvikler sig en ædel, tiæl og oplyst Bondestand, som har Retten og føler baade Lyſten og Kraften til at hævede sig Fædernelandet som sin Odal, og at gjøre det til "Storværks" nordiske Hjemstavn!

Dog, jeg maa vel opføre til en anden Æilighed at gaae dybere ind paa denne vigtige Sag, naar, da det dog slet ikke vilde nytte, med mindre den samme Nordens Ræmpeaand, som driver mig, vaagner med Kraft midt i Norge selv: i Kirken, i Skolen og paa Stortinget, og naar det skeer, da vil Aandens norste Redskaber langt bedre end jeg kunne sionne, hvordan Tidens Krav efter Omstændighederne lader sig fyldestgøre, saa den farlige Klev-Bei paa Aandens Enemærker, ligesom den gamle over Egebjergget, afløses af en ny Dplysnings-Bei paa det Jævne langs med Klippe-Foden.

At nu opfaa en saadan aandelig Opvaagnelse og Opvækkelse i Norge er nær for Haanden, det slutter jeg af alt hvad jeg har erfaret paa min korte, men i alle Maader lykkelige og opløstende Reise, men kun to saadanne lykkelige Barsler skal jeg her nævne, da selv de neppe endnu for mange danske Læsere har samme Betydning, som for mig.

Det ene lykkelige Barsel for Norges nærmeste Fremtid er den aabne Sands for det levende Ord, baade i Kirken og derudenfor, thi det er den aandelige Løstestang, hvormed man ene flytter Bjerge, og ligesaa den gamle Embeds-Broder, som 1810 havde hørt min Dimis-Prædiken, og ned til de Yngste, fandt jeg Kirke-Ordets Sag paa saa gode Beie, at den vil

snart naae did, hvor Tungerne gløde og Starerne for-
 hauses ved at høre Guds store og underlige Ting paa
 deres Modersmaal. Og naar kun Aanden og Moders-
 maalet tager hinanden i Favn, da er den folkelige Op-
 lysning undfanget og fødes sikkerlig i Aarets Løb og
 vorer nok, da det er Guds Betsignelse, som giver
 Bort, og den Betsignelse vil aldrig fattes, hvor man
 stoler paa Ordet, som var i Begyndelsen, var hos
 Gud og var Gud og havde Liv i sig, som blev Menne-
 skets Lys!

Det andet lykkelige Barsel kan let synes andre
 meget ubetydeligt, men jeg kalder det ikke saa, thi jeg
 veed af Erfaring, at naar jeg ufornodentlig drages ind
 i en dyb Samtale om Livet i Guds og Menneskens
 Børn, og jeg føler baade Drift og Driftighed til klart
 at udtale hvad jeg for det meste i daglig Samtale kun
 pnter om, da har det noget at betyde, og det hændtes
 mig under aaben Himmel paa Hjemveien fra Ringes-
 rige, mens de blaa Heste hvilte sig ved Klevstuen,
 thi da drog en yngre norsk Embedsbroder mig ind i
 en aaben Samtale om Sammenhængen saavel imellem
 Legeme og Aand som mellem de guddommelige
 og menneskelige Ting, og her er Kilden til den Lys-
 Strøm, der i mangfoldige Grene skal giennemtrænge
 Menneske-Livet og adsprede Mørket, som er fremkølet
 derover, saa denne Samtale, mig uforglemmelig, kan

umuelig være ufrugtbar. Den kunde da ogsaa snart koftet min Hals, thi den bidrog jagtens i det mindste til at forstærke det „Hurra“, hvormed man bød mig Farvel, og da der kom et Stød til, blev de blaa Heste nedad Batten hardtad ustyrlige, saa jeg tænker, min velærværdige Skyds = Patron kan føle endnu hvad det kostede ham at holde tilraade.

Saaer nu kun Aanden rigtig sine Nordlys tændt over Norge, da kommer Glæden af sig selv, og det var, hvad jeg tænkte paa, da man ved Affeds = Gildet Fredag = Aften, endnu vilde høre et Ord af mig, og jeg da fortelig fortalte hvad jeg om Onsdagen havde hørt af en norsk Bonde ved Jonsrud, som drog det i Tvivl, om al denne Hurlumhei vilde bringe „Glædja“ over Norge, thi jeg gav ham Ret i, at det var det store Spørgsmaal, men jeg vilde ingeniunde indbrømme ham, at Svaret var tvivlsomt, og hvem der saae den glade Folke = Samling, som lyttede, og den endnu langt større, som næste Morgen vemodig fulgde os ombord, maa i det mindste bekiende, at alle Mærker maatte flaae feil, om ikke Studenter = Toget 1851 fik Plads i Norges Historie som en glædelig Begivenhed! Herom kan jeg saameget mindre tvivle, som Glæden ret egenlig gennemstraaler det Farvel i Morgenbladet, hvormed jeg overrastes paa Affeds = Dagen og hvori det lille Ord:

„Et Lyn paa Nordens Himmel,
Det traf, det ret til Hjerte gif“

klart udtrykker hvad jeg mener, og naar man i Lanterne
samler alt dette, da vil man vist i alle tre Nordens
Riger være enig med mig om, hvad der blev mit sidste
Ord i Norge, saa at sige ved Haand-Ryftningen, at
om end ikke nogle af „Norges Kvinder“ havde sendt
mig en vakker Krands af Landets egne Blommer, saa
havde jeg dog taget en liflig Rieerminde-Krands
hjem med mig, som i Danmarks for alle Blomster
moderlige Jordbund umuelig kan visne.

At det nu imidlertid ingenlunde blot var mig, men
igrunden den danske-gothiske og gothisk-danske Ungdom
med de nye Bannere, som Rieerminde-Krandsen blev
bundet til og maatte baade hjemføres og frist bevares
af, det skulde og vilde jeg vist nok meget tydeligere og
meget smukkere end det skedte, have udtrykt i mit sidste
Ord, hvis Egenkærligheden ikke havde spillet mig det
Puds at henlede Tanken nærmest paa mig selv, vel som
den i Ungdommens Folge lykkelige Graahaars-Skjald,
men dog paa R. F. S. Grundtvig, som han gif og
stod i denne Berden, men det maa jeg, som en menneske-
lig og skjaldelig Skrobelighed, bede Ungdommen om Til-
givelse for, og ved Skilsmissee fra Gothe-Granderne
herunderfor sit jeg lykkeligviis endnu Leilighed til at sige
hvad sandt var, at jeg dog ingenlunde over min egen

Riælebægge havde glemt Togets Rierne og store, herlige Betydning. Da nemlig en af Gothe-Granderne sprang op paa „Hyttten“ og i sit veltalende Farvel ogsaa paa det venligste og ærefuldeste nævnebe mig, jeg troer endogsaa som paa en Maade den Yngste i Staren, da greb hele den store Begivenhed min Sjæl og stiondt jeg kun meget maadelig beviste min priste Ungdommelighed ved at klavre op paa „Hyttten“ og, da man hjalp mig ned, at tabe min Hat i det aabne Rum under Stigen, saa udtalde jeg det dog ubestvivel klart, at det var det „Unge Gienbyrds-Liv i Norden“ som baade havde stionket mig hvad ungdommeligt der endnu giærede og sprublede under de graa Haar, havde bragt mig til Norge og ret ynderlig frydede min Sjæl, saa nu herefter skulde i Norden altid, som paa denne Hjemreise, de To, naar de samlebes, tale helst og mest om den Trebie, og de samlede Tre skulde tale et eenstemmigt Kræftens Ord til alle Jetter, undtagen Hav-Jetten Weger, som fra Hedenold var Afernes Ben, et Riærlighedens Ord til hinanden og et Biisdoms Ord for alle Børn og Bantundige, som vilde giøre vort Norden ikke blot høilig berømt, men, veltilfreds med sit eget, mageløs lyffeligt!

Herved lyffedes det mig at bidrage til den deilige Slutning Toget fik med de herlige, rungende Toner

fra den nordiske Ungdoms jublende Tunger ud over
Bølgen blaa :

Da skal det frie,
Det mægtige Norden
Føre til Seier
Follenes Sag!

Naar jeg nu bag efter seer frem og tilbage over
Norges - Reisen og min Deeltagelse deri, da undrer det
mig, at jeg enten slet ikke, eller dog vist kun meget
flygtig berørte Treaars-Kampen herude og Norges lige-
saa hjertelige, som ærefulde Deeltagelse deri, der med
Løvenskjolds, Ryes, Sleppegrels og Helge-
sens Navne vil være uforglemmelig og kan umuelig
enten i Danmark eller Norge blive usrugtbar, og det
maa falde mig saameget underligere, som min „Hilsen
til Norge“ viser, det stod mig levende for Die, medens
Nordmændenes høirostede Lovprisning af Danmarks Mod
og Daad ligesrem udæstede mig, og jeg desuden var
lykkelig nok til selv at have to Sønner blandt de fem
danske Ungerfønde, der, paa Danehærens Begne,
modtog „Klippe-Karlens“ høitidelige Lykønskning. Min
urimelige Stumhed i denne Henseende kan jeg da kun
forklare mig af den Særhed, Nordens Mand har til-
fælles med alle Mander, at sige ikke hvad Taleren og
Tilhørerne, men hvad han selv helst vil og finder tjen-
ligt, og naar jeg nu i Tausheden saavel som i Taler

seer „gjort Gierning, der ikke staaer til Udbring“, da synes mig ogsaa, jeg allerede kan skimte Grunden, hvi Nordens Aand vel vilde have de norske Talere til højrøstet at kundgiøre Norges inderlige Deltagelse i Danmarks og derved i hele vort Nordens Kamp paa Liv og Død med de vildfremmede, med Bildtyskerne, men vilde ikke have de danske Talere og navnlig ikke mig til at røre synderlig ved denne vel mellem Fjeldene saare velklingende, men dog lidt strøbelige og i manges end ugiennemborede Øren skurrende Streng. Da der nu heller ikke kunde være mindste Tvivl om at jo vi Danske, og navnlig at N. F. S. Grundtvig heller end gierne hørde Danehærens og Danster-Folkets Roes gienlyde netop fra de norske Fjelde, og ret inderlig glædede sig ved at kunne dele den med Norges Helte og Stortingsmænd, saa tvivler jeg ingenlunde paa at jo Aanden, Nordens Aand, har været klogere end jeg, og det glæder mig nu dobbelt med Aandens Minde ligesom at have foregrebet Munden i Bise-Berset:

Bær takket for hvert Aandedræt,
 Hver Tante og hver Tale
 For Danmarks Vel og Nordens Ret,
 Paa Bjerge og i Dale,
 For Mindet om den founedne Tid,
 For Haab om den, som kommer hid
 Med nordist Alvor, Skiemt og Bid,
 Med Frihed, Fred og Glæde!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Everrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danstereu.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 5. Juli. Nr. 27

Wægers: Gildet i Engeland.

Der stæer i Edda-Bogen
Et farligt Rîdings-Drô
Af Lok, Asgaard-Suogen,
Til Guderne i Nord,
Som, skiondt for smaa de vare
Til Ravnet at forsvare,
Bar Engle dog mod ham!

Men Rîdings-Drô stet ikke
Er værd at tvæede om,
Man heller maatte drikke
Af Krus og Rande tom;
Tbi Rîdings-Drô og Tale
I Hytter og i Sale
Er Edder og Forgift.

11

Kun det er her at melde,
Hvor Loke kom med Bral
At stumle og fæt stiede,
Det var i Eggers Hall,
Det var i Hasmonds-Hjemmet,
Som blev engang os fremmed,
Men fiendes nu paany.

11

Han holdtes for en Jette,
Han selv sig kaldte saa,
Men han var Havets Bætte,
Indfødt paa Volgen blaa,
Og under alle Navne
I alle Nordens Havne
Han gjaldt for Afers Ven!

De giæstede og hinanden
En Gang om ikke feer;
I Asgaard sad Hasmanden,
Som vi af Skalda feer,
Og lærde der af Brage
Foruden al Umage
Det gamle Asamaal!

Det rørde Eggers Hjerter,
 Det gav ham Skion og Smag
 Til Afer at beværte,
 I lifligt Bennelag,
 Med Mad for deres Munde,
 Med alt hvad trække kunde
 Til hans Kryстал-Palads!

Og dette Eggers-Gilde
 For Ddin og hans Art,
 Og for de Bauer milde,
 Som han gav Indføderet,
 Bandt Pris af Nordens Skjalde,
 Selv Loke med sin Galde
 Gav det i Berden Ry.

Og atter skal de Unge,
 Som gaae det gamle Stud,
 Opflammes til at sjunge
 Om Eggers Gæstebud,
 Hvor Lys paa lette Binger
 Af Guldets Favn udspringer
 Med alle Farvers Pragt.

Som Aferne med Baner
 I Eddas Gude-Speil,
 Saa Gotterne med Daner
 Endnu gaae under Seil,
 Det saae man nys i Norge,
 Hvor som fra Gladhjem's Borge
 Vi gaaested Ebrudvaugs Hall!

Og hvem fra Lund og Dovre,
 Og hvem fra Riobinghava,
 Bar nogentid histovre
 I „Sterlings“ Fodestavn,
 Og saae ei der Havmanden,
 Som byder over Stranden
 Til sit Krystal-Pallads!

Ja, Angleren paa Ven
 I Nordens Besterhav,
 Han er jo Drot paa Esen
 Med Krone og Guldstav,
 Da aldrig over Muldet
 Saa klart et Lys af Guldet
 Udsprang med Farvepragt.

Han var af Reters-Livet
 En Biting barst og bold,
 Hans Bugge, det var Skibet,
 Han Broder var til Skjold,
 Og Faber hans, den rette,
 Bar Havets gamle Bætte,
 Bar Rjord fra Roatun!

Han tog en Ægtefælle
 Af gammelt Jetteblod,
 Og lod sig det fortælle,
 Han rundt af samme Rod,
 Men kunde dog ei glemme,
 At halvveis han var hjemme
 Hos os fra Arildstid.

Hans Tungemaal er broget,
 Saa hardtad plubbervælst,
 Han glemde Gude-Sproget
 Og Hjerte-Ordet „elst“!
 Men har endnu dog Dre
 Lii Brages Røst at høre,
 Naar Stemmen ret er klar.

Thi vil nu Amlet syde
 Vi til ham stille hen,
 Ham kærlig at hjembyde,
 Som Afers Ungdoms-Ben,
 Som milde Basers Frænde,
 Berømt til Berdens Ende,
 Som Drot paa Balgen blaa.

Saa vil for ham som Høger
 Vi stænte breddfuldt Mant
 I Aandens Brage-Væger,
 Og drille Livets Skaal,
 Til med gienfødte Kræfter
 At gjøre Guder efter.
 Alt hvad er godt og stort.

Da lærer han af Brage,
 Hvi Havet er saa fatt,
 Og hvad i gamle Dage
 Man „Hegers Lys“ har kaldt,
 Og alle Guldets Dyder,
 Og alle Guldets Syder,
 Med Ravnene derpaa.

Det godt han gider høre,
 Thi Guldst er ham hjært,
 Og gjerne laener Dro.
 Han til hvad Guld er værdt,
 Og finder, at i grunden
 Vi har en Spæl i Munden
 Til at fægylte med.

Da sæder han fra Dis
 De gamle Havmands-Skikke
 Da seer han først det Høie
 Paa Slette som paa Fjeld,
 Da med hans Barndoms-Rinder
 Det født i Ha ham rinder,
 Han selv er gudefødt!

Han seer, han gil i Taaget,
 Da over Pluddervælst
 Han glemde Gude-Sproget
 Og Hjerte-Ordet "elst"
 Han lærer da af Brage
 Foruden al Umage
 Det gamle Asamaal.

See, da han os hjembyder
 Tit sig med Binters Frist,
 De fiære Sønder-Jyder
 Han nævner først og flest,
 Hos Angelboer og Friser,
 Der er hans Bugge-Biser,
 Og der er Wgers Dør*)!

Og I, som nys med Sammen
 Paa "Slesvig" stævned vid,
 Hvor Norden lagde sammen
 Sin Kraft, sit Liv, sit Bid,
 Og vuggede den Spæde,
 Der throne skal som "Glæde"
 Paa Nordens Dronning-Stol!

I, der paa Ringerige,
 Bed Bønders Gæstebud,
 Saae Glædes-Blus opstige
 Høit over Jonserud,
 Og saae i Birkelunden,
 At Helte-Aftenstunden
 Er stien som Morgengry!

*) Saaledes skrives "Eiberens" Navn i islandske Bøger,
 og selv hos Saxo er "Eir og Ler" (Wgit og Pler)
 parrede som jydskke Hovdinge.

J, der af norste Kvinder,
 Som gaated noget nær,
 Med Krandsen af Rierminder
 Til alle, hver især,
 Modtog det prude Banner,
 Hvori Treklovret danner
 Bort Trilling-Nordens Krands!

Hvad mener J om Gaaden,
 Om Kvadet fra isfor?
 Hvad mener J om Flaaden
 Af Dampere fra Nord,
 Naar „Jylland“ dannebroget,
 Med Bimpel aabner Toget
 Til Wegers Gæstebud?

Hvor Solgen blaa er Lilsen,
 Og Himlens Blaa er Loft,
 Fra Hjerting drager Bilsen
 Godt Læs til Lowestoft,
 Og derfra over Enge
 Damphesten har sin Gænge.
 Som Englen har sin Flugt.

Naar Wger da vi gjæfte . . .
 I hans Krytal-Palads,
 Hvor Quidet gier sit Bedste,
 Omstraalet Alf og As,
 Hvor hundredtusend Svende
 Ei hamle op med Evende,
 Med Hjr og Fingernem^{*)};

Naar Londons Millioner
 For Borde gaer med Pragt,
 Og alle Strænges Loner
 Gaae med i Henne-Takt,
 Og alt hvad Jorden eier
 Forsynder Fredens Seier
 Og Lysets Kæmpestrid;

Da faaer, som Baaer milde
 Og Afers Heltefuld,
 Si Syn for Wgers Gilde
 Og for hans Lyseguld,
 For Havets Drot, hvis Sønder
 Som Snekkens Kor omspænder
 Al Verdens Virksomhed!

^{*)} Eldr og Fimafengr, som er de ældste Navne paa
 Wgers to Træle, der gjør alt saa Mærkelig, at baade
 Rab og Drifte, baade Borde og Bænte, synes at komme

Vi sættes op at age
 Med Heste Iyfeblaa,
 Som Ræmpestridt kan tage
 Trods nogen Adildgraa,
 For efter Middags-Maden
 At spæse Muse-Staden
 Ved Lhemfens Rildevæld*)!

Der, i de Haller høie,
 I Aandens Laarne-By,
 Da holdes for vort Dir
 Et Gæstebud paany,
 Og Bængerne faa flionne
 Og Engene faa grønne
 I Norden ei det faae.

Da seer vi en Høi-Stole
 I Ræmpe-Stil og Smag,
 Med lave Lære-Stole
 Og høie Lærte-Lag,
 Med Rum til hele Livet,
 Med Tid og Lynder givet
 Til Stovværks Drem og Daad!

*) af sig selv, hvad nu og herefter Damp og Drivhjul
 prægtig vil forklare.

*) Orford.

Bil Bjergene vi staade,
 De grønne og de graa,
 Som løfte sig til Naade
 Op over Bølgen blaa,
 Til Reswid og tilbage
 En Solstins-Dag vi age,
 Saa har vi seet Skyddam*).

Og naar da alle Løver,
 Af Hjerte som af Navn,
 Med Krandsen af Firklover
 Sig hvile, Favn i Favn,
 Da høit paa Bølge-Rygge
 Vi prise Ddins Lykke
 Og Wgers Gæstebud!

Har Løle kun, som Hunden
 Ved Helhjems Hovedport,
 Biist Lænderne i Munden,
 Men ingen Skade gjort,
 Da lade vi ham rende
 Til Skovs, til Verdens Ende
 Med Bisfelæder-Sto;

*) Reswid ligger ved Dertvent-Søen, den vildeste i
 Rumberland, og ei langt fra Skyddam, det høieste
 Bjerg.

Men gjør han en Ulykke
 Paa Trællen Fingernem,
 Som kan Paladser bygge
 For alle Sandser fem,
 Da vogte sig for Rvaser,
 Da vogte sig for Aser,
 Hans Hegle-Mesterstab!

Som Banerne saa milde
 Er vi paa Sletten her,
 Kan dog kun spaae ham ilde,
 Med Tyr og Thor isærd,
 Thi faae de Klippe-Ra'le
 Kun fat i Larens Hale,
 De slippe den vist ei*).

Saa doe da Rídings-Bisen!
 Dertil den dner kun,
 Og Brage bære Prisen,
 Trods Lokes flemme Mund,
 Og slaae end Harpen silde
 Om Eggers Havmands-Gilde
 For Guderne i Nord!

*) Det var nemlig, efter Edda, som en Lax, Loke vilde smutte fra Aserne, da de kom efter ham, og de skal rigtig have beholdt Galen mellem Pænderne, men han slap dog ikke.

Ja, først naar Angul atter
 Gjør Broderflab med Dan,
 Det ret i Berden batter
 Hvad Norden vil og kan;
 Da, underlig oprundet,
 Firkløveret er fundet,
 Som Lykkens Tegn og Pant.

Som før i Afers Gaarde,
 Om Egers-Fruen Kan
 Og hendes Døttre haarde,
 Valkyrier paa Strand,
 Saa gaaer om Anguls Flaade
 Endnu paa samme Maade
 Banrygtet trindt i Nord.

Der gaaer ei Røg af Branden,
 Naar Ild ei var veri,
 Men under Skiel Havmanden
 Er end saa blød som vi,
 Og Skiellet brat han styder,
 Naar i hans Dre Iyder
 Det gamle Asamaal!

Det har jeg selv erfaret
 Saa ofte i det smaa,
 At nu det aabenbaret
 I Spandom skal udgaae,
 Til som et stort Vidunder
 Det Lykken ei udgrunder
 Men hele Verden seer.

I Heltelivets Aften,
 Ved klare Maanestien,
 Han seer, at Gude-Kraften
 Bar i hans Hjerne blind,
 Skiondt den gav Haand med Binger
 Et Die paa hver Finger
 Til daglig Jette-Brug!

Ja, lyttes i det mindre
 Det kun med Augul næst,
 Da intet skal forhindre
 Den store Solhvervs-Fest,
 Naar over begge Hæde,
 Som over Fædres Grave,
 Vi vælte Broderhaand!

Tilvisse end i Stampe
 Staaer Angelboens Jydt,
 Men dog hos ham af Krampe
 Døer brat det høie Lyft,
 Da verle med det Lave
 Vi Benne-Orb og Gave
 Til kort og godt forlig.

Et lille Wgers-Gilde
 Vil sikkert følge paa,
 Dg, hvad ei klæder ilde,
 Hvit om det Store spaae,
 Som Stamlings-Fest forleden
 Om Seieren paa Heden
 Dg Bagt for Wgers Dørl

Ja, Skjalden det bebuder,
 Dg Aanden gjør det klart,
 At Nordens Seier-Guder
 De staaer nu op fuldsnart,
 Dg lege med hinanden,
 Som Lanterne i Panden,
 Guldtavl paa Bideslet!

Samlet og udgivet af R. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Niels.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 12. Juli. Nr. 23.

Spysover: Dagen iaar.

Til Bogs i gamle Dage
Er fort et Sagn fuldsært,
Om Frugt af Romer-Plage,
Som vel er Blækket værdt.

Syn Brødre i en Hule,
Et gammelt Klippebrud,
Blev nødt til sig at skjule
Med deres Tro paa Gud.

En Keiser-Tiger raadte
I Rom for Verdens Sværd,
Han under Fodder traadte
Al Ret paa Spydets nær.

Han haded Mand og Hjerte,
Dg fandt kun Hevnen sød,
Han raadte Bod paa Smerte
Run med den bittere Død.

Han kaldte Folke-Livets
 Fornuftens Fangenflab,
 Som kun blev Frihed givet
 Naar Kroppen sank i Grav.

For Sote og for Rvider,
 For Trældom, Sorg og Rød,
 Den grinende Dødbider
 Helbredte kun med Død*).

Hvor Mand har alt at vove
 Mod en forroven Rop,
 Der er det bedst at sove
 Og seent at vaagne op!

De Gys i Klippehulen
 Sov et Par Hundrebaar,
 Og vaagned saa om Julen
 Op med snehvide Haar**).

*) Man fortæller, det var under den romerske Tyran, Decius, ved Aar 250, at de Gys sov ind i en Klippehule nær ved Ephesus.

***) Det var nemlig, som man fortæller, i det byzantinske Dødbideries Morgengry, ved 450, at Gyssoverne vaagnede, blot for ordenlig at hensove.

De vaagede dog ei længe,
 Faldt brat igien i Bland,
 Thi de og deres Penge,
 De var Oldsager kun.

De uden Frist og Stævning
 Blev ført paa Tvinge frem,
 Og som en Helgen-Løvning
 Forkrammede man dem.

Om deres Liv og Tale
 Slet ingen Sjæl sig brød,
 Men kun om deres Dwale,
 Som ret en salig Død.

Kun om de Dødes Rige
 Man frittede dem ud,
 Man vidste da at sige
 Kun af "de Dødes Gud".

De Stumme har ei Stemme,
 Saa Dødens Land er lyst,
 Hvor Midnats-Mulm har hjemme,
 Gjør ingen Dag det lyst,

Dg paa Foruibrings-Stolen,
 Fra Morgengry til Kveld,
 Man gider ei seet Solen,
 Men lieder sig ihjel.

Engang Sysover-Sagen
 Git rundt fra Mund til Mund,
 Nu er Sysover-Dagen
 Deraf en Levning kun.

Hvi denne Dag udlaaret
 Om Torte eller Vand
 Skal spaae saa seent paa Aaret,
 Fortlare ei jeg kan;

Men efter Uger vaade,
 Det hued mig dog godt,
 Dg trosted paa en Maade,
 At Barslet ei blev vaadt,

Dg nu, naar Solen brænder
 Hver Morgen paa mit Tag,
 Min Tanke tit sig vender
 Til den Sysover-Dag.

Jeg gik i Morgenstunden
 Bed lystig Fuglesang,
 Med Smøg og Smil om Munden,
 I Deilighedens Bang.

Jeg gik med Lanter fære,
 Som det er Skjalde-Sæd,
 De lette er at bære,
 De flyve selv afsted.

De fløi paa Fuglevinger,
 Det gjør de ret med Fryd,
 Naar Ager-Lærten svinger
 Sig op med Lovsangs-Lyd.

Da ellers fast jeg sidder,
 Hos Bøger muret ind,
 Hvor Sangen kun er Kvibber,
 Hvor Solen kun er Skin,

Jeg altid har paa Munden:
 Gudnat, Dobbideri!
 Naar Sommer-Morgenstunden
 Jeg nyder i det Fri.

Foran mig laae bag Pille
 En lille Kirkeby,
 Der vilde jeg mig hvile
 I Præstegaardens Ly,

Der vilde frst jeg tale
 I Lys, som Ben med Ben,
 Om Dugg i dybe Dale,
 Om Død, og Liv igien,

Om alle Guds Vidunder,
 De store og de smaa,
 Som Engle ei udgrunder,
 Men Stav kan stole paa.

Da ligned, for mit Øie,
 Den lille Kirkeby
 Storstaden i det høie,
 Med Tæmplet over Sky.

Mig smilet tit imøde,
 Trindt om det høie Spir,
 Den Stab af Guld det røde
 Med Blaatag af Saphir.

Dg skjulte end bag Støvet
 Sig Staden over Sky,
 Som her sig nu bag Lovet
 Har skjult den lille By,

Jeg maatte dog ei græbe,
 Jeg vidste, den var nær,
 Dg vilde brat fremtræde
 Tætved, som — Kirken der.

Jeg kom til Benne-Bolig,
 Men fandt den folketom,
 Jeg saae det tans og rolig,
 Dg gik alt som jeg kom,

Dog fulgte med mig Huset
 I Lanterne saa fast,
 At Hovedet blev kruset,
 Dg jeg brød ud i Hæst:

Er selv jeg en Gyssover,
 Som blev i Pulen gaa,
 Dg dømt til Sid her vover
 Bed bagvendt op at staa?

Jo meer derpåa jeg grunder,
 Desmere det mig slaer,
 Mest som et sært Bidunder
 Jeg her paa Marken gaaer.

Tohundred Aar tilbage
 Jeg synes, bleg om Kind,
 Bed Romer-Sprogets Plage
 At være sovet ind.

Det er, som med i Graven
 Mig fulgde Livets Ord,
 Og flygted fra Bøgstaven
 Til Fristed under Jord.

Det er, som om tilsammen
 Vi vaagued under De,
 Kun for at sige Amen,
 Og ordenlig hende.

Om Ordet, som det lyder,
 Livs-Kraften i dets Lyd,
 Snart ingen meer sig bryder,
 Naar de har Stiles-Dyd.

Om Ord i Folke-Munden,
 Om Modersmaalet sødt,
 Man skriver nu i grunden,
 Som netop det var dødt.

Ad Ordet i dets Bæsen,
 Med Guddoms-Kraft og Glans,
 Man rymper nu kun Ræsen
 Med Penne hertillands.

Man af hver lille Pige
 Det høre maa med Gru,
 At kun et Skygge-Rige
 Er Aandens Verden nu.

Det er da kun ved Døden
 Man vorder aandelig,
 Det er i Orme-Føden
 Man finder Himmerig!

Et „saligt Liv“ for Esier
 Man kalder Drømmen sød,
 For Alvor man ophoier
 Dog kun en „salig Død“!

Er ei en .Køst i .Dalen
 Da .Folkelivets .Sljab,
 Hvor hele .Sjæle-Styrken
 Er .Pennestrøg og .Tal!

Han .Kænde-Duettet .vover
 .Rød .en .forroven .Krop,
 Er han ei .en .Eggsøver,
 Som .stod .for .tidlig .op!

Hvi .var .han .faa .haardnattet,
 At ei han .med .sin .Pen
 Sig .gjorde .Pinen .fattet
 Og .flumred .ind .igen!

Hvi .luffed ei .sit .Die
 Han .alt i .Ungdoms-Maar,
 Mens .over .Kæmpehøie
 End .flagred .gule .Haar!

Hvi .vilde .først .han .graane,
 Som .Spurven .under .De,
 For .magtesløs .at .daane
 Og .ubændret .døe!

Hvi gaaer han end og drømmer
 Om Liv, hvor Døden boer,
 Og vil, hvor Blæffet strømmer,
 Det standse med et Ord!

Hvi staaer han end og taler,
 Som om han Kværnen drag,
 Der, efter Sagnet, maler
 Alt hvad i Mund man tog!

Lor virkelig han mene,
 Han under Loffer graa
 Kan make Liv i Stene
 Og Ild i Bælt og Na!

Run lidt er hvad han mener,
 Lidt mere hvad han troer,
 Og hvad ham mindst forstøer
 Er Pennepose-Ord.

„Hvor Dampen har sin Gænge,
 Man stoppede ham ei,
 Men tog imod hans Penge
 Og lod ham gaae sin Bæi.“

Det er en Hverdags-Tale
 Men dog med Søndags-Syn,
 Som tit i Aften-Svale
 Man flimter matte Syn.

Det er hans Svar herefter,
 Til alle, som ham spør
 Om Maalet paa hans Kræfter,
 Om hvad han vil og tør.

Hvor Dampen har sin Gænge,
 Og folkelig sin Dyb,
 Gaaer Ord for rede Penge
 Alt efter deres Lyd.

Saa gik i Norden mine,
 Hvor end jeg gik og stod,
 For Mynter, om ei fine,
 Dog paa den rette Fod.

Deraf jeg kunde vide,
 Jeg var Synslover ei,
 Et Ord i rette Lide
 Er paa den rette Wei.

Mit Ord af Follemunden
 Jeg tog, som jeg det fandt,
 Og det var Hovedgrunden,
 Hvi Ørenlyd jeg vandt.

Mit Ord om Folkelivet,
 Fra Hebenold til nu,
 Jeg tog, som det blev givet
 Og randt mig frist i Hu.

Min Bei i Danster-Hjemmet,
 Fra gule Haar til graa,
 Bar sær, men ikke fremmed,
 Derfor man lod mig gaae.

Lit ingen jeg fandt hjemme,
 Hvor Folk jeg helst gad ha't,
 Men for min Fod og Stemme
 Blev Dørren dog opladt.

Det er min Tro om Munden,
 Som frit gaaer op og i,
 Den virker mest igrunden,
 Naar Buldret er forbi.

So længer det mig stodes
 Min egen Bei at gaac,
 Des fastere det grundes
 Hvad Munden bygger paa.

Derfor jeg vil til Bunden
 Udtømme Ordets Bæld,
 Som sprudled mig i Munden
 Fra Morgengry til Kveld.

Dermed jeg vil til Enden
 See til at faae udtalt,
 Om Bønnen tit og Frønden
 End finder, det er galt.

Og derom vil jeg bede
 Til Gud i Himmerig,
 At Ormene ei fede
 Skal blive af mit Læg.

Thi det er netop Trosten
 Man har, naar man skal døe,
 At Aanden gif i Røsten
 Forud til Glædens Dø.

Dg derpaa vil jeg stole,
 At Livets Drd skal gaae,
 Som Straaler gaae fra Sole,
 I Nord, mens Sky er blaa.

Dg derpaa vil jeg stille,
 Med Gierning og med Drd,
 At jeg kan finde Hvile
 Hvor evig Glæden boer!

Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder-Jylland.

Forleden Dag fik jeg et Brev med Fodposten under Mærket etc.: med den Efterretning, at da man i forrige Aarhundrede (1734) fandt det sidste Guldhorn i Sønder-Jylland, da fulgte det Følkesagn med, at om hundrede Aar skulde i samme Egn findes en „Stridshammer“ og en „Guldtavle“ til Oplysning af den danske Historie, og at da skulde Danmark blive et af de mest blomstrende Riger paa Jorden.

Den ærede Tilskriver, som i Henseende til Sagnet's Virkelighed beraaber sig paa en Bog fra 1833, har ganske rigtig giættet, at hans Forklaring af Sagnet var

ganste i min Smag, thi jeg finder ligesom han, at der kunde ikke findes en herligere *Lhorshammer* til *Jettepander* og en kosteligere *Guldtavle* til den danske *Histories* *Oplysning*, end der netop fra 1834 og da især 1848—50 virkelig er fundet i *Sønder-Jylland*.

Stridshammeren har nemlig hele *Berden* med *Forundring* seet i *Danehærens* *Haand*, og *Guldtavlen* kan enhver, som har *Dine* i *Hovedet*, see paa *Sønder-Jydens* danske *Tunge*, og at dette *Hitte-gods*, som er det danske *Ravn* paa hvad *Tyskerne* kalder „*Fund*“, varsler glædelig om en herlig *Opblomstring* for *Danmarks* *Rige*, det har jeg fundet lige fra *Begyndelsen*, og det maatte jeg finde lige til *Enden*, om det end kunde lykkes de tykke *Troldmænd*, ved *Hjelp* af deres overtroiste *Tilhængere* herinde, at forhindre hvad *Børslet* spaaede.

Jeg behøver neppe at tilføie, at hvis det kun saakaldte „danske *Monarki*“, som *Trældom* og *Tyskhed* vilde blive *Sjælen* i, virkelig kom istand, da maatte *Børslet* være en af de største og rædsomste *Dine*-*Forblindelser*, der nogenstunde har stuffet et *Folk*, men derfor troer jeg heller ikke, at en saadan *Banflabning* kan fødes til *Berden*, end sige da, at den kunde lykkes og trives i vore oplyste *Tider*, men jeg troer, at *Danmarks* *Rige*, klarlig stilt fra *Tyskland*, ganste rigtig, trods alle *Hindringer*, vil blomstre op, saa *Borherre* kan have *Ære* og det danske *Folk* og hele *Norden* have *Gavn* og *Glæde* deraf!

Bestillingen paa „*Danskeren*“ modtages i alle *Bog-lader* i *Danmark*, *Norge* og *Everrig*, paa de lgl. *Posthuse*, samt hos *Bogtrykker* *Qvist*, i *Sadstuestræde* 124 i *Kjøbenhavn*. *Prisen* for et *Fjerdingaar* er i *Bogladerne* 48 *St.*, og paa *Posthusene* 58 *St.*

Samlet og udgivet af *N. F. S. Grundtvig*.

Kjøbenhavn. Trykt hos *J. D. Qvist*.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Eftverdagen d. 19. Juli. Nr. 29.

Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?

Det Spørgsmaal, jeg her oplæster, og vil, da den saakaldte Minister-Krise eller Leierbold varer saalænge, prøve paa at besvare, er jo vist nok i sig selv et af de urimeligste Spørgsmaal, man kan gjøre, men det gjør sig dog selv, naar man hver Dag hører og læser saameget, der beviser, at mange flere end dem, der kalder sig selv Tyskere, enten forudsætter, at et dansk Ministerium i Danmark vilde være umueligt, eller tvivler dog stærkt om Mueligheden deraf. „Danskeren“, som, især efter Jøsteds Slaget, kan see for sine Øine at der er et dansk Rige i Danmark, der ligesaa vist gaar til Eideren i Syd, som til Sundet i Øst, og som troer ganske vist, at dette Rige har baade en dansk Konge og et dansk Folk, kan han jo vist nok ikke omtvile Mueligheden af et dansk Ministerium, men naar dog baade Tvivlensygen og Tvivlraadigheden i dette

Stykke er saa stor og saa ubæret, som alting viser, da maa dog selv „Danstereu“ ansee et, danst Ministerium i Danmark for en meget vanskelig Sag, hardtad for en Fugl Fensix, der enten maa flabes paany ved et stort Mirakel eller, hvad der jo ikke er mindre vidunderligt, opstaae af sin egen Afte, som her er Danstens og Dansthedens forrige Liv og Levnet.

Juudlertid, Miraklers, historiske Miraklers Muelighed i Tidens Lob og selv i Tidens Humpen, er man i Danmark nodt til at antage, fordi Birkeligheden forudsætter Mueligheden, og ingen kan nægte, at Sønderjyllands Indtagelse og Besiddelse, ligesom Holsten Gottorps og det store Lyfflands lange Ræse, det er et historisk Mirakel for al Verdens Dine som man i Danmark maa luffe sine Dine godt i for ikke at see, og om det da end kan synes vanskeligt nok at finde sex, syv danst Rigsraader, som vil og tør holde paa hvad vi aabenlyst har taget med en Trumf, som fler ingen byder sig til at stille, saa flinger det dog alt for urime- ligt, at den Opdagelse flulde være umuelig.

Jeg formoder derfor ogsaa, at hos en heel Deel af os, ja, vel hos alle de virkelige Dannemænd, der nære Tvivl eller Mistvovl om et danst Ministeriums Muelighed, reiser det sig for storstedelen enten deraf, at man anseer Danstheden hos et Ministerium ikke for en Hoved-Dyd, men som en Tilgift, eller vel snarere som

en Slags Lyde, der kun blev tilgivelig, naar den hørtes af mange andre glimrende Dyder; eller ogsaa deraf, at man kun anseer et Ministerium i Danmark for umueligt, naar man tør haabe, at Hjemtyskerne og de Fremmede, især Polsten-Gottorperne og de tyske Stormagter, fandt det taaleligt; thi hvilken af Delene jeg vil forudsætte, da maa ogsaa jeg stude et dansk Ministerium under de Dyrstændigheder umueligt, men ingen af Delene stulde dog heller gode Dannemænd enten selv forudsætte eller lade giælde, og derom vil jeg lidt nærmere udvikle mine Tanker, da det umulig kan stode, men dog muelig gavne.

Naar jeg nu siger, at Danskhed er i mine Øine ikke blot Hoved-Dyden hos et Ministerium i Danmark, men vilde i mine Øine overvie mange Lyder, da ved jeg nok, at ikke blot somme andre, men at mange vil tænke, det er, fordi jeg er gal eller i det mindste blind af bare Danskhed, men det rager mig ikke videre, da jeg ikke desmindre har søket de forrige og vil søke de følgende Ministre alle Rigsraads-Dyder tilligemed Danskheden, ligesom jeg har søket og vil søke Danehæren alle ridderlige Dyder tilligemed Rædheden, uden at fragaae, at denne er Hoved-Dyden paa Kamppladsen og vil bringe mig til at see igiennem Fingre med meget, jeg hverken kan søke eller rose.

Vi har jo vist nok ligesåden 1848 høilig trængt til et dansk Ministerium, og stod, i Mangel deraf, bestandig Fare for at tabe alt hvad der er et Folk dyrebart, men saalænge Danehæren stod i Marken mod aabenbare Fiender og slog drabelig fra sig ved hver given Leilighed, saalænge kunde det dog til Rod stæbe af med et Ministerium, som vel ikke selv vidste enten hvad det var eller hvad det vilde være, men lod alt, følgelig ogsaa Krigen, gaae, som det kunde. Nu derimod, da Danehæren er gaaet hjem, hver til sit, og hvad der ikke har lagt sig, staaer stille, nu da det skal afgjøres paa Ministrenes Skriver-Stuer, om Danmark skal beholde hvad Danehæren har dels forsvaret og dels tilkæmpet sig, nu maae vi nødvendig have et konservativt (vedligeholdende) Ministerium i dansk Forstand, hvis vi ikke skal miste baade alt hvad vi med Sværdet har vundet og alt hvad vi med Skjoldet har vækket: vor folkelige Selvstændighed, Frihed og Ære, og at man selv maa være dansk for at holde paa det Danske, det har især de senere Aars Erfaring saa tilstrækkelig indstærket os, at vil vi ikke troe det, da faaer vi det snart at føle.

Vil man nu spørge, hvordan et saa dansk Ministerium var at finde, da vil jeg svare, at hvis Kongen virkelig skulde være forlegen derved, da behøvede det vist ikke at staae tre Gange i Berlings-Avisen, at de,

der vilde udgiøre et saadant Ministerium, skulde melde sig jo før, jo heller, uden at der vilde blive saamange Seilere til den Brud, der ikke blot gav et godt Levesbrød, men gav Magt og lovede Ære, at der blev Stol at vælge imellem; thi hvor skulde det være mueligt, at der mellem de mange tusinde Danemænd, der har taget levende og tilbøls kraftig Deel i den danske Sag, ikke skulde i det mindste findes et Par Sneise, der nu, da Seiren er vundet, vilde have lidt Meilighed med at indhøste dens Frugter til Gavn og Glæde for dem selv og for alle gode Danemænd, nærværende og tilkommende!

Altsaa, et Sæt danske Rigsraader, som for ingen Priis, endsiige for den Spotpriis, Holsten - Gottorperne og deres Belyndere byde, vilde sælge en Fodsbred af Sønder-Jylland, et Blad af gamle Danmarks Hæbersfrands, en Flig af Dannebrog eller et Slag af den danske Tunge, et saadant Sæt Rigsraader lod sig sikkert ikke blot finde i Danmark, men vilde stille sig selv ved første Opraab, og hvad vovede Danmark ved at lade dem staae for Styret? Der har jo endnu slet ingen af de afgaaede Ministre eller af dem, man ellers kunde finde eller forstrive, taget den „statsvidenskabelige Examen“, som først nylig er blevet udstreuet, og danske Ministre kan dog vel ligesaa godt som udanske lade de løbende Forretninger paa Skriverstuerne besørge

paa sædvanlig Maade, og, naar Rigsdagen samles, tale eller tie, som de lystet. Har man været saa taalmodig i de forrige Ministres Tid, om hvem ingen vidste enten hvad de vilde eller hvad de gjorde, saa kunde man dog sagtens ogsaa være lidt taalmodig i de danske Ministres Tid, saalænge man saae, at de af al Magt arbejdede paa at hævede Rigets Ære, Frihed og Selvfærdighed, om end mangen Pose, man bragte til Mølle, blev liggende umalet, og saasnart det danske Ministerium havde udført sit store Ærende, som gjaldt Folkets Liv og Rigets Tilværelse, da var det jo tidnok at overveie, om man ikke maastee kunde være bedre tjent med et Ministerium, som, med mindre Danskhed, havde større Dyder af et andet Slags. Man har dog vist aldrig udenfor Daarelisten hørt, at naar En aabenbar laae for Døden, man da ikke vilde bruge en Læge, der var den eneste, som vilde og rimeligviis kunde redde den Dødsfyge, fordi man hverken tiltrøede ham Billie eller Evne til med det samme at helbrede endel Borter og Rigtorne, som dog ogsaa stæmmede den Syge, men som Andre paastod, de paa Timen kunde stille ham ved, død eller levende? eller kan Dannemænd virkelig endnu lade sig troste af Mester Bonifacius, som siger: ja, han døde rigtignok, men Feberen forlod ham dog!

Altsaa, den danske Konge og det danske Folk maa nødvendig under nærværende Omstændigheder ønske sig

et dansk Ministerium, om det end slet ikke havde nogen anden Dyd end den at være dansk tilbunds, de maatte søgte sig et saadant Ministerium til enhver Pris, og kunde sikkert faae det for meget bedre Riis end hvilket somhelst andet, og vil man nu sige, det er dog umuligt, fordi hverken Hjemtysterne, Holsten-Gottorperne eller Stormagterne, især de tytte Stormagter, vilde taale det, da er det rette Svar derpaa, at siden alle Fornævnte med eller mod deres Villie har taalt Slagene ved Frederis, ved Jbsted og Fredrikstad, der dog især maatte være Hjemtysterne og Holsten-Gottorperne ligesaa ubehagelige som et dansk Ministerium, saa var det dog immer en Prøve værdt, om de ikke kunde bevæges til at taale det sidste, saavel som det første. Vil man forespørge sig hos dem, og især hos Hjemtysterne og Holsten-Gottorperne, da vil de jo vist nok svare: nei, paa ingen Maade, før vilde de lade sig slagte tusinde Gange som ved det fordoimte Frederis og det Hovedes Fredrikstad, men hvem uden vore Diplomater spørger heller Røven, om det kan nytte at lulle for Gierseene, eller om han vil taale det, naar man afløser den Tiende, han pleiede at tage paa Marken, eller om han haardtattet vil blive ved at passere, mod al Ret, at man skal betro ham Røglen til Gansstien? Desuden, saa da det ligesaavel i Juli 1851, som i Juli 1849 og Juli 1850 gielder for

Danmark om „at være eller ikke at være“, saa kan jo ingen Fare være saa stor, at man derfor skalde undlade at prøve det eneste muelige Rednings-Middel, og det er nu ligesaa vist et ægte dansk Ministerium, som ifjor et ægte dansk Hovedslag, og hvor man for at redde Livet, maa vinde, der kan man intet tabe ved at vove alt paa Seiren. Om det derfor var ligesaa rimeligt, som det er hoist urimeligt, at et dansk Ministerium, der kun stod fast paa at beholde alt hvad dansk er, vilde paadrage os en ny Krig lige saa farlig som den forrige, saa maatte dog det samme, der bragde os til at vove den forrige, ogsaa bringe os til endnu langt kjaeffere at vove den følgende, thi Seiers-Haabet vilde være dobbelt velgrundet, og Seiren vilde ikke, som hidtil, blive ubenyttet.

Dog, der er vist ingen kyndig Dannemand, der for Alvor tænker, at Europas Stormagter i dette Dilemma enten vilde paaføre Danmark Krig eller billige nogen Krigs-Erklæring mod Danmark, blot fordi vi havde et dansk Ministerium, der behandlede alle indenlandske Forhold som danske, og afholdt sig paa det strengeste fra at behandle udenlandske Forhold som danske; de frygter vist heller ikke for, at Holsten-Gottorperne igjen skalde slippes løs paa Sønder-Jylland, da vi jo aabenbar, et af to, langt heller maatte holde et Dødsdags-Slag med dem engang endnu, end bestandig djævles med dem og tilsidst ødelægges af dem, og

endelig frygter de vist allermindst for et Oprør af Hjemlyfterne enten i Sønder-Jylland eller herinde, saa naar Dannemænd tvivler om et virkelig dansk Ministeriums Mulighed, er det vist især, fordi det bæres dem for, at det kunde, som Tyffen vil sige, neppe holde sig en Dag eller en Time, og bestemt ikke i fjorten Dage.

Nu, ogsaa dette maatte jo komme an paa en Prøve, og Proven maatte jo gøres for at kunne sees, og naar der, som forudsat, fandtes Dannemænd, der turde gøre Proven, saa turde dog vel alle de andre nok see paa det, da man, efter Ordsproget, dog er alt for ræb, naar man ei engang tør ryste. Jeg tror selv, at et ægte dansk Ministerium vilde endnu ikke blive gammelt i Danmark, men fjorten Maaneder tænker jeg dog, det nok kunde leve, og naar man betænkter, at Borherre slukke Berden i sex Dage og gienløste den paa mindre end det Halve, saa lod der sig, med Hans Hjelp, som pleier at staa danske Bestræbelser bi, vel ogsaa paa fjorten Maaneder udrette saameget med og for det lille Danmark, at det kunde findes værdt at mindes i tusind Aar!

Men, tænker vist mangen en i sit lille Sind, om han end ikke siger det høit: Holsten! ja Holsten maatte dog vist et dansk Ministerium, naar det skulde udrette noget, saagodtsom opgive, og det er jo umuligt, baade for Londoner-Protokollens Skyld, og

fastens for selve den danske Konges og hele Statens og mange andres Pligter og Rettigheder, saa allensjælds derfor er et dansk Ministerium i Danmark en Uumæ-
lighed.

Det nytter jo ikke her at sige, hvad jeg vilde svare, om jeg var i den danske Konges Sted, eller hvad jeg maatte svare, om jeg var i Kongeriget Danmarks Sted, da jeg høertu er eller kan være nogen af Delene, men, som hvad jeg er, som dansk Historiker og Rigsrådsmand, kan og bør jeg svare: om Holsten vilde være mere opgivet derved, at man paa det skarpeste skilte Sønder-
Jylland derfra, og paa det nøieste forbandt dette danske Hertugdømme med Kongeriget, og paa det iøvrigste opgjaldt Danskheden der, hvor den findes, og andet vilde jo et ægte dansk Ministerium i denne Henseende ikke gjøre; om Holsten derved vilde være mere opgivet end det allerede er opgivet ved at overlades til sig selv og til det tyske Forbund, det vil jeg ikke trættes med nogen om, da enhver kan see, at Forskiellen i alt Fald vilde være meget ubetydelig, men jeg vil spørge: om man virkelig kan elske Danmark og sætte det danske Slige Bestandighed og det danske Folk en fri og naturlig Ud-
villing, og dog lade det berøe paa Holstenerne og det tyske Forbund, om det skal gaae Danmark vel eller ilde, om Riget skal bestaae eller forgaae, om Folket skal leve op eller døe ud? Jeg mener virkelig, at selv

1847 og langt tidligere maatte enhver Dannemand henvise til svaret det mest afgjorte Nei, og hvad da ikke 1854, da det er blevet soleklart og alle vitterligt, at Holstenerne og det tyske Forbund ikke vil lade det danske Rige bestaae eller den danske Tunge røre sig eller det danske Folk nævnes en Dag eller et Dieblit længer, end de haardt nødes dertil! Spørgsmaalet er aabenbar nu ikke længer, om den danske Konge helst vil have Danmark uden Holsten eller med Holsten, men om han heller vil have Danmark med Sønder- Jylland uden Holsten, eller ingen af Delene, thi som dansk Konge havde han aabenbar ingen af Delene, naar han skulde spørge Holstenerne ad hvad han maatte gjøre i Sønder- Jylland og i hele Danmark, og spørge det tyske Forbund om, hvad han maatte gjøre med Holstenerne, saa kun, naar Kongen har Danmarks Rige til Eideren frit og heelt og holdent til at gjøre og lade deri hvad han med sit Folk finder tjenligt, først da kan det blive Spørgsmaalet, om han kan have Lyst til og være tjent med desuden at befatte sig med Holstens Anliggender, under de nærværende hvist farlige og ærgerlige Omstændigheder og under de Billaar, det tyske Forbund vilde foreskrive og Holstenerne frebelig stude sig i?

Vil man nu med alt dette sætte Londoner-Protokollen, hvorved det skal være afgjort, at Dan-

mark ligesaa vel skal udgiøre en Heelhed med Holsten
 som med Sønder-Jylland, da kan jeg til Rød for-
 staae, at vort forrige Ministerium, der selv havde be-
 draget sit til at Londonner-Protokollen kom istand eller
 havde dog selv bundet sig til den, at det Ministerium
 kunde indbilde sig, de dermed var undskyldte, naar de
 opgav hvad de selv kaldte den "danske Politikk", skiondt
 det har været mig haardt nok at vøse paa den danske
 Dagsdag; men om Londonner-Protokollen ogsaa udtrykke
 andet end at det var Stormagternes Dusst, at
 Kongen af Danmark, baade i Henseende til Rigets
 Heelhed og til Arvesølgen, maatte faae sit Dusst op-
 fyldt, saa kunde dog hverken Danmark eller et nyt dansk
 Ministerium, af en Protokol, der kun udtrykker et
 Dusst, stude sig forpligtet til noget, som den danske
 Konge og det danske Folk, langt fra at kunne ønske,
 maa grue for som en ubodelig Skade. At Preussen,
 som, hvis det behøvedes, godt vilde sørge for, at den
 danske Konge aldrig fik andet end Ulykke med og af
 Holsten, at dette samme Preussen, der af al Magt
 har protesteret mod Londonner-Protokollen, ikke des-
 mindre, naar vi fik et dansk Ministerium, vilde be-
 raabe sig paa Londonner-Protokollen, for, om mueligt,
 derved at lyse os fra, hvad der ene kan giøre Danmarks
 Rige stærkt og frit, det troer jeg gierne; men har vi
 ikke vidst det før, saa maae vi jo dog have lært det

iden 1818, at vil Danmark bestaae, da maa det ikke blot forsmaae alle Preussens gode Raad, men ogsaa trodse Preussens Brede og Unaade, der da, som Liden har viist, ogsaa, Gud ske Lov, er langt fra at være saa farlige, som vi før har ladet os indbilde.

For Resten er det jo slet ikke Mening, at et dansk Ministerium enten skulde eller vilde bede enten Preussen eller nogen Stormagt om at stille enten Kongen af Danmark eller det danske Rige ved hvad de har Ret til at kræve af Holsten, som blandt andet er baade Deltagelse i den sælles Gæld og det Bederlag, der kan gives for al den os paaførte Ulykke og Beløstning, men Mening er jo kun, at Dannemænd ikke blot maae ønske men gjøre alt hvad de kan for at faae et Ministerium saa dansk, at det ikke for nogen virtelig eller indbildt Fordeel af Danmarks Sammentobbling med Holsten og det tyske Forbund, vil opoffre det mindste af det danske Riges Frihed og Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse, med Dansthedens Herredomme deri, som nu engang er uadskillelige, og at altsaa det danske Ministerium heller gaer ind paa enhver anden muelig Overenskomst med Holsten og det tyske Forbund, eller, om endelig saa maa være, slaes med dem paany, til de finder sig i Villighed.

Ja, dette, som jo da ogsaa under nærværende Minister-Krise er høirostet udtalt baade i Adresser til

Kongen og i alle de Stæde, der har mindste Krav paa
 at kaldes danske, dette er ogsaa hvad jeg her først og
 først mener med et dansk Ministerium, thi vel ønsker
 jeg Danmark et Ministerium, der elskede Danstheden
 saa dybt, forstod den saa godt og turde gennemføre den
 saa vidt, som mueligt, men det kan gjerne være at et
 saa dansk Ministerium vilde endnu, af en eller anden
 Grund, være en Umuelighed i Danmark, og Umueligheder
 kan man vel paa en Maade ønske, men maa aldrig for-
 lange. Hvor vis jeg derfor end er paa, at intet Folk,
 altsaa ikke heller det danske, kan have Slæde, men har
 ene Gavn af at styres efter sit Hjerte, at behandles
 efter sin Eiendommelighed og at oplyses efter sit Hoveds
 og sit Modersmaals Bestaaffenhed, saa indseer jeg dog
 godt, at et Ministerium, der hverken kan eller vil gaae
 nær saa dybt ind herpaa, som jeg ønske, maaffee kan
 være det betimeligste, naar det blot er saa dansk, at
 det baade vil og tør holde troffeligt fast ved Danmarks
 og Dansthedens Ære og Frihed i deres Forhold til
 fremmede Magter og aabenbar fiendtlige Kræfter,
 saa Dansten og Danstheden dog beholder det snevre
 Raaderum, de har, og den Frihed til levende Stærelse
 inden deres egne Grændser, som de umuelig kan und-
 være, naar de ikke, istedenfor at høre og udvillig sig til
 at styre Riget, gavne og glæde Folket, skal synke endnu

lydere og efterlade Riget fuldagtigt og hjælpeløst og
Folket modfaldent og raadvildt.

Efter Berlingske-Nytisen i morges (Nr. 159) skalde
Minister-Krisen lykkeligtvis saagodt som være endt ved et
nyt Ministerium, hvori Carl Moltke afløste Professor
Elausen, og skiondt det er noget, „Danstereu“ maaske,
for han troer det, og skiondt Minister-Krisen for
hans Dine, ved et saadant Ministerium, langt fra at
være lykkelig endt, vilde være meget ulykkelig forlængt
og forværret, saa vilde der dog fra en vis Side dermed
være noget vundet for den danske Sag.

For det første, saa, naar Carl Moltke virkelig
kom til at afløse Professor Elausen i Ministeriet,
da vidste vi, om ikke hvad Klotten var slaaet, saa dog,
hvad den vilde slaae, hvis den kunde, thi da stod jo
Biseren tydelig paa 28de Januar 1848, og ingen nok
saa sødt slumrende Dannemand kunde da drømme om at
vi havde et dansk Ministerium, ingen nok saa godt
troende Dannemand kunde troe andet end at vi just havde
det modfatte.

For det andet, saa, naar Carl Moltke virkelig
1851 blev Minister i Danmark, da maatte man dog
holde op med at ansee et dansk Ministerium for
umueligt i Danmark, thi hvad maatte ikke der være
mueligt, naar selv han, som var Sjælen i det Ministe-

rium, der aabenlyst i al Mag vilde oprettet et Slesvig-Holsten og sammenlobbet Danmark dermed, nu igjen kunde blive Minister? Ja, „Danstereu“ vil sige reent ud: kan virkelig Carl Moltke iaar blive Minister i Danmark, da kan „Danstereu“ ogsaa blive det, ja, da vilde han kunne have særdeles godt Haab om at blive det, om ikke iaar, saa dog adaaere, thi da saae man klarlig, at Raben var kommet til de største Urimeligheder at iværksættes for at bestemme de fortsyuede Dødelige, der døde at forlove andet end at bide deres egen Næse af!

Efter Berlingske-Avisen i aftes (Nr. 161) har det staaet i Departements-Tidenden, at Grev Carl Moltke er blevet Minister, saa nu faaer man vel Troen i Hænderne; men naagtet „Danstereu“ ikke, som andre Blade, kan troste sig med, at det dog vist kun er „holstenst“ Minister, Carl Moltke er blevet, saa venter jeg dog nu, som sagt, trostlig, en af Dagene at see et dansk Ministerium overraske Verden og frelse Danmark!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de tgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hverdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Torsdagen d. 26. Juli. Nr. 30.

Aabent Brev til Professor N. M. Petersen.

Kjære Herr Professor!

Det vil sagtens undre Dem at faae Brev fra mig, da jeg jo ganske nylig havde god Leilighed til at sige Dem hvad der ligger mig paa Hjerte, og det et aabent Brev oven i Kjobet, men hvorvel jeg Ingen kjender, til hvem jeg passeligere kan stile denne Skrivelse, end netop til Dem, kan det dog maaskee gjøre Gavn, at Flere faae den at læse; thi hvis De, i det mindste for det Første, ikke skulde kunne paatage Dem, hvad jeg har i Sinde at bede Dem om, turde der maaskee være Andre, der baade kan og vil, og det forstaaer sig selv: det Bedste er altid det Bedste, men heller Noget end slet Intet. Fortryd da ikke paa, at jeg baade skriver til Dem og fortæller Dem en heel Deel, som De veed meget bedre end jeg!

De har selv offentlig yttret, at det seer sort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det skaffels Sprog, som de med Bold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, „tractere og re-tractere“ som var det Latin, og paanøde det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Coniunctiv osv. osv., og De kjender det Kragemaal, der saa tidt bydes danske Føls som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, udtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed, at han temmelig længe, mere end de fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og kjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kjender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Begne er De vor Sprogmeester, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læsebøger nok, men saavidt mig bekjendt, er Flors den eneste, der giver

nogle Prøver paa det ældre danske Skriftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Skriftsprog fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi nyere Forfatteres Bærter kan tildeels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Meste, som Holberg, Ewald, Bessel, Ohlenschläger, Heiberg og Jugemann har skrevet, saavel som med Udskilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uoverkommelige for de fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaavel som de nyere. Mon jeg vel skulde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er næt saa paavirkede af Tydskten som de nyere, eller saaledes paavirkede, at det snarere støder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Rød, vi har med udanske Bendinger og udanske Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvstændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter igrunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et yndigt Exempel paa den Uerbødighed, som saadanne Folk kan nære for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog anføre. Jeg kom engang ved en Examen ved Suedsked Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at

det er galt at skrive: „der ere de“ i Steedet for: „der er dem“ da Ordet „der“ viser, at „er“ staaer upersonlig, og „er“ ligesaavel i Dansk som i Hebraisk fordrer en afhængig Boiningsform, hvad der kan skjønnes af, at man ikke siger: „det er jeg“, men „det er mig“. Ja jeg, bemærkede en af Censorerne, skriver: „der ere de“. Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Bisoppen, og Svaret blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fru Grammatica — vel at mærke ikke en Grammatica, der retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør Bold paa Sproget — underdanige, arbejde da disse gode Mænd, lig Stolemesteren i Freias Alter, paa at slaae Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke lykkes saa ilde for mongen Skolelærer, Præst eller Provst; thi vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke, at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være Ordets Tjenere, sig formelig Glid for at udrydde Menigmands Mundart, den de skildre som en Uting, der i Grunden ikke er noget Sprog, men stempler Hver der bruger den, som et raat og udannet Menneske, hvad jo Ingen gjerne vil gjælde for. Skal det Uvæsen fortsættes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Bendsyssel blandt den meest poetiske af de jydse Stammer, mødt alvorlig Modstand, er Følgerne jo uberegnelige, om det end er umuligt, at alle Folketunger kunne forstumme og

kun Spor af hvad der har levet paa dem blive tilbage i Molbechs Dialect-Lexicon.

Nu veed jeg vel, at en gammel-danſk Læſebog kan umulig raade Bod paa Ulykken eller ſtandſe Udelæggelsen, men den er dog et uundværligt Redskab og et herligt Bærge i dens Haand, ſom vil ſtille fig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi ſom Lærer ved Suedſted Seminarium læſte jeg lidt Iſlandſk med en Deel af mine Diſiple og lidt Suenſk for dem, ſamt gjennemgik med dem hvad ældre Danſk der ſtundes i Florſ Læſebog, og Følgen blev, at ikke ganſke ſaa ſit Dinene op for hvad Modersmaalet vil ſige, og lærte at forſtaa, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet ſom reent forkeerte Ord, var ægte Danſk. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og havt en ordenlig, nogenlunde fuldstændig og morsom Læſebog, jeg kunde give mine Diſiple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! Baaſe Lærere og Lærlinge trænge til en ſaadan Bog; ſaaer de den i Aar, kan de maaſkee om to, tre Aar længes efter en ſtørre og bedre; men den græb aldrig for Guld, ſom aldrig Guld aatte. For Reften er det virkelig beſynderligt, at i vore Dage, da de fleſte Skolemænd paa ingen Maade er blinde for den Dannelse, der følger med at ſyſle med Sprog, har ſaa godt ſom Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der

lære Græst og Latin, Fransk og Tydsk, at studere deres Modersmaal, eller at byde dem, der ikke kan eller bør befatte sig med fremmede Sprog, det eneste Sprogstudium, de i Sandhed behøve og bestemt kan have Gavn af. Ikke at tale om den Betsignelse, at det dumme Plageri med selvgjorte grammatikalste Regler nødvendigviis maa falde bort, naar Folk lære bedre Dansk og faaer Andet, baade gavnligere og glædeligere, at bestille. En Deel af vore Lærere kommer rigtignok til at lære om igjen; det er det Bærste ved det Hele, og vel muligt, at Lærerens Frygt for at blive nødt dertil kan være til Hinder for Bogens Indførelse i en eller anden Skole.

Altsaa beider jeg Dem, kjære Herr Professor, giv os en gammel-dansk Læsebog! Den behøvede ikke at være længere end til Ringo, og for Prisens Skyld var det vel bedst, at den ikke gik længere; men jeg tænker, den kunde begynde med nogle Indskrifter paa vore Runestene og derefter indeholde, ordnede efter Tidsfølgen, Udvalg af vore ældste Love, Brevskaber, Stykker af Rimkrøniken, lidt af Henrik Harpestærngs Læsebog og den ældste Bibeloversættelse, noget af Kong Erils Krønike og Mester Mittels Rim, Jærtegnis Postil og Reformatorernes Skrifter, og meget Andet, som De veed at kende langt bedre end jeg, Altsammen valgt saaledes, at det baade kan gavne og more at læse det, thi morsom

maa Bogen være for at blive brugt af Mange og brugt flittig. Som Sideslykke kunde jo indskydes enkelte Prover af svenske Forfattere, f. Ex. til Sammenligning med den danske Rimekrønike, enkelte Stykker af den svenske, ved Siden af Udvalget af Jærtegns Postil et eller andet Stykke af et svensk Legendarium, og, i Modsatning til Breve fra Christian den Andens Tid, en Skrivelse fra Hemming Gad. Vi trænge stærkt til en saadan Læsebog, og De er vistnok enig med mig om, at ved Seminarierne og vore høiere Skoler kan den slet ikke undværes; thi hvor er vel den Lærer, der har Sproget saaledes i sin Magt, at han ikke behøver at lære bedre Dansk, og mon det ikke, efter den Maade, hvorpaa vi er blevet dannede, er langt lettere for de Allerfleste af os at lægge Mærke til det skrevne Ord end at opfange Ordet som det lyder! Det er vistnok slemt, men derfor lige sandt. Hertil kommer, at man ganske anderledes kan stifte uvidende Grammatikere og selvgjorte Sproglærde, der saa gjerne vil oplaste sig til Herrer og Lovgivere, en Bog end et Ord i Mæsen; de har nu engang en særdeles Agtelse for hvad der staaer paa Prent, saa jeg troer virkelig, at en saadan Læsebog, især naar der stod paa Titelbladet: af Professor N. N. Petersen, kunde gjøre dem lidt betænkelige ved at udkramme og indprente deres Bissdom.

Nu veed jeg vel, at De har stor Lyst til at svare mig: Jeg har for Meget at bestille, til at jeg tør paatage mig et saadant Arbeide, gjør det selv, eller faae en Anden til at gjøre det! Hertil svares: At De har Meget at bestille, maa jeg indrømme, ligeledes indrømmer jeg, at den Gjerning, der især optager Deres Tid, er endnu vigtigere, end den, hvortil jeg opfordrer Dem, thi De gjør vist mere Gavn ved at holde Forelæsninger end ved at udgive en Læsebog; men betænk, at om Deres Tilhørere ikke ligefrem — hvad jeg snart skulde troe — behøve en saadan Læsebog, vilde de dog have stor Nytte af den, saa det Arbeide vilde visseelig betale sig. Selv om den ikke blev nær saa god, som De kunde give den, hvis De havde bedre Tid; selv om De, hvad de nødig vilde, udgav Striftsproverne alene, uden Anmærkninger, uden Ordbog, uden Bemærkninger om Forfatterne eller Sprogets Udvikling, var dog en saadan Samling langt bedre end Intet: andet Dplag vilde bestemt følge efter, og hvem veed, om ikke de Exemplarer, der kom om i hele Landet og brugtes i de fleste lærde Stoler og Realstoler — hvad bestemt maatte skee, eller vi var ikke Danske længer — kunde have hjulpet Folk et godt Stridt fremad, endnu inden andet Dplag kunde komme. Jeg, for min Deel, er vis derpaa. De kan ikke selv nægte, at det skal holde haardt at finde Rogen i Danmark, der kan gjøre en saadan

Gjærning saa godt som De; desuden har Folk Tillid til Dem, hvad der er af stor Bigtighed for Bogens Udbredelse, og som Professor ved Universitetet maatte De bestemt kunne faae en saadan Bog frit trykt, og selvfølgelig faae den solgt langt billigere end Andre. Det er ikke for det, at jeg ingen Lyst har til at udgive den selv; tværtimod, var jeg i Kjøbenhavn, piinte jeg rimeligviis ikke Dem, men lagde selv Haand paa Bærket, i det dristige Haab, at det skulde nok gaae, med adstod gódra manna, det vil sige: med Dem og Grundtvig i Baghaanden, men nu er jeg der ikke og kan ikke gjøre det, allerede af den simple Grund, at det vil holde haardt at faae de fornødne Bøger og være umuligt at faae de fornødne Haandskrifter her. Husk nu paa, at Alt hvad der er overkommeligt for Folk i Provindserne af ældre Danst er Brandts Udgave af Lucidarius og Deres af jydste Lov; thi af Molbechs Arbejder er der snart ingen Exemplarer at faae, og kom os til Hjælp, at vi kan stryge den Slam af os, at der ikke engang i Danmark skal være en tilgængelig Bog, hvoraf vi kan lære vort ældre Striftsprog at kjende og følge dets Udvikling!

Skulde det imidlertid være Dem umuligt selv at opfylde min Begjæring, saa vilde jeg bede Dem tale med Udgiverne af Jærtegnis Postil, Brandt og Fenger, eller med hvilket som helst andet ordenligt Mennefte, der

har Hjerte og Evne til at tjene sit Fædreland paa den
Maade og hjælpe ham til det med Raad og Daad,
men endelig snart; for Tiden er altid lige lang, men
ikke altid lige nyttig, og her kan man rigtignot sige:
der er ingen Tid at spille.

Starup, den 31te Mai 1851.

Med Høilyst,

L. Chr. Müller.

Ottar Blank i Norge*).

Ung Ottar han var en Bondesøn,
I Konningens Gaard han tjente,
Han tjente sig op til Riertes-Svend,
Og havde dog meer i Bente.
Thi Lykken hun vender sig ofte.

De kaldte ham „Blank“ i Kongens Gaard,
De vilde ham dermed rose,
Sortsmuttet han var, til Hove fint
Man laster ved grovt at rose.
Men Lykken hun vender sig ofte.

*) Ottar Virting, berømt af Sigurd Jorsalfars Saga hos
Snorro.

Kong Sigurd han drog til Jorsalheim
 Og kom med stor Priis tilbage,
 Han havde sig badet i Jordans Flod
 Og fandt ikke der sin Mage.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Fra Spanieland til Maglegaard,
 Til Tyri og Sidons Egne,
 Bar Kongen fra Norge Dagens Helt,
 Han glimred paa Nordens Begne.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusset, optændt paa Bjergetop,
 Det flammer i Sky og brager,
 Saa var det i tre Gang hundred Aar
 Med Vatten af Kong Haarfager.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusset tilsidst slaaer høit i Sky,
 Men flager saa vildt og sluffes,
 Saa gif det med Sigurd Jorsalfar,
 Derover i Nord end fulles.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Det var paa en hellig Pindsebag,
 Kong Sigurd sad over Borde,
 Og alle hans Gæster saae med Grun
 De Anfigter, som han gjorde.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Han flottede slemt til Dronning fru,
 Ei bedre til Messe-Bogen,
 Med gyldne Stave og Pladeguld,
 Som nu han tog frem af Krogen.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Han brummed: saa gaaer det op og ned
 I Spring med al Berdens Bæsen,
 De To gjorde før mig lykkelig,
 Er nu mig en Brand i Næsen.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Hun tænker kanstee, jeg seer det ei,
 At kiont klæder Hornene hende,
 Og Bogen, hvad duer den vel til?
 Kanstee den er god at brænde.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Sin Dronning han under Dre smial,
 Dg Bogen han smed paa Ilden,
 Dog reddet af Ottar Kiertesvend
 Den blev som en Brand af Ilden.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Ung Ottar stod frem med Bog i Haand,
 At tale sin Drot tilrette,
 Dg flaaet han var for Tungebaand
 Trods nogen med Munkes-Hætte.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Jeg leved den Dag, saa falbt hans Ord,
 Mig lysted igien at stue,
 Da Kongen kom hjem fra Maglegaard
 Som Solen paa Himlens Bue.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Da Glæde der var i Kongens Gaard,
 Dg alt over Norges Rige,
 Af Helten Kong Sigurd Jorsalfar
 Da vidste hver Gut at sige.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Kom atter ihu den skønne Dag,
 Som skinned med Dyd og Ære!
 Gjør Dronningen mild og Norge glad!
 Det, Konning! mit Raad skal være.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

„Hvem Potter har spurgt om Raadet dit,
 Elendige Stodder-Unge!
 Pas du dine Praase og Profit!
 Slit Fadene med din Tunge!“
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Saa bister i Hu sprang Kongen op,
 Tog Sværdet i begge Hænder,
 Og svang det vildt over Ottar Blant,
 Og skar som Bildebassen Tænder.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Ung Ottar han stod med freidigt Bli,
 Han blinked ei meer end blegned;
 Men Sværdet blev mat i Kongens Haand,
 Det slog ikke til, men segned.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Da satte sig Kongen ned saa tyft,
 Der var ei en Lyd at høre,
 Men derpaa han tog til Orde brat,
 Da fik alle Gæster Dre.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Det gamle Ord: stue ei Hund paa Haar!
 Det maa jeg for Alvor sande,
 Hvor fuldt af Benner og Herremænd
 Der sidder om Krus og Rande.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Jeg havde saa ondt, jeg var saa ør,
 Dmtumlet af Tanter vilde,
 Og hvem gik det dog til Marv og Been
 At Kongen, han leed saa ilde?
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Glet ingen af jer, I Herremænd,
 Som Kongen gav Magt og Ære,
 I sad, som I var af Stof og Steen,
 Og kunde ham godt undvære.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Kun han, som J regned for ingen Ting,
 Mig elsted og hjalp tilrette,
 Kun han var min Ven med Heltemod
 Til Livet paa Spil at sætte.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

For Tjeneste Lat nu, Ottar Blant!
 Du skinned som Lys i Borge,
 Dit Sæde dig tag ved bredden Bord
 Som ypperste Herse i Norge!
 Saa Lykken hun vender sig ofte.

Gud give, den Norske Bondestand,
 Naar Tanterne værst er vilde,
 Maa skinne i Nord som Ottar Blant
 Bed Forsalfars Pindsegilde!
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Bestillinger paa „Daughteren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 2. August. Nr. 31.

Med Idsted-Slagets Minde.

Vel. Dansten har Seier vundet.

Dagen er nu oprundet

Til Glædes-Sang:

Dansten har Seier vundet

For Danevang,

Mindes skal Idsted-Slaget

I høje Nord,

Eyn fulgte Torden-Braget

I Heltespor!

Blodig var Dødnings-Danssen,

Og Seiren dyr,

Gylden er Hæderstrandsen

Af ædel Byrd:

Dansten kun sit har vundet

Med Helteglæds,

Rjærligheds Haand har bundet

For Hæderstrands!

Godt kurre Fredens Duer,
 Med Oljeblad,
 Bedre os Freden huer
 End Birtingsbad;
 Dog for vor Danste Fane,
 Og Fædres Land,
 Følge vi Heltes Bane
 Til sidste Mand!

Kongen paa Danmarks Throne
 Er Fredegod,
 Bærger dog Land og Krone
 Med Heltemod;
 Derfor i „heiligt Bænge“,
 Hvor Han er fra,
 Fredegod leve længe!
 Hurra! Hurra!

Folke-Festen ved Leire.

Ganske uventet blev jeg ved to Dannemænd mundlig indbudt til en Mindefest ved Leire, nærmest for Seieren ifjor paa Jdsted-Heide, men dog ogsaa for Grundloven fra ioverfjor, og jeg blev tillige anmodet om, som en Slags Alders-Formand, at tale det første Ord ved denne Leilighed. Uagtet jeg nu ikke vidste mere om, i hvad Tone og Smag denne Fest skulde holdes, end hvad der laae i Løsenet og i min Indbydelse, saa spudes mig dog, det burde være mig Rol, saa, uden at fritte videre, talte jeg for Indbydelsen og lovede at følge den. Det gjorde jeg da ogsaa igaar og angrer det ingenlunde idag, men agter at glæde mig derover baade imorgen og hvergang jeg kommer Festen ihu, thi dens Præg var ikke blot saa mildt og hjerteligt som det danske altid er, naar det hverken undertrykkes eller overiles, men den havde tillige noget frit og livligt, ubøidet og kiæft ved sig, som lod os føle, at det var ikke til Stads, at en af Ungerfrendene fra Jdsted-Slaget bar Dannebrog høit i Spidsen, men at paa Leire-Marken havde Diet aabnet sig til fri Udsigt fra de gamle Kæmpehoie over de nye Heltegierninger, og Modet hævet sig til at følge vort herlige Ronge-Banner. Det Talrige i Samlingen, omtrent 8000, vel hardtad Hælveden af hvert Rion, og den levende Deltagelse ligesaavel i

Ordet som ved Borbet, virkede sagtens eens paa os alle, men for Resten har hver sine Tegne og Mærker, og et af mine vil jeg dog nævne, skiondt det maaskee kan synes andre meget ubetydeligt.

Da jeg lidt tidlig forlod Festen for at komme ind med Aftentøget, blev jeg opmærksom paa en heel Rade pæne unge Bønderpiger, som saae meget glade ud og gik og smaasnakke med hinanden; det faldt mig ind at tale dem til, og uden at bryde Raderne, dreiede de sig smukt om og svarede mildt og kiætt paa alt hvad jeg spurgde dem om, som blandt andet var, hvordan Sangene havde huet dem, og dertil svarede de, at Melodierne kunde de nok følge med, men Ordene kiendte de ikke. Det, sagde jeg dem, var slemt, men gav deres Skolemester Skulden, og spurgde videre, om de da heller ikke kiendte den Sang „Dansten har Seier vundet“; hvortil alle svarede jo, og en af dem lagde til, og saa „Danmark, deiligst Bang og Bænge“, og dermed havde jeg nok, thi skiondt det ikke kunde falde mig ind at rose dem for Udstrækningen af deres Sang-Rundskab, saa var jeg dog meget glad over, at jeg kunde føre saadan en lille Samtale med en Rade Bønderpiger under aaben Himmel, og at de ligesom jeg reguede „Danmark, deiligst Bang og Bænge“ og „Dansten har Seier vundet“ til den allertarveligste danske Børnelærdom, som der da neppe kunde være Spørgsmaal om.

Ja, naar man har gaaet en Menneſte - Alder paa Marken og lyttet længe forgiæves efter de gamle Toner paa de nye Tunger, da ikke blot bliver man noiſom, men da faaer man en levende Følelſe af, at det forſte Skridt fremfor alt i Danmark koſter ſaa meget, at naar det endelig er gjort, kommer nok Reſten af ſig ſelv, og det er min Erfaring, iſær efter Jdſted-Slaget, at under den farlige Kamp og endnu farligere Stilſtand med Tyſterne, er, Gud ſkee Lov! det forſte Skridt gjort af Danmarks Folt i det hele, og at de ikke vil have gjort det for intet, hvad der faldt dem ſaa koſtbart i alle Maader, det kunde jeg ogſaa godt mærke igaar, blandt andet, da jeg fortalte den tætte Stimmel, hvordan man under Kong Ro i Leire ſlog ſig til Ro, indtil Grændel Trold laſtede Snorkſovn paa alle Ræmperne og aad dem ſaa op med Hud og med Haar!

Hvordan jeg nu ſkildte mig ved den Beſtilling at aabne den forſte ſtore Sællandske Folkefeſt, jeg har været tilſtæde ved, det maa jeg overlade til andres Bedømmelſe, men hvad jeg ved den Leilighed havde betænkt at ſige og omtrent har ſagt, vil jeg ſkrifte for „Danſterens“ Læſere.

„Danſke Mænd og Kvinder! det var mig allerede en Glæde at høre, at her ved Leire, ligesom i Sydſælland, i Fyen og paa Skamlings-Banken, ſkulde være en danſk Folkeſamling paa Julidagen med

de store Minder, og det var mig en dobbelt Glæde at bydes herud fra Kiøbenhavn til Folket i det Grønne, med den ærefulde Rettighed at tale det første Ord paa denne gode Dag, der levende minder os om, hvor fiækt, hvor hæderlig og seierrig vor danske Ungdom stred ifjor under Dannebrog og plantede gamle Danmarks Fane igien paa Dannevirke, hvor den nu, med Guds Hjelp, skal staae fast og med sit „Hvidt i Rødt“ minde vore Efterkommere fra Slægt til Slægt baade om Danmarks rene og klare Sag, og om den Strøm af Halterblod, der maatte flyde, for at den klare Sag kunde seierrig udkæmpes.

Naar jeg saaledes frit bekiender, at skiondt Keire nu kun mod Kiøbenhavn er en lille Landsby mod en stor og mægtig Stad, jeg dog gierne drog derfra herud mellem Sællandsfarene at tale med danske Bønder om Danmarks Riges Grundlov og om det danske Folks Heltegierninger, da vil Kiøbenhavnerne sagtens sige til mig: det kommer deraf, at du er selv et Landsby-Barn og en Sællandsfar, og at hvormeget end de lærde og de pæne Folk har lært og børstet og pudset og filet og høvlet og stikket paa dig, saa stikker dog Landsby-Rolden endnu bestandig i dig, og at selv i din Maade at snakke og tale paa, som ellers nok kan gaae an, er der dog noget plat og bondagtigt, som nødvendig maa trille og sturre i sine Folks Øren. Men see, vil

Risbenhaverne sige det, da vil jeg svare: ja, det er altsammen meget rigtigt, men det er ogsaa altsammen meget godt, for det hører til min danske Børnelærdom, at Landet har Borherre stabt, men Risbenhavn, og alle saadanne store Risbstæder, dem har Kræmmerne stabt, og at Landens Folk i Danmark, som andensheds, de forstaaer kun deres eget Tungemaal, saa hvem der ikke kan og vil føre Ordet, som det er i Folkemunde, de faaer at reise til Tyskland eller hvor de ellers kan finde Folk, der er dem fine nok. Desuden, saa naar man nu vil sige det bedste, man veed og kan, om Danmarks Riges Grundlov og om Danskerne's herlige Kamp og Seier i Sønder-Jylland, da maa man aabenbar helst reise ud til Leire eller et andet Sted i Landet, hvor Folk gider hørt tale rigtig godt om Danmarks Rige og dets Grundlov, som noget, der, med Guds Hjelp, skal vinde og vare, og hvor man glæder sig over, at de forsaandede Holstenere, som vilde ødelagt Danmarks Rige, fik et godt Dreffigen, om vi saa end aldrig meer skalde smage enten holstensk Smør eller holstensk Silb! Bilde man nemlig tale saaledes i Risbenhavn, da vilde de sikkert hysse ad en, eller de vilde raabe: Gud bevar's! lad dog aldrig de fiære holstenske Brødre og de store, høitoplyste, retfærdige Tyskere og de ædle Stormagter, høre saadan pæredans, ukierlig, grusom og usorustlig Snaal! Lad det heller

gaae, som det kan, med det alt for lille Danmarks Rige, og med den alt for landsbyagtige Grundlov, og lad os helst glemme den alt for grove Konfekt, som vore Landsoldater, og især de ubarmhjertige Søllændere, gav vore kiære vildledte holfstenfle Brødre og deres vel ogsaa vildledte, men dog høimodige og tappre, høityffe Hjelpere!

See, under disse Omstændigheder maa man være glad ved at være udenfor Kiøbenhavn, naar man vil tale høit om Danmarks Riges Grundlov og de nyeste danske Heltegierninger, og det er mig dobbelt glædeligt, at der netop ved Leire findes aabne Dren for det danske Tungemaal, og findes aabne Dine for den store Slat, vi har fundet i de danske Landsby-Knoses Fædernelands-Kiærlighed og Lovemod, og aabne Dine for den gode Adkomst, vi i Danmarks Riges Grundlov har faaet til al den Frihed og Ligelighed, Lovlighed, Offenlighed og Dplysning, som det danske Følk trænger til, og som Danmarks lille, men gamle og deilige Kongerige, med Guds Hjelp, kan og skal blomstre ved til Gavn og Glæde for os alle.

Ja, det er os jo alle vitterligt, at ligesom det lille Danmark er et af de ældste Kongeriger i hele Verden, saaledes var ogsaa det lille Leire den danske Konges Sæde mange hundrede Aar førend det store Kiøbenhavn blev født, og om Kong Fredegod i Leire hedder det

fra gammel Tid, at baade holdt han saa god Fred, at naar man havde lidt Mærke i sit Guld, kunde man frit lægge det paa Landeveien, uden at nogen turde tage det, og at derhos havde han en Kværn, hvorpaa han kunde male alt hvad han vilde nævne, og malede da for det meste Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, saa det er et godt Tegn og lykkeligt Barsei for Danmarks Rige, at vi netop herude ved Leire begynder, ligesom i de gamle Leire-Kongers Dage, at samles under aaben Himmel for at rose Danmarks Riges Grundlov og Heltegierningerne af den danske Konges Landsby-Rarke til Forsvar for de grønne Stove, thi hvem kan vide det, om vi saa ikke en af Dagene kan finde den Kværn igien, som, paa den danske Kong Fredegods Ord, maler Guld og grønne Stove til os alle! I Riibenhavn, hvor Folk er saa selvkløge og bryder dem, selv i Dyrehavstiden, kun lidt om de grønne Stove, og vil helst beholde Guldet for dem selv, om de har noget, der veed jeg nok, de vil sige: det var en god Riællingefnat, den; men see, det kommer af, at med al deres Klogskab forstaaer dog Riibenhavnerne kun daarlig det danske Tungemaal, der er fuldt af rare Signelser, som ikke enhver Tosse skal løbe med, men som de, der forstaaer en halvkvæden Bise, kalder Guld værd, og tort og godt, jeg tør endogsaa sige, at Kværnen er fundet, for vi veed jo allesammen, at nu har vi igien en dansk

Rouge, som hedder Frederik, hvad netop er det samme som Fredegod, og at denne vor Rouge har gjort til sit Livsprog og daglige Mundheld: min Styrke er i Folkets Kiærlighed, og at han har givet os Danmarks Riges Grundlov, som løber ud paa det samme, og at denne Rouges Karle var det, som stred og seirede saa deilig for Danmarks Rige ved Frederik, ved Jdsted og Fredrikstad, saa naar denne Kong Fredegod rigtig faaer sin Mund paa Gang, da tør jeg godt sige, da gaaer den gamle Kværn, som paa Rongens Ord maler Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, for naar det danske Folk har en Rouge, som de elsker og som elsker dem igien, saa han søger og finder sin Styrke i deres Kiærlighed, da er der intet Land under Solen, der har saadan en Lykke og Guds Belsigelse med sig, som det lille Danmark!

See, derfor er der ogsaa en anden Tale om den gamle Kong Fredegod i Leire, som vi godt kan og vil idag med Glæde anvende paa vor unge Kong Fredegod, der er ligesaameget Rouge i Leire, som i Riibenhavn, og kanstee lidt til, da hans Styrke hverken er i Riibenhavns Bolde eller i Kansonerne, men i hans Folks, det danske Folks Kiærlighed.

Da nemlig den gamle Kong Fredegod i Leire var død, da siger man, at det danske Folk bar ham paa Hænderne i hele tre Mar giennem Landet, førend de

nænde at begrave ham ved Bærebros, men lad os nu bære den unge Kong Fredesgod paa Hænderne mens han lever, og ønske at han maa leve med Danmarks Riges Grundlov, med det seierrige Dannebrog og med den kongelige Rundtværn, som maler Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, leve dermed ikke blot i tre Aar, men i tregange ti! Længe leve Kong Frederik den Syvende, som har sin Styrke i det danske Folks Kiærlighed!"

I hvilket Folks Kiærlighed har Kong Frederik den Syvende sin Styrke?

Skiondt Frederik den Syvende efter gammel Stil ikke blot kaldes Danmarks Konge, men ogsaa "de Gothers og Benders", saa veed vi dog alle, at virkelig Konge er han dog kun i Danmarks Rige, og det maa da vel kaldes et tosset Spørgsmaal, hvad det er for et "Folk", i hvis Kiærlighed Kong Frederik den Syvende søger og finder "sin Styrke", thi det maa jo nødvendig være i det Folks Kiærlighed, som er hans Kongeriges Indbyggere, altsaa det danske Folks Kiærlighed, men der er i vore Dage mange tosede Spørgsmaal, som man ikke ret veed, om man skal svare paa

eller ikke, og maa da paa en Maade gjøre begge Dele, som den vise Kong Salomon har lært os, naar han siger: svar ikke en Daare efter hans Daarstab, at du ikke skal blive ham lig, men svar en Daare paa hans Daarstab, saa han ikke skal synes viis!

Sagen er nemlig den, som vi alle veed, at i Christian den Ottendes og somme af de forrige danske Kongers Tid regnede man ligesaavel Holsten som Slesvig med til det danske Kongerige og kaldte alle deres, saavel som Nørre-Jyllands og Vernes Indbyggere „det danske Folk“, og lod dem alle seile under Dannebrog og brændte alle deres Skibe med eet Mærke, som „dansk Eiendom“, skøndt man godt vidste, det var ikke sandt, vidste godt, at Holstenerne og Syd-Slesvigerne enten var Tyskere eller bildte sig dog ind, de var det, og vilde ikke for nogen Priis være Danske, og spyttede ad Navnet, naar de kaldtes saa, og snos ordenlig i den sidste Tid, hvergang de tænkte paa, at deres Skibe kaldtes „dansk Eiendom“.

Nu derimod, i Frederik den Syvendes Tid, efterat Holstenerne og Syd-Slesvigerne aabenbar har gjort Oprør og viist sig som Danmarks arrigste Fiender, ja, da de med al den fremmede Hjælp, de kunde enten tiobe eller tigge, har arbejdet paa at indtage og ødelægge Danmarks Rige, og da det ene er med det danske Folk, den danske Krigshær, de

danske Penge, den danske Fædernelands-Riærlighed
 og den danske Troffelab, Kong Frederik den Syvende
 har forsvaret baade sit Rige og sin Krone, see, nu er
 det jo soleklart, at skal der være nogen Mening i de
 Ord, at Kongen har sin Styrke i Folkets Riærlighed, da
 maa det ene og alene være det danske Folks og kan
 umuelig tillige være enten det holstenfke eller det
 flesvig-holstenfke Folks Riærlighed, thi man snakke
 faa meget og faa suktersødt, som man vil, om den store
 Riærlighed, som ogsaa det flesvig-holstenfke
 Folk, skiondt det er blevet sørgelig misleedt, igrunnen skal
 bære til deres Konge-Hertug paa den danske Throne,
 faa er det dog soleklart, at i dette Folks Riærlighed
 har Frederik den Syvende ikke fundet sin, men sine
 Fienders Styrke, som maatte overvindes med det
 danske Folks Styrke, naar Frederik den Syvende
 skulde beholde nogen Styrke, og beholde noget at regiere
 over, faa han med Ære kunde bære sit Kongenavn.

Ja, det er soleklart, at det flesvig-holstenfke
 Folks Riærlighed har, saavidt mueligt, stødt Kong Fre-
 derik den Syvende fra Thronen, og det danske
 Folks Riærlighed har vidunderlig befæstet ham paa
 Thronen, faa de to Folks Riærlighed er, netop i
 Forhold til Kong Frederik den Syvende, faa sit
 imod hinanden, at vil han have det ene Folks Riærlighed,
 maa han nødvendig faae det andet Folks Had, faa hvis

han dog sagde, at han herefter vilde søge sin Styrke i begge disse Folks Riærlighed, som om de var eet Folk, da kunde deri ikke være anden Mening, end at han, før at komme i et taaleligt Forhold til det Folk, i hvis Riærlighed hans Fiender fandt deres Styrke, vilde opgive det Folks Riærlighed, hvori han selv fandt sin Styrke, og til at udtrykke det, seer man let, der aldrig kunde vælges uheldigere Ord.

Det klinger jo vist nok meget sølsomt, fromt og kristeligt, naar man paa den danske Konges og det danske Folks Forhold til Slesvig-Holstenerne anvender Herrens Ord: elsker eders Fiender, velsigner dem som eder forbande, og giorer dem godt, som eder hade! men, uden her at tale om, hvorvidt denne evangeliske Formaning stifter sig til at være en Grundlov i Folke-Retten, vil jeg kun bemærke, at hvor brændende saa end Kong Frederik den Syvende havde elsket Slesvig-Holstenerne, saa vilde han dog blevet slemt narret, hvis han havde stølet paa deres Riærlighed til ham, saa det vilde være lige uørt, om han herefter vilde stole paa den, og det er lige klart, at det danske Folk, hvor brændende de saa end elskede Slesvig-Holstenerne, ligesaa lidt herefter kunde stole paa deres Gienriærlighed, som de kunde det 1848—51.

Naar derfor Kong Frederik den Syvende siger, at han har sin Styrke i Folkets Riærlighed, da maa

ikke blot det danske Folk, men alle, derved forstaae det Folk, hvis Kiærlighed gjorde ham stærk nok til at bære og trodse Slesvig-Holstenernes og hele Tysklands Had, og paa ingen uuelig Maade Slesvig-Holstenerne, hvis Kiærlighed, den maatte være saa hemmelighedsfuld altomfattende, eller saa grændseløs, som den vilde, dog ingenlunde har styrket Kong Frederik den Syvende, men saaledes prøvet Styrke med ham og med det danske Folks stærke Kiærlighed til ham, at skal nogen herefter gjøre Regning paa Slesvig-Holstenernes Kiærlighed, da maa det ikke være Kongen og hans Bener, men kun hans og deres Fiender.

Herved mindes vi da ogsaa om det sande Ordsprog, at man ikke paa een Gang kan være sine Beners og deres Fienders Ven, saa at, hvordan end ellers den kristelige Formaning til Fiende-Kiærlighed skal tages og anvendes, saa lader det sig dog slet ikke gjøre at være paa een Gang gode Benner med Danskerne og Slesvig-Holstenerne, med mindre Slesvig-Holstenerne først forligde sig med Danskerne, og det kan jo Slesvig-Holstenerne ikke uden at briste midtad, altsaa uden at slaae sig selv ihjel, saa Benflabet blev i det høieste blot den Følelse hos os Danskere, at det at doe var det eneste gode, Slesvig-Holstenerne havde gjort i hele deres Liv. Det er jo nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland, hvorom vi paa Liv og Død

har kæmpet med Slesvig-Holstenerne, og er dets Besejrelse, som maa være Frugten af vor Seier over dem, saa at ligesom Slesvig-Holstenerne, da de tænkte at have seiret, indlemmede Slesvig i det Tyske Rige, saaledes maae Danstjerne, da de virkelig har seiret, indlemme Slesvig som Sønder-Jylland i det Danske Rige, og kan umuelig gjøre den allermindste Indrømmelse til Slesvig-Holstenerne, som maa antages enten at være faldet ved Frederis, Idsted og Fredrikstad, eller at være udvandrede til Nord-Amerika, og at indrømme Holstenerne hvad man nægtede Slesvig-Holstenerne, det var jo selv at skabe nye Slesvig-Holstenerne eller opvække dem fra de Døde, saa hvem der prøvede paa det, kunde umuelig finde sin Styrke enten heelt eller halvt i det danske Følls Kiærlighed!

Saaledes mener jeg da uigiendrivelig at have forsvaret det Ord, hvormed jeg sluttede Aabnings-Talen ved Leire-Festen!

Bestillinger paa „Danstjerne“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Spørdagen d. 9. August. Nr. 33.

Danmarks Priis.

Danmark, min søde,
Betsignede Moder!
Lydt jeg priser Dig,
Stolt jeg nævner Dig
Fæderneland!

Danmark, beiligste
Bang og Bænge!
Luffet af Nord,
og Besterhav,
Af Østersø
Og af Drefund.
(Al! havde, faasandt, vi
Et ordenligt Luffe
Hift Sønder ude!)
Ja! deilig est Du,

Du skømmende Perle
 Paa Havets Flade;
 I de salte Strømme
 Saa frist Du flyder:
 Frist som en Havfru,
 Nys opbuffet
 Af høje Bølger;
 Rødmende sundt
 Af den unge Dag,
 Leger hun listigt
 I Morgensolen,
 Mens Havet er Guld,
 Og Skoven Lovsang.

Ja! Søen det er,
 Som holder dig frist,
 Og den du skylber,
 At end du bevarer
 Dit Hjertes Ungdom,
 Ældgamle Rige!

Derfor hader Du
 Alt det Ferske,
 Flaue og Matte;
 Frist og yndigt,
 Rort og fyndigt

Hvert Ord maa være,
 Som rigtig skal flyde
 Dig let paa Tunge
 Og gaae Dig til Hjerte.

Lad være, det falder
 Lidt brøit imellem
 For franke Dren;
 Lad være, det smager
 En Tyskers Gane
 For meget ad Saltvand; —
 Men gjerne det træffer,
 Hvor det sigter,
 Og Munden staaer Den
 Til Tjeneste godt,
 Som netop faaer sagt
 Sin Hjertens Mening.
 Som tilvante Klæder
 Bedst passe til Kroppen,
 Saa flutter vort gode,
 Gamle Maal
 Sig let og villigt
 Om Dannemænds Tanter.
 Vel kan det ei flyve
 Saa høit som det tykke;

Men hvo høit vil flyve,
 Falder ofte ned;
 Og tit kan man høre
 Af Bondemand's Mund
 Et Ord saa hjerteligt,
 Dybt og deiligt,
 At lede man skal
 I de tykkeste Bøger
 Om saadant et Ord,
 Men intet finde.

Danmark, mit Fødeland!
 Ikke forgjæves
 Dit Navn er Bideslet;
 Thi slet og ret,
 Just som du selv,
 Er Folket, der færdes
 Paa Dine Sletter:
 Jevnt i sin Tale,
 Det kan ei prale,
 Det kan ei flyve
 I Fjeldtopsty,
 Ei bygge og boe
 I Luft-Rasteller,
 Ei bæres og næres
 Af den tomme Luft.

Med hjemmebrygt **Øl**
 Af Malt og Humle
 Det slukker sin Tørst;
 Med Rugens funde,
 Saftige Kjerne,
 Det høilig foragtede
 Sorte Grovbrød,
 Det stiller sin Hunger;
 Lidt Sult til Brødet
 Det og nok lider,
 Foragter ei heller
 I frydeligt Samlag
 Med gæve Grander
 En Slurk af den søde,
 Lislige Mjødbrød,
 Alt til Raade.
 Men om det end holder sig
 Kjont til Jorden,
 Det er dog ei Jordens
 Bundne Træl;
 Thi Aanden kan boe
 I en Klump af Muldjord;
 Og er Marken flet,
 Saa er Spøstredsen viid,
 Og Himmelen aaben
 Til alle Sider.

Med Diet mod Himlen
 Og fast Grund for Foden
 Gaaer Dansten trostlig,
 Trods alle Jetter,
 Sin Heltegang:
 Hvor jevnt og sindigt
 Han fremad strider!
 Men immer fremad!
 Hvor Seiers-Haabet
 Ham lyser af Diet;
 Thi Balhal boer
 I hans Rjæmpebryst.
 Han kommer langsomt,
 Men kommer sikkert,
 Og tungt nedfalder
 Hans tunge Bærge;
 Thi ærlig meent
 Er hvert Slag, han slaaer
 Af Hjertens Grund
 Og med Hænder baade,
 Men anden Slags Strid
 Forstaaer han ikke.

Har vi ei feet det
 I dag og igaar?

Da onde Lidender
 Fortes herind
 Paa Søndevinden,
 Da Bndflabet led:
 At Hegnet var brudt
 Af vor troløse Rabe,
 Og oversømmet
 Af Bildtyffer-Sværme
 Bar Udmarken alt. —

At! hvem skal nu frekke
 Dannemarks Rige?
 Dog ikke disse
 Badmelsklædte
 Træsto-Karle
 Med ludeude Hoved
 Og Plougkjæp i Haand?

Men saae Du saa siden
 De brynielædte
 Heltefarer
 Med Ild i Digt
 Og opret Gang,
 Krystende Bærget
 I barthaarde Ræve,

At stibe sig ind
 Med lystig Sang:
 „For Dannevang
 Nu ville vi døe eller seire!“
 Og det var de samme
 Badmelsklæbte
 Træsto-Karle;
 Kast floi de til Balen
 Og rensede Marken
 Og stilled sig selv
 Som et levende Gjærde
 For Dannemarks Rige.
 Og Holsternes haarde
 Pandestaller
 De maatte istykker,
 Og Holsternes Rygge
 De fik at føle,
 At Fædres Mary
 Bar gaaet i Arv.
 Men da Bore nu saae,
 At de havde Farten,
 Og knap vilde standse
 Før ved Berdens Ende,
 Saa lod de dem rende.
 Sligt lod sig ei Tyssterne
 To Gange sige,

Men rendte hver Een
 Over Stol og Steen,
 Over Smaat og Stort
 Til Rendsborgs Port.

F. S. L.

Danebærens hjemkomst.

(Februar 1851.)

Midt i Vinters Hjerte staaer
 Blomstersmykt vort Hjem,
 Kjærlighedens Barme
 Driver Blomster frem,
 Folkets Jubel, Danebær,
 Ved din Atterkomst
 Er den aldrig visnende
 Evighedens Blomst.

Dannebrog fra hvert et Hus
 Flagger dig imod,
 Dannekvinden kaster
 Roser for din Fod,
 Slynger om din Heltelof
 Laurens grønne Blad,
 Altid Klap af Kvinde-Haand
 Gjorde Kæmpen glad.

Hil dig, „tappre Landsoldat“!

Hele Folkets Ben,

Som vor gamle Udmar

Bandt til os igjen.

Hil Jer, kjætte Hovedsmænd!

Af hver Grad og Stand!

Hil Dig baade først og sidst,

Danmarks Menigmand!

Ehi i Dig er vaagnet op

Af sin lange Døs

Fædres Aand i Norden,

Herlig, mageløs.

Dybt i Hjertet har den Rod,

Derfra først den gaaer

Ud med Kraft i Ræmpe-Arm

„Snaffer ei, men slaaer!“

Maatte snart den Munden naae,

Naae vort Folkeraad!

Maatte snart vor Tale

Svare til vor Daad!

Har Du Armens Lænker sprængt,

Gamle Ræmpe-Aand!

D saa spræng nu ogsaa snart

Folkets Lungebaand!

Lad vort gamle Modersmaal,
 Som er sygnet hen,
 Klinge klart og kraftigt
 Nu blandt os igjen;
 Lad det prøves hvad der er
 Af den ægte Malm,
 Som kan renses gennem Ild,
 Hvad kun Straa og Halm.

Lad os tænke jævnt og frit
 Paa vor egen Viis
 Uden Frygt for Lyffe
 Skolemesters Viis.
 I, som føre Ordet nu
 Iude her hos os,
 Send ham lige Luft igjen
 Al hans Lærdoms Tros!

For de sorte Stoler lad
 Os nu lyse faae,
 Som os klart kan lære
 Livet at forstaae.
 For de døde Bøger lad
 Komme ret i Gang
 Tungen, at den rører sig
 Frit i Ord og Sang.

Helst om hvad der tjener til
 Gamle Danmarks Lær
 Og om hvad vi fik fra
 Fædrene i Arv; —
 Før vi af Bæstedenhed
 Blive smaa som Muus,
 Bør vi vide, hvad vi har
 I vort eget Huus.

Da skal Markens Døds-Drot,
 Liden Bonde graa,
 Bise, han har meer end
 Ræver til at slaae.
 Da skal mangt et kraftigt Ord
 Høres fra „de Smaa“,
 Danste Ord med Ræb og Røer,
 Som vi kan forstaae.

Ofte i saa lavt et Huus
 Aanden drager ind,
 Høit vel Skyen flyver,
 Er kun fuld af Bind.
 Bonden er den sikke Grund,
 Hvorpaa bygges maa
 Nu vort nye danste Taarn,
 Om det fast skal staae.

Al! hvor meget fattes før
 Vi kan synge „Seir!“
 Ikke blot i Marken
 Og i Telt og Leir,
 Men i Danmarks Hovedstad,
 Hvor end Tysken kjæf
 Med sin Pral og Stryden slaaer
 Danste Folt med Stræf.

Men naar engang seiret har
 Ret den danste Sag
 (Og alt Morgenrøden
 Spaaer om klaren Dag),
 Skal det mindes, hvem der slog
 Første Ræmpeslag
 Til at slaffe Dansten Seir,
 Tysken Nederlag.

Det var ei de fine og
 Høitoplyste Folt,
 Som paa Tysken slog ved
 Idsted og ved Stolt;
 Det var Bønderkarle, men
 Af den ægte Rod,
 Som for gamle Danmark der
 Offred Liv og Blod.

Hil Dig, »tappre Landsoldat«!
 Hele Folkets Ven!

Som for Danmarks Bænge
 Hængte Led igjen!

Hil Jer, kjætte Hovedsmænd
 Af hver Grad og Stand,
 O, men hil Dig først og sidst,
 Danmarks Menigmand!

J. S. L.

Nigsdagen.

(1848.)

Træd med Ærefrygt, du danske Mand,
 Ind i Kredsen af de Folkelaarne,
 Mandens Herremænd og Obelsbaarne,
 Førstegroden af det hele Land!

Folket med den stille, dybe Mand,
 Som saa taust omkring sig maatte stæle,
 Er paa eensgang kommet ret til Mæle;
 Hvo har flaaet det for Tungebaand?

Det har hun, den evig unge Mo,
 Skælver, alle Jorderigs Tyranner!
 Thi paa "Friheds" blodigrode Banner
 Staaer med Flammestrift, at I skal døe.

Høit hun svor os til, at aldrig mere
 Skulde Folket gaae i Ledebaand,
 Folket med den dybe, stille Aand
 Kunde meget godt sig selv regiere.

Derfor træd med Ærefrygt herind,
 Det er Folkets Røst, du her skal høre,
 Toner, som forlyste vil dit Dre,
 Og som væge kan dit danske Sind.

En Rigsdagsmand.

Jeg skal tillade mig, som Referent for den til at tage det angaaende Amendementers Stillelse fremsatte Forslag under Derveielse nedsatte Committee, med Hensyn til den i Committeebetænkningens 2den Indstillingspunkt, 1ste Membrum, 2den Passus in fine af Committeeen i Forslag bragte Regel for den Orden, hvori Amendementet, efter Udkastet til den for den nærværende Forsamling vedtagende Forretningsorden bør — bør...

.Flere Stemmer:

Hør! Hør!

Siig, er det mit fiære danske Sprog,
 Som man ind i dette Snorliv tvinger?
 Ellers frit og kraftigt jo det klinger,
 Ikke som en stiv og knudret Bog.

Spørg den gode Mand, som Halsen bral
Midt i sine lange Perioder,
Om han lærte saadant af sin Moder,
Da han Sprogets første Toner dral?

Jeg erklærer, det var aldrig Dans!,
Ei det Sprog, jeg over Alt maa elske,
Jugenting er dette Bluddervælske,
Hverken inden- eller udenlandst.

Hør, min Ven, er dette Folkets Røst,
Gid det aldrig kommet var til Mæle!
Gid det stumt som før sig maatte stjele
Om med Statsgiælds-Sorgen i sit Bryst!

O, mit Modersmaal! hvor er din Klang,
Du, som toned før saa djærvt og fyndigt,
Og i al din Simpelhed saa yndigt
Over Danmarks Sletter løb engang?

Gamle Graastæg! kom og vær min Tølf!
Reis dig fra din Kampesteen paa Tjinge!
Lad en kraftig Røst i Salen klinge,
Som kan vække disse gode Folk!

J. S. L.

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Bog-
lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn.
Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Torsdagen d. 16. August. Nr. 33.

Skjaldelivet i Danmark.

HI.

Jeg tænker tilbage
Pig to Snefe Aar,
Som to Snefe Dage,
Som Dagen igaar,
Da stifted med Skjalven,
Som Ornen paa Halden,
Paa Sletten jeg venlige Ord.

Til Drotten for Skjalde,
Som nu tier tvær,
Et Ord jeg lod falde
Om Skjaldfabets Bærd,
Om Evigheds-Livet,
Om Aanden og Blivet,
Om „Ordet“ som „Gud“ og som „Kjød“!

End ikke udgiæret,
 Bar Gienfvarets Ord,
 Du Hedning har været
 Med Ræmper i Nord,
 Er paa Ridder-Borgen
 I dag og imorgen
 Nu troende Christen tilbunds;

Med Tiden du strider
 Da ordenlig frem,
 Og stædes omsider
 I Nutidens Hjem,
 For her med os andre
 Klaroiet at yandre
 Til Konstens og Bidstabsens Hall!

Lidt Spaadom der næber,
 I dag som igaar,
 Bed Skjaldenes Læber
 I Ungdommens Baar:
 Paa Baar følger Sommer,
 Og efter den kommer
 En Høst enten rig eller arm.

Jeg drog vel fra Norden
 I Pilgrims-Færd,
 Til Karmel og Jordan,
 Og Zion især,
 Men drog over Bølge
 I Ræmpernes Folge,
 Og med alle Åser ombord.

Med dem nu i Lunden,
 Paa Slette og Fjeld,
 Og med Folke-Munden,
 Udfriet fra Hel,
 Til Menneſte-Lytte
 Mig lyster at bygge
 For Kunst og for Bidſkab en Hall;

Men (aldrig opgivet)
 Den hellige Grav,
 Med Lyset og Livet,
 Som opſtod deraf,
 Som ude, ſaa hjemme
 Mig lyster at gjemme
 I Hjertets livſalige Dyb!

I Kirke, paa Tbinge,
 Med Mund og med Pen,
 Mig følge paa Binge
 De Himmelske end,
 Fra Norden og Osten,
 De fiendes paa Kysten,
 Og indbyrdes yppe ei Riv.

Til Mundhæl er blevet
 Den Sætning i Bang:
 Alt er overdrevet
 I Skjaldenes Sang,
 Og selv om min Tale
 I dybeste Dale
 Det samme er Rygtet om Land.

Som Hedning og Christen,
 Man veed ei, hvordan,
 Som Fuglen paa Kvisten
 Og Koltethings-Mand,
 Som Taler og Skriver,
 Bestandig det bliver,
 Om ikke for høit, saa for hødt.

Saa er det med Dansten,
 Lav nok, som man veed,
 Men dog i Staalhandsten
 Saa gloende heed,
 Som alt det „Indtænbte“
 Os Lysterne sendte
 Fra Rolding til Frederikstad!

Ad saadanne Pile,
 Som Skjalden ei naae,
 De Himmelfte smile,
 Og jeg ligesaa,
 Thi alt Uoplevet,
 Skiondt uoverdrevet,
 Uhyre dog synes Godtsfolk.

Hvad født er af Aanden,
 Er Aand allenstund,
 I Binket med Haanden,
 I Smilet om Mund,
 Og klarlig i Ordet
 Saavel under Bordet,
 Som hvor man det løfter i Sky!

Og Aand kan ei glemme,
 Hvor læst den er læst,
 At høit har den hjemme,
 Og rigt er den læst,
 Som Blomster i Enge,
 Trods alt hvad for Penge
 Man kober og sælger paa Jord.

Men skiondt overbrevet
 Det kaldes i Sang,
 Hvad talt er og skrevet
 I Takt af Sang,
 Kun Aand det er givet
 Af Menneske-Livet
 At gribe hvad Talen er værdt.

Alt hvad sig forandrer
 I løbende Aar,
 Hos Skjalden, som vandrer
 Med vingede Aar,
 Er Skiellet og Skionnet,
 Især paa Mandskionnet,
 Paa Daadens og Drommens Kredt.

Min Drom er den samme,
 Mit Dufte ogsaa,
 Med Fyr og med Flamme,
 Trods Haarene graa,
 Kun ei vil for Dromme
 Min Kraft jeg udtomme,
 Det Gierlige noies jeg med.

End er Hyrdelivet
 I deiligste Bang,
 Som det os er givet
 Med Englenes Sang,
 Mig hørt, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens faureste Baar;

I Kirke, paa Tinge,
 I Huus og paa Hav,
 Vil ei jeg fremtvinge
 Det mindste deraf,
 Men kun fordi ingen
 Ved Tvungen faer Tingen,
 Men stufes med Styggen deraf.

Hvad giørligt jeg talder,
 Det prøver jeg paa;
 Trods Graahaarets Alder,
 Hvor Skyen er blaa,
 I Rierligheds Riede
 At leve med Glæde,
 Skiondt Loven har sagt, du skal døe.

Saa nyde med Glæde
 Jo Livet de Smaa,
 I Rierligheds Riede,
 Hvor Himlen er blaa,
 Skiondt Døds Herredømme
 Bed Dag og i Drømme
 Til Gru dem for Dine mon staae.

Si Christne os talde
 Gud-Faders de Smaa,
 Og som vi er Skjalde,
 Er Himmelen blaa,
 Saa leve og tvæde
 Om Livet med Glæde
 Si maae selv med Foden i Grav.

Og er det os givet,
 Og gior vi det fiønt,
 Si for Hyrdelivet
 Er Foraarets Grønt,
 Og Kiærligheds-Prisen
 I Alderdoms-Bisen
 Skal virke som Foraarets Soel!

Det lafter kun Daaren,
 Fordømmer kun Død,
 At ogsaa om Baaren
 Af' moderligt Skjød,
 Med Korn og med Blommer
 Ugræsset optommer,
 Og Stræpperne stryfle især.

Si seent det kun lære,
 Men læres det maa,
 Taalmodig at bære,
 Med Skyerne blaa,
 Med Duggen og Solen,
 Med Ham paa Guldstolen,
 Utal af hver Daare paa Jord.

Ja, er han vor Lærer,
 Den Bedste paa Jord,
 Hvem Himmelen ærer,
 Og Gud kalder stor,
 Vi maae dog vel nøies
 Med saa at oplysies
 I Daarenes Verden som han!

Ja, har vi til Trøster
 Den Aand, som er hans,
 Til Broder og Søster
 Hans Kraft og hans Glæde,
 Vi laa og med Glæde
 Hans Fodspor betræde,
 Med ham dele Ære og Glæde!

End er Kæmpelivet,
 Med Livet i Haand,
 Som det os er givet
 Med Fædrenes Aand,
 Mig kiært, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens kæreste Aar;

I Kirke, paa Thinge,
 I Huns og i Hær,
 Endnu kan jeg svinge
 Det lynende Sværd,
 Men kun dog for Freden
 Og Frihed af Steden
 Jeg drager det nu under De.

For Freden i Leire,
 I Land og paa Hav,
 Jeg haaber at seire,
 Med Foden i Græs,
 Saa Dansten paa Gletten,
 Trods Dvergen og Jetten,
 Kan lykkes og trives i Fred.

Alt Ondt skal oprykkes
 Med Rode engang,
 Men aldrig det lykkes,
 Mens Løgn er i Bang,
 Mens Falskhedens Slange
 I Bugterne mange
 Seilivet om Berden sig snør

Det er kun forgiæves,
 Jaar som ifjor,
 At Hammeren hæves
 I Haanden af Thor,
 Til „Ormen“ at knuse,
 Mens Belgerne bruse,
 Og bundløs er Uhyrets Seng!

Kun grove Rimthuser,
 Som tænter, vi loi,
 Naar Bavnene bluser,
 Hvoraf ei gaaer Reg,
 Thors Hammer med Ære
 Den Biisdom kan lære,
 At hans er den Stærkeres Ret.

Som Tyskerne vrede,
 Bed Frederikstad,
 Det lærde med Lede,
 At styrte paa Rab,
 Saalunde hvert Glavind
 Der løstes med Avind
 Mod Danskheden, springer itu!

Skal Dufstab neddæmpes
 Med Falskhed i Pagt,
 Da maa den bekæmpes
 Med Gudhedens Magt,
 Med Guldhjelmens aaben
 Med Ærligheds Baaben,
 Som trodse al Trolddommens Kunst.

Jeg rider Eysmanke*)
 Ved Nat og ved Dag,
 Udæfter hver Anke
 Paa Frihedens Sag,
 Saalænge ei Haanden
 Gier Oprør mod Aanden,
 Vil frit slaae sin Herre paa Hals!

Ja, toldfri skal være
 Blandt Kæmper i Nord,
 Hvor dybt de end stæere,
 Som Lanter, saa Ord,
 Om alt hvad for Aanden
 Kun er, ei for Haanden,
 I Himmel, hos Hel og paa Jord!

*) Den oldnordiske Daghest Skinfaxe.

Ruu da giv det Falske
 Man fredløst i Nord,
 Da, som de Spedalske,
 I Orken det boer,
 I Menneſte-Lande
 Da feirer det Sande,
 Og fredløst er Gudhedens Magt.

Ja, Skuespil-Livet
 Fra Lofes Udgaard*)
 Ruu dermed er givet
 Et dødeligt Saar,
 Og læges end Saaret,
 I Helte-Studaaret
 Sin Krone dog Ærlighed vandt!

Jeg længe har gysset
 For Frihed's Misbrug,
 Til Livet og Lyset
 Jeg ret kom ihu,
 Med hele Misbrugen,
 Fra Skabelses-Ugen
 Og indtil den yderste Dag!

Uhi Han, som det kunde
 Paa Almagtens Stol,
 Af Had til det Døde
 Ei slukted sin Soel,
 Men ude og inde
 Han lader den skinne
 For Døde og Gode iflæng.

*) Det var nemlig Skuespil-Livet i al sin Kraft og Glans,
 Thor mødte og forgjæves drøges med hos Udgaards-
 Lofe.

Thi ellers i Mørke
 Det Gode gif tabt,
 Og da blev til Dørte
 Det Skionne vanstabt,
 Langt heller den Milde
 Da taale det vilde,
 At Lys blev som Livet misbrugt.

Med Aanden er Livet
 Og Lyset i Løn
 Af Slaberen givet
 Til Menneskens Rion,
 I Ordet som Fuglen,
 (Skiondt tit som Ratuglen)
 Foer Livet og Lyset om Land.

Hvor Frihed ei findes
 For Ord som for Aand,
 Aandslivet bagbindes
 Med Dødbider-Haand,
 Aandslyset udslukkes,
 Og Skiftinger vugges
 I Mørke for Menneske-Born!

Derfor selv Tyranner
 Engang skal forstaae,
 Mod Frihedens Banner
 De intet formaae,
 Paa Aands-Enemærket,
 Hvor Dplysnings-Bærket
 Som Solstin af Gud er frigjort!

Det lærde Tyranner
 Alt fordum i Rom,
 Da Friheds Korsbanner
 Imøde de kom,
 De fik det at flue
 Paa Himmels Bue,
 Med Astenrøds-Straaler til Krands.

Og atter Tyranner
 Skal lære det nu,
 Hvor Friheds Korsbanner
 End kommes ihu,
 Hvor flyvende Fane
 Paa Lovemods Bane
 Er Dannebrog, dalet fra Sky!

I Sælland og Fyen
 Det synges skal da:
 Det stige til Skyen,
 Som daled derfra!
 Der atter sig danner
 Om Friheds Korsbanner
 Da Astenrøds-Straalernes Krands.

Ja, graa er jeg blevet
 Som Skjald under De,
 Som Skjald har jeg levet,
 Som Skjald vil jeg døe,
 Med Aser og Baner,
 Med korsede Daner,
 Med Nordlys og Morgenlands Soel!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trukt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 23. August Nr. 34.

Dansk Oplysning.

V.

Læseren vil paa „Tallet“ see, at der maa have været fire Stykker om dansk Oplysning i de forrige „Danskere“, men da det er noget siden, og jeg veed med mig selv, hvor let man glemmer det ene over det andet, saa vil jeg, efterat have læst de fire Stykker igiennem paany, hvad Læseren ogsaa gierne maatte giøre, om han vilde, prøve med et Par Ord at foelrette (de pæne Foll siger „orientere“) mig selv og ham, for at vi kan see, hvor vi er og hvor vi skal stræbe, om mueligt, at komme hen, før det bliver mørkt.

Det er jo ikke ret langt, vi i de fire Stykker er kommet, da vi bestandig har dreiet os om „Hjertet“ og „Munden“, ligesom naar man gaaer og kyskes, hvad „Læserinden“ nok veed, gjør Fremgangen baade langsom og tvivlsom, saa det synes, man kunde ligesaa godt blevet staaende stille, til man var færdig med det.

Sagen er imidlertid den, at hvor jeg end skal hen, selv til Himmerig, maa jeg altid have Hjertet og Munden med mig, naar jeg skal være i mit Es, og det samme er, om jeg ikke tager meget fejl, Tilfældet med alle ægte Dannemænd og Dannede kvinder, saa det maa blive Grundtrækket i den „Daupte“ Dplysning, at deri gjør vi Ret, ligesom det er Grundtrækket i den „Tyske“ Dplysning, at det skal vi lade være, og slet ikke bryde os om, at vort Hjerte oprører sig imod og vor Mund gaaer i Baglaas ved hvad man byder os som den rene Fornufts hjerteløse, usigelige og selv ubeskrivelige og ubegribelige Dplysning om alle virkelige og alle muelige, deriblandt da ogsaa, i Forbigaaende, om alle guddommelige og menneskelige Ting.

Har jeg nemlig Ret deri, at ordenlig danske Folk, naar de faaer Mod til i deres Tankegang at følge deres eget Hoved, hvad Forherre aabenbar ikke har forbudt og ingen andre kan forbyde os, at da vil de, een Gang for alle, ikke vide af nogen saakaldt Dplysning, der vil knuse deres Hjerte eller stoppe deres Mund, og da allermindst vide noget af den Tyske Dplysning, der vil knuse Hjertet med spidse Penne og stoppe Munden med tykke Boger, har jeg Ret heri, da maa jeg nødvendig finde, det er Hovedsagen at reise og styrke Modet hos alle Dannemænd og Dannede kvinder til at være dem selv og deres Menneskelighed bekendt, og dertil

kan Pennen i en Enkeltmands Haand vel kun bidrage
 meget lidt, men skal dog bidrage sit, ved fra alle Sider
 at pege paa Menneske-Hjertet og Menneske-
 Munden, som noget, der ikke blot ved al „menneske-
 lig“ Oplysning maa tages i omhyggelig Betragtning,
 men hvoraf det ene, nemlig Menneske-Hjertet, er
 al menneskelig Oplysnings Hjemthing, hvor den skal
 bevise sin Rigtighed, og det andet, nemlig Menneske-
 Munden, er det eneste levende Redskab til al menne-
 skelig Oplysnings Meddelelse, saa den saakaldte Op-
 lysning, der tilfødesætter eller ødelægger dette Oplysninge-
 Redskab, har dermed klarlig bevist sin Falskhed.
 Dette er nu, hvad jeg i det Foregaaende har stræbt at
 gjøre, og derhos med Flid peget paa Mennesket selv,
 som Det staar og gaar i denne Verden, og som Det
 indvores og udvores lever, tænker og føler, taler og
 handler hos os selv, og endelig peget paa Rions-For-
 stielien i Menneske-Slægten, som især viser sig deri,
 at Kvinden maa følge sit Hjerte og Manden maa
 staa ved sit Ord, naar det skal være andet med dem
 end Løst og Løgn, altsaa naar de skal vise sig som
 fænde Udtryk af Menneskeligheden.

Alt dette er igrunden saa vitterligt, saa jævnt og
 indlysende, at man skalde tænke, det behøvede knap at
 siges een Gang, endfige to, men kunde dristig foruds-
 sættes, og jeg forudsætter det ogsaa sædvanlig ved alt

hvad jeg taler eller skriver til menneskelig Dplysning, men jo ældre jeg bliver, des klarere seer jeg, at det er just denne menneskelige Børnelærdom, som de fleste Lærere og Tilhørere enten slet ikke har lært at kiende, eller er blevet tvivlraadige om og usikre paa, eller tænker dog, maa blive staaende i en Krog for sig selv uden Indflydelse paa den høiere Dplysning, der ikke kan begynde saa lavt og kun seent nedlade sig saa dybt, at man seer, hvordan den rimer sig med Menneske-Hjertet, som dog er Menneske-Livets Kildespring, og med sund Menneske-Forstand, som er det naturlige Livslys!

Dette er nu, efter min Regning, splittergalt, og gjør, indtil videre, al sund menneskelig Dplysning umuelig, thi hvorpaa kan og skal vi prøve hvad man byder os som Dplysning om alle muelige Ting, uden vi først kiender i det mindste een virkelig Ting og seer efter, om de, der vil oplyse os om Alting, ogsaa kiender den Ting og lader den giælde for hvad den er? Da nu hvad der ligger os nærmest er nemmest at kiende, og enhver unægtelig er sig selv nærmest, ja, da vi aldrig kan lære at kiende andet tilbunds end hvad vi selv er, saa maae vi nødvendig først vide af os selv at siige, blive os selv bevidste, som de Mennesker, vi virkelig er, førend vi kan stionne, om den almindelige, altomfattende Dplysning, de tykke Mestere i

boglig Kunst, eller deres Svende og Drengs byde os, er noget bevendt eller ikke.

Vi maae derfor allerførst bestude os paa, hvad det er, der stiller os fra de Umæleude og gjør os til et ganske eget Slags Væsener, der ikke finder deres Mage paa Jorden, og derfor med Rette arbejde paa at gjøre sig Jorden underdanig og at herse over Dyrene paa Marken, over Fiskene i Havet og Fuglene i Luften, og vove, naar de udæstes, selv Kampen med de frygtelige Kræfter, der aabenbare sig i Stormen, i Havet og Ilden.

Naar vi nu finde, som vi maae, at hvad der hæver os over Fæet og stiller os fra de Umæleude, det er langt meer end noget andet, Rørelserne i vort Hjerte og Ordet i vor Mund, med det mageløs inderlige og deilige Forhold, som begge Dele kan stabe imellem os, som Medmennesker i det hele, og som Koltefærd, Ægtefæller, Forældre og Børn, Sydsfende og gode Venner og Veninder i Særdeleshed, da gjør vi med Rette det Krav til hvad der vil giælde for almindelig Dplysning, at denne vor virkelige Menneskelighed ei alene maa forudsættes som en afgjort Sag, men maa være den egentlige Gienstand for Dplysningen, da hvad der skal være Dplysning for os, fremfor alt maa være Dplysning om os, saa at naar Folk, som kalder sig vore Medmennesker, vil sælge

os for Oplysning, enten at vor menneskelige Bevidsthed er et Blændværk, eller at Mennesket dog, saavel som alt det Umælede, skal lade sig forklare af og rette sig efter Løve, der hørt en stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv-Modsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Mærke til, at de Stabninger, som byde os sligt, derved fralægge sig selv Menneskeligheden, og maatte derfor, om deres Oplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være Guder.

Nu er det imidlertid os alle vitterligt, og høist mærkværdigt, at den eneste Menneske-Søn, som, efter troværdige Bidnesbryd, baade udgav sig for at være Gud igunden, og beviste det med en Række af Tegns og underlige Gierninger, der aabenbar udfrøvede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Berdens og Menneskets Stabelse, han, Jesus Christus, bevidnede ikke blot, at Menneske-Livet var et sandt Speil for Guddoms-Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske-Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Oplysning i de jævne og tydeligste Ord paa Menneske-Tungen, og ved at erklære Menneskets Frelse fra Døden til det evige Liv for sit guddommelige Værende paa Jorden, derved gjorde han vor menneskelige Bevidsthed til

Midten i hele sin Oplysning, hvorom den straalende dreier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneske-Liv i det nærværende Dieblif, da har vi Balget imellem at troe ham, der har givet mageløse Beviser paa sin Troværdighed, og som bygger paa vor egen menneskelige Bevidsthed, eller at troe de vise Mestere, som slet ingen Beviser kan give os paa deres guddommelige Troværdighed, men som ved at modsigge og, saavidt mueligt, nedbryde vor menneskelige Bevidsthed, stræbe at berøve os baade det Hjerte, hvormed vi skulde troe, og det faste Ord, hvormed vi skulde betiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede saavel Læseren som Læserinden lægge vel Mærke til, at det er ingenlunde, som man sædvanlig snatter, blot Vorherre Christus og hans Tjenre, der forlanger Tro af os, thi den forlanger alle de vise eller uvise Mestere, som vil oplyse os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, skiondt de gierne, saavidt som mueligt, tager dem iagt for at bruge det Ord, og paastaer, at alt hvad de vil have os til at bifalde og sværge og leve og døe paa, det kan de soleklart bevise, om ikke just for os, saa dog for dem selv og for alle deres gode Benner, som har den fornødne Kundskab og Forstand og er enige med dem; thi at troe er hverken meer eller mindre end at føle sig fittet paa

Sandheden af noget, man ikke selv begriber eller kan bevise, og naar vi derfor antager, at de saakaldte soleklare Beviser enten for Solens Stædighed eller Bjergenes Evighed eller for Himmelenes grændseløse Løstighed, er soleklare for de vise Mestere, skjøndt de er bælgsørte for os, da er det en Tro, og hvis ikke de vise Mænd soleklart har beviist os deres Guddommelighed, en aldeles ugrundet og usvarlig Dvertro, da vi aabenbar skal lade staa ved sit Bærd, altsaa hverken benægte eller bekræfte, hvad vi hverken selv kan begribe eller har gyldige Grunde til at troe. Ordsproget siger derfor ogsaa meget rigtig: tro alle vel, men dig selv bedst! thi ligesom vi aldrig kan lade os snakke af med hvad vi selv har seet med vore Øine og hørt med vore Øren, saaledes maae vi heller aldrig troe noget paa andres Ord, som aabenbar strider imod vor egen Bevidsthed, som er for os det sikreste under Solen. Selv derfor, naar vi ikke kan behvemme os til at troe Christus i hvad han siger om de himmelske Ting, saa skalde vi dog troe ham i hvad han siger os om de jordiske Ting, da det stemmer aldeles overeens med vor egen Bevidsthed, og vogte os vel for at troe dem om de guddommelige og himmelske Ting, der aabenbar lyver eller vaaser, naar de taler om de menneskelige og jordiske Ting, som vi af vor egen Bevidsthed og Erfaring kiende.

Ligesom vi derfor umuelig kan lade os astrætte, enten at Mennesket er den ypperste Stabning, vi kiender, eller at al menneskelig Oplysning skal gaae ud fra Mennesket og bestandig vende tilbage til Mennesket, og dreie sig om, hvad der kan giøre et Menneske klogt paa sig selv og sit Liv og paa hvad der kan forlænge eller forkorte, forbitte eller forsøde det, saaledes maae vi ogsaa staae fast paa, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk.

Ja, Læserinden leer nok saa smaat, og tænker, jeg vil giøre Løier midt i denne meget alvorlige Betragtning, men det er dog virkelig mit ramme Alvor, at hvor umueligt det end er at giøre nogen forsvarlig Indvending mod den indlysende Sandhed, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk, saa er det dog en Sætning, vi maae sætte os meget klarere ind i og staae meget fastere paa end hidtil, hvis vi skal blive rigtig oplyste Mennesker, der ikke for nogen Priis, endfige da for Skældsord, lader os forgjøre af de tykke Herremestere til noget andet, der er ingen af Delene, men hører, som det saakaldte rene Fornuft-Menneske, i alle Maader til Hverken-Risnnet og til Intet-Risnnet, skal søges allevegne men er ingensteds at finde, skal arbeides paa af alle Kræfter, men kan først blive færdig ved den evige

Død, der tilgavns stiller Sjæl og Legeme ad og befrier den rene Fornuft fra det kiedsommelige Liv, der ved sin Bægt og Barme og Bevægelighed bestandig forstyrrer den i sig selv fordybede rene Intelligenses filosofiske Kiolighed, formindsker den Kilde, som er den rene Klarheds Kilde, og hindrer den fri Bevægelse i det grændseløse Rum eller den rene Uendelighed, som er den eneste rette Gubdommelighed.

Ja, der har fra Arildstid været endeel Banstablinger i Verden, der forsaavidt lignede Mennesker, at de havde Næsen mellem begge Dinene, men som paa den ene Side havde saameget kvindagtigt og paa den anden Side saameget mandagtigt ved sig, at man ikke vidste, hvilket der var mest af, men saae godt, de var meget daarligere end selv de daarligste virkelige Mænd og Kvinder; men i vore saakaldte oplyste Tider, og kiendeligt i det store hoitoplyste Tyskland, er der endeel Banstablinger, der seer ganske menneskelig ud, og staaer selv i den Jubildning, at de ikke blot er Mennesker, men er de eneste rette, fornuftige og oplyste Mennesker, men som dog viser sig at være indvendig fuldstændige Banstablinger, der vil hæve sig baade over Riens-Forskiellen mellem Mand og Kvinde og over alt hvad de kalder det eensidige, indskrænkede, lidenstabelige, dyriste, sandfelige, der i Hverdags-Livet hænger ved alle Mandfolk og

Kvindfolk, vil hæve sig over al Forkiærlighed til
 Kone og Børn, Forældre og Fæderneland, Sydflende
 og Benner, Koll og Stammer og Tungemaal, ja, vil
 i det nærværende Dieblif hæve sig baade over Fortid og
 Fremtid, over Tid og Rum, over Lys og Mørke, over
 Liv og Død, over Sandhed og Løgn, med hele den
 deraf i deres Dine gruelig indskrænkede, trælbandne og
 forstyrrede menneskelige Tilværelse!

See, naar gode Dannemænd og Dannede kvinder hører
 saadan høitragende Snak paa et Bluddervælf, som de
 knap forstaaer det halve af, da svimler det jo vist nok
 for dem, ligesom naar man stod oppe ved Spiret af det
 høie Kirketaarn paa Christianshavn, og hørde saa en
 Stemme fra Luften sige: bedre op endnu! ovenpaa
 Kuglen og kun med Laa-Spidseu paa den, om du
 vil vide, hvor høit et Menneske kan stige, og hvor
 vidt han selv herneuden kan gjøre sig uafhængig af
 det Jordiske og frigjøre sit Menneske-Begreb fra alt det
 Lange og Trykkende, fra alle Tilfældigheder og fremmede
 Tilfætninger! Det har derfor heller ingen Nød, at
 danske Mænd og Kvinder skulde føle mere Lyft til Luft-
 springet i Lanterne efter en splinterny Menneskehed, der
 slet ikke ligner den virkelige paa Jorden, end de har til
 at staae paa fornævnte Kugle med Laa-Spidseu, men
 hvad derimod let kan hændes dem, især i Dyparten, det
 er, at de, for at blive i Lignelsen, vel stynder dem

beller at gaae lidt længere ned end de var, for at staae sikkert, men tager dog en stor Forundring med sig over de himmelfste eller allerhelvedes Karle, som slet ikke bliver svimle, men synes at kunne spadserere i Luften ligesaa magelig, som Mænd og Kvinder med hinanden under Armen kan gaae paa den jævne Jord, thi den store Forundring steg, desværre, hos os til en grændseløs Urefrygt for hvad man kaldte den rene Fornuft eller Intelligenfen, saa at naar vi desuagtet fulgte vor naturlige Drift til at leve som vi kunde og stræbde efter hvad vi kaldte gode Dage, da foragtede vi selv det Liv, vi levede til Hverdagsbrug, medens vi til Stads enten stræbde at føre eller priste dog høilig et Slin=Liv og Stygge=Liv efter Fornuften, grebet af Luften, uden Rierlighed eller Had, uden Frygt eller Haab, uden Sorg eller Glæde, som det vel for os uopnaaelige, men dog just derfor guddommelige Ideal af et reent Fornuft-Væsens Liv!

Dette er os nu aabenbar til ubodelig Skade, thi et Liv, man selv foragter, bliver daglig foragteligere, og et Liv, som man ikke selv deler, men kun priser med Munden og Pennen, bliver os, selv naar det er det rigeste og fyldigste Menneffe=Liv, som Jesu Christi Liv paa Jorden, daglig tommere, saa at om Luftspringernes og Luftseilernes Liv, som vi Danskere nu engang ikke kan eller vil dele, var aldrig saa høit og

guddommeligt, saa maatte vi dog, naar vi ikke vil være noget flettere, noies med at være Mandfolk og Kvindfolk, som de fødes og trives paa Sletten, altsaa Dannemænd og Dannede kvinder, og kun stræbe at gjøre den ædleste og bedste Brug, vi kan, af vort Liv og vort Land, af de Evner, Gud har givet os, de Indtryk, det Store, det Gode og det Sande gjør paa os, og den Tankegang og det Tungemaal, der falde os naturlige.

At vi maae dette, maae lære at høiagte hvad vi naturlig elste og at bruge det saa godt som mueligt ved det naturlige Lys, som udspringer til alle Sider af et kærsligt og virksomt Menneſte-Liv, og klarer sig vidunderlig i det aabenbarede Lys, at vi maae det, naar vi ſkal komme til og blive ved at leve lykkelig med hinanden i vore Huſe og i vort lille, deilige Fæderneland, der ret aabenbar baade kræver og lønner vor Kærslighed, det er indlysende, og naar vi desuagtet tøve med at gjøre det, da kommer det for Størstedelen af, at hvad Munkene har begyndt, og aandløſe Præſter vedligeholdt, det har de ſelvkløge, luftige Biſkmænd fuldendt, ved at forepræte os en ſaa dyb Foragt for vor Menneſte-Natur og for vor timelige Lykke, at vi for det meſte virkelig har ladet os indbilde, at de ſlet ikke lod ſig forlige med den høiere Anſtueſe af Livet, og maatte derfor, hvad man ſaa end fulgte og gjorde,

omhyggelig i Tænkterne stilles derfra som noget last og syndigt, vi i grunden slet ikke kunde være befændt.

Medens det nu er begribeligt nok, at man i Pavedømmets Mørke kunde indbilde sig, baade at der kunde blive store Helgene af de værste Djævale-Anger, og at hvad der gjorde os timelig ulykkelige maatte nødvendig gøre os evig salige, og at aandelose Bibel-Ryttere kunne ride i det samme Traadd, det er ikke endda saa forunderligt, men at de selvkløge Biskøpmænd, for hvem der er hverken Gud eller Djævel, og for hvem den saakaldte Natur er alt, og som hverken har noget Helvede at trøe, eller noget Himmerig at løfte med, at de endnu tør blive ved at bagtale Menneske-Naturen og sparke til Menneske-Lyften, og at ikke alle virkelige Mandfolk og Kvindfolk leer dem ud, som de største Narre under Solen, istedenfor med „Frygt og Bæven“ at tilbede Natur-Aanden og den rene Fornuft i dem, og bringe dem Menneske-Naturen og Menneske-Lyften til et blodigt Offer, det er saa ubegribeligt som den groveste Overtro, thi hvorledes kan dog for menneskelige Bine og for den menneskelige Følelse al Berdens Mathematik og Algebra, med alle de Kunststykker, dermed kan gøres, opvæie den mindste Gnist af Menneske-Liv og det mindste Gran af Menneske-Lyfte? hvordan kan ordenlige Mandfolk og Kvindfolk lade sig

indbilde, at det aabenbar Umenneskelige er den høiere Menneskelighed, at "Ja og Nei" om eet og det samme labor sig i den rene Fornufts Berden prægtig forlige, men at desuagtet skal et Nei af den rene Fornufts Præster tilintetgiøre baade Christendommens og den menneskelige Bevidstheds Ja!

Har derfor Dannemænd og Dannede kvinder saa dyb en Menneske-Følelse og saa fundt et Menneske-Die, som jeg tiltroer dem, da maae de dog vist ogsaa snart faae Mod til at troe deres eget Hjerte og deres egne Dine meget bedre end baade de tykke Professorer og alle Hjemtyskerne, saa det bliver deres faste urokkelige Grund-Sætning, at Menneske-Livet, som det naturlig findes hos Dannede kvinder og udspringer fra hende, og som det naturlig udvikler sig i Dannemændens Levnetløb, det er det høieste Menneske-Liv i vor Deel af Berden, og at hvordan det kan blive saa lykkeligt som muligt, først her og siden hidsig, det er det store Spørgsmaal, som alle de, der vil oplyse os enten paa Borherres eller paa deres egne Begre, maa stræbe at besvare os saa jævnt og tydeligt, saa mildt og kiærligt, som det er dem mueligt, da vi er jævne Folk, der ikke til Hverdagsbrug kan taale meget Hovedbrud og er omhjertede Folk, der let bliver enten modfaldne eller dulhærdede, naar man vil tage os med en Trumf eller forlanger Umueligheder af os.

Jeg veed det jo nok, at baare de blinde Beiledere og selv de, der ellers aldrig bruger Bibelen eller bryder sig om Christendommen, vil sige, det er ubibelsk og uchristeligt, ja rædsom hedensk og barbarisk, at lægge saadan en Bægt paa den fordærvede Menneſte-Natur og sætte saadan en Priis paa timelig Lykke og flygtig Glæde, men dertil vil jeg her kun svare, at er vor Menneſte-Natur fordærvet, saa er Lyfternes og alle vore selvgjorte, storagtige Læremestres Natur det vel ikke mindre, og Forstanden vel ikke sikkrere end Følelsen for at være kiødelig, og at faalænge vi seer de saakaldte oplyste Christne og rene Fornuft-Bæfener følge deres Lyfter og løbe efter hvad de kalder timelig Lykke og gribe efter de allerflygtigste Glæder, da er det i det mindste ikke af dem, vi kan lære at fornægte os selv, og endelig, at skal vi fornægte os selv, som umuelig kan stee uden af Kiærlighed til noget Høiere end vi selv er, da maa vi faae en ganske anden Dplysning end deres, der med Rod vil oprykke al virkelig Kiærlighed hos os, og da maa man lære os at kiende noget Høiere, der virkelig er elst-værdigt, og det i langt høiere Grad end noget af det vi naturlig stænte vor Forkiærlighed, fort sagt, da maa Dplysningen netop være det modsatte af den, der hidtil undraabes for den eneste, forde Krig med det Bedste i os og bød os til Erstatning kun det Koldeste, Lømmeste og Modbydeligste, vi kan tænke os. Og endelig: J, som aabenbar selv ikke troer hvad Christus har sagt om de jordiske Ting, vil J maaskee lære os baade at troe og forstaae hvad han har sagt om de Himmelske?

Samlet og udgivet af R. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danifkren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 30. August. Nr. 35.

Til Danmarks Lysalf.

Sover du? hvor kan du sove,
Danmarks Lysalf, barnelæbt!
Riget staaer endnu i sove,
Tungen er i Baande stæbt,
Sønder-Jylland sukker end
Efter Danskens fuldtro Ben,
Hele Danmark sukker!

Faa kun veed det, hvad dem stader,
Laaget her er Livets Speil,
Hvad man sang paa vore Gader,
Alle føle dog, slog feil,
Som det lød i Skjaldefang,
Fri og frelst er Danevang
Endnu ingenlunde.

Sandt er hvad man sang og sjunger
 Om det danske Heltemod,
 Viist har vore Løve-Unger,
 Meer end brøle de forstod,
 Glade-Ilden i vor Slov
 Slukket efter danske Lov
 De med Løveblodet!

Ja, det rygtes skal paa Jorden,
 Danehærens Heltebaad
 Maatte frelst det hele Norden,
 Havde vi som Daad havt Raad,
 Men hvor Raadet farer vildt,
 Daaden synes meer end spildt,
 Bissen Laurbær-Kransen!

Tyffen, det er haardt at døie,
 Herster end igrunden her,
 Spyttet fræt os i vort Die,
 Spotter med vor Herrefærd,
 Tyffens Fod, med Naal ved Naal,
 Træder paa vort Tungemaal,
 Tramper paa vort Hierte!

Sover du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barnelæbt!
 Riget staaer endnu ivove,
 Tungen er i Baande stædt!
 Hvis ei brat du vaagner op,
 Snart vil en forvoven Krop
 Kvæle dig i Buggen.

Alting er i Bilderede,
 Ingen Regning holder Stil,
 Seieren paa Jdsted=Hede
 Som i Søve kun vi fik,
 Før og efter, hip som hap,
 Alle Tosseraad omkap,
 Dansken under Bordet!

Alle andre, det er Tingen,
 Benner har paa „Kvisten grøn“,
 Men den danske Sag har ingen;
 Uden, Lille! dig iløn!
 Tungen er, som Hjertet, blød,
 Rinden baade bleg og rød,
 Hænderne i Skibdet!

Baagn da op, vor Hjælperlille,
 Kom til os i Himlens Navn!
 Lad dit Gulduhr for os spille
 Midt i Kongens Ridsbyhavn!
 Lad os føle: rosenrødt
 Er det Danske, mildt og sødt,
 Elsteligst at nævne!

Sødt du smiler i din Bugge,
 Giennem klare Dienlaag
 Seer det ud paa dine Glugge,
 Som om du kun uglesov,
 Legeb med os alle Tit,
 Bilde os kun pine lidt,
 Kiærlig overraske!

Ja, det er din gamle Bane,
 Skielmsk du var fra Hedenold,
 Spilled paa din Volgebane
 Med vor Sorg og Glæde Bold,
 Havde dog os ei til Spot,
 Meende det igrunden godt,
 Ryste naar det flemde!

Ei du lader os i Stille,
 Det er Skjalden sikker paa,
 Men, for ret vi troer dig ikke,
 Nut er du, kan jeg forstaae,
 Tænter: lad de kloge Høns
 (Jean de France Eyslerføns)
 Gøre først i Nelder!

Med var du ved Jdsted-Slaget,
 Men kun som „incognito“,
 Svøbt i Dannebrog-Slaget,
 Som en Flig af Folketro,
 Hverken det, ei heller du
 Rommet blev engang ihu,
 Nævnet i „Rapporten“.

Derfor ved Minister-Krisen
 Lav du stille som en Mur,
 Læser kun Adres-Listen,
 Ligger som en Lur paa Lur,
 Benter paa, i Rindingshav
 Man dog mindes skal dit Navn,
 Mærke paa din Stjerne!

Ja, jeg seer, i denne Sommer
 (Juli-Maaned er forbi)
 Før du kaldes, ei du kommer,
 Der er Rim og Mening i,
 Derfor hør vort Kald! kom hid!
 Det er paa den høie Tid,
 Fanden er paa Færde!

Har jeg kun en enkelt Stemme,
 Her, som i vort Folkething,
 Hjertet dog, hvor den har hjemme,
 Slaaer i Taktens triindtomkring,
 Og, trods alle floge Dyr,
 Hvem der er af Himmelbyrd,
 Seer især paa Hjertet!

Kom ihu, at Folke-Munden
 Er hos hver en Daneskjald,
 Saa min Stemme er igrunden
 Folkets Stemme, Røst og Kald!
 Folkets Tro, om nok saa svag,
 Er dog, at den danske Sag
 Med dig staaer og falder.

Længe jo for Folkets Die
 Himlen har man revet ned,
 Om det Dybe og det Høie
 Ingen har sagt dem Bæfted,
 Saa af Troen i vort Land
 Selv det mindste Solegran
 Er et stort Vidunder.

Folkets Tro i Hjerte-Krogen
 Er, at før end Himlen faldt,
 Daled til os Dannebrogen,
 Med en Nødhjelp, naar det gjaldt,
 Har lidt himmelft hos sig giemt,
 Der, om Navnet end er glemt,
 Ligner Holger-Danske!

Smaat er det med Folkets Tro,
 Haabet er derefter,
 Men det mindste Frø kan groe,
 Naar det kun har Kræfter,
 Og det blev en afgjort Sag,
 Fremfor alt ved Idsted-Slag,
 Kraft er her i Bunden.

Derfor af det lille Fro
 Kan et Træ opelstes,
 Til at grønnes under De,
 Trods de Pluddervælfes,
 Himlens Fugle i dets Top
 Lysen da for Folket op:
 Med falbt Himlen ikke!

Spring da ud af Dannebroge!
 Flyv, du har jo Binger, hid!
 Hør ved vore Dienlaage,
 Som man purre op med Bid!
 Blæs ad alt hvad ei er Danskt!
 Leer det sig end nok saa spanskt,
 Det paa Næsen dratter.

Giv os med din lille Binge
 Run et Drefigen godt,
 Saa det kan for Dret ringe
 Timelangt, men ganske smaat:
 Er I gale, Dannemænd!
 Vil I pibstes op igien
 Brat med Brænde-Nelber?

Lad os vifte over Jøse
 Ret et kieligt Aandepufft!
 Det er hvad den tyffe Nisse
 Frygter og behøver just,
 Han har gjort os Hov'det hedt
 Saa af Angest vi har fvedt
 For hans røde Hue.

Slaae saa dine Straale-Ringer
 Rundt om vore Kvinders Barm!
 Kun naar Straaler dem indringer,
 Border deres Tone varm,
 Faaer, trods al den tyffe Luft,
 Deres Nys den rette Duft,
 Liffig som det Danste.

Kun ved Nys af Dannedvinden
 Dannemanden vaagner mild,
 Ryster Blegvidt-Stov af Rinden,
 Og staaer op med Mod og Ild,
 Sætter Priis paa Danevang,
 Drifter Bin af Skjaldens Sang,
 Taler høit derefter!

Sovet du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barnegod!
 Riget staaer endnu i rove,
 Skiondt gienløst med Helteblod,
 Og paa ingen Plet af Jord
 Gjør saa godt et lille Ord
 Med en Engle-Stemme.

Kom, o kom, mens Livet hænger
 End i os paa Gravens Bredd!
 Toges, om du tøver længer,
 Maa det vist i Graven med,
 Og ved Livets Flod et Siv
 Er det danske Folkeliv,
 Elskeligt paa Jorden!

Ja, et Glimt af Paradiset
 Har det danske Hjerterørt,
 Kun Ustyldigheds-Forklaret
 Gjør det danske Hoved ørt,
 Thi den Fred og Fryd i Mag,
 Vi os søfter Nat og Dag,
 Findes kun i Eden!

Men naar du os mildt omsvæver,
 Danmarks Lysalf, barnegod!
 Hjertet i et Sul sig hæver,
 Som et Siv ved Livets Flod,
 Og fra Himlen drypper ned
 Aftendugg med Fryd og Fred,
 Aftendugg fra Eden!

Det forsøder al Umage,
 Dækker Brøst med Blomsterflor,
 Stille Nætter, saure Dage
 Times os da flest paa Jord,
 Barme Kys og søde Smil
 Bore da som Ell og Piiil
 Her i deiligst Bænge!

Kom da hid, som du var kaldet
 Af det hele Folkeraad!
 Viis, at var end Himlen faldet,
 Guld endnu er Freias Graad,
 Danmark har en himmelft Aand,
 Barmklædt i Rosenbaand,
 Deilig alle Dage!

Hør det, Danmarks Hjælperlille!
 Slaae dog op de Slugger smaa!
 See, det tegner sig kun ilde
 For vor Mark ved Bølgen blaa!
 Bær dig ad, som helst du vil,
 Naar din Hjælp kun godt slaaer til,
 Som en Holger-Dauske!

Barfalgildet.

I denne Aftenstund vi her er mødt,
 Alt efter gammel Skik og Orden.
 Det lille Menneſte, som nys blev født,
 Velkommen ønske vi paa Jorden:
 Du seer dig sagtens lidt forundret om,
 Kan ei begribe ret, hvorhen du kom:

I Moders Arm

Du hviler varm,

En Verdensborger er du worden.

See! her er Huset, hvor du nu skal boe
 Din hele Verden er en Stue.
 Man holder af dig her, det kan du troe,
 Og fremfor Alle Husets Frue.

Men over Huset er den Himmel blaa,
 Med alle Nattens klare Stjerner paa,
 Som minder om
 Hvorfra du kom,
 Den skal du siden faae at skue.

Dg hvis du lover os at blive her
 Dg ei igien vil os forlade,
 Da skal du see, hvordan de høie Træer
 Til Sommer staae med grønne Blade;
 Da skal du see herud paa Bølgen blaa,
 Paa Seilerne, som gjennem Sundet gaae,
 Dg Synet af
 Det stolte Hav .
 Dit Sind forfriskende skal bade.

Hvi drog du og herhid saa seent mod Juul
 Dg kom her til de mørke Dage?
 Nu er her ei saa meget som en Fugl,
 Der med sin Sang kan dig behage;
 Men hi til Sommertiden blot, som sagt,
 Naar Eggen springer ud i al sin Pragt,
 Da kommer nok
 Den hele Flok,
 Fra fjerne Lande hjem de drage.

Engang i Tiden, naar du bliver stor,
 Da vil du først formaae at sande,
 At du paa hele denne vide Jord
 Traf paa det skønneste af Lande;
 Naar Tonerne, som nu dit Øre naae,
 Først eengang ret igjennem Sjælen gaae,
 Du visseelig
 Vil knytte dig
 For evig fast til disse Strande.

Og Synet af hiint høie Fyrsteflot,
 Som kaster ned paa os sin Skygge,
 Skal minde dig om Trostlab mod din Drot,
 I Ly af Hvem vi boe saa trygge.
 Høitideligt vi tage dig i Tæd:
 Hvis Tydskten bryde vil vort Hegn og Led,
 Viis ham paa Bei!
 Og lad ham ei
 Vort gamle Dannevirke ryste!

J. S. L.

Frugthandlersten.

Der har hun nu siddet fra Aar til Aar,
 I Solfin, i Regn og i Slud,
 Og Binden har bleget den Gamles Haar,
 Og Solen har brændt hendes Hud.

Der har hun nu siddet og solgt sin Frugt,
 — Ja! Ingen kan huske, hvorlænge —
 Og faaet saa moisomt med Dagene Bugt,
 For at tjene det Par Skillings Penge!

Der har hun nu siddet paa Steentrappens Trin,
 Den gamle, alvorlige Kvinde,
 Til Tiden har præget i Stenen ind
 Et tydeligt Spor af hende.

Hver Morgen hun lister sig ud af sit Skur,
 Naar Dagens Lys hende vækker,
 Og tager sin Plads ved den gamle Muur,
 Hvortil hendes Berden rækker.

Derude paa Beien vel Nutiden gaaer,
 Men af! af dens Higen og Færden
 Kun saare Lidet den Gamle forstaaer,
 Hun er nu en Fremmed i Berden.

Hun har jo forlængst hverken Slægt eller Ven,
 Som glædeløs Alder forsøder,
 Og Diet, hvor end hun vender det hen,
 Kun fremmede Ansigter møder.

Hvi blev du tilbage, du eenlige Træ!
 Dengang de Sloven mon fælde?
 Nu staaer du paa vildene Mark uden Læ,
 Og visner og dør af Elde.

Hvortlænge skal du vel der endnu
 Paa Evigheds Tærstel vente?
 Du bier med from og hengiven Du,
 Til Herrens Engle dig hente.

O, kom dog lidt snart, befriende Død!
 Men tag lidt varligt paa hende!
 Og læg hende blidt i Abrahams Skjød,
 Den gamle, skrøbelige Kvinde!

Og naar du da selv ei sidder der meer,
 Men Sporet i Stenen lun findes,
 Vil En dog, naar Pladsen han ledig seer,
 Den gamle Frugtstene mindes.

F. S. L.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovén.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Søndagen d. 6. Septbr. Nr. 36.

De store Kloder og de smaa Mennesker.

„Det er ikke alt godt hvad stort er“, det er et sandt Ordsprog, der vist nok ikke beviser, hvad det heller ikke siger, at alt smaat er godt, men kan og skal dog trøste ikke blot vore Kollinger, men alle Danne-mænd og Dannedvinder, naar de tykke Bindmagere og deres Eftersnalttere begynder at regne op for dem, hvor-mange tusindgange tusind og titusindgange titusind og milliongang Millioner Mile den Deel af Verden, de har seet i Luften, er større end hvad enten Keiser Augus-tus kaldte hele Verden eller hvad vi Muldvarper endnu kalder saa, og dernæst, hvorlidt dog selv den lustige Deel af Verden, de kiender, er imod alt det, de ikke kiender: det „hele Universum“ det er hele det Hele, og slaaer saa en fæl Latter op over den tossebe Storagtighed og Stodder-Hovmod, det skal være af et Menneske-Barn, en lille Jordunge, at bilde sig ind, han er noget Stort, et Guds Barn, en Halvgud, Herre over

Jorden og Arving til Himlen, han, som dog er en Ubetydelighed mod det mindste nye opstillede Bjerg, ei blot i Maanen, men selv paa Jorden, mens hele Jorden, med samt sine evige Bjerge, er igien kun som et Muldvarpe-Stub mellem de utallige, tilbels uhyre Kloder, som snæve i Luften, og de allesammen kun vort Diesjns lille Deel af den grændseløse Storhed, hvori vi som Maditer og Nider maae beundre og tilbede den store Uendelighed og den ubegribelige Evighed, som man i gamle Dage har kaldt Gud og Børherre, og som man endnu gierne kan kalde saa, naar man kan huske, at det er, ligesom vi endnu siger at Solen staaer op og gaaer ned, skiondt vi veed, at den rører sig ikke af Pletten, saa dens Dvgang og Nedgang er et vel for Menneske-Diet uundgaaeligt Blændværk, og en for Menneske-Munden uundgaaelig Løgn, men dog et Blændværk, som maa forsvinde ved den mindste topernikaste Dplysning, og er en rædsom Dvertro at antage for andet end et Blændværk, som man kan læse bag i alle de bedste Almanacker.

Vist nok er der et godt Puds, man kan spille de Godtfolk, der er saa forstrækkelig kloge paa „Himlens Lob“, at de kan see for deres Dine af Jord, at der ingen Himmel er til, og er snart bedre hjemme i Maanen end paa Jorden, der er et godt Puds, man kan spille dem, naar man har dem ved Haanden og kan

faae dem til at snalle Danst, for saa kan man gjøre sig lidt dummere end man er og sige: nu da, det var jo loerligt nok, om alle Folt lige siden Verdens Begyndelse skulde seet saa mærkelig feil, at Solen aldrig en eneste Morgen var staaet op og aldrig en eneste Aften gaaet ned, men at det var altsammen kun Glogleri og Blændværk, hvorved de var fordoemte til den grueligste Dvertro baade under og over Solen, og kunde umuelig undgaae den, førend der stod et nyt Lys op i Hølen og fordunklede Solen, og jeg maa ærlig tilstaae, at det gaaer over min Forstand; men naar det, som J siger, kan ikke være anderledes, saa faaer jeg jo at finde mig i det, og vil kun gjøre et lille Spørgsmaal om, hvordan dog den Kopernikus eller hvad han hedde, kunde faae at see, at alle andre Folt havde seet feil, og hvordan vi kan komme til at see, at han alene faae ret? om han kansee var anderledes stabt end vi, eller om han ogsaa hittede paa noget at see med, som var sikkrere end de Dine, vi har i Hovedet, eller om det kun var saadan en Aabenbaring, han sagde, han havde faaet? Jeg har jo nok hørt, at J høilærde Folt skal have seet i jere Rikkerter, baade at Kopernikus faae ret, og at der er ingen Himmel, ingen Engle o. s. v.; men Rikkerterne kan dog vel ikke see selv, og om de kunde og sagde jer, hvad de havde seet, saa kunde de jo ligesaavel have seet feil, som alle Folt, og dersom

det er jer selv, der har seet alle de urimelige Ting igiennem Rifterterne, hvad saae I da med? Var det med ligesaadanne Dine som vores, da siger I jo selv, at dem kan man ikke troe, de har allesammen seet feil ligesaa Berdens Begyndelse, og var det med anderledes Dine, hvad Sikkerhed kan I da give os for, at de er bedre at troe end vore egne Dine? Det er nemlig unægteligt, at enten maa man, hvor Talen er om at see, som alle Folk seer, der har Dine i Hovedet, troe sine egne Dine eller troe blindt, og skal vi nu troe jer blindt om hvad I ligesaa lidt som vi kan tage og føle paa med Hænderne, da maae vi i det mindste have nogen Sikkerhed for, at I ikke troer blindt paa hvad der seer eller ikke seer i Synskredsen, for ellers blev jo her soleklart Blinde de Blindes Veiledere!

Men skøndt dette "med Dinene" er et ustyldigt Puds, som jeg ikke sparer at spille de Høilærde, hvor jeg mødes med dem, saa nytter det dog ikke stort at skrive om, dels fordi det kan de Høilærde enten lade være at læse, eller lade være at svare paa, eller give en gal Bending, uden at Folk mærker, de er i Klemme, og dels er Folk hos os ikke meget for at gaae saa dybt ind i Fritningen, at de kommer til det store Spørgsmaal: hvad for Dine Stjernetigerne kan see med, at alle menneskelige Dine seer feil?

See, derfor vil jeg tage fat igien hvor jeg slap, om de store Kloder og de smaabitte Menneſter, der ikke maae bilde ſig ind, de har noget at betyde i den hele, ſtore Uendelighed, eller kan faae anden Deel i et evigt Liv, end den, Jorden, de træder paa, ogſaa har i det evige Verdensliv, ſom man ligesaa godt kan kalde den evige Død, da „Liv og Død“ kun er et Par toſſede Ord, de smaabitte Menneſter har hittet paa og maae ikke tænke, at hele den ſtore Uendelighed ſkal rette ſig efter. Dette er nemlig Humlen, det er Lærdommen til os alle, ſom Stjernetigerne har trukket ud af alle deres ſtore Syner i Luften, man veed ikke med hvad Dine, uden det var med dem, de ſelv ſiger, man ikke maa troe om nogen høiluftig eller himmeſt Ting.

Denne Grundſætning, hvormed Høitryſterne og deres Eſterlignere vil ſlaae os flade ſom Struptudſer alleſammen, den er det, jeg vil henſtille til alle Danne- mænds og Dannedvinders modne Overveielſe, da den for mine, og jeg tør troe, for alle Menneſters Dine, er ſaa ſplittergal ſom mueligt, thi kan man end indbilde ſig, at det ſtore Tyſkland er med Nødvendighed baade meget klogere og meget bedre end det lille Danmark, ſaa vil man dog vel ikke paaſtaae, at en ſtor Hob Avner, blot fordi den er ſtor, ogſaa er meget bedre og mere værd end en lille Skieppe godt Korn, eller at en ſtor Løgn er troværdigere end en lille Sandhed, en ſtor

Dumbhed klogere end en lille Klogskab, en stor Dumbskab bedre end en lille Godhed, en stor Ort mere frugtbar end en lille Kornmark!

Faaer vi os nemlig først ret befindet paa det, at i det mindste paa Jorden, som vi er nødt til at blive ved, naar vi vil gaae tilbunds i noget, der kan det Smaa være meget bedre og mere værdt end det Store, som man især føler ved at sammenligne et godt lille Barn med en stor Kiekstring, see, da leer vi kun ad den Biisdom, at de store Kloder i Luften, som vi før Resten ikke kiender noget til, skulde være ligesaa mange Gange bedre og vigtigere end Jorden, som de er større end den, og at følgelig de store Orkener i Afrika, som kun beboes af vilde og glubende Dyr, skulde være lige saa mange Gange bedre og vigtigere, som de er større end Sælland med Mark og Skov og alle sine menneskelige Indbyggere, ja, med Kiebinghavn og Rundetaarn og Stjernefigeren og alle lærde og oplyste Mænd herinde! Man kan jo nok indbilde sig, at det er kun paa Jorden, at Værdien og Vigtigheden som oftest staaer i omvendt Forhold til Størrelsen og Vægten, men at med Solen og Maanen og alle Planeterne er det ganske anderledes, saa der retter baade Liv og Frugtbarhed, Riærlighed og Benskab, Bid og Forstand, sig efter Aalenmaal og Lyngdens heilige Grundlov, man kan indbilde sig det, men man maa jo vide, det er kun

en Indbildning, og det en meget urimelig en, thi det kan tit være urimeligt nok, hvad man slutter fra det Bekjendte til det Ubekjendte, men det er dog Urime-
 lighedens Urimelighed at slutte fra det Ubekjendte til det Bekjendte, og at ville rette dette efter hint. Medens vi derfor maa tage os vel iagt for at slutte for meget fra Jorden til Soel og Maane og Stjerner, vogte os, blandt andet, for den Slutning, som de høityste Professorer dog raff har gjort, at eftersom den lille Jord har baaret saamange store Mænd og været Stuepladsen for saamange store Begivenheder, saa maa alt det, vi seer i Luften, have baaret ligesaameget større Hoveder og været Stuepladsen for ligesaameget større Begivenheder, som de selv er større i Omkreds og tungere i Vægt, da kan vi derimod aldrig tage feil i den Slutning, at dersom det var en ufravigelig Naturlov for hele den syulige Verden, at alting der skulde stattes efter den udvortes Størrelse og Tyngde, da maatte den samme Naturlov ogsaa gælde paa Jorden, saa i Orken maatte der groe det bedste Korn og i et Land af lutter golde Steenklipper maatte de største Mænd fødes og de største Begivenheder gaae for sig, eller der maatte dog den mindste Sten være mere værd end alle Professorernes Lanter, som hverken kan sees med de bedste Forstørrelses-Glas, eller fylde det mindste selv i den fineste haandfaste Vægt.

staal. Om nu de tyffe Professorer vilde drive deres verdensberømte Ydmyghed saa vidt at bide i dette sure Væble, det veed jeg ikke, men det veed jeg, at vilde de ikke, saa nedrev de selv deres Paaftand om Størrelsens og Lyngdens ubetingede Fortrin, og vilde de, saa kunde vi ikke ændse, hvad de sagde om Stenen meer end hvad Stenen sagde om dem, thi dersom hele vort Menneske-Liv og hele vor Bevidsthed intet Fortrin gav os for det Livløse, Umælende og Ubevidste, hvad kunde man da regne enkelte af vore Tanter, Ord og Aragetæer for! Ja, hvad havde vel hele den gudbommelige Natur-Videnskab at betyde, dersom Mennesket, som jo er det eneste os bekendte Væsen, den Videnskab kan findes hos, var kun som en Rude eller Madite mod Jordens evige Bjerger, og som slet ingen Ting, en „forsvindende Størrelse“ mod den store Uendelighed i Menneskets egne Tanter!

Dog, her staaer vi igien ved den soleklare Selvs-Modsigelse, og kan da ikke gaae videre til den Side, uden at komme midt ind i Daarelisten, og da jeg formoder, alle Dannemænd og Dannedvinder har ligesaa lidt Lyst dertil, som jeg, saa haaber jeg, at herefter, naar de Sprænglærde vil oplyse dem om hele Menneskets, folgelig Menneske-Lysets ligesaavel som Menneske-Livets, Menneske-Tantens og Menneske-Orbets ligesaavel som Menneske-Hjertets og Menneske-

Historiens Ubetydelighed mod den hele store Uendelighed, som Naturvidenskaben skal have lært os at kende, baade Dannemænd og Dannedvinder da vil bede dem spare deres Ueilighed, da de ved at tie bomstille og lade som de ikke kunde tælle til fem, langt bedre end ved de mest veltalende Skildringer og de fløgtigste Slutninger, vilde understøtte deres Yndlings-Paastand at Mennesket er en reen Ubetydelighed midt i den store Uendelighed, og viser den latterligste Hovmod, ved at tænke, der paa den lille Jord kunde ske noget eller i det lille Menneske-Hjerte føles, i den lille Menneske-Hjerne og Menneske-Mund undfanges og fødes noget, der havde mindste Indflydelse paa den store Uendelighed, med dens evige, uden Selv-Bevidsthed selvgjorte Love, der i Stjerne-Skrift skal have aabenbaret, at alt skal stattes efter Maal i Alen og Mile og efter Bægt i Pund og Skippund! Det er nemlig soleklart, at om det ogsaa var himmelsk Biisdom hvad et Menneske paa Jorden ei uden klar Selv-Modsigelse kan komme til, da var den Biisdom dog ikke for Mennesker paa Jorden, saa Bedkommende gjorde bedst i enten at tie eller at reise til Maanen med den.

Himmelformen og Ordets Magt*).

Det er en gammel Tale:
 Naar Himlen falder ned,
 Gud naade da hver Svale,
 Hver Fugl, hvad saa den hebb!
 Og nemt er det at fatte,
 De maatte alle dratte
 Fra Sky, fra Hald og Kvist.

Hvor kan i Lunden syng
 Da end den lille Fugl,
 Sig glad paa Kvisten gynge,
 Med Blomsten lege Skjul,
 Da alt for længe siden
 Storhanserne med „Biden“
 Har Himlen revet ned?

Vel for unødigt Trætte
 Jeg nødigt dømmes vil,
 Men, med Forlov at giætte,
 Det gik naturligt til:
 Hvad end Storhanser tænkte,
 For høit dem Himlen hængde,
 De dratted selv omkuld.

*) Et lille Sidestykke til „Astronomien og Skriftens Autoritet“.

Vel i de Lærdes Stare,
 Særdeles hertillands,
 Staaer Skjalden samme Fare,
 Som Spurv i Tranedands,
 Dog let fra dem paa Binger
 Den mindste Fugl sig svinger,
 Til Himlen falder ned.

Og Himlen kan ei falde,
 Saalænge Ordet gaaer
 Med Aand igiennem Skjalde,
 Alt som det skrevet staaer;
 Thi Himlen i hver Alder
 Med Ordet staaer og falder,
 Som Aandens Bidnesbyrd.

Useet af Verdens Die
 Er Gimleborg guldtakt,
 Med Thronen i det Høie,
 Med Evighedens Pragt,
 Og nemt er det at nægte,
 At nogen Skrift er ægte,
 Som Aandens Pennestrog.

Et Aandepust bevæger
 Vel altid Pen og Haand.
 Til sære Rune-Streger,
 Som pege tør paa Aand,
 Men er det end Guds eget,
 Gjør Pennen ligemeget,
 En Streg er kun en Streg.

Man kræver Aand af Bøger,
 Man venter Liv af Dødt,
 Man dog forgæves søger
 Hvad ingen Sjæl har mødt,
 Trods lærde Pennes Iver,
 Det var og er og bliver
 En aandeløs Aandejagt;

Men Ordet, som det lyder,
 Naar Aanden følger med,
 Det er hvad Skrift betyder:
 Guds Ord til Tid og Sted,
 Og som det er, det virker
 I Kamre og i Kirker,
 Sit eget Kraft-Beviss!

Ja; Ordet fra det Høie,
 Gienfødt i Hjertets Dyb,
 Ufeet af Verdens Die,
 Uændset af dens Kryb,
 Paa Aandedrøttets Binger
 Sig let til Himlen svinger
 Og hilser brat derfra.

Og hvor paa skjulte Binger
 Den Hilfen daler ned,
 Der hopper alt og springer,
 Som er af Rærlighed,
 Der flabes efterhaanden
 Af Ordets Kraft „Livsaanden“
 Et lille Himmerig!

Ufeet af Verdens Die,
 Uændset af dens Kryb,
 Med Ordet fra det Høie
 Boer Gud i Hjertets Dyb,
 Med Ham er i det Lave
 Hans Himmel og Hans Have
 Som i det Høie stion!

Storhauser! I som true,
 Med eders Lys i Skjul,
 Den høie Himmelbue
 Og hver en Himlens Fugl!
 Er eders Lys ei Mørke,
 Da prøver eders Styrke
 Paa Buen, Ordet slaaer!

Mens Aanden giennem Skjalbe
 Munds=Ordet giver Magt,
 Kan Himlen aldrig falde,
 Men slaaer med Jord i Pagt,
 Omhvælver alle Kroppe,
 Hernede som histoppe,
 Og er Guds Hvilested!

Useet af Verdens Die,
 Opsvinger sig Guds Ord,
 Og raaber fra det Høie:
 Hør, Himmel, Hav og Jord!
 Fra Evighed jeg kiender
 Hvad jeg med mine Hænder
 Har gjort i forðum Tid.

Mit Bærf er alle Klipper,
 De gamle og de nye,
 Paa den, som aldrig glipper,
 Staaer fast min Kirkeby,
 Mit Skib derover seiler,
 Deri sig Himlen speiler
 Med Aandens Liv og Lys!

Mit Bærf er Soel og Maane
 Og alle Himmel-Blink,
 De glimre og de daane,
 De slukkes paa mit Bink,
 Mig alle Kræfter lyde,
 Hvem kan mig da forbyde
 At gjøre hvad jeg vil!

Naar jeg det vil, jeg kommer
 Tilsynne høit i Sky,
 Som alles Drot og Dommer,
 Min Verden at fornye;
 Da faaer I det at mærke,
 I Store og I Stærke:
 Jeg er Naturens Lov!

Er nu da alle døde,
 I Norden, som i Øst,
 Hvis Tunger kunde gløde
 Af Lynet i min Røst,
 Med Konsten, tidlig øvet,
 Jeg skaber nye af Støvet,
 Trods hele Verdens Rei.

Jeg flaber Ordet Tunger,
 Jeg flænter Støvet Aand,
 Jeg vækter Sjæle-Hunger,
 Jeg løser Trylle-Baand,
 Bed Hjerter at omflabe,
 Jeg viser i det Lave
 Just Hviden af Guds Kunst!

See, derfor Fuglen gynger
 Saa rolig paa sin Kvist,
 Det Ord, som alt forynger,
 Har Livet først og sidst,
 Dg Lys deraf udspringer,
 Som flaaer med Straale-Binger,
 Til Mørket er ei meer!

Dg derfor synger Fuglen
 Sin glade Aftensang,
 Slaaer Kors for Verdens-Ruglen,
 Dg nynner smaat i Bang:
 Lad falde Himlens Telte!
 Lad Elementer smelte!
 Guds Ord er Aand og Liv!

Saa far paa dine Binger,
 Livsalige Guds Ord,
 Mens Aande-Harpen klinger,
 Til Himmels og til Jord!
 Forklar den gamle Stige
 Fra Jord til Himmerige
 For Engle og for Støv!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Risøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 13. Septb. Nr. 37.

Bættevarslet i Danmark.

Da jeg i Sommer var i Fyen, besøgte jeg ogsaa dennegang en herlig hjertelig Mand, der er Stovfoged, og gik da, som jeg pleiede, ud med ham i Stoven, og kom atter, ligesom ved vore forrige Samtaler, ind paa Talen om det vidunderlige og gribende i Naturen. Som vi nu kom til en stor Granlund, sagde han: „Da skal jeg saamænd fortælle Dem en underlig Tildragelse, som jeg netop paa dette Sted har været Vidne til, og hvortil jeg aldrig har seet Mage, hverken før eller siden, saa gammel jeg er. Det var i Efteraaret førend Krigen brød ud, da saae jeg en Aften deroppe fra vort Hus mange hundrede, ja mange tusinde smaa Fugle, der er her i Stovene, baade Bogfinter, Rødkjæller, Stillidser og Gnulspurve, komme flyvende i store Flokke fra alle Stovene her rundt omkring i Nabolaget. Allesammen fløi de herhen imod Granstoven, og ligesom de mødtes, streg de, saa man ikke kunde høre Drenlyd, og de fløi

Saa tæt imellem hinanden, at man hverken kunde see Soel eller Maane igjennem dem. Lidt efter kastede hele Hæren sig ned over Græskerne, og de blev heelt sorte, saa tæt sad de; men det varede ikke længe, saa fløi de op igjen og spredte sig i mangfoldige Flokke til alle Sider. ~~En flut De blot have seet, hvordan de~~ Smaa kunde lige saa grangivelig bære sig ad, ligesom man kunde see Soldater gjøre Manøvre paa en Fælle. Nogle fløi i lange Rækker og svingede saa igjen i Contra-marsch tilbage, Andre fløi i smaa Flokke alt hvad de kunde, der langt ud over Skoven, og Andre igjen fulgte efter dem i store Sværme. Ja, De vilde have forundret Dem, naar De havde seet det, hvor underligt de var sig ad, det ligesom det kunde været Mennesker! Da de saa havde fløiet vidt omkring, og vi tænkte de var borte, saa kom de medet færende igjen fra alle Rækker lige hos paa Græsfloden og mylrede sammen i en Sky, og strøg ligesom bengang, de allerførst mødtes. Saadan blev de saa ved flere Gange den Dag; men hver Aften i de næste fjorten Dage kom de igjen, lige paa det samme Sted, og vi vidste lige saa bestemt hvornaar de kom, og det slog ikke feil en eneste Gang. Der var Mange, der kom herhen for at see det Syn, og Alle saa undrede de sig derover og havde aldrig seet Mage. Jeg har tit og mange Gange talt med min Kone om, at det dog var ligesom et Parfel om Krigen, der saa begyndte

det næste Foraar; men vist er det, at de tre Aar, Krigen varede, kom Fuglehæren igjen hvert Foraar, men aldrig rigtignok saa stor som dengang vi første Gang saae dem før Krigen brød ud, og iaar har der saamænd ikke været en eneste Flok." — Saadan lod hans jævne Fortælling; men den greb mig vidunderligt, og hvergang jeg endnu tænker derpaa, vaagner den samme underlige Følelse hos mig, og hvad jeg saaledes har følt har jeg søgt at skildre her.

Det var i Efterhøst, da Freden hviled
 Med Balmusødme over Dannevang,
 Skjøndt venligt den fra Sø og Bange smiled,
 Dog dybe Suf i Aftentuftens klang. —
 Det var Blkstilte kun før Stormens Røkke,
 Og før man åbned det, var Freden døde.

Dybt i Sydvest alt Uveirsskyen træd,
 Som skulde drage over Land og Sø,
 Forblændet Diet kun mod Solen stued,
 Der straalende neddaled under D,
 Og træt det luffed sig paa danske Sletter,
 — Dog over Landet vaaged Danmarks Bætter. —

Thi overalt paa Hede og i Lunde,
 Hvor Fuglesangen toner sødt i Gry,
 Ja overalt ved Belte og ved Sunde,
 Hvor Binger smaa sig hæve høit mod Sky,
 Der vaage i de lyse Sommernætter
 For Danmarks Lykkestjerne gode Bætter.

Og medens end fra Danmarks Hjerter bæver
 Fulddybe Toner over Land og Folk,
 Saalænge Danmarks Aand mod Himlen svæver,
 Saalænge Tungen her er Hjertets Tolk;
 Da har vi Benner smaa i Lyng, paa Kviste,
 Lysalfer, som os væрге til det Sidste!

Paa Dvins D bag Høi alt Solen daled,
 Og hvor den sank, stod Himlen rundt i Glød,
 Dens Straaler paa Skovkrandsen faldt og maled
 Høstkronerne med gyldne Purpurød;
 Men hvad ei Andre ahned, Skjalden gjætter, —
 Den tændte Baunen høit for Danmarks Bætter! —

Thi see! rundtom fra Skov Smaafugle hæve
 I tallos Skare sig mod Himlens Blaa,
 Med sælsom Larm de Fuglestotte svæve,
 Alt som naar Bølgerne mod Stranden flaae,
 Fuldsært et Under da man flue kunde,
 Som aldrig før var seet i Danmarks Lunde.

De fløi fra Nord, fra Syd, fra Vest og Øst,
 Indtil de mødtes over Granetop,
 Og hundredtusind spæde Fuglerøster
 I eet fortvivlet Kampstrig da gik op.
 De sammen slog, som naar sig Bølgen bryder
 Mod Klippens Kant, og Havets Afgrund syder.

Da blev med Eet det stille over Stoven,
 Den sortned under tusind Binger smaa;
 Men snart de atter høved sig modoven,
 Alt som paa Havet tusind Bølger gaae,
 De atter fløi mod Øst, mod Syd og Norden,
 Som naar paa Balen stilles Slagets Orden.

I lange Rækker Rytterflokken svinger,
 Her vælter sig i Masse Fodfolk frem,
 Hift ile Blinerne paa lette Binger,
 Og langsomt følge Skarer efter dem;
 — Nu atter sammen de i Luften støde,
 Og stærkere de vilde Toner løde. —

Hver Aften samlede sig Fugleflaren
 Og varsled sælsomt Kamp i Dannevang;
 Men end i Danmark ahned man ei Faren,
 Forgjæves løb en enkelt Varselsang,
 Og Fuglevarslet i de danske Stove
 Blev uden Spor, som Rjølens Gang paa Bove.

Nu syngte atter Fugle sødt i Lunden,
 Hvor Reben hænger i den grønne Sal,
 Nu varsler eensom tun i Midnatsstunden
 Med Beemodstriller liden Rattergal,
 Nu hvirvler Lærken sig med Toner søde
 I Bang, paa Hebe, høit imod Dagrøde.

O agter dog de Fugle smaa ei ringe!
 O lytter dog til deres Barselsang!
 Fraoven visselig de Budskab bringe,
 Saalænge Hjerter slaae i „deiligst Bang“;
 Saalænge Skjalde røre Harpens Strænge,
 Skal Bætteflaren vogte Danmarks Enge!

Chr. Pedersen.

Dansk Oplysning.

VI.

„De forliges som Hunde og Ratter“, det er et gammelt dansk Mundhævd om dem, der rives og slaes, det bedste, de kan, især naar de, som Mand og Kone, er i Huus sammen og maatte gjøre eet, naar det skulde gaae godt, og det Mundhævd passer, som det var gjort til det samme, paa Danskere og Tyskere, naar de

skal være sammen for at gjøre eet, som de jo skal, naar man vil have dem til at udgjøre en saakaldt "Heslstat" og fremme operens i et saakaldt Folkeraad, og da Tyskerne nu snart i tusind Aar til daglig Brug har kaldt os Hunde, sga kan vi godt forspore at kalde dem Ratte, om end ikke "Ratter" var et af de gamle klassiske Navne, de seld brønter med.

Der er imidlertid somme Ting, der endnu mindre kan forliges end "Hunde og Ratte", som dog, naar de som Hvalpe og Killinger skifter tidlig Bekjendskab, kan taale hinanden, og, skiondt ingen af os kan faae Fingre paa dem, maa de dog regnes til de meget virkelige Ting, da de virker hvert Dieblit, og er de eneste, vi kan mærke, virker noget Start, som man er nødt til at ændse, og disse uforligelige Ting er, som vi igrunden alle veed, ingenkunde, skiondt Tyskerne bønder paa det "Sjæl og Legem", der, naar de hegge er friske, aabenbar forliges som det allertierligste Ægtepar, men det er Liv og Død, Ærlighed og Falskhed.

See, Tyskerne, det vil da her fornemmelig sige: de tykke Professorer og saakaldte rette Videnskabs-Mænd, de har jo rigtig nok arbeidet svært paa at faae gjort ligesom tre Par Ægtefolk ud af disse uforligelige Opførelser, og har holdt mange rarende Taler til dem om smukt at forliges og holde Fred, da det kun

er Enighed, der gjør stærk, og kun Riærlighed, der er Lovens Fylde, men det var kun den Sidste af de Sex, der, med Skielmen bag Øret, udbrød: ja, der skaer jo skrevet: salige de Fredsommelige, de skal arve Jorden, og skiondt hverken jeg eller nogen, hvor gierne vi end vil, kan have Fred længer end Naboen vil, saa er dog den „rene Billie“, trods alle Umueligheder, Guld værd, og jeg maa høilig prise eders overordentlig dydige, moraliske og humane Bestræbelser for at forlige selv det Uforligelige og i et overvættets rørende Dieblif selv tilintetgjøre evige Fiendskaber. Ellers har de gamle Kæmper slet intet villet høre om Forlig eller selv om et Dieblifs Stilstand, og en af dem, her den femte i Optællingen, svarer tværtimod de tytte Fredsmæglere temmelig drøit saalunde: gaaer I selv hjem og forliges, I Slabhalfe! I har jo ikke andet at trættes om end „Reiserens Skæg“, og lad os, som fra Verdens Begyndelse har kæmpet om alt hvad nævnes kan i Himlen og paa Jorden, blive ved, som vi har begyndt, til Verdens Ende, saa det kan sees baade af Guder og Mennesker, hvad der er bedst: Lys eller Mørke, hvad der er stærkest: Liv eller Død, og hvad der varer længst: jeg eller den bandsatte Midgaards-Orm, jeg har at drages med!

See, hvem der nu holder med Lyskerne, de bryder dem rigtignok ikke om, hvad der er skedt fra Verdens Begyndelse eller hvad der maa ske til Verdens

Ende, for de sætter sig paa den høie Hest, paa den tykke Pegasus, der hæver sig ikke blot over hele Verden, men ligesom den tykke Pralhals, der løftebe sig selv i Haartoppen, hæver den tykke Pegasus sig over sig selv med, op til en anden Verden i den store Uendelighed, hvor der hverken er Lys eller Mørke, hverken Liv eller Død, hverken Ærlighed eller Falskhed, men kun den rene, guddommelige, kun af Lyflere erkjendte, altsaa i grunden ægte tykke Fornuft, med en evig Verden derefter, udsprunget af dens bundløse Dyb og ubegribelige Fylde, hvor den tykke og guddommelige Grund-Enighed med Nødvendighed følger af Eenheden, i evig Fraværelse af alt det, som har gjort Splid, og som efter den tykke Fornufts Åbenbaring er alt det Grove, Uregelmige, Sandselige, Hjertelige, Mundlige, der umulig kunde forliges, før det opløstes i sit Intet som det fælles evige Moderstod!

De, som derimod holder med Danskerne, og til dem hører jeg selv, uroest, vi siger: Pokker i Bold med alt det "Hverken", som de tykke Professorer er Mestere i at være! vi vil meget heller gaae med vort hjemmegjorte trestafte Lvi, see ved de Lys, som nu brænder, fryde os ved Livet, saalænge vi kan, og stole paa, at Ærlighed varer længst.

Men hvem af jer har nu Ret? det er det store Spørgsmaal, siger en belændt Skikkelse, der kalder

fig den rene Upartisthed og Relsfædighed, aldeles ligegyldig ved alle Partiers, Nationaliteter, Folkers og Ideers eensidige Retninger og Paastænde, men som gjør dog selv den ikke saa lille eensidige Paastænd at være den sande, uadødelige Zeus eller Jupiter, som holder Bægtstaaen i sikker Haand, lægger sig selv med den strenge, klare Ret i den ene Skaal, og siger Trods til Himmel og Jord med alle Guder og Gudsinder, om de, ved at lægge sig i den anden Skaal, kan veie ham op!

Seer, det er jo vist nok en farlig Sag at prøve paa, for hvem kan opveie den, der selv staaer i Bægtstaaen og holder den dag upartist iværet og har Retten for sig selv, saa ingen faaar Ret uden at have paa sin Side hvad der ikke vil være paa nogen af Siderne, ligesaa lidt paa Lysets, som paa Mørkets, ligesaa lidt paa Livets, som paa Dødens, ligesaa lidt paa Ærlighedens, som paa Falskhedens, og endelig hverken paa Sandhedens eller paa Rivalighedens Side!

Men til al Lykke er det ingen farlig Sag at lee ad en saadan rene Upartisthed, med samt dens ufeilbare Bægtstaaal og alle dens olympiske eller malebariske, bibelske eller foranst, Titler, da, hvis den grændseløse Upartisthed svarer til sit Navn, man jo umuelig kan faae den imod sig, til hvilken Side, man saa end vender sig, og hvis den ikke svarer til sit Navn, men gjør Parti med os stakkels Danskere, da

er den jo andenbar falsk og bruger falsk Bægt, som vi allerede for *Verligheden*s Skyld paa ingen Maade kan befatte os med.

Meningen er nemlig her den, at alt det „Grændseløse“, den grændseløse Upartisthed saavel som den grændseløse Fredsommelighed, den grændseløse Rærlighed saavel som den grændseløse Egegyldighed, er i grunden paa *Løgnens* Side, dels fordi de ellers maatte være paa *Sandhedens* Side, og dels fordi den sande Rærlighed lige saalidt som *Sandheden* selv kan være grændseløs, men sætter nødvendig sig selv sine Grændser med hvad den finder elskeligt, ligesom *Sandheden* nødvendig har sine Grændser i hvad der er sandt. Hvem der altsaa vil følge *Sandheden*, der viser *Tingen*, som den er, maa nødvendig sige *Løgnen*, der viser *Tingen*, som den ikke er, og det opdages let, at *Lysen* tjener *Sandheden*, og *Mørket* tjener *Løgnen* bedst, og at hvem der har nogen sand Rærlighed, maa nødvendig elske *Livet*, som det elskeligste, og hade *Døden*, som det hadeligste, man kan nævne, og at hvem der ikke selv er falsk, maa nødvendig grue for *Falskheden*, hvis *Huulhed* og *Lomhed* er en bundløs Afgrund, der maa opsluge alt hvad der bygges paa den.

Der kan altsaa intet Spørgsmaal være om, at *Lysen*, *Livet* og *Verligheden* har *Sandheden* og den sande Rærlighed paa deres Side, medens

Mørket, Døden og Falskheden kun har Løgnen og Misundelsen paa deres Side, og da der efter en uforanderlig Naturlov er evigt Fiendskab mellem disse to Reire, saa er det dog vist det klogeste at holde med den Første, der nødvendig maa være den stærkeste igrunden, eftersom Rærlighed og Sandhed med Lys og Liv og Ærlighed ikke blot er noget i dem selv, men indflatter alt Virkeligt i sig, medens Løgn og Misundelse med Mørke, Død og Falskhed er slet intet i dem selv, uden Fiendskab mod alt hvad der virkelig er noget og har noget godt og glædeligt.

Men kunde man dog ikke nok tænke sig, at i Aandens Verden var Mørket stærkere end Lyset, Døden end Livet, Falskheden end Ærligheden, Løgnen end Sandheden, og Misundelsen end Rærligheden, saa det blev dog klogeft at holde med de Slemme, fordi de var de Stærkeste, der altsaa tilsidst maatte feire?

Jo vist kan man tænke sig det, skøndt det er meget dumt og igrunden selvmodsigende, at intet i sig selv skulde være stærkere end alt i sig selv, og det var ingenlunde blot Pontius Pilatus, der tænkte saa, da han traf paa Skuldrene og sagde: ja, hvad er Sandhed? men de maae alle tænke saa, eller tale uden at tænke, som fortæller os, at Døvertro og Mørke, Løgn og Fanatisme og Jesuitisme er meget stærkere end Sandheds-Rærlighed, Ærlighed og al Dplysning i

Sandhed og Rierlighed, og det seer jo til visse Tider og paa visse Steder ud, som de kunde have Ret, naar man ikke tænker paa Evigheden eller regner den for noget, men sæt nu, de havde Ret, saa at tilsidst vilde Mørket, Døden og Falskheden, i Pagt med Løgn og Misundelse, vinde afgjørende Seier over Lyset, Livet og Ærligheden, i Pagt med Sandhed og Rierlighed, hvad kunde man saa vinde ved at have holdt med de Slemme, som de Stærkeste? Hvor intet er, har Reiseren sin Ret forloren, saa at hvad der i sig selv intet har, er lovlig undskyldt, naar det intet byder sine Hjelpere, men om man nu ogsaa troede Falskhedens Forsikring om, at Mørket kunde faae Lyset og Døden faae Livet til sin Raadighed at belønne sine gode Benner med, saa seer man dog vel, at Falskheden aldrig kunde holde Ord, da den dermed maatte vække sin arrigste Fiende op igien, ja, gaae ud af sit eget Skind og blive ærlig!

Ja, men, hvorfor kan man ikke tænke sig det saaledes, at Løgn, Mørke og Død var det eneste Evige i den saakaldte Aandens Verden, saa at alt hvad man der kalder Lys og Liv, Sandhed og Rierlighed, var noget urimelig timelig noget, var i grunden kun Blændværk, og forsaavidt Falskhed, der vel til visse Tider og paa visse Steder har faaet en besynderlig Magt, men maa dog tilsidst bukke under for de evige Naturlove,

og er allerede godt paa Bei dertil, faaer ved hver ny Opdagelse i Naturvidenskaben et nyt Banesaar, og spottes allerede paa sin Dødsfeng uden al Barmhjertighed!

See, om nogen anden end Løgnens, Mordets og Dødens Aander eller Naander kan tænke saaledes, det lade vi her helst staae ved sit Bærd, men hvorfor vi Daaflere ikke kan tænke saa, det er, fordi vi føler, vi er Mennesker, og har, som Mennesker, baade Liv og Lys i Sandhed og Rærlighed, som vel er svarende for Alt end for meget, men er dog af alt virkelig det virkeligste, og af alt godt det bedste, vi fiender, saa vi maae nødvendig troe, at det lille Sandheds-Lys, der aabenbarer det lille Rærligheds-Liv, naar vi ærlig befiender hvad der roer sig inden i os, det har sin Grund i et stort Sandheds-Lys, der aabenbarer et stærkt Rærligheds-Liv, som de Smaa af samme Slags naturligvis holder med, og haaber, skal engang vinde afgjorende Seier over Løgn-Formorskelsen og den misundelige Død.

Dette Lysets og Livets og Rærlighedens Seiers-Haab er nemlig ingenlunde, som man sædvanlig tænker, først kommet til vort Norden med Christendommen, men har sin Rod dybt i vort Hedenstid, altsaa i vor naturlige Følelse og Tankegang, som kan sees af vore Fædres stærke Dromme om Gudernes Kamp med Himlshuserne, om Balhall, hvor alle Gudernes Bener, jeds Duden, faadt Liv og Lys, og om alle Guders

Dopfandelse, trods Undergangen i Ragnarok, til evigt Liv, naar alt Ondt var borte, og dette nordiske Seiers-Haab, som Christendommen ei blot har stadfæstet men givet en ny, langt anberlebes fast Grund og elskelig Skikkelse, dette Haab har ingenlunde, som man nu sædvanlig tænker, al menneskelig Erfaring imod sig, men har tværtimod hele den indvortes og, naar man seer paa det Hele og paa Livens Gængde (paa Menneske-Slægtnes Historie), ogsaa den udvortes Erfaring for sig.

Dette Menneske-Historiens Vidnesbyrd om at Lyset dog igrunden er stærkere end Mørket, Livet end Døden, og at Ærlighed varer længst, det burde nu vist nok gøres alle vittorligt, og vil i Danmark og hele vort Norden vist ogsaa blive det, da her er en gammel Stærklighed til Historien som Menneske-Livets Speil, der ikke rufter, men for Diebliffet herfter dog ogsaa hos os saa stor Bunkundighed om, hvordan det egentlig i Livens Løb, selv hos os Danstere, er gaaet med Menneske-Livet og Livs-Lyset, at det ikke nytter stort at beraabe sig paa hvad hardtab ingen veed. Man maa derfor trøste sig med, at hvor der igrunden er Ærlighed, Følelse af et virkeligt og kærligt Menneske-Liv og Lyft til sand Dplysning om dets Vilkaar, rette Brug og Udfigter i Tid og Evighed, der gælder det fornemmelig om, at man vaagner og luffer sine Dine op for hvad der er soleklart: at i den indvortes og høiere, i det

usynlige Ords mennesselige og guddommelige Verden, der kan Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falskhed, aldrig, enten i Tid eller Evighed, forliges, saa der maa enhver tage sit Parti, og lade det komme derpaa an, hvad der er stærkest: Sandhed eller Løgn, hvad der aabenbarer de sande Forhold eller hvad der lægger Dølgemaal paa dem, hvad der opholder Livet og gjør det glædeligt, eller hvad der undergraver og forbittrer det. Vist nok har Danskerne en vis Sky for at fæste Nie paa denne Sagens rette Sammenhæng, der kræver uafslædelig Kamp og Strid paa begge Sider, men de føler dog godt, især efter Krigen med Tysserne, at det kan ikke nytte at narre sig selv og drømme om Fred og ingen Fare, naar Krigen er i fuld Gang, saa, tager man ikke Deel i den, har man allerede tabt, og paa den anden Side kan, og jeg haaber, vil, Danskerne troste sig med den store og glædelige Dplysning, som Christendommen giver os, at naar man i Mandens og Hjertets Verden kun ærlig holder med Lyset og Livet, da kæmper de for dem selv og seirer for alle deres gode Benner, fordi Sandheden, hvori Lyset har sin Grund, er langt meer end en blot Tanke i vor Hjerne og et Ord i vor Mund, og Rærligheden, hvori Livet har sin Rilde, er langt mere end en blot Følelse i vort Hjerte, kort sagt, at den almægtige Gud er Rærligheden selv og at Sandheden er Hans Ord og Hans eenbaarne Søn fra Evighed, saa det har igrunden slet ingen Nød, at jo baade Lyset, Livet og Ærligheden vinder afgjørende Seier og varer evindelig, men det gælder kun om, hvorvidt vi kan være saa lykkelige at fryde os i Haabet og være med at høste Seierens Frugter!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Neibst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Enderdagen d. 20. Septb. Nr. 38.

Menneske: Livet i Danmark.

I.

„Vi er alle Mennesker“ siger Ordsproget, og det gamle Tillæg: „naar vi er af vore Klæder“ hører man nu kun sjelden, da det har noget vist sturrende i sine Øren, og skielmst er det aabenbar, men Skielmsheden er dog uskyldig og i grunden meget vittig, thi ligesom det paa den ene Side er sandt, at den meste Forskiel man sædvanlig gjør paa vorne Folt, som store eller smaa, høierværdige og udmærkede eller foragtelige, lykkelige eller ulykelige, skikkelige eller uskikkelige, staaer og falder med Klæde-Dragten eller dog med Dragten i det hele, med saadant noget, der tit er et tomt Skin og gjør i det hele ikke synderlig fra eller til paa det Bæselige; saaledes er det paa den anden Side ogsaa sandt, at naar man vil tænke sig alle Mennesker eens, da maa man rigtig nok først tænke Klæderne bort, og det ikke blot de synlige, men ogsaa de usynlige.

204

Møder, som nødvendig afviser Menneskens Børn fra hverandre, thi uden her at tale om Munden, Nasen og hele den udvortes Opbygning, saa er der aabenbar saa stor Forskiel baade paa Tungemaal og Tankegang selv hos Møderne, at naar vi med Rette skal tænke paa alle Mennesker eens, da maae vi ene tænke paa det Menneske-Hjerte, hvorunder hele Slægten bæres, paa Hjertet, aabent for aarbedelige Indtryk, især giennem Ordet, og sløvt til Gienfødselse af et ligedant aandeligt Udtryk giennem Ordet. Det er altsaa kun ved en dybere Betragtning af Kvinden og Kvindfolket, som Menneske-Møderne, vi kan faae en rigtig Forestilling om Menneske-Slægtes Ænselighedsgrund, medens vi hos Manden og Mandfolket, som Menneske-Sønne, næsten kun spore Ænselighed i Kvindes Riørligheden, som Riørlighed først til Møderne og saa til Riøresten, Bruden og Husmen,

Alle de saakaldte "Høilærde", og da især de sprænglærde Lystlere, som vi, desværre, kun alt for længe har haft til vore Skolebestyrere, de gaar imidlertid aldeles avet om og indbilder sig, at Kvinderne, som sjelden eller aldrig har kunnet bestaae en videnlig Examen enten i Mathematiken, Grammatiken eller Metaphysiken, de er mere Dyr end de er Mennesker, medens Mændene, som de Sprænglærde selv mener at staae i Spidsen for, skal være de eneste rette

Mennesker, som kun af en vis nedfødt Svagheit har lidt Hjerte, men maa altid staae paa Hovedet, og heri søge Hvord der igunden gjør alle Mennesker eens. Da der nu ikke blot staaer meget til at faae mange Hoveder under een Hat, men da, efter Ordspøget: faa mange Hoveder, faamange Sind, Mandts-Hovedet netop er det forsielligste og paastaaeligste under Solen, saa kan den saakaldte menneskelige Lighed, man paa sin Lyft har sat sig i Hovedet og vil sætte igiennem med Hovedet, ikke være andet end en død og stiv Ligningsformighed, man vil paanøde alle andre Mennesker for at faae dem efter sit Hoved, og heri ligger Grunden til Lyflernes latterlige Paastand, at for høest og holdent at være et rigtigt Menneske, (der Naam, wie er seyn sollte) maa man være tyfl, saa man nærmer sig kun den ægte Menneskelighed (Humanitet) i samme Maal, som man retter sig efter det tyfle Mandts-Hoved, der nu engang er Mandts-Hovedet i sin fulde Kraft og Glans.

Alt dette Papisteri eller tyfl-katholiske Uvæsen maa vi derfor lade fare, naar vi vil blive flogte paa Menneske-Livet, dets rette Brug og glædelige Nydelse, som det findes hos os selv og nærmest omkring os, saa vi opgiver at den falske Lighed (Ligningsformighed), der kun kan fremtrædes ved forte Kunst paa Menneske-Livets Beskæftning, til Hære for et enkelt Dødnings-Hoved, som

man ikke blot strinlægger og udstiller til en afgudist Dyrkelse, men som man gjør til Mønsteret for alle Mands-Hoveder, som de først og fremmest skal døe for at ligne. Lader vi ikke dette fare, da taber vi vort eget Mands-Hoved og faaer ikke noget andet, men kun Skyggen af et fremmed, der aldrig kan være saa fuldkomment, ja, saa guddommeligt i sig selv, at det jo bliver dødt og tomt for os, thi selv naar vi tager et ægte „Christus-Hoved“ til vort Mønster og vil afrette vort Hoved derefter, faaer vi ingenlunde et Christus-Hoved paa vore Stulbre, men kun en Skygge deraf, som ovenikøbet vil være falsk, være Skyggen af et Mands-Hoved, der har miskendt og misforstaaet Christus-Hovedet, og, da nu det tykke Mands-Hoved netop er Mester og Stolemester deri, saa kommer vi giennem en tykt Christendom eller Theologi kun ad en Omvei tilbage til det tykke Hoved, der i sig selv er et Dødning-Hoved, der stræber at optage alt i sig, ikke levende „efter Anden“, men dødt „efter Bogstaven“.

Har vi derfor lyst til at blive sande Christne, det er: christelige Mennesker, hvad ganske rigtig, efter min Overbeviisning, er det bedste, og udjævner igunden al Forskiel paa menneskelige Folk og Stammer, Tanter og Tungemaal, da maae vi først være levende Mennesker, og dernæst stræbe paa en levende,

menneskelig Maade at tilegne os Hjertet i Christendommen, hvorunder hele Christen-Folket bæres, da Hjertet, som sagt, er Menneſte-Livets Moderſkiød og eneste ſande Brændpunkt, hvori det er eensartet, og hvoraf der lader ſig i Rærlighed udſpinde et Fuldkommenheds-Baad, der, trods al Forſkiellighed, kan forene hele Menneſte-Slægten. Dette er med andre beklendte Ord, at Christendommen ſom en vis Tro i Hjertet, et deraf udſprunget Haab og en deraf udvillet Rærlighed, kan og ſkal være eens hos alle Christne, men Christendommen ſom en Lærdom i Hovedet, kan ikke være eens uden hos de Fuldkomne, naar den ſkal være levende, da det ſamme Maal af Klarhed kan findes hvor Livet i ſamme Grad har udvillet og klaret ſig. Skiondt derfor Christendommen, ſom „Tro, Haab og Rærlighed“, ſkal være eens til alle Tider og hos alle Folk, og kan være det, uden at noget Folk opgiver ſit Tungemaal og ſin menneskelige Tankegang, ſaa er Almindeligheden af en vis christelig Lærdom eller Lærebygning, den pavelige eller papiftiſke Catholicisme, et utaaleligt Trældoms-Nag til alle Tider og hos alle Folk, thi ligesom den kræver, at Børnene ſkal ſynes og lade ligesaa kloge paa alle guddommelige og menneskelige Ting ſom Oldingerne, og de Bantundigſte ſom de Lærdeſte, da undertrykker den til alle Tider og hos alle Folk, undtagen

den. Lidt og det Føll, der har født Lærdommen og reist Bærebjgningen, hele den folkelige, altsaa den menneskelige, og den betimelige, altsaa den levende Lærlæring og igrunderen tillige. Modersmaalet, der kun vil findes stabt og sluttet til at udtrykke hvad der lever hos Følltet med saamegen Klarhed, som Føllkelivet hos sig selv har vundet.

Naar vi fra dette Staae betragte Menneskelivet i Danmark, da kan vi let forstrækkes over den tykke Mørke, som for det meste ruger over det, og for den falske Dplysning, den spisser med det, og staaer, bitterlig eller uitterlig, i Hagt med det yderste Mørke, hvor der for Menneske-Hjertet kan er: Gnaad og Lænderes Gudsvel, men man vinder intet ved at lade sig forstrække, og sand Dplysning maa ja baade kunne forebunkte den falske og fordrive Mørket, saa naas der kan i Danmark er et virkeligt Menneske-Liv, der har Lyst til at komme for Lyset, da vil det, med den Guds Hjelp, som er et Lys uden alle Mørke, ogsaa lyffes, og hvad vi kan giora til det, lidt eller meget, det ikke bliab sluk vi, men det kan vi, som oplyste Lædere i det samme Liv, ikke undlade.

Om der nu er et Menneske-Liv hos det danske Føll, eller blot et Planteliv og Dyrerik, det berøer paa, om Følltet har et menneskeligt Hjerte, altsaa om det har kærllig Føllelse for noget Ulykkelig og da

isatt for Mand, som nu sæltes Livskraft, og for Hjertelighed, som et høveligt Skolebarn, og blandt andre, efter: Ordspøget, ikke kan for Født længe end til Rønderne, saa kan man dog see en høi Deel af Røngen, naar de lækker Blaadets bogtig høi op, det vil her sige, at da et Føltis Modersmaal altid er efter: dets Hjerte, saa kan man af et Føltis Røngemaal godt see, om det har høi et menneskeligt Hjerte at begynde med, og selv Hjerte, som kan lide Damsk, har derfor maattet indvise, at det Følt, der gjorde og fandt de danske Dampvise's maad have høi et meget menneskeligt Hjerte.

Spørgsmaalet kan da ikke her være om det danske Føltis Hjerte, der adentid har høi været for alt Hjerteligt både i Hinder og paa Jorden, og var altfaa et tilførende Livskraft, hvortil Menneske-Hjertet altid trænger, ædlig værdt, men Spørgsmaalet er kan, om det danske Følt nu høi til de Levende eller til de Døde, om det endnu er noget og kan noget i denne Verden, eller om det er opstigt af den Førtis-lyb, at høi menneskeligt Følt, ligesom Afers, selv maad opføde, saa høi der indbyr om det Hjerteligt af alle Følt stude nu kan være: Stygger: Stygger paa Japst og Stygger paa to Been, der vel endnu stallede Damsk til Hverdagsbrug, men var høi det deres

Moderemaal mægtige til aandeligt Brug eller havde nogen Fortiærlighed til det?

Hvem der nu, som Tyskerne, regner Ubarmhertigheden blandt den rene. Færufte og den strenge Bidentabelighed & Hoved-Dyder, og har desuden fra gammel Tid et Horn i Siden paa det lille danske Folk, de har, til for kort siden, hørt næmt ved at bryde Staven over os; thi, i det hele taget, har vi åbenbart Skinnet imod os, da intet Folk paa Guds grønne Jord har tilspøseladende robet saa stor Egespydighed for sin Folkelighed, sit Navn og sit Moderemaal, som det saakaldte danske Folk i de sidste Menneske-Aldere, mens vi ogsaa med en skantet Forgødelse og Esterabelse af Tyskerne og andre store Folk tilspøseladende robede en gruelig Føltesløshed for hele Landets Verden. Trears-Rampen for Fæderne-landet, med sjelden Ræthed, store Dpoffrelser og glimrende Seire, har imidlertid selv gjort Tyskerne tvivlsomme om den danske Folke-Sag, og jo arrigere de bliver, des klarere viser de, at Danstheden har gjort Indtryk paa dem, som en Magt; de vel kan fradømme at Ret, men ikke fratage sin levende Tilværelse, og hvad selv Tyskerne lade gjælde som Bevist imod sig, det maae dog vel Dansternes ogsaa lade gjælde som Bevist for sig, saa jeg har det velgrundede Haab, at inden vi veed det, vil det Danske Folk ligesaa

kiætt; som det har forsvaret sit Fæderneland og dermed
 faaet sit Hjerte som sit Modersmaal, ogsaa paaftaae
 sin Ret til at beholde begge Dele ubrændte i Hjemmet
 og sætte sin Paaftand igiennem, saa det paa een Gang
 kommer for Lyset, baade at det danske Hjerte slaaer
 varmt og allervarmest for Danskheden, og at Barmen
 er Lyset værd, ja, at den hjertelige Oplysning løfter
 Glands paa Hjertet, som en Helt paa sin Moder!

Til det stær, maa jeg noies med at vise at der i
 det mindste er et dansk „Genrums-Liv“, der ableder
 sig selv af Folkelivet og styr ingenlunde Lyset, men
 fryder sig ved det „som Fugl ved Dag hin klare“, og
 det er, som man tager det, lidt eller meget; thi paa
 den ene Side gior een Svale jo ingen Sommer, saa
 hvor Talen er om et Folkeliv, forslaaer det kun meget
 lidt hvad en enkelt Bogorm sidder og graver paa og
 grubler over og stiler efter paa Papiret, men paa den
 anden Side er det saa sædvanligt, at Bogormene hos
 Smaafolk enten kommer til at ligne Bøger i Skindbind
 eller at de forgåbe sig i den store Verdens nyeste Mode-
 Skionhed, at det altid har en vis Markværdighed, naar
 en enkelt Bogorm levende føler, hvilket lille, ubetydeligt
 Kræ han i sig selv er og fryder derfor ind i Folke-
 Munden, som forholdsvis er meget stor, og man kan
 dog aldrig vide, hvad saadan en lille folkelig Bogorm
 derved kan opnaae, for lykkedes det ham at faae Folket

Tungen sat i Benægelse, saa den dog for sig selv, som Gud en siger, da var den ikke blot stopt Mund for Bogormen men for hele Folket; da det jo er Mundens der sætter Liv i hele Kroppen. Saaledes tænkte jeg i min Ungdom og troede mig dermed, saa godt jeg kunde, oven den nædfornne Overhaand, både Lyflighed og Uanfæthedens aabende hante og syndes doglig mere at tage, og stundt jeg for længe siden er kommet ud af den Dren, at en lille Bogorm skulde komme til Højede i den store Folkemund, eller ventede sagt, at man ved at stille til Fjolle-Tungen med sin Pen kan sætte den i levende Bevægelse, selv naar Munden er gaet af Hængelærne, saa holder jeg dog endnu for, at naar blot Folkemunden, ved et godt Brevgen, som det Holsten-Gattarperne og dets høiteste Hjelpene har givet os, er kommet iløve paany, da kan en enkelt danskt Mund gjøre meget til, at Fjolle-Tungen faaar sit gamle Spring, saa hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden over af, og saa gaer den danskt. Hvor! af sig selv, for det danskt Hjerte har aabnet sig som en Sten, da man tænkte, det var stendødt; og det er altid ikke blot siemtefuldt, men ogsaa fuldt af en ganske alverkelig Rivalighed til alt Hjerteligt, Børnligt, Verligt, Jovent og Levende, saa naar bare de mange Dets Sten ikke var, som Lyflærne har kont på den gamle Landevei mellem Sjæstet og Munden, saa skulde man have Lær.

Det er imidlertid ingenlunde unueligt i vore oplyste Dage, ved Hjælp af Damp-Kraften at komme udenom den affværende Bæl, det ikke var en Jern-Bænk, men dog paa en Guld-Bænk, der vel ikke taaler saameget Slid, men hvor det ogsaa gaar meget glattere, saa den holder nok Føllet ud, og engang skal jo dog alting i dens Bevægelse forgaae.

Dette falder nu vel Læseren og selv Læserinden temmelig dunkelt, men blandt jeg nok veed, hvad jeg mener, naar jeg dog overlæde det til Munden at kaste hvad Pennen unuelig kan mere end dunkelt betegne, da den selv ingen Deel har i den Dampkraft, som skal drive Bæret, og som naturligvis er „Kanden“, der igjen kun er en usynlig Livs-Kraft, som kun gien sig fiendelig i sin levende Bælsomhed, som Munden har Emeret paa.

Spvad derimod nok med Pennen kan lode sig givne, er at pege paa den Tilstand, hvori Menneske-Livet for Diablitet befunder sig hos os, og kunde det vække Opmærksomheden paa „Danmarks frugtbare Herlighed“ fra Hjertets Side, og paa den usofsvarlige Skibeds- haard, hvormed den længe har været behandlet, mere spildet end benyttet, da vilde det endnu være til langt mere Gavn end hvad jeg dog ogsaa glæder mig ved: den Opmærksomhed, der nu er vakt paa de jydste

Grubler og paa Bigtigheden af en stadig Damp-
fart mellem Hjerting og Lowestoft.

Noar man nu vil betragte Menneske-Livet paa
et vist Sted og til en vis Tid, da maa man vel, for
ikke at overvælde Diet og forvirre Synet, i Tankerne
skille det ad i sine tre naturlige Kredsløb, som man
kalder det huslige, det borgerlige og det gudbe-
lige Liv, men det gaaer dog dermed, ligesom naar
man skiller den christelige Troes-Bekendelse ad i de „tre
Troes-Artikler“, saa man maa, hvad end Tyskerne
siger og gior, aldrig glemme, at hvad man i Tankerne
for Lydeligheds Skyld under Betragtningen skiller ad,
det hænger dog, som Dele af et levende Heelt eller et
heelt Menneske-Liv, uopløselig sammen, saa, hvis man
funderriver Baandet, opløser man med det samme den
levende Sammenhæng og gior det hele dødt og magtes-
løst. Hvad vi kalder det huslige, det borgerlige og det
gudelige Liv er derfor ligesaa lidt hos et Folk som hos
Eufeltmanden tre Liv, men kun tre Sider af det samme
Liv i den hjortelige Trefant, saa naar man fristes til at
tage den ene Side som det egenlige Liv, da er det kun
fordi Menneske-Livet hos ethvert Folk, ligesom hos
Eufeltmanden, har en Gudlings-Side, der stræber
at fængsle hele Opmærksomheden.

Saaledes er det nu aabenbar i Danmark. Menneske-
Livets huslige Side, der i alle Maader har det mest

Tiltrækkende, hvad man blandt andet kan see deraf, at Fremmede, der saavel i gudelig som i borgerlig Henseende seer os baade over Skuldrene og over Hovedet, sædvanlig finder sig overraskede ved at betragte Hverdags-Livet i vor huslige Kreds og finder det i al sin Jævnhed og Lærdelighed særdeles menneskeligt og yndigt. Heraf tør man nemlig godt slutte, at det forholdsvis maa være saa, og hvormeget man end, ved at betragte det danske Husliv i Menneskelighedens og Hjertelighedens Lys, baade maa savne og beklage, saa opdager man dog let, baade at det er Danskerne's Indlings-Side, og at hvor Menneskeligheden er meget fra deres Husliv, der nytter det slet ikke at lede om den i deres andre Lins-Forhold. Da nu ogsaa Huslivet mellem Ægtefolk, Forældre og Børn, Sydfænde, Slægt og Bønder og Tjenestefolk, allevegne oprindelig ligger Folk nærmest paa Hjerte, saa følger heraf, baade at Danskerne hører til de meget hjertelige Folk, og at de rimeligvis kun har det maadeligt fra den borgerlige og gudelige Side betragtet, thi har disse Sider havt mindre Tiltrækkende for dem, altsaa været dem forholdsvis ligegyldige, saa behøvede de ikke engang at have havt saa herskesyge og selvkløge Naboer, som Tyskerne er, for i borgerlig og gudelig Henseende at blive tagne med Trumf, uden synderligt Hensyn paa deres Tilboielighed, folgelig ogsaa uden synderligt Hensyn

paa, og heres Husliv derud blev mere et menneskeligt, yndigt og glædeligt.

Da nu det Borgerlige, naar det er fremmed, og det Gadelige, naar det bliver borgerligt, altid griber ved det, enten voldsomt eller sepiasnde, ind i det huslige Liv, saa er det paa den ene Side vist nok forunderligt, at det danske Husliv efter Aarhundrederes Ervøom under et i det hele fremmed verdsligt og geistligt Herflab, endnu har saameget menneskeligt og yndigt ved sig, men det er paa den anden Side hardtad usagribeligt, hvordan et Folk, med saa luntæn Deltagelse i Menneske-Livets borgerlige og gadelige Forhold, skulde faae dem ordnede efter sit Hjerte, altsaa paa en Maade underordnede de huslige Forhold, medens det er ganske klart, at hvis det ikke stæer, da vil i vor Jernbane-Liv os hjerteløs verdslig og geistlig Herflæsyge gribe saa dræbende ind i det vængelse Husliv, at ogsaa det maa tabe sit menneskelige Præg, saa Dansternes vidkelig blev, hvad Lyfterne hidtil med Uret udfældte dem for: tamme Husdyr, kus, som Skovdyrene, lød vilde i Brunstiden.

Der er altsaa ingen Redning for Menneske-Livet i Danmark, med mindre det kan blive stærkt nok i den huslige Kreds til ikke blot at modstaae Dødsideriet baade fra den borgerlige og den gadelige Side, men at overvinde det og gionnemstrænge alle Livs-Forholdene, og

maa det end med Rette findes meget vanskeligt, saa tør man dog snarere haabe det i Danmark, hvor Menneskelivet saubenhøst er stærkest i den huslige Kreds, end man tør haabe, at, hvor det er stærkest i nogen af de andre, det der skulde holpe sig, da Huslivet dog overalt under Solen er Menneskelivets Moderflod og Bugge, saa, er det engang forsvundet deraf, kan det aldrig være saa stærkt i de borgerlige og gudelige Forhold, at det især snart maa udbøe.

Ligesom det nemlig er soleklart, at det borgerlige Selskab, naar det skal være menneskeligt, maa oprindelig være en Udvidelse af et menneskeligt Husliv og maa bestandig bæres deraf, da selv de allermenneskeligste Love og Indretninger vil være døde og magtesløse, naar den Menneskelighed i Folkets Hjerte og Tankegang, som de forudsætte, er forsvundet, saaledes er det vel dunklere men dog ligesaa vist, at Gudeligheden for at være levende maa være menneskelig, hvad den dog umuelig kan blive uden i samme Maal, som Huslivet er menneskeligt.

Dette, at ikke blot det grove Afgudereri, som en aabenbar Forgubelse af det Døde, men at enhver faaltdt Gudelighed, som ikke til Tid og Sted er menneskelig, altsaa folkelig, staaer fiendlig mod Menneskelivet og er et Marerid, hvorunder det staaer Fare for at kvæles, det er vel igrunder indlysende, men

der er saameget forunderligt og os ubegribeligt i vort gudelige Forhold, at vi let fristes til at tænke, at da for Gud er ingen Ting umuelig, saa er den klareste Selv-Nødsigelse vel heller ikke utænkelig for ham, skiondt det netop er den „Jugenting“ som allerklarest er Gud umuelig. Det kan derfor nok gøres behov at minde om, at der allensafalds umuelig kunde være mindste Liv i den Gudelighed hos os, der fremstiller Gud som vor himmelske Fader og Menneskene som Hans Børn og hinandens Sydsfænde, dersom Ordene: Fader, Moder, Barn, Broder og Syster havde tabt deres menneskelige Betydning for os, thi enten maatte da de samme Ords gudelige Betydning, som i det gamle Egypten, afløses af en vederstyggelig dyrist, eller ogsaa der maatte tilskrives dem en ukiendelig Betydning, der for Mennesker gjorde dem aldeles luftige og tomme, døde og magtesløse.

Heraf kan og skal vi da lære, at dersom den kristelige Forestilling af Guds Forhold til os som et faderligt og moderligt og vort Forhold til Ham som et barnligt Forhold, kun er sand, da er det menneskelige Husliv ei blot den sande Gudeligheds nødvendige Forudsætning, men er tillige skiftet til inderlig at sammensmelte med den sande Gudelighed, og hvor det skebte, der vilde det menneskelige Husliv i Pagt med Gudslivet unægtelig vinde Kraft til baade at overvinde den døde Gudelighed og til at omdanne det borgerlige Selskab efter sig.

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Torsdagen d. 27. Septb. Nr. 39.

Menneske, Livet i Danmark.

II.

„Hvad gjør man ikke for Kone og Børns Skyld!“ det er hos os et gammelt Mundhælb, der ikke engang behøvede at staae i en Komedie for at klinge latterlig, thi jo mere et Folk i det hele gjør for Kone og Børns Skyld, des tiere og des vislere vil de, der igrunden slet intet gjør for Næstens Skyld, i det gamle Mundhælb søge Undskyldning for alt hvad de ei kan være bekiendt at have gjort for deres egen Skyld, saasom at stjæle og bedrage paa alle muelige Maader; men derfor bliver det lige vist, at man i Danmark gjør overmaade meget for Kone og Børns Skyld, og at det har en fiendelig Indflydelse paa hele den Gang, det borgerlige Selskabs Udvikling og Indvikling hos os har taget. Hermed hænger det nemlig ikke alene paa det næieste sammen, at Embederne hos os hardtad kun betragtes som mere eller mindre gode Levebrød for Manden med „Kone

og Børn“, og for „Kone og Børn“ ligesaavel efter Embedsmandens Død som i hans levende Live, men heraf udspringer ogsaa det danske Folks aabenbare Fortiærlighed til Kongens uindskrænkede Enevoldsmagt, thi de slutter fra dem selv, at en dansk Konge, næst Omforgen for sin egen Kone og sine egne Børn, ogsaa vil gjøre hvad han kan for alle hans Underaatters Koner og Børn og følgelig regiere efter Folkets Hjerte. Derfor har i Aarhundreder ingen dansk Konge været saa almindelig elsket, som Frederik den Sjette, skiondt Folket ellers under hans Regiering havde det kun daarligt, og Riget med stærke Skridt gik sin Oplosning og Undergang imøde, thi denne Konge var i sin Fortiærlighed til Huslivet, og med Betragtningen af alle Sager i det huslige Lys, saa aldeles dansk, altsaa folkelig, som man vel kan tænke sig, derfor ogsaa inderlig overbevist om, at Danmark aldrig kunde faae en bedre Regieringsform end den uindskrænkede monarkiske, der ledte til en faderlig, patriarkalsk Styrelse af alle Forhold. Dette er da ogsaa Grunden til, at ingen af alle de store borgerlige Forandringer, som har fundet Sted i Frederik den Syvendes Tid, har vaakt saa almindelig Opmærksomhed og levende Deltagelse hos Folket, som Spørgsmaalet om „Brudevielse“ og det „borgerlige Egtelab“, thi man vil have mærket, at Folk brød sig sædvanlig ikke det mindste

om den Dplysning, at Brudevielsen ikke engang er nødvendig til et kristeligt Ægteskab, at dernæst Ægteskabet ingenlunde er nogen kristelig, men baade hos Jøder og Hedninger en ældgammel, efter hvert Folks Hjerte og Lovgivning læmpet Indretning, og endelig, at her var slet ikke Spørgsmaalet om Ægteskabets menneskelige Betydning og Trang til Himlens Belsignelse, men kun om dets borgerlige og juridiske Gyldighed, der nægtelig er en blot borgerlig og juridisk Sag, medens det stod alle Ægtefolk frit for baade at faae en Brudevielse og at ansee den for aldeles nødvendig til et velsignet og lykkeligt Ægteskab. Man veed, det nyttede slet intet, fordi Folket kun saae paa det huslige Liv, og havde den Tro, at hvorlidt end Brudevielsen virkede til Gavn for „Kone og Børn“, saa vilde „Kone og Børn“ dog faae det endnu meget værre, naar man ikke engang behøvede at lade sig vie af en Præst med Kjole og Krave, men kun at gaae op paa Raadstuen og sige, man vilde gifte sig.

Saaledes kan det danske Folks Fortiærlighed til Humsinet, der ligner meget en Forgubelse deraf, let synes at lægge uovervindelige Hindringer iveien for et frit og sundt Borgerliv, da det er klart nok, at hverken kan den patriarkalske Styrelse virkelig finde Sted selv i det mindste Kongerige under vore indviklede Forhold, og heller ikke kan Borgerlivet blive frit og frugt-

bart, førend det kirkelige Halsjern, hvori det siden Middelalderen har været spændt, aldeles sønderbrydes.

Dette vilde imidlertid være en meget overilet Slutning, thi da et frit og sundt Borgerliv er langt fra at være uforeneligt med et kærligt Huusliv, men har netop deri sin Bugge og sit Moderstøb, saa behøver der i Danmark blot at opgaae et nyt Lys over det menneskelige Huusliv og dets Forhold saavel til Menneſte-Livets borgerlige, som til dets gudelige Side, for at det danske Folk, jeg vil ikke sige, bliver hidfige paa hvad man kalder „Politiken“, hvad man heller ikke skal sulte, men for at de i Borgerlivets Frihed seer en nødvendig Betingelse baade for det huslige og det gudelige Livs fri Udvikling og glædelige Nydelse. Det er altsaa ingenlunde det danske Folks priselige Fortiærlighed til Huuslivet, men dets snevre Begreb derom og Mangel paa Indsigt deri, som gjør Overgangen til et ægte folkeligt og menneskeligt Borgerliv vanskeligt, og paa begge disse Brøst vilde dansk Christendom, naar den kom i udbredt Virksomhed, ypperlig raade God.

Det falder mig herved ind, hvad jeg hørde forleden om to Søllandske Bondeløner, der havde været henne og hørt en nykommen Præst, thi da de gik fra Kirke, og den ene roste Præsten, sagde den anden: ja, men den „Dævel“, han talde saameget om, kunde han

gierne ladet blevet ovre hos Tyfkerne, hvor han er kommet fra.

Hvorvidt vedkommende Præst nu virkelig havde talt unødvendig meget om Djævelen, og hvorvidt den Djævel, han talde om, egentlig var tyft, det veed jeg vel ikke, men derimod veed jeg godt, at det var af Tyfkerens Aande, at vore saakaldte lutheriske Præster sædvanlig talde meget ivrigere om Djævelen end om Vorherre, og meget mere levende om Helvede end om Himmerig, hvad igrunden var ligesaa uchristeligt som udanst, og jeg veed fremdeles, at den gudelige Tale, man endnu snarest faaer at høre i vore Kirker, er, baade med og uden Djævel, meget for tyft eller tyfkerlig til, at den skulde gjøre synderlig dybt og frugtbart Indtryk paa danske Folk, som hverken finder sig oplyste eller opbyggede ved spidsfindige dogmatiske eller tørre moraliske Forelæsninger og Afhandlinger, der ligge mange Mile borte fra deres Hjerte og huslige Kreds. Derimod har man selv i Hovedstaden, hvor Hjertet og Huslivet dog har mindst at betyde, og selv i den utirkeligste Tid, hørt de Prædikanter, som „talde til Hjertet“ og indskrænkede for det meste deres Betragtninger til den huslige Kreds, løstes til Skyerne, saa naar vore Præster selv havde faaet Christendommen indført i deres Husliv og meddeelte den saaledes, da vilde det danske Folk upaatvivlelig finde, den var

efter deres Hjerte, og det vilde være uberegneligt, hvad Christendommen da maatte virke baade til at styrke og klare det menneskelige Huusliv og derigennem hele Menneske-Livet hos os.

Dog, jeg maa vel, for ikke at blive aldeles misforstaaet, stræbe tydelig at sige, hvad jeg mener med Christendommens Indførelse i Huuslivet, thi da man i forrige Tider ved disse Ord strax vilde tænkt paa den saakaldte "Huus-Andagt", saa ligger den Tanke maastee ogsaa Læseren nærmest, og skiondt Huus-Andagten vist nok, under en eller anden Skikkelse, altid vil følge af danske Folks levende Deeltagelse i Gudeligheden, saa er den dog ingenlunde Kilden, og hvad jeg mener med Christendommens Indførelse i Huuslivet, er, at den nærmest henføres til og oplyses ved Menneskets hjertelige og kiærlige Forhold, som har deres Hjem og Arne i den huuslige Kreds, og at Betragtningen kun derfra udvides til de folkelige, borgerlige og almindelig menneskelige Forhold, der hos danske Folk kun vinde Liv og Lys ved at udvikles af Huuslivet og forbindes dermed.

At denne Fremgangs-Maade nu heller ikke vilde være mindre i Christendommens Aand end efter Dannekvindens og det danske Folks Hjerte, det følger, som sagt, allerede deraf, at Christendommen anægtelig fremstiller Grund-Forholdet baade mellem Gud og os og mellem os selv indbyrdes, som et huusligt

Forhold, vist nok i en himmelhøi Orden og med en evig Virkning, men dog ganske af samme hjertelige og kiærlige Art, som Hverdags-Forholdet er mellem menneskelige Forældre og Børn og imellem Sydstende. Eller hvem veed det ikke, at vi, for at være sande og levende Christne, maae i alle Maader betragte, elske og ære Gud som vor himmelske Fader, have, som Guds Børn, et barnligt, himmelsk Haab med tilsvarende Arveret, og elske hinanden med en reen broderlig og søsterlig Kiærlighed!

Saafernt der da endnu er mindste Liv og Kraft i det gamle „Evangelium“, da maatte en dansk Christendom nødvendig ved at tiltale og opbygge Folket ogsaa give deres Huusliv en langt rigere Fylde end det nu sædvanlig har, og forberede en Dplysning om dets Bilskaar og Bestemmelse, der nu for det meste aldeles fattes, og det er især ganske klart, at vi med den himmelske Fader og Hans Børn for Die umuelig kan ansee det for Hovedsagen i vort inderlige Forhold til „Kone og Børn“, at de kan have et vist Levebrød, naar vi døer, eller at Børnene snart kan blive forsørgede, efter deres Kion, enten med en velhavende Mand eller med et godt Levebrød, men at vi, i samme Maal som det himmelske Huusliv trækker os til sig, stræber at danne vort jordiske Huusliv derefter, saa vi ogsaa deri seer mere paa Hjertet end paa Klæderne, mere paa den

indvortes end paa den udvortes Lykke i Verden, mere paa hvad Menneske-Livet i Sjæl og Hjerte opholdes ved, buer til og kan føde af sig, end paa Verdens-Livet, som vi har det tilfælles med de Umælende.

Maaskee! vil man sædvanlig svare, men nu Borgerlivet! det sunde, kraftige, virksomme Borgerliv paa Jorden! det faaer man dog vel ikke mere Sands for og Lyft til ved Troen paa det himmelske Husb- liv og Længselen derefter!

Hertil var jeg nu slet ikke bange for at svare: jo tilvisse, naar man bliver voksen nok til at træde ind i de borgerlige Forhold, med Die for deres Betydning i Menneske-Livet, og uden Frygt for enten i Verdens- Lummelen at blive fremmed for det stille, listige Husb- liv, man i Hjertet bærer med sig, eller over Die- blifket at glemme den Evighed, man i Aanden altid har for Die. Christendommen er nemlig ikke mindre mægtig til at skabe et himmelsk Borgerliv end et himmelsk Husb- liv paa Jorden, og hvor det kiendelig fleer, der vil man ogsaa see de Christne, i samme Grad, som de er christelig oplyste, gribe kiærlig, kiæft og klogt ind i det Borgerliv, de er stædte til at deeltage i, thi ligesaa huslig, som den christelige Børnelærdom er, ligesaa folkelig og borgerlig er den christelige Lærebygning for de Børne som Op-

lysning om det „Guds-Rige“, der ikke blot er i Himlen, men kan og skal ogsaa være paa Jorden. Jeg veed imidlertid meget godt, at der ikke blot er løbet meget Vand til Strande, siden Apostelen Paulus skrev sine Breve til Korinthierne og gjorde Brug af sit „Romerste Borgerret“, men at ligesom Grundstenen blev lagt til den papistiske „Kirkestat“ indtil Tyskerne byggede det stygge Luft-Kastel, som man kalder „den kristelige Stat“, da har Talerne om Christendommens Forhold til det borgerlige Selskab været saa forvirrede, at om man end selv ved utallige Lykkestræk har hittet Rede deri, maa man dog aldrig tænke med et Pennestrog at kunne forvandle den herskende Forvirring til Klarhed, og jeg vil derfor her, hvor Talen er om Menneſte-Livets nærværende Tilstand i Danmark, strax indrømme, at det har lange Udsigter, inden man kan vente, at den danske Christendom skulde faae kiendelig Indflydelse paa Borgerlivet i Danmark, men dog maa jeg tilføie, at hvor dansk Christendom findes, har den dog allerede oplyst Folk om den borgerlige Religions-Friheds Nødvendighed for Trivelsen og Betsignelsen baade af det huuslige og det gudelige Liv, og har saaledes bortryddet en stor Hindring for Udviklingen af et frit og sundt Borgerliv.

Det var imidlertid kun i de gamle saakaldte Theatrier eller verdslige Gudsriger, at Borgerlivet,

saadant som det var, nærmest udsprang af det gudfrygtige Huusliv eller af den huuslige Gudsdyrkelse, saa Folkeligheden og Folketroen er, som Grækerne Pallas-Athene og vort Hoinordens Thorsbrud: Sif med Guldbaaret, Borgerlivets naturlige Fostermoder, og hvor enten Folkefølelsen fattes, som hos Tyskerne, eller hvor den er huusvild i fremmede Lande, som hos Jøderne, eller hvor den er fængslet ved ueensartede Deles Sammenkobling, som hidtil her i Danmark, der kan det ægte Borgerliv umuelig trives; men hvor Folkefølelsen dog igrunden er saa stærk, som Trears-Rampen har beviist, den er i Danmark, der behøver den dog blot at tage det elskede Fæderneland i virkelig Besiddelse, og at klares ved en levende Oplysning paa Modersmaalet, for at der, ligesom af sig selv, udvikler sig et folkeligt Borgerliv i den stærkeste Sammenhæng baade med det menneskelige Huusliv og med den folkelige Gudelighed.

Ja, vil man sædvanlig svare: vi veed nok, det er din gamle „Riephest“, hvorpaa du rider rask til en „folkelig Høiskole“ og derfra lukt ind i en Pæredanskhed, der, som „Bølgen blaa“ oversvømmer hele Landet, om ikke lige til Eideren, saa dog til Slien; men siden du ikke dermed er kommet et Stridt videre i hele din „Menneske-Alder“, saa vil det nok ogsaa have lange Udsigter, inden der bliver Sild af den Ravn,

faa Verden forbanes over det mageløs klare og tiærlige
Borgerliv, der skal springe ud af den „danske
Folkelighed“, som en Pallas-Athene af Kronidens
Pande, eller vore op af Jorden i „heiligt Bang og
Bænge“ ligesom den gamle Nordiske Sybilla: Sif med
Guldparfyllen!

Jeg svarer imidlertid ganske rolig: ja, spot kun J,
siden J ikke veed noget bedre at giøre, baade med den
folkelige Skjald, med den „folkelige Høistole“, med
Danstheden, med Thorsbruden og selv med det
græste ligesaa mageløs folkelige som mageløs fri og
glimrende Borgerliv! Man spilder let den kostbare
Tid ved at spotte igien, ellers kunde jeg godt tjene med
en Mønstring af jeres Riepheste og en tilsvarende
Dørhøring om, hvorvidt og hvorhen J er kommet paa
dem, og hvad det er for et lyst og lifligt Borgerliv,
der enten i Paris eller i Berlin har udviklet sig af
den stionne Kunst at drive Spot med alt hvad der enten
er lidt høiere end Dyrehovedet, eller gaaer lidt dybere
end man med Fingeren kan skrive i Sand, men nu vil
jeg blot spørge Godtfolk, om de ikke spottede ligesaa
fiækt med Danehærens muelige Fremstridt fra det
beleirede Frederits til Dannevirke og til Eideren,
og om det Fremstridt ikke dog har fundet Sted, saa et
Fremstridt aldeles jævnside, til Dplysning af det saa
fiækt forsvarede Fæderneland og Modersmaal og

til Ære for det kække, fædernelandskiærlige danske Folk, maa dog i det mindste være ligesaa mueligt, og vilde ubentvivl følge af fornævnte vitterlig danske Fremstridt, naar det ikke lykkes de Fremmede: Hjemtyfterne og Latinerne, at forhindre det? Har jeg nemlig kun Ret heri, da har jeg dog vel ogsaa Grund til at haabe, at det samme Folk, der med den kærligste Selvopoffrelse har forsvaret sit Fæderneland og Modersmaal, og kan med et halvt Die see, at Dfferet var spildt, naar man intet Gavn fik af hvad man købde saa dyrt, det samme Folk vil ubentvivl snart føle Trang til Dplysning om, hvordan de bedst kan vente at beholde deres Fæderneland og høste Frugt af dets Besiddelse, og hvordan de bedst kan bruge deres Modersmaal, saa de har baade Gavn og Glæde og Ære deraf, og det er jo netop denne Dplysning, jeg vilde have dem givet paa en „folkelig Høiskole“ og en saadan Dplysning vilde jo nødvendig giennem Folke-thinget føre til en folkelig Anordning af alle borgerlige Forhold, og i en tilsvarende borgerlig Tilstand vilde der jo nødvendig findes Liv, fordi den var folkelig, og dette Liv vilde jo være menneskeligt, fordi det danske Folk er menneskeligt, saa jeg seer ikke det mindste latterlige i saa jævn og klar en Tanlegang, som denne.

At nu desuagtet mit velgrundede Haab om et folkeligt, et danskt Børgerliv, hvorved Høuslivet folde sig bestærmet, Christendommen frigivet, og alle menneskelige Evner ansporede til en gavnlig og frugtbar Virksomhed, at dette Haab muelig kan glippe, og at det rimeligviis maatte glippe, dersom vi ikke havde og beholdt et frit Folkething med en saa almindelig Valgret og Valgbarhed, som Grundloven hjemler os, det indrømmer jeg strax, men derfor stulde dog vel hverken jeg eller nogen Dannedmand opgive det ligesaa liflige som velgrundede Haab, derfor maae vi dog vel kun med fordoblet Iver arbeide paa, at det, trods alle Hindringer, kan gaae i Opfyldelse.

Naar jeg, som Dannedmand og Folkethingsmand, arbeider ivrig herpaa, endogsaa ved, trods alle Bøst, at forsvare Grundloven og Folkethinget, og ved, trods alle Fordomme, at paaftaae Høuslivets og Børgerlivets Frigjørelse fra al Kirketvang og Kirketugt, da veed jeg nok, det lægges mig saare til Last, fordi jeg jo ikke blot er Bortenspræst, men en gammel Ivrer for gammeltdags Christendom og Lutherdom, saa jeg, efter Sigende, enten maa gaae i Barndom og lade mig lede af „Bondevenerne“, eller jeg vil af ærgierrige Hensigter, i Forbund med Verdslighed og al Ugudelighed, forraade Kirkens og Christendommens hellige Sag;

men det gaaer med al saadan Barnesnat ligesom med Skælsord, de tager mig ikke, og jeg benytter dem kun ved Lælighed til at skiemte med, eller, som her, til i Stikkelse af Nødværge at tillade mig et lille Gienflag, som dog muelig kan ramme og rydde lidt af Veien for den folkelige Opfattelse af Menneskelivet, som jeg naturligviis ei altid har været lige mægtig, men dog altid har bekiendt mig til og fulgt efter Evne.

For det første skulde jeg nemlig mene, at hvis Christendommen er hvad den kalder sig: et Evangelium eller glædeligt Budskab, saa kan den umuelig være nogen borgerlig Lov eller noget verdsligt Paabud, men maa være et kjærligt Tilbud, der naturligviis kun træder i Kraft naar det modtages med Taknemmelighed, og er aldeles spildt paa dem, der modvillig forstyre det.

Dernæst mener jeg, at om man end i papistisk Blindhed kan indbilde sig, at Syndsforladelse, Guds Fred, evigt Liv og Salighed kan skænkes dem, der ikke bryder sig om det eller forstyre dog den Tro, der er Billaaret for Naadegaven, saa kan man dog vel ikke bilde sig ind, at Jesus Christns baade kan være den guddommelige Sandhed i egen Person og dog onste sig falske og løgnagtige Disipler, hvad han jo dog maatte, naar han vilde have en eneste, endfige Folt i Tusindtal tvungne til at bekiende en Tro

paa ham, som de hverken havde eller vilde have! Enten maa man altsaa bespottelig tillægge Christus den næreste Selv-Modsigelse og derved gøre ham til Løgner, eller man maa indrømme, at den christelige Troes-Betiendelse ikke under nogetsomhelst Paaastub maa enten afvinges eller aflistes et eneste Menneſte, saa at hvor man har mindste Erbødighed for Christus og Oplysning om hans Villie, der maa nødvendig al Kirketvang ophøre og Troes-Betiendelsen blive ligesaa fri, som vi alle veed, Troen selv med Nødvendighed er.

Har jeg nu Ret heri, da følger aabenbar deraf, at borgerlig Religions-Frihed ikke blot kan rime sig med Christendommen, men er en christelig Nødvendighed, saa Christendommens oplyste Talsmænd maae nødvendig af al Magt stræbe at faae baade Hunslivet og Borgerlivet frigjort fra al muelig Kirketvang.

Dg hvad nu Sammenhængen mellem Christendommen og Folkeligheden angaaer, da skal jeg først tage mig den Frihed at bemærke, at da Christendommen ene vil kiendes og virke giennem Ordet og fører dog intet eget Tungemaal med sig, saa maa den betjene sig af hvert Folks Modersmaal, som den vil tiltale, og kan ikke gøre sig tydelig og giældende hos noget Folt uden i samme Grad, som Folkets Modersmaal er udviklet til at tale levende og tydelig

derpaa om aandelige Ting, hvorfor vi ikke blot læser, at Aanden kom over Apostlerne i allehaande Folke-
Tungers Skikkelse, men, kan ogsaa paa Christendommens
Historie før og efter Reformationen, see, at dens Liv og
Lys paa hvert givet Sted kræver Brugen af Follenes
Modersmaal og Magt derover til aandeligt Brug,
saa Christendommen maa allerede for sin egen
Skyld ønske og fremme den høieste Udvikling af Follenes
Modersmaal, der dog er aldeles umuelig uden giennem
et tilsvarende oplyst Folkeliv.

Dernæst maa jeg henstille til moden Overveelse,
hvad hidtil er meget for løselig overfaret, den Omstæn-
dighed, at Christus, skiondt hans Rige ikke er af
denne Verden, dog virkelig vil have et Rige i denne
Verden, og det et Rige, der aandelig skal overstraale
alle Verdens-Rigerne ved alle dets Borgers "Ret-
færdighed, Fred og Glæde" i Aanden, hvad alle
Verdens-Borgere maae bekiende, er deres Rigers store
Savn.

Nu spørger jeg, hvordan Christendommen skal
kunne gjøre sig forstaaelig om dette Christi aande-
lige Rige og om dets Borgers Pligter og Rettigheder,
med mindre vedkommende har en levende Forestilling
om et borgerligt Selskab, hvis Diemed er Ud-
bredelsen og Hævdelsen af "Retfærdighed, Fred og Glæde"
hos alle dets Medlemmer, eller om man kan faae en
saadan levende Forestilling uden at leve i et saadant
borgerligt Selskab, eller om man kan statte Christi
Riges mageløse Fortrin uden at kiende dem, eller uden
at vide Forskiel paa den udvortes og indvortes Ret-
færdighed og Fred, den verdslige og den aandelige
Glæde, som et menneskeligt Borgerliv kan stænte
og opholde?

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 4. October. Nr. 40.

Dieblilket og Skalden.

Dieblilket for hvert et Barn
Ligner en spraglet Sommerfugl,
Gøelbestimmet med Sommerlyst,
Som ved Sanktmandsdag, saa ved Jul,
Barnehaanden har altid Jil,
Griber i Graaden efter Smil,
Griber vel feil, saa her, saa hist,
Griber dog Dieblilket vist!

Skjalde-Barnet er og et Barn,
Proget er hvad han huer bedst,
Sommerfuglen han sadler op,
Bruger den til sin Bingehest,
Paa den flyver han under Sky
Let over Eng og Skov og By,
Seer som en Falk alt hvad han sees,
Græder kun, naar han falder ned.

Dieblilket for Svend og M's
 Er som en Drømme-Reisefærd,
 Immer noget er splittergalt,
 Snart er man fjern og atter nær;
 Spring i Luften man gjør som helst,
 Hardtab forloren, hardtab frelst,
 Griber sædvanlig feil hver Dag
 Uden ad Rys og Favnetag!

Skjalde-Svenden er og en Svend,
 Kun er hans Drøm et Eventyr,
 Jord bliver Himmel og Himmel Jord,
 Hamme tit stifte Folt og Dyr,
 Helst han seiler paa Skyer graa,
 Gjør dem med Galder lyseblaa,
 Svæver imellem Haab og Frygt,
 Kalder det faste stivt og stygt!

Dieblilket for Mand og Biv
 Er som den travle Høstens Tid,
 Leiligheden maa gribes da,
 Det man kun har for Slæb og Slid,
 Dieblilket er kostbart nu,
 Alting gaaer galt, det er en Gru,
 Reddes maa lidt, hvor lidt det er,
 Børnene skal ha'e noget hver!

Skjalde-Manden er og en Mand,
 Høste han vil al Dragens Guld,
 Dieblillet det giælder om,
 Skabes der maa et Heltetuld,
 Alt er galt og maa gjøres om,
 Verden er vild og Tiden tom,
 Stjaalet er Mjølner, os til Meen,
 Hugges maa Næsen dog i Steen!

Dieblillet for Gamling hver
 Er som goddag kun og farvel,
 Belfordrevet i Ro og Mag
 Yder det En alt mueligt Held;
 Drommen svinder med Ungdomsaar,
 Reilighed med det stærke Haar,
 Livet er kort og Konsten lang,
 Alt faaer at gaae sin stærke Gang!

Gamling-Skjalden er dog en Skjald,
 Med sit goddag og sit farvel,
 Med sin Mag og sit Tidsfordriv,
 Med hvad for ham er mueligt Held;
 Ei han søger og ei han flyer
 Sommerfugl-Hest og Eventyr,
 Gribes med Flid, ihvor det gaaer,
 Reilighed ved det sidste Haar!

Begesyster fra Buggen af!
 Kæreft fra tidlig Ungdomsbaar!
 Hustru baade i Lyft og Rød,
 Elftet selv under de hvide Haar!
 Moder baade til Hætt og Skjald!
 Moder til alt hvad fødes skal!
 Effelig, som du søgnes til,
 Frugtbar og gold, som Gud det vil!

Det er Navnene, som paa Rød
 Eftersars, Skjalden tankesfuld
 Diebliffet tiltaler med,
 Beilende til dets Sølv og Guld,
 Til dets Roser med Duft især,
 Og saa dog til dets Farvestiær,
 Alt som det er og tages maa,
 Holdent og heelt fra Top til Taa!

Diebliffet af flygtig Art
 Synes kun lidt, men er dog alt,
 Hvad med Livet i Tidens Løb
 Til os i Stov fra Skyen faldt,
 Derfor Skjalden med Lanter graa
 Passer nu som en Smed derpaa,
 Ridelende for det ei omsonst,
 Holde det varmt, det er hans Kunst!

Diebliffet mod Ewigbed
 Er vel det mindfte af alt Smaat,
 Diebliffet for Ewigbed,
 Det er dog baade stort og godt;
 I det heldigfte Dieblif
 Menneskens Rion fin Frelfer fik,
 Dieblif hvert nu i hans Navn
 Bifelig brugt, gjør evigt Gavn!

Til Danfterens Læse-Verden.

Stort fal det være nuomftunder, hvor smaat det
 faa end igrunden er, det feer Læseren og især Læferinden
 nok, ogfaa jeg har tænkt, da jeg stiledede dette mit aabne
 Brev til „Danfterens Læse-Verden“, fliondt jeg
 ja maa vide, det er et stort Spørgsmaal, om der en-
 gang med Rette kan siges at være en „Danft Læse-
 Verden“ til, og maa endnu bedre vide, at „Dan-
 fterens“ Læse-Kreds selv i Sammenligning med det
 lille Danmark kun har været lillebitte. Men man maa
 fee at holde Drene flive til det flifte, og da dog ingen
 veed, om ille „Danfteren“ har havt eller kan faae
 titufindgange faamange Læfere fom den har havt
 Riobere, faa flriver jeg raft til dens Læse-Kreds fom

til en heel lille Verden, for at bringe den det, som jeg vil haabe, sørgelige Budskab, at hvis den ikke kan opdrive en ny Udgiver i mit Sted, da vil „Danstereu“ ophøre at udkomme med nærværende snart udrundne Aar. Jeg hører nemlig, som man nok veed, til de stakkels „Frivillige“, som strax meldte os til Tjeneste i Marts 1848, for at slaaes om gamle Danmark med Holsten-Gottorperne, og, naar galt skulde være, med hele det store, enige Tyskland, og vi maae vel være trætte af Tjenesten, da vi, foruden hvad Frivilligheden ellers kostede os, har maattet høre saamegen Bagtalelse baade for vor kostede indbildte „Frivillighed“, som det var paa den høie Tid at sætte en Pind for med almindelig Bærnepligt, og for vort gruelige Tyskerhad og vor aldeles vrang Opfattelse af Strids-Spørgsmaalet, der ingenlunde skal være, om Danmarks Rige, med eller uden Sønder-Jylland, skal bestaae eller forgaae, og om Dansk eller Tysk skal være Hovedsproget i Danmark, med eller uden Sønder-Jylland, men kun om, hvorvidt Dynastiet og Diplomatiens, Arvesølgen og Flaget skal fremdeles være fælles for hele den forrige Slesvigholsten-lauenburgdanske Stat eller ikke?

Vel havde jeg i mit stille Sind betænkt, om mueligt, at holde ud, til det var afgjort, som jeg, med eller uden Ministeriets og alle Diplomaternes Tilladelse, bliver

ved at kalde Strids-Spørgsmaalet, om Danstens og Dansthedens Liv eller Død nemlig, men nu, da Sværdet, efter ærlig at have gjort sit til at jævne Trætten, alt begynder at ruste i Sleben, og da Dødsdommen vel synes fældt over Dansten og Danstheden, men dog, ogsaa i Betragtning af Daneherrens „Rampdygtighed“, i en vis „Forsønlighed“ Aand, saa de skal kun „trædes ihjel af Guds“, og da Tiden har viist, at de er feilivede, saa har jeg, som er nær de Halvfjerds, maattet opgive Haabet om at opleve den endelige Afgjørelse, og besluttet mig til at tage min Afsted, om det end skulde være i Unaade uden Pension. Da det imidlertid ikke sommer sig for en „Danstler“ at ride den Dag, han sadler, saa har jeg villet opfige min Tjeneste saa betids, at hvis Læseverdenen vil have min Tjeneste besat og fremdeles besørget, den da kan have Stunder til at see sig om efter en ny Udgiver af et „dansk Ugeblad“, der kunde hedde hvad det skulde, selv „Utske“, naar det blot var dansk fra Top til Taa, baade i Sind og Skind! Et saadant vedvarende dansk Ugeblad ønskede jeg nemlig selv af ganske Hjerte, baade for min egen Skyld, saa der dog fremdeles var eet Blad i Danmark, hvor jeg var sikker paa at faae et Ord indført, som laae mig paa Hjerte, og tillige for Folkets, Rigets og Tungemaalets Skyld, der høilig kan behøve, at der dog er een offentlig Stemme, der tør

forsvare dem hele og holdne inden deres gamle Grændser, og tinger aldrig op med deres Fiender, enten det saa er Stormagter eller Smaatrat, enten der hugges med Sværd eller stilles med Pen eller stilles under Etok.

Vil imidlertid nogen for Alvor spørge mig, hvorfor jeg, med denne Overbeviisning om det danske Ugeblads Uundserlighed, ikke holder ud med det til det yderste, da skal jeg ogsaa svare alvorlig, om Spørgsmålet end var nok saa saa og ulærde, thi jeg har i denne Henseende længe gaaet irette og omborde med mig selv, da jeg, trods af den Uleilighed og Uuøgelighed, der følger med Udgivelsen af et Ugeblad, hvor naar man til Jævnshold selv maa forfatte det hele, dog kun meget nødig lod „Danstere“ gaae ind, efterat den dog efterhaanden har baaet sig Vej til alle Sider i den danske Læseverds.

Jeg er nemlig, som bekendt, en loelig gammel Skriftemed og Bogmager, men anseer mig dog ikke selv for ublevet eller for udygtig til boglige Arbejder, som den danske Læseverden fattes, og som jeg ikke ved nogen anden endnu kunde og vilde staae den, og da jeg dog i fire Aargange tilstrækkelig har viist, at man baade kan skrive paa Dansk om allehaande menneskelige Ting og betragte alt menneskeligt med danske Øine, uden at skrive daarligere eller gråbes lettere i Slæbblindhed end om man skrev paa Tysk eller paa Fransk

og faae med tilsvarende Dine, og da endelig den aabne Kamp for Danmark, Dansten og Danstheden maa agtes feierlig udlæmpet, saa turde jeg ikke bide længer med at tage fat paa de Bærter, som jeg længe har tænkt paa at efterlade mig, men som jeg slet ikke kan komme til, saalænge jeg skal skrive et Ugeblad, og som der dog allerede nu skal endesl Aar og megen Lyfts til at fuldføre. Hvad et nyt dansk Ugeblad angaaer, da mener jeg ogsaa, at hvis ikke alle de „Frivilliges“ Kamp for Dansternes Fæderneland og Modersmaal har været forgæves, da vil det nu komme af sig selv, og, om det end ikke skalde komme strax, naar „Danstere“ stutter, dog ei heller lade længe vente paa sig.

De Bærter, jeg sigter til, er vel nu nærmest „Haandbogen i Verdens Historien“ og „Sangværket“, som alt har vundet saa megen Yndest, at de baade bør fuldføres og, om uueligt, forbedres; men det er dog ikke Haandbøger i „Kirkens“ og i „Nordens“ Historie, som jeg under hele mit Forfatterliv har stadig høvt for Die, men endnu aldrig lagt Haand paa, fordi mig syndes immer, det var for tidligt, da man virkelig maatte have naaet Begyndelsen af et nyt Tidrum baade i Kirkens og i Nordens Historie, førend man med Stolighed og forholdsvis Klarhed kunde overskue deres Bane, og med levende Deltagelse afmale baade deres Indvikling og Udvikling i Tidens Løb.

Først nylig, under Danmarks Kamp paa Liv og Død med Tyskland, og ved hele den Bending, der hos os har fundet Sted, er det i mine Dine blevet betimeligt at oplyse det nærværende Dieblif og forberede Fremstridtet giennem Fremtiden med den foregaaende Erfarings Lærdomme, men det synes ogsaa nu at være paa den høie Tid, naar jeg derved skal føre Pennen, og det er virkelig paa den høie Tid, naar Kirkens og Nordens Bener skal finde Veie giennem Diebliffets Virvar og see, hvor Maalet staaer, hvorefter der skal stiles.

Hvad nemlig den christelige Kirke ongaer, hvis „Tro og Haab og Rærlighed“ giennem attenhundrede Aar har virket saa velgiørende og er blevet saa uanfæktelige, at ingen Menneskeven kan uden Gru tænke sig dem borte fra Jorden, saa hersker jo derom allevegne en saa grændseløs Forvirring, at naar man ved den Christne Kirke vil tænke sig noget andet end den papistiske Steenkirke eller det tykke Luftkastel eller en selvomdfigende splidagtig Sammensætning af disse to uførligelige Dele, da veed man sædvanlig slet ikke hvad man skal tænke paa og stile efter, fordi hvad man kalder Kirke-Historie enten er en blot Levnets-Beskrivelse af de saakaldte Kirkefædre, Kirkeværger, Helgene og Rættere, eller et Sæt „Lærde Efterretninger“ om alle de tykke Bøger, man i attenhundrede Aar har skrevet for eller imod Bibelen og

den til Tid og Sted herflende Theologi, eller et Birvar af begge Dele. Skal man derfor nogensinde hitte Rede i dette Birvar, da maa det kunne vides og blive viist, at der har været og er et Christen-Folk (en christen Menighed) paa Jorden, der, skiondt det er et ganske besynderligt, aandeligt Folk, der ei har noget verdsligt Fæderneland, Modersmaal eller Fællesskab, dog er et kiendeligt Folk, har yttret en stor folkelig Birk-somhed og haft en folkelig Skæbne, der vel er mageløs, men ingenlunde urimelig og uforklarlig. Først da, naar vi hos de Christne, ligesom hos Jøderne og ethvert navnkundigt Folk, lærer at stielne mellem de indvortes og udvortes Forhold, mellem Folkelivet og Folketroen paa den ene Side, og Bogvæsenet med de lærde Trætter paa den anden, samt mellem de forskiellige Forsatninger og Regierings-Former, fri eller slaviske, Christen-Folket har prøvet; først da kan man see, hvad Folke-Aanden har været og virket, hvad Folket har at betyde og hvad der nu i Dplysnings-Tiden maa være dets Maal. See, i denne menneskelige Hensigt og levende christelige Retning vilde jeg skrive en kirke-historisk Haandbog, saa tilgængelig for alle danske Læsere, saa livlig, kort og tydelig, som Vorherre gav Lykke til, og det er jeg vis paa, ikke blot mange danske Læsere vilde takke mig for i min Grav, og de lærde og Skriftkloge nødes til at ændse, men ogsaa mange

Præster i hele vort Norden vilde have Gavn af til en lysere og mere frugtbar Birkfømhed.

Vender vi nu Biet til vort Nordens egen Historie og det Folks Levnetsløb, som vi nærmest tilhøre, da er Forvirringen vel ikke nær saa stor, hvor man hverken behøver at lede om Folket eller fristes til at glemme det over Skolemesterne, eller kan mistiende den naturlige Udviklings-Gang, men dog har især baade den sande og den blot saakaldte Christendoms magtige Indflydelse, og i de senere Aarhundreder Tysk- hedens og Tyskeriets Indgreb, gjort Sagen meget indviklet, og den indbyrdes Splid mellem Stammerne og Rigerne har forsinket Oplysningen, saa vi trænger høilig til en Haandbog i Nordens Historie, der kan vise os den rette, oprindelige Sammenhæng, og tjene som en Ledetraad paa Sneglebakken, som vi Nordboer aabenbar er kaldte til at bestige og fra dens Top vinde en Udsigt over Menneske-Livets underlige Bane baade ude og hjemme, som godt er den lange Reise værd, da den sætter os istand til at gjøre de sidste Ræmpestridt, som skal krone Værket. For nu at kunne skrive en saadan Haandbog i Nordens Historie, der ikke skal føre paa Bilsfor, maa man kiende og fatte baade vort Nordens oprindelige (hedenste) Fælles-Retning i hvad vi maa kalde "Nordens Aand", og Christendommens gud- dommelige og reen menneskelige Retning med Aanden

over alle Haander, og hertil har hele min særegne Livs-
 Bone tilligemed min Livs-Stilling ført mig i en Grad,
 som vel for Diebliffet ingen anden Bogmager i Norden,
 faa jeg maa føle mig drevet til den Rærligheds-Gierning,
 og tør haabe, med Guds Hjelp, at stille mig taalelig
 godt ved den.

See, nu veed "Danstlerens" Læfere, der ikke
 anser mig for en tyff Bindmager, hvorfor jeg afbryder
 den ugentlige Berol-Virkning med dem, thi naar jeg
 skalde skrifte Sandheden heel og holden, maatte jeg vel
 betiende, at der endnu var endveel andet, jeg ønskede at
 have skrevet en Bog om, for jeg gif herfra, men det
 vilde jo klinge latterligt, om jeg gjorde Regning paa
 mere Tid og Lykke end der kan behøves til hvad jeg
 mindst vilde udblode og snarest maatte føle mig talvet til.
 Det kan imidlertid aldrig skade med et Par Ord at
 nævne hvad jeg, naar jeg ellers kunde leve saa længe,
 og beholde saamegen Lyst til den i Længden lidt kiedelige
 Penneførelse, som dertil udtrævedes, vilde ønske at faae
 skrevet, thi det kunde dog muelig vække Jagers Op-
 mærksomhed paa hvad vi fattes, for med stadige Stridt
 at gaae vor egen nordiske Bei i hvad man kalder
 Bidensflabelighed, og hvad jeg helst vilde kalde
 „Menneske-Rundskab“, fordi, naar det kommer til
 Stykket, kan vi Mennesker dog herneben aldrig komme
 videre end til at fiende os selv, fiende Mennesket og

det Forhold, hvori Mennesket staaer til de høiere og lavere Ting, hvormed han under Tidens Løb kommer i Berørelse. Denne jævne Sandhed er nemlig, som saamange jævne Sandheder, især ved de tyske Professorers Luft-Seilads og Luft-Kasteller, kommet saaledes i For-glemmelse, at naar man læser vore Dages saakaldte videnskabelige Bærter, synes det, som alle saakaldte oplyste og dannede Folk aldeles havde opgivet Lysten til og Haabet om at blive kloge paa sig selv og paa det Menneske-Liv, hvori de mere eller mindre tage Deel, men have derimod fordybet sig i den unaturlige Lyft og sat sig fast i det latterlige Haab, uden at kiende sig selv, dog snart, hvis de ikke alt er det, at blive guddommelig kloge paa hvad man har kaldt Gud, paa Himmel og Jord og Alt deri, paa Mennesket nær, det forunderlige Dyr i Borherres Have, som ingen kan blive klog paa. Denne tyske Højsot kan nu vistnok ligesaa lidt helbredes ved en heel dansk Bog som ved et dansk Ugeblad, thi al Lægedom, endstige da „Recepterne“, er naturligviis spildt paa dem, der i deres egne Dine strutte af Sundhed, men forudsat, som jeg ved al min Skrift forudsætter, at den gode dansk-nordiske Natur vil paa en Maade hjælpe sig selv, ved at lade den tyske Biisdom fare til Helvede, som noget allerhelvedes Løi, der vil indbilde Folk, at de har bedst af at lade Jorden fare og springe i Luften, at bytte hele Menneske-

Livet bort for en saakaldt guddommelig Død og bytte Menneske. Hjertet bort for et Bjerg af tykke Bøger, det forudsat, saa vilde danske Læsere baade føle Trang til og have meget godt af en Bog, der oplyste det Forhold, hvori Menneske-Sjælen i Livens Løb har stillet sig til Kundskab i det hele og især til Kundskab om hvad der skjuler sig for de Dine, vi har tilfælles med Dyrene, altsaa hvad man kalder Aandens og Hjertets Verden. En saadan Bog kunde nu, som kært Barn, have mange Navne, men jeg vil her helst kalde den en Haandbog i Menneske-Kundskabens Historie, thi hvad enten vi vil følge Odin paa Sleipner, eller Isgrim paa Helhesten, enten vi helst vil fare til Himmels eller seile i Luften, bide i Græsset eller bore os ned i Afgrunden, saa nødes vi dog til at tage os selv med, ligesom Ordsproget bemærter, at Glæden vender sig aldrig saa tit, hun har jo Halen bag sig, og naar vi alligevel i Lanterne gaaer fra os selv, da gaaer vi aabenbar fra Forstanden med det samme, og det nytter slet ikke, at man gjør sig saa vred som en Tysker og bander paa, at man kommer netop ret til sig selv og til Forstanden ved at gaae fra „Menneske-Naturen“ og „Menneske-Historien“ i det hele, og lade, som man havde flabt sig selv, men af en Feiltagelse indvillet sig i lutter vildfremmede Elementer, som man maatte ud af, og ind i den rene Tomhed for at finde sig selv. En saadan Haandbog i Menneske-Kundskabens Historie skulde nemlig vise os, hvad der blev af Menneske-Livet i Østen og Vesten, i Syden og i Norden, alt eftersom det blot nysgierrige og ærgierrige Menneske snart glemde sig selv over det Umælende og snart foer vild om sig selv i Luften, eller det sandhedskærlige videlystne Menneske gik i sig selv og mødtes med Sandheden fra det Høie. At nu det første Forsøg paa en saadan menneskelig Kultur-Historie, der stræbde at følge alle Menneske-Sjælenes kiendelige Bevægelser i

Bidstabs-Retningen, de flyvende faavel som de krybende, vilde blive meget ufuldkomment og ufuldstændigt, og hvad man i Konsten kalder Fustleri, det følger af sig selv, men var Forfatteren dog et med sig selv, med Sjælens høie Flugt og stille Estretante og med Slæg- tens store Livetsløb forholdsviis velbekiendt og fortroligt Menneske, da vilde dette Fustleri dog være langt anderledes styrkende og glædeligt for alle livlige og lystlicere Menneskeborn end de mest fuldvendte Konstværker enten fra den ældste, den mellemste eller den nyeste Tid, og saameget er mig klart, at dersom vi Bogmagere ikke vil see langt mere paa, hvad man i vor Tid og vort Føll kan have Gavn og Glæde af at læse, end paa hvad vi selv kan faae Noes og Berømmelse ved at skrive, da vil det gaae hos os, som det gik i Grækenland, paa Island, og hidtil alle vegne, hvor man fik hvad der kaldes en klassisk Litteratur, at Pennen istedensfor at være Mandens Pegepind og Danne- stift, kun bliver en Pind til dens Digtske. Man kan finde det latterligt, at jeg tør haabe, Menneske-Livet hos os kan lykkelig giennemgaae den Skiersild paa Eys- veien, som hidtil alle vegne gav det Banesaar, men det er jo dog baade saa kjærligt og livsaligt et Haab, at man nødvendig maa nære det, saalænge man kan og tør, og hvis det ikke er latterligt, at en Ddving, Kog af Glæde, kan undgaae meget, som var undgaaeligt baade for Barnet, den uersarne Yngling og den iilfubede Mand, da vil det dog heller ikke være latterligt, at Mennesket omsider bliver klogt nok til at sætte Livet over Mæden og Legemet over Klæderne!

Samllet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Eftverdagen d. 11. October. Nr. 41.

„Besøget“ af Clara Raphael.

Danskerens „Læserinder“ ved sikkert, at der under Titelen „Besøget“ er udkommet nogen Breve, der skal være fra samme Pen som „Clara Raphaels“, og i den Forudsætning, at de var ægte, skyndte jeg mig at faae Fingre paa dem, thi skiondt selv gode Venner har meent, jeg kunde ikke forsvare min venlige Betragtning af „Clara“, saa er jeg dog blevet ved den, og faae gierne et „Besøg“ af haende, der ikke blot skrev, men folde og kende som „Clara“.

Jeg faae imidlertid strax, ved at aabne den lille Brevbog, at Besøget gjaldt udelukkende Claras eller Mathildes Søstre, saa jeg ikke kunde tillegge mig mindste Deel deri, og det har maaffee stødt mig, saa jeg kæfte med den Fordom, at enten var Brevene nægte eller Clara forheret, thi da jeg havde læst de to første Breve, kastede jeg Bogen med den Tanke at overlade „Bedkommende“ Uværligheden med at kæse Kisten. Jeg

fald derfor op og stoppede min Pibe for at gaae over til en anden Materie, men da slog det mig, at jeg maatte jo dog vide, hvad den lille Bog indeholdt, saa det var ligesaa godt at læse den igiennem først som sidst. Det har jeg nu gjort, og, trods alle mine Indvendinger mod Tankegangen i det hele, dog med saamegen Deltagelse i Menneske-Livet bagved, at jeg ordenlig ønskede at have den „Mathilde“ lyslevende ligeover for mig og see, om jeg ikke kunde tale mig tilrette med hende, da jeg dog ikke skønnede rettere end at vi maatte være enige om Menneske-Livets egenlige Bæsen, Betydning og bestillede Bane, hvor aabenbar uenige vi end var om, hvordan Vorherre har „deelt“ Bæsenet og Birt-somheden, og paa hvad Maade Menneske-Livet kan giennemløbe sin Bane og naae sit Maal. Jeg kom ogsaa paa gammel Skjalde-Viis, saa dybt ind i saadan en Samtale, at jeg var fristet til at skrive den op, men det var vel, jeg ikke gjorde det, deels fordi det maastee vilde lideet baade Læser og Læserinde, og deels fordi Mathilde deri sagtens vilde see en Bekræftelse paa, som hun siger, at vi Digtere rores kun ved Næstens Baande til at tænke paa en „Aften-Underholdning“, hvorved det deklamerede Digt vinder eenstemmigt Bisald.

Derfor vil jeg, vistnok ikke spille „den barmhjertige Samaritan“ hvad her saameget mere vilde bekomme mig ilde, som det Blæf, der vil giælde for „Dlie og

«Bin» har intet at klage, naar det ublees, men ganske tort vil jeg sige, baade hvad jeg synes om og hvad jeg ikke synes om hos den lille spekulative Philosophinde, der endelig vil have alle Dannedvindens Døtre til at filosofere med sig, eller dog til at indrømme, at en «Clara» eller «Mathilde», som baade tør og vil „gaae ene» i aandelig og hjertelig Forstand, var „Mønsteret for Kvinder» eller var Kvinden, som ene tilbørlig skattede og vilde med Tiden komme til at forstaae sig selv.

Jeg synes da for det første slet ikke om, at enten Mænd eller Kvinder betragter Mand og Kvinde saaledes som to Aen af eet Stykke, at det, som Mændene tænker, blot skulde være Mandens Forstands-Overlegenhed, der gjorde indvortes Forstiel, eller at det, som Mathilde synes at troe, kun skulde være Mændenes Herstelsyge og Kvindernes Feighed, som fremkaldte Skinnet af en indvortes Forstiel, der igrunden slet ikke fandt Sted. Dette vil jeg imidlertid her ikke videre udvile, da «Danstherens» Læserinder, hvortil meget muelig selv «Mathilde» hører, godt maa vide, at for mig er «Hjertelighed» og «Kvindelighed» for saavidt eenstybdige Ord, at Kvinden i mine Dine er Hjertelighedens Natur-Aabenbaring, ligesom Manden er Mandelighedens, uden at man, ved at vise mig Millioner hjerteløse Kvinder og aandløse Mænd,

vilde paa mindste Maade forrykke eller forvirre min Tankegang, og Rionnene er derfor i mine Dine saa langt fra at være hinandens Medbeidere, at de kun ved at indtage hinanden kan opfylde deres Bestemmelse. Paa nogen Overenskomst mellem „Mathilde“ og „Danskereu“ i dette Hovedstykke, er indtil videre heller slet ikke at tænke, da det netop synes at være Skjoldmoens Hovedsag, som har sat sig i Hovedet, at det er ikke „Selvfornægtelse“ men „Selvforfægtelse“ Kvinden maa beslitte sig paa. Jeg vil derfor i denne Henseende kun tilføie, at skiondt jeg ikke drifter mig til at nægte, at disse Besøgeltes-Breve kan være skrevet af en lille Pige, der hedder „Mathilde“, saa drifter jeg mig dog til at paastaae, at Bogstaverne om Rionnens Forhold og Kvinde-Rionnets naturlige Pligter og Rettigheder kan en lille Pige med saa megen „Eftertanke“ kun have skrevet med sin „Broders“ Fingre i samme Forstand, som man paa Dansk siges at have gjort noget med sin „Systers“ Fingre; thi man behøver jo ikke engang at være, men kun med Eftertanke at betragte en lille Pige mellem sine Døtter, for at sionne, at Kvindeligheden hører ganske eieendommelig til den kvindelige Side af Menneske-Livet, og dette synes dog saavel i „Mathildes“ som i „Clara Raphaels“ Breve aldeles overført, hvad nødvendig maa gjøre hele Betragtningen

af Kvinden med hendes naturlige Pligter og Rettigheder aldeles frem.

Men, om jeg tør spørge, skriver ikke sædvanlig alle Kvinder nuomstunder Breve og Bøger, naar de skriver nogen, med deres „Broders“ eller „Stolenskers“ Fingre, eller har vi virkelig noget, der med Ret kan kaldes „Kvindelig“ enten hjertelig eller moderlig Dannelses? Særdigt jeg ved, har vi neppe nok Tanken om, at vi skulde have noget saadant, og det er derfor en høj Grad af Ubillighed, naar vi lægger en Sriveresse til Last, at hun bruger den Pen, man har lært hende at føre skævt fra Stolenskers Side, til at skrive skævt fra sin egen Side. Har nemlig Stolenskeren, naar der skulde skrives Stil om den „kvindelige Dannelses“ lært Pigebarner at slaas en Streg over „Moderligheden“, som noget, det enten ikke var „passende“ for Kvinden at tænke paa, endstige at skrive om, eller som dog hørte til det „sandselige“, der ikke ved den „høiere“ Dannelses kunde komme i Betragtning, da er jo intet rimeligere, end at Pigebarner, naar hun tager sig den Frihed at tænke selv over Forholdet mellem Mand og Kvinde, og er tiel nok til at skrive som hun tænker, da ogsaa ladet Moderligheden udenfor Betragtningen og kommer saa let til den stætte Paastand, at Kvinden burde have den samme Stilling, de samme Pligter og Rettigheder som Manden, kommer vel endog nødvendig

bertil, da Mændene, dels af Storagtighed, dels af Svag-
 hebs-Følelse og især af Uforstand paa hele Menneske-
 Livet, med den samme Høitidelighed, som de naturlige
 og nødvendige Baand kræver, og tit med dobbelt Stræng-
 hed har paalagt Kvindens Liv og Virksomhed aldeles
 vilkaarlige og skadelige Baand. Uagtet jeg derfor inderlig
 ønsker alle Smaapiger, baade for deres egen og for
 deres Belynderes, altsaa for hele Menneskeheden's
 Skyld, at de maae gaae langt dybere og bedre i sig
 selv end de foreliggende Breve beskriver, og uagtet
 jeg er vis paa, at de bliver de aldrig saadanne
 „Fritænkterster“ som „Clara“ og „Mathilde“, saa finder
 jeg dog selv saadanne Fritænkterster meget rimeligere
 at tale med og deres Breve meget læseligere, end dem
 og deres, som enten er tankeløse eller „Træltænkterster“
 om alt hvad der hører til Aandens Berden og Menne-
 stets Selvbevidsthed. Naar jeg imidlertid understreger
 „saadanne“ da er det, fordi jeg virkelig, naar jeg
 taler derom, lægger Eftertryk paa det lille Ord, thi
 hvad der tiltaler mig i „Claras“ og „Mathildes“ Breve
 er vistnok ikke Friheds-Sværmeriet i sig selv, der end-
 ogsaa stundom gaaer til den Yderlighed at tilegne sig
 „Gandens“ Ord istedenfor „Vorherres“, men det
 er den Aabenhjertighed, Ærlighed, Sandfærdighed og
 kvindelige baade Livlighed og Bittighed, der i langt højere
 Grad end sædvanlig træde Læseren, skøndt, med al

„Mathildes“ Ringeagt for de stygge Mandfolk, vistnok ogsaa ham langt meer end Læserinden imøde. Jeg troer derfor virkelig, det havde været klogere af „Mathilde“ at stile sit striftlige Forsvars-Besøg eller „Rødværge“ til „Danskere“ end udelukkende til „Systrene“, der veed for godt, hvad Undskyldninger sædvanlig har at betyde, til at de skulde have synderlig aabne Øren selv for ganske antagelige. Dog, for, saa vidt mueligt med Pen og Blæk, at vise, jeg mener hvad jeg siger, maa jeg nævne noget i det enkelte, som jeg synes meget godt om, og vilde synes meget godt om, enten det saa var skrevet med „Systers“ eller med „Broders“ Fingre, og det er ikke alene Skildringen af „Jomfru Sørensens“ Frihed og mægtige Indflydelse, som behagelig minder om de mærkelige Optrin af Hverdagslivet, der gjorde „Claras“ Breve saa tiltrækkende og savnes derfor velmeget i „Mathildes“, men det er mange Mærkeligheder i Phantaseringen paa fri Haand over „Riærligheden“ som „Livets Kilde“ og som „Lovens Kilde“, thi skøndt jeg ingenlunde vil anbefale noget af Rønnene denne tyfterlige Phantasering over hvad man meget heller skal dukke under i, for som udfødt at dukke op igien deraf, saa er Phantaseringen dog her i en meget god Stil, hvad saa end Skolemestrene vil rette deri, som sagtens vil være det bedste.

Det er saaledes, for mine Dine, ganske efter „Natu-
 turen“ hvad der skrives (i tredie Brev) om den Medlidenshed
 og Menneske-Riærlighed, som aandelige og hjertelige
 „Invalider“ (Nedslagne eller Sønderknuste) sædvanlig
 finder i Verden, og skøndt Christendommen ogsaa
 ved denne Leilighed maa finde sig i at sees over Hovedet,
 gjøres der dog med dens „Hjerte“ en meget høderlig
 Undtagelse. Saaledes finder man fremdeles (i fjerde
 Brev) to Bemærkninger om „Riærlighed“, som stikker
 meget dybere end vore Skolemestere, skøndt de er ud-
 trykt noget spidst og dunkelt, den ene, at vel hades
 Riærligheden i sig selv, men at det er noget ganske andet
 end „ikke at hade“, og den anden, at det er bare
 Sludder med den „ulykkelige Riærlighed“, som man
 har skrevet saamange Romaneer om og gjør saamegen
 Blæst med, da det tværtimod er den eneste virkelige
 Ulykke „ikke at elske“. Begge disse dybe Bemærk-
 ninger laa, som de staaer i Brevet, let tages blot for
 drillende Ordspil og bibende Stillerier, men derfor bør
 det udhæves, at den sande Riærlighed i en syndig Ver-
 den er aldeles utænkelig uden med et brændende Had
 fremfor alt til sin uforsonlige Fiende „Misundelsen“,
 ligesom aabenbar Riærlighed til Livet er her umuelig
 uden Had til Døden, Sandheds-Riærlighed
 umuelig uden Had til Løgn og Falskhed, medens
 man dog har tabt af alle Skolemestere og Skolebrenge

hører Fortæller over den Kiærlighed, der slet ikke habder
 end ikke Tilintetgjørelsen af alt hvad den elsker.
 Tilgælebes bør det udhæves, at det meste, man hører
 om „ulykkelig“ Kiærlighed, er virkelig Snatterads, som
 forudsætter, hvad ogsaa tit paastaaes, at man var
 allerlykkeligst ved ingen Ting at elske, men
 vistnok gives der, som „Mathilde“ ogsaa i Forbigaaende
 indvømmer, en „ulykkelig Kiærlighed“, kun at den
 bestaaer i at elske det Uelstværdige, eller dog at
 elske det noget elstværdige langt over dets Værd,
 mens Verden ene kalder det „ulykkelig“ Kiærlighed ei
 at faa e hvad man vil have, enten det saa er værdt
 at elske og at eie, eller ikke. Bilde man spørge mig,
 om det ikke dog ogsaa var en „ulykkelig Kiærlighed,
 „Elara“ og „Mathilde“ havde fattet til Kiærlighedens
 rone, bare „Idee“, da vilde jeg svare: nei, ingenlunde,
 Ideen, som henrytter hende, er saa elstværdig, som no-
 gen Idee kan være, saa hendes Ulykke indtil videre er
 kun den, at hun ikke skatter hvad hun kalder Ideens
 Habensværdighed, medens det meget mere er dens levende
 Skide, thi alle et Menneskes sande Laster om Kiærlig-
 heds, hvad enten han giver dem Rangtitelen „Idee“
 eller ikke, har deres Udspring og Modersted i Menneske-
 Hjertet, og er, naar de fornægter eller overfører deres
 Moder, enten vanartede eller slet oplyste og i begge
 Tilfælde ælle vilde Børn paa Jorden.

Naar „Mathilde“ i samme Brev skriver, at „Forsønlighed er Gændens Politit“, da er det vistnok, strængt taget, aldeles uforsvarligt, men dels har hun aabenbar derved tænkt paa den hjemtyske Gænden, der præfer en Forsønlighed med de Uforsønlige, der vilde bringe Forsønligheden til at gaae Gænden i Bold, og dels er den Forklaring „Mathilde“ selv giver sine Ord, at Rærligheden vel kan forsøne Personer med sig, men ikke sig med dem, vel skævt udtrykt, men igrunden saa dyb, at det hører til Guds Dybheder, at han, som skrevet staaer, har forligt Verden med sig, og ei forligt sig med Verden. Det er skævt udtrykt, fordi Mathilde, som hun selv bekiender, staaer udenfor Christendommen, og svæver derfor paa Gændens Enemærker mellem luftige Ideer, blind for aandelige og guddommelige Personligheder, men Tanken, at Rærligheden, som Rærlighed, er saa uforanderlig mild, at den aldrig kan „formildes“ mod altsaa heller ikke „forsønes“ med sine Modstandere, men stræber kun uophørlig at formilde dem, saa de lade sig forlige med den, og at „Rærlighed“ i sig selv ikke dommer nogen, men har overgivet al Dom til Sandheden, den Grundtanke er baade dyb og sand og aldeles Christelig.

Det er endelig baade en smul og dyb Tanke (i sjette Brev), at Cain, som kunde svare Børherre: er

jeg min Broders Bogter? vilde været hjerteløs nok, om han end ikke haandgribelig havde slaaet sin Broder ihjel, og „Mathilde“ har aabenbar Ret i, at hvem der er ligegyldig ved den store Kamp mellem Sandhed og Løgn, og den deraf udspringende mellem Ret og Uret, elsker kun det mest uelstværdige af alt: sin misundelige Egentierlighed.

Naar jeg standser her, da er det ikke, fordi jeg jo kunde nævne endeel endnu, som jeg synes godt om, men fordi dette, som jeg synes bedst om, allerede er langt mere end jeg har kunnet glæde mig ved i de fleste tykke, endfige da i de tynde Bøger, jeg har læst, og jeg vil ikke engang slutte uden at have lidt næiere udviklet mine Tanker om „Kvindeligheden“ af en saadan Følelse og Tankegang, som „Mathildes“ og „Clara Raphaels“ Breve. beskriver.

Det er nemlig, som jeg flere Gange i Forbigaaende har yttret, „Skjoldmøens“ Følelse og Tankegang, og jeg vil lægge til: den danske Skjoldmøes, der vaagner ved Fædernelandets Kamp og Fare, og føler derfor sin Livsrod i Rærligheden, som Livets Grundfølelse, skiondt hun kun finder Uglebilleder eller matte Skygger af den i det meste, der gaaer og gælder for Rærlighedens Aabenbarelse, og kan paa ingen Maade finde sig i, at Rionnet skal hindre hende fra at tage levende, fri og virksom Deel i Kampen for det Høieste og Bedste, og

vil saameget mindre finde sig bemi, da hun ser for sine Øine, at Mandfolkene kan være og er ikke sjeldent ligesaa kiællingagtige, dorste og kraftløse, forfængelige og letfudige, som noget Kvindfolk.

Skalbe, ja, vil ikke alle Nordboer med Mand vel vogte sig for at bryde Staven over saadan en Skoldms, om hun end aabenhjertig tilstaar sit „Hedenstak“ og beviser det ved baade at glemme „Moderligheden“ og at miskende „Ægteskabets“ virkelige Bæsen? Skal og vil vi ikke vogte os vel, naar vi har mindste Deel i den Mand, hvoraf vor deilige „Freia-Mytke“ udsprang, eller hvem ser ikke, at Freia netop er Jodelen for en saadan nordisk Skoldms, der daglig deler halvt med Odin paa Valen, men staer og falder dog bitterlig med Kiærligheds-Ideen, og leder virkelig, i sin Sjederham, skiondt hidtil forgiæves, allevegne om den Kiærligheds-Gienstand, som er effværdig nok til ikke at fængsle men at frigjøre evindeligt!

Folket og Folke-Tvinget i Danmark.

Det kom bag paa dem, ligesom Jule-Aften paa Kiællingen“, det er en af de mange stielmste og vittige Talemaader i Folkemunde hos os, thi der er jo ingen Aften i hele Aaret, der kan komme mindre uventet

end ved Jule-Aften, og det samme maa man sige om
 „Rigsdagen“ og alt hvad deraf flyder, thi dels havde
 jo i hele trehundrede Aar hvert Bulder i Tyskland, lige-
 fra Reformationen til Jødefeiden, fundet Gienlyd
 i Danmark, og dels var det i alle Christian den
 Ottendes Dage klart nok, at de, der forde det store
 Død i alle Blade og i alle høiræstede Samkvem, ved
 første giorte Leilighed vilde uden synderlig Modsigelse
 indraabe „det constitutionelle Monarki med demokratisk
 Grundlag“, saa naar vi var uforberedte derpaa, da kan
 intet klarere bevise den hardtad ubyre Egegyldighed for
 alle politiske Spørgsmaal, der maa have herstet hos os.
 Ildesmindre kom dog aabenbar Maris-Begivenheden
 og dens Følger ikke alene bag paa Folket i det hele, som
 Juleaften paa Riellingen, men ogsaa paa dem, der selv
 havde været de ivrigste til at kræve og forberede Om-
 svinget i vort bürgerlige Selskab, thi vel kunde det været
 af diplomatisk Finesse, at Høvdingerne for det saakaldte
 liberale og tilfødt nationale Parti aldrig i de for-
 gaaende Aar vilde udlade sig om den Skikkelse, de vilde
 have Borgerskabet omdannet til, men saavel paa den
 grundlovgivende, som paa den følgende Rigsdag viste
 det sig, at de var lævlig undskyldte, da de nu først
 skulde til at tænke paa det, og tænkte saa dog endnu
 langt mindre paa det end paa „Balgretten og Balgbar-
 heden“ og i det hele paa „Rigsdagen“ i og for sig selv

med den retteste Forretnings-Orden. Vel tænkte de saakaldte „Bondevenner“ først og sidst paa Bønderne og de saakaldte „Embedsmænd“ først og sidst paa Embederne, og det var ikke noget nyt hos dem, men derfor var deres Tanker derom ogsaa mest de gamle, fra forrige Aarhundrede og egentlig fra 1660, saa Hoved-Spørgsmaalet blev hverken om hvad „Bonden“ i sig selv og for nærværende Tid hos os havde at betyde og kunde opelstes til, eller hvad „Embederne“ i et borgerligt Selskab og da navnlig hos os skulde være til og hvordan de best kunde blive rygtede til Folkets og Rigets Bedste, men Hoved-Spørgsmaalet blev, hvorvidt og hvormeget Herremændene skulde spytte i Bøssen til de nærværende Fæste-Bønder med deres „Koner og Børn“, og hvordan Embedsmændene, de nærværende og tilkommende, enten Embederne var nyttige eller skadelige, og enten de rygtedes godt eller maadeligt, skulde lønnes og pensioneres, saa de, og deres „Koner og Børn“ efter dem, kunde leve ordenlig, og see! disse Spørgsmaal maatte ikke blot betragtes fra modsatte Sider af Fæstebønder og Herremænd, af Embedsmænd og andre Skatteborgere, men de maatte ogsaa vække den Tanke hos Folket i det hele, at „Rigsdagen“ som dog ogsaa mellem Aar og Dag kostede en Slump Penge, skabte nye Embeder og mangfoldige nye Skriverier, kun tjende til at gjøre det Sikke usikkert og det daglige Liv endnu besværligere for alle dem, der ikke var Rigsdagsmænd eller Ministre. Det er derfor intet Under, at det danske Folk, der fra umindelige Tider kun har taget liden Deel i hvad man kalder „Stats-Sager“, nu synes saa lidet ad dem, at stod ikke Platstysken i sin høityske Uniform med Krabassen til alt Danst over Hovedet paa os og vilde paa Timen flaae til, naar „Rigsdagen“ ikke var da er det nok muligt, at ikke blot Embedsmændene men hele Folket østede Rigsdagen Potter i Bold.

Denne Følelse, at Rigsdagen kunde og skulde afbærge Holsten-Gottorpernes, Lyffernes og i det hele de Fremmedes „Overgreb“ og Indgreb, hvor de har ingen Ret at tale med: i Sønderjylland og Danmarks Rige, denne Følelse, som er meget almindelig, beviser imidlertid, ved Siden ad Trears-Kampen for Danmarks Ret, for Dannebrog og det danske Tungemaal, at Folke-Følelsen hos os er meget rigtig og igrunden meget stærkere end vi selv havde tænkt, saa vi kan føle paa os, at Rigsdagen kunde og skulde være en ordenlig Folke-Stemme, og vilde da, med Folket i Ryggen, ogsaa til „fælles Bedste“ kunne sætte alle rimelige Folke-Vansker igiennem. Hvad Folket fattes, for, med den almindelige Balgret og Balgbarhed, at skabe en saadan folkelig Rigsdag og derved forberede en Tilstand efter Folkets Hoved og Hjerte, det er aabenbar Dplysning om, hvad der i det borgerlige Selskab enten allevegne eller dog i Danmark er fælles Bedste og hvorvidt det rimeligvis for Diebliffet eller med Tiden hos os lader sig ramme, og hvor denne Dplysning fattes, der kommer „Rigsdagen“ med alt hvad dertil bærer vistnok bag paa Folket, ligesom Jule-Aften paa Riællingen, men da det samme er Tilfældet allevegne, og er en nødvendig Folge af den forrige folkelig uoplyste og herstabelig hemmelighedsfulde Tilstand, saa tør vi nok haabe, der vil hittes paa Raad for Uraad, naar vi bare kan „give Tid“, og det kan intet Folk bedre give end det Danske, som kun naar de spiller høit Epil har synberlig Følelse af, at „Tiden er kostbar“. Da det danske Folk imidlertid under Trears-Kampen har faaet at føle, at vi i disse Aar har spillet høit Epil, det høieste, noget Folk kan spille: om sig selv med Sjæl og Krop, saa er det, med al sin Slidsindethed, blevet noget utaalmødigt og vil strax have en saadan Rigsdag for intet, der dog ligesaa lidt som den Krigshær,

der har forsvaret Danmark, kan blive til uden paa Folkets egen Beføstning; men saae kun det Danske Folk, at Rigsdagen dog i det mindste holdt uroffelig fast paa Sønder-Jylland, som Krigshæren seierlig har vundet, og arbejdede paa en almindelig sand Dplysning om hvad hele Riget og Folket og hver Mand i sit Huus med Kone og Børn kan have Gavn og Glæde af alle Dage, da tør jeg vædde, at det Danske Folk baade gav Tid, og fandt sig godt i, at den Tid faldt dem lidt kostbar for at „Drengene“ kunne lære noget, der satte dem istand til at være noget; og som veloplyste Dannemænd tale et høndigt Ord med paa Folkethinget.

Vil derfor kun vort første Trears-Thing, som nu samles for at fuldende sit Løb, holde fast paa hvad Folket med Trears-Kampen har villet og Danelshæren har vundet, og staae fast paa et almindeligt Dplysnings-Bæsen, der kan giøre Folket velbeliendt med sit Fæderneland og Modersmaal og med alt hvad der vedkommer alle Dannemænd og danske Borgere, da vil det Danske Folk sikkert baade faae gode Tanter om Rigsdagen. og taalmodig vente paa, at Dplysningen om det virkelige Liv, vi og vore Fædre har ført, og især om det Hverdags-Liv, vi nu fører, ogsaa vil bære sin Frugt for Livet, og kiendeligst for Hverdags-Livet, saa det føres bedre baade af Ministre, Rigsdagsmænd og deres Bølgere og tjener aabenbar til fælles Bedste.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Søndagen d. 18. October. Nr. 48.

Menneske-Livet i Danmark.

III.

At Mennesket ikke lever for at spise, men maa kun spise for at leve, det har man tit nok ladet os Danskere høre, fordi man fandt, snart at vi spiste for meget og snart, at vi gottede os for meget ved hvad vi spiste og drak, og jeg tør ikke sige, at vi jo nok imellem kunde trænge til den Paamindelse, men deels klædte det dog baade Lyskerne og alle Folk bedst ved den Heilighed at tage dem selv om Næsen, og deels er det slet ikke sandt, at Mennesket kun maa spise og drikke for at Livet kan blive ved at hænge i ham, thi han maa gierne, naar han paa en stikkelig Maade kan, baade spise og drikke godt for at leve godt, og man har egentlig kun godt af hvad man faaer, naar man nyder det med Glæde, saa Sagen er igrunden med Mad og Drikke som med al anden Nydelse, at Mennesket, langt fra at lade sig gjøre tilfamme af de Umælende i at „holde Maade“,

skal baade have og følge den Følelse, at Alt hvad der ikke gavner, men skader Menneske-Livet, ikke fremmer, men hemmer dets gavnlige og glædelige Virksomhed, det er „af den Døde“ og skal affryes. Endelig er det ogsaa ganske vist, at eet af to, saa er det dog et mindre Døde for Menneskets Børn at spise, om det ogsaa var vel meget, og at gøtte sig saameget med Mad og Drikke idag at de maae sulte eller pibe Dødie imorgen, et mindre Døde, siger jeg, end at lade sig spise op med Hud og Haar, først af hvad man kalder „Kirken og Staten“ eller „Staten og Kirken“, og saa tilsidst af Ormene, Bog-Ormene iberegne, saa at hvis Dansterne i det hele kun havde havt de to onde Ting at vælge imellem, da kunde jeg egentlig ikke laste dem, fordi de, efter Ord-sproget, havde valgt den mindste. En meget bedre Christen og et meget bedre oplyst Menneske end jeg: Apostelen Paulus, har ogsaa for længe siden sagt det endnu meget skarpere, at naar vi maatte opgive Haabet om at leve godt som Mennesker evindeligt, da var det klogeest at sige som de gamle Egypter: lad os æde og drikke idag, for imorgen er vi døde! saa naar hvad man kalder Kirken, Staten og Skolen lappes om at forbitte og fortære Menneske-Livet, som de skulde opvække, opelske og oplyse, da er det intet Under, om netop de bedste Menneske-Børn ikke blot som Snegle trækker sig ind i deres Huse, men fristes til at slaae Grillerne

bort og slutte Sorgen ned med at spise og drikke det bedste, de kan.

Det være nu langt fra mig at sige, at de danske Præster, Jurister og Skolemestere, som i Danmark skulde gjøre Kirkens, Statens og Skolens Gierning, har været hårdere ved Menneske-Livet, altsaa igrundern menneskeligere end andre Præster, Jurister og Skolemestere, da de tvertimod, saavidt de var danske, maa have været meget menneskeligere, men deels har Danskerne ogsaa i denne Henseende maattet lide meget af Hjemsykeriet, og deels er det begribeligt nok, at naar det saakaldte Kirke-Samfund, borgerlige Selskab og Skolevæsen var bagvendte og derfor mere tærende end værende for Menneske-Livet, da maatte det sædvanlig gaae de Danskere, der skulde være Præster, Jurister og Skolemestere, ligesom de andre Danskere, saa de fandt, der var lidt eller intet, man kunde gjøre med Fornøielse uden at spise og drikke, naar man kunde faae noget, der smagde godt, og at den Fornøielse trængde man håardt til for at døie alt det andet, saa ved at „leve godt“ kunde man fornuftigviis ikke forstaae andet end til Jærnsbold at „spise og drikke godt“.

Skal det derfor blive bedre med os, da maa fremfor alt Veiene til og fra hver Mands Hus, til Kirke, til Skole og til Thingsted, „grundforbedres“, og skiondt det ogsaa tit har undret og ærgret

mig, at man hos os sædvanlig forsømde Bysveiene og selv de mindre Landeveie, der var for Folket selv, over de store Konge-Veie hvorpaa de Fremmede foer igiennem Landet, saa mener jeg dog her naturligviis de saakaldte aandelige Veie, altsaa Raaden hvorpaa man hos os har opkættet Præster, Jurister og Skolemænd, og Raaden, hvorpaa disse igjen har tiltalt og paavirket Folket. Her staaer jeg da igjen ved hvad man kalder min „Riephest“, nemlig den Grundtanke, at i Danmark, som i ethvert menneskeligt Land og Rige, er Forfatningen, Styrelsen, Dannelsen og Indretningerne kun menneskelige og gavnlige for Menneskelivet, naar og forsaavidt som de er folkelige og gavnlige for Folkelivet, og denne Grundtanke er i det mindste for mig baade saa levende og frugtbar, at naar man kalder den min Riephest, da maa jeg smile ligesaa tørt derad, som om jeg, sadelfast paa den ottebenede Sleipner, hørde Folk raabe efter mig, at jeg red Træhesten.

Dog, det nytter, naar man skriver om Menneskelivet i Danmark, ingenlunde at ride fra Læseren, enten det saa er paa Sleipner eller paa Pegasus, saa den Fristelse vil jeg idag see til at overvinde, smukt staae af Hesten og lade Læseren og Læserinden staae den paa alle Kanter, føle paa den og lægge Mærke til, om den kan flytte Benene, hvad de jo godt kan giøre, skiondt de

ikke er Heste-Riendere eller Heste-Prangere, og da sige dem selv, om Hesten er død eller levende, og om man ved at ride paa den, ad fremkommelige Veie, rimeligviis kunde komme hen hvor man vilde, eller ikke.

Min Grundtanke er nemlig, at naar det skal gaae menneskelig til i hvilket som helst Land og Rige, altsaa ogsaa i det Danske, da maa det gaae folkelig til, altsaa gaae danskt til i Danmarks Rige, ligesom tyst i Tyskland, fransk i Frankrig og græst i Grækenland, og jeg beraaber mig derved paa, at skiondt vi er alle Mennesker, saa er vi dog langt fra at være alle eens, enten i Hjertelag eller i Tunge-maal, og at det dog igrunden kommer an paa Hjertelaget, hvor godt eller slet vi lever med hinanden, og beroer paa Tungemaal, om vi kan forstaae hinanden, hvad vi dog nødvendig maae, naar vi skal komme godt tilrette om hvad vi skal være ligegode om. Hvis derfor ogsaa et enkelt Folk paa Jorden, det være sig Jøder eller Græker, Franskmænd eller Tyskere, var saa rene og fuldkomne Mennesker, at de vidste og kunde sige os, hvordan alting skulde indrettes og være for at svare til det ægte Menneske-Begreb, hævde og fremme Menneske-Livet, dets rette Brug og Rydelse, saa kunde det dog aabenbar slet ikke nytte os Danske uden forsaavidt vi kunde forstaae hvad de fuldkomne Mennesker fortalte os, og forsaavidt som vi havde Sind til

at rette os efter dem, saa at naar et enkelt Folk vil have sin Betragtning af Menneske-Livet og sine Indretninger til dets Lær og Fremme gjort gjældende i alle Riger og Lande, uden dog at kunne meddele alle Folk sit Hjertelag og uden at udtrykke sig paa et Tungemaal, der ligger alle Folk lige nær og kan af dem alle forstaaes lige godt, da har vi ikke mere Vidnesbyrd behov om, at dette Folk, langt fra at være selv reent og fuldkommen menneskeligt, enten maa være saaa umenneskeligt, at det vil kuffe og afrette os efter sit Hoved og til sin Fordeel som Umælende, eller at det Folk dog er meget vantundigt og uforstandigt paa menneskelige Ting.

Det samme gjælder, naar en Enkeltmand, han hedde Jesus eller Mahomed, udgiver sig for at have en guddommelig Oplysning og Aabenbaring om det reent og fuldkommen Menneskelige, og om Maaden hvorpaa Menneske-Livet skal bruges og nydes for at naae sit Maal, saa naar han vil, at ikke blot hans eget Folk men alle Mennesker skal troe derpaa og rette sig derefter, da maa han enten kunne give alle Mennesker eens Hjertelag og Tungemaal, eller ogsaa han, langt fra at ville raade over alle Verdens-Rigerne, overlader dem alle til dem selv og deres Folk, og gjør det til hver Enkeltmands egen Sag hvorvidt han kan forstaae, vil troe og følge den og

Oplysning om Mennesket og Menneske-Livet, som de
 seer ud i Guds Dine og maa være for at vinde Hans
 Belbehag. Kiender vi nu noget til Folke-Historien
 i det hele, hvad, desværre, endnu er langtfra at være
 Tilfældet med alle Danske, da veed vi, at i Old-
 tiden havde især Jøderne, i Middelalderen Romerne
 og i Nytaarstiden Eyskerne den Grille, at alle andre
 Folk og Riger, for at være rigtig menneskelige, eller,
 som det nu sædvanlig kaldes paa Pluddervælst „humane
 og civiliserede“ skulde i alle Maader rette og indrette sig
 efter dem, og alle disse tre Folk har ogsaa prøvet paa
 at tage Christendommen til Hjælp for at naae deres
 Hensigt, men derved er det ret blevet aabenbart, at disse
 herstefyge Folk var selv grove Syndere og meget slet
 oplyste om Guds Billie og Menneske-Livets Billkaar, og
 skiondt Christendommen, ved deres Misbrug af den,
 med det samme for en Stund blev fordunklet, saa
 giennembrøder dog dens Glands Kirkestaten og alle
 Statskirkerne „som den gyldne Soel frembrøder gjen-
 nem den kulsorte Sky“ da det viser sig, at han, som
 ikke vilde have sit Rige af denne Verden eller være
 Deler og Dommer i Arve-Sager, han trak sig immer
 tilbage, naar man i hans Navn vilde beherske Verdens
 Folk og Riger, og gjorde kun dem til „et Hjerter og
 een Sjæl“ som, hver for sig, havde Lyst til Borger-
 skab i hans usynlige Rige og Indlemmelse i hans

aandelige Regeme. Ligesom Christus derfor ved sine Apostler tilintetgjorde de christnede Pharisæers Forsøg paa at bebyrde alle christnede Hedninger med Mose-Loven, saaledes valde han ved Morten Luther et kraftigt Gienmæle (Protest) mod „Romer-Retten“ og „Latinen“, som man fra Rom af vilde paa- tvinge hele den saakaldte Christenhed, og Tyskernes Forsøg paa, netop ved Hjælp af Luthers Protestantisme, at paa- tvinge alle Folk deres Sprog til aandelig Brug, og deres Betragtning af alle guddommelige og menneskelige Ting, det finder nu i vort Norden, som er det eneste Sted, hvor det latterlige Forsøg synes at skulle lykkes, en saa klar baade folkelig og christelig Modstand, at det snart vil regnes mellem de utallige Luft- Kasteller, ved hvis kunstige Bygning Hoitysterne især har vundet deres europæiske Berømmelse.

Jeg har før bemærket, at det egentlig kun er i Middel-Alderen, Menneskens Børn maae fristes til „at glemme deres Folk og deres Faders Hus“ ikke blot over hvad der er mere, men ogsaa over hvad der er langt mindre værdt: over den „Stand“, det „Lag“, det „Gilde“, de personlig tilhøre, og det „Hus“ de selv har været med at bygge, og det er Grunden til det saakaldte „Kirkeriges“ tilspindelende Seier over Folkeligheden i Pavedømmets Mørke, men dog har Folkeligheden sin farligste Fiende i Nytaarstiden i

den fuldvorne personlige Egentiærlighed, der løsriver sig fra alle Menneſte-Hjertets naturlige Baand, og befmytter det ſuart ved at bryſte ſig af en Verdens-Borgerlighed, der ſtrækker ſig langt videre og ſkal være langt ædlere end ſelv den bedste Huſlighed eller Føllelighed, ſuart ved at beraabe ſig paa Chriſtendommen, der ſkal have brudt Staven over hele Menneſte-Naturen, alſaa ogſaa over de menneſtelige Natur-Forhold, og endelig ved at forgude den Oplyſning og Klogskab paa egen Fordeel, ſom Enkeltmanden kan naae, ved at hæve ſig over alt hvad der ſtaaer hans Hovmod og Uafhængighed iveien, ſom om det var idel Fordomme fra Umyndigheds-Tilſtanden. Nu at trættes med dem, der vitterlig foretrække dem ſelv for alt andet i Himlen og paa Jorden, om Følleligheden, dens Rettigheder og velgiørende Frugter, det er ligesaa unyttigt, ſom at præle for hvem der igrunden kun elſter ſig ſelv, om, at han ſkal elſte Gud over alle Ting og Næſten ſom ſig ſelv, thi om han ogſaa nok ſaa villig indrømmer, at ſaaledes ſkulde det være, ſaa kan han det dog umuelig, men vel kan det nytte at oplyſe dem, der elſter deres Folk og Fæderneland, om, at denne deres Kiærlighed, langtſra at være en Svaghed, de maa ſtamme ſig ved, eller dog en Feil, de maa aflægge, for at blive vel oplyſte og lykkelige Menneſter, meget mere er en Perle, der baade gjør dem rige og

kan gjøre dem Være fra Slægt til Slægt, naar de kun har Mod til at bevare den og Udelmodighed nok til Klarlig at vise den, overalt hvor Spørgsmaalet er om hvad der skal gælde for hele Folket og hvad der skal udrettes med Folkets samlede Styrke eller paa det Heles Beføstning.

Fæster vi nu Diet paa Danmark, da finder vi paa den ene Side hos Folke-Mængden saa megen Hjertelighed, og saa liden Uergierighed og Herstefyge, at vi intet Dieblif kan tvivle enten derom, at de igunden maare holde meget ad deres Fæderneland og Modersmaal, eller om, at Livet i Danmark vilde være meget menneskeligt og meget lykkeligt, naar Lederne og Styrrerne forstod Folket og vilde indrette Lovgivningen, Oplysningsvæsenet og Alt hvad der skal være til fælles Bedste, saa folkeligt som mueligt, men vi seer paa den anden Side et saadant Birvar af mislykkede og ulykkelige Forsøg paa alt andet end folkelige Indretninger, at selv den tyndigste Verdens-Historiker, eller aandelige Verdens-Omfeiler, neppe har seet Magen, saa det er intet Under, at Folke-Mængden saavidt mueligt har glemt sig selv, sit Fæderneland og sit Modersmaal, og tør neppe være nogen af Delene bekiendt, hvor Talen er om, hvad der dog gælder deres eget Skind, deres legemlige eller aandelige Bæe og Bøl, deres Lykke eller Ulykke, Sorg eller Glæde.

Kommer vi saaledes til hvad man kalder "Kirken" i Danmark, da finder man en forstyrret Levning af den romersk-catholske Pavekirke, der rigtig nok kaldte sig kristelig, men vilde dog, tværtimod Kristus, have sit Rige af denne Verden, og stræbe at gennemføre den aabenbar uchristelige Grundsatning, at Kirken var ikke til for Menneskets, men Mennesket for Kirkens Skyld, og at Christendommen skulde ikke udtales og bekendes kun fordi den troedes, men skulde forudsættes troet baade hos Læg og Lærd, fordi den præledes og bekendtes, om den endog kun præledes for Kost og Løn og bekendtes af Frygt for Tugthuset. Det kom derfor i denne romerske Pavekirke ikke derpaa an, om Folket forstod, end sig, om det hjertelig tilegnede sig hvad der blev bekendt, ndraabt og sunget i Kirken, men komme der, lode Præsterne der sig til sig og gøre ved sig hvad de vilde, og snalle Præsterne efter Munden, det skulde de, eller ogsaa overleveres til den verdslige Øvrighed at straffes paa Kroppen, og var de gienstridige, da smides paa Baalet. Saaledes saae den Kirke ud i sin Balmagt, som vel ved Reformationen blev rensset for endeel Uhumskhed (seiet skændt ikke prydet), men blev staaende paa den gamle ligesaa uchristelige som uføkkelige Grundvold, at det var ikke Troen, som skulde udtale sig, men det var Talen, som skulde troes eller i det mindste gjentages og bekendes, altsaa

at Kirken var ikke aandelig til for Menneske-Hjertets og Folkets Skyld, men at Folket var kun aandelig til for at lyde Kirken, om den var nok saa aandløs, og at Menneske-Hjertet skulde lade sig omflabe efter Prækenen, om den var nok saa hjerteløs, eller de skulde dog sige, det var saaledes, om de end derved maatte sige den groveste Usandhed.

Nu, da der ingen Kirketugt er for de Præster, der i Præken og Lærdom gaaer paa deres egen Haand, og heller ingen isinefaldende Kirketugt for Sognekfolkene, der bliver fra Kirke og fornægter hvad Kirken siges at betiende, nu er vist nok den saakaldte Kirke i Danmark mere et stort Birvar end noget andet, og da den har faaet Titel af „Folke-Kirke“, skulde man tænke, det var dog nu Meningen at ombygge den efter Folkets Hoved og Hjerte, saa den svarede til Folkets Lær, men at de saakaldte Kirkens Piller, „Bisperne, Præsterne og de theologiske Professorer“ i det hele er langt fra de Tanker, det seer man af Striden om det borgerlige Egteskabs Tilladelighed for Medlemmer af Folke-Kirken, og af Forslagene til at give denne en ny Forsatning. Medens man nemlig paa den ene Side har stræbt med den saakaldte „Riærligheds-Raab“ at tilbætte baade de borgerlige Oplosninger af kirkelige Egteskaber og de kirkelig talt umuelige Brudevielser til de Fraskilte, og den kirkelige

Selv-Mobsigelse giennem de splidagtige Præster, saa har man paa den anden Side paaftaaet kirkelig Ban-sættelse (Udelukkelse) for alle dem, der enten vilde gjøre deres Ægteffabs borgerlige Gyldighed til en blot borgerlig Sag, om de end hverken forskød eller undlod Brudevielsen, og for alle dem, der, skiondt de selv ærede Kirkens Daab, dog ansaae det raadeligst at opsætte deres Børns Daab, til Børnene kunde svare for dem selv.

Kommer vi dernæst til hvad man især kalder Staten, da ligner den meest et nedfaldet Stillads, som har været opført af tykke Handværksfolk, halv i jødisk og halv i romerskfeiserlig Stil, uden at man egentlig kunde spore anden Hensigt med Bygningen end at give Handværksfolkene noget at bestille og noget at fortjene, og at have hvad man i den store Verden kaldte en ordenlig Stat. To folkelige Sidebygninger seer vi nok, den ene „Raade-Secreteriatet“ og den anden „Bonde-Støtten“, men deels passede ingen af dem til Stilladset, og deels trængde de begge til Ombygning efter hele det borgerlige Selskabs Tarv, og endelig er „Rigsdagen“ vel et nyt Stillads til en heel dansk Statsbygning, men det er Hastværks-Arbejde, gjort uden ret Bevidsthed om enten hvad man vilde eller hvad man skulde stille efter, saa det Hele kunde let der-

ved blive endnu udanstere, altsaa hos os uføkkeligere end det var før.

Kommer vi endelig til hvad man taler Skolen, da seer vi Kilden og Grunden til hele Forvirringen, thi naar man undtager Skole-Drengene selv, med hvad Dansk, de havde af Modersliv og fra Buggen af, da skulde man i hele Verden, selv i Tyskland, neppe finde en mere udansk altsaa uføkkelig Skole end den, hvori alle vore Præster og Professorer, og tilsidst for en Feils Styld, selv alle vore Jurister og Læger blev stoppede og afrettede, saa at om de end allesammen idag eller imorgen fast besluttede at ville tænke, tale og virke paa Dansk, saa vilde det dog for de fleste være saa unueligt som at krybe op til Maanen. Naar man nemlig, sædvanlig fra sit niende eller tiende Aar, om ikke tidligere, er blevet saavidt mueligt udelukt fra Folket og indelukt i en grundmuret Skole, hvor det første man lærde, var, at Danstien buede for lærde og oplyste Folk til ingen Ting uden til at give de dumme Danstere en daarlig Oversættelse af de guddommelige græske og latinske og tildels franske og tyske Bøger, og hvor hele den saakaldte Oplysning og Dannelse dreiede sig ikke om levende Mennesker, end sigte da om danske Mennesker, men om steendøde Bøger, især paa vildfremmede og døde Sprog, hvoraf man skulde lære Indholden og saavidt mueligt Ordene paa Ranske

udenad, da behøver man ikke at spørge om, hvor for-
 trølig man derved blev med Menneske-Livet i det
 hele og det danske Folkeliv i Særdeleshed, og hvor
 dygtig man blev til at sætte sig ind i det danske Folks
 Tankegang og udtrykte sig med Liv og Lyst paa det
 danske Modersmaal. Vel har man ogsaa noget
 hos os, som kaldes „Almne-Skole“ og har i den sidste
 Tid faaet noget, der kaldes „Real-Skole“, men da
 begge Dete kun er Afslæggere af den „lærde Skole“, kan
 de umulig have den Folke-Aand eller oplyse det
 Folke-Liv, der er banlyste fra den lærde Skole, saa
 hvad Folkeligt, der kan have listet sig ind i dem,
 betragtes endnu som en Snyltevært, der ved Keilighed
 skal affliæres for ei at suge Saften af den ægte Dplys-
 nings-Plante.

Under saadanne bedrøvelige Omstændigheder er det
 da intet Under, at det Danske Folk, som Folk, bryder
 sig lidt eller intet om hvad man kalder „Stat“, uden
 forsaavidt de enten har med Stævninger, Skattebøger
 og Sessjoner, eller med Tyve og Rieltringer at gjøre;
 bryder sig ogsaa lidt eller intet om hvad man kalder
 „Skole“, undtagen naar der kræves Skolepenge og
 inddrives Skolemulfter, og bryder sig kun lidt mere om
 hvad man kalder „Kirke“, dels fordi man veed, at
 Forfædrene gjorde meget deraf, og dels fordi man
 har en Følelse af, at naar Præsterne var, som de

fulde være, kunde man nok trænge til dem baade i Kirker og i Husene.

Det er derfor ikke blot meget rimeligt, men for mig aldeles sikkert, at naar vore Præster, Jurister og Skolemænd kunde til Jævnshold blive ligesaa danske, altsaa folkelige i Tankegang og Talemaade, som de nu er det modsatte, da vilde det Danske Folk betragte baade Kirken, det borgerlige Selskab og Skolen med ganske andre Øine end nu, og sikkert benytte Rigsdagen til at faae alting byggt om i folkelig Stil.

Dette „naar“ er vistnok en Knude, saa vanskelig at løse, at Magen hidtil aldrig blev løst under Solen, og den eneste muelige Maade at løse den paa, som er Oprettelsen af en stor folkelig Høiskole, hvor de Faa, der ved en Undtagelse og et Underværk er blevet folkelig oplyste, kan danne Lærere til hele Folket, den er nødvendig til saa stor Forargelse for alle de udanske, ufolkelige Skolemænd og Skolemestre og Mængden af deres Disipler, at de sætter sig derimod med Hænder og Fødder.

Imidlertid, hvorlænge jeg end haradtad forgiæves har kæmpet for den Danske, folkelige Oplysnings-Sag, saa opgiver jeg den dog ingenlunde, og med den Guds Hjælp, der i Martusinder har skænket Danmark og det Danske Folk Raad for Uraad, haaber jeg endnu at opleve en Dansk Oplysning, hvorunder Menneskelivet til alle Sider opblomstrer og med Glæde nydes iblandt os.

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Løverdagen d. 25. October. Nr. 48.

Jdunne.

Der git et Sagn i Lunde,
I gamle Frodes Tid,
Om Hjærnes Bio Jdunne,
Guldæble-Disen blid,
I Hytter og i Sale
Det var en morsom Tale,
Men hvad var det saa meer?

Riefsommelige Ka'le!
I, som med Sjæl og Krop
En lille morsom Tale
Kan aldrig veie op!
Er eders Smag saa kræsen,
At Nynter I paa Næsen
Lør slaae ad Bragesnat?

Gaae I og tæl med Muller,
 Dg pløi jer Grammatik,
 Dg stop i Lantens Huller
 Hvad aldrig holder Stil,
 Mens Sagnet jeg fortæller,
 Jo tiere, jo heller,
 Om Brages Bennevis!

Det høre Dannedvinder,
 Dg alle deres Børn,
 Dg Engenes Kiærminder,
 Dg saa den gamle Drn,
 Han, som med Vinge-Baften
 End sidder tvær i Aften,
 I Nordens Jgdrasill!

Det rygtedes i Byen,
 I Asgaard, Odins By,
 At faldet var fra Skyen
 Til Jord en Dife ny,
 Hun kaldte sig Idunne,
 Dg gjaldt i Folkemunde
 For meer end Frigga selv.

Da Odin spidsed Dre,
 Da spidsed Frigga Mund,
 Der blev i Borgen Røre
 Den samme Morgenfund,
 Med Heimdal og med Brage,
 Bor „Hjærne“ op ad Dage,
 Kom Loke brat paa Fod.

Gaaer til, saa raft I kunne!
 Bar Odins Rongeord,
 Led op den Nis Idunne!
 Spørg, hvad hun vil paa Jord?
 Om Nytt hun har at bringe
 Paa Aandedrættets Binge
 Om Tidens Løb og Maal?

Det er, som Ravne gale
 Til Kragerne paa Kvist,
 Det er fuldmørkt en Tale,
 Som Klares kun tilsidst,
 Hvordan de fandt Jomfruen,
 Hvor drub hun var i Huen,
 Hvor haard at fritte ud *).

*) Det er nemlig i det mørke eddiske Kvad, som kaldes „Ravne-Galderet“ at denne Fritte-Reise beskrives. Det gamle, endnu sænderlydske, Ord „drub“ betyder sørgmodig.

Men Seier vandt dog Hjerte,
 Saa det blev solekart,
 Hun fulgdes med ham gierne,
 Blev Frue i en Fart,
 Blev snart i Asgaard hjemme,
 Og havde i sit Gemme
 Det Guld, som glæder bedst.

Det var Guld-Æbler disse,
 Som faldt fra Styen ned,
 Saa graa var ingen Isse,
 Den gulned jo derved,
 Bar Rynter nok saa stive,
 De glat sig maatte give
 For et Guldæble-Bid.

Og der blev Lyft og Gammen
 I hele Asgaards By,
 Da Ungdom smelted sammen
 Med Alderdom paany,
 Bortdampet var det Gale,
 Opvarmet blev det Svale,
 Og Biisdom elstelig.

Bel var som Blomst i Enge
 Det Bedste ogsaa her,
 Det varede ei ret længe,
 Forsvandt ved en Ufærd,
 Dog alt i gamle Dage
 Det kom igien tilbage,
 Og saa gior det endnu.

Og det var Legemanden,
 Han var saa arg en Skalk,
 Forraadte Liljevanden
 Til Jetteverdens Falt,
 Da graaned selv de Unge,
 Sit Been som Steen saa tunge,
 Og hosted ved hvert Ord^{*)}.

Men det var Legemanden,
 Han spillede paa sin Hals,
 Saa kun for Liljevanden
 Bar Livet ham tilfals.
 Den finder bedst, som stjæler,
 Den mister let, som stjæler,
 Idunne kom igien^{**}).

*) "Legemanden" var "Løke", som i Ræmpevisen bærer dette meget passende Ugenavn.

***) Idunnes hjemkomst, der kostede hendes Bortfører, Jetten Thjasse, Peltfen, har jeg før med Flid fortalt.

Hun kom 'alt som en Svale,
 Hun Sommer fløi ad By,
 Opvarmede de Svale,
 Forynged dem paany,
 Dg avled saa med Brage
 I sommerlange Dage.
 Et gyldent Børnekuld!

Riedsommelige Ra'le,
 Dg Dreng endnu fleer,
 Som til en morsom Tale
 Kun føier: hvad saa meer!
 Kom nu, saa skal I høre,
 Hvad I du har at føre
 Dg er i sit "Begreb!"

Saa graaner Brage-Snatten
 Engang hvert Tusindaar,
 Men gaaer saa opad Batten
 Igien med gule Haar!
 Saa under Losse-Fuisen
 Forstummer "Ræmpviseu"
 Men stemmes op paany!

Folkethinget og den motiverede Dagsorden.

Den saakaldte „motiverede“ og efter mine Tanter velgrundede Dagsorden, som jeg i Mandags (13. Octbr.) foreslog, var, som man vil have seet af Aviserne, saalydende „Folkethinget opsætter Finants-Lovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget tilstrækkelig Dplysning om sin Sammensætning og Virksomhed“, og da mit Forslag faldt igiennem med fem Stemmer mod fem og halv-fjerds, vil sagtens ikke ret mange Læsere gjøre sig den Uleilighed at see efter i Rigsdags-Tidenden, hvorpaa jeg grundede mit Forslag, og hvad man indvendte derimod, og dog troer jeg, det var godt, at den danske Læse-Verden havde en rigtig og tydelig Forestilling herom. Var nemlig Spørgsmaalet ikke andet end det, om jeg virkelig, som der staaer i „Fædrelandet“ ved „utaalmodig Boldsomhed“, som er en ganske ny Mixtur, beredte Ministeriet en tilsyneladende Triumf, eller ikke, da skulde jeg ikke bemøde „Dansterens“ Læsere og endnu mindre dens Læserinder med Drøftelsen af et i mine egne Dine ubetydeligt Spørgsmaal, men Sagen er jo først og sidst den, om der for det Danske Folkething var eller ikke var gyldig Grund til nu at afælle Ministeriet tilfredsstillende Dplysninger om

Rigs-Stilling og Styrelse, og dernæst, om det Næste, jeg foreslog, var passende eller ikke?

Dette Spørgsmaal, tør jeg haabe, danske Læsere vil stænte deres Opmærksomhed, og jeg skal stræbe at sætte dem istand til at besvare sig det, ved, efter Rigsdags-Livenden, at give en tro Fremstilling af hele den lille Tildragelse.

Rigsdagsmanden fra Præsts indledte nemlig sit Forslag, paa følgende Maade:

„I det Næste, jeg vil tale et Alvorsord om den foreliggende Finantslov, og om det Ministerium, som har forelagt den, da slaaer det mig, om jeg ogsaa, som Rigsdagsmand, kan sige, jeg veed, hvad det er for et Ministerium, vi her har med at gjøre; thi deels har jeg, naagtet Finants-Ministeren er den samme Person som før, hørt endog meget fremmede Røster fra Minister-Bordet, og deels har, saavidt jeg veed, Statsraadet været heelt opløst og er blevet nyt sammensat, siden vi sidst var samlede her. Dersom nu Folkethinget har faaet nogen Meddelelse om denne Oplosning og ny Sammensætning: hvad de havde at betyde, og hvordan Statsraadet nu er sammensat, hvem der egentlig udgjør det ansvarlige Ministerium, saa er det en stor Mangel paa Opmærksomhed fra min Side, at jeg ikke veed det, og jeg maa da bede meget om Forladelse; men hvis der ikke er kommet nogen

saadan Meddelelse, da er det i mine Dine ogsaa en stor Mangel paa Opmaerksomhed fra Ministeriets Side, og det er da virkelig en farlig Sag, synes mig, at indlade sig med et saadant, i parlamentarisk Forstand apokryphist Ministerium, især naar Talen og Forhandlingen, som her, er om det hele Riges Pengemidler og Stattebyrder. Jeg kan ikke sionne, at Folkethinget bør indlade sig paa noget saadant, medmindre det nærværende Ministerium kan og vil give Oplysning om sin Oprindelse, Sammensætning og Virksomhed, og kan og vil stille antagelig Borgen for, at det ikke, som det virkelig formodes trindtom i Landet, er især med at opløse meer end sig selv, og give Danmarks Riges Selvstændighed og kuldkaste dets fri Forfatning.

Det er nemlig en Kiendsgierning, at Danmarks Folk, som længe ikke ret har vidst, om det var kiøbt eller solgt, nu er nærved at troe, at det er solgt, Ministeriet tier, Ministeriet tier haardnakket; selv da Rigsdagen forsamledes, selv da Kinantsloven blev forelagt, maledes der ikke et Ord om Rigets Stilling, ikke et Ord om den Forvandling, der dog vist er foregaaet med Ministeriet, siden vi var her sidst, en Forvandling, saameget vigtigere, saameget mere trængende til Oplysning paa Rigsdagen, som jo, idetmindste efter Aviserne, ved denne Forvandling den eneste Minister, der havde Ord for frie og folkelige Sympathier, er udstedt eller

dog udtraadt, og som der jo i hans Sted er indført eller dog indtraadt en Minister, der ikke engang, saavidt jeg veed, selv har villet ansees for hvad vi kalde folkelig og frisindet, ja, en Minister, som det hele danske Folk, saavidt jeg veed, i 1848 fandt og kaldte utaalelig, og som altsaa neppe nu kan sidde midt i Statsraadet, uden at ansees for at være Sjæleu-deri, neppe kan være kommet til Sæde der og endnu mindre være blevet varm i Sædet, uden at hans Ansæelser maae ansees for at være de herskende.

Under disse Bårer, og mens de eneste, vistnok urene, Kilder, hvoraf vi kunde øse nogen Underretning eller Formodning om vort Ministeriums, vort tause Ministeriums Fødsel, Væxt og Virksomhed, var de tykke Aviser, kom der, Aftenen før Rigsdagens Åbning, en Artikel tilsyne i den Berlingske Avis, som kun lignede en af to Ting: enten et aldeles slesvig-holstenst, absolutistisk Ministeriums Program, eller en bidende Satire paa et saadant Ministerium.

Artiklen lød nemlig, som vist hele Folkethinget veed, paa, at det danske Folks Vuste, Mening og Villie slet ikke kunde have noget at betyde, hvor det gjaldt om, at en slesvig-holstenst Hertugs Etmand paa Danmarks Throne skulde udøve den ubetingede Pligt at holde Stamgodset samlet og sikke sine Arvinger dets fulde Indtægter. Efter nogen Overveelse antog

jeg rigtignok denne Artikel for at være hvad jeg nævuede
 sidst, for at være Satire, jeg antog den for et Sides-
 stykke til en i sin Tid meget berømt Artikel i samme
 Blad om, at vi skulde holde den 6. Juli, Seiersdagen
 ved Frederiks, som en almindelig Bods- og Bes-
 drings-Dag i Landet; men da jeg nu har seet, at
 den, saavidt man kan skønne, for fuldt Alvor tages i
 Forsvar i det samme Blad, et Blad, hvis Forsigtighed
 ellers er saa berømt, som nogen Borgemeesters, saa kan
 jeg virkelig ikke andet end hælde til den anden Side, og
 under disse Omstændigheder spørger jeg det danske Folke-
 thing: kan vi forsvare for vor Samvittighed, for Efters-
 lægten, for det danske Folk i det hele, hvor Talen
 er om hele Rigets Pengemidler og Stattebyrder, at
 forhandle derom med et, mildest talt, meget mistænkelig
 sammensat, haardt beskyldt og haardnakket taust Mini-
 sterium? Kan vi forsvare at bevilge et saadant Mini-
 sterium Pengemidlerne til dets Forlængelse? kan vi
 forsvare, efter dets Forlangende, at bevilge en vistnok
 efter Omstændighederne trykkende Skat, for at det samme
 Ministerium maaskee, ja, jeg vil sige rimeligviis,
 saasnart det var fædt, ikke alene kunde opløse Rigsdagen,
 men kuldkaste Forfatningen, og maaskee endog
 eftergive Skatten, til Beviis paa, at det kun var Rigs-
 dagen, der trykkede Folket!

Jeg tilføjer, at jeg for min Part betragter hvad man almindelig kalder „heroiske Vidler“ anderledes end de Fleste, jeg tror, at Danmark aldrig var blevet fraa vidt frelst, som det er, uden „heroiske Vidler“, jeg tror ogsaa, at Frelsen vil heller ikke blive fuldført uden ved hvad jeg kalder „heroiske Vidler“; men, som sagt, jeg veed at min Tankegang derom er meget forskjellig fra de Flestes, og jeg skal derfor under nærværende Omstændigheder indstrænge mig til at foreslaae det mindste, som, efter min Overbeviisning, vi, det danske Folks Talsmænd (jeg sagde ellers Tillidsmænd) og Folkestemmens Bærere, kan være bekendt at gjøre, jeg skal foreslaae, at Folkethinget gaaer over til en saakaldt „motiveret Dagsorden“ saalydende „Folkethinget opsætter Finantslovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget tilstrækkelig Dplysning om sin Sammensætning og Virksomhed.“

Jeg har ikke villet afbryde Læseren, skiondt Taleren to Gange blev afbrudt af Formanden, først fordi der meendes, at man ikke maatte forudsætte Uueligheden af, at et Ministerium kunde faae ifinde at kuldfaste Forfatningen, da det jo vilde være „Høiforræderi“ (paa Dansk: Landsforræderi), og dernæst fordi den Paastand, jeg gjorde om Overgang til en „motiveret Dagsorden“, skulde, efter Forretnings-Ordenen, forud

skriftlig meddeles Formanden. Hvad den første Afbrydelse angaaer, da var jeg heldig nok til at afbøde den ved Erindring om, at hvad Ministrene efter Grundloven kunde anklages for, maatte de ogsaa forudsættes mænelig at kunne begaae, og den anden stattede mig ogsaa kun det Dieblst, jeg brugte til at opfylde Kravet.

Udendviol var Formanden selv blevet overrasket ved den Anvendelse, jeg gjorde af den „motiverede Dagsorden“, og da det var Tilfældet med Thinget i det hele, kan man let tilskrive det Overraskelsen, at mit Forslag, som jeg tør troe, aandede hvoften „Utaakmodighed“ eller „Boldsomhed“ havde saa tynd en Lykke, saa jeg bør vel give lidt nærmere Oplysning derom.

At mit Forslag vilde komme lidt bag paa Folk, havde jeg saameget mere Grund til at formode, som det først samme Dag var faldet mig ind, at „Snorlivet“ dog taalde Brugen af saa simpelt og sikkert et Middel til at sticere forstummede Ministre for Tungebaand, saa jeg var selv blevet overrasket, og det saa behagelig overrasket, at jeg let kunde haabe hvad jeg ønskede, at hardtad hele Thinget vilde ogsaa blive behagelig overrasket ved den Opdagelse, at man kunde afbryde Finantslovens Behandling uden at nogen med mindste Skin kunde paaftaae, at man nægtede Regieringen de nødvendige Bevillinger. Da jeg imidlertid er langt fra at være saa ubetænksom en Rigsdagsmand, som jeg

afmales i Bladene, brugde jeg virkelig den korte Frist, jeg havde, til at betænke mig paa, om jeg helst ved Mødets Begyndelse skulde sige Formanden og hele Thinget, hvad jeg havde ifinde, naar jeg fik „Ordet“, men da jeg fandt det rimeligt, at jeg derved mere vilde skade end gavne Forslaget, besluttede jeg at lade det løbe sin Gaae, da Munden dog sædvanlig gior sine Sager bedst, naar den maa stole paa sine egne Hjelpesilder, og da ligeledes det Uventede altid forholdsvis gior det stærkeste Indtryk. Jeg angrer det heller ingenslunde, thi nu er jeg vis paa, vt jeg ved en anden Fremgangs- Maade slet ikke vilde vundet meer for Diebliffet, og at Midlet forsaavidt har gjort sin Virkning, at det vil blive anvendt igien, naarsomhelst Thinget finder det nødvendigt. At man nu i det hele fandt Midlet i al sin Mildhed for haardt, havde vist meget forskiellige Grunde, thi medens de, der selv er omstindede, gruede for de haarde Ord, hvormed jeg unægtelig indledte det milde Forslag, har andre vel havt eller troet at have Sikkerhed for, at Ministeriet af sig selv vilde baade aabenbare og rense sig, medens atter andre kan have holdt sig tilbage af Strøgrunde, som ingen kan opregne, og jeg mærkede det strax, at Endeel søgte og fandt langt mere Beroligelse i Finansministerens Svar, end jeg troer enten han stræbde at give eller udtalbe, thi vel indrømmede han paa en Maade, at hvad den „motiverede Dagsorden“

vilde æfte, var egentlig kun det samme, som Ministrene vilde give, men hverken fralagde han dog sig og Ministeriet det Forehavende, de mistændes for, ikke heller sagde han noget, hvoraf man med Rette kunde gjøre den Slutning, at Ministeriets Meddelelser vilde blive enten mindre hemmelighedsfulde eller mere tilstræffelige iaar end ifjor, men lovede kun, at de skulde komme tidligere.

Hvad nu endelig Hovedsagen angaaer, som er Ministeriets virkelige Stilling til Grundloven og det Slesvigste Spørgsmaal, da er Berlings-Avisen for iaftes (Nr. 242) det glædeligste Bærfel, (gid det ikke stuffer!) jeg længe har seet, thi den melder ikke blot, at Udenrigs-Ministeren føler selv, han trænger til et „Ottium“ der ikke kan forliges med hans Stilling, og at Moltke-Rüttschan vil spare sine gode Raad og sin „prøvede Daadkraft“ til „andre Forhold“, der ligger hans tidligere Tid nærmere, men den melder tillige, at Ministeriet, ved Tiltrædelsen af Blume og Flensborg, er sat istand til at give os et Program, hvorefter det „Slesvigste“ Spørgsmaal, som det mest paa-trængende, skal først og fremmest afgjøres, mens det „Holstenste“ Spørgsmaal, desværre, kun kan vente sin Besvarelse af de Fremmedes Raade!

Turde man nu heraf slutte, hvad man maatte slutte, naar man kun vidste, at Avis-Artiklen kom fra et Ministerium, der var ligesaa ærligt og kiætt, som det siges

at være „enigt“, da vilde Danmarks Riges og Grundlovens Fare være overstaaet for denne Gang, thi da vilde man een Gang for alle fiære Binde-Stregen over mellem „Slesvig“ og „Holsten“, lægge det første til Danmark, hvor det har hjemme, og lade det andet staae ved sit eget Bærd eller falde ved sit høityste Uvær, og da vilde Grundloven, som er Søster til Eider-Grændsen, være i Behold.

Man kunde jo vistnok endda være ængstelig nok ved det gamle fristende Spørgsmaal: men hvad skal man saa gjøre med de tyske Slesvigere, der paa ingen Maade vil lade sig løsrive fra Holsten eller flappe til Danmark! Lade dem fare: til Holsten, til Baden, til Berdens Ende, med alt hvad de kan føre og flytte, det skal man naturligviis heller end gierne, naar man kan blive dem tvit, men naar man ikke kan det, hvad saa? Jh, hvad saa, svarer jeg efter Jfred-Slaget med al muelig Sikkerhed, hvad saa vel andet end dele dem i to Parter, behandle dem, der ingen aaben Deel har taget i Oprøret, ligesom vi behandler Tyskerne paa Alheden og os selv, men fige til Resten: Oprørere betroe naturligviis ingen klog Regiering, paa Dansk eller Tysk, enten smaa eller store politiske Rettigheder, men saasnart vi tør troe, I har fortrudt jeres grove Synd, eller naar de er døde, som har baaret Avindskjold mod Danmarks Rige, da skal I, eller jeres Børn faae det ligesaa godt som vi selv. Hvem der ikke kan finde sig heri, maa see sig om anden Feilighed eller tage Skade for Hjemgiæld!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 1. November. Nr. 44.

Sønderjyllands Priis.

Kan synges som: D, Bärmeland du skønne osv.

D, Jylland til Ejder! velsignede Land,
Med smilende Bange og Lunde,
Med rullende Bove tring venlige Strand,
Med sølvprude Fjorde og Sunde,
I Skjoldungens Krone en Perle saa prub!
Med herlige Gaver Dig signede Gud,
Derom tone Smaafugle-Munde!

Lad Ornen den griste udspile sin Klo,
Vor Odel og Eie at rane,
Men han skal fornemme, at Kæmper her boe
At slaae for den korsede Fane,
Naar Vren det byder; de søge ej Skjul,
Forgjæves de tærede ej deres Sul,
End træde de Fædrenes Bane!

Og ranke og venlige, sunnlende Møer
 Med Rys og med Favntag dem lønner,
 End Trostlab i Barmen de huse som før
 For Hildurs de modige Sønner.
 Ej Fætter dem vove at tage i Favn,
 De glemme ej saa deres Hedlinge-Navn,
 Men kimse ad Troldenes Bønner!

Her vil jeg da leve i Lyft og i Rød,
 Og her vil jeg friste min Lykke,
 Ja her vil jeg nyde mit daglige Brød,
 Og her skal en Perle mig smykke.
 Her toner Smaafuglen om Baaren i Sund,
 Mens Bølgerne vugge i Fjord og i Sund,
 O, her er det fagert at bygge!

Med Lyft her jeg mindes de Dage, som Pog
 Jeg spoged i Mark og i Enge,
 Mig strækker ej Fremtidens luffede Bog
 I Ungdommens Lunde og Bænge,
 Jeg nyder dens Glæder, og skulde jeg gaae
 I Marken for Mø og for Arne at slaae,
 Ej skulde jeg tøve for længe!

Og Fædres Idrætter dem glemmer jeg ei,
 Men mindes i Sange og Saga
 Mig Skjoldungelivet paa Hæderens Vej,
 I Uffes og Fredegods Dage,
 Da nyner Smaapigen med blussende Kind,
 Og Smaapogen drømmer med møddruffet Sind
 Om Kaldet, vi end har tilbage!

Morten Eskesen.

Den danske Havfrue.

Du skønne Havfrue
 Fra Drefunds Dyb,
 Som danser paa Tue
 Og higer i Sky!
 Du ingen har daaret,
 Det vidner Graahaaret,
 Som frandsjer din Skjald og din Priis.

Du mødte i Bange
 Gulhaarede Skjald,
 Saa mødte du mange
 I Skjoldunge-Land,
 Som aarle, saa silde,
 Med Vinene milde
 Og Rosenrødt ægte tilbunds.

Og vilde de slægte
 Stamfædrene paa,
 Bar Kysfene ægte
 Og Haandtrykket fast,
 Da favned dem Møen
 Paa Kiærligheds-Den
 Med Barme i Høst som i Baar.

Livsalig jeg falder
 I Lovfaldets Tid
 Den Menneſte-Alder,
 Som randt under De,
 Mens bleg blev om Rinden
 Hos mig Dannekvinden,
 Men altid med Rosen i Barm.

Thi roste i Sangen,
 Fra Baar og til Høst,
 Jeg høit Danevangen
 Ved Bølgerne blaa,
 Som Rosernes Stade,
 Der ffiste kun Blade,
 Ei Hjerte, ei Farve og Duft.

Vel aarle og silde,
 I deiligste Bang,
 Jeg hørde lidt ilde
 For Havfruens Priis;
 For lidt om vort eget,
 Om andres formeget
 Bar Lyden med Titel af Dyb.

Ja, meget for meget,
 Saa trindt mig det lød,
 Han roser vort eget,
 Som dog kun er danskt;
 Er Kvinderne søde,
 Er Roserne røde,
 De maae vorde blege derved.

Du skønne Havfrue
 Fra Drefunds Dyb,
 Som danser paa Tue,
 Og higer i Sky!
 Hvad tit jeg har svaret,
 Har nu jeg erfaret:
 Jeg roste dig meget for lidt.

Du mødte i Bungen
 Graahaarede Stjald,
 Dg kysfed for Sungen
 Halm midt paa hans Mund,
 Rød Roserne røde
 Hans Kinder opløbe,
 Dg tændte Lynbliffet paany.

Du har overblaaet
 Den graanede Sky,
 Har vidt overgaaet
 Din Roes og dit Ry,
 Saa end et Par Aldre
 Jeg nu maatte stjaldre
 For ret dig at rose tilbunds.

Ubødelig svømmer
 Du selv under De,
 Mens Rierlighed strømmer,
 Kan Hjertet ei døe,
 Dg immer forynger
 Du Fuglen, som synger
 Bed Drefund Rierligheds Pris!

Med Rierligheds-Bifen
 I deiligste Sang,
 Skal du vinde Prisen
 I Bølgernes Gang;
 Naar Strængene briste,
 Dit Ravn blev det sidste,
 Mundharpen har løftet i Sky!

Syd-Sjælland.

(Sommeren 1851).

Til Halvfjerds jeg snart kan tælle,
 Har som Dage rullet hen,
 „Gladsaa med de høie Elle“
 Lyder i mit Dre end,
 Fra paa Barnepigens Skib
 Gaadefuldt det til mig lød
 Som en Elve-Tone!*)

*) Gladsaa er en lille Landsby i Hogenstrup Sogn mellem Røstved og Præstøe, for berømt af sine høie Elle.

Ikke meer de høie Elle
 Stygge mellem Banker graa,
 Mangen Stov, som en Bindfælle,
 Maatte brat med dem forgaae,
 Men, som bag de mange Aar,
 Skjalden lever, staaer og gaaer,
 Kvæder lydt med Gammen!

Ja, mit Sællands Sønderlide,
 Grønnelund ved Bølgen blaa,
 Hvor jeg gif med Kvad og Kvide,
 Og hvor først jeg Lyset saae!
 Hilsen kan jeg dig med Lyft,
 Thi Livs-Flammen i mit Bryst
 Bister end og varmer!

Abby-Kirke, nem at kiende!
 Ambjerg med dit lyse Haar!
 Bolmers Taarn ved Verdens Ende,
 Med Spidsshuens trange Raar!
 Og min Lovsals Tilje blaa,
 Edelsteen for Dine smaa! *)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

*) Abby paa Brinkerne, med den smutte Stovballe Ambjerg
 ved Siden, og med Baldemars-Taarnet ved Sundet
 ligesom sig, er min lille Fødeby i Bordingborg-Egnen.

I felinges Venne-Sæde,
 Med den stille, dunkle Stov,
 Med den stille, lyse Glæde,
 Med den immer travle Plov,
 Med de store og de smaa,
 Alle milde, Dine blaa! *)
 Med "Hilsæl" godmorgen!

Præsts-Bugt med smulle Bunde!
 Præsts-By med Indighed!
 Aften-Skyer med Gulbrande,
 Hvor min Sol gif venlig ned,
 Og stod tidlig op paany
 I Midsummers Morgengry! **)
 Med "Hilsæl" godmorgen!

Rysø med de gamle Hætte
 Og den gamle Venlighed,
 Med den unge Billed-Række,
 Bænk af Bølund Bingesmed,

*) I felling er et lille Herresæde tæt ved Bordingborg, hvor jeg i min Ungdom var en ventet og velkommen Gæst.

**) I det yndige Præsts, hvor jeg var Præst 1821—22, der var i det hele Livs-Solen for mig baade i Nedgang og Opgang.

Med dit røde Gulb i Mund
 Giennem Gulg i Morgenstund!*)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Ulsø-Distrup, værd at male,
 Med din pæne Præstegaard,
 Med dit Kor af Rattergale,
 Med din Skov af gule Haar,
 Og med Haven, hvor som Piiil
 Borde baade Rys og Smil!**)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Gisselfeld med aabne Grave,
 Og for Skjælden aaben Dør,
 Mens endnu Peer Dres Havn
 Bar en Fyrrelund som før!
 Du som jeg en Gubbe graa,
 Leiret i Rierminder blaa!***)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

*) Rys's Perrefæde, tæt ved Præsts, hvor, som bekendt, Lhorvaldsen sluttede sin Vane og efterlod sig deilige Spor, og hvor jeg altid fandt Venkabet hjemme.

***) Ulsø-Distrup er en lille Landsby mellem Gisselfeld og Bregentved, hvor jeg i min Ungdom fandt den levende Juhl og levede mig ind i den med min Ungdoms-Brud.

***) Gisselfeld var i den ældre Grev Danneskjolds Tid vel den gjæstligste Borg i Danmark, saa den smiler mig endnu imøde, hvergang jeg blot tænker paa den.

Som en Dding vel af Dage
 Seer jeg eder nu igjen,
 Kommer dog med Kvad tilbage,
 Som en vdrreft Augersvend,
 Er med Livet veltilfreds,
 Vil i eders Lunde frede
 Atter hse og bygge.

Her det var, for længe siden,
 Lyset først for mig oprandt
 Over Livet, over Liden,
 Den som er og den som svandt,
 Hvor jeg mindes ved hvert Blad
 Ungdoms Kys og Ungdoms Kvad,
 Manddoms Ord og Gierning!

Dog, som Skygger af de Døde
 Kommer ei jeg dem ihu,
 De lyslevende imøde
 Træde mig med Lyft endnu,
 Friske op, som Harpens Lyd,
 Gamle Minder, gammel Fryd,
 Byde mig velkommen!

Lov, min Siæl, din Skjælbelykke,
 Som den sjelden er og var!
 Myrthen groer i Bøgens Stygge
 For den gamle Sællandsfar,
 Laurbær-Løv og Rosen-Blad
 Krandsse under Fugle-Kvad
 Graahaars-Skjaldens Ise!

Fladsaa med de høie Elle
 I min Barnepigens Mund!
 Nyt jeg har dig at fortælle
 I en deilig Aftenstund:
 Gaarden med den spidse Gavl,
 Gaarden med de pæne Tavl,
 Der har Skjalden hjemme.

Fruen med den høie Pande,
 Fruen med det frie Mod,
 Rigest mellem begge Strande
 Paa det gammelbanste Blod,
 Graahaars-Skjalden rækker Haand,
 Vil i Rærlighedens Aand
 Livet med ham dele!

Længe haade lydt og sagte
 Rygtet paa sin Alfurvei
 Regned med til „de Dpvakte“
 Fruen, som forstræktes ei
 For den gamle „Bondeven“,
 Med hans Mund, og med hans Pen,
 Med hans tynde Lykke.

„Dpvakt“ er tilvisse! Fruen,
 Dpvakt meer end mange veed,
 Som i Hjertet, saa i Huen,
 Som en dansk Narvaagenhed,
 Som en Skjoldms paa sin Bagt,
 Som en Skjaldms paa sin Takt,
 I Guds Huus og hendes!

Gid, som hun, hver Dannelvinde,
 Gid, som hun, hver Dannemand,
 Maatte Bei paa Marken finde
 Til sit Hjem i Livets Land!
 Da med Lykken, Synd og Død.
 Sikkert de en Landse brød
 For i Fred at hvile!

Skjalben, medens Løvet falder,
 Vinterkornet saaes i Bang,
 Leve skal en Ester, Alder
 Her med Fred og Frydefang,
 Mindes alt hvad Gud har gjort,
 Glemme, selv i Dødens Port,
 Rampen over Seiren!

Kladsaa med de høie Elle,
 Som ei længer fælde Blad!
 Beed du noget at fortælle
 Om din Na, før den blev flad,
 Eller om dit Ballestrøg,
 Mens deraf gif Bjergmands-Røg,
 Kom til mig imorgen!

Ja, mit Sællands Sønderlide!
 Grønnelund ved Bølger blaa!
 Skynd dig nu og lad mig vide,
 Hvad det er, du venter paa,
 Før at hente op den Skat
 Som alt mangan Nytaarsnat
 Blaalyt brændte over!

Dem jeg saae i Barnetiden
 Paa min Barnepiges Skjød,
 Dem jeg saae fuldoste siden
 Naar Guldharpe-Strængen lød,
 Og mig ind ad Dre foer
 Et af Sællands gamle Ord,
 Malet paa Guld-Kværnen.

Dem jeg saae som Blus og Bævne
 Nys da Tysken flotted sig,
 Alt som Krager og som Ravn
 Klofles om ufsaldne Lig,
 Men fandt Liv, hvor Dansken var,
 Dobbelt i hver Søllandsfar:
 Ilden under Aften.

Førstemand var Søllandsfaren,
 Hvor det gik paa Liv og Død,
 Og naar Tysken løb som Haren,
 Høiest og hans Hurra lød;
 Altid han er Skatten næst,
 Som for hvad han flatter bedst
 Løb gaae lukt i Ilden.

Skatten, som var svær at finde,
 Ligger i vort eget Muld,
 Forbet under Hu og Minde,
 Er det danske „Lyseguld“,
 Arvegods fra Skjold og Dan,
 Alt for godt til Rov for Ran:
 Dybets Mareminne!

Staaer nu op, I dovne Kroppe!
 Viis os, hvad I duer til,
 Mens jer gamle Skjald er oppe,
 Mens endnu til Dands er Spil!
 Skal med eder glat det gaae,
 Sørge jo „Fiolen“ maa,
 Kom, før Kvinten springer!

Alvor ramt og Miner sure
 Fødes nu hver Nat og Dag,
 Tyffe Luftspring, Stotste Lure,
 Er dog ei i Sællands Smag,
 Gøre Riæde, kaste af,
 Kundendom i Spring og Trav,
 Det er Sællands Gammen!

Magelige er vi alle,
 Holder ei ad Slæb og Slid,
 Derpaa kiendes Sællands Skjalde,
 Som paa Skielmeri og Bid,
 Men der er dog Maade med,
 Saa vi gjør til Tid og Sted
 Flittig hvad os huer.

Beie skal selv Rosen-Rinden
 Man i Rierlighedens Staal,
 Godt os huer Dannedvinden,
 Danmark og vort Modersmaal,
 Saa, naar disse staaer paa Spil,
 Seer man hvad vi duer til,
 Pokker da maa dovne.

Hør det, ægte Sællandsfare!
 De staaer alle tre paa Spil,
 Derfor ingen meer sig spare!
 Lad ei skee hvad Tyfsten vil!
 Strider, som J var af Staal,
 For det danske Land og Maal,
 Og for Dannedvinden!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Spørdagen d. 8. November. Nr. 45.

13 Danmarks Fare og Danmarks Frelse.

Saxo fortæller i sin Danmarks-Hronike, at i et Søslag, hvor det gik svært paa Livet løs, blev endeel Jyder saa ellersilde, at de, for at bytte deres Skind, sprængt over Bord, og gik, da det var i rum Sø, naturligviis strax nedensom, og den gamle Sællandsfar kan høvsted ikke faae aflært ad denne Nalbo-Historie, som han dog heller, da han sagtens havde den fra skaanste Munde, stude draget i Tvivl; men den gamle Sællandsfar, der skriver „Danskere“ har dog i de sidste „trellesire“ har tit maattet tænke paa den Nalbo-Historie om Jyderne, der heller vilde bytte Skindet ved at gaae tilgrunde end ved at vove Troien, beholde Vren og kænste dog tillige bjerge Livet, thi jeg har idelig, og ei mindst i nærværende Dieblil stødt paa den samme ellersilde Tankegang, som jeg, der holder meget ad Jyderne, vel saare nødigt vil kalde „jydske“, men som jeg dog paa ingen Maade kan kalde „sællandske“.

og som dog ensteds i Danmark maa finde noget Tilhold, siden den ikke er blevet almindelig fordømt som et Hjerne-spind af „Hjemtyfterne“, der ikke vil levne de stakkels Danskere Hæde for en halv Stilling, altsaa ei engang den fattige Hæde heller at falde end at løbe for Bildtyfterne, men paastaar det er den eneste danske Tapperhed hovedsagels at styrte sig i Døden for ei at staa i Livsfare! Dog plattjydt eller plattyst, saa er den Tanke, for Farens Skyld at forlade den eneste Bei, hvorpaa Frelsen muelig er at finde, baade saa latterlig og i den danske Sag under nærværende Omstændigheder saa kiællingagtig, at jeg virkelig troer, den behøvede blot at blive nogenlunde klart udviklet for baade i Jylland og paa Øerne at faae alle Stemmer undtagen „Hjemtyfternes“ og de aabenbare „Krysternes“ imod sig, og jeg skal derfor ogsaa her bidrage mit til at klare den vel paa en Maade meget indviklede men dog i grunden gennem det ældgamle Danmarks Riges Historie klart udviklede Sag.

Hvad nemlig angaaer Danmarks Riges Fare for at overvældes og omsider opsluges af det store Tyskland, gammel bekiendt under Navn af „det hellige Romerske Rige“ da behøver man egentlig blot at lase sine Vind paa et Landkort over Europa, for at see, at den Fare maa have fundet Sted, saalænge der var et „Tyskland“ til Eideren og et Danmark

nordenfor, og maae fremdeles finde Sted, saalænge de to Riger og Lande er til og grændser op til hinanden; men det er dog en folgelig Sag, at den Fare, som Beliggenheden medfører, maa Erfaringen ogsaa have bragt for Lyset, og jo meer vi kiender til Danmarks Riges Historie, des klarere seer vi, at det lille Riges Fare har endnu været langt større end Beliggenheden medførde, fordi Lyfterne fra Arildstid var et meget stridbart, trættefiært og herstespøgt Følk, med en Begierlighed ligesaa grændsels som deres Tankegang.

Naar derfor Sagnet fortæller, at i den graa Oldtid før endnu Jylland og de danske Der var sammensmeltede til et Danmarks Rige, stræbde Lyfterne med Staalhandsker at bemægtige sig Sønder-Jylland og gav derved netop Aaledning til Stiftelsen af det danske Kongerige, da er intet rimeligere, thi hele Rigets firkte Historie lærer os, at Sønder-Jylland er og vil være det store Tvistsens Væble mellem Danmark og Lyfland, saalænge de paa nogen Naabe udgior to sammengrændsende Riger, og at fra Danmarks Side vil enhver heel eller halv Dpgivelse af Sønder-Jylland, langt fra at firkte det Dyrige, kun giøre ondt værre, slippe Fienden ind i Riget og giøre dets Forsvar saameget vanskeligere, at det i Længden maatte falde aldeles umueligt. Saa snart og saanit derfor Sønder-Jylland angribes fra Lyflands Side,

eller tvivles fra Danmark til den tyske Side, da er Danmarks Riges Fare overhængende og da at ville, som næstlig, frelse Riget ved at lade Grændse-Landet falde i Fiendens Haand, er den klare Selv-Nodsigelse, hvis mindste Skade er at være latterlig, og hvis nødvendige Folge ei blot er det danske Riges Afmagt, men, naar Tyskland som Krigs-Magt har mindste Eenhed, det danske Riges Undergang.

Det er saaledes ikke blot ved det danske Riges Stiftelse, at Oldsagnet udtrykkelig nævner Sønder-Jylland, som Existens Vble, thi den fra Arildstid berømte Kæmpe mellem Uffe hin Svage og den tyske Kongesøn paa Eider-Holmen, forudsætter aabenbar det samme Forhold, og har saamegen Grund-Righed med den Kamp, vi ogsaa har ført for Eider-Grændsen og for Danmarks Riges Frihed, at selv de, der troer mindst paa nogen virkelig Folke-Aand og paa en inderlig Sammenhæng i Folke-Livet fra Slægt til Slægt, de har dog ei kunnet værges sig mod Indtrykket af det gamle Vermunds-Saga, som et spæende Forbudsord om den overhængende Fare, det blev vor lange Lødd, paa Danmarks Begne at friste, og om den uformødenlige Frelse, det blev vort glade, velgrundede Haab ogsaa paa gamle Danmarks Begne at opleve.

Fæster vi dernæst Die paa vor Riddelalvers Historie, da ser vi der ikke blot den samme Fare ligesom

Baldemar Seiers Dage, da Sønder-Jylland som et Arve-Løn blev stilt fra Danmarks Krone, og seer ikke blot Faren blive overhængende i den hollandske Grev Geert den Stores Dage, og Frelsen under Baldemar Atterdag at være utilstrækkelig; men vi seer tillige den Haardetnude drages mellem det danske Sønder-Jylland og det tyske Holsten, som bestandig siden har lammet Danmarks Riges Arm, og paa mangfoldige Maader undergravet dets Selvfærdighed.

Naar det nu i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede for et Dieblit synes, som om Faren var lykkelig overstaaet, ja, som om Danmarks Rige dog til Slutning havde vundet ved den hardtab uoploselige Haardetnude mellem Sønder-Jylland og Holsten, havde vundet Holsten med Slesvig, da var det aabenbar kun en Dine-Forblindelse, der dels havde sin Grund i det tyske Keiser-Riges Stygge-Tilstand og Oplosning, og dels i den da herskende Dien-Eggedom, der gjorde alle saakaldte Statsmænd baade forspuende og fleeliede, saa de oversaa aldeles det danske Folks og Riges Tarv og Krav.

Saa snart nemlig paa den ene Side Tyskland i det Tyske Forbund som en Rigs-Magt, vandt en vis Eenhed, og paa den anden Side det danske Folk efterhaanden vaagnede til Bevidsthed, om ikke af sin hele nordiske Fiendommelighed, saa dog af sin Ret til at

taade paa sine gamle Enemærter, og af den Undertrykkelse og Forhaanelse som alt Danmark længe havde lidt af de tyske Holstenere i det danske Sønder-Jylland, da var Danmarks Riges Fare siensynlig nok, thi dets Undergang, dets Selvfortabelse i det tyske Forbund, hvortil Holsten hørte, Slesvig regnedes og hele Danmark paa alle Maader droges, syndes endog de fleste aldeles uundgaaelig.

Efter Skilsmissen mellem Danmark og Norge var nemlig vor Regiering saa langt fra al Prøve paa enten at fordanske Holsten eller at opløse Haardekuden mellem „Hertugdømmerne“, at den meget mere opgav Rigets Danstid, strammede selv Knuden mellem Hertugdømmerne, og gav alle danske Levninger i Sønder-Jylland til Priis, og paa den anden Side belavede Holstenerne sig alvorlig paa enten at slæbe hele Danmark med sig ind i det Tyske Forbund, eller dog at slæbe en Slesvig-Holstenisk Stat med tyff Selvfændighed, ved hvis Side det lemlæstede Danmark maatte enten af sig selv opløses eller dog nedsynke i slavisk Afhængighed.

Det er derfor ikke blot aldeles urigtigt, men tillige høist latterligt, naar man tænker og siger, at den Undergangs-Fare, hvori Danmarks Rige siensynlig har svævet og svæver paa en Maade endnu, skulde være opstaaet 1848, enten ved Danmarks Krav paa Sønder-

Jylland, som et for længe siden hjemfaldet Lehn og uundværligt Grændseland, eller ved det slesvig-holsteniske Oprør og den deraf udsprungne Krig mellem Danmark og Tyskland, thi skulde Danmarks Rige staa til Redning, da maatte det aabenbar, prøves med Sværdet at overhugge den Knude mellem Holsten og Sønder-Jylland, som det var blevet meget for seent med Rømppe at opløse, og var kun latterligt at ville pille op med Penne.

Evertimod al Verdens Forventning er det nu ogsaa ved Himlens Gunst og det danske Folks brændende Fædernelands-Riærlighed og forbausende Riæthed, virkelig lykkes med det gamle "Skæp" at overhugge den uopløselige Haardknude mellem det danske Sønder-Jylland og det tyske Holsten, saa efter Udslaget ved Isted og Afslaget ved Fredrikstad, paa "Eiderens Bredd", er det soleklart, baade at der er et Danmarks Rige nordensfor Konge-Naen, mægtigt nok til at hævde sin Eider-Grændse med alt hvad der kalder sig Slesvig-Holsten, og at intet uden en ny Krig med det Tyske Forbund eller en lignende Stormagt kunde udriste Sønder-Jylland af Danmarks Haand eller hindre Dansken fra at tage det i fuld Besiddelse.

Om det nu er rimeligt, at enten Østerrig eller Preussen eller de begge i nærværende Dieblil med Krig vil stræbe at aftvinge Danmark Sønder-Jylland, og derved

Hundre Rigets Stedning af den Undergangs-Fære, det danske Folk saa kiærligt har seet under Dine og saa lykkelig overstaaet, derom nyttet det ei at tvættes, jeg troer det ikke, men nødes jo til at indrømme Uueligheden deraf, ja, jeg maa endogsaa indrømme, at efter al Rimelighed vil det Tyske Forbund eller den i Siære værende nybagte Tyske Keiser, ved første gunstige Leilighed paany gjøre Danmark Sønder-Jyllands Besiddelse fridig; men naar man spørger, om Danmark ikke da gjør Højest i, uden Krig, uden Sværdslag, blot for Trudsel fra en eller to eller tre Stormagter at opgive Sønder-Jyllands Besiddelse, med egen Haand igien binde den Gaardstrude mellem Sønder-Jylland og Holsten, det er en aabenbar fiendlige, oprørske, uforsønlige Holsten, som Helte-Sværdet har overhugget, da maatte jeg lee høit, dersom det ikke var Danmarks Riges Styrere selv, der gjorde det latterlige Spørgsmaal og havde igrunder allerede besvaret det med et „Jo“, der aldrig kan lyde saa vemodig og aldrig følges af saamangt et „fordi“ og „med Hensyn til“ og „i Betragtning af“ at Retten i denne Verden maa vige for Magten, at det jo bryder Staven over Danmarks Rige og det danske Folk og svinger i mine Øren uhyre latterligt, forbi den Overmagt, der indtil videre kun giver sig tilkiende ved Pennen, mest som venstabelige Raad, dog kun er en Slygge af den Overmagt, der gav sig tilkiende ved en Preussisk

Krigshær, og efterlod os dog i den Stilling, at vi kun raadflaare om hvad vi vil gjøre ved det Sønder-Jylland, vi med væbnet Haand har taget og har virkelig nu i vor Magt mere end nogenstunde i sex Aarhundreder fra Baldemar Seiers Dage.

Jeg vil jo dermed ingenlunde sige, at der nu er Fred og ingen Fare, saa vi ganske rolig kan sige til de tyske og de andre Stormagter: salig er Besidderen, vi har med en god Samvittighed taget vort eget igjen, udristet det af Oprørernes Haand, kjøbt det i dyre Domme, ei blot med vor Rødfilling og laante Penge, men med vort eget Hætteblod, og kan da umuelig enten med god Samvittighed eller sund Sands halvt eller heelt give Slip paa Sønder-Jylland, med mindre vi med Bold og Magt nødes dertil; jeg siger ikke, at vi ganske rolig kan svare Stormagterne saaledes, naar de enten venstabelig eller uvenstabelig raade os til fra vor Side at sætte alt paany i sin forrige Stilling, uagtet de selv lægge til, at fra Holstenernes og fra Oprørernes Side kan alt umuelig sættes i sin forrige Stilling, altsaa, at vi skal glemme al den Skade, vi ved Oprøret og Krigen har lidt og opgive alt hvad vi ved Kampen og Seieren har vundet, men Holstenerne, Oprørerne og det Tyske Forbund skal ikke blot, saavidt mueligt, have Bederlag for hvad de har tabt, men de skal i grunden vinde hvad de 1848 endnu fattedes og hvad de ved

Oprøret og Krigen nærmest tilføjede, af os selv ind-
 rømmet og erkendt: Over-Herrederømmet i Sles-
 vig, og derved i hele det saakaldte, men ogsaa kun
 saakaldte. "Danste Monarki". Jeg siger ikke, at vi
 ganske rolig kan svare som man raaber i Stoven, thi
 vi veed det jo godt, og har nys faaet det tilgavns at
 føle, at denne Verdens Ret sidder i Spydstagen, og
 bøier sig til Jævnshold efter Stormagterne, men jeg
 paastaar, at alle Dannemænd, folgelig ogsaa det danske
 Folk, med mere eller mindre Nolighed, eller med mere
 eller mindre Uro, maa svare vel i de mildeste og frede-
 ligste Ord, der kan findes i de fremmede Sprog, men
 dog i grunden ~~fra~~ sagt, og jeg troer virkelig, at det
 danske Folk, naar det kom til at udtrykke sin Hjertens-
 Mening paa sit Modersmaal, vilde svare omtrent saale-
 des, og jeg seer klarlig, at Danmarks Rige derved ikke
 udfattes for anden Fare end den Fare, et lille Rige
 med Danmarks Beliggenhed fra først til sidst er udfat
 for, og udfattes ikke nær for saa overhængende en
 Fare, som den, der i 1848 ikke blot hængde os over
 Hovedet men omspændte os og blev dog med Guds Hjelp,
 saa lykkeelig giennemgaaet og overstaaet, at det er til
 Vidunder for den nærværende Slægt, og vil, hvis
 Danmarks Rige bestaar, være vor danske Efterslægt til
 mere Opmuntring i Farens Stund end hele Danmarks
 forrige Historie kunde være og har været os.

Forudsat altsaa, at Danmarks Folk og Rige, ved urokkelig at holde fast paa Sønder-Jyllands fri Besiddelse, og knytte det til Moderlandet med de stærkeste Bænd, der enten foresendes eller lade sig paafinde, viensynlig løb den samme Fare som 1848, at staae, som man kalder det „isoleret“ staae paa sine egne Been, indskrænket til sine egne Hjælpekilder, med Holstenerne og hele Lyfflands Magt imod sig, og kun med meget tvetydig og lidet eller slet ikke virksomt Tilhold eller Tilskud hos de andre europæiske Stormagter, forudsat altsaa det værste, vore Ministre synes at forudsætte, da er det dog lige klart, at naar Danmark ikke vil opgive alt hvad det har kæmpet for og med stor, med den yderste Opoffrelse vundet, opgive, med det tilbagevundne Sønder-Jylland, sin tilbagevundne Agtelse i Europa og sin tilbagevundne Udfigt til en fri og lykkelig Fremtid, da maa Danmark i Guds Navn holde fast paa hvad det har og lade det komme derpaa an, om dets „retfærdige Sag“ skal seire eller falde; men naar vi kun har Ønske til at see den saa fort udmalede Fare under Vind, da seer vi dog let, at den er meget overdreven og at vi 1851 er langt bedre stillede til at gaae den imøde end vi var 1848.

Det maa nemlig ingenlunde glemmes, at den demonstrative Giæring i Lyffland 1848 var Danmark langt farligere end den depotiske Kæbsgang i 1851 nogenstunde

magter, som 1848 var saa frygtelig, som nogen Fare i denne Verden kan blive, den er lyftelig overstaaet og det paa en Raade, der saa klart, som nogen jordiff Begivenhed kan, viser os og hele Verden, at Danmarks Rige i Kampen for sin fri Tilværelse sikkert kan regne paa Himlens Gunst og Bistand, saa et danst Ministerium maatte baade være blindt for Erfaringens Vidnesbyrd og aldeles blottet for Tro paa den levende Gud, naar det nu skulde føle sig drevet eller engang fristet til enten heelt eller halvt at opgive Sønderjyllands fri Besiddelse og dermed Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed for at undgaae den Fare, der er uadstillelig fra det danske Folks Liv og Levet og fra Danmarks Riges Bestandighed ligesom paa Trods mod det styrbare, trættelige og herskesyge Tyskland.

At derimod et ndanst, heelt eller halvt slesvig-holsteyst, hjemtyst, dynastist, absolutistist Ministerium kan baade fristes og drives til alt ondet end at vove Alt for Danmarks Riges Frelse og virke kraftig dertil, det følger af sig selv, men beviser kun, at hvad Danmark altid har trængt og altid vil trænge til: et danst og kraftigt Ministerium, det trænger Danmarks Rige netop nu saa høilig til, at uden det, er Rigets Frelse for menneskelige Dine ligesaa umuelig, som den med et saadant Ministerium, trods alle umuelige Fører, maa agtes sikker! Gud give derfor Danmark et danst og)

(kraftigt Ministerium hellere idag end imorgen og allens-
 falds før det er for silde!

Efterkrift.

Folkethinget har nu i tre samfulde Dage holdt lukkede
 Møder og temmelig aabne Samtaler med Ministrene,
 og jeg skønner ikke rettere, end at vort nærværende
 Ministerium, hvad det end kan have været enigt om for
 fjorten Dage siden, nu dog i Henseende til vore ubven-
 dige Forhold kun er enigt om at betænke sig paa hvad
 det vil og tør. Vel synes det nemlig, som Ministeriet
 ogsaa er enigt om kun at ville det Uuelige, men uden
 nærmere Forklaring seer man let, det er en meget ubes-
 kempt og tvetydig Billie, og jeg kan ikke forklare mig
 Uttringerne derom anderledes, end at Ministrene, efter
 en langt mere tyff end dansk Tankegang kun vil det
 „Uuelige“ i Modsetning til det „Birkelige“, thi
 har jeg forstaaet dem ret, da kalder de et Danmarks
Rige til Eideren en Umuelighed, som de ingen-
 kunde vil holde paa, og det Rige er jo dog aabenbar
 siden Isted. Slaget en Birkelighed, og derimod
 synes de at ville holde urolkelig fast ved en Heelstat,
 hvori Holsten er ligesaa fuldt under Danmarks Krone,

som Slesvig, og en Heelstat, som, skøndt Holsten
 er aldeles afhængigt af det Tyske Forbund, dog i sin
 Heelhed er uafhængigt deraf, og er dette en Uue-
 lighed, som man stærkt maa fristes til at betvivle, saa
 er det dog aabenbar ingen Virkelighed, saalænge
 Østerrig og Preussen holde Holsten besat og blev heller
 ingen Virkelighed, om de end traf deres Tropper tilbage,
 naar der ikke tillige skedte mange andre forunderlige Ting,
 som det fortæner for danske Dine ved blot at tænke paa.

Man har desnaar sig giættet paa, at hvad der for
 Dieblillet kaldes det danske Ministerium, var heller
 ikke et virkeligt, men kun et uueligt Ministerium,
 og skøndt jeg helst vilde troe, det var et uueligt
 Ministerium, løber dog alting saa rundt i ens Hoved
 ned at tænke paa dets Uuelighed og dets Virke-
 lighed, at jeg ikke tør trættes med Røgen om, hvad det
 enten er eller kan blive, man ved kun, hvad det ikke
er: et dansk Ministerium som vil og kan frelse Dan-
marks Rige.

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Øvist, i Sadstuestræde 124 i Kjøbenhavn.
 Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 Gr., og paa
 Posthusene 58 Gr.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 15. November. Nr. 46.

Arve-Netten til Danmarks Rige.

Da det danske Folks Tillidsmænd 1660 betroede Kong Frederik den Tredie Enevolds-Magten til at være arvelig i hans Æt, da var der ikke blot den Hage ved, at Folket og dets fleste Tillidsmænd var langt fra at forstaae ved Enevolds-Magt den Absolutisme eller ansvarløse Selvrædighed, som findes kun alt for tydeligt bestrevet i den saakaldte „Kongelov“, men der var ogsaa den Hage ved, at ingen Dannemand ved Rigets Arvelighed paa Mand- og Kvinde-Etnien tænkte eller kunde tænke paa en saadan ikke blot hjerteløs, men ogsaa hovedløs Arvegang i det Grændseløse, som den, der med endnu mere Fiskulde end Flid ogsaa beskrives i den saakaldte „Kongelov“, thi begge Dele var noget, som kun det feigeste eller falskeste Folk kunde lade sig afsuøbe med Sværdet over Hovedet, saa det er ikke blot en flammelig Bagtalelse, men et dumt Eventyr, naar man fortæller, at det fra Arildstid kielte, fribaarne,

ædle og trosfaste danske Folt, af Rierlighed til sin fælle og faderlige Drot og af Ede til Middelalderens Adels-Bælde og Balg-Rampe, gjorde sig selv til Trælle, der hverken havde Ret eller Eiendom, men skulde følge med Jorden og lade sig drive som den efter Eiermandens Lyfte, og gjorde deres Fæderstænd, det ældgamle, fri Danmarks Rige til et Stangods for en Herreslæggt, der skulde gaae i Arv, om det saa var til Tyrker eller Kinesere, eller til Rigets og Foltets arrigste Fiender, naar det blot traf sig, at de efter Kongelovens Arvetaal maatte agtes for de nærmeste kiødelige Etmaal af Frederik den Tredie. Da nu derhos Kongeloven ei engang blev kundgjort af Frederik den Tredie og endnu langt mindre nogenstunde drøftet og vedtaget af det danske Folt's Tillidsmænd, saa har den aabenbar aldrig været det danske Riges retmæssige Grundlov, men kun en Forordning af Enevolds-Kongen Frederik den Fjerde, som, hvad enten den fandtes i Haandskrift efter Frederik den Tredie eller ikke, kun havde samme Gyldighed, som Frederik den Fjerdes andre Forordninger, og ei blot kunde forandres eller affattes af hans Eftermænd, men maatte det, saasnart en af Danmarks Enevolds-Konger lagde paa Hjerte, hvordan, hvorfor og i hvad Mening Enevolds-Magten og Arve-Retten var Kongen stienket og betroet af det danske Folt til fælles Bedste. Danmarks Riges eneste rette Grundlov fra 1000 til 1848

var nemlig Overdragelsen af Enevolds-Magt og Arve-Ret til Frederik den Tredie og hans Æt, og naar derved skulde forstaaes mere end Haandfæstningens Afstæffelse og Arveligheden i lige Linie, da maatte det vedtages baade af Kongen og Folket.

Den grundlovgivende Rigsdags Sammentalbelse 1848 er da saa langt fra at være uforligelig med Enevolds-Magtens Indførelse, at den meget mere burde fundet Sted alt i Frederik den Tredies Dage, og vilde det, hvis ikke Danmarks første Enevolds-Konge af sin tyfste Dronning med hendes fremmede Slæng og af andre flette Raadgivere havde ladet sig forlede til at svigte den hardtab mageløse Tillid, et frit og ædelt Folk havde sat til ham, saa han overlod det til Tilfældet hvad hans Eftermænd kunde og vilde gjøre med den til Kongens Ære og hele Folkets Gavn dem betroede Enevolds-Magt.

Hvor priseligt det derfor end efter Omstændighederne maa lades og virkelig var af Frederik den Syvende at sammentalde det danske Folks Tillidsmænd, for ved fri Sammen-Virkning at enes med dem om en Grundlov for Danmarks Rige, der nærmere bestemte baade Enevolds-Magten og Arve-Retten, saa var det dog et utabeligt Krav, det danske Folk havde paa sin Enevolds-Konge, selv naar, som giennem hele det atten de Aarhundrede, baade Kongen og Folket havde glemt det, og:

derfor tog jeg, som historisk oplyst Dannemand, intet Dieblit i Betænkning enten at foreslaae hele Kongelovens Ophævelse, eller med al Flid at bestride den i Grundloven, hvorefter den i Kongeloven fastsatte Arvesølge er fremdeles gjældende, og kan kun forandres efter Forslag fra Kongen ved et Overthal af tre Fjerdedeel Stemmer. Det var især de Lovlærde eller latinske Jurister, som drev denne Bestemmelse igiennem, og da jeg anmærkede, at Danmarks Rige derved muelig tilkiendtes en af de Prindsfer, som nu har Avindskjold mod det danske Fæderneland, da husker jeg godt, at en Professor i Lovkyndigheden med stort Bisald svarede, at „det skulde Politiet forhindre“, hvad dog klang i mine Øren, som om han havde sagt paa bredt Dansk, at „det skulde Ganden forbyde“!

Denne Stadfæstelse af Kongelovens forfærdelige Arveret ikke til et Stamgods eller visse aarlige Indtægter, men til Danmarks Rige, som om det ikke var et ædelt og frit Folks Fæderneland, men et Slaves-Hjem, som en tyrkisk Arving havde Lov til at gjøre en Fælled eller en Ørt, eller en tyff Provinds af, efter Behag, denne Stadfæstelse var saa meget urimeligere og uforsvarligere, som Rigsdagen aabenbar var fattet paa, at hvis den kongelige Mandslinie, som det tegnede til, skulde uddøe med Frederik den Syvende, da maatte Kongelovens Arvegang forandres, hvad jo dog rimelig-

viis vil finde langt større Banffelighed og anderledes velgrundet Modstand efter den folkelige og grundlovlige Stadfæstelse end før.

Hvorledes nu vort ansvarlige Statsraad har kunnet indlade sig saa dybt, som stedt er, i Underhandling med fremmede og tildeels fiendlige Magter om en Forandring i Arvesølgen, der, efter Danmarks Riges Grundlov, kun er tilladelig, naar den forenede Rigsdag med tre Fjerdedeel Stemmer udtaler sig derfor, det burde maastee være et af de første Spørgsmaal, det danske Folkething forlangde besvaret af Rigs-Retten, men desværre kunde Danmarks Rige let ved disse Underhandlinger være kommet i en Ulykke, hvorfor ingen Rigsrets-Dom kunde give Riget eller Folket mindste Erstatning, thi var det saaledes stedt, hvad vore Ministre selv siger, de ønskede, at en ramtysk, Danmark aabenbar fiendlig Prinds var af alle Stormagterne blevet erkiendt for den rette Arving til Danmarks Rige, da maatte den danske Rigsdag jo enten, ved at give sit Samtykke, begaaet Majestæts-Forbrydelse mod det danske Folk, eller, ved at nægte sit Samtykke, udsat Riget og Folket for den største af alle Farer. Ogsaa her var det aabenbar vore Fædres Gud alene, der frelste os fra Tyskens Tyranni, som vore egne Ministre kaldte det mindre-Unde, som maatte vælges fremfor den saakaldte Heelstats frygtelige Udstykning ved Holstens Ersvivelse, thi vore

Ministre siger selv, at denne saakaldte „lykkelige Løsning af Arve-Spørgsmaalet“ kun strandede paa vedkommende Tyfster-Prindses ustyrlige Bitterhed mod alt Danmark, saa naar han blot vilde byklet en lille Smule eller blot tiet stille, kunde han faaet Danmarks Krone for Kobertieb.

Men selv nu, da Ministrenes Tanker er faldet paa en ustyldigere og vi vil haabe ufladelig Gienstand, da er deres fortsatte Underhandlinger med Stormagterne, de fiendlige ibereguede, om Arve-Retten til Danmarks Rige, en langt farligere Sag end hele den Krig, vi har ført med Tyfkland om Rigets Tilværelse, thi paa den ene Side giver aabenbar vore Ministre efter i Spørgsmaalet om Sønder-Jylland for at faae de fiendlige Magters Samtykke til en for Danmark og Holsten fælles Arvegang, og paa den anden Side bruger aabenbar de fiendlige Stormagter Arve-Spørgsmaalet til at lyse vore Ministre fra enhver Paastand om Fællesskab mellem Danmark og Sønder-Jylland, saa det er soleklart, at vil vi have de fiendlige Stormagters Samtykke til fælles Arvegang i Danmark og Hertugdømmerne, da maae vi kobe den med Sønder-Jylland, følgelig i alle Maader med Danmarks Hjerteblod, og tilkøbde dermed Danmarks Rige kun Død og al Ulykke.

Dette er nemlig Urettens Hemmelighed, at naar vi slipper Sønder-Jylland, som vi har i vor Magt,

for at vinde Holsten, som vi hverken har eller kan faae i vor Magt, da mister vi ikke blot Sønder-Jylland, som vi overlader til Holsten og det Tyske Forbund, men da binder vi hele Danmarks Rige til et Slesvig-Holsten, som vi enten maa djæbles med til Verdens Ende eller lade os fløbe af ind i det tyske Forbund til daglig Forhaanelse og folkelig Udflættelse.

Skal vi nemlig have Diplomater, Flaade og Flag, Handels- og Skibsfarts-Lovgivning, Soldvæsen, Postvæsen og Møntfod tilføjes med Holsten, som skal rette sig efter det Tyske Forbund, da maae enten Holsten og det Tyske Forbund i alle disse Ting rette sig efter Danmarks Tankegang, Lære og Trang, eller Danmark maa i alle disse Ting rette sig efter Holsten og det Tyske Forbund, og der er neppe nogen Tvivl om, at har vi først sagt A, da vil vi nødes til at sige B; skal enten Holsten igien tone det danske Flag eller Danmark tone det tyske, da maa Dannebrog med alle sine Seiers-Krandsæ sæntes i Sien, skal enten Holsten igien have danske Rigsbank-Penge, eller Danmark have preussiske Dalere og meklenborgske Stillinger, da kommer vi til at regne paa Tyst og tabe paa Dansk, og saa fremdeles i alle Retninger, om det end ikke var soleklart, at naar Danmark og Holsten skal have fælles Diplomater, da bliver de

ikke danske, men tyske, og vil føre den danske Sag som de har ført den hidtilbage, om ikke værre.

Naar derfor Ministrene troster os med, at det Tyske Forbund er indrettet ligesom en Polst Rigsdag, saa de gyldige Beslutninger skal være eenstemmige og kan selvsagt blive ugyldige ved en haardnakket Protest af Stemmen for Holsten og Lauenborg, som den danske Konge har i sin Magt, da er det enten kun Spot, eller det troskyldigste Ord, der er sagt under Solen, thi dels vilde en haardnakket protesterende Stemme i det tyske Forbund dog vist faae samme Stæbne som paa den Polste Rigsdag, hvor den naturligviis blev kvælt i Struben, og dels vilde dog vel den holstenske Diplomat ved Forbunds-Dagen være ligesaa bange for at opirre de tyske Stormagter til Brede, som Danmarks Riges ansvarlige Ministre er.

Men, vil man sagtens sige: hvad er nu herved at gjøre? er Danmark ikke, ved Londoner-Protokollen og alle de derpaa byggede Underhandlinger om det slesvig-holsten-lauenborg-danske Monarkies Integritet med fælles Arvesølge, bundet til Trions-Hjulet, hvorunder det danske Rige saavel som det danske Hjerte maa sønderknauses?

Jo, dersom Kongen af Danmark, den danske Rigsdag og det danske Folk, har uoploselig bundet sig til det danske Ministerium, som under forskjellige Navne før og efter Londoner-Protokollens Indbinding aabenbar

har forladt hvad det selv kalder „den danske Politikk“ for at flaae ind paa en saakaldt „europæisk“ Politikk, der ikke bryder sig det mindste om „Danmarks“ Folk og Rige, Bee eller Bel, ja, et Ministerium saa udansk, at det har lagt Danmarks Stæbne i de Tyske Stormagters, altsaa i Danmarks Arve-Fienders Haand, da er der vist nok ingen Redning, saa at, vil Danmarks Konge, Folk og Rigsdag med Guds Hjelp frelse sig og Riget, da maae de begynde med at løsrive sig fra dette Ministerium, dets Rotableri i alle Udgaver og alle den tyske Skifte-Rets Kiendelser i Arve-Sagen; men naar Danmarks Konge, Folk og Rigsdag gjør det, og flaaer en tyk Streg over dette forlorne Ministerium, med alle dets Diplomater og Underhandlinger, da kan de med Guds Hjelp endnu frelse Riget og hævde Eider-Grændsen.

Naar vi nemlig blot tænker os et taalelig dansk, nogenlunde kiæft og klogt Ministerium ved Koret, som i Henseende til det forrige udanske Ministerium gaaer fra Arv og Giæld, og holder sig ene til Birkeligheden, som er Danmarks Riges virkelige Tilværelse, ikke, som de gamle Ministre sagde „i Luften“ men „paa Jorden“, Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse, som en efter Jsted-Slaget vitterlig Kiendsgierning, Arve-Gangen til Danmarks Krone som et virkelig indenlandsk Spørgsmaal, der, efter Grundloven, ene kan

besvares af Kongen og Rigsdagen, og endelig Kongens og Folkets uroftelige Beslutning til det yderste at forsvare Rigets Frihed og Rigets Dansthed, medens naturligtvis det danske Riges Forhold til de tyske Forbundslande Holsten og Lauenborg maa paa en eller anden Maade afgiores ved en Overeenkomst mellem Danmarks Rige og det Tyske Forbund; naar vi blot tænkter os et saadant dansk Ministerium, da ophører dermed strax hele Forvirringen, som hidtil har gjort Underhandlingerne baade frugtesløse og uendelige, og det vil paa Timen vise sig, om Danmark har virkelige Venner, eller kun Fiender og ligegyldige Tilskuere mellem Stormagterne, thi har Danmark enten i Osten eller Westen en eneste Ven, da vil han strax forstaae, at det er ganske rigtig tænkt af det danske Folk ei at ville tabe sig selv, om de end derved kunde vinde al Verden, end sig da kun for at vinde al Verdens Ulykke af Holsten og det Tyske Forbund. Vil nemlig de Stormagter, som har undertegnet Londoner-Protokollen og ensfor Monarkiets Heelhed, virkelig gjøre noget for at den danske Konge kan komme i Besiddelse af Holsten og forbinde det med den danske Krone, uden derved at flade Danmarks Rige eller svinebinde det til det vildfremmede og igrunden Danmark fiendste tyske Forbund, da vil den danske Konge være dem Tak skyldig, men vil de ikke det, og ensfor kun at den danske Konge skal liope en meget

tvivlsom Udfigt til Holstens Besiddelse og Forbindelse med den danske Krone, ved at opgive alt hvad han og det kiætte danske Folk til det yderste har kæmpet for og lykkelig vundet, da maae de venflabelige Stormagter selv indsee, det er ham umueligt at opfylde deres Dnske, og de fiendlige Stormagter maae finde det rimeligt nok, at de ikke med Erndtler kan afsnøde det danske Folk hvad det ikke lykkes med væbnet Haand at fravriste os.

Om nu Folgen heraf vilde blive hvad man kalder „den anden slesvigste Krig“, det kan vi vistnok ikke forudsæe, men at selv en saadan maatte vælges som det mindre Onde, fremfor at opgive Sønder-Jyllands Besiddelse og give sig i det tykke Forbunds Bold, det kan alle Dannemænd see, og i Forbund med den himmelske Stormagt, som har forordnet Folkene deres „Tider“ og deres „Boligs Grændser“ turde vi ligesaa vel haabe at see en lykkelig Ende paa den anden, som paa den første Krig. Man maatte desuden være meget ubekiendt med Verdens Løb, naar man ikke vidste, at om alle Europas Stormagter i dette Dieblit forsikrede at Holsten skulde beholde fælles Krone med Danmark, selv naar den nærværende Linie af det Oldenborgske Huns uddøde, at Sagen derved dog ei blev det mindste sikrere end Slesvigs Uangribelighed i 1848, og at en dansk Arve-Krig derved ligesaa lidt forebyggedes, som den spanske eller østerrigste Arve-Krig forebyggedes ved

Sikkerheds-Breve i deres Tid. Naar nemlig Timen kommer, som Augustenborgerne eller andre har ventet paa for at arve Holsten og om mueligt Sønder-Jylland med, da hverken nytter eller skader det synderlig, hvad de europæiske Stormagter tænke og sagde 1848 eller 1851, hvis de ikke da tænke og sige det samme, saa flige Sikkerheds-Breve paa Fremtiden skulde den danske Konge og det danske Folk nodig give sine Stilling, end sige deres Ære, Frihed og Lykke for.

Vel mueligt, hører jeg Nogen sige, at du har Ret, og at et saadant dansk Ministerium, som du tænker dig det, vilde med eller uden Sværdslag kunne hævede Eidergrændsen, slette Danmarks Riges Bestændighed med eller uden Holstens Tilslutning, og derved vinde Europas Agtelse, uden at Fremtidens Farer derved blev større end de under alle Omstændigheder vil være, men hvad nytter det, du bliver ved at tale og skrive derom, naar du dog engang, som sagt er paa Rigsdagen, har Kassandras Skæbne altid at spaae sandt, men aldrig at troes af dem, der raade for det Hele? Sæt nemlig, at et saadant dansk Ministerium, som for vore Dine er en Umuelighed, dog blev en Birkelighed, det vil sige, at Borherre, som du nok troer, han baade kan og vil, selv skabde det for dig og gamle Danmark, mener du da, at enten „Bondevenerne“ eller „Embedsvenerne“ eller Hjemtyfterne vilde taale et

saadant Ministerium, til det havde røgtet sit Verinde og naaet sit Maal?

Hertil kan jeg kun svare, at hvad Borherre skaber, det opholder Han ogsaa, saalænge Ham behager, saa hvem der troer paa Stabelsen, kan ikke tvivle om Opholdelsen, og har de seneste hemmelige Møder ikke lært os andet, saa har de dog lært mig, at Danmarks Rigsdag, hvis Taalmodighed alle Europas Ministre burde løfte til Skyerne og sætte mellem Stjernerne, ligesaa vist vilde taale et danst Ministerium, som den har viist, at skulde den finde noget Ministerium utaaleligt, vilde det være et saa aabenbar udanst, som det, hvorad Reedz og E. Moltke gik ind og gik ud, som gode Benner med Danmarks Fiender. Ja, det har, Gud ske Lov! viist sig, hvad jeg, som en af det danske Folks Tillidsmænd, uden at spørge om, hvad Ministre forudsætte, maa gjøre alle bitterligt, at ligner Rigsdagen Folket baade i en Taalmodighed og Trostydighed, der let kan gaae for vidt, saa ligner den dog ogsaa det danske Folk deri, at naar Spørgsmaalet skurlig bliver om at beholde eller opgive Sønder-Jylland, som er købt i dyre Domme, og om at smækkes til eller smugles ind i det "Tyske Forbund" eller at forblive til Enden hvad vi har været fra Begyndelsen, da siger Rigsdagen ligesom Folket: nu maa det bære eller bryde, thi hvor der paa den ene Side kun er Stam og Slæde,

Trældom, Død og Magtesløshed, der er intet Spørgsmaal om, til hvilken Side Dannemænd maa gaae, om de saa end maa gaae i Jlden, for dog muelig, ved Guds Hjelp, endnu som i to Kartuscher, at ære det danske Navn, at frelse „Danmarks Rige“ og føre et roligt og glædeligt Liv bag Dannevirke i „deiligst Sang og Bænge“!

See, derfor føler jeg mig ogsaa bestyrtet i den Tro, at hvormegen Fiendemagt der maaskee endnu maa brydes, og hvormange Ræntespind der endnu maae brydes, og hvormange usædvanlige og usformodentlige Ting der maaskee endnu maa skee, efter det herlige Udslag ved Isted og det glimrende Afslag ved Eideren, forend Dansten faaer Lov til at nyde sit eget i Fred, faaer oplyste Dine for hvad det er værdt, hvad det duer til og hvad der ved en fri, flittig og besindig Brug kan komme ud deraf, saa vil det dog skee, fordi der er en levende Gud, som seer paa Hjertet, og vedkiender sig det danske Hjerte, som sin egen Skabning, nu vistnok langt fra at være lydesløst, men dog oprindelig „saare godt“ og endnu, skindet i mange Maader misledt og længe gruelig mishandlet, forholdsviis saare godt, kan og skal være en Kilde, hvoraf det yndigste og glædeste Folke-Liv, der kan føres og taales i denne Dødbider-Verden, skal udspringe og klare sig til Dagens Ende!

Hvor grædig man derfor end har sammenslittret det ei engang efter Grundloven „aa bue“ Spørgsmaal om „Arve-Retten til Danmarks Rige“, med det vildfremmede og igrunden ubefarlige Spørgsmaal om „Arve-Retten til Holsten“, og hvor frygtelig man end har misbrugt dette selvgjorte Sammensurium til at formørke det klare Spørgsmaal om Danmarks Riges Tilværelse og virkelige Besiddelse af Sønder-Jylland, saa haaber jeg dog ganske sikkert, at den danske Konge, det danske Folk og den forenede Rigsdag baade skal faae Dine til at see, Mod til at udtale og Held til at hævde den soleklare Sandhed, at fremfor alt i Danmark, hvor selv Enevolds-Kongerne altid har bekiendt, at de havde det danske Folk at takke saavel for deres Arve-Ret, som for deres Enevolds Magt, i Danmark har Ingen Arve-Ret til Riget uden Folket og hvem der vil takke Folket for den, saa her kan der aldrig være Tale om en Arving til Riget, som ikke har Folkets Tillid og stiller den størst muelige Sikkerhed for, at han elsker det danske Folk høit over ethvert andet, og vil derfor stræbe at regiere efter dets Hjerte og vinde dets Riærlighed. Kan derfor Kongen af Danmark ikke tillige være Hertug i Holsten, uden at Reiseren i Tyskland, eller den tyske Riærlighed under hvilket som helst Navn, skulde udøve det mindste Over-Herredømme i Danmarks Rige, eller at dog Danmark og Tyskland skulde være hin

som har i Danmarks Rige, da kan Hertugen i Holsten aldrig meer være Konge i Danmark, men hvem der vil føre Dans og Skjolds og Frode Fredegods Spir, maa ikke blot nydes med den danske Krone, men prise sin Lykke fremfor alle andre Keisere og Konger paa Jorden, som Drot for det fredeligste, troeste, kærligste og taalmodigste Folk i et af Verdens yndigste, frugtbarreste og mest velsignede Lande. Det er altsaa, hvad jeg ogsaa reent ud har sagt vore Ministre, saa langt fra, at nogen Dannemand kan opgive det mindste af Danmarks Riges Ret og Lard for at det kan faae Arving tilfælles med Holsten, at han meget mere maa ansee et saadant Fællesskab herefter for den farligste „Communisme“ der kan true det danske Samfund og borgerlige Selskab!

Rettelser i Nr. 45.

- S. 708. L. 12. skal læses: „Uffe bin Spage“
 S. 711. L. 19. — — „mod alt hvad der kalder sig Slesvig-Holsten“
 S. 714. L. 13. — — „som sagt“
 S. 715. L. 26. — — „den despotiske Krebsgang“
 S. 720. L. 17. — — „men veed kun.“

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danstereu.

1851.

4. Hærgang. Esværbageu d. 22. November. Nr. 47.

Mormoneuue og Holsten-Gottorperue.

„Danstereu“ kan jo vist not let komme dem for Die eller bog for Dreu, som, uden videre at æubse Indholden, vil ubeløttende holde sig til Dverstriften og overvælbede af den schlesvig-holsteinske Christentærligbed ubbryde: nei, see bog engang, hvor pærebønst, hvor utærlig og hjerteløst, ja, man kan gierne fige, hvor ondstabsfuldt og ugubeligt, den saakalbte hjertelige og grundchristelige „Danster“ kan bære sig ad, saa han, forhærbet og forblindet af sit rasende Eyster-Had, nu endogsaa sætter hvad han kalder Holsten-Gottorperue, og hvormed han jo mener de ulystelige, men æble, høihjertebe og for en stor Deel ægte christelig fromme og gubelige Ræmper for den ælbgamle, ustyldige, retfærbige, efter Fornøst og Skrift ububvendige Forbubdelse mellem Hertugbømmerue, sætter dem ved Siben ad en ikke blot sværmærist og tøstet, men aabenbar utærlig, uchristelig og bespottelig Sekt eller rettere Rætter-Pæking!

J alt dette er jeg imidlertid vel ikke saa uskyldig som det Barn, der blev født inat, men dog saa uskyldig, som en Udgiver af et Ugeblad, der iastes sit følgende Brev med Fodposten:

„Med inderlig Følelse for mit Fædreland, griber jeg Pennen for at tilskrive den alderfegne Lærer, hvis dybe Stemme alt i saa mange Aar har gjenlydt i Danmarks Land. Endnu mindes jeg Deres „Paaskelille“ og „de hellige tre Konger“. Nu synes Lyset at straale klart i hver en Braa, men af, det er kun som et Nordlys paa den natlige Himmel for de fleste. Jeg har selv levet i Kjøbenhavn i sex Aar, og seet den fremherskende Forsængeligheds- og Forlystelsesyge, endogsaa der, hvor man bekjendte Jesu Navn. — Man styrtede sig i Kampen for Fædrelandet, men kun Nordboens Ild fremstinnede, intetsteds var det from Tro, der svang Banneret — man vandt, men hvor opsendtes Tak til Gud? og hvor opflammedes man til Skaansel og Kjærlighed imod de Overvundne, da man dog ogsaa skal elske sine Fjender. Jeg opholder mig nu i Schleswig, som jeg om nogle Dage agter at forlade, og jeg grænes ved at see de mange Offere, der blive bragte hen for at fylde Fængslerne, for en Officers Luners Skyld eller overmodige Underofficerers Lyft til at lade Indvaanerne føle at de ere i deres Hænder. Børn, der klippe blaa Stykker Papir og hændelsesviis klifre dem paa en rød

og hvid Beiviser, blive strax belagte med Arrest og om-
 sider straffede med Slag. En agtet Læge og Familiefader
 blev forrige Vinter dømt til at sidde 5 Dage paa Band
 og Brød, fordi der i et bortleiet og tillaaet Bærelse i
 det, af ham beboede Hus, ved Opbrydning, fandtes
 nogle Stykker af en gammel Sabel, medens det blev
 ham betydet at det var en særdeles Raade at han ikke
 blev sendt til Tugthuset. 72 henfaldte for Dieblisset i
 Amtsfængslet, og dog er der indrettet Fængsler paa
 Godserne i de fjernere Egne. Er det den danske Hoi-
 modighed? Biskop Absalon talede de Betrængtes Sag,
 og Livet er en ussel Gave, naar Friheden negtes.
 Endogsaa Baptisterne trues med at blive „eingestekt“
 og skulle forgjæves efter Grundlovens Indførelse i Hertug-
 dømmerne, som tilføder Religionsfrihed. Det er den
 bedagede Taler paa Rigsdagen dette henstilles til
 Forfatteren heraf hører til „de sidste Dages Hellige“,
 og i vor Pagtes-Bog hedder det saaledes: Vi troe at
 Religionen er indstiftet af Gud, og at Menneskene ere
 ansvarlige for Gud, og for ham alene, for Udoelsen
 deraf, med mindre deres religiøse Meninger tilskynde
 dem til at gjøre Indgreb i Andres Rettigheder og Fri-
 heder, men vi troe ikke at menneskelige Love have Ret
 til at foreskrive Regler for Gudsdyrkelse og binde
 Menneskenes Samvittigheder eller foreskrive nogen Form
 for den offentlige eller husslige Andagt. At den borgerlige

Dyrighed bør undertrykke Lasten, men aldrig tvinge Samvittigheden, straffe Brøde, men aldrig undertrykke Sjels-Frihed. At Regenter, Stater, og Regjeringer have Ret, og ere pligtige, til at udgive Love til alle Borgeres Beskyttelse i den frie Udøvelse af deres religiøse Betjendelse, men vi troe ikke at de have Ret til at berøve Borgerne denne Rettighed, eller i deres Mening gjøre dem fredløse, saalænge de vise Lovene Agtelse og Ærbødighed, og saadanne religiøse Meninger retfærdiggjør ikke Oprør og Sammensværgelse. — Da Deres Høiærværdighed formodentlig er uvidende om vor Lære, saa vil jeg give mig den Frihed at anføre nogle flere Steder:

Efter at det virkelig var aabenbaret Joseph Smith, denne første Ældste, at han havde annammet Syndsforlæbelse, blev han atter indviklet i Verdens Forfølgeligheder, men efter at have omvendt sig, og oprigtig ydmyget sig ved Tro, aabenbarede Gud sig for ham ved en hellig Engel, hvis Ansigt var som Lyset og hvis Klæder vare rene og hvide over al Hvidhed, og gav ham Befalinger, der inspirerede ham, og gav ham Kraft fra det Høie, ved de Bøger, der forud vare beredte, til at oversætte Mormons Bog, der indeholder Fortællingen om et frafaldet Folk, og Jesu Christi Evangelies Fylde til Hedningene og ogsaa til Jøderne, der var givet ved Inspiration, og er bekræftet ved Engles

Aabenbarelse, og forkyndt for Verden ved dem, og bevise Verden at de hellige Skrifter ere sande, og at Gud inspirerer Menneskene og kalder dem til sit hellige Bærl i denne Tidsalder og Slægt, ligesaavel som i forðums Slægter, og viser derved at han er den samme Gud i Gaar og i Dag og til evig Tid. Amen.

Dg atter: Hyram Smith var 44 Aar gammel i Februar 1844, og Joseph Smith var 38 i December 1843, og for Fremtiden ville deres Navne blive talte iblandt Martyrerne for Religionen, og Læserne i alle Nationer ville erindre, at Frembringelsen af „Mormons Bog“ og denne Kirkes Lære- og Pagt-Bog har kostet det bedste Blod i det nittende Aarhundrede, og at, kan Jlden antænde et grønt Træ til Guds Ære, hvor let vil den da opbrænde de „tørre Træer“ for at rense Biingaarden fra Fordærvelse. De levede for Hæder, de døde for Hæder, og Hæder er deres evige Løn. Fra Tidsalder til Tidsalder skulle deres Navne nævnes for Efterkommerne som Edelstene for de Helliggjorte.“

Hvor nu dette smukke Brevstak er fabrikeret: om i Slesvig eller i Kiøbenhavn, skal jeg ei kunne sige, da jeg, som sagt, fik det med Fodposten, og der, som bekendt, baade er Mormoner og Holsten-Gottorpere i Kiøbenhavn, der ikke give de Slesvigste noget efter, men

hvor end Brevet har hjemme, fortjener det i mine Dine en vis Opmærksomhed, fordi det med hele den tilsyneladende Trostydighed, vi saa tit har maattet beundre hos Holsten-Gottorperne, naar de fortæller deres Aven-tyr om den hellige Pagt mellem „Hertugdømmerne“ og om det holstenste Martyrdøm saavel ved Frederiks, som ved Frederikstad, dog røber en vitterlig Konst, hvis Fiinhed og Skionhed jeg vel ei kan berømme, men hvis Driftighed jeg dog maa forbauses over. Danstthed, Christendom og Skjaldfab, Menneste-Rettigheder, Samvittigheds-Frihed, den danste Grundlovs Belfignelser, Oprørs-Farverne i al deres Ustydighed og Normons-Bogen med sin guddommelige Oprindelse, omtales her som lutter Ting, der „ungebeelt“ høre „ewig tofamen“, saa det er kun pæredanst Dumbhed og Eenfiddighed, der kan falde paa at stille ad hvad Gud har sammensøiet, og istedenfor at lee ad dette Sammensurium, stulde Dannemænd deri see en paatrængende Dpfordring til dog i Guds Navn for deres egne Skyld at komme ud af det Birvar i Tantelegangen, der ingenlunde behøver at være enten saa grovt eller saa latterligt, for igrunnen at være ligesaa sørgeligt og ødelæggende.

Ruu een Bemærkning skal jeg tilføie i Anledning af Jammer-Klagen over de Danstes Tyranni i Slesvig, thi skiondt jeg er vis paa, at man ligesaavel i Slesvig som i Kiøbenhavn forsynder sig langt mere med

falst Forsonlighed end med virkelig Haardhed, saa er jo dog Historien om „Farve-Blandingen“ i Slesvig ligesaa lidt, som den om „Hatte-Styggen“ i Angeln saa ganske grebet af Lysten, og det hører virkelig med til den sorgelige Tante-Forvirring at „affie Nyggen og nedsluge Kamelen“, at skaane det virkelige Dyrer og undsee sig ved at nævne det med sit rette Navn, men at fare i Harnist over de ubetydeligste Ytringer af den Bitterhed, man dog godt veed, findes og maa findes hos de slagne og undertuede Dyrerere.

Danskerne har nemlig utabelig Ret til at herske i Sønder-Jylland, Gud har givet deres Baaben Seier og derved givet den Magt til at herske i Sønder-Jylland, og den Magt skal de bruge saa menneskelig som mueligt, men ogsaa frit og kiøtt, uden at bryde sig det mindste om nogen Indvending, hvorfra den saa kommer, og uden al Slaansel, hvor den oprørske Tæntemaade møder dem med „væbnet Haand“, om det saa kun er en oprørsk Pen, der stikker i Haanden, men Tænter skal de lade være toldfrie, hvor aabenbar de saa enten indføres eller omføres, thi hvor man kan gjøre hvad man vil, skal man ogsaa lade Foll tænke og sige hvad de vil, ellers forbittrer man ikke blot de Eigegyldige, og faaer ikke blot bestandig Skin af Grumbhed, men over virkelig, om end tit uden selv at vide det, den aller-ænødvendigste, unyttigste og uforfvarligste Grumbhed. Lad

derfor kun baade Herrer og Damer omkring Gottorp, som bære et oprørst Hjerte i Barmen, vi jo ikke vil udrive, ogsaa bære de saakaldte „oprørste“ men jo igrunden ligegyldige „Farver“, saameget og saalænge de gider, og snalte saa „havombæltet“ ved Slien, som de har Lyft! desbedre kender vi vore Folt og desmindre fristes vi til enten at opvække de „Slesvigste Provindsial-Stænder“ af Selvmords-Rulen eller at betroe Oprørere nogensomhelst Udøvelse af „politiske Rettigheder“, og desklarere er det kun Rødværge, naar vi gjør alt mueligt for at danske Tale og Tænkemaade kan blive herskende i det danske Hertugdømme! For Dansten er det desuden umueligt at slaa Laas for den oprørste Mund og lægge Baand paa de oprørste Farver, uden i en vis Grad ogsaa at kueble den danske Mund og binde sort Flor om Dannebrog, thi den Billigheds-Følelse, som er uadskillelig fra det danske Hjerte, driver os bestandig, naar vi er ubillige mod andre, til ogsaa, ligesom til Giengæld, at være ubillige mod os selv, og Dags-Befalingen i Kiøbenhavn til Undertrykkelse af „den tappre Landsoldat“ var aldrig saa gal eller latterlig, at den jo stemmede meget godt overeens med den Grundsætning, vi under hele Krigen har fulgt: ligesaavel at laste og saavidt muligt undertrykke den danske Jld for Danmark, som den holsten-gottorpske Jld mod Danmark, der jo dog,

sagde man, som en Ild for Lyfkland, var ligesaa naturlig som den Danske. Dette var jo vist nok en Folge af fuldstændig Tante-Forvirring, forsaavidt som den danske Ild var en Bavn til Fædernelandets Forsvar og den holsten-gottorpste Ild derimod en Nørbrand til Erobring og Ødelæggelse, men naar man først i Tasterne har sammenjaffet Danmarks Ret til Sønder-Jylland med den danske Konges Krav paa Holsten, og Holsten-Gottorpernes naturlige Lyft til, saasnart som mueligt, at løsrive sig fra al Forbindelse med Danmark, med deres Graadighed efter Sønder-Jylland og indtændte Arrighed mod Danmarks Rige, da finder man, det er hip som hap paa begge Sider, og da man ikke vil være ubillig nok til, som Preuser og Østerriger, at rose hos sig selv, hvad man laster hos andre, saa falder man nødvendig i den klare Selv-Modsigelse at laste og saavidt mueligt undertrykke det hos sig selv, hvormed man ene kan kæmpe og seire, hvorved man da blandt andet gjør sig uhyre latterlig i Fiendens Øine og dobbelt forhadt, da Dumbhed og Dubflab virkelig synes parrede, naar man efter Natten ved Frederiks, Dagene ved Isted og Nætter med Dage ved Fredrikstad. siger til Fienden: see, her er min Haand, lad os nu være gode Venner og ei tale meer om det Forbigangne, som du kan troe, gjør mig ligesaa ondt som det gjør dig!

Risbing-Havn som Frihavn.

At hvad man nu, som en Efterligning af det plat-
tyffe „Kopenhagen“, skriver „København“ endnu i
danske Munde hedder „Risbinghavn“, og at det er
Hovedstadens danske Navn, sammensat af det samme
„Risbing“, som lyder i „Nyrisbing, Rudrisbing“ o. s. v.
og af „Havn“, som efter Beliggenheden har været
Stedets oprindelige Navn, det forudsætter jeg vel som
alle vitterligt, men finder det dog raadeligt ogsaa at
forudskifte, da det meste af hvad der har været og skulde
bestandig være alle „Danskere“ vitterligt, nu er dem
ganske ubekendt.

Naar altsaa Risbinghavn skal svare til sit Navn,
som Danmarks Hoved-Risbstæd og Stor-Havn, da kan
der neppe være nogen Tvivl om, at Handel og Skibs-
fart maa vinde en langt friere Rørelse her end hid-
indtil, og Længselen derefter har alt endeel Aar udtrykt
sig i Forslaget om en saakaldt „Frihavn“, et For-
slag, der under Krigen med Hamborg og Aabningen
af et nyt Handels-Samband med England frem-
traadte som et uafviseligt Krav. Vankundig, som jeg er,
baade om hvad man hos os forstaaer ved en „Frihavn“
og om de nærværende Handels-Forhold, kan jeg ingen
Stemme have om, hvorvidt de gjorte Forslag er vel-
bereguede, eller hvorvidt Hovedstadens nærværende

Judbyggere burde findes villige til store Opoffrelser for en saadan Frihavns-Rettighed, men at „Told og Sise“ Udforsels- og Indforsels-Forbud, udelukkende Enerettigheder og alt Saadant baade allevegne er og altid har været en Pestilens for den fri og levende Opblomstring af Handel og Skibsfart, og dermed ei blot for alle saakaldte borgerlige Handteringer, men for al „menneskelig“ Virksomhed og Velstand, det følger af sig selv og stadfæstes af hele Verdens-Historien fra Ægyptens og Phønicien til Spaniens og Englands.

Hvor der imidlertid ikke, som i Holland og England, er en stærk Drift til Virksomhed og stor Lyst til at blive rig, der vil man ogsaa sædvanlig være blind for Frihandelens og i det hele for den borgerlige Friheds velgørende Indflydelse paa Menneske-Livet, og om man da end af andre Grunde skaber en enkelt Frihavn som Østerrig har skabt Trieste, da bliver det egentlig kun en Eneret (et Monopol) efter en stor Maalestok, der opbygger en enkelt Stad paa et heelt Lands Betøftning og tjener langt meer til Glimmer og Udselshed end til Menneske-Livets Udvikling og Forædling.

I Danmark, hvor der til Jævnshold hverken er nogen stærk Drift til Virksomhed eller stor Lyst til Rigdom, men hvor man heller vil nøies med mindre, naar man kan have det maaeligt, der er ikke synderlig Udsigt til, at enten Frihandel eller borgerlig Frihed

i det hele vil blive et Folke-Duſte, hvis Dpſyldelſe man vil tiøbe med den Uleilighed og de Dpoffrelſer, ſom iſær nuomftunder vil findes uadſtillelige derfra, og paa den anden Side kan man, med Die og Hjerte for hele Riget og Folket, aldrig øuſte, at en enkelt By, at Hovedſtaden enten ved en Frihavn eller paa anden Maade ſkulde faae en egen Fordeel paa det Heles Beføſtning og derved ſtedſe mere beherſte og trykke og endelig fortære baade Landet og Folkelivet.

Jeg ſtal derfor øuſte, at det med Frihandelen og i det hele med Borgerlivets Frigiørelſe hos os maa gaae ligesom med „Sifens Afftaffelse“, at Begyndelſen ſkeer ikke med Kiøbenhavn, men med hvad man hos os kalder „Kiøbſtæderne“, thi baade vil dette kunne ſtee uden noget føleligt Tab for hvad man kalder „Stats-Raſſen“, og derhos er Frihedens velgiørende Indflydelse paa de borgerlige Handteringer og paa Menneſtelivet i det hele, langt mere indlyſende i de mindre Kiøbſtæder, end i Hovedſtaden, hvor Baandene af mange Grunde hverken kan holdes ſaa ſtramme eller findes ſaa trykkende, og endelig vil Friheden virke mere velgiørende, jo almindeligere den er og jo meer den udſpringer af Folkets Midte, ſom ſit Moderflød. Det har heller ſlet ingen Nød, at jo Borgerlivet, naar det forſt er frit uden for Hovedſtaden, ogſaa bliver det inden for Boldene, eller hvad der er det ſamme, at jo

Boldene, som er Skillerummet, give efter, hvad det saa end skal koste at udjævne dem, medens derimod den borgerlige Frihed, ved at begynde i Hovedstaden, træder pludselig saa store Offere, at de kun kan tilveiebringes ved et Forskud fra Hovedstaden, som hele Landet kommer til at betale med Rente og Rentens Rente, saa det enten aldrig faaer Deel i Hovedstadens Frihed eller faaer den først, naar det er for sild, naar deels Kræfterne til at benytte den er hardtad udtømt, og naar derhos Hovedstaden har vundet saa stort et Forspring, at den paa Limen knuser sine Medbeilere.

Jeg anseer det da ikke for noget Uheld, men for en stor Lykke, at Kiøbenhavn ikke giennem Borgemeister og Raad vil gjøre „store Opoffrelser“ for at vinde Frihavns-Rettighed, naar kun Følgen maa blive, at man gjør alle danske Havne, undtagen Kiøbenhavns og maaffee Flensborgs, til Frihavne.

Længe har jeg opsat at skrive i „Danstieren“ om disse Ting, skjøndt de har ligget mig paa Sinde, thi det nytter dog ikke, før Noget tager fat, der er levende inde i Nærings-Forholdene og hvad man talder „Stats-Husholdningen“ og tillige efter sin borgerlige Stilling kan have nogen Indflydelse derpaa, men da næsten alt hvad der hos os træder frem fra denne Side, gaaer meer eller mindre avet om, maa jeg dog, for „Danstieren“ standse, ogsaa i denne Henseende vinke til den

rette, menneskelige og folkelige Side, for, om mueligt at fremskalde nyttige Bestræbelser.

Det gaaer os nemlig for nærværende Tid, synes mig, med Handel, Skibsfart og alle saakaldte borgerlige Handteringer, som det i Midten af forrige Aarhundrede gik os med Agerdyrkningen og Bondestandens Optrømst, saa man har mange Planer til et Net af Jernbaner og deslige, som tjenlige til Rigets Optrømst, naar Driftigheden og Drifts-Kapitalerne forudsættes, men paa den anden Side forudsætter man ikke blot af disse gode Ting langt mere end her findes, men man synes reent at glemme, at det er en høi Grad af Frihed og en lav Grad af Skatter og Afgifter, som ene kan forhøje Driftigheden og forsøge Drifts-Kapitalen, medens det Modsatte med Nødvendighed formindsker begge Dele.

Hvorledes man nu med en trykkende Stats-Gæld, med meget for store Udgifter til Krigs-Væsenet i Fredstid, med en meget for talrig og forbringsfuld Embedsstand, og med den herflende Indbildning, at Regieringen skal om mueligt, have hele Folkets Virksomhed og alle Rigets Midler i sin Haand, for efter sin Wiisdom at fordele dem til alle Sider, hvorledes man under saa mislige Omstændigheder skal kunne lette Byrderne, eller engang gaae ind paa at fremme den fri Virksomhed, det veed jeg vistnok ikke, men dog er jeg vis paa, det vilde allerede være meget vundet, naar Ordførerne kom ind

paa den Løftegang, at det er Folket, Landets menneskelige Indbyggere, deres menneskelige, flittige, frugtbare og fornøielige Virksomhed, der maa være Diemedet for hele den indenlandste Styrelse, og at man til at vælte, fremme og sikre denne fri og frugtbare Virksomhed maa gribe og bruge de tjenligste Midler, man har eller kan faae til sin Raadighed.

Saalænge man nemlig har et andet saakaldt „Stats-Diemed“, og enten tilfigter den størst muelige Indtægt for Stats-Rassen, eller Udviklingen af den størst muelige Krigsmagt, eller den størst muelige Fasthed af Regierings-Formen, Arvesølgen, udbortes Orden og alle Indretninger, eller vel endog Indbyggernes Oplysning og Forbedring, samt Lykkeligbed her og hiiset efter vedkommende Styres Hoved, eller man, som sædvanlig, sætter sig saa meget som mueligt af alt dette til Lovgivningens og Styrelsens Diemed, da fører man igrunder Krig enten med Folkets menneskelige Liv, Virksomhed og Lykke i det hele, eller dog med det meste og bedste deraf, saa at, selv naar man paa denne Vej er klogest og lykkeligst, opnaaes kun endeel Enkeltmænds og enkelte Retningers Udvikling og Velgaaende paa det Heles Beføstning.

Det er nu vistnok let seet og nemt sagt og meget sandt, at denne menneskelige Betragtning af det borgerlige Selskabs Art og Maal og Frigjørelsen af Menneske-Livets Virksomhed i alle Retninger, ei blot medfører endeel udbortes Uorden, Uleilighed og Fare, men ogsaa at Giennemførelsen er langt vanskeligere i Europas gamle Stats-Bygninger end blandt andet i Nord-Amerika; men derfor er det lige vist, at hvor man ikke itide tilegner sig den menneskelige Betragtning af Menneske-Livet i sin borgerlige Retning, og stræber, saavidt mueligt, at staae og sikre det en fri, frugtbar og fornøielig Virksomhed, der undergraver man det borgerlige Selskab og forbereder enten en Udvandring af alle de ypperste Kræfter eller en Omvæltning ved det

vilde Dyrer-Livs Selvtægt, eller begge Dele, saa overalt, hvor det borgerlige Selskab skal trives og fremdeles være Brændpunktet for og Middelet til Menneske-Livets kraftige Ytring, lykkelige Udvikling og glædelige Dplysning, der maa man opgive den ligesaa forsvækkende, som aandssfortærende og umenneskelige Statskonst, og i det lille Danmark, hvor man altid kun har fustet paa denne Konst efter fremmede Mønstre og Forrifter, og hvor der endnu er meer tilbage af Hjertelighed, Laalmodighed og Fædernelands-Riærlighed end noget andet Steds, der vilde selv under de ugunstige Omstændigheder, som er siensynlige nok, en Grundforbedring af de borgerlige Forhold i den allerfrieeste Retning sikkert lykkes langt over Forventning, naar Rigets Styrere havde Villie, fandt Lys og fattede Mod til alvorlig at prøve derpaa.

Nytte kan det vel ikke stort at vinke i denne Retning, som man endnu hos os sædvanlig hverken har nogen levende Forestilling om eller synes at kunne fatte Yndest for, men skade kan det dog endnu mindre, og jeg regner det til min Lykke, at intet af alt hvad Historien har lært mig kan times enten Enkeltmand eller hele Folkesærd, intet af det Alt er enten saa godt eller saa sjældent eller saa vanskeligt at opnaae, at jeg jo tør haabe, det, med Guds Hjælp, skal dukke op eller dale ned i mit elskede, velsignede og i grunden udmærket lykkelige Fæderneland!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esberdagen d. 29. November. Nr. 48.

Den tappre Landsoldat.

Man skal ei flue Hund paa Haar,
Det er en gammel Tale,
Som trosted alt i Leiregaard
Den danske Konges Ra'le;
Ehi Bondesøn drak Røveblod,
Og Bondesøn fik Heltemod,
Da Hotte blev til Hjalte!

Lad Lyffen kun i Pral og Pral
Fra alle Prisen vinde,
Den tappre danske Landsoldat
Skal dog ei gaae af Minde;
Fra Frederis til Fredrikstad
Staaer Mindesmærker tæt paa Kad
Om Helten under Kofte.

Han vidste knap, hvad det betød
 At være Billedhugger,
 Men sang dog "Seier eller Død"
 Saa hele Lyfmland sukker,
 Og aldrig skal, den Sag er reet,
 Mens der er Malm og Marmorsteen,
 Hans Heltetræf udslættes.

Den første Gang, han drog afsted
 At værges Land og Rige,
 Hans Fader tav, hans Moder græd,
 Og døddleg var hans Pige,
 Men da han hjem med Seier dro',
 Hans Fader græd, hans Moder loe,
 Hans Pige var som Rosen.

Thi aldrig før det danske Land
 Var stædt i større Fare,
 Og aldrig nogen Dannemand
 Det bedre kan forsvare
 End Bondetnosens ærefærd,
 Da han drog ud i Herrefærd
 Og vandt sit Helterrygte.

Kong Bermund sad paa Eiderbro
 Engang i gamle Dage,
 Hans Søn da kæmped, een mod To,
 Det, Uffe var hin Spage;
 Dg saa har Landsoldaten spag
 Nu vundet Priis i Ræmpelag,
 Som een mod To tilvisse!

Derfor, saalænge Danmark staaer,
 - Dg Dannebrog kan flyve,
 For Heltene fra Bondens Gaard
 I Skjul skal Lyften krybe,
 Thi nu hver Gang, han ypper Strid,
 Det gaaer som i Rolf Krages Tid,
 Da Hotte blev til Hjalte *).

*) Efter det islandste Sagn var nemlig Rolf Krages berømte Mærkesmand Hjalte en søllandst Bondesøn, som ellers hedde Hotte og var en stor Kryfter, til Hjalte gav ham Blodet af en Elg at drikke.

Efteraars - Livet i Danmark.

(1851).

I Spøgelse - Stuen
 Paa Old - Kisegegaard,
 Hvor Alderdoms - Fruen
 End børster sit Haar,
I Livs - Efteraaret
 Stod Skjalden graahaaret
 Og kysfed sin Brud.

Med Gluggen vidaaben
I Morgenstund sval,
 Man siger: foroven,
 Om ei splittergal,
 Smaafuglene glade,
 Med Blomster og Blade;
 Velkomne han bød.

Med Dinene klare,
I Skjalde - Forstand,
 Han dog aabenbare
 Fra Kisebugts Strand
 Saae Styggerne svinde,
 Og Solen oprinde,
 Som fordum i Baar.

End floitebe Stæren
 Sit lystige Kvad,
 Og grøn stod end „Æren“
 Med feirefte Blad*),
 Og, som i Utide,
 Stod tæt ved dens Side
 En grøn Laarepil.

Saa staaer de for alle
 Bed Old: Riegegaard,
 Men Dannemarks Skjalde
 Har deiligste Raar:
 De seer i det Lave,
 Paa Mark og i Have,
 Det Høiestes Speil.

De seer det forinden,
 Foruden og saa,
 De seer det i Kvinden
 Og Bølgerne blaa,
 I alt hvad fornøie
 Kan Hjerte med Die,
 Med Rieerligheds Ild.

*) „Æren“ saavel som „Lønnen“ er nemlig et dansk Navn
 paa „Platanen“, hvorfor det tvetydigt hedder, „Æren“
 er det feirefte Træ i Stoven.

Ja, Dannemarks Skjalde
 Har deiligste Raar,
 Dem Lodberne falde
 Til Lykke i Vaar,
 Naar Vinteren kommer,
 Har Hjertet end Sommer,
 Og Løntæet Blad.

Alt hvad de tør vente,
 Alt hvad de tør spaae,
 Naar hun de vil lænte,
 De lykkelig naae;
 Som Bisen faaer Tønen,
 Fil Hjærne Guldtrønen
 I deiligste Sang.

Alt har jeg opnaaet,
 I deiligste Sang,
 Hvad tidlig har spaaet
 Min dristige Sang,
 Har seet paa Bedrifter,
 At Løberne flifter,
 Som Tøner i Stov!

Vel Stjaldene mange,
 I Livs-Efteraar,
 Med Riarligheds-Sange
 Fit andengang Baar,
 Som Rosen man finder
 Paa blussende Rinder
 I brændende Favn;

Og naar mine Biser
 Om Bruden, jeg vandt,
 Som magelos priser
 Den Perle, jeg fandt,
 Da godt man kan tv'le,
 Da let man vil smile
 Ad graahaaret Stjald;

Dog end var tilbage
 Bidunderet bedst,
 I Alderdoms Dage,
 Paa Riarligheds Fæst,
 Da Old-Dannetvinden,
 Med Rose paa Rinden,
 Faar andengang Baar!

Hvad tidligst var spaaet
 I Skjalvenes Sang,
 Blev senest opnaaet
 I deiligste Bang,
 Det Gode, det Gode,
 I Livs-Aftenrode,
 I Solebjergs-Lag!

Skion-Freja, hun Alder
 Paa Følkevangs-Slot,
 Og Fuglenes Kvibder,
 Den huer hun godt,
 Den spaaer om det Gode
 I Livs-Aftenrode,
 I Solebjergs-Lag!

Den spaaer om Livs-Blomsten,
 Som duster igien,
 Den spaaer om Hjemtomsten
 Af kæreste Ben,
 Af Handen, som Armen
 Om Hjertet i Barmen,
 Med Ungdommens Ild!

Ja, Kierligheds-Fruen,
 I deiligste Sang,
 Staaer sneehvid som Duen,
 I Skjaldenes Sang,
 Og lysker som Flammen
 Sin Brudgom med Gammen
 Paa Guldbryllups-Fest!*)

Reist hid fra det Fjerne,
 Han kommer igjen,
 Som Østerleeds Stjerne,
 Den kæreste Ben,
 Og slet ikke mindre
 End Stjerner mon tindre
 Hans Dine endda!

Ja, Freias den bedste,
 Den kæreste Ben
 Med hendes Guldfæste
 Skal dages igjen,
 Smaafugle paa Kviste
 Alt længe det vidste
 Og kviddred derom!

*) Saaledes forklarer nemlig Historien og jeg den eddiffe
 Spaadom om Freias bortreiste Egtemand Dther eller
 Ddb, om hvem hun forgiaevs har ledt al Verden rundt,
 men som skal komme igjen i de sidste Dage og seierrig
 tillegne sig Val-Malmen som Dannefae.

Hun ventede saa længe
 Ham vel under De,
 At Blomster i Enge
 Blev alle til Hø,
 Og alle Havfruer
 Gant døde som Fluer
 I Bølgerne blaa;

Og Folkevængs-Morgen
 Stod øde og tom,
 Fra tidligste Morgen
 Til Midnatten kom,
 Og gæstedes siden
 I Spøgelse-Tiden
 Af Spøgelseer kun;

Som Hornerne blinke,
 Og riste paa Blad,
 Som Lys-Alfer vinke,
 Og vifte paa Rad,
 Dog Bladet sig vender,
 Og Barmen sig tænder
 I deiligste Bang!

Det spired i Jorden
 Til Baar andengang,
 Det giæred i Fjorden
 Til Havfrue-Sang,
 Det lysned paa Borgen
 Til Gyldenaars-Morgen
 Med Guldaare-Smil!

Med Lyfthighed Stæren
 I Strid „drog affted“,
 Dg grøn stander „Æren“,
 Dg „Laare-Pil“ med,
 Dg Glæden med Sorgen
 Paa Folkevangs-Morgen
 Gaaer Haand ndi Haand!

Den kommer, den kommer,
 Som Spaadommen løb,
 Den Baar og den Sommer,
 Det Liv efter Død,
 Som Dugg efter Sneen,
 Som Blomst efter Leen,
 Som Sang efter Sut!

I Spøgelse forte,
 Som sværme endnu!
 Til Helvedes Porte
 I fare med Gru!
 Ta'r Flugten itide!
 Lys-Alferne hvide
 Alt dages i Sty.

Skion-Freia, du milde,
 Livsalige Diis,
 Hvis Guldaare-Rilde
 Er Dannemarks Priis!
 Paa Hjertets Hoisæde
 Med Graaden af Glæde
 Sid op i din Glæds!

Saa løser sig Gaaden
 Paa yndigste Diis
 Om Guldaare-Graaden
 Af Rierligheds Diis,
 Thi Guldet med Gammen
 Kan allerbedst sammen
 I Syd og i Nord!

3 Døttre af Freie,
 3 Sønner af Dan,
 Som arved til Eie
 Bort Fæderneland!
 Lad Modet ei falde,
 Men stoler som Skjalde
 Paa Aanden i Nord!

Alt hvad sig bortvender
 Fra Dansten i Lund,
 Er ei eders Frænder,
 Men Spøgelse kun,
 De flygte for Dagen,
 For Lys paa Guldstagen,
 For Lyset med Liv!

Bed Soel og ved Maane
 Skion = Freia er glad,
 Mens Bølgerne blaane,
 Da følges de ad;
 Misundte af Trolde,
 Vi skal dem beholde
 Saar som ifjor!*)

*) Soel og Maane og Freia vilde den gamle Trolde have for at bygge Aserne en uindtagelig Fæstning, og det er i grunden det samme, den ny Trolde vil have for at bygge Seelftaten!

Vi har jo et klassisk Ministerium.

At vi har et farlig udanskt Ministerium, det er, desværre, kun alt for klart, og jeg har aldrig følt det dybere end igaar (25 Novbr.) da jeg, som dansk Folkethingsmand, havde aabenlydt foreholdt Ministeriet, hvor udanskt, altsaa uforvarlig for det danske Folk og den danske Rigsdag, dets Færd maatte kaldes og vilde blive stemplet af Folke-Stemmen og Danmarks Riges Historie, thi da modsagde Udenrigs-Ministeren ikke med et Ord denne min Fremstilling, men tilstod, at naar han satte sig ind i danske Rigsdagsmænds Følelse og Fædernelands-Riærlighed, da maatte han finde deres Ængsteligbed og Utaalmodighed meget naturlig, saa at hvad han forlangde af os og tilbøds savnede hos os, var kun den Billighed, hvormed vi burde erkiende, at det var ganske anderledes med Ministeriet, som maatte handle efter deres egen Samvittighed, indstrænte sig til hvad de kaldte mueligt, og følge de Skridt for Rigsdagen, som, hvis de aabenhæredes for tidlig, maaskee vilde forhindres.

Naar man nu betænker, hvad det maa være for Skridt, et Ministerium er isærd med at gøre, som selv bekiende, det „pauserede“ (paa Dansk „pustede“) kun, fordi det ikke længer tørde eller vilde staa fast paa saa gode Billaar for Danmarks Rige, som det berøgtede Notabelprojekt, endog kiendelig forværret, tilfigtede, saa maa det Skridt, Ministeriet efter sit Pusterum har besluttet sig til, og vil ikke røbe for Rigsdagen, jo nødvendig være et Skridt, der aabenbar vil give Danmarks Rige i de „tyffe Stormagters“ altsaa i dets Fienders Bold, og der hører jo meget til at finde, at det ei er meer end billigt, at den danske Rigsdag skal lade Ministeriet gøre et saadant Skridt usforstyrret og uforhindret, men kan det trøste hvad man kalder „Dr. Sørensen“, da er det dog virkelig paa en Maade klassisk.

Man veed jo saaledes vel nok, at hvad de Lærde kalder „Klassisk“, det er egentlig „latinisk og romersk“ og der staaer virkelig skrevet baade i græske og latinske Bøger, at da Carthagos Sendebud vaandede sig ynkelig, bad og stædte stitevis, ved at høre de Romerske Borgemeesters grusomme og ei alt for ærlige Bædd, at efterat have for Freds Skyld gjort sig selv værgeløse, og anstrængt sig til det yderste for at „fyldestgjøre“ Romerne, skulde Carthaginienserne smukt forlade deres By og flytte bort fra det fristende Hav, for inde i Landet at beholde hvad dem var lovet: Liv og Løssørg og deres egen Forsatning, see, da fødte Roms Borgemeestre, Lucius Censorinus, sig næsten bevæget til Laarer ved at tænke paa „Lykens Foranderlighed“, og erklærede hvimodig, at han vilde bære over med

fiel, at det var deres Arvestender, de Romerske Borgemeestere saaledes tiltalte, mens det er det danske Folkething, det saakaldte danske Ministerium vil troste omtrent ligedan, og det maa heller ikke glemmes, at selv Carthaginienserne oprørtes ved denne Troste-Tale, saa de reiste sig til den tredje puniske Krig; men Billighed kræver paa den anden Side ogsaa at huske, hvad de Lærde flittig har indpræntet os, at alle Ligneser halte,

og at al Klassifighed nuomstunder kun kan være en svag Efterligning af de mageløse Romerske Mønstre, saa vort Ministerium, der, paa eet Medlem nær, ikke engang gjør Fordring paa klassifikt Lærdom, men kun paa klassifikt Dannelse, som den kan naaes i Mag, kan for Klassifighedens Domstol godt være sin Efterligning bekendt.

Et ganske andet Spørgsmaal er det nu vist nok, om Ministeriets Klassifighed kunde bestaae for „Rigsrettens“ Domstol, hvor det ikke er latinske og græske Bøger, men „Danmarks Riges Grundlov“, der skal dømmes efter, og denne Afgiørelse kunde jeg vel have lyst til at see, men jeg behøver den ikke for at vide, hvordan jeg skal dømme, thi jeg er pæredanskt nok til uden videre at bryde Staven over ethvert udansk Ministerium i Danmark, og jo fuldkomnere den Romerske Klassifighed var hos et ikke-romerskt Ministerium, des fordommeligere vilde jeg finde den som folkefiendsk, selv midt i Tyskland, end lige da midt i „deiligst Banz og Bænge“, hvor Folket ei blot er det taalmodigste men ogsaa det troeste og kærligste, jeg kiender.

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Postbure, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Postburene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Spørdagen d. 6. December. Nr. 49.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ:Maaned 1851.

I.

Det er „Danskereus“ sidste Maaned, og naar jeg nu seer tilbage til dens første Maaned, den uforglemmelige „Thor:Maaned 1848“, da er Begivenhederne og Omstiftelserne baade saa mange og saa store, at mine Tanker ved dem alle umuelig kan optegnes paa de Danske-Blade, der end er udfyldte, men hvad disse Begivenheder have ført os til, hvordan Folkets og Rigets Stilling har faaet det fortvivlede Udseende, der netop nu forbauser os og synes kun at aabne os de allermørkeste Udsigter i Fremtiden, det lader sig dog nok i disse Slutnings-Blade beskrive, og dertil griber jeg saameget heller Pennen, som jeg virkelig troer, at det kun er Siogleri og Dime-Forblindelse, naar det synes, som om Danmarks Riges feierrige Kamp for sin Tilværelse, Frihed og Bestandighed, kun skulde have fremstfyndt dets Tilintetgjørelse.

Danmarks Riges Stilling er nemlig for Diebliffet den, at det, efterat have tilbagevundet sin Ære og Agtelse og sine gamle, oprindelige Brændser, trues med Tilintetgjørelse, ikke af nogen Stormagt eller fiendlig Krigshær, men af vort eget Statsraad og vore egne Skrivers Penne, saa vor siensynlig overhængende Fare er kun den, at vi er ifærd med at fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og det var jo dog ligesaa urimeligt og latterligt, som det klinger, og langt sørgeligere og flammeligere end det med nogen Pen lader sig beskrive.

Det er derfor intet Under, at alle jævne Dannemænd tænker, og, naar de tør, sige det reent ud, at der maa være Forræderi med i Spillet, thi dersom det virkelig skedte, at Danmarks ældgamle Kongerige lige efter den uforglemmelige og feierrige Treaars-Kamp, der har forbanset Europa og hævdet os Befiddelsen af Sønder-Jylland, selv frastrev sig baade Æren og Befiddelsen, da vilde Historien vist ogsaa forudsætte et stort Forræderi, som det eneste, der paa en Maade forklarede det ellers aldeles uforklarlige.

Jeg troer imidlertid, at hvad man i daglig Tale kalder Forræderi hverken har fundet eller vil finde Sted, thi dertil hører jo, at Bedkommende skal vide, hvad de gjør, og det troer jeg ikke engang Keedz og C. Moltke, end sige da hele Ministeriet har vidst.

Rigtig nok har Reetz, som Udenrigs-Minister, selv sagt os, at han og hele Ministeriet vitterlig forlod den egentlig „danske“ Politik, som han dog selv kaldte den bedste, fordi de fandt Stormagterne mere stemte for en vis „europæisk“ Politik, og Spouneck har i sin Memoire til Schwarzenberg udtrykkelig fralagt det saakaldte danske Ministerium en national altsaa en dansk Synsmaade, og det er høist rimeligt, at baade Reetz og Spouneck selv har fremkaldt endeel af de Noter fra Stormagterne, hvormed Ministeriet saa igjen har stræbt at luse hvad man kalder det nationale eller danske Parti i Danmark, og jeg kan derfor slet ikke sionne, hvorledes det danske Folkething skulde kunne fralægge sig Medskyld i Ministeriets uforfvarlige Politik, uden ved at sætte Ministeriet under Tiltale, før det endnu har frastrrevet Danmarks Rige hvad Folket har tilkæmpet sig og hvad Riget umuelig kan undvære, men desuagtet troer jeg, at hvad der seer ud som det sorteste Forræderi dog lader sig forklare og bør efter Omstændighederne forklares af den Mangel paa Mod og paa folkelig Dplysning, som, tilligemed en fremmed, fransk-tytsk Tankegang aabenbar findes hos Ministeriet.

Dog, hvoraf end det danske Folks og Riges sørgelige og, som det synes, fortvilede Stilling for Djebliffet kan og skal forklares, og hvorvidt mit dristige Haab om Danmarks lykkelige Fremtid, trods Djebliffets

ulykkelige Barsler, end skal gaae i Dødsbølge, saa er det lige klart, at vort Statsraad er isærd med at fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og at sætte Danmark i en Stilling til Holsten og Tyskland, hvori der knap kan være Tale om Danstthed, end sige om Danmarks Riges Frihed og Selvfændighed, saa det maa paa en eller anden Maade forhindres, hvis Danmarks ældgamle Kongerige, uden en ny Dødskamp, endnu langt færrere og farligere end den lykkelig overstaede, skal virkelig bestaae og blive Stuepladsen for en folkelig og glædelig Udvikling af Danmarks Kræfter og Danstthedens Dyd. Det længe haardnattet tause Ministerium har nemlig omstøder forsaavidt brudt Tausheden, at den danske Rigsdag og det danske Folk ei længer kan tvivle om, at det er Ministeriets Hensigt paa den ene Side at raadslaae med de oprørske Slesvigere om Slesvigs eller Sønderjyllands fremtidige Stilling til Holsten og til Danmark, og paa den anden Side at sammenlobble Danmarks Rige saaledes med Holsten og det Tyske Forbund, at det, om mueligt, aldrig meer skal kunne stilles derfra, følgelig aldrig mere frit kunne følge det danske Folks Tilbøielighed, udvikle dets Evner i fællelig Retning eller varetage sin særegne Tarv, endfige da værges sig mod sin naturlige Fiende: det store, grændseløs stolte og begjærlige Tyskland. Hvorvidt nu Ministeriet tillige har ifinde ogsaa formelt at giøre Brud paa Danmarks Riges

Grundlov og stille Riget og Arvefølgen under fremmede og fiendlige Magters Baretægt, det er endnu ikke aabenbaret, men gjør heller ikke synderlig fra eller til, da det kun var en daarlig Trøst, naar Folket og Riget var saaledes bagbundet, at de ei kunde røre sig, om de da end beholdt Sort paa Hvidt for, at de skulde være frie og selvstændige.

Hvad der nu fra Folkets og Rigsdagens Side er gjort for at forhindre det værste, det indskrænker sig tilspyneladende til en Adresse med henved 50,000 Underskrifter, holdt i temmelig ubestemte Udtryk, og til Rigsdagens hardtad eenstemmige Udtalelse af det Haab, at Slesvigs gamle Provindsial-Stænder ei paany vil blive indførte, at Slesvig og Holsten ei paany skal faae administrativt og judicielt Fællesskab, paa Dansk: fælles Bestyrelse og Overret, og at Slesvigs constitutionelle Forbindelse med Danmark ei maa gøres umuelig, og man indseer let, at hverken bindes herved Ministeriets Hænder paa mindste Maade, ei heller kan det falde Ministeriet vanskeligt at gjøre det værste, uden aabenbar at trodse disse blot negative Bestemmelser.

Bist nok er der skedt noget mere end der synes, til at forhindre det værste, idet Rigsdagen har vovet at gjøre Rigets Stilling til Gjenstand for en offentlig Forhandling, hvor det er blevet klart, at Ministeriet hverken vil modtage noget Raad af Rigsdagen eller i

Rigets Forhold til fremmede og fiendlige Magter rette sig efter Folke-Stemmen, saa at hvad Ministeriet gjør herefter, det gjør det aldeles paa egen Fare og paa eget Ansvar, uden at Folket og Rigsdagen derved kan føle sig forpligtet til nogetsombest.

Hermed er imidlertid det danske Folkething ingenlunde retfærdiggjort, thi som jeg igaar (1ste December) tog mig den Frihed at udtale, da Folkethinget efter Grundloven har Ret til at sætte et Ministerium under Tiltale, saa burde Thinget gjøre Brug af denne Ret, naar et Ministerium, som det nærværende, paa den ene Side haardnakket vægrer sig ved at beliende, i hvilken Stilling det arbejder paa at sætte Riget til fremmede og fiendlige Magter, og paa den anden Side udtrykkelig erklærer, at det ikke vil følge Folkets Røst. men indbilder sig, som den danske Kronens Ministre, at have et høiere Ansvar end Ansvaret for Danmarks Folk og den danske Rigsdag. Det er vist nok meget mueligt, og, efter hvad Finants-Ministeren igaar yttrede, ganske rimeligt, at vort nærværende Ministerium vilde besvare et Forslag om Tiltale med en Erklæring om Rigsdagens Oplosning, men deraf maatte Folkethinget ikke lade sig affrække fra at gjøre sin Pligt, og det er Thingets Pligt at vove det yderste for at standse et Ministerium, som, efter alle Mærker vil gjøre Danmarks Rige ubodelig Skade.

Var der nemlig først, efter de tyffe Stormagters Billie og under de andre Stormagters Garanti, oprettet et flæsvig-holsten-lauenburg-tyff-danskt Monarki, hvori det ældgamle Danmarks Rige gif tilgrunde, da var det aabenbar bagefter at sætte det sandstyldige Ministerium under Tiltale, thi om det end blev baade hængt og brændt, saa blev Danmarks Stilling dog derved ei mindre fortvivlet, og vilde det danske Folk endda prøve paa at frelse sig selv og Fædernelandet, maatte det ikke blot som 1848 trodse det store Tyskland, men hele Europa, hvad jeg vel maatte raade til, fordi det kan ikke gaae værre end at vælte, men hvad selv jeg dog neppe turde haabe, enten Folket vilde vove eller Lykken følge.

En enkelt Stemme i Folkethinget igaar indvændte nu vist nok, at Ministeriets Tiltale nødvendig maatte komme bagefter, da den aldrig med Rette kunde gaae forud, men dels er der paa Dansk en mærkelig Forstiel mellem „efter“ og „bagefter“, dels er „Tiltale“ langt fra at være en „Dom“, og endelig er i mine Dine et frit Folke-Ministerium fuldmodent baade til at tiltales og dømmes, naar de i Underhandling med fremmede og fiendlige Magter udtryffeligt fralægger sig den nationale Synsmaade, erklærer sig for en ufolkelig Politik, og indstyder sig under et saakaldt høiere Minister-Ansvar, end deres Ansvarlighed efter Grundloven for Rigsdagen og Folket.

Da jeg i gaar foreholdt Ministeriet denne jævne og klare Sandhed, og blandt andet beraabte mig paa Greven Sponned's Skrivelse til Fyrst Schwarzenberg, gjorde nu vel Greven to Indsendinger derimod, den ene, at jeg offentlig beraabte mig paa hvad Ministeriet havde betroet os i Hemmelighed, og den anden, at Hr. Greven ikke havde fralagt sig og Ministeriet al national Synsmaade, men kun den eensidige, men ingen af disse Indsendinger kan i mine Dine have det mindste at betyde. Hvad nemlig den første angaaer, da har jeg ikke blot offentlig og stadig hævdet mig som dansk Folke-tingsmand den Ret og Pligt at bruge al min Kundskab, hvorfra den saa kom, efter bedste Overbeviisning til Danmarks Riges Bedste, men jeg tør ogsaa regne paa alle Ryndiges Bifald, naar jeg paastaar, at Ministeriet unuuelig ved at betro os hvad der er en vitterlig Sag, kan gøre det til en Hemmelighed for os. Og naar Ministeren dernæst mener, at han godt kan fralægge sig den nationale Synsmaade, naar han blot stielber den ud for „eensidig“, da er det en soleklar Bidsfarelse, eftersom den nationale Synsmaade slet ikke er andet end Betragtningen med Folkets Die og fra Folkets Side, saa en tvesidig Nationalitet vilde ikke blot være meget tvetydig men en klar Selvomodsigelse. I nærværende Tilfælde er desuden ethvert Ordspil, om det end var nok saa glimrende, aldeles unyttigt, da det baade af

Udflyttet er klart, at Ministeriet med Glæde faae bort fra hvad vi alle veed, er Danmarks Riges Lære og det danske Folks Krav, og da den forrige Udenrigs-Minister, paa hele Ministeriets Begne og i dets Nærværelse udtrykkelig har sagt os, at Ministeriet havde forladt den „egentlig danske“ Politik, som vel maatte kaldes den bedste, fordi Stormagterne vare mere stemte for en „europæisk“ Politik, og Spørgsmaalet bliver da klart: kan den danske Rigsdag forsvare det for Folket og det danske Folk forsvare det for sig selv, at lade noget lovligt Middel ubrugt, for at blive et saa udanskt Ministerium hvit, for det har opoffret Danmarks Riggs Ret, Ære og Frihed, det være sig for hvad andet man kan nævne?

Dette er Hoved-Spørgsmaalet, fordi det aabenbar er det folkelige Livs-Spørgsmaal, ved Siden ad hvilket det kun er Smaating, om Ministeriet blev frikendt eller dømt enten af Rigsretten eller af denupartiske, ventelig tyske, Historie, hvis Dom Grev Spønne i Fredags trostede sig ved over det danske Folk og den danske Rigsdags. Kun som i Forbigaaende vil jeg da herom anmærke, at om end den danske Rigsret efter tyske Rets-Principer vilde frikende et Ministerium, der, efter egen Behandelse, vilde væreupartist mellem Danmarks Rige og Tyssland, og see mere paa Stormagternes, selv de tyske Stormagters

Bifald og den europæiske Fred end paa Danmarks eensidige Belgaaende. og om end en langt større tykt Historie-Skriver end Dahlmann vilde løfte Ministerne til Stjerne for det over Nationaliteten ophoiede Stade, de havde hævet sig til, saa vilde dog det danske Folk med Rette bryde Staven over dem, som danske Ministre, og en dansk Historie-Skriver vilde blandt andet vise, hvor smaa de var, ved at stille dem ved Siden ad den store engelske Minister Canning, som aabent vedkiendte sig, at ved alle politiske Spørgsmaal foretrak han sit Folk og Fæderneland, hvad saa end deraf maatte følge for Europa og hele den øvrige Verden.

Vende vi nu tilbage til Livs-Spørgsmaalet: om den danske Rigsdag og det danske Folk kan andet forsvare end ved alle lovlige Midler om mueligt at afbryde vort aabenbar udanske Ministeriums Løbebane, da besvarer Spørgsmaalet sig selv, eftersom vi ikke blot, hvor det gælder Livet, alle føler, at vi er os selv nærmest, men ogsaa fordi ingen Enteltmand og intet Folk maa opoffre sit Liv for nogetsomhelst, der er mindre værdt end det Liv, der opoffres, og at nu hverken Ministrenes Dygtighed, Ministrenes Belgaaende, Holstenernes og de andre Tyfsters Uforstammenhed, eller alle de europæiske Stormagters Duster, er nær saa meget værd som Danmarks Rige og det danske Folkeliv, det maa jo hver Dannemand og Dannedvinde, hele det

danſke Folk føle, og var det ikke ſpildt Uheilighed, turde jeg godt paatage mig at bevife det ſaa ſkarpt og klart, ſom nogen Paaſtand om Menneſte-Livet lader ſig bevife.

Jeg veed jo nok, at deſuagtet er den herſtende Tankegang den, at hvor høilig vi end maae frygte for, at vort nærværende Miniſterium gaaer hen og fraſtriver det danſke Folk alt hvad Folket med de ſtørſte Opoffrelſer har tilkæmpet ſig, og gjør hvad de kan for at lade Danmarks Riges Hiſtorie tabe ſig i Tyſtlands, ſaa maa man dog ikke ſtræbe at blive Miniſtrene kvit, da man ingen andre har ved Haanden, ſom baade vil og kan frelſe Danmarks Rige, men det er jo dog ſaa ſplittersgalt, ſom om man vilde holde paa en General, der fortalder os at et afgjort Nederlag vilde tjene Danehæren bedſt og var derfor hvad han vilde ſtile efter, holde paa ham, fordi man ikke havde en anden General ved Haanden, ſaa man turde troe baade vilde og kunde føre Danehæren til afgjørende Seier, ja, der kan jo ikke tænkes noget latterligere for Dannemænd end heller at ville være ſikkre paa Rigets Undergang under de nærværende Miniſtre end at være tvivlraadige om Rigets Frelſe under deres ubekiendte Eſtermænd, ſaa man maa jo dog til det ſidſte nære det Haab, at den danſke Rigsdag og det danſke Folk, mens det endnu er Tid, vil tænke ſom jeg: heller hvilketsombelſt andet Miniſterium end et, der ſelv bekiender ſin

Udanskhed og kalder det at staa fast paa det danske Folks og Danmarks Riges Side en Eensidighed, de lader haant om.

Kan da, som jeg vil haabe, den danske Rigsdag og det danske Folt endnu itide blive enige med sig selv herom, da troer jeg, Alt hvad vi har tilkæmpet os staaer endnu til Redning, thi det er, Gud ske Lov! dog endnu kun paa Papiret, at den danske Sag synes tabt, fordi man meer og meer har stilet paa at fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, saa, naar vi blot fik et taalelig dansk Ministerium, der turde staae en tyt Streg over alle Fraskrivelser af Danmarks fri Raadighed over sig selv og Sønder-Jylland, og vilde derimod overlade det til Stormagterne at afgjøre, i hvad Forhold de tyske Forbundslande, Holsten og Lauenburg, kunde og skulde staae til det fri, selvstændige Danmarks Rige bag Eideren, da tænker jeg, Stormagterne vilde finde det ganske billigt, og da troer jeg, at under alle Omstændigheder, selv de allerfarligste, vilde et frit Danmark til Eideren blive det danske Folks uslatterlige Binding og ubodelige Ære.

Naar jeg nemlig paa den ene Side betænker, at de Stormagter, som ønske et dansk Monarki ubeskåret, ummelig kan ønske et splidagtigt, afmægtigt, af Tyfland afhængigt dansk Monarki, og jeg paa den anden Side kommer ihu, hvor ufornødenlig og deilig Bladet vendte sig i de forbigangne Aar, saasnart blot Danmarks

Regjering vovede at paastaae sin Ret og prøve sin Lykke, da kan jeg slet ikke tvivle om, at naar den danske Regjering, som har vundet Seier og vundet Sønder-Jylland, kan tør holde fast paa hvad den har og vovede dermed, da vil den ogsaa hos det danske Folk finde Mod og Kraft til at understøtte og fra Himlen faae Lykke til at hævde sin danske Politik, der er ligesaa noisom og fredelig, som den er tiel og ærlig.

Trods alle de mørke Udsigter, hvormed Karet og „Danstøeren“ synes at maatte slutte, tør jeg da spaae alle Dannemænd, som beslutte sig til at opgive det nærværende Ministerium, og alle Ministre, der ikke først og fremmest vil see paa Danmarks Riges særegne Lære og det danske Folks Arve, og tør være hvad man kalder aldeles eensidige og partiske for dem, at de ved denne Beslutning skal finde sig trøstede og lettede, og fatte et Haab om Danmarks Bestandighed, der ligesaa lidt vil stufte, som det Haab stufede, hvort Udsaldet fra Friderits, Slaget ved Jøsted og Afslaget ved Fredrikstad vovedes og lykkedes. Saa længe Sønder-Jylland var heel eller halv i Fiendens Bold, da var det klart, at ingen Penne, men kun saadanne seierrige Bedrifter kunde sætte Danmark i virkelig Besiddelse deraf, og dog var disse Bedrifter lige til den Dag, de stebte, saa uformodentlige, som noget, men efter dem, efterat det danske Folk har øvet dem, og

den danske Regiering i et heelt Aar været i virkelig Besiddelse af Sønder-Jylland, nu er det ogsaa klart, at ingen Penne, men kun endnu større Bedrifter af en fiendelig Magt, end de danske Bedrifter ved Frederis, Idsted og Fredrikstad, kan fravriste Danmark Seiers-Kransen og Sønder-Jyllands fri Besiddelse, saa til at holde fast derpaa udtræves neppe Lusindedelen af det Mod, det danske Folk har viist ved at tilkæmpe sig begge Dele, saa det Mod kan og maa det danske Folk nødvendig kræve af sin Regiering og tør dristig forudsætte hos ethvert blot taalelig dansk Ministerium, saa, naar det tiætte danske Folk ikke vil ende med feigt at opgive sig selv og Danmarks Rige, da kan det intet Dieblif tage i Betænkning at opgive et Ministerium, der aabenbar enten ikke tør eller ikke vil holde fast paa hvad Danmarks Rige staaer og falder med, men tør nok frastrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og trøste os med, at om end Danstheden i Sønder-Jylland og hele den danske Folkelighed maa opoffres og Danmarks ældgamle Kongerige blive en Provinds i et slesvig-holsten-lauenburg-tysk-dansk Monarki, saa bliver der dog maaflæe en Heelstat af dette Navn, paa hvis Throne Arvesølgen maaflæe kan blive indrømmet af de, tyske Stormagter og garanteret af alle de Andre. Man skalde troe, det var et Eventyr, at den danske Kronens Mini-
stre kunde tænke og tale i denne Smag, men nu, da

den danske Sag er bleve offentlig drøftet i begge Thing, nu er det jo en historisk Riendsgierning.

Efterskrift.

Stadsfæster det sig, at Præsidenten i Paris, den keiserlige Kronings-Dag, under Solen fra Austerliz, har efterabet den „attende-Brumaire“, da, hvad enten han dermed har udspilt sin Helte-Rolle eller ikke, vil dog Kabinetterne i Wien og Berlin og selv i Petersborg have faaet andet at tænke paa end Smaatingene i Kiøbenhavn, og da vi, som alle Smaafolk, ei af dem kan ønske noget bedre end at glemmes, saa tænker jeg, at Bladet, med Guds Hjelp, vil vendes hos os til Folkegavn; thi om da endog Holsten-Gottorperne skulde udæsse os tredie Gang og blive endnu stærkere generalde med høityst Bind, saa tør jeg dog haabe, de ogsaa tredie og sidste Gang vil blive slaaede tilgavns, og Danskerne blive saa tiede ad Forsonings-Fester og Forligelse-Maal med deres arrigste Fiender, at hvem der endda raader til det, og til den slesvig-holsten-lauenborg-tyst-danske Heelstat, de maa tage sig i Agt, at Folket, det danske Folk, ikke hører det.

Det vil fo vist nok hvoften være Regjeringen, Rigsdagen eller Folket til nogen Hrs, om det saaledes lige fra først til sidst skal være vore Fienders Overmod og fremmede Begivenheders Tryk, der skal drive os til dog engang at sandse vort eget og noies dermed, men naar vi nu engang enten er saa langsomme af Begreb, eller saa trostyldige, eller saa fordybede i plattyske Taler og Regninger uden Bært, at Folket og Fæderne landet ei anderledes kunde frelses fra Hjemtyfveriets Slange i Barmen og fra det tyske Forbunds Sinningsløb, saa vil dog jeg, og saa maae dog alle Dannemænd og Dannedvinder langt heller tage Deel i den Strøm, end i den ubodelige Slæde og grændseløse Ulykke, som Danmarks Opflugelse af Lyfland, Dansthedens af Lyfleriet og alle Ueberens af Fenris-Ulven, vilde være, ei blot for Folkeligheden i Norden, men for Menneskeligheden i alle Verdens fire Hjørner!

Såntet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danſkeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 13. December. Nr. 50.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ:Maaned 1851.

II.

En Forsvars-Krig bliver nødvendig Forsvars-Bæsenet og Rigets udbendige Forhold til de fremmede: venlige, fiendlige eller ligegyldige, Nagter Hoved-Sagen, men kun ligesom i en dødelig Sygdom, eller anden vensynlig Livsfare, Samlingen og Brugen af alle muelige Rednings-Midler er Hoved-Sagen; thi naar et Folk og Rige ogsaa i Fredstid vil behandle Forsvars-Bæsenet og Rigets Forhold til fremmede Nagter som Hovedsagen, da er det ligesaa tøstet, som naar en Enkeltmand, efterat have overstaaet en farlig Sygdom eller giennemgaaet en anden vensynlig Livsfare, vilde gjøre det til sit Livs-Diemed at vogte sig for al Livsfare, eller dog for den, han sidst havde overstaaet.

Naar jeg derfor i den forrige „Danſker“ udelukkende tog Hensyn til Rigets udbendige Forhold, da var det

ene, fordi Treaars-Rampen aabenbar gjaldt Rigets viretelige og fri Tilværelse, som er Vilkaaret for en folkelig Tilstand og Udvikling, altsaa for alt hvad der i det hele, menneskelig talt, kan kaldes gavnligt og glædeligt, saa at, hvis nu Regieringen frastræved sig hvad Folket har tilkæmpet sig, og var Rigets Opløsning hardtad unndgaaelig.

Ligesom jeg imidlertid her, ved at skrive om Danmarks indvendige Tilstand og Forhold, maa forudsætte, at Riget paa en eller anden Maade reddes fra de Fremmedes Aag og fordærvelige Indflydelse, saaledes forudsatte jeg ogsaa, ved Talen om vore udbændige Forhold, at, naar Danmarks Rige blev sig selv mægtigt, det da ogsaa vilde vise sig det fra gammel Tid berømte Navn og Friheden værdigt, uagtet Rigets Stilling ogsaa i denne Henseende er langt fra at aabne os de lysfeste Udsigter.

Uagtet nemlig saavel Kraft-Udviklingen til Rigets Forsvar, som den fredelige, venlige Maade, hvorpaa vor saakaldte fri Forsatning baade af Kongen er givet og af Folket modtaget, er noget usædvanligt i vore Dage og vidner vist nok om mere indvortes Sammenhæng og Sammenhold end andensteds, saa viser dog allerede Regieringens Drift til at frastrive sig hvad Folket tilkæmpede sig, at Overeensstemmelsen for en stor Deel kun er tilsyneladende, og hvad enten vi betragter

Regieringen eller Rigsdagen, Grundloven eller Follemængden, da seer det broget nok ud med Rigets indvendige Tilstand og Udsigter i Fremtiden.

Hvad nemlig først Regieringen angaaer, da er det ingenlunde blot dens Frygtsomhed, der, trods Daneshærens Riæthed og seierlige Kamp, har gjort Rigets udvendige Stilling saa mislig og dets Udsigter saa mørke, men det er aabenbar tillige dens Ufolkelyghed og Udanstshed, da den aabenbar, for, om mueligt, at tilbagevinde den uindskrænkede Stilling til Rigsdagen og Folket, har fortrekket et Stygge-Rige til Elben for et virkeligt og frit Danmarks Rige til Eideren, uden at ændse, hvilke Aar man derved beredte enten Danstheden i Sønder-Jylland eller det danske Folk, Dansten og Danstheden i det hele, og dette er vel først blevet klart ved Londoner-Protokollen, ved Bestræbelsen for at faae en tyssk og mod Danmark fiendligssindet Prinds af Oldenburg til Thronfølger i det saakaldte danske Monarki, og ved den gruelige Plan til Stats-Deleens Ordning, men det har dog været at spore giennem hele Regieringens Afærd, indad saavel som udad, saa det er vel ene den danske Konges Personlighed, der hidtil har forhindret en aabenbar Krebsgang i vore indvortes Anliggender.

Hvad nu Rigsdagen angaaer, da har den i det hele vist sig saa søielig mod ethvert Ministerium, at det

ingenlunde har tegnet til, at Regjeringen der vilde finde mere Nødvægt, naar den vilde affaffe eller forandre Grundloven, end den har fundet, da den aabenbar vilde opgive Sønder-Jyllands Dansthed og Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed. Rigsdagens Grundtræf har nemlig lige fra Begyndelsen været en vis Lunkenhed for den danske Folkelighed og hele det folkelige Fællesskab, der vel finder nogen-Udstyldning i den herskende Dan- nelses døde og fremmede Væsen og i den politiske Uvi- denhed og Ligegyldighed, hvortil vi alle har været af- rettede, men som ligesuldt kun spaaer ilde for den fri og folkelige Tilstand, der uden Rigsdagens kraftige Ind- flydelse synes umuelig. Hvad enten vi nemlig betragter Krigs-Magtens Stilling i Freds-Tid, eller Embeds- Magtens Stilling til Folke-Friheden, eller Politiets Stilling til det daglige Liv, eller Stats-Kirkens Stil- ling til det borgerlige Selskab, eller Skolevæsenets Stilling til Folke-Dplysning, eller Lægevæsenets til Nærings-Friheden, eller Skattevæsenets til Folke-Bel- standen, eller nogetsohmhelst af de store folkelige og borger- lige Forhold, da møder vi ikke blot den store Mangel paa ret menneskelig og folkelig Livs-Dplysning, som, efter Omstændighederne, var ventelig nok, men ogsaa en besynderlig Lunkenhed for de frie Grundsætninger, man enten selv vedkiendte sig eller følte sig dog tiltalt af, saa Regjeringen maatte aabenbar være varmere for folkelig

og borgerlig Frihed end Rigsdagen, hvis denne skulde gennemtrænge Lovgivningen og oplive Tilstanden.

Betragter vi dernæst Grundloven, da har den vist nok i hele Europa Ord for at være meget frisindet, men dels gaaer denne saakaldte Frisindethed, ligesom den „Liberalisme“, hvis Præg den bærer, langt mere paa „Regierings-Formen“ end paa „Folke-Livet“, saa Styrelsens og Lovgivningens uindstrænkede Herstab over Folke-Livet (Absolutisme) er ved Grundloven langt mere deelt mellem Regieringen og Rigsdagen, end egentlig ophævet, og dels maatte man aldrig glemme, hvad man dog i vore Dage hvert Dieblit glemmer, at intet Papir og ingen Bogstaver, altsaa heller ingen Grundlov som Bogstav-Skrift og Tryk paa Papiret, har mindste Liv i sig selv, altsaa heller ikke noget Sind, enten frit eller ufrit, saa at i hvad Retning den skal virke, og om den i det hele skal virke paa Livet, det berøer ganske paa dem, der har Liv og Sind, altsaa paa Regieringen, Rigsdagen og Bælgerne.

Da nu vor Regiering hidtil ingenlunde har vist sig frissindet i folkelig Forstand, men har endog modarbejdet den Frivillighed til Landets Forsvar og andre Opoffrelser, den selv i Farens Stund fandt sig nødt til at fremkalde, og da Rigsdagen hverken har udmærket sig ved Oplysning om Folke-Frihedens Bæsen og Uundværlighed til forsøget Virksomhed og Velstand, eller engang

ved Barme for den Frihed, den selv efter Grundloven skulde bruge og nyde, saa maatte det vel være paa Bælgerne, Folke-Frihedens Benner maatte regne, og ved at udstrække Valgretten langt videre end sædvanlig har Grundloven virkelig gjort det mueligt for Folket giennem Valgene at vinde Indflydelse paa Rigsdagen og Regieringen, men til en gavnlig Benyttelse af denne Leilighed fattedes aabenbar Folkemængden hidindtil enten Drift eller Oplysning, eller begge Dele.

Man behøver nemlig ikke engang at tænke paa det i danske Folkemunde meer end latterlige Løsen „det constitutionelle Monarki med demokratisk Grundlag“ og det „absolnte“ eller „suspensive“ Veto, for at sionne, at enten har Bælgerne slet ikke brudt sig om, til hvilke Grundsætninger om Folk og Rige og borgerligt Selskab, enten i det hele eller i Danmark, Stemme-Beikerne belienkte sig, eller de har dog kun udspurgt dem om de vidste selv ikke hvad, eller om saadanne Enkeltheder, som Slesvigs Deling, Fæstetvangens Afløsning eller endnu langt ubetydeligere Ting.

Dog, ikke Nol dermed, at Folkemængden ei har gjort mindste Forsøg paa at sikkre sig danske, bjærve og dygtige Tillidsmænd paa Rigsdagen, men den har svarere løftet sin Stemme imod end for de Friheder, Grundloven hjemler. Saaledes opløstes der jo et af de høieste Strig, man har hørt i Danmark, mod Troes-

Friheden, da man i Følgeetinget stræbde virkelig at gøre Borgerlivet, som det sig bør, frit lige over for Stats-Kirken, saa det syndes virkelig; som hardtab alle Dannemænd og Dannedvinder var bange for deres egen Skygge i den latterligste Grad, bange for, at de selv hverken vilde lade sig vie eller lade deres Børn døbe, naar de ikke nødtes dertil, og at de derhos var barnagtige nok til at tænke, at enten Barnedaab eller Brudevielse kunde være dem til mindste Opbyggelse, Gavn eller Belsignelse, naar de behøvede at drives dertil, som Gaar til Banns.

Bist nok bedrog ogsaa her Skinnet, saa mange, der streg med, og streg maastee høiest, indbildte sig eller lod sig indbilde, at enten al christelig Tro og Gudsdyrkelse skulde affattes, eller maatte dog snart forgaae, naar al Ugudelighed blev løsladt, men det er dog lige vist, at hvem der ikke engang føler Nødvendigheden af, at da Troen er Hjertets frieste Rørelse, og Troes-Sagen uden Tro er det usleste Gøgleri, saa maa Troes-Sagen ogsaa være den allerfrieeste Sag i det borgerlige Selskab, hvem der ikke engang føler det, har ikke Skion paa nogen menneskelig og borgerlig Frihed. Vi har derfor ogsaa under Forhandlingerne om Trykke-Frihed, som dog hardtab alle siger; de veed at statte, sporet en rædsom Egegyldighed hos Folket, og som Nærings-Frihed nogenstunde alvorlig paa Tale, da beviser de

mangfoldige Adresser, vi saar har faaet snart fra alle Strædere og Slomagere i Rigets Smaa-Risbsteder, hvilket Strig der vilde opløste sig, naar, efter Grundloven, alle de Baand paa Ræringsveiene blev løst, som ikke Almeen-Billet beviislig krævede.

Hvad fremdeles den almindelige Bærnepligt, den almindelige Skattepligt til det yderste, Pensjoner til Loftet og Befæstning til Lænderne, angaaer, da er der vel ingen Tvivl om, at Folkemængden jo gjerne saae alt dette læmpet efter dens Lørd og fattig Leilighed, men enten den ikke har Mod til at knye imod hvad Officererne paaflaae er nødvendigt til Rigets Forsvar i Fredstid, skiondt det i Krigstid endda kun vil lidt forflaae, og hvad Embedsmændene forfikkter er ligesaavel „Statens“ Nødvendighed som deres Ret, eller den forstammede af Stræf for det Mørke, hvori den rader i Henseende til alt menneskeligt, folkeligt og borgerligt, og selv i Henseende til Robersmaalets Udtryk om alt Saadant, saa har man end ikke seet en eneste Adresse i denne Retning.

Endelig har man vel engang seet Adresser Kol om, at ingen Udlænding skulde have Lov til at eie Hus eller Gaard, drive Avling eller Handværk, i Danmark, uden at have Jndfødsret, men naar man kun behøver at sætte Pen til Papir for at faae dansk Jndfødsret, da vilde selv denne Jndskrænkning, der for Resten hører

har fandet Medhold paa Rigsdagen eller hos Regieringen,
 skal ikke forhindre de Fremmedes overhaandtagende Ind-
 pas hos os, og jeg har desuden ikke feet en eneste
 Adresse om at høre hvad man dels bogstavelig kalder
 og hvad i det hele virkelig er „de Fremmedes Privi-
 legier“ hos os. Hvad man kalder saa, er nemlig en
 gammel Forordning, der, da disse Privilegier hverken er
 knyttede til „Adel, Rang eller Titel“, endnu staaer ved
 Magt, og hvorefter blandt andet enhver tysk Handværter
 som har gjort saakaldt Mesterstykke i en af Nordtyslands
 Ravnestroe, kan uden Indfødsret eller videre Prøve
 nedsætte sig som Mester midt i Kongens Kjøbenhavn,
 medens en Dansker, som har gjort Mesterstykke i en
 af vore egne Smaa-Kjøbstæder, ikke engang, uden ny
 Prøve, kan nedsætte sig i en anden lille Kjøbstad, end
 siges da i Hovedstaden. Dette er jo forsmædeligt og
 krænkende nok for det danske Folk, men det er dog
 kun Smaating imod hvad jeg kalder de Fremmedes og
 især Tyskernes utaalelige Privilegium hos os,
 hvorefter en kan blive General og Stats-Minister i
 Danmark uden at kunne læse og skrive Dansk, medens
 ingen Dansker kan blive Lieutenant eller Copist under et
 Ministerium uden at kunne læse og skrive Tysk. Dette
 er et Privilegium, der paa godt Dansk aabenbar maa
 kaldes en „Ulov“, der brændemærker Modersmaalet
 og stempler de Fremmedes, Danstens arrigste Fienders

Sprog til Dplysningens og Dannelsens Bægtstaal, saa at, naar ikke den Tid kommer, da man vel i Danmark kan blive General og Stats-Minister uden at kunne læse og skrive Tysk, men hverken blive Lieutenant eller Copist under et Ministerium uden at læse og skrive Dansk, da er der ikke mindste Udsigt for det danske Folk til at blive sig selv, sin Tankegang og sit Tunge-maal mægtigt, og da en saadan Omstiftelse hverken kan ventes fra Rigsdagen eller Regjeringen uden Folkemængdens betroede Krav, saa synes Tilstanden ogsaa i denne Henseende haabløs. Kunde nemlig end ikke Tyskernes Undergangs-Krig mod Danmarks Rige og deres uhyre og uendelige Forhaanelse af det danske Folk og Tunge-maal og alt hvad dansk kan nævnes, kunde end ikke disse Ting vække saamegen dansk Selvfølelse, Bluelse og Harm hos Kæg og Lærd, at de afstøede det ligesaa utaalelige, som uværdige Nag, der har laant al sin Styrke af vor aandelige Dorsthed og Feighed, hvad skulde da kunne vække hvad baade maa vaagne og reise sig og hvad man kalder „rase“ mod Tysken, om Dan-sken skal vinde og vare!

Jeg siger ingenlunde, at noget af alt dette, efter Aarhundreders Tryk paa al fri Bevægelse, ved Tysker-nes Forspring i Tænkning og Lærdom, og under Mangelen paa alle gode Dplysnings-Midler i folkelig og borgerlig Retning, er uforklarligt, og jeg fraviger derfor

beller ingenlunde min gamle Paastand, at der hos det danske Folk er forholdsviis en saare dyb baade mennestelig og folkelig Følelse og en udmærket jævn og sund Menneſteforſtand, men jeg ſiger kun, hvad viſt alle Læſere vil indrømme, at der, efter ſædvanlig Regning, er liden eller ingen Udſigt til, at det danske Folk, ſelv naar den udvendige Fare for Folket og Riget kan overſtaaes, vil indvendig enten længe beholde en ſaakaldt fri Forfatning, eller komme til en fri folkelig Udvikling og et frit Borgerliv, frugtbart paa Gavn og Glæde, eiendommelig Dannelsen og vorende Dplysning.

At jeg imidlertid ſlutter „Danſteren“ med diſſe ſørgelige Betragtninger, er ingenlunde fordi jeg tænker med et Penneſtrøg at kunne hæve Modet hos nogen Dannemand, og endnu mindre for at nedſlaae det hos Noget, men for at viſe Læſeren, at mit faſte og ſtore Haab om Danmarks Fremtid ingenlunde er udsprunget af Blindhed for de nærværende mørke Udſigter, men er udsprunget og beſtaaer trods dem, udsprunget af den Livs-Kraft, jeg har tilfælles med mit Folk og Folket med mig, opholdt og forſtærket ved Betragtningen af de Bidunder, hvorpaa ikke blot Danmarks gamle men ogſaa dets nyefte Hiſtorie er ſaa rig, at intet er ſaa ſtort og godt, at jo den Dannemand, der tør vove at haabe det, ogſaa kan vente at opleve det.

Ligesom det nemlig for hele Europas Dine er et stort Vidunder, at det udmærket fredelige, mageløs taalmodige og, som det synes, svage og modløse Folk ikke blot 1848 fattede Lovmod, greb til Baaben, adsplittede de stolte og stridbare Holstenere og maalde sig med de frygtelige Preusere, men at Danehæren, langt mindre opmuntret end saavidt mueligt forkyft og udmattet, dog Aar fra Aar holdt Stand og slattede med saa glimrende og seierrig Daad, som nogen Hær i bedre Dage kunde rose sig af; og ligesom det for hele Europas Dine er et hardtad ligesaa stort Vidunder, at Kongen af Danmark 1848 godvillig indskrænkede sin Enevoldsmagt og gjorde sine Ministre ansvarlige til Rigsdagen for alle Regierings-Handlinger, og at Danmark er det eneste Land, som i Slutningen af 1851 endnu kan glæde sig ved den Frihed, det vandt i Begyndelsen af 1848; saaledes er det og vil bestandig være et stort Vidunder for enhver, som med historisk Kundskab forbinder noget Syn for Folkenes Liv og Tungemaal, at trods alt hvad der i en Række af Aarhundreder er stedt til at udplette det danske Folk af Folkenes og det danske Tungemaal af de levende og dannede Sprogs Tal, og uagtet Folket tilsidst ordenlig stræbde at glemme sig selv og sit Modersmaal over de fremmede Folk og Sprog og især over Tysken, saa bestaaer dog begge endnu og have, ligesom opstandne fra de Døde, udrillet aandelige Kræfter ei

mindre end de legemlige, som Fienderne i aaben Markt nødtes til at troe paa og til at bukke for.

Det er jo vistnok saa, og ingen har stræbt flittigere end jeg at indstærpe sine Landsmænd det, at et Folk har i grunden kun Stam af sine store Enkeltmænd, naar det ikke følger dem, Stam af sine Seire, naar det ei benytter dem, og Stam af sit Modersmaals Glæde og Frugtbarhed paa Papiret, naar det er goldt og bestæmmet i Livet og i Folkemunden, men det er ligesåldt et stort Vidunder, hvad man under det nittende Aarhundredes Lob har seet i Danmark, af Folket, hos Stormænd i Norden og i Dansten paa Papiret, og jo meer man kiender til de Love, hvorefter Menneſte-Naturen udvikles og Folke-Livet retter sig, des klarere maa man i Vidunderet see et Forvarsel og Julemærke om en dansk Folke-Dyprisning, Folke-Dplysning og Folke-Lytle, som det for Resten er saa langt som mueligt fra at tegne til; thi Vidunderet vilde aabenbar aldrig kommet tilsyne, hvis der ikke hos Folket var en skult Livs-Kraft og over Folket en tindrende Lytle-Stjerne, der blev aldeles uforklartige, naar Vidunderet, de frembragde og oplyste, som et Gøglespil skulde bestemme og fornægte baade Livet og Lyset, hvoraf det udsprang.

Uagtet derfor ingen Skriver kan have ringere Taler om Pennens Mirakler i det hele og hans egen Pensker, end han, som skrev „Danskere“, saa frygter han

dog ikke for ved Slutningen at gientage, at denne „Danster“ dette ærledanske Ugeblad, som i fire Aar har viist, at en Dannemand kan baade have et eget *Die* for Menneske-Livet i alle dets Forhold, kan have Mod til at være sin Synsmaade bekendt midt i en Berden af Bogorme, der eenstemmig erklære den for splittergal, og kan udtrykke sine Tanter jævnt og tydeligt paa det danske Modersmaal, som det gaaer og gælder i Folkemunden, det er selv en lille Deel af det store danske Bidunder i vort Aarhundrede, aldeles uforklarligt uden at forudsætte Anlæg til det samme hos Folket, hvis Modersmaal og Hjertesprog Dansten unægtelig er, og da dette ærledanske Ugeblad tillige dog er blevet mere læst og ændset, jo længere det varede, saa er det ogsaa en lille Deel af det store Forvarsel om Danmarks, Danstens og Dansthedens Opstandelse til et eiendommelig frit, kiæft og klart Levnetsløb under de graa Haar.

Spørger man mig spottende, hvordan det kan skee under Omstændigheder, jeg selv maa kalde saare ugunstige, og med Udsigter for *Die*bliffet, som jeg selv maa kalde mørke, da svarer jeg ligesaa frimodig som spagfærdig: hvordan jeg selv, under meget ugunstige Omstændigheder og med meget mørke Udsigter, er blevet hvad jeg er, har beholdt Mod og Kraft og Lys til at sige hvad jeg har sagt, og gjøre hvad jeg har gjort, og vise hvad jeg har viist, det veed jeg ikke engang,

saa det er intet Under, at jeg langt mindre veed, hvor-
 dan Folket og Fædernelandet skal blive hvad jeg troer
 og haaber, fordi det kun er det samme efter en større
 Maalestok, som jeg er blevet efter en lille, og jeg er jo
 ikke sprunget ud mellem to Flintestene, men udsprunget
 af det danske Folk, oplyst af dets Levnetsløb og paa
 dets Modersmaal, og stedse inderligere sammensmeltet
 med Folket i den danske Fædernelands-Riærlighed, hvis
 Tilværelse og Livskraft hos Folket i de seneste Aar har
 beviist sig selv langt klarere end jeg kan beskrive!

Modersmaalet i Danmark.

Modersmaal for Danmarks Skjalde

I en vindtør Bogstav-Tid!
 Lorden-Brag endnu kan gjalde
 Giennem dig til Gude-Strid,
 Og i dine Toner søde
 Freia græder Guld det røde,
 Smelter Klipper med sit Rys.

Er dog plattyst du igrunden,
 Leger kun i Sloven Skjul,
 Da er ogsaa Bogelunden
 Sprunget ud af Egen hul,

Dg af Elbens gule Bænde
 Volgen blaa i vore Strande,
 Volgen blaa i Sund og Bælt.

Eller blev, af islandsk Stamme,
 Du forfælet under De,
 Da af Hellas slukte Flamme
 Gnisten er, som aldrig dør,
 Som af Runhend Ræmpevisen,
 Elfvod da er født af Isen,
 Aand indblæst af Nordenvind.

Rei, du søde danske Tunge!
 Dit og vores Moderstod:
 Skjalvenes, som med dig sjunge,
 Dg opflammet af din Glod,
 Det er kun paa Jord at finde
 Hos den ægte Dannelvinde,
 Det er Hjertet aandeligt!

Run med dette Hjerte følger
 Ild, som smelter Steen og Staal,
 Run af dette Hjertes Volger
 Aanden øser i Guldstaal,
 Run af dette Hjertes Banken
 For det Bedste, som Grundtanken,
 Fødtes du, vort Modersmaal.

Samlet og udgivet af R. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang, Søndagen d. 20. December. Nr. 51.

Danmarks Nages Stilling og Udsigter i Christ:Maaned 1851.

III.

Det var maastee en Sprogfeil, da jeg skrev, at jeg ikke vidste, hvordan jeg selv var blevet hvad jeg er, og kunde da saameget mindre vide, hvordan mit Folk og Fæderneland kan blive hvad jeg troer og haaber, de skal blive, det er maastee en Sprogfeil, da det endnu er mig lidt uklart, hvordan „hvordan“ egentlig forholder sig til „hvorledes“ og „hvorlunde“, men min Mening var den, at skiondt jeg nok veed, paa hvilken Bei jeg er kommet til min Synsmaade for Menneskelivet og til Sikkerheden paa dens Rigtighed i det hele, saa veed jeg dog ikke Maaden, hvorpaa og Midlerne, hvorved det er fædt og alle Hindringerne bortryddede, og i denne Mening er det da ogsaa, jeg gjentager, at jeg ingenlunde veed, hvordan: paa hvad Maade og ved hvilke Midler det danske Folk i det

hese kan og vil komme til at dele Synsmaade med mig, thi i hvilken Retning og paa hvilken Dei, det ene kan flæe, det veed jeg meget godt, da det umuelig kan flæe, med mindre det danske Folk vil fatte og følge den faste Beslutning, at være, som Borherre har skabt os, og ~~naies med hvad han har givet og vil unde;~~ thi det følger af sig selv, at saalænge man søger et Mønster af et Menneske, som man vil være, uden at kunne blive det, enten i Palæstina, Grækenland eller Rom, i Frankrig, i Tyskland eller i Luften, saalænge bliver man, menneskelig talt, slet ingen Ting, og har idel drøbe, lustige og bagvendte Tanker om Menneskelevet, dets Ophav, Udvikling og Diemed.

Man skulde nu vel tænke, det var en let Sag for alle ærlige Folk at komme til denne Beslutning, og at det endnu maatte være lettere for os i vor folkelige end i vor personlige Stilling, da al Erfaring lærer, at ethvert Folk, lige fra Ægypter og Ebræer til Tyskere og Danskere, der vilde blive andet end hvad de oprindeligt var, blev snart, som Folk, til slet ingen Ting; sprængtes, som Jøderne, til alle Verdens fire Hjørner eller nedfandt, som Ægypterne, til Trælle i deres eget Land; men dels svæktes den folkelige Bevidsthed i samme Måal, som den personlige Bevidsthed klarer sig, og dels har et lille Folk, som det Danske, der grændser lige op til et i det mindste tilspindelende saa stort

Folk, som det Tyske, en egen Fristelse til enten at glemme sig selv, eller at blæse sig op som Frøen i Fabelen, og i begge Tilfælde opgiver Folket sin sande, folkelige Tilværelse ved at gribe efter Skyggen, og for at vinde Skinnnet af hvad det hverken er eller nogensinde kan blive. Kommer nu hertil den i vore Dage herskende Drift til at forgude „Skinnnet“ og at nøies med det, selv hvor Talen er om verdslig Formue, Magt og Ære, Legems Styrke og Helbred, da vil man sædvanlig endnu langt ubetænkeligere nøies med Skinnnet af Dannelse, Forstand og Dplysning, og med Skinnnet af en høiere, uindskrænket Menneske-Riærlighed (Humanitet) og Verdens-Borgerlighed vil man trodse al Bebreidelse for aabenbar Mangel paa Folkelighed og Fæderne-Lands-Riærlighed, som man da tiækt kalder Frugt af gamle Fordomme og indskrænkede Synskredse.

Det er derfor intet Under, enten at den herskende Dannelse og Tankegang i Danmark er blevet tyst eller dog udansk, eller om hele den Hob, der bryster sig med Skinnnet af en fremmed Dannelse, lader haant om ikke at giælde for andet end hvad alle Danstere virkelig er, og ei at kunne herste eller glimre i et Rige med videre Grændser end det lille „Danmarks Rige“ virkelig har, saa det kan neppe koste dem synderlig Overvindelse at opoffre Danmarks Rige, den danske Folkelighed, og var det selv det danske Tungemaal

med al den Dplysning og Dannelsse, som det kan bedst udtrykke, for en saakaldt Heelstat, hvis Grændser blev saa ubestemte, at de, paa en Maade, ligesom Tysklands, lode sig udvide i det Uendelige, og for den Aes paa det store Tysklands himmelhøie Bjerg af Bøger, at de lignede ægte Høityskere saameget som Folk, der er født og opdragne i Plattyskens fjerneste, nordalbingiske og danske Egne nogenlunde kan. Det vil derimod være et stort Vidunder, om Folkeligheden og Fædernelands-Riærligheden i Danmark skulde findes stærke nok til, trods den udanske herskende Dannelsse, trods den stolte og herskesyge Tyskheds rasende Modstand, og trods den frygtelig indgroede Forgubelse af Skinnet og Angest for at tabe det, findes stærke nok til, trods alt dette, at gjøre sig gjældende og faae Overhaand i Riget.

Naar jeg besuagtet troer og haaber, at dette store Vidunder kan og vil times i det lille Danmark, da er det vel igrunden fordi jeg inderlig sønster det, thi hverken troer og haaber man andet end hvad man sønster, men aldrig kunde en saa hardt anfægtet Tro, som min Tro paa Dansthedens Livs-Kraft aabenbar er, og saa svagt et Haab, som mit Haab om et dansk Gyldenaar i Gierning og Sandhed usdøvendig maa være, aldrig kunde de blevet saa gamle hos mig, som de beviisslig er blevet, hvis ikke Troen havde fundet en vældig

Støtte i Danmarks egen, og Haabet fundet en kraftig Næring i Nordens og hele Menneske-Slægts Historie.

Fra dette Støde falder det mig let at finde mig i min Stilling til Folket, som vel deler mit Ønske, fordi det nødvendig er ethvert Folks Ønske at leve saa længe og saa lykkelig som mueligt, men deler kun meget vakkende Troen og Haabet, fordi Mængden aldeles fattes min historiske Kundskab, og de Andre enten fattes Syn for Folke-Livet og Begivenhedernes Række, eller fattes dog den levende Tro paa det Menneskelige hos Gud og det Guddommelige hos Mennesket, uden hvilken saavel Folkenes, som Enkeltmandens og hele Menneske-Slægts Levnets-Løb kun synes os et æventyrligt Skuespil, som enten er et Virvar af utallige Tilfælde efter allehaande Luner, Nykker og Grillen, eller er en Comi-Tragedie, som den blinde Skæbne opfører uden andet Maal end at give os alle Rok baade at lee og at græde over.

At nu Mangelen baade paa historisk Kundskab, paa Syn for Fælles-Livet og paa en sikker Følelse af Menneske-Slægts høie Bestemmelse, som Forsynet bærer for, skal naaes, at denne tredobbelte Mangel vil blive afhjulpet, og det saa betimelig, at ikke Roen dør, mens Græsset groer, det kan synes urimeligt nok og forudsætter en særdeles Lykke, men da jeg selv af Erfaring kender

denne store Mangel, og ved at den hos mig er blevet afhjulpet under langt ugunstigere Omstændigheder end de for Diebliffet nærværende, saa haaber jeg naturligvis, at den vil blive afhjulpet overalt, hvor det tilsvarende Dufte, det danske Folks Dufte, er levende og virkelig tilstæde.

Ligesom jeg derfor, en Menneftaalder tilbage, ved en ny Fordanskning af Nordens mageløse Kroniker fra Middelalderen, lettede Folket Afgang til den uundværligste historiske Rundskab, og stræbde i Tidsskriftet „Dannevirke“ at afvinde den danske Læse-Verden Opmærksomhed paa Folkelivet og paa den historiske Udvikling af Menneft-Naturen til Klarhed over sig selv og Begivenhedernes Række, naagtet der da var liden eller ingen Udsigt til at det kunde nytte; saaledes har jeg nu, især giennem min verdenshistoriske Haandbog stræbt at stille den danske Læseverden Rækken mellem alle de store Begivenheder i Menneft-Slægtenes Levnetsløb for Die, og giennem Ugebladet „Danstereu“ stræbt at oplyse det danske Folk baade om dets Stilling til alle Sider og om dets særegne Løbebane til et deiligt og glædeligt Maal, overladende det til Gud og Folket hvad derved kan lattes eller forberedes. Saameget er i alle Tilfælde vist, at herved, i Sammenhæng med hele min mundlige Virksomhed i Kirken, paa Rigsdagen og i det daglige Liv, og ved alt dette i Sammenhæng med hvad det kan

er en meget lille Deel af: med hule det uitternde
 Aarhundredes folkelige Retning og med Trears-
 Rampen for Danmarks og Danstens Ret og Værd,
 har Omstændighederne saaledes forandret sig, at det for
 Ungdommen nu vil være langt lettere end det ved
 Aarhundredets Begyndelse var, at vaagne til folkelig
 Bevidsthed og at komme ind i den levende Betragtning
 af alt Menneskeligt, som det er min Lykke at have
 tilegnet mig, min Glæde at udbrede, og mit Haab at
 det danske Folk skal komme til at dele, til at prise sig
 lykkeligt ved, og til at bevise Verden baade Sandheden,
 Frugtbarheden og Glædeligheden af.

Jeg mindes ved denne Leilighed, at der engang
 var en berømt tyll Lærd oppe hos mig, og da han
 spurgde mig, hvorledes det stod sig herinde med den store
 Modsatning mellem „Rationalisme og Supra-
 naturalisme“, der er de plubbervælske Navne, som
 tyll Lærde har givet „Selvkløgsstaben og Troen“
 i Henseende til gudelige og kristelige Ting, da faldt
 det mig ind at svare ham: den Modsatning bryder jeg
 mig nu kun meget lidt om, men der er en ganske anden
 Modsatning, som jeg seer, alting dog i grunden kommer
 an paa, og det er den imellem „Liv og Død“. Dette
 var nu vel ikke efter den lærde Tyllers Hoved, men han
 smagde dog paa det og udbød: ja, det er jo rigtig nok
 (allerdings) en vældig Modsatning, og jeg har den

Tro, at jo meer det danske Folk smager paa det Ord, des enigere vil det blive med mig, desmere Gavnligt vil det udrette, og des lykkeligere vil det finde sig, thi paa den ene Side er det jo for al sund Menneſte-Forſtand en indlysende Sandhed, at for levende Menneſter maa Livet være Hovedſagen, og paa den anden Side vil man let finde, at enten det er Tyſten eller Latinen, jeg bekæmper, og enten det er Moders-maalet i Folkemunde, eller Friheden eller Chriſtendommen, jeg priser og ophøier, ſaa er det beſtandig for Livets, for Menneſte-Livets Skyld, ſom, for at blive varigt og lykkeligt, nødvendig maa følge Sandheden, ſom aabenbarer Virkeligheden, da det, ved at løbe efter et falſt Skin, nødvendig ſtyrter ſig ſelv i en bundløs Afgrund og bliver Dødens Rov. Det Sidſte bryder nu vel de ramme Tyſtere ſig kun lidt om, fordi de tænker, det var dog mueligt, at det aandelige Liv kunde være det legemlige Liv ſtil modſat, ſaa det blev netop guddommeligt ved at blive „bødt og magtesløst“, men jeg er vis paa, at det bryder alle ægte Danſkere ſig meget om, baade fordi det legemlige Liv, der gaaer ud i eet med det hjertelige, er dem for Alvor kiært, og fordi de med Rette finder det uhyre latterligt for Menneſter at tænke, at det bedſte Liv for dem ſkulde være et, der, ſom Døden, var det ſtil modſatte af det Menneſte-Liv, de kiender og ene

kan fryde sig ved, og saasnart de derfor kommer under
 Beir med, at det er Meningen, da lader de ganske til-
 fert, ligesom jeg, alt Dødbideriet fare ad Tyskland
 og ad Helvede til, hvor det aabenbar har hjemme,
 da Helvede er hverken meer eller mindre end Dødens
 og de Dødes Rige.

Da for det meste al vor Lærdom og Bidskab her-
 inde, ligesom al vor Fortræd, er tyst, saa tør jeg jo
 vistnok ikke regne paa, at ret mange af vore studerte
 Folk enten vil blive enige med mig herom, eller kan see,
 hvori det Latterlige stikker, naar man ikke blot siger, at
 Menneske-Livet i Danmark har meget bedre af de
 døde Sprog og af allehaande tyske Bøger, end af
 Modersmaalet i Folkemunden og af alt hvad der
 enten er skrevet og præntet eller kan skrives og præntes
 paa dette, rigtignok levende, men, videnskabelig talt,
 yderst fattige og platte, og igrunden ikke saalidt „krasse og
 barbariske“ (raa og grove) Tungemaal; men siger reent ud, at
 Danske re, naar de indskrænke sig til hvad der er sagt eller
 kan siges, er skrevet eller kan skrives, paa deres Modersmaal,
 umuelig kan blive dannede og oplyste Mennesker.
 Derimod tror jeg rigtig nok, at alle ustuderte Folk
 i Danmark, eller dog alle de, der hverken har gaaet i
 de saakaldte lærde Skoler eller i de saakaldte Real-Skoler,
 eller er blevet afrettede paa Academier og Seminarier,
 hvor man glemmer Dansk og skriver Tysk, de vil

meget let finde det uhyre latterlige, der ligger i den lærde Paastand, og, naar de bare tør, lee saa høit derad, at selv de stiveste Skolemestere maae bekiende, at er deres Paastand end, efter deres Overbevüsing, langt fra at være latterlig i den Forstand, at man burde lee derad, saa er den dog aabenbar meget latterlig i den Forstand, at Danskerne er nærvæd at lee deres Naveitu derover.

Da nu desuden den halve Deel af hele Danmarks Indbyggere er Kvindfolk, hvoriblandt dog, Gud ske Lov! de tytskfødte og de skoleret tilkiorte ei blot er de færreste, men er hvad fine Folk nu kalder „en forsvindende Størrelse“, og da Kvindfolket ingensteds har mere Mægt over Mandfolket end i Danmark, saa er det allerede derfor rimeligt nok, at en Paastand, der, blandt andet, vilde udelukke saagodtsom hele Kvindekisnnet fra Dplysning og Dannelsen, en saadan Paastand vil brætte Halsen i Danmark, saasnart Danskekvinden opdager hvad den egentlig fører i sit Skjold. Kvinden er nemlig ikke blot i Danmark, som alle vegne, saaledes slagt og findet, at hvad hun inderlig suffer, det troer hun, saavidt muligt, uden videre Betænkning, og at hvad der vil tilintetgiøre hende, det erklærer hun, uden videre, Krig paa Liv og Død og forsoner sig ikke i al Evighed dermed, men Dannede kvinden har tillige en dyb og sikker Følelse af sin Menneskelighed, af

Menneske-Livets Liflighed og af den Eenshed, som Menneskelivet, man kalde det aandeligt eller legemligt, har i og for Hjertet, og hun er endelig ikke bange for at spørge selv de stiveste Skolemestre og de lærdeste Professore, om de er faldet ned fra Skjerne, eller om de er kvindefødte, som alle andre Mennesker, og, i sidste Fald, om de da virkelig troer, at de er vildfremmede for det Hjerte, hvorunder de ikke blot har hvilet deres floge Hoved, men hvor de har faaet det, de veed ikke selv naar eller hvordan? og i disse Spørgsmaal ligger aabenbar en Bevarelse af alle de Indvendinger, man enten har gjort eller kan gjøre mod Kvindens Delagtighed i alt Menneskeligt og hendes Kalb til at deltage i al menneskelig Dannelse og Dplysning, ligesom den Omstændighed, at alle de store Naader og Bidslabsmænd er Hjertets Fostere og Mober-Børn, forudsætter, at Menneskelivet, fra sine laveste til sine høieste, og fra sine svageste til sine stærkeste Uttringer, maa være eensartet og ligne sig selv, saa at, om der end var et høiere Liv, der udviklede sig i en modsat Retning, og havde ikke Kiendemærker tilfælles med det legemlige Liv, men med den legemlige Død, da var det dog intet menneskeligt Liv.

Naar jeg altsaa gaaer ud fra den Grundsætning, at ligesaavel i Henseende til det aandelige som til det legemlige Menneske-Liv er al flarp Skitsmissse og Oplosning paa

Dødens og al passende Sammenføjning og Forbindelse paa Livets Side, er Lys og Barmhed og Styrke Livets, men Mørke, Kulde og Afmagt Dødens Kiendemerker, saa Forstien mellem det aandelige og det legemlige Menneske-Liv er blot den lavere eller høiere Orden, hvori Livet udvikler og ytrer sig, og den flattere eller dybere Mening af Ordene: „Lys og Mørke, Barmhed og Kulde, Styrke og Afmagt“, da tør jeg regne paa hele det danske Kvindelivets Bifald, og paa saamange danske Mandfolks Stemme tillige, som af Hjertensgrundlyste Dannetvinden baade paa Haand og Mund, altsaa paa hvad man kalder „absolut Majoritet“ eller virteligt Overtaal. Denne Regning er saameget des sikrere, som det selv mellem de danske Mandfolk forholdsviis kan er meget saa, der enten selv har gaaet i den sorte Skole eller er tilbunds afrettede af dem, der har det, thi uden for deres Kreds, vil Dannetvinden og jeg, naar vi trænger frem med forenede Kræfter, ei finde synderlig Modstand.

Er vi nu kun først enige om, at det høiere, aandelige Menneske-Liv ligesaa lidt som det lavere, legemlige, og vel endnu mindre, kan enten være kommet af sig selv eller af Døden, eller kan næres med Steen for Brød, kan holde stort Gæstebud blot med Spisefedlen til Kongens Taffel, eller med Beskrivelsen af alle de lækkre Retter, man havde i det gamle Athenen,

Alexandrien og Rom, eller som man nu skal gøtte sig med i Berlin, Hamburg og Heidelberg, see, da er vi paa gode Veie til at faae os en hjertelig Latter over den Biisd'om, at Menneske-Livet i Danmark enten maa forstrives fra den klassiske Oldtid eller dog fra Tyskland, forsvarlig indsvøbt i Trykpapir, og gives Skoledrengene ind med Skeer, enten det, eller at Menneske-Livet, om det ogsaa skulde paa en Maade være Danstere medfødt, dog kun kan næres og udvikles, forstaaes og forklares, ved de aandelige Fødemidler og Lægemidler, forsvarlig indsvøbt i Trykpapir, som man forstriver fra den klassiske Oldtid eller allensalvs fra Tyskland, og nøder eller dog stopper i Skoledrengene, enten altsaa, at danske Folk er oprindelig Fæ, men kan dog staves om til Mennesker, naar man læser over dem af græske og latinske eller dog af tyske Bøger, og faaer dem til, som Papegøier, at snakke efter, hvad man snakker eller skriver dem for, enten det, eller dog, at for Menneske-Aanden er det aabenbar "døde og magtesløse" Mad til det evige Liv.

Og naar vi saa ved en god Latter er kommet i god Lune, da vil vi findes meget aabne for den Dplysning, at saa vist som Danstere er ogsaa Mennesker og har et Modersmaal, hvori deres Menneske-Liv af egen Drift og af deres egen Aande udtrykker sig i hele den Bidde, med al den Styrke, Skønhed og Lislighed,

det har, saa vist maa det ogsaa være ved at blive sig deres eget Menneske-Liv bevidst, de baade først og sidst lære at kende Mennesket, og maa være giennem deres eget Modersmaal, deres Menneskeliv kan udvikle og klare sig, skal vinde sin levende Dannelse og Dplysning. Om derfor end Danskheden var Menneskeligheden i sin allerlaveste og Tyskheden derimod Menneskeligheden i sin allerhøieste Grad, saa maatte Dansterne dog ikke blot, for at blive sig Menneske-Livet bevidst, begynde med dem selv og deres Modersmaal, og først naar de havde naaet deres egne menneskelige Grændser, prøve aandelig at gaae over Eideren, hvis de fandt det fordelagtigt, men de kom uden tvivl til at nydes med det Menneskeliv, Vorherre havde givet dem, og med den Klarhed, det kunde vinde paa deres Modersmaal, hvis de ikke vilde prøve paa den Daarflab at forlænge Livet ved at øge Døden til, og at forhøie Klarheden ved at kaste Skygge paa den; thi for at Tyskheden skulde levende kunne optage Danskheden i sig, og for at Danskheden skulde levende udvide sine Grændser i Tyskheden, da maatte den tykke Menneskelighed i Gierning og Sandhed være guddommelig, og skiondt man vel har hørt ynte om, at den ogsaa var det, saa har den dog, ved at flyde Danskheden fra sig istedenfor at optage den i sig, og ved at undertrykke hvad den skulde udvidet, klarlig beviist, den er det ikke.

Men, vil man spørge og har man spurgt: er da heller ikke Christeligheden en guddommelig Menneſtelighed, ſom Danſkheden og enhver anden Folkelighed ſkal tage ſig i, og er det ikke da uchrifteligt, naar et Folk, ſtort eller lille, haardnattet holder paa ſin igrunden hedenske Eiendommelighed og dermed ikke blot paa ſin indſtrænkede Menneſtelighed, men ogsaa paa dens ſyndige Beſtaffenhed?

Jeg møder ſædvanlig denne Indvending med den jævne Erfarings-Sandhed, at hverken blev Middelalderens Folk levende Chriſtne, da de opgav deres folkelige Menneſtelighed og deres Modersmaals Aandelighed, for at indlemmes i den pavelige Kirke-Stat, der kaldte ſig et Chriſtus-Rige, heller ikke har nogenſinde et heelt Folk, ſtort eller lille, virkelig tilegnet ſig den chriſtne Tro, ſaa den chriſtne Menighed eller det chriſtelige Folk har altid været et Udvalg (Ekkleſia) af alle Folk under Himmelen, ligesom Herren ſelv høitidelig vidner, at hans Folk og Rige er intet Verdens-Folk eller Verdens-Rige; men lad os for en Feils Skyld ſætte, at det danſke Folk og Rige kunde og vilde være en Undtagelse fra Regelen, og heelt og holdent blive chriſteligt, hvad maatte og vilde ſaa deraf følge? Dog vel ikke, at Danſterne enten ombyttede deres Modersmaal med Græſk eller Ebraiſk, eller at de ringeagtede deres Modersmaal og forſømde dets Udvikling i aandelig Rétning, men dog vel, at de gjorde netop det modsatte, og ved den Lands kraftige Biſtand, ſom har alle Tungemaal i ſin Magt, udviklede, udvidede og rensede det til et mageløs reent og klart Udtryk for den chriſtelige Sandhed! Og vilde eller kunde det da være anderledes med den ægte Danſhed, den danſke Menneſtelighed i det hele! Forbinder ikke den guddommelige Sandhed netop uopløſelig „Hjertet og Tungen“, og er det ikke netop Evangeliets Kierne og Chriſtendommens Væſte, at de i alle Maader

frelser fra Fortabelse, frelser fra Død ved at skænke en evig Livskraft! Det er derfor umueligt at enten et heelt Folk eller noget enkelt Menneske ved at christnes i Sandhed skalde tabe det allermindste Menneskelige, som oprindeligt er Guds egen Skabning, saa det gielder ogsaa her hvad Herren siger til Sine: ikke et Hovedhaar skal forkomme.

Derimod vilde Folgen vistnok blive, at det danske Christen-Folk, om et saadant var mueligt, ei blot vilde være Lyfterne endnu langt mere forhadet end det danske Menneske-Folk har været dem, men hades af alle Verdens-Folkene og uden Modstand lade sig legemlig mishandle og udrydde af dem, da et christeligt Folk ligesaa lidt som Christus selv kan have et Rige af denne Verden, som det vil forsvare med verdslig Magt, eller kan vægre sig ved at sætte Livet i denne Verden til for Christi Skyld.

Saa fremt imidlertid det danske Folk kun vil, saavidt mueligt, være som Borherre har skabt det, men lade Christi Ord boe frit og rigelig hos sig, da tør jeg sige, det skal ikke blot beholde sin Danskhed og sit Modersmaal, og dermed opnaae en i Verdens-Rigerne hidtil mageløs menneskelig Dannelse og Dplysning, men ogsaa have Mod og Lykke til at forsvare sin Frihed og sit Fæderneland, baade mod Lyfterne og mod hvilket som helst Verdens-Folk, der vil forgribe sig paa det lille, fredelige, for Verden uskyldige Folk og Rige!

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danſteren.

1851.

4. Hærgang. Eſverdagen d. 27. December. Nr. 52.

Til „Danſterens“ Læſeverden i Jule-
Ugen 1851.

I det høitidelige Dieblit,
Det ſkæbnesvangre, vemodsfulde,
Da, efter gammel Dødning=Skif,
Min Pen ſkal lægges under Mulde,
Er jeg naturligviis ſaa rørt
Bed Tanken om den tabte Lykke,
At jeg og Pennen. jeg har ført,
Det aldrig kan med Ord udtrykke,
Saa vi maae overlade det til dig,
Vor Læſeverdens omme Hjerte!
I vor Skilsmisſes Hurlumhei
At føle ſelv vor Fryd og, Smerte!

Saadan, ſaaledes og ſaaledes
At byde Læſeren Farvel,
Det ſeer man, „Danſteren“ nok kunde,

Som man kan gaae fra Arv og Gieald,
 Og lade Skifteretten raade,
 Som for alt andet Efterladenskab,
 Saa og for Eftermælets Gaade,
 Og for den brudte Bandringsstav;
 Men "Danstereu" er altid sær,
 Han for sin egen Dør vil feie,
 Og, selv naar han er Graven nær,
 Gaaer aldrig paa de tyfke Beie.
 Han er en gammel Sællandsfar,
 Som ftiemter helst paa Huleranden,
 Og gierne gjør en Smule nar
 Ifær ad Døden og ad Fanden,
 Altsaa ad Tyfken først og sidst,
 Og alt det tyfke "Oversættel"
 Af Beir og Bind, som, det er vist,
 Paa Danst kan aldrig oversættel.

At Danmark af den store Verden
 Er kun en meget lille Deel,
 Og at desaaarsag Haans Gebærden
 Mod Danstken er i Tyfkland heel,
 Det veed vi alle, og tillige
 Det vitterligt vel kalbes maa,
 At i det lille Danmarks Rige
 Min Verden er en lille Braa,

Saa ubetydelig tilstue,
 Som jeg er selv fra Taa til Top,
 Naar, ene i min Striverstue,
 Jeg flaaer i „Danste Ordbog“ op;
 Men ei desmindre foretrækker
 Jeg lille Danmarks Verdens-De
 For hvad der pralende sig strækker
 Fra Middelhav til Østersø,
 Og Læseverden min den lille,
 Skiondt lille nok endog paa Danst,
 For Rummet, hvori Bas de spille
 Paa Tyst, paa Engelsk og paa Fransk,
 Ja, foretrækker, sandt at sige,
 Det Mund, hvori jeg gaaer og saaer,
 For det udstrakte Verdensrige,
 Der som en Stovstyk for mig staaer.

Imens da Juleklokken lyder,
 Og timer klint i Gry og Kveld,
 Imellem Jul og Nytaar, byder
 Jeg Dansker-Læserne Farvel,
 Bemodig ei, men glad og rolig,
 Dystruet ei, men slet og ret,
 Med Mund og Pen paa Danst fortrolig,
 Som Sydstende af Hjertets Art.
 Hver Læser og hver Læserinde,

Som gierne søge mit Ugeblad,
 Dem drages venlig jeg til Minde,
 Skiondt for en Deel vi stilles ad,
 Og ønsker dem, at, trods Graahaaret,
 Som nu for mig i Lyst og Rød,
 Dyrinde maa for dem Nytaaret
 Med Jduns-Æblerne i Skød!
 Jeg stoler paa, at ei det glipper:
 Hvad end sig skjuler under Snee,
 Skal flyde op med Ar og Bipper,
 Trods hele Lystlands Af og See!

Og nu, mens Jule-Ågen rinder,
 Jeg dristig nok tør regne paa,
 Vil Læfere og Læferinder
 En lille Kreds om Skjalden faae;
 Det er den Blomster-Krands, mig huer,
 Som bærer Frugt i Blomster-Aar,
 Og den paa Danmarks grønne Luer
 Et Arvegods for Skjalde var,
 Den Krands af røde Rosentinder
 Og Vinene kærmindeblaa,
 Hos Sangere og Sangerinder
 Den bar sin Frugt, som Bølger gaae,
 Og derfor aldrig Fuglen døde,
 Den lille Fugl, som synger her,

Som deres Bløde Roser røde,
 Den fælder kun de gamle Fier,
 Og ligger den enstund i Dvale,
 I sommerløse Vinter-Nar,
 Den vaagner op som Rattergale,
 Naar Løvspring atter Bøgen faaer,
 Og immer da i Danevangen
 Den mødes med sin Blomsterkrands,
 Som lytter mildt til Fuglesangen
 Og træder Tallet smukt i Dands.

I Kredsen, der som Krands sig slynger
 Om Skjalden graa i Danevang,
 Naar smaat han nynner, hødt han synger,
 Som Bølt og Sund i Volgegang,
 Her susser han i Aftensvale,
 Til Nytaars-Morgen bryder frem,
 Et søllydend Ord med dem at tale
 Om vort og Ræmpedansens Hjem,
 Om Danmark „deiligst Bang og Bænge“,
 Om Bøgens Hjem ved „Bølgen blaa“,
 Og om det grønne Guds Hjemms Enge,
 Som Lands-Rierminden duster paa,
 Om Banehjemms den hvide Glette,
 Hvor Himmelbjerget voxer op
 Som Klinten høit, trods hver en Jette,
 Ved Fuglesang i Bøgetop!

Jeg sværmed 'vel i yngre Dage,
 Skiondt aldrig for Napoleon,
 Og foer, som jeg maa end beklage,
 Langt meer med Bind end fløi med Aand:
 Jeg sværmed for det franske Bæsen,
 Det vindigste af alt paa Jord,
 Som sig den Frihed tog, ved Ræsen
 At tage baade Aand og Ord;
 Men toldt og fort var Sværmeriet,
 Mens Sjælen laae i Svøb endnu,
 Saa Natte-Sværmen, om fortiet,
 Bist aldrig nogen lom ihu.
 Jeg sværmed for den tyske Klarhed,
 Et Beirlys flabt af bare Luft,
 Som gjaldt engang, trods al sin Barhed,
 For en guddommelig Fornuft;
 Men toldt og fort var Sværmeriet
 I Kierte-Svendens Drengaar,
 Saa Ræsen, var den kun fortiet,
 Blev knap fortalt i Jeters Gaard.
 Jeg sværmed for de soundne Dage
 I Østerland og Nørreled,
 At kalde dem med Kvad tilbage
 Bar Maalet for min Jorighed,
 Jeg sværmed for de store Døde,
 Som tog i Livet Ræmpestridt,

Som for det Bedste turde bløde,
 Og om det Bærste tale frit;
 Det Sværmeri var af de varme,
 Bar ægtefødt af Nordens Aand,
 Og ægte var min Asa-Harme
 Bed Jette-Rlogtens Overhaand,
 I Berdens Løb dog Soel nedgangen
 Kan aldrig meer staae op igien,
 Men stienkes tun i Mindesangen
 Et Esterstin, som mat dør hen.
 Ei meer jeg sværmer for de Døde
 I Kæmpehøi og Bogstavskrift,
 Kun Mos er Bautaftenens Grøde,
 Og Drab dens eneste Bedrift,
 Og alle Pennens Underværker
 Fra Zions Top til Heklas Fod,
 De største Aanders Mindesmærker,
 Paa Aandsløshed ei raade Bod,
 De bedste Døde under Solen
 Ei stienke kan af Liv en Gnift,
 Om end man sværger paa i Skolen,
 At „Aand og Liv“ de er forvift!
 Jeg tvæder nu om Livets Kræfter,
 Som røre sig den Dag idag,
 Og røre skal sig end herefter,
 Mens Hjertet banker Slag i Slag.
 Nu tør jeg sige, ei jeg farer
 Med Styggeværk og Sværmeri,
 Om end sig Livet aabenbarer,
 Saa Haand kan ei faae Hold veri,
 Thi aabenbarer sig ei Livet,
 Med Lys og Barme og med Kraft,
 I Ordet, som det os er givet!
 Og har blot for det Virkning havt?
 Er ei endnu i vore Munde
 Det Tankens Lys og Hjertets Lyst,

Og gik ei Slægtens Liv tilgrunde,
 Naar ei der meer var Ord og Røst!
 Og har vel nogen Haand med Bue
 I Flugten studt et Læbers Ord?
 Kan noget Falkeblif det stue,
 Hvor det gaaer ind og ud paa Jord?
 Og er det kun med Storheds-Præget,
 Høirostet i sin Billed-Pragt,
 At Ordet Riid har vederkæget,
 Og svet over Hænder Magt?
 Mon ei der lyttes i det Stille
 Til Tale jævn med sagte Lyd,
 Til Hjertets Ord, saakaldt det lille,
 Berømt dog for den store Dyd
 At gaae til Hjerte allevegne,
 Og dybest, hvor de Danske boe,
 Hvor altid Hjertet var at regne,
 For "Kvinden med den store Tro"!

Det store Ord som Bjergets Fugl
 Fra høien Sky slaaer ned i Dalen,
 Det lille Ord i Lovtags Skjul,
 Det fløiter sødt som Rattergale!
 Det store Ord gaaer ud paa Nor,
 Og kan de Stærke overvinde,
 Det lille Ord i Lavlands Stov
 Tillotter alt som Edens Kvinde!
 Det store Ord er Aandens Røst,
 Hvoraf al Verden maa gienlyde,
 Det lille Ord er Hjertets Trøst,
 Hvorved sig Jord og Himmel fryde!
 Det store Ord er som Guds-Armen,
 Dets Bærf er Nederlag til Fred,
 Det lille Ord er som Guds-Barmen,
 Dets Bærf er Liv og Salighed!
 Det store Ord alt Synligt slabde
 Til Billed af hvad Stov ei seer,

Det lille Ord til de Fortabte
 Er Livets Kildevæld i Leer!
 Det store Ord os aabenbarer,
 At Himmerig er Jorden nær,
 Det lille Ord i Muldet svarer:
 Guds Paradis jo nu er her!
 I Østerled, hvor Soel oprinder,
 Bar i sin Glands det store Ord,
 Det hvile med det lille finder
 Dog bedst paa Verne i Nord!
 Ja, Aanden, alt som Mand hos Kvinden,
 I hendes kiærlig aabne Favn,
 I Nord sig hviler hos Veninden,
 Hvem Mand er Bod for alle Gavn,
 Og uden Svig hos Dannelsvinden,
 Fra første Færd, fra Hedenold,
 Er Dannis-Hjertet, Aands-Veninden,
 Som Ord med Aand gav sig i Bold,
 Og føder Ordet kaldt det lille,
 Sin Faders Haab, sin Moders Trost,
 Som aabenbarer i det Stille
 Sin Faders Kraft med Moders Røst,
 Saa listig skal sin Løsning faae
 I Bogelunden Livets Gaade,
 Hvor Talestrømmens "Vølge blaa"
 Er Hjertens-Kiærlighed og Raade!

Om det er Biisdom under Solen
 At troe paa Evighedens Ord,
 Og bænke holdt paa Dronning-Stolen
 Det Hjerte, som paa Aanden troer,
 Og see i Ordet, som det svæver
 Paa Aandedrættets Binger frit,
 At Gud har lagt paa Støvet Læber
 En Signelse af Ordet sit,
 Saa Anders Drot i dybe Dale,

Som paa sit høie Himmelbjerg,
 Med Støvets Børn i Mag kan tale,
 Som Ræmpe stor med liden Dværg;
 Derom man tvistedes alt længe,
 Dg tvistes kan til Dommemedag,
 Saa, medens Blomsten groer i Enge,
 Det vorder knap en afgjort Sag;
 Men soleklar er Skjaldens Lykke,
 Naar Kilden til sin glade Sang
 Om dem, som over Stjerner bygge,
 Han finder lavt i Dansevang,
 Dg lovfast er hans Slutnings-Ræde
 Fra Mennesket til Himlens Gud,
 Naar Aand hos Støvet er tilstæde
 Hvor "Livets Kilde" springer ud:
 I Moder-Hjertet, som vi alle
 Har hvilet under, før vi saae,
 Hos Moderen til Danmarks Skjalde
 Dg til de danske Bismænd graa!
 Var det Usynlige fra Oven,
 Som Tungen falder Ord med Aand,
 Som finder klarlig Svar i Stoven
 Dg faaer i Norden Overhaand,
 Som fryder Hjertet, Livets Kilde,
 Hos Dannedvinden, Moder fød,
 Ei harle blot, men sikkrest silde,
 I Lyst og Rød, i Liv og Død,
 Var det ei virkeligt at nævne,
 Dg slog ei Hoved det paa Som,
 Uvirkelig var al vor Evne,
 Dg hele Livet kun en Drøm.
 Et "Længeleve!" da for Kvinden,
 Som fødte os i Danmarks Folk!
 Betsignelse med Aands-Beninden
 Dg Tungen, som er Hjertets Tolt!

